

ALEGATY

do

Sprawozdań stenograficznych

z czwartej sesyi

Sejmu galicyjskiego

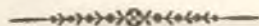
z roku 1866.

z Indekssem tych alegatów.

Przytem :

I. Indeks osób.

II. Indeks przedmiotów.

BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVENSIS

INDEKS ALEGATÓW.

Wła
Wła
Wła
Wła
Wła

Wła
Wła
Wła
Wła

algata

algata

WIDERS ALGATA

wany		
wanych		
pojalow		
Sprawozdanie	XXI.	261
wzajem		o
Sprawozdanie	XXII.	i
wiosna		
seminar		280
tuca		

Indeks alegatów.

Treść alegatu.

Liczba alegatu.		Stronica ste- nogr. sprawoz.		Liczba alegatu.		Stronica ste- nogr. sprawoz.
I.	Sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego	12			szkolnej w Królestwie Galicyi i Lo- domeryi z Wielkiem Księstwem Kra- kowskiem	367
II.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o podatku domowym w mieście Lwowie	17		XIV.	Sprawozdanie komisji edukacyjnej względem ustanowienia komisji egzaminacyjnej przy wszechnicy Jagiellońskiej	399
III.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o preliminarzach funduszu krajowego i funduszu domestykalnego na r. 1867.	56		XV.	Sprawozdanie komisji edukacyjnej o uregulowaniu płacy i emerytury dla nauczycieli szkół ludowych	400
IV.	Przedłożenie Wydziału krajowego o wychowaniu publicznem	61		XVI.	Sprawozdanie komisji administracyjnej o wniosku p. Demkowa względem osobnego stawiania rekrutów	408
III. b)	Wniosek rządowy i preliminarz budżetu indemnizacyjnego	90		XVII.	Sprawozdanie komisji katastralnej	445
V.	Sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie wykupu prawa propinacyi	109		XVIII.	Sprawozdanie komisji statutowej, dotyczące się nadania statutu gminnego dla miasta Lwowa	470
VI.	Wniosek p. Hubickiego w sprawie propinacyi i Banku krajowego	110		XIX.	Sprawozdanie komisji dla ordynacyi wyborczej o §§. 11. i 13. statutu krajowego	488
VII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o regulaminie sejmowym	176		XX.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o wniosku p. Landesbergera względem uwolnienia budynków nowo wybudowanych, przebudowanych lub dobudowanych w miastach od dodatków do podatków	498
VIII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o rozkładzie i poborze podatku zarobkowego i dochodowego	189		XXI.	Sprawozdanie komisji statutowej względem statutu dla miasta Tarnowa	502
IX.	Sprawozdanie komisji co do reformy składu Sejmu i sejmowej ordynacyi wyborczej	230		XXII.	Sprawozdanie komisji edukacyjnej o wnioskach pp. Dietla i Młockiego o seminariach nauczycielskich i instytucie technicznym w Krakowie	509
X.	Sprawozdanie komisji administracyjnej o parafialnych funduszach zapasowych	257		XXIII.	Sprawozdanie komisji edukacyjnej o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich	509
XI.	Sprawozdanie komisji budżetowej o preliminarzach funduszu krajowego i domestykalnego na rok administracyjny 1867.	280				
XII.	Sprawozdanie komisji do zbadania czynności Wydziału krajowego	360				
XIII.	Sprawozdanie komisji edukacyjnej względem ustanowienia krajowej Rady					

Index alphabetique

Table des Matières

<p>1. Les principes généraux de la métaphysique</p> <p>2. De la notion de l'être et du non-être</p> <p>3. De la substance et de l'accident</p> <p>4. De la quantité et de la qualité</p> <p>5. De la durée et de l'étendue</p> <p>6. De la possibilité et de l'impossibilité</p> <p>7. De la nécessité et de la contingence</p> <p>8. De la liberté et du déterminisme</p> <p>9. De la causalité et de la finalité</p> <p>10. De la vérité et de la fausseté</p> <p>11. De la connaissance et de l'erreur</p> <p>12. De la science et de l'art</p> <p>13. De la morale et de la politique</p> <p>14. De la religion et de la philosophie de la vie</p>	<p>1</p> <p>12</p> <p>22</p> <p>32</p> <p>42</p> <p>52</p> <p>62</p> <p>72</p> <p>82</p> <p>92</p> <p>102</p> <p>112</p> <p>122</p> <p>132</p> <p>142</p> <p>152</p> <p>162</p> <p>172</p> <p>182</p> <p>192</p> <p>202</p> <p>212</p> <p>222</p> <p>232</p> <p>242</p> <p>252</p> <p>262</p> <p>272</p> <p>282</p> <p>292</p> <p>302</p> <p>312</p> <p>322</p> <p>332</p> <p>342</p> <p>352</p> <p>362</p> <p>372</p> <p>382</p> <p>392</p> <p>402</p> <p>412</p> <p>422</p> <p>432</p> <p>442</p> <p>452</p> <p>462</p> <p>472</p> <p>482</p> <p>492</p> <p>502</p> <p>512</p> <p>522</p> <p>532</p> <p>542</p> <p>552</p> <p>562</p> <p>572</p> <p>582</p> <p>592</p> <p>602</p> <p>612</p> <p>622</p> <p>632</p> <p>642</p> <p>652</p> <p>662</p> <p>672</p> <p>682</p> <p>692</p> <p>702</p> <p>712</p> <p>722</p> <p>732</p> <p>742</p> <p>752</p> <p>762</p> <p>772</p> <p>782</p> <p>792</p> <p>802</p> <p>812</p> <p>822</p> <p>832</p> <p>842</p> <p>852</p> <p>862</p> <p>872</p> <p>882</p> <p>892</p> <p>902</p> <p>912</p> <p>922</p> <p>932</p> <p>942</p> <p>952</p> <p>962</p> <p>972</p> <p>982</p> <p>992</p>	<p>1</p> <p>12</p> <p>22</p> <p>32</p> <p>42</p> <p>52</p> <p>62</p> <p>72</p> <p>82</p> <p>92</p> <p>102</p> <p>112</p> <p>122</p> <p>132</p> <p>142</p> <p>152</p> <p>162</p> <p>172</p> <p>182</p> <p>192</p> <p>202</p> <p>212</p> <p>222</p> <p>232</p> <p>242</p> <p>252</p> <p>262</p> <p>272</p> <p>282</p> <p>292</p> <p>302</p> <p>312</p> <p>322</p> <p>332</p> <p>342</p> <p>352</p> <p>362</p> <p>372</p> <p>382</p> <p>392</p> <p>402</p> <p>412</p> <p>422</p> <p>432</p> <p>442</p> <p>452</p> <p>462</p> <p>472</p> <p>482</p> <p>492</p> <p>502</p> <p>512</p> <p>522</p> <p>532</p> <p>542</p> <p>552</p> <p>562</p> <p>572</p> <p>582</p> <p>592</p> <p>602</p> <p>612</p> <p>622</p> <p>632</p> <p>642</p> <p>652</p> <p>662</p> <p>672</p> <p>682</p> <p>692</p> <p>702</p> <p>712</p> <p>722</p> <p>732</p> <p>742</p> <p>752</p> <p>762</p> <p>772</p> <p>782</p> <p>792</p> <p>802</p> <p>812</p> <p>822</p> <p>832</p> <p>842</p> <p>852</p> <p>862</p> <p>872</p> <p>882</p> <p>892</p> <p>902</p> <p>912</p> <p>922</p> <p>932</p> <p>942</p> <p>952</p> <p>962</p> <p>972</p> <p>982</p> <p>992</p>	<p>1. Les principes généraux de la métaphysique</p> <p>2. De la notion de l'être et du non-être</p> <p>3. De la substance et de l'accident</p> <p>4. De la quantité et de la qualité</p> <p>5. De la durée et de l'étendue</p> <p>6. De la possibilité et de l'impossibilité</p> <p>7. De la nécessité et de la contingence</p> <p>8. De la liberté et du déterminisme</p> <p>9. De la causalité et de la finalité</p> <p>10. De la vérité et de la fausseté</p> <p>11. De la connaissance et de l'erreur</p> <p>12. De la science et de l'art</p> <p>13. De la morale et de la politique</p> <p>14. De la religion et de la philosophie de la vie</p>

I.

INDEKS OSÓB.

Uwaga. Przytoczone w tym indeksie liczby oznaczają stronicę sprawozdań stenograficznych.

I.
k a s o ò b.

I.

INDERS OZOB.

Lwów. Przejrzano w tym celu i trzeba uważać stronice sprawozdania i odpowiedzieć.

Wypisy	
Przebieg	2
Horzabizacja	
na do komisji	22
określenie przyczyn	
wego	21
tego odpowiedź	
w przedmiocie	
Wniosek o	20

I.

Indeks osób.

	Stronica
JO. Książę Sapieha Leon, Marszałek krajowy.	
Jego Excelencya Dr. Litwinowicz Spirydion , gr. k. Metropolita, rzeczywisty tajny Radca, <i>Zastępca Marszałka krajowego.</i>	
Jego Excelencya hrabia Gołuchowski Agenor , c. k. <i>Namiestnik.</i>	
W. Possinger-Choborski Ludwik , c. k. Radca dworu, <i>Komisarz rządowy.</i>	
A.	
	Stronica
Agopsowicz de Hasso Kajetan.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Andrejczuk Fedor.	
Przydzielony do sekcji III.	22
B.	
Badeni Władysław , hrabia.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Wybrany: do komisji administracyjnej	86
— do komisji propinacyjnej	177
Przemowa: co do petycji miasta Jarosławia o osobny statut	68
Wniosek: do petycji miasta Jarosławia o osobny statut	68
Baworowski Włodzimierz , hrabia.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Bielewicz Walenty.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Bilous Teodor.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Wybrany: Prezydentem	8
— Sekretarzem sejmowym	11
Usprawiedliwił nieobecność	28
Boehenski Aloizy.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Wybrany: do komisji petycyjnej	21
— do komisji budżetowej	48
Przemowa: przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	261
— przy dyskusji nad budżetem	307
Wniosek: o przywrócenie dawnego sposobu głosowania	56
— o osobną komisję dla projektu reformy sądownictwa	184
Dr. Boczkowski Juwenal (członek Wydziału krajowego.)	
Przydzielony do sekcji II.	21
Poprawka: do 1. ustępu w dziale VI. budżetu	305
Przemowa: przy dyskusji nad budżetem	297 i 319
Borkowski Alexander , hrabia.	
Przydzielony do sekcji II.	21
Przemowa: przy dyskusji nad adresem do tronu	123
— przy sprawozdaniu komisji edukacyjnej o języku wykładowym	509
Wniosek: o odesłanie sprawozdania w przedmiocie wychowania publicznego napowrót do Wydziału krajowego	62
— odesłanie petycji gminy miasta Lwowa do komisji statutowej	314
Borysikiewicz Jan.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Wybrany: do komisji względem wolności podziału gruntów (sekretarz) do komisji propinacyjnej	69 169

	Stronica		Stronica
Dr. Bratranek Tomasz.		Przemowa: przy dyskusyi nadbudze-	
Przyrzeczenie	95	tem	307
Przydzielony do sekcji II.	21	— przy sprawozdaniu co do ustanowie-	
Breuer Józef.		nia Rady szkolnej	386 i 393
Przydzielony do sekcji II.	21	— przy sprawozdaniu o uregulowanie	
Urlop otrzymał	60	plący i emerytury dla nauczycieli . .	402
C.		Wniosek: w sprawie wychowania	
Cichorz Jan.		publicznego	47
Przydzielony do sekcji I.	21	— o wybór komisji edukacyjnej . . .	61
Wybrany: do komisji administracyjnej	86	Urlop otrzymał	6
Cywiński Zenon.		Dobrzański Antoni, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji II.	21	Przydzielony do sekcji II.	21
Dr. Czajkowski Jan.		Przemowa: przy dyskusyi nad adre-	
Przydzielony do sekcji III.	22	sem do tronu	126
Wybrany: do komisji dla statutów		Wniosek: co do republikaacji patentu	
miejskich (zastępca przewodniczą-		o „jura stolae“	358
cego)	21	Drozd Tomasz.	
— do komisji dla spraw Wydziału		Przydzielony do sekcji IV.	22
krajowego	24	Dubs Marek.	
Poprawka: do działu VIII. budżetu .	330	Przydzielony do sekcji I.	21
Czechura Maciej.		Wybrany: do komisji dla statutów	
Przydzielony do sekcji IV.	22	miejskich	21
Wybrany: do komisji propinacyjnej	177	Poprawka: do §. 80. statutu gmiu-	
Dr. Czerkawski Euzebiusz.		nego dla miasta Lwowa	474
Wybrany: do komisji edukacyjnej .	70	— do §. 100. statutu gminnego dla	
Przemowa: przy sprawozdaniu ko-		miasta Lwowa	475
misji edukacyjnej o języku wykła-		Przemowa: do wniosku o podatku	
dowym	528	domowo-czynszowym we Lwowie .	30
D.		Dwołiński Stefan.	
Demkow Nikołaj.		Przydzielony do sekcji IV.	22
Przydzielony do sekcji I.	21	Dzerowicz Hipolit, ksiądz.	
Wybrany: do komisji katastralnej .	21	Przydzielony do sekcji II.	21
Poprawka: przy sprawozdaniu ko-		Dzieduszycki Włodzimierz, hrabia.	
misji o oddzielnym poborze rekru-		Przydzielony do sekcji III.	22
tów	408	Dziewoński Marcin.	
Wniosek: co do oddzielnego poboru		Przydzielony do sekcji II.	21
rekrutów	70	Wybrany: rewidentem	8
Przemowa: przy wniosku o oddziel-		Interpelacya: do c. k. Komisarza	
nym poborze rekrutów	91	co do subwencji dla szkół ludowych	182
— przy projekcie co do zmiany sejm-		(Odpowiedź c. k. Komisarza . . .	359)
owej ordynacji wyborczej	239	Fortuna Bazyli, ksiądz.	
— przy sprawozdaniu względem oddziel-		Przydzielony do sekcji IV.	22
nego poboru rekrutów	411	Wybrany: do komisji dla ordynacji	
Dr. Dietl Józef.		wyborczej	21
Przydzielony do sekcji IV. (zastępca		Urlop otrzymał	256
prezesa)	22	Fredro Jan Aleksander, hrabia.	
Wybrany: do komisji edukacyjnej .	70	Przydzielony do sekcji III.	22
Przemowa: przy wniosku w sprawie		Wybrany: Rewidentem	8
wychowania publicznego	78	Galecki Junosza Antoni, biskup.	
		Przyrzeczenie	11

	Stronica		Stronica
Przydzielony do sekcji I.	21	(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	20)
Usprawiedliwia nieobecność	166	Interpelacya: do c. k. Komisarza względem Iwanowa	20
Giniewicz Grzegorz , ksiądz kanonik.		(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	20)
Przydzielony do sekcji III.	22	— do Marszałka o drukowanie proto- kotów sejmowych	46
Poprawka: do stenograficznego spra- wozdania z pierwszego posiedzenia	14	(Odpowiedź Marszałka . . . . .)	46)
— do wyboru komisji edukacyjnej	62	— do c. k. Komisarza co do uciezki trzech zbrodniarzy z więzienia w Tarnopolu	182
Przemowa: przy sprawozdaniu co do ustanowienia Rady szkolnej	367	(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	183)
Wniosek: o umieszczenie uwag jego w protokóle z 2. posiedzenia	15	Poprawka: do petycji obwodn San- deckiego co do drogi żelaznej i gościńców	100
— o zaprowadzenie sądów austre- galnych	167	Przemowa: przy wniosku w sprawie wykupna propinacyi	186
— co do języka wykładowego w szko- łach	168	— przy wniosku o zaprowadzenie są- dów doraźnych na podpalaczy	432
Gniewosz Edward .		Wniosek: co do zniesienia prawa propinacyi	88
Przydzielony do sekcji II. (se- kretarz)	21	— o postawienie na najbliższym po- rządku dziennym petycji kilku gmin o ustawy gminne w polskim języku	201
Wybrany: do komisji petycyjnej	21	— o odesłanie petycji gminy Lackie do Wydziału krajowego	528
— do komisji administracyjnej	86	— o przyjęcie ustawy o języku wy- kładowym w drugim czytaniu „en bloc“	532
Poprawka: względem odesłania wniosku o wolności podziału grun- tów do Wydziału krajowego	54	Gołaszewski Leon .	
Przemowa: przy wniosku o podatku domowo-czynszowym we Lwowie	31	Sprawdzenie wyboru	8
— przy wniosku o parafialnych fun- duszach zapasowych	265	Przyrzeczenie	11
— przy sprawozdaniu o preliminarzach funduszu krajowego	280	Przydzielony do sekcji II. (za- stępca prezesa)	21
— przy dyskusji nad budżetem	296	Poprawka: do wniosku, odnośnie do petycji obywateli zpod Jasła o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	431
— przy sprawozdaniu względem od- dzielnego poboru rekrutów	409	Przemowa: przy dyskusji nad adre- sem do tronu	119
Wniosek: o przejście nad ustępem XII budżetu do porządku dziennego	347	— przy dyskusji nad działem VIII. budżetu	331
Gnoiński Michał .		— przy dyskusji nad wnioskiem 3. o podatku zarobkowym i dochodowym	366
Przydzielony do sekcji IV.	22	— przy sprawozdaniu względem od- dzielnego poboru rekrutów	414
Wybrany: do komisji dla statntów miejskich	21	— przy wniosku o zaprowadzenie są- dów doraźnych na podpalaczy	434
— do komisji dla spraw Wydziału krajowego (sekretarz)	24		
Poprawka: do artykułu III. o para- fialnych funduszach zapasowych	269		
Golejewski Antoni , brabia.			
Przydzielony do sekcji V.	22		
Wybrany: do komisji propinacyjnej	169		
Interpelacya: do c. k. Komisarza z po odu rabunków w kraju	20		

	Stronica
Wniosek: o podanie adresu do tronu	22
— o przyjęcie projektu adresu „en bloc“	152
— o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	431
Goluchowski Agenor , hrabia, J. Ex. Namiestnik.	
Przydzielony do sekcji III. (prezes)	22
Wybrany: do komisji katastralnej	21
— do komisji edukacyjnej	70
Grochowski Kazimierz (członek Wydziału krajowego).	
Przydzielony do sekcji V.	32
Odpowiedz: na interpelację p. Koczynskiego w sprawie przeprowadzenia ustawy gminnej	107
Oświadczenie: zapowiedziane przeciw protestowi p. Ławrowskiego	482
Poprawka: do artykułu I. projektu ustawy sejmowej ordynacji wyborczej	250
— do artykułu I. o parafialnych funduszach zapasowych	274
— do działu III. budżetu	295
— co do formalnego traktowania wniosku komisji o statucie gminnym dla miasta Lwowa	471
Protest: oraz i imieniem podpisanych przeciw protestowi p. Ławrowskiego	506
Przemowa: do wniosku o podatku domowo-czynszowym we Lwowie	35
— przy dyskusji nad adresem do tronu	148
— przy dyskusji nad budżetem	295 i 343
— przy dyskusji nad działem XII. budżetu przeciw wnioskowi p. Żukarskarszewskiego	347
— przy sprawozdaniu o podatku robkowym i dochodowym	363 i 366
— przy sprawozdaniu o uregulowanie płacy i emerytury dla nauczycieli	403
— przy wniosku o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	431
— przy sprawozdaniu komisji do ustawy wyborczej o wniosku p. Ziemiakowskiego	458
— przy zamknięciu sesji sejmowej	535

	Stronica
Uwaga: do wniosku p. Adama hr. Potockiego względem petycji do Najjaśniejszego Pana o Radę szkolną	395
Wniosek: co do składu komisji budżetowej	41
— o sprostowanie pomyłki w protokole z dnia 26. Listopada 1866	89
— o mianowanie deputacji do złożenia adresu u stóp tronu	172
— o przystąpienie do drugiego czytania sprawozdania w przedmiocie regulaminu	176
— do artykułu I. o parafialnych funduszach zapasowych	274
— o trzecie czytanie ustawy finansowej	354
— o uznanie nagłości sprawozdania Wydziału krajowego o wniosku co do podatku konsumcyjnego	441
— o przyjęcie statutu dla miasta Lwowa „en bloc“	487
— o przyjęcie ustawy o języku wykładowym w trzecim czytaniu bez czytania	532
Guszałewicz Jan , ksiądz.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Gutowski Julian .	
Przydzielony do sekcji V. (sekretarz)	22
Wybrany: rewidentem	8
Wniosek: o odesłanie petycji miasta Sącza do komisji dla statutów miejskich	202

III.

Hausner Alfred .	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wniosek: co do statutu dla miasta w Brodów	483
Hebda Piotr .	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wniosek: o stosunku urlopników do gmin	166
Urlop otrzymał	180
Hoppen Apolinary (zastępca członka Wydziału krajowego).	
Przydzielony do sekcji III.	22
Wybrany: do komisji petycyjnej (zastępca przewodniczącego)	21

	Stronica		Stronica
Horodyski Tomasz.		Wybrany: do komisji względem	
Przydzielony do sekcji II.	21	wolności podziału gruntów	61
Hrycak Michał.		— do komisji edukacyjnej	70
Przydzielony do sekcji V.	22	Poprawka: do wyboru komisji co	
Hubicki Karol.		do wniosku o wolności dzielenia	
Przydzielony do sekcji V.	22	gruntów	54
Wybrany: do komisji katastralnej		Przemowa: do wniosku o podatku	
(sekretarz)	21	domowo-czynszowym we Lwowie	29
— do komisji petycyjnej (przewo-		— przy sprawozdaniu co do ustano-	
dniczący)	21	wienia Rady szkolnej	369
— do komisji budżetowej	48	Kaczala Szczepan, ksiądz.	
— do komisji propinacyjnej	169	Przydzielony do sekcji III.	22
Interpelacya: do c. k. Komisarza		Wybrany: do komisji budżetowej	48
co do uchwały o zaprowadzeniu		— zastępcą sekretarza sejmowego	69
instytucji sędziów pokoju	180	Poprawka: do ustępu 4. w propo-	
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	358	nowanym adresie do tronu	154
— do c. k. Komisarza co do wywozu		Przemowa: przy sprawozdaniu o	
zboża za granicę	181	uregulowanie płacy i emerytury dla	
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	182	nauczycieli	404
(Odpowiedź na interpelacyę p. Lip-		— przy sprawozdaniu komisji eduka-	
czyńskiego . . . . .)	445	cyjnej o języku wykładowym	522
Oświadczenie: co do odesłania		Kaczkowski Michał.	
niektórych petycji do przynależnych		Przydzielony do sekcji II.	21
komisji	77	Wybrany: sekretarzem sejmowym	
Poprawka: do wyboru dwóch za-		(zrezygnował)	7
stępców sekretarza	46	Dr. Kapiszewski Ludwik.	
Wniosek: do do wykupna prawa		Przydzielony do sekcji I.	21
propinacyi	74	Urlop otrzymał	6
— o odstąpienie niezadowolonych pe-		Karpiniec Iwan.	
tycji do Wydziału krajowego	483	Przydzielony do sekcji III.	22
Uwaga: do protokołu z 14. posie-		Hergel Wilhelm.	
dzenia	200	Przydzielony do sekcji V.	22
J.			
Janowski Ambroży.		Kirchmajer Wicenty	
Przydzielony do sekcji V.	22	Przydzielony do sekcji I.	21
Wybrany: do komisji edukacyjnej	71	Urlop otrzymał	6
Urlop otrzymał	180	Usprawiedliwia nieobecność	67
Jaruntowski Jan.		Kmietowicz Michał.	
Przydzielony do sekcji I.	21	Przydzielony do sekcji V.	22
Juzyczyński Antoni, ks. kanonik.		Kobak Jan.	
Przydzielony do sekcji II.	21	Przydzielony do sekcji V.	22
K.			
Dr. Kabat Maurycy (zastępca		Urlop otrzymał	106
członka Wydziału krajowego.)		Kobylarz Jan.	
Przydzielony do sekcji V.	22	Przydzielony do sekcji IV.	22

Stronica	Stronica
Poprawka: do artykułu IX. o parafialnych funduszach zapasowych	279
Dr. Koczyński Michał (zastępca członka Wydziału krajowego.)	
Przydzielony: do sekcji II.	21
Wybrany: do komisji dla ordynacji wyborczej	21
Interpelacya: do c. k. Komisarza, względem uchwały sejmowej zmianę ustawy wekslowej	60
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	60 i 507
— do Wydziału krajowego w sprawie przeprowadzenia ustawy gminnej	77
(Odpowiedź p. Grocholskiego imieniem Wydziału krajowego . . . . .)	107
Poprawka: do wniosku o podatku domowo-czynszowym we Lwowie	33
— do ustępu drugiego o podatku domowo-czynszowym we Lwowie	35
— do załatwienia petycji Amalii Wagilewiczowej	95
— do petycji miasta Krakowa o kwaterunku	327
— do sprawozdania komisji edukacyjnej względem uregulowania płacy i emerytury dla nauczycieli szkół ludowych	401
Przemowa: do wniosku o podatku domowo-czynszowym we Lwowie	33
— przy projekcie co do zmiany sejmowej ordynacji wyborczej	246
— przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	258
— przy dyskusji nad budżetem	305
— przy artykule 4. sprawozdania co do ustanowienia Rady szkolnej	393
Wniosek: co do reformy procedury sądowej	193
— do ustępu 2. art. I. sprawozdania sejmowej ordynacji wyborczej	245
Koroluk Olexa.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Kowalyszyn Iwan.	
Sprawdzenie wyboru	10
Przyrzeczenie	11
Przydzielony do sekcji III.	22
Kowbasiuk Mikołaj.	
Przydzielony do sekcji II.	21
Przemowa: przy sprawozdaniu względem oddzielnego poboru rekrutów	414
Usprawiedliwia nieobecność	74
Kozioł Jan.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Kozłowski Zygmunt.	
Przydzielony do sekcji I. (sekretarz)	21
Wybrany: do komisji budżetowej (sekretarz)	48
Przemowa: przy dyskusji nad budżetem	310 i 320
Wniosek: o zaniechanie czytania sprawozdania w przedmiocie wykupna propinacyi	109
— o bezzwłoczne czytanie adresu	162
Kraiński Maurycy (członek Wydziału krajowego.)	
Przydzielony do sekcji III. (zastępca prezesa)	22
Interpelacya: do c. k. Komisarza co do systemu opodatkowania wódki (Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	294 359
Poprawka: do artykułu IV. o parafialnych funduszach zapasowych	271
Przemowa: przy dyskusji nad adresem do tronu	151
— przy sprawozdaniu o preliminarzach funduszu krajowego	280
Wniosek: o utworzenie komisji administracyjnej	49
Krawców Jużko.	
Przydzielony do sekcji II.	22
Wybrany: do komisji względem wolności podziału gruntów	69
Przemowa: przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	258
Krawczyk Franciszek.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Krzeczunowicz Kornel.	
Przydzielony do sekcji II.	22
Wybrany: do komisji katastralnej	21
— do komisji dla ordynacji wyborczej	21
— do komisji propinacyjnej	169
Interpelacya: do c. k. Komisarza o podział kraju na powiaty	60
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	60

Stronica	Stronica
Poprawka: do ustępu 4. w proponowanym adresie do tronu	156
— do ustępu 9. w proponowanym adresie do tronu	162
— do artykułu I. o parafialnych funduszach zapasowych	267
— do artykułu VII. o parafialnych funduszach zapasowych	276
Przemowa: przy dyskusji nad adresem do tronu	142
— przy projekcie co do zmiany sejmowej ordynacji wyborczej	239 i 250
— przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	260 i 264
— przy dyskusji nad budżetem	299
Wniosek: o odroczenie dyskusji nad wnioskiem o podatku domowoczynszowym	39
— o polecenie komisji do przedłożenia wniosków co do zmiany ustawy wyborczej	39
— o imienne głosowanie nad adresem	171
— o przejście do porządku dziennego nad wnioskami większości i mniejszości komisji budżetowej	316
Usprawiedliwia nieobecność	106
Kulezycki Jakób.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wybrany: do komisji petycyjnej	24
Urlop otrzymał	106
Kuryłowicz Michał, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Wybrany: do komisji administracyjnej	86
Interpelacya: do c. k. Komisarza co do uchwały Sejmu względem mesznego	183
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	359
Poprawka: do artykułu III. o parafialnych funduszach zapasowych	269
— do artykułu V. o parafialnych funduszach zapasowych	272
— do artykułu VIII. o parafialnych funduszach zapasowych	278
— do wniosku 1. o podatku zarobkowym i dochodowym	361
— do sprawozdania komisji o „jura stolae“	465
Przemowa: przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	259
— przy sprawozdaniu względem oddzielnego poboru rekrutów	411
Kuziemska Michał, ks. kanonik.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
L.	
Dr. Landesberger Maksymilian.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Wybrany: do komisji petycyjnej	21
Poprawka: do artykułu 4. wniosku komisji edukacyjnej	391
— do wniosku o uwolnienie nowych budynków od dodatków do podatków	498
Przemowa: przy wniosku o uwolnienie nowych budynków od dodatków do podatku domowoczynszowego	173
— przy sprawozdaniu względem oddzielnego poboru rekrutów	411
Wniosek: o uwolnienie nowych budynków od dodatków do podatków	76
Laskowski Felicyan.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Wybrany: do komisji katastralnej (zastępca przewodniczącego)	21
Poprawka: do wniosku o podanie adresu do tronu	22
— po wniosku 1. o podatku zarobkowym i dochodowym	361
— po §. 2. ustawy o sejmowej ordynacji wyborczej	496
Wniosek: o odesłanie petycji właścicieli dóbr obwodu sanockiego o zmianę ustawy, wyborczej do przynależnej komisji	358
Lipezyński Ignacy.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Wybrany: rewidentem	8
Interpelacya: do c. k. Komisarza w przedmiocie częstych pożarów w kraju	112
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	508
— do c. k. Komisarza co do trudności telegrafowania w języku polskim	256

	Stronica
Interpelacya: do Wydziału krajowego co do wniosku o policyi lekarskiej	256
(Odpowiedź p. Smolki imieniem Wydziału krajowego . . . . .)	338
— do c. k. Komisarza co do dzwonnicy przy kościele w Rzęśnie Polskiej	275
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	276
— do przewodniczącego komisji petycyjnej co do petycji Tesarczyka	444
(Odpowiedź p. Hubickiego . . . . .)	445
— do c. k. Komisarza co do aresztowania Gołyńskiego i innych	507
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	507
Poprawka: do ustępu 9. w proponowanym adresie do tronu	161
— do artykułu I. projektu ustawy sejmowej ordynacyi wyborczej	243
— do pozycyi 4. rubryki A. o preliminarzach funduszu krajowego	281
— do pozycyi 5. rubryki A. o preliminarzach funduszu krajowego	281
Przemowa: przy projekcie co do zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej	234
— przy sprawozdaniu o uregulowanie płacy i emerytury dla nauczycieli	403
Uwaga: do protokołu z 5. posiedzenia	43
Wniosek: w sprawie wykupna propinacyi	166
— co do wzmianki w protokóle z ostatniego posiedzenia, że porządek tegoż posiedzenia nie został wyczerpany	535
Liszez Józef.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Dr. Litwinowicz Spirydion, J. Exc. ks. Metropolita.	
Przydzielony do sekcji V. (prezes)	22
Wybrany: do komisji katastralnej (przewodniczący)	21
— do komisji edukacyjnej (przewodniczący)	70

	Stronica
Z.	
Lapiczak Jan.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Lawrowski Julian (członek Wydziału krajowego.)	
Przydzielony do sekcji II.	22
Oświadczenie: względem założenia protestu co do uchwały wniosku komisji do ustawy wyborczej	463
Protest: przedłożony oraz imieniem podpisanych	482
Przemowa: przy sprawozdaniu komisji do ustawy wyborczej o wniosku p. Ziemiałkowskiego	456, 460
Lawrynowicz Mikołaj.	
Przydzielony do sekcji II.	22
Poprawka: do artykułu IV. o parafialnych funduszach zapasowych	272
Przemowa: do wniosku co do sprzedaży surowicy	204
— przy sprawozdaniu względem oddzielnego poboru rekrutów	408
Wniosek: o sprzedaż surowicy dla bydła	88
Lepkałuk Kość.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Interpelacya: do c. k. Komisarza o mniemanych agitacyach c. k. urzędników w powiecie kossowskim przeciw językowi ruskiemu	168
(Odpowiedz c. k. Komisarza . . . . .)	169, 507
Loziński Józef, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wybrany: Rewidentem	20
Interpelacya: do c. k. Komisarza co do certyfikatu p. Ziemiałkowskiego	444
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	444
Oświadczenie: w imieniu postów ruskich co do uchylenia się od udziału w wyborach do komisji edukacyjnej	69
Poprawka: do ustępu 4. w proponowanym adresie do tronu	154
— do ustępu 9. w proponowanym adresie do tronu	161

Stronica	Stronica
Przemowy: przy projekcie co do zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej	235
— przy sprawozdaniu co do ustanowienia Rady szkolnej	372
III.	
Dr. Majer Józef.	
Sprawdzenie wyboru	11
Przyrzeczenie	11
Przydzielony do sekcji II.	22
Wybrany: do komisji edukacyjnej	70
Poprawka: do liczby członków komisji edukacyjnej	63
Przemowa: przy wniosku o podatek domowo-czynszowym we Lwowie	37
— przy dyskusji nad budżetem	308
— przy sprawozdaniu co do ustanowienia Rady szkolnej	379
— przy sprawozdaniu o uregulowanie płacy i emerytury dla nauczycieli	404
— przy zamknięciu sesji sejmowej	534
Dr. Manastyrski Antoni, ks. Biskup.	
Przydzielony do sekcji II. (prezes)	22
Wybrany: do komisji edukacyjnej	70
Malinowski Michał, ks. kanonik.	
Przydzielony do sekcji I. (sekretarz)	21
Młocki Alfred.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Przemowa: przy wniosku o seminarjach dla nauczycieli szkół ludowych	93
Wniosek: o założenie seminarjów nauczycielskich przy szkołach rolniczych	68
Mogilnicki Antoni, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Usprawiedliwia nieobecność	22
Morgenstern Stanisław, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji II.	22
IV.	
Naumowicz Jan, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wybrany: rewidentem	20
Interpelacya: do c. k. Komisarza co do wiadomości o uchyleniu z posady profesora Holowackiego	107
(Odpowiedź c. k. Komisarza	107)
Poprawka: do wyboru komisji edukacyjnej	62
Przemowa: przy dyskusji nad adresem do tronu	136
— przy projekcie co do zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej	247
— przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	263
— przy dyskusji nad działem VIII. budżetu	332
— przy sprawozdaniu co do ustanowienia Rady szkolnej	383
— W kwestyi osobistej	420
Nehrebecki Julian, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Wybrany: do komisji petycyjnej	21
Urlop otrzymał	106
P.	
Paszkowski Franciszek.	
Przydzielony do sekcji II.	22
Wybrany: sekretarzem sejmowym	7
Przemowa: przy dyskusji nad budżetem	306, 318
Pawęcki Antoni.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Wybrany: do komisji dla statutów miejskich	24
Pawlików Teofil, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Oświadczenie: w imieniu niektórych posłów, co do uchylecia się w głosowaniu nad pojedynczemi ustępami przy wniosku komisji edukacyjnej	389
— w imieniu podpisanych na proteście p. Ławrowskiego co do wstrzymania się od udziału w dyskusji względem zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej	496
— poprawka: do ustępu 4. w proponowanym adresie do tronu	153
— do §. 13. co do zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej	488
Przemowa: przy sprawozdaniu co do ustanowienia Rady szkolnej	376

Stronica	Stronica
Przemowa: przy sprawozdaniu komisji do ustawy wyborczej o wniosku p. Ziemiałkowskiego	452
Wniosek: o odroczenie dyskusji nad adresem	116
— o odesłanie petycji towarzystwa jedwabniczego do komisji budżetowej	217
— o przejście do porządku dziennego nad sprawozdaniem o sejmowej ordynacji wyborczej	234
Usprawiedliwia nieobecność	60
Pietrusiewicz Antoni , ksiądz kanonik.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Pietruski Oktaw (członek Wydziału krajowego).	
Przydzielony do sekcji I.	21
Odpowiedź: na interpelację p. Żuka-Skarszewskiego co do projektu ustawy względem języka polskiego w szkołach, w administracji i w sądzie	76
Wniosek: o odroczenie uchwały do petycji Witalisa Smochowskiego	209
— o trzecie czytanie reformy sejmowej ordynacji wyborczej	252
Polanowski Stanisław .	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Wybrany: Rewidentem	8
— do komisji budżetowej	48
Dr. Polański Tomasz , ksiądz Biskup.	
Przydzielony do sekcji II.	22
Polowy Leon , ksiądz.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Wybrany: do komisji dla spraw Wydziału krajowego	21
Potocki Adam , hrabia.	
Przydzielony do sekcji I. (zastępca prezesa)	21
Wybrany: do komisji dla spraw Wydziału krajowego (przewodniczący)	21
— do komisji edukacyjnej (zastępca przewodniczącego)	70
Poprawka: do wyboru komisji co do wniosku o wolności dzielenia gruntów	56
Przemowa: przy dyskusji nad adresem do tronu	130
— przy projekcie co do zmiany sejmowej ordynacji wyborczej	248
— przy dyskusji nad budżetem	309
— przy art. 4. sprawozdania co do ustanowienia Rady szkolnej	392
— przy zamknięciu sesji sejmowej	534
Wniosek: o nieczytanie sprawozdania z czynności Wydziału krajowego	12
— o odjęcie parochom prawa obieralności do sejmu	314
— o przejście do porządku dziennego nad wnioskiem mniejszości i większości komisji budżetowej	320
— o przekazanie Wydziałowi krajowemu wygotowania i odesłania próśby do Najjaśn. Pana względem Rady szkolnej	395
— o przyjęcie ustawy o języku wykładowym w trzecim czytaniu bez czytania	532
Potocki Alfred , hrabia.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wybrany: do komisji względem wolności podziału gruntów (przewodniczący)	61
Procak Hryć .	
Przydzielony do sekcji II.	22
Pudło Maciej .	
Przydzielony do sekcji I.	21
Pukalski Józef , ks. Biskup.	
Przydzielony do sekcji III.	22
R.	
Dr. Rodakowski Zygmunt .	
Sprawdzenie wyboru	9
Przyrzeczenie	11
Przydzielony do sekcji I.	21
Wybrany: do komisji petycyjnej	21
— do komisji dla statutów miejskich	21
Interpelacja: do c. k. Komisarza w sprawie budowy kolei brodzko-tarnopolskiej	106
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	359)

	Stronica		Stronica
Przemowa: Przy dyskusji nad adresem do tronu	119	Przemowa: przy sprawozdaniu komisji do ustawy wyborczej o wniosku p. Ziemiałkowskiego	456
— przy wniosku o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	432 i 436	Wniosek: co do fundacji ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	47
— odnośnie do petycji hr. Starzeńskiego o przyjęcie pozostałej reszty na fundusz krajowy	439	Urlop otrzymał	6
Rogalski Antoni.			
Przydzielony do sekcji V.	22	Dr. Samelson Szymon.	
Poprawka: do wyboru komisji administracyjnej	50	Przydzielony do sekcji II.	22
Urlop otrzymał	200	Wybrany: Rewidentem	8
Ruczka Ludwik, ksiądz.		— do komisji dla statutów miejskich	21
Przydzielony do sekcji V.	22	— do komisji edukacyjnej	70
Wybrany: do komisji edukacyjnej	70	Przemowa: przy dyskusji nad budżetem	307
— do komisji administracyjnej	86	Sanguszko Władysław, książę.	
Rusiecki Iwan.		Przydzielony do sekcji III.	22
Przydzielony do sekcji III.	22	Poprawka: do wniosku o podatku domowo-czynszowym we Lwowie	35
Russocki Włodzimierz, hr.		Przemowa: przy wniosku o podatku domowo-czynszowym we Lwowie	35
Przydzielony do sekcji III.	22	— przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	263
Wybrany: do komisji budżetowej (zastępca przewodniczącego)	48	— przy dyskusji nad budżetem	320
Dr. Rutowski Klemens.		— przy wniosku o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	430 i 433
Przydzielony do sekcji III.	22	Wniosek: o odroczenie wyboru komisji edukacyjnej	63
Wybrany: do komisji dla statutów miejskich (przewodniczący)	21	— o odesłanie petycji o zaprowadzenie sądów doraźnych do Wydziału krajowego	112
Przemowa: przy dyskusji o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	194	— o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	190
Wniosek: o przyjęcie statutu gminnego miasta Lwowa na najbliższy porządek dzienny	336	— o przejście nad wnioskiem o pobórze podatku zarobkowego i dochodowego do porządku dziennego	361
Dr. Rydzowski Andrzej.		— o zwinięcie komisji propinacyjnej	399
Przydzielony do sekcji II.	22	Saweżyński Zygmunt.	
Wybrany: do komisji petycyjnej	21	Przydzielony do sekcji IV.	22
— do komisji względem wolności podziału gruntów	69	Wybrany: zastępcą sekretarza sejmowego	61
Interpelacja: do Wydziału krajowego co do wniosku dotyczącego się fundacji ś. p. Pelagii Russanowskiej	314	— do komisji edukacyjnej (sekretarz)	70
Przemowa: przy wniosku o wprowadzenie w życie fundacji ś. p. Pelagii Russanowskiej	83	Przemowa: przy sprawozdaniu komisji edukacyjnej o języku wykładowym	515
		Seidler Andrzej.	
		Przydzielony do sekcji II.	22

Stronica	Stronice
Skrzyński Ludwik (zastępca członka Wydziału krajowego).	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wybrany: do komisji dla ordynacyi wyborczej	21
— do komisji budżetowej	48
— do komisji edykacyjnej	70
Przemowa: przy dyskusji nad budżetem	319, 343, 345, 348
Wniosek: o przydzielenie projektu co do zmiany §§. 11. i 13. ordynacyi wyborczej osobnej komisji	17
— o odesłanie petycji galic. Towarzystwa gospodarskiego do komisji budżetowej	74
Skrzyński Ignacy.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Smarzewski Seweryn.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Wybrany: do komisji dla ordynacyi wyborczej (przewodniczący)	21
— do komisji dla spraw Wydziału krajowego	24
— do komisji względem wolności podziału gruntów (referent)	61
Przemowa: przy wniosku co do łączenia i dzielenia gruntów	50
Wniosek: co do wolności dzielenia i łączenia gruntów	16
— o wybór komisji do wniosku o wolność dzielenia i łączenia gruntów	50
Dr. Smolka Franciszek (członek Wydziału krajowego).	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Odpowiedź: na interpelację p. Lipczyńskiego co do wniosku o policyi lekarskiej	338
Przemowa: przy dyskusji nad działem XII. budżetu	340
Starowiejski Stanisław.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Usprawiedliwia nieobecność	28
Staruch Michał.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Poprawka: do wniosku 3. o podatku zarobkowym i dochodowym	366
Przemowa: przy wniosku o przywrócenie premij za ubijanie dzikich zwierząt	175
— przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	257 i 263
Wniosek: co do premij za uбиe drapieżnych zwierząt	76
— o przejście do porządku dziennego nad dyskusją o parafialnych funduszach zapasowych	257
Stępek Wojciech, ksiądz.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Wybrany: do komisji katastralnej	21
Wniosek: o jawności obrad do wniosku o podzielnosci gruntów	78
Stocki Adam.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Urlop otrzymał	200
Szeliski Kazimierz.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Poprawka: przy sprawozdaniu komisji o oddzielnym poborze rekrutów	410
Urlop otrzymał	6
Dr. Szemelowski Teodor.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Wybrany: Rewidentem	8
— do komisji petycyjnej	21
Przemowa: przy dyskusji nad adresem do tronu	149
Urlop otrzymał	74
Szpunar Wawrzyniec.	
Przydzielony do sekcji II.	22
Interpelacya: do Wydziału krajowego co do uchwały sejmowej o zaprowadzenie ksiąg gruntowych	184
Przemowa: przy sprawozdaniu względem oddzielnego poboru rekrutów	413
Szumańczowski Ludwik.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Wybrany: do komisji katastralnej	21
— do komisji względem wolności podziału gruntów	69
Poprawka: do pozycyi 2. dział XII. budżetu	343

Stronica	Stronica
Szurlej Stanisław.	
Unieważnienie wyboru	11
Szwedzicki Jakób , ksiądz.	
Przydzielony do sekcji II.	22
Wybrany: do komisji katastralnej	21
Przemowa: przy sprawozdaniu komi-	
syi edukacyjnej o języku wykłado-	
wym	514
Wniosek: o przejście nad sprawo-	
zdaniem komisji edukacyjnej o języku	
wykładowym do porządku dziennego	514
Szymonowicz Grzegorz , ks. Arcyb.	
Przydzielony do sekcji IV. (prezes)	22
T.	
Tarezanowski Semen.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Trochanowski Szymon.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Przemowa: przy dziale XII. budżetu	
za wnioskiem p. Żuka-Skarszew-	
skiego	348
— przy dyskusji nad wnioskiem 3. o	
podatku zarobkowym i dochodowym	366
Trzeciecki Franciszek.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wybrany: do komisji petycyjnej . .	21
Poprawka: do wniosku o podatku	
domowo-czynszowym we Lwowie . .	39
Przemowa: za poprawką p. Laskow-	
skiego przy sprawozdaniu o podatku	
zarobkowym i dochodowym	362
— przy wniosku o zaprowadzenie są-	
dów doraźnych na podpalaczy . . .	432
Wniosek: o zniesienie skutków pra-	
wnych skazanym za udział w wy-	
padkach r. 1863.	88
U.	
Ustyanowicz Mikołaj , ksiądz.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wybrany: rewidentem	8
— do komisji dla ordynacji wybor-	
czej	21
— do komisji edukacyjnej (uwolniony	
od tego wyboru)	70
Interpelacya: do Marszałka co do	
niedokładnego tłumaczenia projektu	
adresu do Najj. Pana na język ruski	115
Odpowiedź Marszałka	116)
W.	
Wężyk Leonard.	
Przydzielony do sekcji III.	22
Wybrany: do komisji katastralnej .	21
— do komisji budżetowej (przewodni-	
czący)	69
Poprawka: do artykułu 4. wniosku	
komisji edukacyjnej	390
Przemowa: przy wniosku o zapro-	
wadzenie sądów doraźnych na pod-	
palaczy	433
Wniosek: o osobną komisję dla	
spraw katastralnych	7
— o odesłanie przełożenia tyjącego	
się budżetu funduszków indemniza-	
cyjnych do komisji budżetowej . .	91
— co do liczby członków do komisji	
propinacyjnej	109
— co do wykupna propinacyi	202
Wierzelejski Franc. Ks. , ks. Arcyb.	
Przydzielony do sekcji I. (prezes)	21
Witalis Michał.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Urlop otrzymał	200
Wodzicki Henryk , hr.	
Przydzielony do sekcji V. (za-	
stępca prezesa)	22
Wybrany: do komisji katastralnej .	21
— do komisji dla spraw Wydziału	
krajowego	21
Przemowa: przy dyskusji nad adre-	
sem do tronu	141
— przy dyskusji o zaprowadzenie są-	
dów doraźnych na podpalaczy . . .	191
— przy sprawozdaniu co do zbadania	
czynności Wydziału krajowego . .	360
— przy wniosku o zaprowadzenie są-	
dów doraźnych na podpalaczy . . .	431
Wniosek: o odesłanie petycji komi-	
tetu utrzymania pomników histo-	
rycznych do komisji budżetowej . .	106
— o opuszczenie art. II. z projektu	
względem zmiany sejmowej ordyna-	
cyi wyborczej	495

	Stronica
Wodzicki Ludwik, hrabia.	
Przydzielony do sekcji IV. (zastępca sekretarza)	22
Wybrany: sekretarzem sejmowym	7
— do komisji dla ordynacji wyborczej (sekretarz)	21
Przemowa: przy dyskusji nad projektem do tronu	143
Wniosek: co do liczby członków komisji petycyjnej	43
— o wybór dwóch zastępców sekretarzy sejmowych	45
Urlop otrzymał	6
Wolny Józef.	
Sprawdzenie wyboru	8
Przyrzeczenie	11
Przydzielony do sekcji I.	21
Wybrany: do komisji katastralnej	21
— do komisji propinacyjnej	169
Poprawka: do artykułu III. o parafialnych funduszach zapasowych	269
Przemowa: przy projekcie co do zmiany sejmowej ordynacji wyborczej	245
— przy sprawozdaniu o uregulowanie płacy i emerytury dla nauczycieli	400
Urlop otrzymał	60
Z.	
Zahorajko Eliasz.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Interpelacya: do c. k. Komisarza co do obsadzenia posady inspektora szkół ludowych	113
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	115)
Poprawka: do artykułu III. o parafialnych funduszach zapasowych	268
— do artykułu X. o parafialnych funduszach zapasowych	279
Przemowa: przy dyskusji nad budżetem	300
Zakrzewski Jakób.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Wybrany: sekretarzem sejmowym	7
— do komisji petycyjnej	21
Zaparyniuk Jan.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Zatwarnicki Zygmunt.	
Przydzielony do sekcji IV.	22

	Stronica
Wybrany: do komisji dla statutów miejskich (sekretarz)	21
Dr. Zbyszewski Wiktor.	
Przydzielony do sekcji IV. (sekretarz)	22
Wybrany: do komisji dla statutów miejskich	21
— do komisji administracyjnej	86
— do komisji propinacyjnej	169
Przemowa: przy projekcie o parafialnych funduszach zapasowych	261
— przy sprawozdaniu względem oddzielnego poboru rekrutów	415
Wniosek: o osobną komisję dla statutów miejskich	5
Dr. Zduń Józef.	
Przydzielony do sekcji I.	21
Wybrany: do komisji administracyjnej	86
Interpelacya: do c. k. Komisarza co do uchwały Sejmu względem sprzedaży soli dla ludu	113
Poprawka: do artykułu I. projektu ustawy sejmowej ordynacji wyborczej	246
Dr. Ziembicki Grzegorz.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Dr. Ziemiałkowski Floryan.	
Przemowa: przy sprawozdaniu co do ustanowienia Rady szkolnej	373
— przy sprawozdaniu komisji do ustawy wyborczej do swego wniosku	454
Wniosek: co do wątpliwości rezultatu głosowania nad projektem zmiany sejmowej ordynacji wyborczej	338
— względem formalnego traktowania sprawozdania o statucie gminnym dla miasta Lwowa	470
Dr. Zybkiewicz Mikołaj.	
Przydzielony do sekcji V.	22
Wybrany: do komisji dla ordynacji wyborczej	21
— do komisji budżetowej	48
Poprawka: do wniosku posła Dietla względem komisji edukacyjnej	62
— do pozycyi 2. o preliminarzach funduszu krajowego	280
— do pozycyi 3. o preliminarzach funduszu krajowego	281
— do sprawozdania komisji o petycji hr. Starzeńskiego o przyjęcie po-	

Stronice

Stronice

zostałej po formacji pułku wolnych Krakusów kwoty na fundusz krajowy	438
Poprawka do wniosku w przedmiocie szkół powtarzań, seminariów nauczycielskich i instytutu technicznego w Krakowie	509
Przemowa: przy wniosku o podatku domowo-czynszowym we Lwowie	33
— przy dyskusji nad adresem do tronu	146
— przy projekcie co do zmiany sejmowej ordynacji wyborczej	235
— przy projekcie o preliminarzach funduszu krajowego	280
— przy dyskusji nad budżetem 310, 321, 333 i 343	430 i 435
— przy wniosku o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	430 i 435
— przy sprawozdaniu komisji do ustawy wyborczej o wniosku p. Ziemiątkowskiego	460
Wniosek: o osobną komisję dla rozpoznania czynności Wydziału krajowego	12
— co do liczby członków komisji petycyjnej	12
— o umieszczenie sprawozdania o podatku domowo-czynszowym na przyszłym porządku dziennym	17
— co do sposobu zbierania głosów	17
— co do wyboru komisji budżetowej	40
— o odstąpienie na rzecz kraju administracji lub dzierżawy dóbr publicznych	47
— o uwolnienie sprawozdawcy od trzeciego czytania reformy sejmowej ordynacji wyborczej	252
Usprawiedliwia nieobecność	74

Z.

Zabiński Józef.	
Przydzielony do sekcji IV.	22
Wybrany: do komisji dla ordynacji wyborczej	21
Żuk-Skarżewski Faustyn.	
Przydzielony do sekcji III. (sekretarz)	22
Wybrany: rewidentem	8
— do komisji propinacyjnej	169
Interpelacya: do Marszałka co do projektu ustawy względem języka polskiego w szkołach, w administracji i w sądzie	76
(Odpowiedź p. Pietruskiego imieniem Wydziału krajowego	76)
— do c. k. Komisarza co do środków zabezpieczenia własności propinacyjnej	398
(Odpowiedź c. k. Komisarza	398)
Poprawka: do petycji obwodu sandeckiego względem drogi żelaznej	97
— do petycji obwodu sandeckiego, dotyczącej się gościńców	100
— do wniosku komisji co do petycji przeciw inspektorowi Achleitner	450
Przemowa: przy dyskusji nad działem XII. budżetu	342
— przy dyskusji nad działem XII. budżetu za swoim wnioskiem	348
— przy wniosku o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalaczy	434
Wniosek: Do działu XII. budżetu	346

270

300

15

II.

INDEKS PRZEDMIOTÓW,

załatwionych na Sejmie

w roku 1866.

.II

toimbexq

.II

INDEXS PRZEDMOTOW.

zawieszonych na jezniu

w roku 1888.

1 A	
- Uchwale	10-118
ochestanie	
- Oznajmienie	118
czajel o wy	
o tym wnieo	118-122
Asekuracja	128
Austregal	150

II.

Indeks przedmiotów.

	Stronica		Stronie
A.			
Abrahamiuk Wasyl i inni. Petycja o grunta	338	Adres. Wniosek p. Kozłowskiiego o niezwłoczne trzecie czytanie (uchylony)	163
Załatwiona	429	— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie adresu imiennem głosowaniem	170, 172
Achleitner. (Obacz: Żuk-Skarszewski)		— Wniosek p. Grocholskiego o mianowanie deputacyi adresowej	172
Adres. Wniosek naglący p. Gołaszewskiego względem podania adresu dziękczynnego do Najjaśniejszego Pana w odpowiedzi na najwyższe pismo odręczne z 13. Października 1866.	22	— Skład deputacyi przez Marszałka oznaczony	173
— Wniosek p. Laskowskiego o wybór osobnej komisji do ułożenia adresu (odrzucony)	23	— Uwiadomienie c. k. Prezydium Namieśtnictwa względem przyjęcia deputacyi	185
— Odesłanie wniosku p. Gołaszewskiego do Wydziału krajowego	23	— Uzupełnienie deputacyi adresowej	185
— Wniosek p. Grocholskiego względem mianowania komisji <i>ad hoc</i> dla zbadania ruskiego tekstu adresu z powodu interpelacyi ks. Ustyanowicza (przyjęty)	116	— Sprawozdanie deputacyi o przyjęciu u Najjaśniejszego Pana i odpowiedź Najjaśniejszego Pana	219—220
— Wniosek ks. Pawlikowa o odroczenie dyskusyi nad adresem (uchylony)	116—118	Akadem ia (techniczna.) (Obacz: Lwów; Towarzystwo.)	
— Sprawozdanie Wydziału krajowego o adresie i projekt adresu	118	Aleksandrowicz Adolf. (Obacz: Kraków.)	
— Dyskusya ogólna nad projektem adresu	119—152	Amnestya. Wniosek p. Trzeciekiego o wyjednanie zupełnej amnestyi dla przestępców politycznych z r. 1863. i 1864.	88
— Projekt adresu mniejszości sejmowej	128	— Uchwalenie nagłości tego wniosku, i odesłanie do komisji petycyjnej	379
— Uwagi c. k. Komisarza	150	— Oznajmienie prezesa komisji petycyjnej o wygotowaniu sprawozdania o tym wniosku	483
— Wniosek ks. Dobrzańskiego o przejście do porządku dziennego (uchylony)	152	Asekuracja. (Obacz: Medynia.)	
— Dyskusya specjalna	152—162	Austregalne (sądy). (Obacz: Sądy.)	
		B.	
		Bałucki Michał. (Obacz: Kraków.)	
		Bank krajowy. (Obacz: Propinacya.)	
		Bauernfreund. (Obacz: Merena.)	

	Stronica		Stronie
Benedyktynki PP. Petycyja klasztoru PP. Benedyktynek w Przemyslu o zapomoge	200	i odeslanie go do komisji budzetowej	90—91
— Sprawozdanie komisji budzetowej i uchwała	326	Budzet. Sprawozdanie komisji budzetowej o preliminarzach funduszu krajowego i domestykalnego i dyskusya ogolna	280
Biala. Petycyja komitetu Towarzystwa jedwabniczego o roczna dotacye	74	— Wniosek komisji co do majatkow i dochodow preliminarzem nie objetych	280
— Sprawozdanie komisji petycyjnej, wniosek i dyskusya	217	— Dyskusya specyjalna nad budzetem	281, 294, 315, 339 (300)
— Wniosek ks. Pawlikowa o odeslanie tej petycji do komisji budzetowej (przyjety)	218	(Uwagi c. k. Komisarza	
— Sprawozdanie komisji budzetowej i uchwała	329	— Dyskusya nad wnioskiem komisji wzgledem Towarzystwa dobroczynnosci w Krakowie	305
Borszczow. Petycyja gminy o grunta	482	— Dyskusya nad wnioskiem komisji wzgledem stypendyow dla Dublan	315
Brody. Petycyja gminy o osobny statut dla miasta	200	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do zasilku dla Dublani Czernichowa	318
— Wniosek naglacy p. Hausnera w sprawie tego statutu	483	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do wsparcia dla zakladu gluchoniemych	322
— Odeslanie tego wniosku do komisji statutowej	484	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do zasilku teatr polskiego we Lwowie	323
Brzostek. Petycyja gminy przeciw opieszalosci wladz kameralnych	19	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do zasilku dla Towarzystwa muzycznego we Lwowie	325
— Sprawozdanie komisji petycyjnej, wniosek i uchwała	210—211	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do zasilku dla zakladu ciemnych	325
Budy Łancuckie. Piec petycyj gminy w rozmaitych sprawach	201	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do zasilku dla komisji fizyograficznej	325
Zalatwione	425	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do zasilku dla teatru polskiego w Krakowie	325 (325)
Budynki. (Obacz: Kościół; podatek i dodatki do podatkow.)		— Sprawozdanie komisji budzetowej o przekazanych jej petycyjach	326
Budzanow. Petycyja Sióstr Miłosierdzia o wsparcie	358	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do wydatkow na pomniki historyczne i na restauracye kościoła w Żółtkwi	329
Zalatwiona	430	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do pożyczki glodowej	335
Budzet. Wniesienie przedlozenia rządowego: Preliminarz budzetu funduszu indemnizacyjnego	2	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do zandarmeryi	335
— Wniosek posła Zyblikiewicza wzgledem wyboru komisji budzetowej	40	— Dyskusya nad wnioskiem komisji co do podatkow i danin	335
— Wybór komisji budzetowej	41		
— Bezultat tego wyboru	48		
— Wybór uzupelniajacy jednego czlonka	56		
— Rezultat tego wyboru	61		
— Scislejszy wybór jednego czlonka	65		
— Rezultat tego wyboru	69		
— Sprawozdanie Wydziału krajowego o preliminarzach funduszu krajowego i domestykalnego na rok 1867.	56		
— Pierwsze czytanie przedlozenia rządowego o funduszu indemnizacyjnym			

	Stronica		Stronica
Budżet. Dyskusya nad działem o drogach	339—349	Czernichów. (Obacz: Budżet. — Szkoła.)	
(Uwagi c. k. Komisarza	342, 346, 348)	Czerwonogród. (Obacz: Mirska.)	
— Dyskusya nad preliminarzami specjalnymi	349—352	D.	
— Dyskusya nad preliminarzem sumarycznym funduszu krajowego	352	Daniny (kościelne). (Obacz: Meszne; Pismo c. k. Namiestnictwa).	
— Dyskusya nad nstawą finansową na r. 1867.	353	Demycze. Petycja gminy o grunta	338
— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie tej ustawy	354	Załatwiona	424
— Dyskusya nad preliminarzem funduszu domestykalnego	353—354	Deputacya (Obacz: Adres.)	
— Sprawozdanie komisji budżetowej o budżecie funduszu indemnizacyjnego, i dyskusya nad preliminarzem tego budżetu	354—356	Dobra (publiczne). Wniosek p. Zyblikiewicza o odstąpienie na rzecz kraju administracyi lub dzierżawy dóbr publicznych	47
— Dyskusya nad ustawą o dodatku indemnizacyjnym	356	— Wniosek p. Zyblikiewicza cofnięty	204
— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie preliminarza funduszu indemnizacyjnego	356	Dobrzański Aleks., ks. (Obacz: Posłowie.)	
Buków. Petycja siedmiu gospodarzy o pastwiska	221	Dodatki do podatków. Wniosek p. Landesbergera o uwolnienie budynków nowych od opłaty dodatków do podatków	76
Załatwiona	426	— Pierwsze czytanie tego wniosku i odesłanie do Wydziału krajowego	173—175
— Petycja gminy o lasy i pastwiska	106	— Sprawozdanie Wydziału krajowego o tym wniosku	498
— Sprawozdanie komisji petycyjnej, wniosek i uchwała	215	— Dyskusya nad wnioskiem Wydziału krajowego i uchwalenie jego z poprawką p. Landesbergera	498—500
Bursa Jerozolimska. Petycja gmin W. Ks. Krakowskiego i zachodniej Galicyi o pozwolenie zbierania składek na odbudowanie tej bursy	221	Dotacya. (Obacz: Biała.)	
— Sprawozdania komisji petycyjnej, dyskusya i uchwała	427—429	Drapieżne (zwierzęta.) (Obacz: Wilki.)	
C.		Drogi. (Obacz Budżet; Mieszkańcy obwođu sandeckiego.)	
Chlebyczyn polny. Petycja o grunta Załatwiona	294	— Petycja o kolej żelazną i o drogi. (Obacz: Jaćmierz; Mierzwiński; Gródeckie przedmieście; Gorlice; Jordanow.)	
Chromolitograficzne tablice. (Obacz: Hartinger.)	—	Dubłany. (Obacz: Budżet; Szkoła.)	
Chrzanów. Petycja mieszkańców powiatu o sąd doraźny na podpalaczy. (Obacz: Podpalacze.)	—	Dworski Maryan. (Obacz: Kraków.)	
Chrzanowski Mieczysław. Petycja dyurnisty Wydziału krajowego	221	Dymidowicz Izidor. Petycja o przywrócenie mu zatrzymanej płacy emerytury	27
Załatwiona	421	— Sprawozdanie komisji petycyjnej i uchwała	197
Czanyż i inne gminy. Petycja użalająca się na uciążliwe podatki	19	— (Obacz: Kraków.)	
		Dzwonnica. (Obacz interpelację p. Lipczyńskiego.)	
		Dzurków. Petycja gminy o odpisanie podatków	112
		Załatwienie tej petycji	216

E.

Egzaminacyjna (komisya). (Obacz: Szkoła.)
 Emerytura. (Obacz: Dymidowicz;
 Smochowski; Złowodzki.)

F.

Foedrersp erg. (Obacz: Zaremba.)
 Frywald. Petycja o sąd doraźny nał
 podpalaczy. (Obacz: Podpalacze.)
 Fundacya (dla inwalidów polskich)
 „ (krajowa dla nauczycieli wiejskich.) (Obacz:
 Sobolewscy.)
 Fundusz (indemnizacyjny). (Obacz: Budżet.)
 „ (krajowy). (Obacz: Budżet.)
 „ (zapasowy na budynki kościelne). (Obacz:
 Kościół.)

G.

Gelinek Adolf. Petycja o uwolnienie
 od wieku 40 lat dla służby w Wy-
 dziale krajowym 221
 Załatwiona 421
 Głowacki profesor. (Obacz: Interpe-
 lacya p. Naumowicza.)
 Gminna ustawa. (Obacz: Rożnów; Zakotówka;
 Kołomyja.)
 Gminy. W. Ks. Krakowskiego. Petycja. (Obacz:
 Bursa.) (Obacz: Lackie; Mościska.)
 Gołyński. (Obacz: Interpelacyę p. Lip-
 czyńskiego.)
 Gorlice. Petycja gminy o drogę 482
 Gottleb-Haszlakiewicz Józef. Pety-
 cya o dispensę co do wieku dla
 ubiegania się o posadę sekretarza
 przy Wydziale krajowym 59
 Załatwiona 421
 Goździeń Karol. Petycja o wypłatę
 dotacyi nauczycielskiej 112
 — Sprawozdanie komisji petycyjnej,
 wniosek i uchwała . . . . . 214—215
 Grabie. Petycja gminy o pozwolenie
 wybrania wójta 200
 Załatwiona 424
 Gródek. Petycja gmin przedmieścia o
 uwolnienie od dodatku na utrzyma-
 nie dróg 293
 Załatwiona 429

Grunta. Wniosek p. Smarzewskiego
 co do wolności dzielenia i łączenia
 gruntów 16
 Pierwsze czytanie tego wniosku 50
 — Wniosek p. Smarzewskiego wzglę-
 dem wyboru osobnej komisji do
 tego przedmiotu, dyskusya nad nim
 i uchwała . . . . . 54—56
 — Wybór tej komisji 56
 — Rezultat tego wyboru 61
 — Wybór, uzupełniający czterech człon-
 ków i rezultat wyboru 64, 69
 — Wniosek ks. Stępka o jawność
 obrad tej komisji (przyjęty) 78
 Gruntowe księgi. (Obacz: Interpela-
 cya p. Szpunara.)

H.

Hartinger Antoni. Petycja w sprawie
 tablic chromolitograficznych 314
 Załatwiona 440
 Haszkowce. Petycja gminy w spra-
 wie gruntów 200
 Załatwiona 424
 Holeszów. Petycja gminy o przei-
 stoczenie kapelanii na parochię 47
 — Sprawozdanie komisji petycyjnej,
 wniosek i uchwała 216

I.

Indemnizacyjna komisya. (Obacz:
 Pismo.)
 Instytut (techniczny). (Obacz: Kra-
 ków; Szkoła.)
 Interpelacya posła Dziewońskiego
 co do subwencyi dla szkół ludo-
 wych (do c. k. Komisarza) 182
 (Odpowiedź c. k. Komisarza 182, 359)
 „ posła hr. Golejewskiego do c. k.
 Komisarza z powodu rabnków w
 kraju 20
 (Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . . 20)
 „ posła hr. Golejewskiego do c. k.
 Komisarza względem Iwanowa 20
 (Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . . 20)
 „ posła hr. Golejewskiego do Mar-
 szalka o drukowanie protokołów
 sejmowych 46
 (Odpowiedź Marszałka . . . . . 46)

	Stronica
Interpelacya posła hr. Golejewskiego do c. k. Komisarza względem Nezcuperowicza	183
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	183)
„ posła Hubickiego do c. k. Komisarza względem instytutu sędziów pokoju	180
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	181, 358)
„ posła Hubickiego do c. k. Komisarza co do wywozu zboża za granicę	181
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	182)
„ posła Koczyńskiego do c. k. Komisarza względem uchwały sejmowej o zmianę nstawy wekslowej	60
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	60, 507)
„ posła Koczyńskiego do Wydziału krajowego w sprawie przeprowadzenia ustawy gminnej	77
(Odpowiedź p. Grocholskiego imieniem Wydziału krajowego . . . . .)	107)
„ posła Kraińskiego do c. k. Komisarza co do pogłoski o zmianie systemu opodatkowania wódki	294
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	294, 359)
„ posła Krzeczunowicza do c. k. Komisarza o podział kraju na powiaty	60
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	60)
„ posła ks. Kuryłowicza do c. k. Komisarza względem mesznego i „jura stolae“	183
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	184, 359)
„ posła Lipczyńskiego do c. k. Komisarza z powodu pożarów w kraju	112
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	508)
„ posła Lipczyńskiego do c. k. Komisarza względem stacji telegraficznych	256
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	256)
„ posła Lipczyńskiego do Wydziału krajowego względem policji lekarskiej	256
(Odpowiedź p. Smolki imieniem Wydziału krajowego . . . . .)	338)
„ posła Lipczyńskiego do c. k. Komisarza względem dzwonnicy w Ręśnie polskiej	275
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	276)

	Stronica
Interpelacya posła Lipczyńskiego do prezesa komisji petycyjnej o petycję Tessarczyka	444
(Odpowiedź p. Hubickiego . . . . .)	445)
„ posła Lipczyńskiego do c. k. Komisarza z powodu aresztowania Gółyńskiego i Konopackiego	507
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	507)
„ posła Ławrynowicza do Marszałka o wnioski jego względem surowicy	483
(Odpowiedź Marszałka . . . . .)	483)
„ posła Łepkałuka do c. k. Komisarza co do agitacyi w kossowskim powiecie przeciw językowi ruskiemu	168
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	169, 507)
„ posła ks. Łozińskiego do c. k. Komisarza co do certyfikatu p. Ziemiałkowskiego	444
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	444)
„ posła ks. Nanmowicza do c. k. Komisarza względem profesora Hołowackiego	107
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	107)
„ posła Rodakowskiego do c. k. Komisarza w sprawie kolei brodzko-tarnopolskiej	106
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	359)
„ posła Rydzowskiego do Marszałka w sprawie fundacyi Russanowskiej	314
(Odpowiedź p. Ławrowskiego imieniem Wydziału krajowego . . . . .)	314)
„ posła Szpunara do Wydziału krajowego względem ksiąg gruntowych	184
(Odpowiedź . . . . .)	184)
„ posła ks. Ustyanowicza do Marszałka o złe ruskie tłumaczenie projektu adresu	115
(Odpowiedź Marszałka . . . . .)	116)
„ posła Zahorajka do c. k. Komisarza co do inspektora szkół ludowych	113
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	115)
„ posła Zdunia do c. k. Komisarza względem znizenia ceny soli	113
(Odpowiedź c. k. Komisarza . . . . .)	113, 508)
„ posła Żuka-Skarszewskiego do Marszałka co do projektu ustawy względem języka polskiego w szkołach, w administracyi i w sądzie	76
(Odpowiedź p. Pietruskiego imieniem Wydziału krajowego . . . . .)	76)

Interpelacya posła Żuka-Skarszewskiego do c. k. Komisarza względem naruszania własności propinacyjnej (Odpowiedź c. k. Komisarza . . .)	398 399
Inwalidzi. (Obacz: Russanowska.)	
Iwanów. (Obacz: Interpelacya p. hr. Golejewskiego.)	
Iwanówka: Petycyja gminy o przyłączenie do innego powiatu . . .	314
Załatwiona	330
Iwkowa. Petycyja gminy o przyłączenie do powiatu innego	330
Załatwiona	330
Izba sejmowa. (Obacz: Rewidenci; Sekcyje; Sekretarze.)	

J.

Jaémierz. Petycyja o pastwiska . . .	221
(Załatwiona . . . . .)	426
— Petycyja gmine o uwolnienie od opłaty konkurencyjnej na drogi . . .	294
Załatwiona	429
Jagielloński uniwersytet. (Obacz: Szkoła.)	
Jarosław. Petycyja o statut dla miasta . . .	68
— Przemowa i wniosek p. hr. Badeniego względem tej petycyi . . .	68
— Petycyja miasta z załobą przeciw notaryuszowi	106
— Petycyja z zapytaniem o statut miejski	444
Jaskólski Piotr. Zażalenie na burmistrza w Stanisławowie	73
Jasło. Petycyja gminy o prawo wybierania osobnego posła	358
— (Obacz: Podpalacze.)	
Jaszcznrowa. Petycyja przeciw szacunkowi katastralnemu i komisarzowi Rzehakowi	449
— Sprawozdanie komisji katastralnej i uchwała	449
Jedwabnictwo. (Obacz: Biała.)	
Jerozolimska bursa. (Obacz: Bursa.)	
Jezupol. Petycyja mieszkańców gminy o zapomogę	165
— Sprawozdanie komisji budżetowej i uchwała	326
Język. (Obacz: Rożnów; Zakołówka.)	
— (krajowy) (Obacz: Kluczycki; Zakołówka).	

Język wykładowy. (Obacz: Szkoła; Kraków.)	
— (Obacz: Interpelacya p. Żuka-Skarszewskiego).	
— (Obacz: Interpelacya p. Łepkalka.)	
Jordanów. Petycyja gmin powiatu o drogę zabornio-nowotarską	112
— Sprawozdanie komisji petycyjnej, wniosek i uchwała	215
— Petycyja gmin powiatu o zniżenie ceny soli	112
Załatwienie tej petycyi	217
Jura stolae. Wniosek naglący p. ks. Dobrzańskiego, względem republikiacji patentu o daninach „Jura stolae“, odesłany wprost do komisji administracyjnej	358
— Sprawozdanie komisji administracyjnej o tym wniosku	464
— Dyskusya i przyjęcie poprawki ks. Kuryłowicza	465 — 467
— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie tej poprawki	468
— (Obacz: Interpelacya p. ks. Kuryłowicza.)	

K.

Kasy (pożyczkowe). (Obacz: Kluczycki.)	
Kataster. Wniosek naglący p. Węzyka o wybranie osobnej komisji dla spraw katastralnych, przyjęty	7
— Wybór komisji katastralnej	18
— Rezultat tego wyboru	21
— Sprawozdanie komisji katastralnej, wnioski i dyskusya	445 — 448
— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie tych wniosków	448
— Sprawozdanie komisji katastralnej o przekazanych jej petycyach	448 — 451
(Obacz: Jaszczurowa; Leszcze; Żuk-Skarszewski; Zaręba.)	
Kluczycki ks. Petycyja o opiekę nad językiem krajowym w urzędach	294
— Petycyja o zatwierdzenie statutów parafialnej kasy pożyczkowej	294
Załatwiona	441
Kłodno. Petycyja gminy o przyłączenie do powiatu Nowy Sącz	74
Załatwiona	430

	Stronica		Stronica
Kniaźe. Petycja gminy o grunta	201	Kościół. Trzecie czytanie i ostateczne	
Załatwiona	424	uchwalenie tej ustawy	406
Kolej żelazna. (Obacz: Interpelacya		— (Obacz: Maława; Medynia; Holeszów).	
p. Rodakowskiego.)		Kraiński Edmund. Petycja w sprawie	
— (Obacz: Mieszkańcy obwodu Sandeckiego. Petycja o kolej i drogę.)		serwitutów	420
— (Obacz: Lwów.)		Kraków. Petycja uczniów instytutu	
Kołomyja. Petycja gminy o statut dla miasta		technicznego na ręce posła Zybkiewiczza o uwolnienie od służby	
— Petycja obywateli miasta o wprowadzenie w życie nowej ustawy gminnej	68	wójkowej	16
— Sprawozdanie komisji petycyjnej, wniosek i uchwała	212 — 213	— Sprawozdanie komisji petycyjnej, dyskusya i uchwała	206
Komisya (egzaminacyjna). (Obacz: Szkoła.)		— Petycja obywateli: Alexandrowicza, Bałuckiego, Dworskiego, Dymidowicza, Szczepańskiego i Wywialkowskiego o zniesienie skutków wyroków sądowych	27
— (fizyograficzna). (Obacz: Budżet.)		— Sprawozdanie komisji petycyjnej, dyskusya i uchwała	206 — 207
— (indemnizacyjna). (Obacz: Pismo.)		— Petycja lekarzy w szpitalu św. Łazarza o podwyższenie płacy	28
— (serwitutowa). (Obacz: Pismo; Porchów.)		— Załatwienie tej petycji	103
Komisye (sejmowe). Skład obranych komisyj	25	— Trzy petycje rady miejskiej względem języka wykładowego w szkołach	74
— Ukonstytuowanie się komisji	40, 74	— Odesłanie tych petycji do komisji edukacyjnej	89
— (Obacz: Budżet; Grunta; Kataster; Kościół; Petycje; Statut krajowy; Statuta miejskie; Szkoła; Wybory; Wydział krajowy.)		— Petycja obywateli obwodu o sąd doraźny na podpalaczy. (Obacz: Podpalacze).	
Konopacki. (Obacz: Interpelacya p. Lipczyńskiego.)		— Petycja Rady miasta o powiększenie liczby posłów z Krakowa	180
Korołowka i inne gminy. Zażalenie na urzędników salinarnych w Bochni	398	— Petycja Rady miejskiej o ulgę w kwaterunkach	200
Kościół. Wniesienie przedłożenia rządowego o ustawie względem utworzenia funduszu zapasowego na budynki kościelne	21, 24	— Sprawozdanie komisji budżetowej	327
— Pierwsze czytanie tej ustawy	49	— Wniosek p. Koczyńskiego o odesłanie jej do Wydziału krajowego, dla ułożenia ustawy o kwaterunkach	328
— Uwagi c. k. Komisarza	49	— Petycja Rady miejskiej o koszta na przyodzianie szpasańników	294
— Wnioski pp. Kraińskiego i Rogalskiego co do wyboru komisji administracyjnej	50	Załatwiona	426
— Wybór komisji administracyjnej	70	Krakusów w wolnych korpus. (Obacz: Starzeński.)	
— Rezultat tego wyboru	86	Króścienko. Petycja gminy o prawo rybołówstwa	338
— Sprawozdanie komisji administracyjnej, projekt ustawy i dyskusya nad nim	257	Załatwiona	426
— Wniosek p. Starucha o przejście do porządku dziennego (uchylony)	267	Krzyżstofowicz. (Obacz: Posłowie.)	
— Dyskusya specjalna i uchwalenie ustawy w drugim czytaniu	267, 280	Książki szkolne. (Obacz: Kuratorya.)	
		Księgi. (Obacz: Gruntowe.)	
		Kuratorya zakładu narod. Ossolińskich. Petycja w sprawie druku i sprzedaży książek szkolnych	201

Stronica	Stronica
Kuratoria Zakładu narod. Ossolińskich. Sprawozdanie komisji petycyjnej, dyskusya i uchwała	205—206
Kwaterunek. (Obacz: Kraków; Przemyśl.)	
L.	
Lackie. Petycja właścicieli części dominikalnych i wolnych posiadłości o połączenie ich w osobną gminę — Odesłana na wniosek p. hr. Golejewskiego dla dalszego uwzględnienia do Wydziału krajowego	507
Lekarska policya. (Obacz: Interpelacya p. Lipczyńskiego.)	528
Lekarze. (Obacz: Kraków.)	
Leszcze i inne gminy. Petycja przeciw czynnościom komisji katastralnej	20
— Sprawozdanie komisji katastralnej i uchwała	448
Lipceki i Hipolit, ksiądz. Petycja o ustawy przeciw kradzieżom	507
Liszki i inne gminy. Petycja o sąd doraźny na podpalaczy. (Obacz: Podpalacze.)	
Lwów. Petycja burmistrza z przedłożeniem zmienionego statutu miejskiego	314
— Odesłana na wniosek p. hr. Borkowskiego do komisji statutowej	314
— Wniosek naglący p. Rutowskiego o przyjęcie statutu Lwowa na porządek dzienny	336
— Sprawozdanie komisji statutowej o tym statucie i dyskusya	469—480
— Odesłanie projektu statutu na powrót do komisji	480
— Dalsza dyskusya nad statutem dla miasta Lwowa	484, 487
— Uchwalenie en bloc statutu w trzech czytaniach	487
— Uchwalenie ustawy, nadającej statut miastu Lwowowi	487
— Petycja gminy względem siedziby zarządów kolei. (Obacz: Kolej.)	
— Sprawozdanie komisji petycyjnej i uchwała. (Obacz: Kolej.)	
— Petycja gminy o zasiłek na szkołę przemysłową. (Obacz: Szkoła.)	
— Sprawozdanie komisji budżetowej i uchwała. (Obacz: Szkoła.)	
Lwów. Petycja dyrekcji akademii technicznej o przyzwolenie funduszu dla dwóch profesorów w celu zwiedzenia wystawy paryskiej	201
Sprawozdanie komisji budżetowej i uchwała	326
M.	
Lazarza Św. (szpital). (Obacz: Kraków.)	
Maława.	
Petycja gminy na ręce posła Zbyszewskiego w sprawie kosztów na potrzeby kościelne	5
Załatwienie tej petycji	95
Maniawa. Petycja gminy o prawo rybołówstwa	221
Załatwiona	426
„ Petycje względem lasów spornych	221
Załatwione	424
Maszkowice. Petycja gminy o nadanie jej prawa propinacyi	398
— Petycja o prawo rybołówstwa	398
Medynia i kilka innych gmin. Petycja o uwolnienie od opłaty dodatków na potrzeby kościelne	68
— i kilka innych gmin. Petycja o zaprowadzenie asekuracyi od pożarów	68
Załatwienie tych petycyj	95, 97
Merena Eliasza. Petycja z zażaleniem na Bauernfreunda i na urząd powiatowy	201
Meszne. (Obacz: Rudniki; Interpelacya p. ks. Kuryłowicza; Zakoszczyce; Sulkowski; Pismo c. k. Namiestnictwa względem danin kościelnych.)	
Mieszkańcy (obwodu sandeckiego). Petycja o kolej żelazną i o drogi. (Obacz: Kolej; Drogi.)	
— Sprawozdanie komisji petycyjnej, dyskusya i uchwała. (Obacz: Drogi.)	
— (obwódów Zachodniej Galicyi). Petycja o sąd doraźny na podpalaczy. (Obacz: Podpalacze.)	

Mieszkańce (z okolicy Rzegociny). Petycja o sąd doraźny na podpalaczy. (Obacz: Podpalacze.)	
Mierzwiński Jan. Petycja o pod- wyższenie płacy	338
Załatwiona	429
Miłoszowice. Prośba gminy o przedłużenie terminu zwrotu po- życzki	399
Mirska Antonina. Petycja Sióstr Miło- sierdzia w Czerwonogrodzie o wsparcie	68
— Wniosek komisji budżetowej i uchwała	311
Miż Stanisław. Petycja o uwolnienie egzekucyi za weksel	256
Załatwiona	424
Młodecki Kazimierz. Petycja w spra- wie odkupu prawa propinacyi	221
Moraczewski Ignacy. Petycja o od- pisanie podatku	59
— Sprawozdanie komisji petycyjnej, wniosek i uchwała	216
Mościska. Petycja w sprawie wybo- rów gminnych	482
IV.	
Nadytycze. Petycja gminy o pastwi- ska	200
Nagroda. (Obacz: Wilki.)	
Nanowski Aleksander. Petycja wzglę- dem propinacyi	200
Neczuperowicz. (Obacz: Interpela- cja p. hr. Golejewskiego.)	
Niebylec i inne gminy. Petycja o pra- wo prezentowania nauczyciela	314
Załatwiona	429
O.	
Oleszków. Petycja gminy o grunta Załatwiona	201 429
Ordynacya (sejmowa.) (Obacz: Sta- tut krajowy.)	
— wyborcza. (Obacz: Sanok; Jasło.)	
Orelec. Petycja gminy o grunta	201
Załatwiona	429
Ossolińskich (Zakład). Petycja w sprawie druku i sprzedaży książek szkolnych	201
Oświadczenie ks. Naumowicza w sprawie oschistej	420
— (Obacz: Szkoła, Statut krajowy.)	

P.

Pamiętki (narodowe.) (Obacz: Żół- kiew.)	
Pedagogiczny (kurs przy szkole żeńskiej w Krakowie). (Obacz: Pismo; Szkoły.)	
Petycje. Wniosek p. Zyblikiewicza, co do liczby członków komisji pe- tycyjnej uchylony	12—13
— Wniosek p. Lud. Skrzyńskiego co do liczby członków komisji petycyj- nej, przyjęty	13
— Wybór komisji petycyjnej	18
— Rezultat tego wyboru	21
— Wybór uzupełniający jednego człon- ka i rezultat tego wyboru	24
— Wybór ściślejszy i rezultat jego	24
— Sprawozdania komisji petycyjnej. 95, 189, 205, 420	
— Wniosek p. Hubickiego o odesłanie niezałatwionych petycyj do Wydziału krajowego	483
Pikulski Konstanty. Petycja o obja- śnienie co do podatku domowo-czyn- szowego	256
Załatwiona	429
Pismo (odręczne Najj. Pana do Mini- stra Stanu z powodu zawarcia po- koju.)	3
— Wyjaśnienie Marszałka co do ruskie- go tekstu tego pisma	4
— Odezytanie tego pisma w języku ruskim	6
— Poprawka ks. Ginilewicza do zapi- sków stenograficznych względem tego pisma, tudzież uwagi Marszałka i sekretarza Paszkowskiego z po- wodu tej poprawki	14
— Wniosek ks. Ginilewicza o zamie- szczenie tej poprawki w protokółie, uchylony	15—16
c. k. Prezydium Namiestnictwa wzglę- dem wykładów na kursie pedagogi- cznym przy szkole żeńskiej w Kra- kowie	166
— c. k. Prezydium Namiestnictwa względem deputacyi adresowej. (Obacz: Adres.)	
— c. k. Prezydium Namiestnictwa o połączenie komisji indemnizacyjnej	

	Stronica		Stronica
i serwitutowej krakowskiej z lwowską	185	cza względem podatku konsumcyjnego od bydła, przyjęty	441
Pismo c. k. Prezydium Namiestnictwa zawiadomieniem o dniu zamknięcia Sejmu	220	Podatek. Sprawozdanie Wydziału krajowego w tym przedmiocie, wniosek i uchwała	467—468
— c. k. Prezydium Namiestnictwa co do wykupu niezmiennych danin kościelnych	220	— (Obacz: Moraczewski.)	
Podatek (domowo-czynszowy.) Sprawozdanie Wydziału krajowego opłacie tego podatku w mieście Lwowie. (Pierwsze czytanie.)	17	Podatki i daniny. (Obacz: Budzet.)	
— Wniosek p. Zyblikiewicza względem położenia tego przedmiotu na porządku dziennym bez mianowania osobnej komisji, przyjęty	17	Podhajczyki. Petycja gminy ruskiej przeciw plebauowi łacińskiemu	420
— Drugie czytanie tego sprawozdania i dyskusya nad wnioskiem Wydziału krajowego	28	Podpalacze. Petycja obywateli obwodu rzeszowskiego o sąd doraźny na podpalacze	112
— Poprawka p. Koczyńskiego co do miasta Krakowa, przyjęta	36	— Petycja mieszkańców zachodniej Galicyi o sąd doraźny na podpalacze	112
— Poprawka księcia Saoguszki względem innych miast, przyjęta	38	— Wniosek p. księcia Sanguszki o odsłanie tych petycyj wprost do Wydziału krajowego	112
— Uchwalenie 1. wniosku Wydziału krajowego z poprawką księcia Sanguszki	39	— Petycja właścicieli dóbr i dzierżawców Zachodniej Galicyi o sąd doraźny na podpalacze	165
— Odroczenie dalszej dyskusji	39	— Petycja właścicieli dóbr i dzierżawców Zachodniej Galicyi o sąd doraźny na podpalacze	166
— Dalsza dyskusya nad drugim wnioskiem Wydziału krajowego, i uchwalenie jego z poprawką p. Koczyńskiego	48	— Petycja obywateli obwodu krakowskiego o sąd doraźny na podpalacze	166
(Uwagi c. k. Komisarza . . . . .)	48)	— Petycja gmin Zalas i Frywałd o sąd doraźny na podpalacze	166
— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie wniosków Wydziału krajowego. (Obacz: Pikulski.)	93	— Petycja mieszkańców powiatu chrzanowskiego o sąd doraźny na podpalacze	166
— (dochodowy i zarobkowy). Sprawozdanie Wydziału krajowego o rozkładzie i poborze tych podatków	189	— Petycja gminy Liszki i innych o sąd doraźny na podpalacze	166
— Wniosek p. Hubickiego o nieodsłanie tego do osobnej komisji, przyjęty	189	— Petycja właścicieli dóbr powiatu zasowskiego o sąd doraźny na podpalacze	180
— Dyskusya nad wnioskami Wydziału krajowego w tym przedmiocie	366—367	— Petycja właścicieli dóbr obwodu wadowickiego o sąd doraźny na podpalacze	180
— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie tych wniosków	407	— Petycja mieszkańców z okolicy Rzegociny o sąd doraźny na podpalacze	180
— (konsumcyjny). Wniosek p. Grocholskiego imieniem Wydziału krajowego o dopuszczenie ustnego sprawozdania o wniosku ks. Guszalewi-		— Wniosek księcia Sanguszki z powodu tych petycyj o sąd doraźny na podpalacze	180
		— Sprawozdanie komisji petycyjnej o tych petycjach	190
		— Wniosek naglący p. księcia Sanguszki o zaprowadzenie sądów doraźnych na podpalacze	191

Stronica	Stronica
Podpalacze. Wniosek p. Koczyńskiego w tym przedmiocie	193
— Uchwalenie wniosku komisji petycyjnej	197
— Petycja właścicieli dóbr z okolic Sędziszowa o sąd doraźny na podpalacze	201
— Petycja właścicieli dóbr z okolic Jasła o sąd doraźny na podpalacze	201
— Petycja magistratu Tarnowa o sąd doraźny na podpalacze	338
— Sprawozdanie komisji petycyjnej o ostatnich petycjach	430
— Wniosek p. Gołaszewskiego co do zaprowadzenia sądów doraźnych	431
— Dyskusya nad nim i uchwała	431—437
(Oświadczenie c. k. Komisarza . . . . .)	508)
Podział (kraju na powiaty.) (Obacz: Interpelacya p. Krzeczunowicza.)	
— (izby na sekcyje.) (Obacz: Sekcye.)	
Pokój zawarty. (Obacz: Pismo.)	
Policya (lekarska). (Obacz: Interpelacya p. Lipczyńskiego.)	
Pomniki (historyczne). (Obacz: Budżet; Żółkiew.)	
Porchów. Petycja gminy o komisję do uregulowania serwitutów	200
Załatwiona	425
Posłowie. Zawiadomienie Marszałka o zgonie trzech posłów: Rejznera, Krzysztofowicza i ks. Aleks. Dobrzańskiego	69
— (Obacz: Przyrzeczenie; Sekcye; Urlopy; Wybory; — wreszcie patrz w Indeksie osób.)	
Pożary. (Obacz: podpalacze)	
Pożyczka (głodowa). (Obacz: Budżet; Miłoszowice.)	
Preliminarz funduszu indemnizacyjnego. (Obacz: Budżet.)	
— funduszu krajowego i domestykalnego. (Obacz: Budżet.)	
Preparandy (nauczycielskie). (Obacz: Szkoła.)	
Procedura sądowa. (Obacz: Sądownictwo.)	
Propinacya. Wniosek p. Hubickiego w sprawie propinacyi i Banku krajowego	74
Propinacya. Pierwsze czytanie tego wniosku i odesłanie do komisji propinacyjnej	110
— Wniosek p. hr. Golejewskiego względem przeniesienia prawa propinacyi na gminy	88
— Pierwsze czytanie tego wniosku i odesłanie do komisji propinacyjnej	188
— Sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie wykupna prawa propinacyi	109
— Wniosek Wydziału krajowego co do wyboru komisji propinacyjnej; dyskusya nad nim i uchwała	109
— Wybór komisji propinacyjnej	118
— Wniosek p. Lipczyńskiego względem zniesienia prawa propinacyi, odesłany wprost do komisji propinacyjnej	166
— Rezultat wyboru komisji propinacyjnej	169
— Wybór uzupełniający 5 członków	169
— Rezultat tego wyboru	176
— Ścisłejszy wybór 3 członków	177
— Wniosek p. Wężyka co do wykupna propinacyi	202
— Wniosek naglący p. księcia Sanguszki względem odesłania wszystkich spraw propinacyjnych do Wydziału krajowego do ułożenia projektu wykupna propinacyi	399
— (Obacz: Młodecki; Nanowski; Maszkowice; Przemyski.)	
Prot est. (Obacz: Statut krajowy.)	
Protokół. Poprawka p. ks. Ginilewicza do protokołu 3go posiedzenia. (Obacz: Pismo.)	
— Uwagi p. Lipczyńskiego do protokołu 5go posiedzenia	43
— (Obacz: Interpelacya p. hr. Golejewskiego.)	
— Poprawka p. Grocholskiego do protokołu 6go posiedzenia; dyskusya nad nią i uchwała	89—90
— Wniosek p. Lud. hr. Wodzickiego co do tej poprawki, przyjęty	92
— Uwagi p. Hubickiego do protokołu 14go posiedzenia	200

	Stronica		Stronica
Protokół. Poprawka p. Zyblikiewicza do protokołu 25go posiedzenia	505	Rekrutacja. Wniosek p. Demkowa względem oddzielnego poboru chrześcian i żydów do wojska	70
— Odczytanie i zatwierdzenie protokołu ostatniego posiedzenia	535	— Pierwsze czytanie tego wniosku i odesłanie do komisji administracyjnej	91
— Poprawka p. Lipczyńskiego do tego protokołu, odrzucona	535	— Sprawozdanie komisji administracyjnej o tym wniosku i dyskusya	408—417
Przedłożenia rządowe. Pismo odręczne Najj. Pana z 13. Października r. b. (Obacz: Pismo.)		— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie wniosku	441
— Preliminarz budżetu funduszu krajowego i indemnizacyjnego. (Obacz: Budżet.)		(Obacz: Kraków.)	
— Ustawa, zmieniająca §§. 11. i 13. sejmowej ordynacji wyborczej. (Obacz: Statut krajowy.)		Rewidenci (sejmowi). Uchwała względem wyboru 12 rewidentów i wyborców	4
— Ustawa o utworzeniu funduszu zapasowego na budynki kościelne. (Obacz: Kościoł.)		— Rezultat tego wyboru	8
Przemowa. Marszałka krajowego przy otwarciu Sejmu	1	— Wybór uzupełniający dwóch rewidentów	11
— Jego Excelencyi Namiestnika przy otwarciu Sejmu	2	— Rezultat tego wyboru	21
— Marszałka krajowego przy zamknięciu Sejmu	533	Rozembark. Petycja kilku gmin o wstrzymanie egzekucyi	482
— Jego Excelencyi Namiestnika przy zamknięciu Sejmu	533	Różów. Petycja gminy o tekst polski statutu gminnego	201
— P. Majera przy zamknięciu Sejmu	534	— Wniosek naglący p. hr. Golejewskiego z powodu tej petycji	201
— P. Adama hr. Potockiego przy zamknięciu Sejmu	534	— Sprawozdanie komisji petycyjnej, wniosek i dyskusya	221
— c. k. Komisarza rządowego przy zamknięciu Sejmu	534	(Uwagi c. k. Komisarza 222, 224, 508)	
Przemyski Adolf. Petycja o podział prawa propinacyi z gminą	398	— Uchwała	225
Przemysł. Petycja gminy o podwyższenie taryfy kwaterunku	221	Rudniki. Petycja gminy o zniesienie mesznego	180
— Petycja urzędu gminnego o wzięcie pod obrady statutu dla miasta	19	Załatwiona	425
— (Obacz: Benedyktynki; Zieliński.)		— Petycja o grunta	294
Przyrzeczenie nowo obranych posłów	111	Załatwiona	429
— P. Bratranka	95	Rusanowska Pelagia. Wniosek p. Rydzowskiego względem fundacyi jej na inwalidów polskich w Krakowie	47
		— Pierwsze czytanie tego wniosku i odesłanie do Wydziału krajowego	83 — 85
		— (Obacz: Interpelacya p. Rydzowskiego.)	
R.		Rybołowstwo. (Obacz: Krościenko; Maniowa; Maszkowice.)	
Rabunek. (Obacz: Interpelacya p. hr. Golejewskiego.)		Rzegocina. (Obacz: Podpalacze.)	
Rada szkolna. (Obacz: Szkoła.)		Rzechak. (Obacz: Jaszczurowa.)	
Reforma. (Obacz: Sądownictwo.)		Rzeszów. Petycja miasta na ręce p. sła Zbyszewskiego o statut	5
Regulamin (sejmowy). Sprawozdanie Wydziału krajowego o regulaminie sejmowym	176	— Petycja obywateli obwodu o sąd doraźny na podpalaczy. (Obacz: Podpalacze.)	
— Wniosek p. Grocholskiego o nieodsyłanie tego do osobnej komisji, przyjęty	176	Rzęsna polska. (Obacz: Interpelacya p. Lipczyńskiego.)	
Rejzner. (Obacz: Posłowie.)			

	Stronica		Stronica
S.		Sekretarze (sejmowi). Wybór nowych sekretarzy	4
Sambor. Petycja miasta na ręce p. Szemelowskiego o statut	16	— Rezultat tego wyboru	7
Sanok. Petycja gminy miejskiej o wybieranie osobnego posła	106	— Uwolnienie posła Kaczkowskiego od funkcji sekretarza	7
— Petycja o utworzenie gimnazjum	106	Wybór innego sekretarza w jego miejsce i rezultat tego wyboru	11
— Właściciele dóbr obwodu o zmianę ordynacji wyborczej	358	— Wniosek p. Ludwika hr. Wodzickiego względem wyboru dwóch zastępców sekretarzy, przyjęty	46
— Odesłana na wniosek p. Laskowskiego wprost do komisji dla ordynacji wyborczej	358	— Wybór tych dwóch zastępców	56
— Właściciele mniejszych dóbr obwodu o zmianę §§. 8. i 14. sejmowej ordynacji wyborczej	482	— Rezultat tego wyboru	61
Sawczyński Zygmunt. Petycja o uwolnienie od wieku dla otrzymania posady w Wydziale krajowym Załatwiona	358 421	— Wybór uzupełniający jednego zastępcę sekretarza	65
Sącz. (Obacz: Kolej; Drogi.)		— Rezultat tego wyboru	69
— (Nowy). Petycja Rady miejskiej o osobny statut dla miasta	221	Seminarya (nauczycielskie) (Obacz: Szkoła.)	
— Wniosek p. Gutowskiego z powodu tej petycji	202	Serwituty. (Obacz: Krański Edmund; Porchów.)	
Sądownictwo. Wniosek p. Bocheńskiego względem reformy sądownictwa	184	Serwitutowa komisya. (Obacz:Pismo.)	
— Wniosek p. Keczyńskiego względem reformy sądowej procedury	101	Sędziowie (pokoju). (Obacz: Interpelacya posła Hubickiego.)	
— Odesłanie tego wniosku do Wydziału krajowego	195	Sędziszow. (Obacz: Podpalacze.)	
— (Obacz: Sozański.)		Siostry Miłosierdzia. (Obacz: Budzanow; Mirska.)	
Sądy (austregalne). Wniosek p. ks. Ginilewicza względem zaprowadzenia sądów austregalnych	167	Smochowski Witalis. Petycja o powiększenie emerytury	67, 201
— (doraźne). (Obacz Podpalacze.)		— Sprawozdanie komisji petycyjnej i wniosek	207—209
Schneider Antoni. Prośba o wsparcie dla ukończenia opisu Galicyi	180	— Wniosek posła Pietruskiego względem odroczenia uchwały, przyjęty	210
Schubnt Fryderyk. Petycja przeciw kurateli	338	— Powtórne sprawozdanie komisji petycyjnej i uchwała	229—230
Ścianka. Zażalenie mieszkańców wsi na plebana	106	Sobolewscy. Petycja o utworzenie fundacyi krajowej dla kształcenia nauczycieli wiejskich	314
Załatwiona	424	Załatwiona	420
Sejm. (Obacz: Pismo c. k. Namiestnictwa względem zamknięcia Sejmu.)		Sobolewski Jan. Petycja o uregulowanie płacy nauczycielskiej	180
— Zamknięcie sesji sejmowej	533	Sól. (Obacz: Jordanów; Surowica; Wołosianka; Korolówka.)	
— (Obacz: Przemowa.)		Sozański Antoni. Petycja względem reformy sądownictwa	507
Sekcye. Podział Izby sejmowej na sekcye	21—22	Stanisławów. Petycja rady miejskiej o wyższą szkołę realną	105
— Ukonstytuowanie się sekcji	61	— Odesłana do komisji ednkacyjnej	118
Sekretarze (sejmowi). Powołanie dawnych sekretarzy do tymczasowego pełnienia funkcji.	1	— Petycja reprezentacyi miasta w sprawie dróg	481
		Starzeński Kazimierz, hrabia. Zdanie sprawy z funduszu na formacyę pułku wolnych Krakusów	28
		— Sprawozdanie komisji petycyjnej; dyskusya i uchwała	437—440

tronica	Stronica
Statut krajowy. Wniesienie przedłożenia rządowego co do zmiany §§. 11. i 13. sejmowej ordynacji wyborczej	2
— Pierwsze czytanie tego przedłożenia	16
— Wniosek p. Lud. Skrzyńskiego o wybór osobnej komisji dla ordynacji wyborczej, przyjęty	17
— Wybór tej komisji	18
— Rezultat tego wyboru	21
— Sprawozdanie komisji dla ordynacji wyborczej o przedłożeniu rządowym względem zmiany §§. 11. i 13. sejmowej ordynacji wyborczej	487
— Dyskusya nad projektem nstawy	488—496
— Uchwalenie ustawy w trzecim czytaniu	496
— Wniosek naglący p. Krzczunowicza względem zbadania sprawy składu Sejmu i sejmowej ordynacji wyborczej, (odesłany do komisji dla ordynacji wyborczej)	39
— Sprawozdanie komisji dla ordynacji wyborczej w sprawie składu Sejmu; wniosek i dyskusya nad projektem do ustawy o pomnożeniu posłów miejskich	230
— Wniosek ks. Pawlikowa o przejście do porządku dziennego, uchylony	241
— Uchwalenie ustawy w drugim czytaniu	241—252
— Trzecie czytanie ustawy na wniosek p. Pietruskiego	252
— Wątpliwy rezultat imiennego głosowania	253
— Wniosek naglący p. Adama hr. Potockiego o odjęcie parochom prawa obieralności do Sejmu	314
— Odesłany wprost do komisji dla sejmowej ordynacji wyborczej	314
— Wniosek naglący posła Ziemiałkowskiego co do rozstrzygnięcia wątpliwości rezultatu głosowania nad projektem ustawy o pomnożeniu posłów miejskich	338
— Odesłany wprost do komisji dla ordynacji wyborczej	338
Statut krajowy. Sprawozdanie komisji dla ordynacji wyborczej o wniosku posła Ziemiałkowskiego	451
— Dyskusya ogólna nad wnioskiem komisji	452—463
(Uwagi c. k. Komisarza . . . . .)	454
— Uchwalenie wniosku tego	463
— Zapowiedzenie protestu p. Ławrowskiego przeciw tej uchwale	463
— Protest p. Ławrowskiego przeciw tej uchwale	482
— Zapowiedzenie kontrprotestu p. Grocholskiego	482
— Kontrprotest p. Grocholskiego	506
— Sprawozdanie komisji dla ordynacji wyborczej o ustawie zmieniającej §§. 2. i 3. sejmowej ordynacji wyborczej z powodu pomnożenia liczby posłów miejskich	496
— Oświadczenie ks. Pawlikowa imieniem podpisanych na proteście p. Ławrowskiego	496
— Dyskusya nad projektem ustawy	496—498
— Uchwalenie ustawy w trzecim czytaniu	498
— (Obacz: Jasło; Kraków; Sarnok.)	
Statuta (miejskie). Wniosek naglący p. Zbyszewskiego o wybranie osobnej komisji dla statutów miejskich, przyjęty	6
— Wybór komisji dla statutów miejskich	18
— Rezultat tego wyboru	21
— Wybór uzupełniający jednego członka i rezultat tego wyboru	24
(Obacz: Brody; Jarosław; Lwów; Przemyśl; Rzeszów; Sambor; Stryj; Tarnow; Sącz.)	
Strutyn. Petycja gminy o pozwolenie pobierania surowicy	180
— Sprawozdanie komisji petycyjnej; wniosek i uchwała	215
Stryj. Petycja Rady miejskiej o osobny statut	60
Studzianna. Petycja gminy o odpisanie podatków	221
Załatwiona	426
Stypendya. (Obacz: Budżet; Lwów.)	

Stronica	Stronica
Subwencya. (Obacz Interpelacya p. Dziewońskiego.)	
— (Obacz: Towarzystwo; Zółkiew).	
Sułkowszczyzna. Petycyja gminy o wykupno mesznego.	200
Załatwiona	425
Surowica. Wniosek p. Ławrynowicza względem surowicy	88
— Pierwsze czytanie tego wniosku i odesłanie do komisji administracyjnej	204—205
— (Obacz: Interpelacya p. Ławrynowicza; Struty.)	
Szczepański Alfred. (Obacz: Kraków.)	
Szkoła. Wnioski posła Dietla:	
1. Względem szkół powtarzań;	
2. względem seminariów dla nauczycieli szkół ludowych; 3. względem płacy i emerytury dla nauczycieli szkół ludowych; 4. względem reorganizacji instytutu technicznego w Krakowie; 5. względem komisji egzaminacyjnej przy uniwersytecie jagiellońskim	47
— Pierwsze czytanie tych wniosków i odesłanie do komisji edukacyjnej	78—83
— Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie wychowania publicznego i projekt Rady szkolnej	61
— Wniosek p. Dietla co do wyboru komisji edukacyjnej; dyskusya nad nim i uchwała	61—63
— Wybór tej komisji i rezultat wyboru	69—70
— Uzupełniający wybór jednego członka w miejsce ks. Ustyanowicza	70—71
— Wniosek p. Młockiego względem zaprowadzenia seminariów czyli preperand nauczycielskich przy szkołach rolniczych w Dublanach i w Czernichowie	68
— Pierwsze czytanie tego wniosku i odesłanie do komisji edukacyjnej	93—95
— Wniosek p. ks. Ginilewicza o zaprowadzenie języka wykładowego w szkołach; odesłany wprost do komisji edukacyjnej	168
— Sprawozdanie komisji edukacyjnej o projekcie ustawy względem Rady szkolnej	367
Szkoła. Dyskusya ogólna nad tym projektem	367—379
— Dalsza dyskusya ogólna i odrzucenie wniosku ks. Ginilewicza względem przejścia nad projektem Rady szkolnej do porządku dziennego	379—389
— Oświadczenie ks. Pawlikowa imieniem posłów ruskich	389
— Dyskusya specjalna i uchwalenie projektu w drugim czytaniu	389—395
— Trzecie czytanie i ostateczne uchwalenie projektu	395
— Sprawozdanie komisji ednkacyjnej o wniosku p. Dietla względem komisji egzaminacyjnej przy uniwersytecie jagiellońskim; dyskusya i uchwała	399
— Sprawozdanie komisji edukacyjnej o wniosku p. Dietla względem uregulowania płacy i emerytury nauczycieli szkół ludowych, dyskusya i uchwała	400—406
— Sprawozdanie komisji edukacyjnej o wnioskach p. Dietla względem szkół powtarzań, seminariów nauczycielskich i reorganizacji instytutu technicznego w Krakowie	508
— Dyskusya i uchwalenie tych wniosków w trzecim czytaniu	509
— Sprawozdanie komisji edukacyjnej o projekcie Wydziału krajowego do ustawy o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich	509
— Dyskusya ogólna nad tym projektem ustawy	509—532
— Wniosek ks. Szwedzickiego o przejście do porządku dziennego uchylony	532
— Przyjęcie „en bloc“ ustawy w drugim czytaniu bez czytania na wniosek p. hr. Golejewskiego	532
— Uchwalenie ustawy w trzecim czytaniu bez czytania na wniosek p. Grocholskiego	532
Szkoła (przemysłowa). Petycyja gminy lwowskiej o zasitek na szkołę przemysłową	200
— Sprawozdanie komisji budżetowej i uchwała	329
— (Obacz: Niebylec; Pismo o szkole żeńskiej w Krakowie; Stanisławów;	

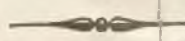
Stronica	Stronica
Sobolewski; Sobolewscy; Wąsikiewicz; Winniki; Goździen; Kuratorya.)	
Szkoły (powtarzań). (Obacz: Szkoła.)	
Szpital ś. Łazarza: (Obacz: Kraków.)	
Szupańnicy. (Obacz: Kraków.)	
Szurlej Stanisław. (Obacz: Wybory.)	
Szymańska Antonina. Petycja w sprawie spadkowej	201
T.	
Tarnawski Izjder. Petycja o odpisanie zaległych podatków	294
— Załatwiona	426
Tarnów. Petycja miasta Tarnowa na ręce p. Rutowskiego o statut	5
— Dyskusya nad projektem statutu tego	500—503
— Odroczenie dalszej dyskusyi dla braku kompletu	503
— Ludności izraelskiej protest przeciw ustawie gminnej	200
— Petycja magistratu. (Obacz: Podpalacze.)	
Teatr (w Krakowie i we Lwowie). (Obacz: Budżet.)	
Techniczna akademia we Lwowie. (Obacz: Towarzystwo bratniej pomocy).	
Telegraficzne (stacje). (Obacz: Interpelacya p. Lipczyńskiego.)	
Tessarczyk Antoni. Petycja o potrzebie wydania opisu niewinnie pomordowanych w r. 1846.	27
— (Obacz: Interpelacya p. Lipczyńskiego.)	
Towarzystwo (bratniej pomocy uczniów akademii technicznej we Lwowie). Petycja o roczną subwencję	294
— Sprawozdanie komisji budżetowej i uchwała	329
— (dobroczynności w Krakowie). (Obacz: Budżet).	
— (gospodarskie galicyjskie). (Petycja komitetu tego towarzystwa w sprawie wypłaty subwencji	73
— Wniosek p. Ludwika Skrzyńskiego względem odesłania tej petycji do komisji budżetowej	74
Towarzystwo. Odesłanie tej petycji do komisji budżetowej	89
— Sprawozdanie komisji budżetowej i uchwała	326
— (jedwabnictwa). (Obacz: Biata.)	
— (kredytowe). Petycja dyrekcyi tego Towarzystwa o przyspieszenie reorganizacyi tego instytutu	106
— Sprawozdanie komisji petycyjnej i uchwała	189
— (muzyczne). (Obacz: Budżet.)	
Trześniowa. Petycja gminy o zwroczenie pastwisk i lasów	28
Tuczapy. Petycja gminy o grunta	338
— Załatwiona	425
Tymoszczuk Iwan. Petycja o grunta. — Załatwiona	201 429
U.	
Urlop otrzymali posłowie: Breuer	60
” ” ” Dietl	6
” ” ” ks. Fortuna	256
” ” ” Hebda	180
” ” ” Janowski	180
” ” ” Kapiszewski	6
” ” ” Kirchmajer	6
” ” ” Kobak	106
” ” ” Kulezycki	106
” ” ” ks. Nehrebecki	106
” ” ” Rogalski	200
” ” ” Rydzowski	6
” ” ” Stocki	200
” ” ” Szeliski	6
” ” ” Szemelowski	74
” ” ” Witalis	200
” ” ” hr. Wodzicki Ludwik	6
” ” ” Wolny	60
Urlopnicy. Wniosek p. Hebdy względem podlegania urlopników władzom gminnym	166
— Odesłany wprost do komisji administracyjnej	379
Usprawiedliwienie (nieobecności) posłów: Biłousa	28
” ” ks. biskupa Gałęckiego	166
” ” Kirchmajera	67
” ” Kowbasiuka	74
” ” Krzeczunowicza	106

	Stronica		Stronica
Usprowadliwienie (nieobecności)		Wiszniewski Jan (malarz). Petycja	
posłów ks. Mogilnickiego	106	o zapomogę	106
" " ks. Pawlikowa	60	— Sprawozdanie komisji petycyjnej;	
" " Starowiejskiego	28	wniosek i uchwała	215
" " Zybkiewiczza	74	Właściciele i dzierżawcy dóbr Za-	
Ustawa finansowa na rok administra-		chodniej Galicyi. Dwie petycye o	
— nadająca statut gminny miastu		sąd doraźny na podpalacze. (Obacz:	
Lwowowi. (Obacz: Lwów.)		Podpalacze.)	
— o dodatku indemnizacyjnym na		— dóbr powiatu Zasowskiego. Petycja	
rok 1867. (Obacz: Budżet.)		o sąd doraźny na podpalacze. (Obacz:	
— o fundnszu zapasowym na bu-		Podpalacze.)	
dynki kościelne. (Obacz: Kościół.)		— dóbr obwodu wadowickiego. Petycja	
— o Radzie szkolnej. (Obacz: Szkoła.)		o sąd doraźny na podpalacze. (Obacz:	
— o języku wykładowym w szko-		Podpalacze.)	
łach ludowych i średnich. (O-		— dóbr z okolicy Sędziszowa i z oko-	
bacz: Szkoła.)		licy Jasła. Petycye o sąd doraźny	
— względem powiększenia liczby		na podpalacze. (Obacz: Podpalacze.)	
posłów miejskich. (Obacz: Sta-		— dóbr obwodu sanockiego. (Obacz:	
tut krajowy.)		Sanok.)	
— zmieniająca §§. 11. i 13. sejm-		Wnioski (samoistne). Posła Bocheń-	
mowej ordynacji wyborczej.		skiego względem reformy sądowni-	
(Obacz: Statut krajowy.)		ctwa. (Obacz: Sądownictwo.)	
— zmieniająca §§. 2. i 3. sejmowej		— Posła Demkowa względem rekrutacji.	
ordynacji wyborczej. (Obacz:		(Obacz: Rekrutacja.)	
Statut krajowy.)		— Posła Dietla w sprawach szkolnych.	
		(Obacz: Szkoła.)	
		— Posła ks. Dobrzańskiego o repnbli-	
		kację patentu względem „jura stolae“.	
		(Obacz: Jura stolae.)	
		— Posła ks. Ginilewicza względem są-	
		dów austregalnych. (Obacz: Sądy.)	
		— Posła ks. Ginilewicza o języku wy-	
		kładowym w szkołach. (Obacz:	
		Szkoła.)	
		— Posła hr. Golejewskiego względem	
		propinacji. (Obacz: Propinacja.)	
		— Posła hr. Golejewskiego co do prze-	
		słania niektórym gromadom statutu	
		gminnego w języku polskim. (Obacz:	
		Rożnów; Zakolówka.)	
		— Posła Gotaszewskiego względem a-	
		dresu do Najjaśn. Pana. (Obacz:	
		Adres.)	
		— Posła Gotaszewskiego względem za-	
		prowadzenia sądów doraźnych na	
		podpalacze. (Obacz: Podpalacze.)	
		— Posła Grocholskiego imieniem Wy-	
		działu krajów co do sprawozdania	
		o wniosku ks. Guszalewicza wzglę-	
		dem podatku konsumcyjnego. (Obacz:	
		Podatek.)	
			6

- Wnioski (samoistne). Posła Hausnera w sprawie statutu dla miasta Brodów. (Obacz: Brody.)
- Posła Hebdy względem urlopników. (Obacz: Urlopnicy.)
- Posła Hubickiego w sprawie propinacyi. (Obacz: Propinacya.)
- Posła Hubickiego o odesłanie niezadowolonych petycyj do Wydziału krajowego. (Obacz: Petycye.)
- Posła Koczyńskiego względem reformy procedury sądowej. (Obacz: Procedura sądowa.)
- Posła Krzeczaniowicza względem zbadania sprawy składu Sejmu i sejmowej ordynacyi wyborczej. (Obacz: Statut krajowy.)
- Posła Landesbergera o uwolnienie nowych budynków od opłaty dodatków do podatków. (Obacz: Dodatki.)
- Posła Lipczyńskiego względem propinacyi. (Obacz: Propinacya.)
- Posła Ławrynowicza względem surowicy. (Obacz: Surowica.)
- Posła Młockiego względem seminariów nauczycielskich w Dublanach i Czernichowie. (Obacz: Szkoła.)
- Posła Ad. hr. Petockiego o odjęcie parochom prawa obieralności do Sejmu. (Obacz: Statut krajowy.)
- Posła Rutowskiego względem statutu miasta Lwowa. (Obacz: Lwów.)
- Posła Rydzowskiego względem fundacyi Russanowskiej. (Obacz: Russanowska.)
- Posła księcia Sanguszki względem odesłania spraw propinacyjnych do Wydziału krajowego, celem ułożenia projektu wykupna propinacyi. (Obacz: Propinacya.)
- Posła księcia Sanguszki względem sądów doraźnych na podpalaczy. (Obacz: Podpalacze.)
- Posła Smarzewskiego co do wolności dzielenia i łączenia gruntów. (Obacz: Grunta.)
- Posła Starucha o przywrócenie nagrody za wilki. (Obacz: Wilki.)
- Posła Trzecieckiego o wyjednanie amnestyi dla przestępców politycznych

- z r. 1863. i 1864. (Obacz: Amnestya.)
- Wnioski. (samoistne). Posła Wężyka względem wybrania katastralnej komisji, nagłący. (Obacz: Kataster.)
- Posła Wężyka względem propinacyi. (Obacz: Propinacya.)
- Posła Ziemiałkowskiego co do rozstrzygnięcia wątpliwości rezultatu głosowania nad projektem ustawy o pomnożeniu posłów miejskich. (Obacz: Statut krajowy.)
- Posła Zyblikiewicza o odstąpienie na rzecz kraju administracyi lub dzierżawy dóbr publicznych. (Obacz: Dobra.)
- Wojaków. Petycya parafian o przyłączenie do innego powiatu . . . 180
- Zadowolona 430
- Wołczkowie. Petycya gminy o grunta 201
- Zadowolona 425
- Wołosianka i inne gminy. Zażalenie przeciw urzędnikom żupy w Bolechowcie 256
- Zadowolona 426
- Wódka. (Obacz: Interpelacya p. Kraińskiego.)
- Wybory. (Obacz: Komisye; Rewidenci; Sekretarze.)
- Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborach nowych posłów . . . 8
- Sprawdzenie wyboru posłów: Gołaszewskiego 8—9
- „ „ „ Kowalyszyna 10
- „ „ „ Dr. Majera 11
- „ „ „ Dr. Rodakowskiego . . . 9—10
- „ „ „ Szurleja (unie-
- „ „ „ ważniony wybór 10—11
- „ „ „ Wolnego . 8
- Wniosek p. Zyblikiewicza co do sposobu zbierania kartek przy wyborach komisji, przyjęty . . . 17—18
- Wniosek p. Bocheńskiego względem wrócenia do dawnego sposobu wyborów, przyjęty 56
- Oświadczenie ks. Łozińskiego imieniem mniejszości co do uchylenia się od wyborów do komisji 60

Stronica	Stronica
Wydział krajowy.] Wniosek p. hr. Adama Potockiego o zaniechanie czytania sprawozdania z czynności Wydziału krajowego, uchylony	12
— Sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego	13
— Wniosek p. Zyblikiewicza o wybranie osobnej komisji do rozpoznania czynności Wydziału krajowego (przyjęty)	16
— Wybór komisji dla spraw Wydziału krajowego	18
— Rezultat wyboru tej komisji	21
— Wybór uzupełniający trzech członków i rezultat jego	24
— Wybor ściślejszy jednego członka i rezultat jego	24
— Sprawozdanie komisji do zbadania czynności Wydziału krajowego	360
Wystawa paryzka. (Obacz: Lwów.)	
Wywiatkowski Ignacy. (Obacz: Kraków.)	
Z.	
Zabłotów. Petycja gminy o grunta Zadnbrowce. Petycja gminy o zwrócenie zabranych gruntów	105
— Załatwienie tej petycji	216, 217
Zakład (ciemnych). (Obacz: Budżet.)	
— (głuchoniemych). (Obacz: Budżet.)	
— (Ossolińskich). (Obacz: Kuratorya.)	
Zakołówka i inne gromady. Petycja o tekst polski statutu gminnego	201
— Wniosek nagłący p. hr. Golejewskiego z powodu tej petycji	201
— Sprawozdanie komisji petycyjnej; wniosek i dyskusya	225
— Uwagi c. k. Komisarza	228
— Uchwała	229
Zakościele. Petycja gminy o wykupno mesznego	200
— Załatwiona	425
Zapomoga. Sprawozdanie Wydziału krajowego w rzeczach zapomogi	469
— Wniosek posła Ziemiałkowskiego o przejście nad tem sprawozdaniem do porządku dziennego, przyjęty	469
— (Obacz: Benedyktynki; Czerwonogród; Schneider; Wiszniewski; Jezupol.)	
Zaręba Franciszek. Zażalenie przeciw urzędnikowi katastralnemu Federanspergowi	106
— Sprawozdanie komisji petycyjnej, wniosek i uchwała	212
Zasilek. (Obacz: Lwów.)	
Zasów. (Obacz: Podpalacze.)	
Zboże. (Obacz: Interpelacya p. Hubickiego)	
Zieliński Piotr. Zażalenie przeciw nauczycielowi w Przemyśle	200
— Załatwiona	425
Złowodzki Konrad. Petycja o przyznanie emerytury	19
— Sprawozdanie komisji petycyjnej i uchwała	102—103
Zwierzęta (drapieżne.) (Obacz: Wilki).	
Z.	
Zandarmerya. (Obacz: Budżet.)	
Zótkiew. Petycja komitetu opieki nad pamiątkami narodowymi o subwencyę	106
— Odesłana na wniosek p. Henr. hr. Wodzickiego do komisji budżetowej	106—118
— Sprawozdanie komisji budżetowej; wniosek i dyskusya	329
— Uchwalenie wniosku komisji	334
Zuk-Skarszewski Władysław. Zażalenie na organa katastralne i inspektora Achleitnera	60
— Sprawozdanie komisji katastralnej; dyskusya i uchwała	449, 451
Zydzia. (Obacz: Tarnów.)	

Sprawozdanie

**z czynności Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Łodomeryi
wraz z wielkiem xięstwem Krakowskiem po zamknięciu
III. sessyi sejmowej.**

Wysoki Sejmie!

Stosownie do postanowienia §. 26. statutu krajowego dopełnia Wydział krajowy obowiązku swego, składając niniejszem sprawozdanie z czynności, które obejmuje:

A. Rezultat podanych do Najwyższej wiadomości rozpraw Wys. Sejmu; rezultat przez Wys. Sejm powziętych i do Najwyższej sankcyi przedłożonych uchwał; rezultat uchwalonych do Najjaśniejszego Pana prośb, nareszcie rezultat udzielonych c. k. Rządowi wniosków i projektów Wys. Sejmu.

B. Przekazane poszczególne i zwyczajne czynności Wydziału krajowego.

A.

Rozprawy III. sessyi Wysokiego Sejmu.

Pismem c. k. Prezydium Namiestnictwa z 15. Października 1866. I. 8582/pr. oznajmiono Wydziałowi krajowemu, iż Jego C. K. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z dnia 8 Października 1866. raczył najmiłościwiej wziąć do wiadomości rozprawę 3. sessyi Sejmu galicyjskiego, z tą uwagą, iż względem przedmiotów podlegających Najwyższej sankcyi, takowa nastąpi w swoim czasie. L. W. 4355/1866.

Uchwały Sejmu podlegające Najwyższej sankcyi.

Uchwały sankcyonowane.

Oprócz ustaw i uchwał Wys. Sejmu, o których sankcyonowaniu powziął Wys. Sejm wiadomości w ciągu ostatniej sessyi, otrzymały Najwyższe zatwierdzenie:

- a) uchwała Wys. Sejmu względem dodatków do podatków dla funduszu krajowego i funduszy indemnizacyjnych na rok 1866;
- b) ustawa znosząca przepisy co do nagród za uбиcie drapieżnych zwierząt;
- c) ustawa w przedmiocie obwieszczenia ustaw krajowych, uchwał Sejmu i rozporządzeń Wydziału krajowego;

- d) ustawa zawierająca dodatek do §. 3. statutu krajowego z 26. Lutego 1861., powołująca biskupa krakowskiego i administratorów dyecezyj w sprawach duchownych (*in spiritualibus*) na członków Sejmu krajowego,
- e) ustawa zawierająca postanowienia do sejmowej ordynacji wyborczej względem prawa posiadaczy dóbr tabularnych do wyboru posłów na Sejm;
- f) ustawa zawierająca dodatek do §. 16. sejmowej ordynacji wyborczej z dnia 26. Lutego 1861. r, przyznający prawo wybieralności współposiadaczom majątków nieruchomości;
- g) ustawa zawierająca dodatek do sejmowej ordynacji wyborczej z dnia 26. Lutego 1861., co do postępowania przy wyborze posłów w ciągu peryodu sejmowego ubywających;
- h) ustawa zmieniająca postanowienia §. 52. sejmowej ordynacji wyborczej z dnia 26. Lutego 1861.;
- i) ustawa o urządzeniu gmin i ordynacya wyborcza dla gmin;
- k) ustawa o obszarach dworskich;
- l) ustawa o reprezentacyi powiatowej i ordynacyi wyborczej powiatowej;
- m) ustawa o patronacie szkół i o pokrywaniu kosztów na umieszczenie szkół ludowych;
- n) ustawa dotycząca pokrycia kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, tudzież sprawiania przyrzędów i sprzętów kościelnych;
- o) ustawa drogowa. z tą uwagą. że przepisy konkurencyjne, tyczące się nakazanej Najw. pismem gabinetowem z dnia 23. Kwietnia 1855. budowy tak zwanych dróg wojskowych (*Militär-Parallelstrassen*) mają pozostać nienaruszone.

Ustawy, którym od-
mówiono Najwyższej
sankcyi.

Wedle pisma Prezydum Namiestnictwa z dnia 28. Października 1866. Najjaśniejszy Pan najwyższem postanowieniem z 26. września 1866. nie raczył udzielić najwyższej sankcyi ustawie uchwalonej przez Wys. Sejm, zawierającej dodatek do sejmowej ordynacyi wyborczej z 26. Lutego 1861., względem uprawnienia do wyborów poselskich obywateli zamieszkałych na obszarach dworskich; tudzież ustawie zawierającej zmianę §. 17. ordynacyi wyborczej z dnia 26. Lutego 1861., a to co do pierwszej ustawy z powodu, że nie kazden uprawniony do udziału w wyborach do reprezentacyi gminnej, posiada już przez to samo prawo wyboru do Sejmu, a co do drugiej ustawy z powodu, że postanowienia §. 17. ordynacyi wyborczej sejmowej z dnia 26. Lutego 1861. w związku stoją z obecnie obowiązującymi zasadami prawa karnego i procedury karnej, i że w ogóle postanowienia co do wpływu czynów karygodnych na wykonywanie praw politycznych zachowane być muszą prawodawstwu karnemu, którego reforma obecnie jest w toku. — L. W. 4502/1866.

Prezydum Namiestnictwa zawiadomiło nas pismem z 28. Października 1866., iż Jego C. K. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z dnia 20. Października 1866. nie raczył udzielić najwyższej sankcyi uchwalonej przez Wys. Sejm ustawie, nadającej statut gminny dla król. stoł. miasta Lwowa, z powodu postanowień zawartych w §§. 18., 25., 28., 48., 74. d), 75. a) i c), 76., 77. 78., a) i e), 120. i 125., niezgodnych z istniejącymi ogólnymi ustawami i orzeczeniami Ministerstwa Stanu.

Postanowienia te są:

Oznaczenie samoistnego jakoteż przekazanego zakresu działania, niezgodne z zasadniczymi postanowieniami ustawy o urządzeniu gmin z dnia 5. Marca 1862., D. p. P. nr. 18., a co do przekazanego zakresu działania nadto i niedokładne;

nieuwzględnienie art. XI. rzeczonych postanowień;

zaciągnięcie pomiędzy podatki, do których gmina może uchwalać dodatki bez ustawy krajowej, także i innych niestałych podatków, oprócz konsumcyjnego, w brew art. XV. ustawy z dnia 5. Marca 1862, postanowienia względem miejskiego prawa propinacyi;

postanowienia dotyczące się mianowania i oddalania ze służby przełożonych i nauczycieli miejskich szkół i zakładów naukowych;

orzeczenie co do własności majątku miejskiego — nakoniec ustanowienie innego jak dotychczasowego prawnego organu do załatwienia spraw społeczności izraelickiego wyznania. — L. W. 4501/1866.

O udzieleniu Najwyższej sankcyi uchwałom powziętym w sprawie gal. Towarzystwa kredytowego, tudzież ustawie o zabezpieczeniu budynków kościelnych i szkolnych od ognia, nie otrzymał Wydział krajowy dotychczas wiadomości.

Uchwalone prośby do Najjaśniejszego Pana.

Zniesienie terna przy
prezentowaniu na pre-
bendy.

Jego C. K. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 22. Lipca 1866. przychylić się do prośby Wys. Sejmu, ażeby zniesionym był dekret nadworny z 9. Marca 1847. ogłoszony okólnikiem z 31. Marca 1847. l. 3191., tyczący się wykonywania prawa prezentowania na prebendy, podlegające patronatowi laikalnemu, z tem jednakże zastrzeżeniem, że ordynaryaty arcybiskupie i biskupie wyznania katolickiego w wypadkach, w których patron laikalny na prebendę kościelną opróżnioną w królestwie Galicyi i Lodomerji tudzież w wielkiem księstwie Krakowskiem nie zaprezentuje jednego z trzech, których rzeczony ordynaryaty od innych kandydatów za godniejszych uznają, będą obowiązane wtenczas dopiero nadać prezentowanemu kościelną instalacyę, gdy nastąpi oświadczenie politycznej Władzy krajowej, że przeciw niemu żadna nie zachodzi przeszkoda.

Koszta podróży i dyet
wikaryuszów i admi-
nistratorów.

Co do prośby Wys. Sejmu, uchwalonej na 45. posiedzeniu dnia 28. Marca 1866., ażeby księża wikaryusze i administratorowie prebend obu obrządków przy przeniesieniu ich na inne miejsce przeznaczenia, co do dyet, kosztów podróży i wynagrodzenia za uszkodzenie mebli, zrównani zostali z urzędnikami Państwa XII. klasy dyet, a koszta dotyczące pokrywane były z funduszu religijnego, oświadczył Jego Excellencya pan Minister Stanu reskryptem z 10. Września 1866. L. 5387, iż nie jest w położeniu, ażeby mógł przychylnie przedstawić Najjaśniejszemu Panu powyższą prośbę Wys. Sejmu, albowiem w razie uwzględnienia tej prośby, do którejby niezawodnie duchowieństwo innych prowincyj się przyłączyło, skarb Państwa, zaopatrujący prawie bez wyjątku w stanie biernym zostające fundusze religijne, ponosiłby nowy znaczny ciężar, a nie wypada obarczać publicznych funduszów ponoszeniem kosztów podróży, wynikających z rozporządzeń wydawanych przez przewielebnych xięży biskupów zupełnie niezawisłe od wpływu Władz rządowych.

Petycja o zawieraniu
małżeństw przez re-
zerwistów.

Na skutek prośby Wysokiego Sejmu do Najjaśniejszego Pana, uchwalonej na posiedzeniu dnia 26. Marca 1866. o dozwoleństwo wolnego zawierania ślubów małżeńskich, otrzymał Wydział krajowy pismem c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 26. Lipca 1866. l. 6600/pr. następującej treści uwiadomienie :

Jego Excellencya Pan Minister Stanu, za porozumieniem się z Wys. Ministerstwem Wojny, polecił reskryptem z 13. Lipca 1866. l. 4064/M. St. zawiadomić Wydział krajowy w skutek Najwyższej rezulucyi z dnia 10. Lipca b. r., że prośba uchwalona przez Wys. Sejm na 61. posiedzeniu dnia 26. Marca b. r. o dozwoleństwo rezerwistom wolnego zawierania związków małżeńskich, aczkolwiek powody przywiedzione na jej poparcie wcale się niezapoznają, nie może być uwzględnioną w przedłożonym brzmieniu, albowiem statut o rezerwie jest ogólnym prawem, które tylko w drodze konstytucyjnej może być zmienionym, proponowana zaś zmiana nie zdaje się być tak pilną, żeby usprawiedliwiła wyjątek od tej ogólnej zasady. — Celem jednakże zadośćuczynienia życzeniom Wysokiego Sejmu w tym przedmiocie, ile to się tylko da pogodzić z względami wojskowymi, c. k. Ministerstwo wojny oświadczyło gotowość wydania polecenia do odnośnych komendantów wojskowych, ażeby przy ocenianiu podań rezerwistów o dozwoleństwo związków małżeńskich nie stawiali zbyt wygórowanych żądań, w szczególności zaś, ażeby co do poprawienia subsystencji rezerwistów należycie uwzględniali zwykłe ograniczone stosunki majątkowe włościan galicyjskich i nieodmawiali rezerwistom pozwolenia żenięcia się bez ważnej przyczyny, i nakoniec ażeby niewstrzymywali załatwiania odnośnych podań. — Wydanie tego rozporządzenia w obecnej chwili, gdy prawie cała rezerwa zostaje w czynnej służbie, nie byłoby na czasie, takowe podług wyzprytoczonego reskryptu Jego Excellencyi pana Ministra Stanu doręczonem będzie c. k. generalnej komendzie wojskowej, gdy ogólny powrót rezerwistów do kraju zostanie zarządzony. — L. W. 3118/1866.

Petycja względem
uiszczenia dodatków
do podatków przez
Towarzystwa kolei że-
laznych.

C. k. Prezydium Namiestnictwa uwiadomiło nas pismem z dnia 8. Lipca 1866. l. 5900/pr., iż Jego C. K. Apostolska Mość najwyższem postanowieniem z dnia 25. Czerwca 1866. nie raczył się przychylić do prośby Wys. Sejmu, ażeby dodatki do podatków zarobkowego i dochodowego na galicyjskie przedsiębiorstwa kolejowe prawnie w Wiedniu przypisanych lub przypisać się mających, opłacane były na cele królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z wielkiem księstwem Krakowskiem, tudzież na cele miasta Lwowa i miasta Krakowa, albowiem prawnie nieuchodzi odebrać Niższej Austrii i miastu Wiedniowi słujące tymże teraz prawo pobierania tych dodatków od podatków. — L. W. 2898/1866.

Z petycji uchwalonych do Najwyższego Tronu przez Wysoki Sejm nie są jeszcze dotychczas rozwiązane: — petycja o ustanowieniu Kanclerza dla Galicyi, — petycja w sprawie oszacowania katastralnego — i petycja o znizeniu ceny soli.

Uchwalone wnioski do c. k. Rządu.

Wniosek o podatku
konsumcyjnym od
mięsa.

Wysoki Sejm uchwalił na posiedzeniu dnia 3. Lutego 1866., na podstawie §. 19 statutu krajowego, następujący wniosek:

Taryfa podatku konsumcyjnego od mięsa powinna być ustanowioną dla każdego kraju koronnego z należytem uwzględnieniem przeciętnej wagi bydła i przeciętnej ceny mięsa tego kraju tak, ażeby wysokość podatku w stosunku do przeciętnej ceny cennara mięsa była równą we wszystkich krajach koronnych.

Wedle reskryptu z dnia 8. Lipca 1866. l. 3957 nie przychyliło się c. k. Ministerjum Skarbu do tego wniosku. C. k. Ministerstwo Skarbu przyznaje, iż wniosek ten dąży bezprzecznie do udoskonalenia opodatkowania konsumpcji mięsa przez zamierzoną większą równość w rozkładzie tego podatku i niezapoznaje, że uwzględnienie przeciętnej wagi bydła bitego w pojedynczych krajach koronnych może nieco przyczynić się do sprawie-

dliwszego rozkładu podatku od mięsa; wszelako widzi bardzo wielkie trudności dokładnego sprawdzenia tej przeciętnej wagi w tak wielu krajach koronnych — z drugiej zaś strony uważa podatek konsumcyjny, poczynający się od 87½, 70 i 40 centów od cetnara mięsa w miejscowościach Iszej, a względnie 2giej i 3ciej klasy taryfowej jako tak mały, że z powodu różności rzeczony wagi przeciętnej nie mogą zdarzać się w tem opodatkowaniu różnice, któreby usprawiedliwiały niepewne usiłowania zwalczania tych trudności. — Co do uregulowania taryfy podatku od mięsa w pojedynczych krajach koronnych podług wysokości ceny mięsa, zauważało c. k. Ministerstwo iż nie można dójść, pod jakim względem opodatkowanie mięsa byłoby ulepszone, gdyby w jednym i tym samym okręgu ekonomicznym nakładano krajom konsumującym drogie mięso, właśnie dla tego, że wyższą mają cenę mięsa stosunkowo także i większy podatek od mięsa.

Do tych uwag dodało c. k. Ministerjum i tę okoliczność, że opodatkowanie mięsa w niemiecko-sławiańskich prowincjach dopiero w 1862. było przedmiotem legislacji, że przeto nowa reforma w tym względzie mogłaby wywołać w ogóle naprzeciw opodatkowaniu mięsa niekorzystne usposobienie.

Niemogąc podzielać w zupełności zapatrywań c. k. Ministerjum zamierzył Wydział krajowy nowe w tym przedmiocie przedłożenie wnieść do Wysokiego Sejmu, wszakże oparte na dokładnych statystycznych danych, któreby do uzasadnienia wniosków i przeprowadzenia reformy opodatkowania posłużyć mogły; — o dostarczenie potrzebnych dat udaliśmy się do gospodarczych towarzystw Monarchii austriackiej. L. W. 3061/1866.

Wniosek względem
przeprowadzenia
egzekucyi na rze-
czy ruchome.

C. k. Prezydum Namiestnictwa udzieliło Wydziałowi krajowemu pismem z 4. Maja 1866. l. 3906/pr. odpis rozporządzenia c. k. Ministerstwa Sprawiedliwości do wyższych sądów krajowych we Lwowie i Krakowie, w celu oględnego przeprowadzenia egzekucyi na rzeczy ruchome treści następującej:

Podług ustaw istniejących niepodlegają egzekucyi ani odzienie dłużnikowi niezbędne, ani też najpotrzebniejsze narzędzia, które mu do dziennego zarobku na utrzymanie swoje, jakoteż jego rodziny służyć mogą (§. 453. Post. sąd.). Znajdujące się na majątku nieruchomym zboże, drzewo, pasza, narzędzia i bydło, o ile takowe potrzebne są do prowadzenia zwyczajnego gospodarstwa (tak zwane *fundus instructus*), winne wedle §§. 294.—296. kodexu cywilnego uważane być jako rzeczy nieruchome i przynależność, zatem jako część składowa majątku nieruchomego, a jako takie nie podpadają egzekucyi z osobna i mają być traktowane podług przepisów wydanych o ruchomościach (Dek. nad. z 7. Kwietnia 1826. l. 2178 Z. u. s.).

Dla uchronienia od lichwy przy pożyczkach, postanowiono w §. 999. kod. cyw., że prowizya przy pożyczkach pieniężnych uiszczana być ma w tejże samej co i kapitał walucie, a oprócz umów ubocznych przy kontraktach zastawu i pożyczkowych określonych w §. 1371. kod. cyw., uznano §. 1372 kod. cyw. w szczególności także jako niepociągającą za sobą żadnych prawnych skutków umowę uboczną, którąby wierzyciel zastrzegł sobie użytkowanie dochodów w zastaw oddanej rzeczy. Nakoniec orzeczono dekretem nadwornym z 24. Grudnia 1816. l. 1305 Z. u. s., że zastrzeżenie uzyskania dochodów z gruntu bez oddania w zastaw lub wymówienie naturaliów zamiast prowizyi w pieniądzech, sprzeciwia się powyższemu postanowieniu.

Nie uwłacza to bezskuteczności jakowej umowy ubocznej, jeżeli takowa przyszła do skutku pod formą ugody, ponieważ ugoda podług §. 1380. kod. cyw. należy między kontrakty obowiązujące obustronnie.

Przepisy wydane względem ograniczenia odstępywania gruntów pozostają w swej mocy (rozporz. Minist. Sprawiedl. z 23. marca 1840. nr. 120 dz. pr. P.), w każdym wy-

padku przekroczenia takowych należy winnego ukarać, i pierwotny prawny stan rzeczy na nowo wprowadzić (dek. nadw. z 17. Września 1812. nr. 14.132 l. gub. 35.897.

Gdy pojedyncze sądy nie przestrzegają w każdym wypadku ustaw wykluczających lub ograniczających egzekucję co do niektórych rzeczy, dalej ustaw względem ubocznych umów jako bezskutecznych przy pożyczkach, nakoniec ustaw zabraniających odstępowania gruntów, a w szczególności powyżej przytoczonych przepisów, przeto poleca się wszystkim sądom, ażeby przy zdarzających się wypadkach z urzędu zastosowały się do tych postanowień prawnych. W szczególności jeżeliby egzekucja już i tak dla prawnej bezskuteczności kontraktu lub ugody, na której żądanie się opiera, nie mogła mieć miejsca, poleca się c. k. sądom, ażeby w każdym wypadku, gdzie wierzyciel zamierza prowadzić egzekucję na ruchomości, przeprowadzając egzekucję, wysłuchaniem dłużnika, a w razie potrzeby wysłuchaniem rzeczoznawców z urzędu protokolarnie dochodziły, ażali ruchomości, na które wierzyciel egzekucję zakłada, w myśl ustaw w ogóle lub poszczególnie pod egzekucję podciągnięte, i podług przepisów o ruchomościach traktowane być mogą. Gdyby sądowy komisarz zaniechał tego dochodzenia i wyводу przy przeprowadzeniu egzekucyi, natenczas należy bezzwłocznie uzupełnienie aktu tego zarządzić.

Zaś skoro tylko sąd otrzyma wiadomość o nieprawym odstąpieniu kawałka gruntu, obowiązany jest poczynić stosowne do przepisów kroki urzędowe. Przytem oznajmiło nam c. k. Prezydium Namiestnictwa, iż c. k. Ministerstwo Sprawiedliwości wyrzekło, że w skutek tego rozporządzenia odpada potrzeba dalszych postanowień co do uchwały Wysokiego Sejmu powziętej w tym przedmiocie na posiedzeniu dnia 20. Lutego 1866.

Wniosek zamierzający zniesienie ustawy zasadniczej z 5. Marca 1862.

Pismem z dnia 22. Października 1866 l. 7506/pr. oznajmiło nam c. k. Prezydium Namiestnictwa, iż Jego C. K. Apostolska Mość najwyższem postanowieniem z 12 Sierpnia r. b. nie raczył przychylić się do uchwalonego wniosku Wysokiego Sejmu, zamierzającego usunięcie działalności ustawy zasadniczej (gminnej) z dnia 5. Marca 1862. dz. p. P. nr. 18 w królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z wielkiem księstwem krakowskiem.

Wedle oznajmienia c. k. Prezydium Namiestnictwa Najjaśniejszy Pan Najw. postanowieniem z dnia 15. Sierpnia r. b. raczył Najmiłościwiej polecić Władzy rządowej wypracowanie i przedłożenie do Najw. zatwierdzenia wniosku do ustawy o utworzeniu w każdej parafii funduszu zapasowego na pokrycie kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, którego to wniosek przedłożonym być ma najbliższemu zgromadzeniu sejmowemu.

Zarazem uwiadomiło c. k. Prezydium Namiestnictwa Wydział krajowy, iż Najjaśniejszy Pan nie raczył się przychylić do życzenia Wys. Sejmu, ażeby wydatki na potrzeby kościelne z odprawianiem liturgii połączone przekazane, były na fundusz religijny, o ile nie dałyby się pokryć środkami wskazanymi w §§. 1. i 2. ustawy o konkurencyi kościelnej.

Co do wniosków Wysokiego Sejmu do c. k. Rządu, nie otrzymaliśmy wiadomości, jaki skutek odniósł wniosek o zmianę ustawy wexlowej.

B.

Czynności Wydziału krajowego

a) specjalnie przekazane.

Załatwianie około 1600 przekazanych Wydziałowi krajowemu petycji, czynności w sprawie zapomogi, zajęcie się wewnętrznem urządzeniem manipulacji i uorganizowaniem oddziału obrachunkowego i kasy krajowej, nawał czynności połączonych z odbiorem funduszków i zakładów krajowych, nie dozwoliły Wydziałowi krajowemu w nader krótkim czasie dzielącym nas od zamknięcia ubiegłej sessji sejmowej wykończyć w zupełności mnogie do opracowania poruczone projekta i załatwić ostatecznie wszystkie przekazane mu sprawy.

Odbiór funduszków
i zakładów krajo-
wych.

Jako najważniejszą i najpilniejszą czynność uważał Wydział krajowy spieszne wykonanie uchwały Wysokiego Sejmu powziętej na posiedzeniu dnia 25. Stycznia 1866. w sprawie odebrania zakładów i funduszków krajowych pod zarząd Reprezentacji krajowej.

Na mocy tej uchwały przystąpiliśmy do ukończenia rokowań przerwanych w roku 1862., a po częściowem uchyleniu różnic, jakie zachodziły w ówczas między zapatrywaniem Wydziału krajowego a c. k. Rządu, nastąpiło z dniem 1. Października 1866 fizyczne odebranie większej części funduszków i zakładów krajowych, które z mocy statutu krajowego winne były przejść pod zarząd Reprezentacji krajowej.

Do tych należą:

- I. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu;
- II. Szpitale i zakłady dobroczynne we Lwowie i Krakowie, a w szczególności:
  1. Główny szpital lwowski, składający się z
    - a) zakładu chorych,
    - b) „ obłąkanych,
    - c) „ położnic,
    - d) szkolnego zakładu klinicznego i medyczno-chirurgicznego.
  2. Zakład podrzutek we Lwowie.
  3. Szpital św. Łazarza w Krakowie, składający się z
    - a) zakładu dla sporadycznych chorych,
    - b) zakładu położniczego i
    - c) zakładu podrzutek.
  4. Szpital św. Ducha w Krakowie z oddziałem syfilitycznych i obłąkanych.
- III. Zakłady poprawcze i krajowy fundusz policyjny.
- IV. Fundusz pomnika Kościuszki w Krakowie.
- V. Fundusze stypendyjne.
- VI. Fundusz kultury krajowej.
- VII. Fundusze iademaizacyjne.

I.

Odebranie funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu.

Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, składający się w części z własnych dochodów, w części z dodatków do podatków, przeszedł pod zarząd Reprezentacji krajowej

z wszelkimi prawami, również z ciężarami i obowiązaniami, jakie doń w czasie oddania przywiązane były; przeto Reprezentacja krajowa tak długo obowiązana jest do zachowania istniejących, cel i przeznaczenie funduszu krajowego określających dyrektyw, dopóki dyrektywy te na drodze ustawodawczej zmienione nie będą.

Czynności kasowe i rachunkowe przeszły na oddziały kasowy i obrachunkowy Wydziału krajowego, a stosunek c. k. władz do Wydziału krajowego w sprawach funduszu krajowego, wymagających współdziałania rządowych organów, został bliżej unormowany.

Co do odpisywania dodatków do podatków na cele krajowe zastrzeżono, iż od dnia oddania funduszu krajowego odpisywanie dodatków do podatków nastąpi tylko za poprzednim przyzwoleniem Wydziału krajowego.

Co do pojedynczych rubryk funduszu krajowego, powzięto przy pertraktacji odbioru szczegółowe postanowienia ze względu na zakres działania, jaki służy w niektórych sprawach c. k. Rządowi.

Rubryka kosztów zarządu.

Wydawnictwo dziennika rozporządzeń i ustaw krajowych zastrzeżono kompetencji c. k. Rządu, wszelako fundusz krajowy ponosi na mocy ces. patentu z 1. Stycznia 1860. (dz. u. P. nr. 3. I.) i ces. rozporządzenia z 17. Lutego 1863. (dz. u. P. nr. 19.) z rubryki „koszta zarządu“, koszta druku i tłumaczenia. — Zastrzeżono zatem Wydziałowi krajowemu trutynowanie odnośnych rachunków. Pertraktacja o porozumienie się względem ogłaszania uchwał sejmowych mających moc obowiązującą i rozporządzeń Wydziału krajowego, znajduje się obecnie w toku.

Rubryka: koszta szczepienia ospy i wydatki sanitarne.

W myśl instrukcyi szczepienia ospy z dnia 9. Lipca 1836. l. 18192 i reskryptu ministeryalnego z dnia 14. Marca 1849. (dz. u. P. nr. 165.), wydatki na koszta podróży z powodu szczepienia ospy w ogóle mają być pokrywane całkowicie z funduszu krajowego. — Natomiast z wydatków na koszta podróży z powodu wybuchu zarazy ospy między ludźmi, tudzież między owcami, jakoteż innych epidemij (koklusz, nerwówek i. t. p.) i zarazy bydła, ponosi koszta podwód urzędujących lekarzy fundusz krajowy, zaś ich dyety fundusz kameralny.

Wydatki na lekarstwa z powodu szczepienia ospy lub też w wypadkach innych chorób (epidemij) potrzebne, ponosi w myśl dekretu Kancelaryi nadwornej z 17. Lipca 1786. l. 1299 i rozporządzenia ministeryalnego z 14. Marca 1849. dz. u. P. nr. 165. w jednej trzeciej części fundusz krajowy a we dwóch trzecich c. k. skarb Państwa; natomiast w skutek dekretu Kancelaryi nadwornej z 10. Kwietnia 1823. l. 38618, lekarz, któremu zlecono zbieranie krowianki ma pobierać za to remunerację o rocznych 126 złr. w. a. z funduszu krajowego.

Ze względu na powyższe postanowienia zastrzeżono Wydziałowi krajowemu sprawdzanie odnośnych na fundusz krajowy przypadających rachunków i assygnowanie sprawdzonych należności.

Rubryka wydatków na drogi krajowe.

Co do dróg krajowych utrzymaną została dotychczasowa działalność Władz rządowych, wszakże mieliśmy przy odbiorze funduszu krajowego na uwadze ustawę przez Wysoki Sejm uchwaloną, w moc której zupełny zarząd dróg nieeraryalnych przejść ma na Reprezentację krajową, a względnie powiatową lub gminną; poczyniliśmy przeto na czas, dopóki ustawa o drogach nieeraryalnych nie otrzyma najwyższej sankcyi, także tymczasowe zastrzeżenia, jakie uważaliśmy za zgodne z dnchem rzeczonyj ustawy.

I tak zastrzeżono:

- a) bez przyzwolenia Wysokiego Sejmu nie wolno żadnej drogi krajowej budować;
- b) kosztorysy wspomniane w §. 3. instrukcyi dla budowy dróg krajowych mają być załatwiane za porozumieniem się z Wydziałem krajowym;
- c) systemizowanie plac służby drogowej odbywać się ma jedynie w porozumieniu się z Wydziałem krajowym;
- d) inspektorowie drogowi mają być mianowani przez Wydział krajowy w porozumieniu z dotyczącym naczelnikiem obwodowym;
- e) zapomoga z funduszu krajowego na budowę drogi krajowej może być dana tylko za przyzwoleniem Wysokiego Sejmu;
- f) cały obrót pieniężny dotacyi przeznaczonej z funduszu krajowego na drogi ma się koncentrować w Wydziale krajowym.

Rubryka kosztów
cymntowania.

Gdy wedle rozporządzenia krakowskiej komisji namiestniczej z 5. Października 1856. l. 29361, wydatki na sprawianie i utrzymywanie miar wzorowych i na placę cymntników ponosić ma w okręgu krakowskim fundusz krajowy, przeto zastrzeżono, iż mianowanie cymntników może nastąpić tylko za porozumieniem się z Wydziałem krajowym, przyzwalanie zaś i asyguowanie remuneracyi dla cymntników zastrzeżone wyłącznie kompetencyi Wydziału krajowego.

Rubryka wydatków
na stawianie słupów
granicznych.

Co do rubryki budżetu krajowego na wydatki za stawianie słupów granicznych, zastrzeżono, że na stawianie ubytych słupów może przyzwalać c. k. Namiestnictwa za poprzedniem porozumieniem się z Wydziałem krajowym.

Stan kasy funduszu
krajowego w ściślejszym
znaczeniu.

Fizyczne odebranie funduszu krajowego poprzedziła w myśl §. 3 instrukcyi dla Wydziału krajowego dokładna likwidacya kasy.

Stan tejże wynosił z dniem 30. Września 1866.:

a) w papierach publicznych	197.998 zlr. 35 $\frac{1}{2}$ et.
b) w otówce	17.386 „ 49 „
c) w dokumentach prywatnych	4.000 „ — „

II.

Odebranie szpitali i zakładów dobroczynności we Lwowie i Krakowie.

Co do właściwych szpitali 1. a) i 3. a), t. j. zakładu chorych w szpitalu lwowskim i oddziału dla sporadycznych chorych w szpitalu Św. Łazarza w Krakowie, to takowe nie mają cechy zakładów krajowych w myśl statutu krajowego, bowiem uznane są jako publiczne zakłady dla chorych, i nie są z funduszu krajowego uposażone, a fundusz krajowy obowiązany jest tylko pokrywać koszta leczenia ubogich chorych przynależnych do gmin tatejszo-krajowych, którzy nie mają środków na zwrócenie łożonych kosztów leczenia.

Ze względu jednak na dotychczasową wspólną administracyę i ścisły związek tych zakładów z ich oddziałami jako zakłady krajowe już uznanymi, przeszły one wraz z wszystkimi pod II. wliczonymi zakładami pod zarząd Reprezentacyi krajowej.

Reprezentacja krajowa obowiązana będzie zachować cel i przeznaczenie tych zakładów oznaczone aktem fundacyjnym lub ustawą, niemniej statuta, dyrektywy i unormowanie urzędzenia, a to tak długo, dopóki na drodze ustawodawczej nie zostaną zmienione. W unormowanych urządzeniach zakładów dla chorych, które do zakładów krajowych nie należą, nie może nastąpić żadna zmiana bez poprzedniego porozumienia się z Władzą krajową, co jednak nie narusza swobodnego działania Reprezentacji krajowej w ekonomicznym zarządzie tych zakładów.

Co do wpływu władzy politycznej na zmiany w należytościach za pielęgnowanie chorych, uczyniło Prezydium Namiestnictwa wnioski do c. k. Ministerjum, ażeby Wydział krajowy w przyszłości mógł czynić zmiany w należytościach pielęgnowania w porozumieniu z polityczną Władzą krajową.

Użytkowanie zakładów położniczych i szpitali na cele naukowe zostało i nadal zastrzeżone c. k. Rządowi.

Mianowanie Dyrektora szpitalu lwowskiego, tudzież Dyrektorów szpitali Św. Łazarza i Św. Duchy w Krakowie, jakoteż mianowanie profesorów funkcje prymaryuszów pełniących, za poprzednim zaciągnięciem zdania Wydziału krajowego, zostało zastrzeżone Najjaśniejszemu Panu.

Mianowanie asystenta klinicznego należy do grona nauczycieli zakładu medyczno-chirurgicznego; mianowanie zaś reszty członków sanitarnej i administracyjnej służby przeszło na Wydział krajowy z tym warunkiem, że przy mianowaniu prymaryuszów, którzy acz niebędąc profesorami, używani bywają w celach naukowych, nastąpi porozumienie się z krajową Władzą polityczną, a przy obsadzeniu akuszerki klinicznych, z gronem medyczno-chirurgicznych nauczycieli.

Prawo nadzoru nad temi zakładami pod względami policyi sanitarnej zastrzeżone zostało politycznej Władzy krajowej, a odnośnie c. k. organom sanitarnym; zaś grono nauczycieli zakładu medyczno-chirurgicznego we Lwowie, a odnośnie kolegium profesorów w Krakowie, prawo nadzoru pod względami naukowemi i szkolnemi.

Obecnym urzędnikom i sługom tych funduszów i zakładów zastrzeżone zostały ich nabyte prawa.

Funduszowi szkolnemu zastrzeżono prawo własności co do zakładu klinicznego i medyczno-chirurgicznego. — Tymczasowo zatrzymała c. k. prokuratorja skarbowa zastępstwo tych zakładów.

Słosunek gminy miasta Lwowa do szpitalu lwowskiego, a odnośnie do zakładu chorych w tymże szpitalu, uregulowany został prawomocnemi postanowieniami Ministerstwa Stanu w ten sposób, że nie pokryte własnymi dochodami zakładu wydatki na pielęgnowanie chorych do miasta Lwowa przynależnych, niemogących za siebie płacić, ma opędzać fundusz krajowy, natomiast gmina lwowska ma z funduszów własnych pokrywać resztę niedoboru przy wydatkach administracyjnych; gminie zatem będzie odnośny projekt budżetu do przejrzenia udzielany.

Zakład podczutków
we Lwowie.

Zakład podczutków we Lwowie przeszedł bez wszelkich zastrzeżeń pod zarządek Reprezentacji krajowej, jednakowoż pozostała działalność magistratu w sprawie nadzorowania i umieszczania podczutków tymczasowo nietkniętą.

Stan majątku szpitalu
lwowskiego.

Na dniu 30. Września 1866. odebrano gmach szpitalny we Lwowie z gruntami doń należącemi, wewnętrzne urządzenia, sprzęty i kasę.

Funduszu przeznaczanego na budowę domu obłąkanych we Lwowie, powstałego z dochodu loteryi państwowej z roku 1862., przeznaczanego na ten cel przez Najjaśniejszego Pana, nieodebrano, ponieważ fundusz ten nie został wcielony do majątku szpitalu głównego.

Stan kasy szpitalu z końcem Września 1866. był następujący :

Zakład chorych . . .	w efektach 63.104 złr. 4 ct.	w gotówce 2.778 złr. 10 ct.
„ obłąkanych . . .	7.139 „ —	2.855 „ 98 $\frac{1}{2}$ „
„ położniczy . . .	1.848 „ —	542 „ 27 $\frac{1}{2}$ „
Oddział kliniczny	„	247 „ 99 „

Stan majątku szpitali
krakowskich:

W tymże samym dniu nastąpiło odebranie szpitalów Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie.

Stan majątku tych zakładów przedstawia się z końcem Września 1866. jak następuje, a to:

a) Św. Łazarza.

Szpitalu Św. Łazarza:

- Położona w Królestwie Polskiem wieś Tropiszów wydzierżawiona za roczny czynsz 14.000 zł. pol.
- Folwark w Prądniku czerwonym wydzierżawiony za roczny czynsz 1504 złr. 1 $\frac{1}{2}$ ct. w. a.
- Propinacya w Krowodrzy, wydzierżawiona za roczny czynsz 850 złr. w. a.
- Młyn w Prądniku białym, wydzierżawiony za roczny czynsz 437 złr.
- Dobra Rączna i Jezierzany, wydzierżawione za roczny czynsz 1116 złr.
- Las w Rączny w przestrzeni 191 morgów 1383 □ sążni zostający pod własnym zarządzeniem funduszu szpitalnego.
- Gmach szpitalny z wewnętrznym urządzeniem.
- Ulokowane na realnościach kapitały, a to:
  - w walucie polskiej . . . . . 780.545 zł. 10 gr. pol.
  - w walucie austriackiej . . . . . 6.767 „ 96 ct.
- Papiery publiczne . . . . . 130.957 „ 18 „
- Gotówka . . . . . 7.354 „ 79 $\frac{1}{2}$ ct.
- Zaległe prowizye od kapitałów lokowanych . . . . . 30.901 „ 91 ct.
- Zaległe czynsze za wydzierżawione realności . . . . . 9.427 „ 52 „

b) Św. Ducha.

Szpitalu Św. Ducha.

- Kapitały lokowane na dobrach i realnościach . . . . . 52.005 „ 92 gr. pol.
- Zaległe prowizye od tychże . . . . . 985 „ 79 ct.
- Papiery publiczne . . . . . 1.980 „ — „
- W gotówce . . . . . 7.295 „ 18 „

Stan kasy zakładu
podrzutków we Lwo-
wie.

Stan kasy zakładu podrzutków we Lwowie wynosił z końcem Września 1866.
w papierach publicznych . . . . . 1.916 złr. 40 ct. w. a.
w gotówce . . . . . 361 „ 70 „

Reszta szpitali w Ga-
licyi.

Reszta szpitali w Galicyi nie ma cechy zakładów krajowych w myśl statutu krajowego, przeto zarząd tychże niemógł przejść na Wydział krajowy; jednakowoż wpływ Wydziału na zakłady gmiune w ogóle przysługujący z mocy ustawy, pozostał nienaruszony.

Ze względu na udział funduszu krajowego w opędzaniu kosztów pielęgnowania chorych, zastrzeżono Wydziałowi krajowemu:

1. wpływ doradczy we wszystkich ważniejszych sprawach, które do politycznej Władzy krajowej dochodzą, a ekonomicznego zarządu tych zakładów dotyczą;
2. sprawdzanie kwartalnych rachunków, należących się zwrotów kosztów pielęgnowania, któreby ściągnąć się nie dały, i asygnowanie kwot sprawdzonych, sprawdzania rachunków mających się zwrócić kosztów pielęgnowania za osoby stanu cywilnego leczone w szpitalach wojskowych;
3. przedkładanie wyciągów z rocznych rachunków szpitali z ogólnego obrotu majątkowego, nakoniec zastrzeżono
4. iż ogłoszenie innych zakładów dla chorych, oprócz już istniejących, zakładami publicznymi, może nastąpić tylko za przyzwoleniem Reprezentacyi krajowej.

III.

Zakłady poprawcze i policyjny fundusz krajowy.

Zakłady poprawcze, t. j.:

- a) złączony z domem karnym we Lwowie zakład korekcyonistów męskich,
- b) oddział korekcyonistek u św. Maryi Magdaleny we Lwowie, winne były przejść pod zarząd Reprezentacyi krajowej, albowiem na mocy dekretu Kancelaryi nadwornej z 24. Czerwca 1843. l. 19.112 przeznaczony jest na utrzymanie tych zakładów policyjny fundusz krajowy, a wedle rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 19. Grudnia 1851. niedobory pokrywane być mają z funduszu krajowego.

Atoli c. k. Rząd odmówił oddania tych zakładów z tem oświadczeniem, że kierownictwa i wyższego nadzoru nad temi, z domami karnymi złączonemi zakładami, c. k. Rząd, ze względu na publiczne interesa najwyższej wagi, z rąk swoich puścić nie może.

Azeby jednak Wydziałowi krajowemu uczynić przystępnym wpływ odpowiedni dotacyi korekcyjnych zakładów, zastępca Wydziału krajowego będzie mieć udział w miesięcznych domowych rewizjach, a przy wszelkich zarządach ekonomicznych tych zakładów dotyczących sprawach c. k. Rząd porozumiewać się będzie z Wydziałem krajowym.

Zarząd policyjnego funduszu krajowego przeszedł na Wydział krajowy z zastrzeżeniem praw funduszu karnego co do zdziałanych budowli obok gmachu u św. Maryi Magdaleny kosztem funduszu karnego, niemniej co do własności z tegoż funduszu sprawionych sprzętów.

Oddając fundusz policyjny wyraził c. k. Rząd nadzieję, że przez oddanie gmachu rzeczonożego użycie tegoż na umieszczenie tamże domu karnego dla więźniów płci żeńskiej nie będzie narażone, co jednakowoż niema ubliżać bynajmniej prawu własności policyjnego funduszu krajowego co do w mowie będącego gmachu i prawu wolnego zarządzania tymże.

Zastrzeżono zarazem, iż zobowiązania funduszu policyjnego, oparte na istniejących dyrektywach co do celów tychże zakładów, tylko na drodze konstytucyjnej mogą być zmienione.

Stan kasy funduszu policyjnego wynosił z końcem Września 1866. w efektach 6204 złr., w gotówce 8260 złr. 6 cent. wal. austr.

IV.

Fundusz pomnika Kościuszki.

Fundusz pomnika Kościuszki, powstały ze składek pieniężnych i innych darów, uznany reskryptem byłej Rzpltej. Krakowskiej z 20. Listopada 1820. l. 4260 jako własność narodowa, oddany został dnia 1. Października 1866. pod zarząd Reprezentacyi krajowej bez wszelkich zastrzeżeń.

Stan kasy tego funduszu z końcem Września 1866. wynosił w papierach publicznych 8440 złr. i 547 złr. 3 ct. wal. austr. gotówką.

V.

Fundusze stypendyjne.

Przy rokowaniach o odebraniu funduszy stypendyjnych w zarząd Reprezentacyi krajowej oświadczył c. k. Komisarz, iż c. k. Rząd, biorąc autonomię za punkt wyjścia, gotowym jest oddać zarząd wszystkich fundacyj Wydziałowi krajowemu, i że w zasadzie nie stoi w drodze, ażeby i prawo rozdawnictwa stypendyów oddanem było Wydziałowi krajowemu, co jednak nie może nastąpić w skutek samego oddania zarządu fundacyj, tylko na podstawie poprzedniej zmiany odnośnych prawnie wystawionych, przeto prawomocnych aktów fundacyjnych.

Gdy delegaci obstawali przy zdaniu swem, iż tak administracya jakoteż prawo rozdawnictwa funduszy stypendyjnych już z mocy ces. dyplomu z 20. Października 1860. i ces. patentu z 26. Lutego 1861. służą Reprezentacyi krajowej, przerwano rokowania z powodu oświadczenia c. k. Komisarza rządowego, iż sprawa ta musi być uprzednio przedłożoną decyzji c. k. Ministerstwa Stanu.

VI.

Fundusz kultury krajowej.

Z uwagi na cel i przeznaczenie funduszu kultury krajowej, które już z jego nazwy wypływają, zażądaliśmy oddania tegoż funduszu pod wyłączny zarząd Reprezentacyi krajowej.

Atoli już przy rokowaniach z roku 1862. odmówił c. k. Rząd oddania tego funduszu, a c. k. Ministerjum Stanu orzekło reskryptem z 18. Lipca 1863. l. 10238/630, iż zarząd tego funduszu ma nadal przysługiwać c. k. Namiestnictwu. C. k. Rząd zastrzegł sobie wyłączną moc rozrządzania onym, ponieważ takowy powstał i ma swe dalsze źródło dochodu z grzywien wymierzanych przez c. k. Władze, z powodu przestępstw przepisów policyi lasowej i polowej.

Ze względu jednak przeznaczenia tego funduszu na cele kultury krajowej w ogóle, i w myśl statutu krajowego, przyznało c. k. Ministerjum Reprezentacyi krajowej wpływ doradczy na sposób użycia tego funduszu w każdym pojedynczym wypadku.

Przy rokowaniach w roku bieżącym upominali się delegaci powtórnie o oddanie tego funduszu, atoli zastępca c. k. Rządu, odwołując się do wspomnionego reskryptu, nie przychylił się do tego żądania.

Niemogąc podzielać zapatrywania się c. k. Rządu na ten przedmiot, zachowuje sobie Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi osobny w tej mierze wniosek.

VII.

Fundusze indemnizacyjne.

Na mocy uchwały Wysokiego Sejmu powziętej na posiedzeniu dnia 28. Lutego 1866., poruszyliśmy sprawę odebrania funduszków indemnizacyjnych, w skutek czego otrzymaliśmy uwiadomienie Prezydium Namiestnictwa z dnia 17. Października 1866. l. 8471 pr., iż Jego C. K. Apostolska Mość raczył najmiłościwiej powziąć wiadomość o uchwale Wys. Sejmu względem odebrania obu galicyjskich funduszków indemnizacyjnych, tudzież funduszu indemnizacyjnego wielkiego księstwa Krakowskiego, i polecił najmiłościwiej swemu Rządowi Najwyższemu postanowieniem z dnia 10. Października 1866., ażeby wygotowano i przedstawiono do Najwyższego zatwierdzenia wnioski rządowy do najbliższej Reprezentacji Państwa, tyczący się zasilania rzeczonych funduszków ze Skarbu Państwa, tudzież dalszego traktowania zaliczek wypłacanych dotąd przez Skarb Państwa na rzecz funduszków indemnizacyjnych galicyjskich i wielkiego księstwa Krakowskiego.

Zarazem oznajmiło Prezydium Namiestnictwa, że Jego C. K. Apostolska Mość najmiłościwiej zezwolić raczył, ażeby odtąd w dyrekcjach funduszu indemnizacyjnego we Lwowie i w Krakowie delegat Wydziału krajowego brał udział w ten sam sposób jak zastępca c. k. Skarbu.

Gdy w myśl na wstępie przytoczonej uchwały, Wydział krajowy dopiero wtenczas przystąpić będzie mógł do odebrania funduszków indemnizacyjnych, jeżeli warunki odebrania przez Wysoki Sejm uchwalone prawomocnie przyjęte będą i Najwyższą sankcyę uzyskają, przeto przed najwyższemu postanowieniem co do uchwały o której mowa, z odebraniem funduszków indemnizacyjnych wstrzymać się należy.

Zresztą przystąpił Wydział krajowy do nominowania wzmiankowanych wyżej delegatów.

Jako delegata dla Lwowskiej komisji indemnizacyjnej zamianowaliśmy Wgo. Kornela Krzeczunowicza, posła sejmowego, a tegoż zastępcą W. Teodora Polańskiego, Dra. praw i adwokata krajowego, dla Krakowskiej komisji indemnizacyjnej W. Stanisława Starowiejskiego, Posła sejmowego, a tegoż zastępcą W. Ksawerego Milewskiego.

Zurządzeniem kasy krajowej i oddziału obrachunkowego przy Wydziale krajowym, ustała potrzeba przechowywania funduszków już dawniej pod zarządem naszym zostających w c. k. gł. kasie krajowej.

Fundusze te, a mianowicie:

1. fundusz domestykalny,
2. „ stanowy sierociński,
3. „ szkoły kucia koni,
4. „ stypendyjny ś. p. Jana Żurakowskiego,
5. „ stypendyjny fundacyi Andrzeja Żalchockiego,
6. „ stypendyjny fundacyi J. E. Kajetana hr. Lewickiego,

7. Fundusz stypendyjny fundacyi imienia J. E. Agenora hr. Goluchowskiego,
8. „ stypendyjny fundacyi x. Antoniego Popkiewicza,
9. „ zakładu nar. im. Osolińskich, — przeniesione zostały w czasie odbioru do kasy krajowej.

W myśl §. 3. instrukcyi dla Wydziału krajowego pozwala sobie tenże akta odbioru funduszków i zakładów krajowych złożyć na stół Wysokiej Izby.

Zasilek dla szkół rolniczych w Czernichowie i w Dublinach.

Uchwałami powziętymi na posiedzeniu dnia 28. Marca 1866. przyzwolił Wys. Sejm na udzielenie z funduszu krajowego rocznych zasiłków po 5000 złr. dla szkół rolniczych w Czernichowie i Dublinach, pod warunkiem przyznania Wydziałowi krajowemu zwierzchniczego nadzoru nad temi szkołami.

Gdy ogólne zgromadzenia towarzystw gospodarczo-rolniczych w Krakowie i we Lwowie przyznały Wydziałowi krajowemu w zasadzie prawo zwierzchniczego nadzoru, zaasygnowaliśmy przypadające półroczne raty rzeczonych zasiłków. Unormowanie stosunku zwierzchniczego jest obecnie w toku i będzie niebawem ukończone. — L. W. 2650 i 3436/1866.

Zasilek dla komisji lizyograficznej w Krakowie.

Komitet Towarzystwa naukowego w Krakowie przyjął na się obowiązek zdawania Wydziałowi krajowemu sprawy z czynności krakowskiej komisji lizyograficznej, zatem zaasygnowaliśmy uchwałą Wys. Sejmu z dnia 28. Marca 1866., przyzwolony dla tej komisji zasilek z funduszu krajowego o rocznych 1500 złr. wal. austr. — L. W. 2409/1866.

Zasilek zwrotny na restauracyę kościoła św. Anny w Krakowie.

Zasilek zezwolony uchwałą Wys. Sejmu z dnia 12. Kwietnia 1866. na restauracyę kościoła św. Anny w Krakowie uie mógł być jeszcze asygnowany, ponieważ senat akademicki uniwersytetu Jagiellońskiego nie złożył dotąd deklaracyi co do zobowiązania się zwrotu zasiłku z majątku uniwersytetu. — L. W. 2751/866.

Zasilek dla zakładu ciemnych we Lwowie.

Również nie asygnowano dotychczas zasiłku przyzwolonego uchwałą Wys. Sejmu z dnia 28. Marca 1866. dla zakładu ciemnych we Lwowie, ponieważ rokowania z dyrekcją zakładu względem przyznania Wydziałowi krajowemu zwierzchniczego nadzoru nad tym zakładem nie są ukończone. — L. W. 2762/1866.

Zwrot wydatków z funduszu krajowego na koszta podróży urzędników z powodu wyboru Posłów.

W moc uchwały Wys. Sejmu z dnia 13. Kwietnia 1866. zarządziło c. k. Ministerium zwrot kwoty 18.744 złr. 4 ct. w. a., wydanej z funduszu krajowego na koszta podróży urzędników z powodu wyboru Posłów. — L. W. 4656/1866.

Zwrot wydatków poniesionych przez fundusz krajowy na urządzenie aresztów i sprzętów kancelaryjnych żandarmeryi.

Na mocy uchwały Wys. Sejmu z 13. Kwietnia 1866. wezwaliśmy c. k. Komendę żandarmeryi o złożenie w kasie krajowej kwoty 13.667 złr. 64 ct. w. a. wydanej niestusnie z funduszu krajowego na urządzenie aresztów i sprzętów kancelaryjnych c. k. żandarmeryi — sprawa ta nie została dotychczas ostatecznie załatwioną. — L. W. 3858/1866.

Zwrot zaliczek z funduszu krajowego na budowę dróg.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. Kwietnia 1866. o zarządzenie zwrotu kwoty 22.719 zlr. w. a., wydanej z funduszu krajowego na budowę dróg, otrzymaliśmy pismo c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 29. Maja 1866. l. 4804/pr., którem powtórzono tylko te okoliczności, jakie p. Komisarz rządowy z powodu wniosku komisji budżetowej przytoczył w Sejmie. t. j. iż kwota powyższa wydana została w części jako zwrotne, w części jako zaliczki bezzwrotne dla potrzebniejszych konkurencyj drogowych, które nie były w stanie opędzić wszystkich wydatków konkurencyjnych z własnych zasobów, w części zaś na wydatki zarządu dróg krajowych, które fundusz krajowy ponosić winien. Nareszcie istnieje ma część powyższej kwoty, która jako zaliczka na koszt zarządu wprawdzie asygnowana, dotąd jednak wydana nie została.

Powtórzono także oświadczenie p. Komisarza rządowego, że zaliczki zwrotne będą funduszowi krajowemu powrócone w swoim czasie, i że zwrotu zaliczek bezzwrotnych, danych konkurencyjom, żądać nie można, gdyż konkurencyje otrzymały je zupełnie prawomocnie.

Opierając się na uchwałę sejmowej powziętej pomimo oświadczeń p. Komisarza rządowego, udaliśmy się do c. k. Prezydium Namiestnictwa o udzielenie wiadomości, co zarządono względem zwrotu zaliczek zwrotnych i o uwiadomienie, o ile powyższa kwota zaliczek zmniejszyła się tem samem, iż pokryto z niej także wydatki, które ciężar prawnie na funduszu krajowym, jak mianowicie kosztu zarządu dróg krajowych i zaliczki bezzwrotne prawomocnie udzielane.

Na dotyczącą odezwę otrzymaliśmy odpowiedź Prezydium Namiestnictwa z dnia 22. Sierpnia 1866. l. 6797/pr., iż Prezydium nie jest w położeniu dać innych wyjaśnień, jak tylko powyższe przez Komisarza rządowego Wysokiemu Sejmowi przedstawione, przyezem uczyniło c. k. Prezydium uwagę, iż Wydział krajowy po odebraniu funduszków krajowych znajdzie się tem samem w możności bliższego zbadania stanu rzeczy.

Za objęciem zarządu dróg zajmie się Wydział krajowy bliższem zbadaniem tej sprawy.

Regulacja plac nauczycieli szkół ludowych.

Uchwałą Wysokiego Sejmu powziętą na posiedzeniu dnia 26. Kwietnia 1866. odesłany został do Wydziału krajowego wniosek x. Ruczki, polecający wyrobienie na najbliższą sesję sejmową projektu do ustawy regulującej pobieranie pensyj nauczycieli szkół ludowych z funduszu krajowego.

Gdy z jednej strony fundusz krajowy jest tak obciążony, iż niepodobieństwem byłoby nową obciążać go rubryką wydatków, z drugiej zaś strony dopiero po wejściu w życie nowej organizacji gminnej i rad powiatowych dokładnie zbadać będzie można, czyli nie byłoby rzeczą odpowiedniejszą wydatki przez gminy opłacane przenieść na fundusze powiatowe za regresem do gmin; gdy dalej nie mieliśmy dokładnych wykazów w jakich szkołach i w jakiej ilości gminy ponoszą wydatki na szkoły ludowe, co koniecznem jest do ocenienia, czy fundusz krajowy może obowiązek zastępstwa na siebie wziąć; gdy nadto nie we wszystkich gminach zachodzi potrzeba uregulowania tego stosunku, albowiem znaczna część gmin uiszcza się rzetelnie ze swoich obowiązków; gdy nakoniec zważyliśmy, że w mnogich razach należą do dotacyi nauczycieli także prestacje w naturze, których fundusz krajowy w żaden sposób brać na siebie nie może; przeto postanowiliśmy wstrzymać się z przedłożeniem dotyczącego projektu do ustawy, dopóki nowa organizacja gmin i rad powiatowych nie wejdzie w życie.

Mianowanie delegacji do popierania sprawy katastralnej.

Na mocy uchwały Wys. Sejmu z 27. Kwietnia 1866. zamianowaliśmy delegację do popierania sprawy katastralnej u wysokiego Ministerjum. Delegacja ta udała się do

Wiednia w Lipcu b. r. i oprócz ustnych przedstawień złożyła J. E. pp. Ministrom Stanu i Skarbu pisemne prośby, aby raczyli uzyskać u Jego C. K. Apost. Mości przyzwolenie na wnioski w petycyi Wys. Sejmu zawarte i tymczasowo wstrzymać dalszy bieg operacyi katastralnych. Delegacya doniosła nam w piśmie z dnia 20. Sierpnia 1866., iż wkrótce po tych próśb podaniu otrzymała od J. E. Ministra Stanu zapewnienie, iż w tej sprawie porozumi się z J. E. Ministrem Skarbu; później otrzymała tę wiadomość, iż J. E. pan Minister Stanu zasiągnie jeszcze zdania c. k. Namiestnika. Jak delegacya wynurzyła nam nadzieję, oczekiwać wypadu postanowień, które nie będą dla kraju nieprzychylne.

Nadto przychodzi nam tu wspomnieć, iż c. k. Prezydium Namiestnictwa odezwa z 4. Maja 1866. l. 3905 pr. wzywało nas do zamianowania powiatowych mężów zaufania dla okręgu krakowskiego, którzyby z powodu rozpoznawań reklamacyj katastralnych brali udział w czynnościach rozporządzeniem ministeryalnym z 15. Maja 1861. l. 2250 określonych, a w szczególności w wyrównaniach dochodu gruntowego między granicami dystryktów szacunkowych.

Na tę odezwę odpowiedzieliśmy, iż Wydział krajowy nie jest w stanie zamianować powiatowych mężów zaufania, a to z powodów, że operata katastralne opierają się na mylnych podstawach, że te same organa, które te błędne operacye przeprowadziły, i przy reklamacyach będą czynnymi; że zakres działania mężów zaufania bardzo jest ograniczony, gdyż ci mieliby tylko głos doradczy a głos stanowczy przypadłby dotychczasowym organom katastralnym, nieobeznanym ze stosunkami kraju, przeto też wątpliwem by być mogło, czyliby znaleźli się ludzie inteligencyi znający stosunki gospodarcze, którzyby wybór na mężów zaufania przyjąć byli gotowi.

Jako najważniejszy powód wstrzymania się od nominacyi mężów zaufania przytoczyliśmy tę okoliczność, iż Wydział krajowy wybierając mężów zaufania do współdziałania przy czynnościach reklamacyjnych, szacowanie katastralne zamykających, przyłożyłby rękę do ukończenia tych operacyj, postąpiłby wbrew myśli objawionej przez Wysoki Sejm w petycyi do Najjaśniejszego Pana z dnia 27. Kwietnia b. r., aby przed reklamacyami nastąpiła rewizya z urzędu wszystkich operacyj szacunkowych przez komisye lokalne, pod kierownictwem komisyi krajowej, przy którychto komisjach reprezentanci podatujących mieliby głos stanowczy. — L. W. 12831866.

Mężowie zaufania, mianowani w roku 1865. przez Wydział krajowy do obrad w c. k. lwowskiej krajowej Dyrekcyi skarbu nad cenami robocizny i nad kosztami kultury, otrzymali wezwanie lwowskiej Dyrekcyi skarbu z dnia 21. Czerwca treści następującej:

„C. k. Ministerjum Skarbu nakazało reskrytem z dnia 20. Lipca 1861. l. 31,682 w myśl rozporządzenia ministeryalnego z 15. Maja 1861. l. 2210 od XIII. powołać krajowych mężów zaufania do ocenienia ostatecznych zestawień krajowych szacunku katastralnego.

Gdy krajowa Dyrekcyja Skarbu obecnie znajduje się w położeniu udzielić krajowym mężom zaufania rezultatów ostatecznych zestawień krajowych szacunku katastralnego dla Galicyi wschodniej i wysłuchać odnośne uwagi i wnioski mężów zaufania, przeto ma zaszczyt wezwać mężów zaufania do udziału w rozprawach nad tym przedmiotem na dzień 30. Czerwca 1866. 10. godzinę z rana z tą uwagą, że w nagłości przedłożenia ostatecznych rezultatów oszacowania do c. k. Ministerstwa Skarbu, c. k. krajowa Dyrekcyja skarbu uważać będzie nieprzybycie do rozpraw na terminie powyższym jako uchylenie się od udziału w rozprawach.“

Niektórzy ze wspomnianych mężów zaufania przedłożyli na dniu 28. Czerwca 1866. Wydziałowi krajowemu odpis powyższego wezwania, tudzież odpis ich odpowiedzi, w której stanowczo się oświadczyli, iż udziału w obradach nie wezmą, a to z powodów, iż mianowani byli przez Wydział krajowy jedynie do obrad nad cenami robocizny i kosztami kultury, i że do brania udziału w obradach nad innymi przedmiotami nie mają upoważnienia.

Gdy z powyższego wykładu widocznem było, że katastralne oszacowanie gruntów pomimo uchwał sejmowych prowadzono dalej trybem dotychczasowym, i że w Galicyi wschodniej odbyła się już ostatnia reklamacye poprzedzająca czynności, t. j. ułożenie sumarycznych zestawień krajowych (Landes-Zusammensätze), widzieliśmy się spowodowani wystosować pismo do J. E. Pana Ministra Skarbu, a udzielając Mu odpis wezwania c. k. Dyrekcyi skarbu do mężów zaufania, zwrócić uwagę J. E. Pana Ministra, iż wezwanie to datowane 21. Czerwca a wzywające mężów zaufania po większej części na wsi w dali od Lwowa mieszkających do obrad wymagających dłuższego czasu do przygotowania się na dzień 30. Czerwca, z tem zastrzeżeniem, że nieprzybycie na ten dzień uważane będzie jako uchylenie się od obrad, poczytane być nie może jak tylko za czerzą formalność. Zwróciliśmy także uwagę Pana Ministra Stanu na bezskuteczność wszystkich podobnych obrad, przy których mężowie zaufania tylko głos doradcy mają, czego dowodem wydana przez Dyrekcyę w Sejmie rozdzielona broszura pod tytułem „der stabile Kataster in Galizien“, przyczem niemogliśmy zataić dalszej uwagi, iż podobne postępowanie nie może wzbudzić zaufania, ani też pogodzić się nie da z najwyższem cesarskiem postanowieniem powołującym Wys. Sejm do współdziałania w sprawach katastralnego oszacowania gruntów.

W końcu odwołaliśmy się na petycyę uchwaloną jednogłośnie przez Wysoki Sejm do Najjaśniejszego Pana w sprawie katastru, a prosząc o dokładne zbadanie sprawy i o poczynienie odpowiednich kroków, wskazaliśmy na delegacyę do Wiednia wysłaną, która będzie mogła ustnie dać wyjaśnienia o niestósowności używanego dotychczas w naszym kraju postępowania we wszystkich czynnościach odnoszących się do przyjętego systemu katastralnego.

Reszta spraw, których opracowanie przekazano Wydziałowi krajowemu.

W celu głębszego zbadania spraw poruczonych Wydziałowi krajowemu a mianowicie: sprawy odzyskania majątku uniwersytetu Jagiellońskiego, sprawy dotacyi domu ubogich i sierót w Krakowie, sprawy uposażenia gimnazjum buczackiego, sprawy zasiłku ze Skarbu Państwa dla teatru polskiego w Krakowie, udawaliśmy się do dotyczących organów i władz o udzielenie potrzebnych aktów i wyjaśnień, których dotychczas pomimo kilkakrotnych powtórných odezwo albo wcale nieotrzymaliśmy, albo nie w takiej jak żądaliśmy zupełności. Udzielenia aktów odnoszących się do zasiłku ze Skarbu Państwa dla teatru polskiego w Krakowie odmówiło nam Prezydyum Namiestnictwa wręcz, podając jako powód, iż sprawa ta, jako dotycząca obowiązku Skarbu Państwa, nie wpada w zakres działań Wydziału krajowego.

Pomimo tej odmownej odpowiedzi, ponowiliśmy nasze żądanie, opierając się na wyraźne słowa uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 1. Kwietnia 1866.

W ostatnim czasie zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa, iż sprawa ta nie jest rozstrzygniętą przez Ministerstwo, dokąd akta odesłane zostały.

W sprawie fundacyi hr. Skarbka co do obowiązku utrzymywania niemieckiej sceny we Lwowie, zażądaliśmy rachunków z czasu administracyi tej fundacyi utrzymywanej przez c. k. Namiestnictwo. Obecny Kurator zakładu hr. Skarbka przyrzekł udzielenia takich, skoro je odbierze w zupełności z rąk c. k. Namiestnictwa.

Zebraniem dat i materyałów w sprawie cechów rzemieślniczych, w sprawie nowego sposobu rozkładu dodatków do podatków, w sprawie znizienia podatku domowego od najmniejszych budynków, w przedmiocie ustawy policyi zdrowia, zajmował się Wydział, a skoro potrzebne materyały zebrane będą, nieomieszka wnieść odnośne przedłożenia.

Załatwienie petycji.

Wydział krajowy zajmował się załatwieniem wszystkich, tak w ciągu sessyi sejmowej doń odsefanych, jak też i uchwałą z dnia 27. Kwietnia 1866. przekazanych mu petycyj.

Odpowiednio treści pojedynczych petycyj przesyłaliśmy takowe dotyczącym e. k. organom rządowym lub centralnej komissyi zapomogi do urzędowania, a względem petycyj odnoszących się do ogólnego interesu kraju, zalecając uwzględnienie takowych, upraszaliśmy o udzielenie nam wiadomości o rezultatach urzędowania.

Gdy atoli przy zapewnieniu, iż każda petycyja będzie zbadana i stósownie do przepisów załatwiona, e. k. Prezydium Namiestnictwa oznajmiło nam, iż e. k. Rząd nie jest w położeniu zdawania sprawy z czynności swoich Wydziałowi krajowemu, co jednakże nie wyklucza prawa wnoszenia interpelacyj do Komissarza rządowego w Sejmie, odpowiedzieliśmy, iż Wydział krajowy niezamierzał wpływać na czynności e. k. Rządu, lecz mając poruczone sobie załatwianie petycyj, uważał to za swój obowiązek, zdając sprawę Wysokiemu Sejmowi, donieść także o skutku zarządzonego urzędowania.

Co do petycyj, o których skutku otrzymaliśmy wiadomość, podnieść należy petycyje kilkudziesięciu gmin o wolny użytek surowicy.

E. k. lwowska krajowa Dyrekeya skarbu oznajmiła nam, iż w 11 gminach obwođu kołomyjskiego i stanisławowskiego przystępne zostały źródła surowicy dla użytku gmin.

Z krakowskiej Dyrekeyi skarbu nieotrzymaliśmy dotąd w tej mierze pomimo powionego wezwania żadnej wiadomości.

Sprawa zapomogi

Z czynności Wydziału w poruczonej sobie sprawie zapomogi nieurodzajem w roku 1865. dotkniętych okolic, wnieść Wydział krajowy oddzielne sprawozdanie.

b) Zwyczajne czynności Wydziału krajowego.

Za krótki czas, bo dopiero od kilku tygodni zawiadując funduszami i zakładami krajowemi, nie mógł Wydział krajowy nabyć dostatecznego doświadczenia, ażeby już teraz był w stanie Wysokiemu Sejmowi przedłożyć wnioski do donośnych i stanowczych zmian w administracyi szczegółowych funduszków i zakładów.

Dotychczasowa czynność ograniczała się tylko na załatwianiu licznie wpływających niecierpiących zwłoki spraw.

W sprawach ważniejszych poczyniono kroki przygotowawcze, dążące do dokładnego zbadania dotychczasowego sposobu administracyi pojedynczych gałęzi.

Odebrany fundusz krajowy składa się z należytości czynnych i biernych. Pomiędzy pierwszymi zajmuje najpierwsze miejsce zaległość dodatków do podatków, których pobór wstrzymany był w znacznej części z powodu nieurodzaju w r. 1865. Znaczne zaległości czynne stały się powodem najznaczniejszej pozycyi pomiędzy zaległościami biernymi. Dla uskutecznienia howiem niecierpiących zwłoki wypłat z funduszu krajowego, zniewo-

Fundusz krajowy w
ściślejszem zna
czeniu

lony był c. k. Rząd udzielić temu funduszowi zaliczkę z funduszu kameralnego w kwocie 208.000 zł. w. a. z zastrzeżeniem bezprocentowego zwrotu do końca roku 1867. Dotychczas nie nastąpiło jeszcze porozumienie się co do w mowie będącego zwrotu między Wydziałem krajowym a c. k. Dyrekcyą skarbu, potrzeba bowiem do tego dokładnego zbadania wzajemnych pretensyj rzeczonych funduszy.

Najwyższem postanowieniem z dnia 22. Kwietnia 1866. przekazał Najjaśniejszy Pan funduszowi krajowemu krakowski i lwowski fundusz ochotników z roku 1859. Atoli kwestya z czego te fundusze się składają jest tak zawiłą i ściśle związaną ze sprawą zaliczek danych z funduszu krajowego na zakupno remont w r. 1859., iż nie mogła być przy rokowaniach wyświeconą i wziętą jest na drogę osobnej pertraktacyi. Wspomnieć tu jeszcze musimy, iż zanim przystapiliśmy do odebrania funduszu krajowego, zapytywało nas Prezydium Namiestnictwa, czy w ogóle i jakie trudności zachodzą przeciw uzyciu funduszy ochotników z r. 1859. na tworzenie korpusu ochotników przez J. E. hr. Starzeńskiego w roku bieżącym przedsięwzięte. Nie mając jednak oddanego sobie zarządu funduszem krajowym, uznaliśmy za stosowne odpowiedzieć, iż wedle §. 9. Instrukcyi dla Wydziału krajowego, tenże nie może zezwalać na wydatki budżetem nie objęte, a wedle § 10. tej Instrukcyi tylko Sejmowi krajowemu służy prawo rozrządzania oszczędnościami budżetowemi funduszu krajowego. (L. W. 2653 1866.). Jak c. k. Prezydium Namiestnictwa względem tego wymaganego zasiłku postąpiło, nie otrzymaliśmy żadnej wiadomości.

Wspomnieć tu także należy o ruchomościach przekazanych funduszowi krajowemu po rozwiązaniu pułku wolnych Krakusów.

Prezydium c. k. Namiestnictwa pismem z dnia 28. Września 1866 l. 8188/pr. zawiadomiło nas, iż podług reskryptu c. k. Ministerstwa Wojny z 3. Września r. b. l. 6314 zachowane być mają przepisy reskryptu c. k. naczelnej Komendy Armii z 26. Sierpnia 1859. l. 6599 także co do dalszego postanowienia względem mundurów, zbroi i narzędzi połowych pułku wolnych Krakusów, przeznaczonego do rozwiązania, wedle którego to przepisu otrzymać mają ludzie tego pułku przy rozwiązaniu pułku zwykły mundur urlopników, inne zaś mundury, tudzież zbroje i narzędzia połowe stają się własnością funduszu krajowego.

Gdy jednak inicjatywa i specjalne zarządzenia w sprawie przeznaczenia i oddania pozostałych po rozwiązaniu pułku wolnych Krakusów przedmiotów dla funduszu krajowego od c. k. władz wojskowych wyszły, a z natury stanowiska swego komenda pułku wolnych Krakusów tylko przez przełożone władze wojskowe i wedle dyrektyw i przepisów wojskowych do zdania sprawy i rachunku z zarządu funduszem na formowanie tego pułku zebrany pociągniętą być może; gdy nadto nie jest określona zasada, czyli funduszowi krajowemu służy prawo wchodzenia w stan i zarząd funduszu na cel formowania ochotników w kraju zebranego od czasu tegoż zawiązku, lub też od tegoż rozwiązania; przeto udaliśmy się do c. k. Prezydium Namiestnictwa o pośrednictwo, ażeby podstawy uprawnienia funduszu krajowego do przedmiotów pozostałych przez kompetentne władze wojskowe stanowczo określone zostały, i ażeby władze wojskowe na tych podstawach odebranie przeznaczonych dla funduszu krajowego przedmiotów od komendy pułku wolnych Krakusów wedle obowiązujących przepisów zrealizowały i ostateczny wynik Wydziałowi krajowemu udzieliły. (L. W. 3878/1866) — Na tę naszą odezwę nie otrzymaliśmy dotąd żadnej odpowiedzi.

Budżet funduszu krajowego wniesie Wydział krajowy oddzielnem sprawozdaniem.

Fundusz domestykalny
fundacya ś. p. Ale-
xandra Stadnickiego.

Dochody funduszu domestykalnego lokowaliśmy w papierach procentowanych, i tylko kwota 1200 złr. przywołana uchwałą Wysokiego Sejmu z 16. Stycznia 1866. na rzecz fundacyi Alexandra hr. Stadnickiego z dochodów tego funduszu asygnowaną została.

Stan kasy funduszu domestykalnego wynosił z końcem Września 1866. w papierach publicznych 68.769 złr., a w gotówce 29 złr 47½ ct. w. a.

Co do wydawnictwa dawnych dokumentów, to spodziewać się należy, iż w czasie odpowiednim tej mozolnej i obszernej pracy oddany będzie Tom I. do użytku publiczności.

Fundacya hr. Skarbka.

Fundacya hr. Skarbka oddaną została z dniem 1. Lipca 1866. pod zarząd kuratora J. O. Xięcia Karola Jabłonowskiego i rady zawiadowczej.

Do rady zawiadowczej zamianował Wydział krajowy z swego grona deputatów WW. Pietruskiego i Grocholskiego, zastępcami zaś WW. Laskowskiego i Dr. Kabata.

Zatwierdziliśmy także wybór P. Dr. Zygmunta Rodakowskiego na syndyka zakładu hr. Skarbka.

Zakład narod. imienia
Ossolińskich.

W celu przyspieszenia utworzenia ordynacyi Przeworskiej, zawartą i przez Wydział krajowy zatwierdzoną została umowa między Xięciem Jerzym Lubomirskim i reprezentantami potomności Zakładu narodowego imienia Ossolińskich w sprawie obowiązku J. O. Xięcia Lubomirskiego co do wystawienia i urządzenia części gmachu bibliotecznego na umieszczenie Muzeum Lubomirskich, przezeo usuniętą została jedna z przeszkód zatwierdzenia tej ordynacyi. — (L. W. 979/1866.)

C. k. Sąd krajowy lwowski zamianował w miejsce zmarłego reprezentanta *post-eritatis* Jana Piaseckiego, reprezentantem p. Stanisława Starowiejskiego, a tegoż zastępcą J. W. Stefana hr. Zamojskiego.

Miejsca funduszowe
w akademii Maryi Te-
resy i w zakładach
wojskowych.

Do c. k. akademii Maryi Teresy proponował Wydział krajowy kandydatów na opróżnione dwa miejsca, a do zakładów wojskowych na miejsce siedm.

Przy propozycyi zastosowaliśmy się do postanowienia §. 13. Instrukcyi dla Wydziału krajowego, w moc którego Wydział krajowy przedstawić winien z pomiędzy obiegających się na każde opróżnione miejsce z osobna trzech kandydatów tej władzy lub tej osobie, której z mocy dokumentu fundacyjnego lub stypendyjnego służy prawo nominacyi. Atoli przy nadaniu miejsc do zakładów wojskowych raczył Najjaśniejszy Pan Najwyższem postanowieniem z 19. Września 1866. nakazać, ażeby na przyszłość przedkładaue były podania wszystkich ubiegających się kandydatów.

Wydział krajowy postanowił przeto zastosować się w przyszłości do tego Najwyższego rozkazu.

Fundacya Andrzeja
Zalchockiego.

Stan majątku zarządzanego przez Wydział krajowy funduszu stypendyjnego Andrzeja Zalchockiego wynosił z końcem Września 1866. oprócz kwoty 20,000 złr., zabezpieczonej na dobrach Iwanówka, w papierach publicznych . . . . . 39.604 złr. 77 ct.
gotówkę . . . . . 263 złr. 43 ct.

Od 1. Października 1865. powiększył się stan tego majątku o 2110 złr. w. a.

Z tej fundacyi nadano w ubiegłym roku szkolnym miejsc dwa; na rok szkolny bieżący rozpisano konkurs na miejsc pięć.

Fundacya stypendyjna
ś. p. Jana Żurakow-
skiego.

Stan majątku fundacyi Jana Żurakowskiego wynosił z końcem Września 1866. w papierach publicznych 106.800 złr., gotówką 1097 złr. 69 ct.; przeto stan stałego majątku tej fundacyi nie zmienił się,

W ubiegłym roku szkolnym nadał J. E. Agenor hr. Gołuchowski ośm stypendyów z tej fundacyi, w bieżącym roku rozpisano konkurs na pięć miejsc stypendyjnych.

Fundusz stypendyjny
imienia Agenora hr.
Gołuchowskiego.

Zostający pod zarządem Wydziału krajowego fundusz stypendyjny imienia Agenora hr. Gołuchowskiego wynosił z końcem Września 1866. w papierach publicznych 18.039 złr. 14 ct. w. a., w gotówce 672 złr. 25¹/₂ ct. w. a. W ubiegłym roku szkolnym nadał J. E. Agenor hr. Gołuchowski jedno stypendyum, a w obecnym roku z tej fundacyi rozpisano konkurs na dwa stypendya.

Fundusz stypendyjny
fundacyi J. E. Kaje-
tana hr. Lewickiego.

Stan majątku funduszu stypendyjnego J. E. Kajetana hr. Lewickiego wynosił z końcem Września 1866 w papierach publicznych 17.450 złr. 55 ct. w. a. w gotówce 569 złr. 14¹/₂ ct. w. a.; powiększył się więc stały fundusz w przeciągu roku o 450 złr. 55 ct. w. a.

W bieżącym roku szkolnym z tej fundacyi rozpisano konkurs na dwa stypendya.

Fundusz stanowy sier-
ociński.

Stan majątku funduszu sierocińskiego wynosił z końcem Września 1866. w papierach publicznych 19.530 złr., w dokumentach prywatnych 10.500 złr., w gotówce 857 złr. 22¹/₂ ct. w. a.; fundusz ten podniósł się więc w przeciągu roku o 120 złr. w. a.

Na funduszu tym umieściliśmy w roku bieżącym 4 sieroty, a to dwie w ogrodzie botanicznym, a dwie sieroty w zakładzie św. Antoniego we Lwowie. W sprawach umieszczenia sierót w jednym z zakładów krakowskich oczekujemy zażądanych wyjaśnień.

Fundacya x. Antonie-
go Popkiewicza.

Fundacya x. Antoniego Popkiewicza otrzymała już zatwierdzenie c. k. Namiestnictwa.

Fundacya x. Szczęs-
nego Skibińskiego.

X. Szczęsny Skibiński, rzym. kat. proboszcz w Zarszynie, przeznaczył w celu uczczenia udzielonej przez Jego C. K. Apostolską Mość amnestyi z dnia 19. Listopada 1865. r. i na wieczną pamiątkę dnia imienin Najjaśniejszej Cesarzowej Elżbiety kapitał 10.000 złr. w obligach indemnizacyjnych jako fundusz na utworzenie po jego śmierci stypendyów dla ubogiej uczącej się młodzieży chłopskiej, pod nazwą „Chłopskie stypendya fundacyi x. Szczęsnego Skibińskiego, proboszcza Zarszyńskiego.“

Fundator złożył kapitał w kasie krajowej, zastrzegłszy sobie w dożywociu prowizję od rzeczonoego kapitału.

Akt fundacyjny otrzymał zatwierdzenie c. k. Namiestnictwa. — (L. W. 709/1866.)

Fundacya ś. p. Jana
Towarnickiego.

Ś. p. Jan Towarnicki, były Doktor medycyny i c. k. Fizyk obwodowy, przeznaczył w testamencie cały swój majątek ruchomy i nieruchomy, jaki pozostanie po potrąceniu legatów, wydatków i opłat z pertraktacyą spadku połączonych, na własność „Ustanowie-

nia stypendyjnego Jana Towarnickiego.⁴ Ustanowienie to utworzyć się ma z majątku powyższego, a celem tegoż ustanowienia jest:

- a) udzielanie stypendyów stałych;
- b) udzielanie wsparć jednorazowych dla uczącej się ubogiej młodzieży, i
- c) pomnażanie stypendyów stałych i poparcie innych celów dobroczynnych, a w szczególności naukowych.

Rozdawnictwo stypendyów, wsparć jednorazowych i załatwianie innych czynności, tudzież administracya z wyłączeniem gotówki i papierów wartość pieniężną mających, służyć ma kuratorji złożonej z nadkuratora i dwóch kuratorów. Pierwszego nadkuratora i kuratorów zamianował testator w testamencie.

Nadzór i opiekę fundacyi poraczył fundator Wydziałowi krajowemu z uchyleniem wpływu wszelkich innych władz.

Na wypadek, gdyby się z aktu fundacyjnego okazała jaka zawilość lub przeciwieństwo, albo gdyby zachodziła potrzeba bliższych określeń, postanowił fundator, ażeby osobna komisya nieodwołalnie postanowiła, w jaki sposób przeciwieństwo uchylone, zawilość wyjaśniona, lub też rozperządzenia testamentu bliżej określone być mają.

Podług woli testatora komisya składać się ma z nadkuratora, jednego członka Wydziału krajowego i jednego prawnika wspólnie przez nich obranego.

Wydział krajowy przyjąwszy prawa i obowiązki, jakie fundator testamentem z 3. Czerwca 1865. udzielił i nałożył na Wydział krajowy, przeświadczony o potrzebie złożenia dopiero co nadmienionej komisji dla bliższego określenia postanowień testamentarnych, przystąpił do jej ukonstytuowania i zamianował z swej strony do jej składu deputata W. Pietruskiego. Zadaniem tejże komisji będzie wypracowanie formalnego statutu na podstawie testamentu.

Pertraktacya spadkowa dotąd nie jest przeprowadzoną. Wydział krajowy nie jest zatem w stanie już teraz wykazać stanu majątku tej fundacyi; w celu spiesznego przeprowadzenia pertraktacyi spadkowej poczyniono stosowne kroki.

Fundusz szkoły kucia
koni we Lwowie.

Fundusz na założenie szkoły kucia koni we Lwowie wzrósł przez fruktyfikacyę dochodów do końca Września 1866. do kwoty 44.300 złr. w papierach publicznych i 78 złr. 36 $\frac{1}{2}$ ct. w. a. w gotówce.

C. k. Prezydium Namiestnictwa zapytywało nas o zdanie co do zamiaru Wysokiego Ministerstwa Stanu uznania rzemiosła kucia koni jako zarobkowość wymagającą osobnej koncessyi w myśl §. 16. ustawy przemysłowej z r. 1859., i o zdanie co do wniosków c. k. wiedeńskiego Instytutu weterynaryjnego względem warunków nadawania koncessyj. Wydział krajowy dając swe zdanie nad udzielonym sobie projektem, oświadczył się stanowczo przeciw uznaniu rzemiosła kucia koni już teraz jako zarobkowości koncessyonowanej, ponieważ systematyczna nauka kucia koni dotąd w kraju naszym nie jest wprowadzoną, a gdy tylko egzaminowani kowale mogliby otrzymać koncessyje i wykonywać to rzemiosło, niepodobna byłoby uzyskać takiej ilości kowali, jakiej kraj potrzebuje. Co do komisji egzaminacyjnych, proponowanych przez Instytut weterynaryi, uznaliśmy takowe na teraz za niemożliwe, miałyby one bowiem egzaminować ludzi z takich przedmiotów, jakich ci nigdy się nie uczyli. Przytem wyraziliśmy nasze zdanie, że dopiero wtenczas można będzie wziąć pod rozwaykę kwestyę uznania rzemiosła kucia koni jako zarobkowości koncessyonowaną, gdy zamierzona szkoła kucia koni we Lwowie wejdzie w życie i wraz z oddziałem weterynaryi na uniwersytecie Jagiellońskim dostarczy krajowi teoretycznie i praktycznie wykształconych konowałów. (L. W. 2324/1866.)

C. k. Prezydum Namiestnictwa oznajmiło nam, iż c. k. Rząd dostrzegłszy brak zdolnych i wykształconych weterynarzy w Galicyi, i uważając, że brak ten szczególnie w obwodach wschodnich kraju naszego wystawionych, na wprowadzenie zarazy na bydło z Rosyi, staje się powodem dotkliwych klęsk, polecił osobnej komisji zbadanie środków, któremi można pomnożyć liczbę weterynarzy w kraju. Komisya ta zaproponowała między innymi:

1. ustanowienie weterynarzy publicznych na koszt pojedynczych gmin lub funduszu krajowego,

2. utworzenie szkoły weterynaryi na rachunek funduszu krajowego, a zanim to nastąpićby mogło,

3. pomnożenie stypendyów z funduszu krajowego dla uczniów weterynaryi w wie-deńskiej szkole weterynaryi.

C. k. Prezydum Namiestnictwa zapytało nas, czy Wydział krajowy nie byłby skłonnym do wniesienia tej sprawy do Wysokiego Sejmu.

Na odezwę odnośną odpowiedzieliśmy, że gdy doświadczenie uczy, że zarazie na bydło w kraju nie zapobiega się tyle jej leczeniem, ile środkami prewencyjnymi, zapobiegającemi wprowadzeniu zarazy do kraju lub jej ograniczeniu na dotkniętą terytorjum, Wydział krajowy musi przedewszystkiem zwrócić uwagę c. k. Rządu na uchwałę Wys. Sejmu z dnia 6. Marca 1866. co do ścisłego przestrzegania przepisów o zarazie na bydło; przyczem oświadczył, iż nie jest przeciwnym krzewieniu nauki weterynaryi w kraju, atoli zbadawszy dokładnie potrzeby i środki w kraju, jest tego zdania, że oddział weterynaryi na uniwersytecie Jagiellońskim i zamierzona szkoła kucia koni we Lwowie dostarczą z czasem krajowi dostateczną ilość weterynarzy, do czego przyczynią się także stypendya udzielane z funduszu krajowego i innych fundacyj stypendyjnych, które młodzieży oddającej się naukom weterynaryi wcale nie wykluczają od uczestnictwa. Uważając te środki jako na razie dostateczne i do materialnych sił kraju zastosowane, oświadczył Wydział krajowy, iż ze względu na przeciążenie gmin, jakie się łączy z przyszłą organizacją, i ze względu na obciążenie funduszu krajowego, nie mógłby w najbliższym czasie doradzać Wysokiemu Sejmowi uwzględnienia wniosków proponowanych przez wyżej wspomnianą komisję. (L. W. 3388/1866.)

Teatr polski we
Lwowie.

Jako organu wykonującego kontrolę nad teatrem polskim we Lwowie, zapytywało c. k. Namiestnictwo w zastępstwie administracji fundacyi hr. Skarbka, pismem z 26. Stycznia 1866. l. 39/h. Sk. Wydział krajowy o zdanie co do ówczesnego artystycznego stanu sceny polskiej.

Odpowiedzieliśmy, iż zdaniem naszym scena polska we Lwowie nie zupełnie odpowiada wymogom publiczności, zatem nie zasługuje na nazwę „sceny dobrej“, t. j. takiej, jaką ś. p. Stanisław hr. Skarbek zobowiązał się utrzymywać, wchodząc w układy ze Stanami. Wytknąwszy najgłówniejsze braki zachodzące w obsadzeniu sceny i przedstawivszy środki, jakimi przyczynićby się można do jej podniesienia, zwróciliśmy uwagę Administracji na konieczność doprowadzenia sceny do odpowiedniejszego stanu, gdyż inaczej fundacya hr. Skarbka, kontraktem obowiązana do utrzymywania dobrej sceny polskiej, stałaby się w obec Reprezentacyi kraju odpowiedzialną za niedotrzymanie kontraktu.

W skutek naszej odpowiedzi otrzymaliśmy doniesienie c. k. Namiestnictwa, iż udzieliło przedsiębiorcy teatru nadzwyczajną subwencyę w kwocie 500 złr. z funduszu hr. Skarbka z wezwaniem, ażeby przyłożył starania ku najrychlejszemu usunięciu wad wytkniętych w stanie powierzonej mu sceny.

Przedsiębiorca teatru udawał się także do Wydziału krajowego o jednorazową subwencję w kwocie 2000 złr. z funduszu krajowego; prośby tej nie mogliśmy nie uwzględnić z powodu, iż teatr pobiera już subwencję z funduszu krajowego o rocznych 4200 zł. chociaż dalekim jest warunku, wedle którego scena polska ma być dobrą, i że fundusz krajowy bez zezwolenia Wysokiego Sejmu nie mógłby być pociągnięty do żadnej dalszej subwencji, albowiem za odstąpienie Frydrykówki i roczną subwencję w wyznaczonyj kwocie, zobowiązał się hr. Skarbek utrzymywać dobrą scenę polską, a jeżeliby istotna potrzeba się okazała dalszej jakiej subwencji, to wydatek podobny ponosić sama tylko fundacya byłaby obowiązana.

Zakład emerytury dla aktorów lwowskiej sceny polskiej.

Wydział krajowy zajmował się kontrolą i sprawdzeniem rachunków zakładu emerytury dla aktorów sceny polskiej i wydał zdawcom rachunków absolutorium na złożone rachunki za rok 1865. Liczba członków funduszu emerytury umniejszyła się przez wystąpienie jednego z członków.

Stan funduszu tego wynosił z końcem III. ćwierćrocza 1866. w papierach publicznych 98.100 złr. a w gotówce 524 złr. 14 c. w. a.

Galicyskie stanowe Towarzystwo kredytowe.

Wydział krajowy wykonywał statutami określone czynności komisji nadzorczej galicyjskiego stanowego Towarzystwa kredytowego.

Z końcem I. półrocza b. r. miało Towarzystwo na hypotekach	16,685.230	zł.	53 $\frac{1}{2}$	c.
w kasie	79	"	46 $\frac{1}{2}$	"
Razem	16,685.310	"	—	"
Szacunek dóbr na hypotekę podanych wynosi łącznie . . .	61,489.312	"	58	"
Stan funduszu rezerwowego wynosił z końcem tego półrocza	997.216	"	81 $\frac{1}{2}$	"
zmniejszył się więc o	8.812	"	56 $\frac{1}{2}$	"

Sprawy wewnętrzne wydziałowe i sejmowe.

Odebranie funduszów i zakładów krajowych i ztąd wzmaganie się czynności, niemniej przyrostek czynności z powodu zawiadywania funduszem zapomogi, wymagały spiesznego pomnożenia sił pracujących w oddziale konceptowym i manipulacyjnym, również spiesznego urządzenia kasy krajowej i oddziału obrachunkowego.

Mając na oku wszelką możliwą oszczędność i nieuniknioną potrzebę, przystąpiliśmy za poprzednim ogłoszeniem konkursu do obsadzenia niektórych posad; przyczem uznaliśmy za odpowiedniejsze obsadzać (o ile to tylko być mogło) posady niższych klas.

W oddziale konceptowym obsadziliśmy jedną posadę sekretarza klasy III., trzy posady konceptistów klasy I. i jedną posadę konceptisty klasy II., tudzież zamianowaliśmy trzech praktykantów konceptowych.

W oddziale manipulacyjnym obsadziliśmy posadę dyrektora kancelaryi, posadę archiwisty, posadę protokolisty, dwie posady kancelistów klasy I. i dwie posady kancelistów klasy II.

W oddziale obrachunkowym nowo utworzonym obsadziliśmy posadę zastępcy dyrektora oddziału obrachunkowego, dwie posady adjunktów klasy II., pięć posad adjunktów klasy III.

W oddziale kasowym zaś posadę kasyera i jednego adjuakta klasy II. Na posadę likwidatora dla kasy krajowej rozpisany był wprawdzie konkurs, po bliższem jednak zbadaniu tej sprawy i wysłuchaniu w rachunkowości biegłych, odstąpiliśmy na ten raz od zamiaru obsadzenia posady likwidatora i uznaliśmy za dostateczne poruczyć czynności likwidatury jednemu z adjuktów oddziału obrachunkowego, którego oraz zobowiązano do złożenia kaucyi wedle postanowienia etatu.

Co do miejsc niższej służby obsadziliśmy miejsce portyera i trzy miejsca woźnych.

Przy obsadzeniu posad urzędników było naszym usilnem staraniem, trzymać się ściśle postanowień ustawy dla służby krajowej. Atoli przy wyborze kasyera z pomiędzy ubiegających się zaszła trudność zastosowania się do postanowienia co do normalnego wieku, albowiem pomiędzy kandydatami nie było takiego, który mając odpowiednie uzdolnienie, odpowiadałby warunkowi względem wieku normalnego. Gdy czas odbioru fundusów krajowych już tak się był przybliżył, iż ponowne rozpisanie konkursu nie byłoby już na czasie i nie dawało pewności uzyskania odpowiedniego kandydata, nie pozostało nam jak tylko odstąpić od prawidła w tym wypadku i w nadziei otrzymania następnie przyzwolenia Wysokiego Sejmu zamianować prow. kasyerem p. Juliana Horoszkiewicza, który przekroczył wiek normalny o lat 10, któremu wszakże nie przyznano żadnych lat służby do przyszłego wymiaru emerytury, gdy przeciwnie inni kandydaci obok przekroczenia lat normalnych, obstawali przy żądaniu przyznania znacznej ilości lat.

Podobniez uczyniliśmy wyjątek od tego prawidła, mianując p. Tomasza Janikowskiego, c. k. oficyała izby obrachunkowej, prow. adjuaktem kl. III. oddziału obrachunkowego, a to w uwzględnieniu tegoż zdolności w zawodzie rachunkowym w ogóle, a w szczególności wiadomości o rachunkowości funduszu krajowego, zwłaszcza że kandydat ten przekroczył wiek normalny tylko o lat cztery.

Czynności Wydziału w sprawach wychowania publicznego dały uczuć brak pracownika posiadającego odpowiednie wiadomości w zawodzie pedagogiczno-dydaktycznym.

Gdy uzyskanie urzędnika z podobnymi wiadomościami w obec postanowień ustawy co do kwalifikacyi urzędników nie było możliwem, widzieliśmy się spowodowani w moc §. 58. Instrukcyi dla Wydziału krajowego przyjąć pracownika z przedmiotem obznajomionego o dziennej płacy 3 zł. w. a. tymczasowo a to w osobie Pośta sejmowego p. Zygmunta Sawczyńskiego.

Brak dokładnych dat statystycznych o kraju naszym, niezbędnych do należytego rozwinięcia administracyi i do prac ustawodawczych, naprowadził Wydział krajowy na myśl urządzenia biura dla statystyki krajowej. Dla osiągnięcia zamierzonego celu postanowiliśmy przysposobić jednego z urzędników Wydziału przez podanie mu sposobności do obznajomienia się ze systemem i organizmem austriackiej administracyjnej statystyki.

Mając pomiędzy praktykantami conceptowymi jednego, który w berlińskim seminarjum statystykiem nabył odpowiednich wiadomości teoretycznych i dostrzegłszy w nim szczególne zamiłowanie w dziale nauk statystyki, udzieliliśmy mu 6miesięczny urlop dla obznajomienia się z austriacką statystyką administracyjną, dla której odbywają się półroczne wykłady w c. k. Centralnej Komisyi statystycznej w Wiedniu.

Na mocy §. 64. instrukcyi dla Wydziału krajowego wydaliśmy instrukcyę dla wewnętrznej manipulacyi, instrukcyę dla kasy krajowej, dla oddziału obrachunkowego i instrukcyę dla skontrolujących kasy, zakłady krajowe i urzędy wykonawcze. Przy układzie instrukcyi kasowej i obrachunkowej zasięgaliliśmy zdania w zawodzie rachunkowości i kasowości biegłych i zastosowaliśmy w utrzymywaniu rachunkowości o ile to być mogło zasady rachunkowości kupieckiej.

Z urzędzeniem oddziału kasowego i obrachunkowego, tudzież z pomnożeniem sił pracujących w innych oddziałach, niemniej z obowiązkiem udzielenia pomieszczeń w zabudowaniu Wydziału dla dyrektora kancelaryi, odźwiernego i portyera, powstała konieczność obszerniejszych, aniżeli dotąd przez Wydział zajmowanych lokalności.

W tym celu Wydział krajowy wszedł w układy z właścicielem realności przez Wydział krajowy dotąd najmowanej, a odnawiając z nim kontrakt o dalszy najem, stanęła umowa o poczynienie potrzebnych adaptacji za opłatą tak za dotąd najętą, jakoteż za przybudowane lokalności łącznego czynszu rocznego 6.000 zł. i za bezprocentowem zaliczeniem na wykonanie adaptacji kwoty równającej się rocznemu czynszowi, zwrotnej w półrocznych równych ratach od czynszu potrącać się mających. Kontrakt najmu zawarliśmy na lat 6 ze zastrzeżeniem prawa wypowiedzenia przed upływem roku trzeciego.

Przedłużyliśmy także na dalsze trzy lata kontrakt najmu zawarty z administracją zakładu hr. Skarbka względem najmu lokalności sejmowych za dotychczas opłacany czynsz 3000 złr.

Po zamknięciu posiedzeń sejmowych odnajmywaliśmy niektóre z tych lokalności, a w ten sposób powrócono funduszowi krajowemu w 6 miesięcznym czasie kwotę 305 złr. wal. austr.

Na mocy Najwyższego cesarskiego postanowienia z dnia 14. Września 1866. oddane zostały akta i księgi spraw szlachty bukowińskiej, bukowińskiemu Wydziałowi krajowemu.

Wydział krajowy zajmował się sprawdzeniem wyborów Posłów a sprawozdania odnośne będą wniesione oddzielnie.

Raczy Wysoki Sejm niniejsze sprawozdanie przychylnie przyjąć do wiadomości.
We Lwowie 10. Listopada 1866.

Leon Xiążę Sapieha,
Marszałek.

K r a i ń s k i,
Referent.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem przekazanej mu przez W. Sejm w przeszłej kadencyi petycyi miasta Lwowa o ulżenie w opłacie podatku domowo-czynszowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwała W. Sejmu na 79. posiedzeniu przeszłej kadencyi powzięta, przekazała Wydziałowi krajowemu między innymi petycyę miasta Lwowa, o wyjednanie ulżenia w opłacie podatku domowo-czynszowego.

Miasto Lwów prosi w niej najpierw, by udzielone ustawą z dnia 16. Sierpnia 1865. (Dziennik praw Państwa XXI. nr. 74.) czasowe uwolnienie od podatku dochodowego tych budynków nowych, przebudowanych lub dobudowanych, które do końca roku 1867. według planu zupełnie wykończone będą, rozciągnięte zostało dla miasta Lwowa na te budowle nowe, odbudowane lub dobudowane, które wykończone będą do roku 1869 — a powtóre, by przy wymiarze podatku domowo-czynszowego strącano z czynszów nie jak teraz 15% ale 30%.

Co do żądania pierwszego, budowle nowe, odbudowane lub dobudowane, przyznane mają w całym Państwie austriackim czasowe uwolnienie od rządowych podatków, które z-pewnem co do niektórych miejscowości wyjątkami, trwa przy budowlach nowych przez dziesięć lat, przy odbudowanych lub dobudowanych ośm lat. Czasowem tem uwolnieniem od podatku chciano zachęcić do budowania nowych domów, ułatwić podnoszenie się miast, a ostatecznie pomnożyć liczbę przedmiotów podatkowaniu ulegających.

Gdy jednakże Rząd w roku 1865. dostrzegł, iż przy wysokiej stopie procentowej chęć do budowania pomimo tej korzyści w całym Państwie austriackim bardzo znacznie zmniejsza się, wydał za współdziałaniem ówczesnej Rady Państwa dnia 16. Sierpnia 1865. ustawę, rozciągającą czasowe uwolnienie od podatków dla budowli nowych na lat 15, a dla odbudowanych lub dobudowanych na lat 12, któreby od dnia wydania ustawy do końca roku 1867. ukończone zostały.

O ile inne miasta Państwa austriackiego mogą korzystać z tego pomnożenia wolnych lat od podatku, o ile w nich powiększyła się chęć do budowania, nie wiemy. Dla Lwowa jednakże postawiony termin wykończenia całkowicie budowli do końca r. 1867. jest, jak to słusznie podnosi petycyja miasta Lwowa, za krótki, by mógł spodziewane przynieść owoce.

Głód w roku 1865 — 1866. musiał skierować wszystkie kapitały w kraju ku spekulacyi zbożowej, następującej doraźnie i obfite zyski. Na przedsiębiorstwa nowych budowli zabrakło funduszków, boć kraj jak wiemy ubogi, i gdyby za łaską Najjaśniejszego Pana zaciągnięta krajowa pożyczka nie była sprowadziła do nas obcego kapitału, byłyby nasze własne nie wystarczyły nawet na zakupno potrzebnego zboża. Rząd też skorzystało z uwolnienia od podatków powołaną ustawą z r. 1865. następczono w mieście Lwowie do dnia 9. Kwietnia b. r. tylko 6 budowli nowych, a 6 odbudowań lub dobudowań.

Miasto Lwów jest, równie jak cały kraj nasz w ogóle, pod względem możności korzystania z ustawy tej z r. 1865. w daleko gorszym położeniu jak inne kraje Państwa austriackiego. Dopelnienie bowiem warunku ustawy z r. 1865 ukończenia całkowitego budowli do końca r. 1867 zależy nie tylko od chęci, woli, a nawet i kapitału, ale przeważnie także od odpowiedniej liczby zdolnych rzemieślników.

Nie ulega zaś żadnej wątpliwości, że rzemiosła są u nas daleko mniej rozwinięte, że ilość rzemieślników jest u nas stosunkowo znacznie mniejsza, jak w prowincjach zachodnich. Ztąd też zapłata dzienna czeladnika mularskiego naprzykład, wynosi we Lwowie półtora reńskiego w. a., a pomimo tego ciągle słyszymy narzekania na brak rzemieślników.

Nadto utrudniają jeszcze w kraju naszym szybkie stawianie budowli nasze atmosferyczne i klimatyczne stosunki, których niestety jak w całym ustawodawstwie, tak i tu dostatecznie nie uwzględniono. A przecież zima u nas i dłuższa i sroższa. Z jednej więc strony czas do budowania przydatny daleko u nas krótszy, a z drugiej strony nowe mury znacznie wolniej wysychają i już z tego powodu szybkie ukończenie budowli uniemożliwiają.

Ztąd też, kiedy w zachodnich prowincjach widzimy domy, pod które na wiosnę kopano fundamenta z jesieni już zamieszkałe, u nas budowla do zupełnego ukończenia potrzebuje zwykle co najmniej dwóch lat.

Widocznem więc jest, iż powołana ustawa z roku 1865. nie może zwiększyć we Lwowie chęci do budowania, jeżeli termin ukończenia budowli przydłużony nie będzie. Kto w roku bieżącym budować nie zaczął, ten już i zaczynać nie może, bo jest pewny, iż budowli do końca roku 1867. nie wykończy. Zamiar więc prawodawcy pomnożenia liczby nowych pomieszczeń nie zostanie we Lwowie bynajmniej urzeczewistniony. A przecież we Lwowie czuć się daje niezmiernie brak pomieszczeń. Ludność jego w ostatnich latach znacznie się wzrosła, kiedy ilość domów bardzo nieznacznie tylko się powiększyła. Od roku bowiem 1854. do roku 1862., po który rok urzędowy wykaz do petycji miasta Lwowa załączony sięga, wybudowano wszystkiego 30 nowych domów. Stosunek ten musi koniecznie oddziaływać bardzo niekorzystnie na stan zdrowia mieszkańców.

Jeżeli zatem ustawa z roku 1865. ma temu miastu i jego mieszkańcom przynieść jakkolwiek korzyść, jeżeli pod pozorem unifikacji w prawodawstwie nie ma pozostać u nas martwą literą, jeżeli miasto Lwów co do ulg tą ustawą przyznanych ma być zrównane z miastami innych krajów Państwa austriackiego, wypada koniecznie, aby termin ukończenia budowli był dla miasta Lwowa przydłużony.

Niemniej uzasadnione jest i drgic żądanie miasta Lwowa, by na utrzymanie domu strącać z czynszów przy wymienionym podatku nie jak dotąd 15% ale 30%.

Jeżeli się uwzględni, ile utrzymanie domu we Lwowie rzeczwiście wynosi, to 30% czynszów brutto z pewnością tylko przy oszczędności na utrzymanie wystarczy. Wydatek ten obejmuje bowiem nie tylko potrzebne naprawy, ale również utrzymanie stróża, oświetlenie, opłatę kominiarza, wywożenie śmiecia, śniegu i t. p. A jeżeli pod tym względem nie jedno pozostaje do życzenia, jeżeli przy urzędowym sprawdzeniu stanu domów w niedawnym czasie znaleziono na 3058 domów tylko 769 w dobrym stanie, przyczynę tego szukać należy właśnie w tem, iż procenta potrącane z czynszów przy wymiarze podatków są za niskie. Wszelkie usiłowania Rady miejskiej, by domy w dobrym utrzymywane były stanie, rozbijają się o jedną i tę samą odpowiedź właścicieli domów, że 15% czynszów na to nie wystarcza, że przy wysokości podatku wynoszącego obecnie wraz z dodatkami 34% dochodu brutto, brakuje im na naprawy całkowicie funduszu. Ten prawdziwie zatrważający stan wzmógł się do tego stopnia, że przy wspomnianem sprawdzaniu stanu domów znaleziono 371 domów, które dla zaniedbanaj naprawy groziły zawaleniem się, i które w całości albo w znacznej części musiano kazać zburzyć.

Okoliczność, że przepis strącenia 15% z czynszów na *sarta tecta* jest ogólny, obowiązujący wszystkie miasta Państwa austriackiego, gdzie podatek domowo-czynszowy zaprowadzono przed r. 1849., dowodzi tylko, że unifikacja prawodawstwa bez uwzględnienia miejscowych stosunków nie jest bynajmniej równym miarą sprawiedliwości, ale przeciwnie, jak to już niejednokrotnie w Wysokim Sejmie podnoszone, największą niesprawiedliwością; jeżeli bowiem w zachodnich miastach utrzymanie domów wynosi istotnie 15% czynszów, to procent ten we Lwowie wystarczyć nie może. Nasz wilgotny i ostry klimat wymaga bowiem daleko większych i częstszych w tym względzie wydatków. Dachy we Lwowie nie mogą z pewnością stać tak długo, jak na przykład w Wiedniu lub w Pradze. Tynki zewnętrzne i piece daleko częściej odnawiane być muszą, bo ledwie że nie co parę lat.

Ale nie tylko sam klimat wpływa na zwiększenie kosztów utrzymania budynków. Gorsza jakość materiału budowlanego, mianowicie kamienia, przyczynia się we Lwowie także bardzo znacznie do pomnożenia tych kosztów.

Wreszcie nie może być pominięty i zwyczaj miejscowy, iż we Lwowie właściciel domu przynajmniej każdemu nowemu czynszownikowi ściany, drzwi i okna na nowo malować, drzwi, okna, zamki, posadzkę ponaprawiać musi, kiedy w innych miastach wydatki te czynszownik zwykle sam ponosi. We Lwowie musi właściciel domu, wynajmując mieszkanie n. p. za 1000 zlr., wydać zaraz przynajmniej parę set zlr. na te odświeżenia. Wziął więc rzeczywiście tylko 800 zlr., a do wymiaru podatku liczą mu pomimo tego 1000 zlr.; jeżeli zaś czynszownik za rok się wyprowadzi, czeka właściciela domu na drugi rok znowu ta sama strata.

Okazuje się więc niewątpliwie, że we Lwowie na koszt utrzymania budynku więcej stracić wypada, jeżeli podatek domowy we Lwowie nie ma być wyższy, jak w miastach innych prowincyj, i to wyższy do tego stopnia, iż z jednej strony właściciele domów przyprawia o zupełną ruinę, a z drugiej strony utrudnia mieszkańcom miasta z każdym dniem coraz bardziej znalezienie wygodnego i zdrowego pomieszkania.

Z tych tedy powodów wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy na podstawie §. 19. statutu krajowego uchwalić następujące wnioski:

„1. Nadane ustawą z dnia 16. Sierpnia 1865. czasowe uwolnienie od opłaty podatku domowego, ma być dla miasta Lwowa rozciągnięte także na domy nowo wybudowane, odbudowane lub dobudowane, „które wykończone będą do końca roku 1869.“

„2. Procent strącany z czynszów przy wymiarze podatku domowo-czynszowego na utrzymanie „budynku (sarta tecta) wynosić ma w mieście Lwowie 30‰.“

We Lwowie dnia 15. Listopada 1866.

Leon Xiążę Sapieha,
Marszałek.

Kazimierz Grocholski,
Referent.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

We thank you for the copy of the

Annals of the

Historical Society

Extremely faint, illegible text covering the bottom half of the page.

Alegat III.

BUDŻET

funduszów krajowych

na rok słoneczny

1867,

to jest na czas od 1. Stycznia do ostatniego Grudnia 1867.

L w ó w.

Z c. k. galic. drukarni rządowej.

1867.

BUDŻET

funduszków krajowych

na rok słoneczny

1867.

P o k r y c i e

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867			Uchwala Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału krajow- wego	Wydziału specyjal- nego			
			Złote austriackie				
	Fundusz krajowy.						<p>Poszczególnione liczy by pokrycia, a mianowicie przedziałka wniosku na rok 1867, zawiera w sobie tylko własne dochody dotyczących funduszów. Uzasadnienie pokrycia i potrzeb jest zawarte w załączonych preliminarzach specjalnych.</p> <p>Do sumy podatków nie wliczono dodatku wojennego, od którego na mocy patentu z dnia 13. Maja 1859. nie opłacają się dodatki.</p> <p>Również nie wciągnięto do tych wykazów, podatków dochodowych od obligacyji i od płac urzędni ków, od tych bowiem tak ze nie opłaca się dodat-</p>
	A.						
1	W ścisłym znaczeniu słowa	10259	10230				
	B.						
	W obszerniejszym znaczeniu słowa:						
2	Fundusz głównego domu chorych we Lwowie	117425	74013				
3	Fundusz położnic we Lwowie	527	569				
4	„ obłąkanych „	7032	7117				
5	„ podrzutek „	1371	2090				
6	„ policyi krajowej „	3380	6344				
7	Fundusz szpitalu Ś. Łazarza w Krakowie:						
	a) oddział chorych	36875	38417				
	b) „ podrzutek i położnic	14749	13672				
8	Fundusz szpitalu Ś. Ducha w Krakowie:						
	a) oddział syfilitycznych	13114	14935				
	b) „ obłąkanych	2968	3794				
	Razem	242700	171091				
	W porównaniu z potrzebami	830761	1074995				
	okazuje się niedobór, przez dodatek na podatki pokryć się mający w kwocie	588061	903904				
	Podług umieszczonego poniżej wykazu wynoszą stałe podatki w Galicyi, a mianowicie:						
a	w okręgu administracyjnym lwowskim	1005104					
b	w okręgu administracyjnym krakowskim	1933881					
	Razem	5938985					
	Wypadałoby więc na pokrycie wykazanego niedoboru na rok 1866.						

P o t r z e b y

Liczba pod- rzutkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- owego	Wydziału specjal- nego		
	Złote austriackie					
	Fundusz krajowy.					
	A.					
1	W ścisiejszem znaczeniu słowa	495486	756548			
	B.					
	W obszerniejszem znaczeniu słowa					
2	Fundusz głównego domu chorych we Lwowie	85936	83334			
3	Fundusz położnic we Lwowie	6361	5345			
4	„ obłąkanych	41030	37912			
5	„ podrzutekóv „	82217	84963			
6	„ policyi krajowej „	17181	7673			
7	Fundusz szpitalu Ś. Łazarza w Kra- kowie:					
	a) oddział chorych	35496	31686			
	b) „ podrzutekóv i położnic	38964	39757			
8	Fundusz szpitalu Ś. Ducha w Kra- kowie:					
	a) oddział syfilitycznych	18667	17892			
	b) „ obłąkanych	9423	9885			
	Razem	830761	1074995			

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeǳół	ogół	
	<p>na powyższą sumę podatków od jednego złotego austriackiego centów, jako dodatek na potrzeby krajowe, licząc ze 1 ct. przynosi . . . . 59389 złr.</p> <p>zaś 15¹/₂ centów . 920529 złr.</p> <p>Wporównaniu z wykazanym niedoborem 903904 złr. okazuje się nadwyżka 16625 złr.</p> <p align="center">Wykaz</p> <p>należytości podatkowej za rok 1865.</p>			15 ¹ / ₂		<p>ków. (Rozp. Min. Fin. z dnia 13. Maja 1859. l. 2944, i Min. stanu z dnia 27. Listopada 1858.) Niewliczono podatku dziesięcinnego, od którego się nie opłaca dodatków. (Rozp. Min. Fin. z dnia 8. Stycznia 1859. l. 281.) Należytość podatku gruntowego za grunta nieużyteczne potrącono od sumy ogólnej. Podatku domowego od budynków nowych, uwolnionych na czas pewny od opłaty, nie potrącono, ponieważ dodatki od tych domów, wedle prawa istniejącego, muszą być opłacane.</p>
A	Okrąg administracyjny lwowski.					
1	Podatek gruntowy	22 2517682				
2	" czynszowy	20 482735				
3	" klasyczno-domowy	70 495173				
4	" zarobkowy	229265				
5	" dochodowy	58 280248	4005104			
B	Okrąg administracyjny krakowski.					
1	Podatek gruntowy	37 1208995				
2	" czynszowy	38 204047				
3	" klasyczno-domowy	13 279396				
4	" zarobkowy	55 101365				
5	" dochodowy	74 140076	1933881			
	Razem		5938985			

Fundusz krajowy

w ścislejszem znaczeniu słowa.

Preliminarz specjalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- owego	Wydziału specyal- nego		
			Złote austriackie			
1	Odsetki od obligacyj	10259	9924			
2	Rozmaite przypadkowe	.	306			
	Razem	10259	10230			
	W porównaniu z potrzebami . . .	495486	756548			
	Okazuje się niedobór	485227	746318			

P o t r z e b y

Liczba po- radkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału krajowego	Wydziału specyjal- nego		
			Złote austriackie			
I.	Koszta Reprezentacji kraju	40518	84700			
II.	„ zarządu	22312	79803			
III.	„ leczenia i zaopatrzenia chorych	257495	212000			
IV.	Koszta szczepienia	17569	16126			
V.	Wydatki sanitarne	8246	8000			
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczyn- nych	5582	5582			
VII.	Zasiłki na cele naukowe i wy- chowania publicznego	7650	24654			
VIII.	Zasiłki na utrzymanie i restau- rację pomników historycznych		6000			
IX.	Zapomogi dla dotkniętych klęską mieszkańców		57500			
X.	Kwaterunkowe dla żandarmeryi	42275	31188			
XI.	Podatki i daniny	718	695			
XII.	Drogi krajowe	63555	200000			
XIII.	Budowy wodne	248	.			
XIV.	Różne przypadkowe	1340	30300			
	Razem	467431	756548			
	Oprócz tego zawierała wynikłość z roku 1865.:					
	Wydatki na podwoły	26840	.			
	„ na rekrutację	14	.			
	Premia za drapieżne zwierzęta	1201	.			
	Razem	495486	.			

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Pokrycie.					
	I.					
	Odsetki od obligacyj.					
1	W walucie austr. oprocentowane:					Do I,
a	Pożyczka loteryjna z roku 1860. w imiennej wartości 180000 zł.	.		9000		Wynikłość z roku 1865. jest dla tego większa, ponieważ w niej się zawiera część odsetków z roku 1864.
b	Zapisy długu Stanu na 21 zł. 75 ct. po 4 zł. 87 ct.	.		1		Wniosek zawiera w sobie odsetki od obligacyj poszczególnych.
2	W monecie konwencyjnej oprocentowane:					
a	Obligacje indemnizacyjne okręgu krakowskiego, imiennej wartości 11900 zł. po 5% 595 zł.					
b	Obligacje indemn. okręgu lwowskiego imiennej wartości 1300 zł. po 5% 65 zł.					
c	Zapisy długu Stanu:					
	od 2240 złr. po 5 % 110 złr.					
	„ 400 „ „ 4 1/2 % 18 „					
	„ 380 „ „ 4 % 15 „ 12 c.					
	„ 69 zł. 36 1/2 c.					
	po 3 1/2 % . . . . . 2 „ 25 „					
	od 300 zł. po 2 1/2 % . 7 „ 30 „					
	813 zł. 7 c.					
	monetą konwencyjną, czyli w walucie austriackiej 853 zł. 77 c.					
	a w zaokrągleniu			853		

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
3	W walucie wiedeńskiej oprocentowane :					
a	Obligacje dostarczania naturaliów :					
	1 na 67 zł. po 2% . . . 32 ct. w monecie konwencyjnej, czyli w walucie austr. 56 centów .			1		
4	W srebrze monecie konwencyjnej oprocentowane :					
	1 na 1320 zł. po 5% . 66 zł. monetą konwencyjną, czyli wal. austriacką			69	9924	
II.						
Różne przypadkowe.						
5	Z odnajmu nbikacyj sejmowych w czasie interwałów Sejmu .			300		do II. 5. W roku 1866. odnajęto dwa pokoje i przedpokój obok sali sejmowej, zacząwszy od 8. Maja r. b. za czynsz miesięczny 20 złr., zaś 5 pokoi z kuchnią od 16. Maja roku bież. za czynsz miesięczny 40 złr. Dochód cały do miesiąca Października r. b. wynosi . . . . . 305 złr. Na resztę nbikacyj nie znalazło się dotąd żadnego lokatora, i z powodu Sejmu na Listopad zwołanego, już wynajętymi być nie mogły. W roku 1865. i 4tym Sejmu nie było, a dochód wynosił w roku 1864. . . . . 617 złr. " 1865. . . . . 891 "
6	Azyo od pobierać się mających odsetków w srebrze, od 66 zł. 10%			6	306	Na rok 1867. preliminuje się ze względu na niepewność dochodu tej rubryki, kwotę . . . 300 złr. do II. b. Azyo policzono wedle prawdopodobnego kursu.
	Razem				10230	

Dodatek I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
1.	Koszta reprezentacji krajowej:					
1	Sejm krajowy	28633	107241		66700	Uzasadnienie zawarte jest w załączniku pod .
2	Wydział krajowy	16800	18000		18000	
	Razem	45433	125241		84700	

Załącznik I. do dodatku I. do potrzeb.

A. Sejm krajowy.

1	Czynsz najmu sali i lokalności sejmowych	2065	3000		3000	do 1. Ubikacje sejmowe najete są nadal za wykazana kwotę roczna 3000 złr. Wynikłość przedstawiona, zawiera obliczenie tylko do końca Października 1865 r. Przyjmuje się zatem uchwalona w r. 1866 kwota rocznego czynszu 3000 złr. (kontrakt zawarto z zarządem gmachu teatralnego do 15. Kwietnia 1869 r. pod dniem 10. Stycznia 1866 do l. W. 1095).
2	Koszta podróży posłów	3292	9750		6600	do 2. W roku 1864. nie było Sejmu; przecięcie z dwóch lat ostatnich wynosi 6521 złr. Odległość miejsca pobytu, to jest mieszkania wszystkich posłów od Lwowa, wynosi wedle ostatniego rachunku 3292 mil, które się zaokrągła na 3300 mil, i po 1 złr. za każda mile licząc, przyjmuje się za podróż tam i na powrót do domów razem 6600 złr.
3	Dyety dla 150 posłów	15891	68391		40500	do 3. Przeciętna kwota z dwóch ostatnich lat wynosi 42141 złr., przyjmując jednak 90 dni jako prawdopodobny czas trwania Sejmu

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
4	Spisywanie sprawozdań sejmowych	1980	8800		5400	<p>w roku 1867, wypada na 150 posłów po 3 ztr. dziennie, razem 40500 ztr.</p> <p>do 4.</p> <p>W roku 1865/6 zgodzono pana Olewińskiego do stenograficznego spisywania sprawozdań sejmowych za każde posiedzenie po 100 ztr.; a gdy wynikłość z roku 1865/6 (6920 ztr.) nie może być przyjęta jako podstawa, z powodu nadzwyczajnego przeciągnięcia się posiedzeń, proponuje się na podstawie zawartej z p. Rudyńskim do l. W. 4678 ugody po 90 ztr. za każde posiedzenie prawdopodobną kwotę wydatku na 60 posiedzeń na 5400 ztr.</p> <p>do 5.</p> <p>Również i wynikłość kosztów drukowych, wedle przecięcia z dwóch lat ostatnich, t.j. 6570 ztr., ani rzeczywiście wydana kwota 8926 ztr. z r. 1866, nie może tu służyć jako podstawa do dalszego wymiaru, z powodu nadzwyczajnego nawału wniosków; niemając jednak innych podstaw, i spodziewając się jeszcze i na rok przedmiotowy znaczną mnogość wniosków, przyjmuje się zaokrągloną kwotę 6600 ztr. jako potrzebę prawdopodobną.</p>
5	Koszta druków dla Sejmu	3141	10000		6600	<p>do 6.</p> <p>Wydatek na urządzenie sali sejmowej może wynikać, jeśli by nowe prawo wyborcze zostało przyjętem, a ztąd wynikałyby potrzeba pomnożenia ławek i dalszych urządzeń; z tego względu, i mając uwagę na potrzebne reparacye i wydatki nieprzewidziane, preliminuje się prawdopodobną kwotę 600 ztr.</p>
6	Urządzenie sali sejmowej	779	800		600	

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeǳół	ogół	
7	Oświetlenie, pisarze, służba, opał i inne wydatki	1482	6500	.	4000	do 7.
	Razem	28633	107241	.	66700	Przeciętna kwota wynosi 3991 zł.; a w roku 1866 wynosiły dotąd te koszta 4109 złr.; ze względu na te wynikłości prelininuje się na rok 1867 prawdopodobna kwotę 4000 złr.

Załącznik 2. do dodatku I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
B. Wydział krajowy.						
1	Dla Marszałka krajowego . . .	4200	4200	.	4200	do 1. — 3.
2	Dla sześciu Wydziałowych po 2100	12600	12600	.	12600	Na mocy uchwały sejmowej z dnia 24. Kwietnia 1861.
3	Dla zastępców	.	1200	.	1200	do 3.
	Razem . . .	16800	18000	.	18000	W roku 1866 wypłacono do końca Października 1866 pp. zastępcom wprawdzie 1714 zlr., lecz powstrzymana wypłata należitości pana Grocholskiego, któremu udzielono urlopu, wynosi 1225 zlr., które jako zaoszczędzenie od powyższego wydatku odtrącając, pozostanie właściwy wydatek w kwocie 489 zlr.

Dodatek II. do potrzeb.

Koszta zarządu.						
1	Płace urzędników i sług . . .	10553	31760	56195		Płace urzędników i sług uchwalil W. Sejm na rok 1866 właściwie w kwocie łącznej 49300 zlr. Przedziałka sprawdzonej kwoty z roku 1866 zawiera w sobie liczbę przypadającą, a mianowicie: a) za 1. półrocze 1866. obliczoną należitość wedle etatu dawnego . . . 7110 zlr. b) za 2. półrocze 1866 obliczoną należitość wedle etatu nowo uchwalonego . . . . . 24650 zlr. Razem . . . 31760 zlr. Dalsze uzasadnienia są zawarte w załącznikach.
2	Emolumenta	84	600	820		
3	Zasługi	360	360	840		
4	Czynsz za pomieszkanie . . .	4400	4560	6000		
5	Remuneracye	1059	915	1915		
6	Potrzeby kancelaryjne	4094	5410	9000		
7	Dyety i koszta podróży	.	1200	2500		
8	Pensye i zaopatrzenia	1656	2671	2803		
9	Dary z łaski	105	304	330		
	Razem . . .	22312	47720	80403	80403	

Załącznik I. do dodatku II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
I. Płace urzędników, służ i dyurnistów.						
A. Urzędnicy i służi:						
I. Oddział koncepcyjowy.						
a	2 Sekretarzy po 1800 złr.					Do I. Według stanu terażniejszego urzędników i służ wynosi należyłość roczna: 1. Sekretarz . . . . . 1400 złr. 3. Koncepcyjistów po 1000 zł. . . . . 3000 „ 1. Koncepcyista . . . . . 800 „ 4. Praktykantów po 500 zł. . . . . 2000 „ 1. Zastępca Dyrektora Oddz. rach. . . . . 1600 „ 2. Adjunktów po 900zł. 1800 „ 5. Adjunktów po 800 zł. 4000 „ 1. Kasyer . . . . . 1200 „ 1. Adjunkt . . . . . 800 „ 1. Woźny . . . . . 400 „ 1. Dyrektor kancelaryi 1400 „ 1. Protokolista . . . . . 1000 „ 1. Archiwista . . . . . 1000 „ 2. Kancelistów po 800 zł. . . . . 1600 „ 2. Kancelistów po 700 zł. . . . . 1400 „ 1. Woźny . . . . . 315 „ 1. Odźwierny . . . . . 315 „ 2. Woźnych po 300 zł. . . . . 600 „ 1. Koncepcyjowy pracownik po 3 zł. . . 1095 „ 3. Dyurnistów stałych po 1 zł. . . . . 1095 „ <u>Razem . . . 26780 złr.</u>
b	2 Sekretarzy po 1600 złr.					
c	2 Sekretarzy po 1400 złr.					
d	3 Koncepcyjistów po 1000 złr.					
e	3 Koncepcyjistów po 800 złr.					
f	4 Praktykantów po 500 złr.			17000		
II. Oddział rachunkowy.						
a	Dyrektor					
b	Zastępca					
c	4 Adjunktów I. kl. po 1000 złr.					
d	5 Adjunktów II. kl. po 900 złr.					
e	5 Adjunktów III. kl. po 800 złr.					
f	1 Woźny			16400		
<p align="right">Gdy jednak z powodu ciągle wzrastającego zatrudnienia, pomnożenie urzędników nastąpić musi, preliminarz się cały uchwalony etat wedle wniosku z roku 1866.</p>						

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o preliminarzach funduszu krajowego i funduszu domestykalnego na rok 1867.

Wysoki Sejmie!

Fundusze i zakłady krajowe oddane zostały w zarząd Reprezentacyi krajowej z dniem 1. Października r. b. Odebranie aktów, ksiąg i rachunków od c. k. buchhalteryi i c. k. kasy głównej, ukończono 7. tegoż miesiąca. Materiałów i prac przygotowawczych do ułożenia preliminarzy na rok 1867. nieotrzymałszy żadnych od c. k. Władz rządowych. Wiadomość o zwołaniu Sejmu krajowego nadeszła wkrótce po odebraniu aktów i rozpoczęciu naszego urzędowania w dziale funduszków i zakładów odebranych.

Krótkość czasu nie dozwoliła zapuszczać się w cenzurowanie, czyli krytyczny rozbiór rachunkowych wyników z okresu ostatnich lat, wglądać głębiej w liczebne zapiski otrzymanych aktów, i stanowić o możliwości ich zmian.

Ocenienie dotychczasowych czynności władz i zakładów odłożyć musieliśmy na czas późniejszy, zwłaszcza że wypadało zażądać niektórych brakujących podstaw rachunkowych od c. k. Namiestnictwa, od dyrekcji skarbu, od c. k. żandarmeryi i innych władz rządowych w lwowskim i krakowskim okręgu, które dotąd dostarczone być nie mogły.

Tem mniej można było w tym krótkim czasie zająć się wyszukaniem i proponowaniem znacześniejszych zaoszczędzeń, które wywnioskować i uzyskać możeby się dały dopiero po głębszem zbadaniu wewnętrznej gospodarki każdego funduszu, zakładu i każdego ich poszczególnego działu rachunkowego, narzecie po zestawieniu zebranych dat, i porównaniu całej czynności z odnośnymi statutami i listami fundacyjnymi. W krótkim czasie naszego urzędowania niepodobna było nabyć dostatecznego doświadczenia, ażebyśmy już dziś odważyć się mogli na przedłożenie Wysokiemu Sejmowi projektów do zmian w używanym dotychczas systemacie zarządu jedną lub drugą gałęzią funduszu krajowego; a jednak w niektórych działach funduszu krajowego jedynie z zaprowadzeniem radykalnej zmiany w dotychczasowym systemie zagospodarowania, spodziewałyby się można czy to lepszych skutków na pewne cele przeznaczonych środków, czy to znacześniejszego zaoszczędzenia w wydatkach krajowych. W tak ważnym przedmiocie postępując dorywczo i bez należytego doświadczenia, mogliśmy zwichnąć działalność jednej lub drugiej instytucyi krajowej, albo przy chwilowej pozornej oszczędności narazić kraj na dotkliwsze wydatki w najbliższym czasie.

Przy sporządzeniu preliminarzy specjalnych dla poszczególnych funduszków i zakładów na r. 1867., zwracano przy takim stanie rzeczy szczególną bacność na wyniki rachunkowe z lat ubiegłych; gdzie zabrakło dokładnych obliczeń tych szczegółowych przedmiotów, które stanowią istotną podstawę prawdopodobnej kwoty w właściwych sobie rubrykach, tam przyjęto przeciętną kwotę z ostatnich trzech lat, jako prawdopodobną pozycję pokrycia lub potrzeby na rok 1867.; przy tem korzystaliśmy z własnych, jakkolwiek bądź szczupłych, doświadczeń.

W przedziałce preliminarzy pod napisem „Uzasadnienie“ przywodziśmy powody stawionych kwot tak w dochodzie, jako też w wydatku. Usilnem było naszym staraniem, ażeby przy układzie budżetu w rubrykach i szczegółowych pozycjach wszelka możliwa zachowana była oszczędność, a jeżeli mimo to nie zdołaliśmy wykazać ogólnej potrzeby w równej kwocie, na jaką Wysoki Sejm w tegorocznym budżecie ze-

zwolił, toć nie można spuścić z uwagi, że cele w ostatnim Sejmie uchwalonych i sankcyonowanych ustaw, mianowicie ustawy z dnia 18. Sierpnia 1866. o drogach publicznych, i ustawy z dnia 6. Stycznia 1866., zezwalającej na bezzwrotne wsparcie najbiedniejszej, nieurodzajem w roku 1865. dotkniętej ludności, wymagają znacznych, dawniejszemi budżetami nie objętych wydatków.

Fundusz krajowy nie posiada znacznego majątku własnego — najznacniejszą część środków na wydatki krajowe dostarczać muszą opodatkowani. Względ na bardzo smutny stan majątkowy, w jakim się kraj nasz znajduje, czego dowodem z każdym rokiem wzmagające się zaległości podatkowe, nie dodawał otuchy Wydziałowi krajowemu do przedłożenia nowych projektów celem, czy to rozszerzenia już istniejących, czy też nowych jakkolwiek pożądaných instytucyj.

Preliminarz funduszy krajowych na rok 1867. przedstawia ogół potrzeb w kwocie	1,074.995 złr.
a po potrąceniu pokrycia z własnych źródeł dochodowych	171.091 złr.
pozostaje niedobór w kwocie	903.904 złr.
Niedobór w roku 1866. wynosił kwotę	703.794 złr.
Z porównania niedoboru obu tych lat okazuje się, że niedobór w roku 1867. przewyższa niedobór roku 1866. o kwotę	200.110 złr.
Przewyżka ta w niedoborze powstała jedynie z powodu wykonania powyżej wzmiankowanych ustaw krajowych, a mianowicie:	
a) ustawy z dnia 6. Stycznia 1866., mocą której uchwalono wsparcie bezzwrotne w kwocie 150.000 złr. w. a., z którego pierwsza rata przypada na dzień 1. Stycznia 1867. w kwocie	50.000 złr.
i odsetki 5% od całej sumy 150.000 złr.	7.500 złr.
b) ustawy z dnia 18. Sierpnia 1866., na mocy której wydatki budowy i utrzymania dróg krajowych, ponoszone dotąd przez strony konkurencyjne, przeniesiono na fundusz krajowy, w skutek czego powiększyła się rubryka wydatków na drogi krajowe e	140.000 złr.
Razem	197.500 złr.
Potrącając tę wynikłość od wyz. wykazanej przewyżki niedoboru na r. 1867., t. j. sumy	200.110 złr.
okazuje się różnica o	2.610 złr.

nie wywierająca żadnego wpływu na podwyższenie dodatków do podatków.

Wyżej wykazaliśmy niedobór na rok 1867. w kwocie . . . . . 903.904 złr. który pokryty być musi dodatkami do podatków stałych.

Podatki stałe wynoszą:

a) w okręgu administracyjnym lwowskim:

1) podatek gruntowy	2,517.682 złr. 22 ct.
2) „ domowy:	
czynszowy	482.735 złr. 20 ct.
klasyczny	495.173 złr. 70 ct.
3) „ zarobkowy	320.971 złr. — ct.
4) „ dochodowy	280.248 złr. 70 ct.

Razem . . . . . 4,005 104 złr. 70 ct.

b) w okręgu administracyjnym krakowskim:

1) podatek gruntowy	1,208.995 złr. 37 ct.
2) „ domowy:	
czynszowy	204.047 złr. 38 ct.
klasyczny	279.396 złr. 13 ct.
3) „ zarobkowy	101.365 złr. 55 ct.
4) „ dochodowy	140.076 złr. 74½ ct.

Razem . . . . . 1,933.881 złr. 17½ ct.

Przeto w całym kraju podatki stałe wynoszą ogółem . . . . . 5,938.985 złr. 87½ ct.
Jeden cent dodatku do jednego złotego austr. przyniesi . . . . . 59.389 złr.

na pokrycie więc powyższego niedoboru potrzeba dodatku po 15 $\frac{1}{2}$ ct. od każdego złotego austr. W porównaniu z uchwalonym dodatkiem do podatków na rok 1866. w kwocie 12 ct., okazuje się potrzeba podwyższenia dodatku do podatków na rok 1867. o 3 $\frac{1}{2}$ ct.

Wydział krajowy przedkładając Wysokiemu Sejmowi preliminarz funduszu krajowego wnosi:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w roku 1867. dodatek do podatków stałych z dodatkiem $\frac{1}{3}$ części, po 15 $\frac{1}{2}$ ct. od każdego złotego austriackiego.“

Przy przedłożeniu preliminarzy na rok 1867. Wydział krajowy widzi się być zmuszonym do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi drugiego wniosku.

Instrukcyja dla Wydziału krajowego w §. 10 stanowi: „Sumy na pewną rubrykę budżetem przeznaczone, nie mogą być użyte na wydatki innej rubryki.“

„Jeżeli kredyt na pewną rubrykę przyzwołony, dla przyczyn nadzwyczajnych nie wystarczył, Wydział uzupełni kredyt i usprawiedliwi konieczną tego potrzebę przed najbliższym Sejmem.“

Wspomnieliśmy już wyżej, pod jak trudnemi okolicznościami Wydział przystąpić musiał do układu preliminarzy funduszu krajowego; dodać tu musimy, że wiadomość o zapadłem sankcyonowaniu ustawy o drogach otrzymaliśmy dopiero 12. b. m., co było przyczyną, że pierwotnie ułożony preliminarz tego działu musiano w bardzo krótkim czasie przerobić; pośpiech przy braku należytych materyałów nie dozwalał wywnioskowania proponowanych kwot z taką akuratnością, któraby zaspokajającą nam podawała rękojmię, iżby stawione kwoty, zwłaszcza przy niestałych wydatkach, w praktycznem przeprowadzeniu zamierzonych celów, żadnej ułedz nie miały zmianie. W początkującej administracyi łatwo zdarzać się mogą wypadki, że w jednej lub drugiej rubryce nieuniknione wydatki wymagać będą wyższej aniżeli zezwolonej kwoty, podczas gdy w drugich rubrykach okaza się oszczędności. W podobnych wypadkach, ściśle stosując się do powyższych postanowień instrukcyi, Wydział krajowy musiałby dla rubryki, w której okazałby się brak, otworzyć kredyt w zasobach rubryk mających zaoszczędzenie, co prowadziłoby do pomnożenia rachunkowości bez osiągnięcia istotnej korzyści, co powoduje Wydział do wniosku:

„Wysoki Sejm raczy wyjątkowo na rok 1867. Wydział krajowy upoważnić do przenoszenia oszczędności jednej rubryki na potrzeby rubryki innej.“

We Lwowie dnia 15. Listopada 1866.

Z Wydziału krajowego.

Leon Książę Sapieha,

Marszałek.

Maurycy Kraiński,

Referent.

Fundusz domestykalny.

Preliminarz specjalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- wego	Wydziału specyal- nego		
			Złote austriackie			
I.	Odsetki od obligacyj	2635	3080			
II.	Dodatki	2				
III.	Zwroty rachunkowe	1500				
IV.	Różne dochody	219	90			
	Razem	4356	3170			
	W porównaniu z potrzebami . . .	230	1306			
	Okazuje się nadwyżka	4126	1864			

P o t r z e b y

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwala Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- owego	Wydziału specyal- nego		
			Złote austriackie			
I.	Podatki dochodowe	137	106			
II.	Różne wydatki	93	1200			
	Razem	230	1306			

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
	Pokrycie.					
	I.					
1	Odsetki od obligacyj:					Do 1. 1.
a	Od obligacyj Państwa oprocentowanych w m. k. kapitał 1174 złr. po 3½% 41 złr. 5½ c.					Całoroczna należność wedle stopy procentowej.
b	Od obligacyj Państwa oprocentowanych w m. k. kapitał 1225 złr. po 5% . . . . . 61 złr. 15½ c.					
c	Obligacye pożyczki narodowej oprocentowane w m. k. srebrzem kapitału 18.000 złr. po 5% . . . . . 900 złr. —					
	Razem m. k. . 1002 złr. 21 c.					
	czyli wal. aust. 1052 złr. 46 c.					
d	Oprocentowane w w. aust. obligacye Kamery nadwornej pożyczki loteryjnej z roku 1860. kapitału 9270zł. po 5% . . . . . 463 złr. 50 c.					
e	Listy zastawne galicyjskie kapitału 39.100zł. po 4% . . . . . 1564 złr. —					
	Razem: kapitału 68.769 złr.					
	a odsetków . . 3.079 złr 96 c.	2635	2544	3080		
	II.					
2	Dodatki	2				Do 2.
						Wskutek rozporządzenia Namieśtnictwa z dnia 24. Lutego 1864. do l. 4416 została zwróconą funduszowi domestykalnemu pobrana mylnie w funduszu krajowym kwota 2 złr. tytułem dodatku przeznaczonego na ten cel ze spadku ś. p. Proboszcza Mikołajewicza.
						Dochód ten jest przypadkowy, dla tego też na rok 1867. nie się nie prelinuje.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spra- wdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	III.					do 3.
3	Zwroty rachunkowe, których od dotyczących rubryk potrzeb potrącić nie można	1500				Na rok 1867. nie się nie pre- liminuje, ponieważ dochody w roku 1865. były przypadkowe, a w roku 1867. podobnych przychodów nie będzie.
	IV.					do 4.
4	Różne dochody	219		90	90	Na rok 1867. preliminuje się tylko spodziewane ażyo od odse- tków obligacyj pożyczki narodo- wej, pobieranych w monecie brzę- czącej, a to od jednorocznej kwo- ty . . . . . 900 złr. m. c. 10% . . . . . 90 złr. m. c.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Potrzeby.					
	I.					
1	Podatek dochodowy 7% od prowizyi z obligacyj funduszu tego	137	185		106	<p>do 1.</p> <p>Prowizye od obligacyj wynoszą . . . . . 3079 złr. 96 ct. potrąciwszy od tego odsetki od listów zastawnych . . . 1564 złr. pozostaje . . . 1515 złr. 96 ct. rachując od tego 7%, okazuje się kwota 106 złr. 11¹/₂ ct. jako podatek dochodowy.</p> <p>Wynikłość z roku 1865. dla tego jest większą od kwoty na rok 1867. preliminowanej, ponieważ w pierwszym półroczu 1865. płacono podatek dochodowy i od prowizyi obligacyj indemnizacyjnych, które sprzedano w 2. półroczu, i kupiono za to listy zastawne galicyjskie, od których podatek rzeczony się nie płaci.</p>
	II.					
2	Różne wydatki	93			1200	<p>do 2.</p> <p>Uchwałą sejmową z dnia 16. Stycznia 1866. posied. 22., przeznaczono jako niezwrotny datek, od roku 1865. zacząwszy, rocznie 1200 złr. dla funduszu ś. p. Alexandra hr. Stadnickiego na wydawnictwo starych dokumentów z archiwum bernardyńskiego. — (Uchwałą Wydziału krajow. z 20. Stycznia do l. 201).</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spra- wdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczęgól	ogól	
						<p>Wynikłość obejmuje:</p> <p>a) drobne wydatki . . . 1 zhr.</p> <p>b) wydatek w kwocie . 92 zhr.</p> <p>na utrzymanie dyurnisty użytego przy c. k. kasie głównej we Lwo- wie do czynności kasowych fun- duszu domestykalnego.</p> <p>Na rok 1867. nie prelininuje się nic na podobne wydatki, po- nieważ od 1. Października 1866. czynności podobne kasa krajowa uskutecznia.</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	III. Oddział kasowy.					do III.
a	Kasyer . . . . . 1200 złr.					Wskutek uchwalonej przez Wydział krajowy instrukcyi dla oddziału kasowego, czynność likwidatora wykonywaną będzie tymczasowo przez jednego urzędnika oddziału rachunkowego; dla tego od uchwalonego etatu osób i płac odpada na rok 1867 posada i płaca likwidatora w kwocie 1400 zł.
b	2 Adjunktów I. kl. po 900 złr. . . . . 1800 złr.					
c	2 Adjunktów II. kl. po 800 złr. . . . . 1600 złr.					
d	1 Woźny . . . . . 400 złr.			5000		
	IV. Oddział manipulacyi.					
a	Dyrektor kancelaryi . 1400 złr.					do B. a. Koniczność przybrania pracownika konceptowego do spraw naukowych stała się nieuniknioną; przy ciągłym wzmaganiu się spraw podobnego rodzaju preliminuje się i na rok 1867 jednego pracownika konceptowego z dzienną płacą 3 złr. Również i rozległe czynności w sprawach budowy i napraw pomieszczeń zakładowych, budowy dróg, mostów i t. p. wymagają bezwarunkowo przyjęcia pracowników wykształconych fachowo; preliminuje się zatem na rok 1867: 1. Pracownika technicznego z płacą dzienną po 5 zł. . . . 1825 zł. 2. Pracowników technicznych z płacą dzienną po 2 zł. 1460 zł. 1. Pracownika technicznego z płacą dzienną po 1 zł. 50 cent. . . . 548 „ Razem . . . 3833 zł.
b	1 Protokolista . . . . 1000 złr.					
c	1 Archiwista . . . . . 1000 złr.					
d	3 Kancelistów I. kl. po 800 złr. . . . . 2400 złr.					
e	3 Kancelistów II. kl. po 700 złr. . . . . 2100 złr.					
f	1 Odźwierny . . . . . 400 złr.					
g	1 Portyer . . . . . 300 złr.					
h	3 Woźnych po 300 złr. . . . . 900 złr.			9500	47900	
	B. Dyurniści.					
	I. Dla oddziału konceptowego.					
1	1 Pracownik konceptowy po 3 złr.			1095		
2	1 Pracownik techniczny po 5 złr.			1825		
3	2 Pracowników technicznych po 2 złr.			1460		
4	1 Pracownik techniczny po 1 złr. 50 c.			548		

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
b	II. Dla oddziału rachunkowego.					do B. b.
	2 Dyurnistów rocznych każdemu po . . . . . 1 złr. 50 ct.			1695		Oddział rachunkowy zaraz na wstępie został takim nawalem czynności zarzucony, iż niepodobna nawet kompletnym obsadzeniem całego uchwalonego etatu zaradzić potrzebie; przy niepełnym obsadzeniu posad rachunkowych tem więcej uczuwać się daje brak sił roboczych; wnosi się zatem z uwzględnieniem należytego obsadzenia jeszcze niezajętych posad, tylko najściślej obmyślona potrzeba 2 Dyurnistów po 1 zł. 50 ct. dziennie . . . . . 1095 zł. a 2 Dyurnistów po 1 zł. dziennie . . . . . 730 „
	2 Dyurnistów po . . . 1 „ — „			730		
c	III. Dla oddziału manipulacji.					do B. c.
	1 Dyurnista stały do kaligrafii, litografii i autografii po 1 zł. 50 ct.			547		Mnogość zatrudnienia czyni przyjęcie 1 Dyurnisty do kaligraficznych, litograficznych i autograficznych, a 3 Dyurnistów do potocznych prac kancelaryjnych koniecznem, zwłaszcza że do właściwej manipulacji już teraz używa się czterech Kancelistów, którzy pomimo wyteżenia sił roboczych, nie są w stanie podjąć natłokowi zatrudnienia, i dla tego w najkrótszym czasie, osobliwie do czynności archiwalnych, 1 Kancelistę dodać, a do przepisywania referatów 3 Dyurnistów przybrać będzie potrzeba.
	3 Dyurnistów po . . . 1 „ — „			1095		
	Razem . . .	10553	31760	52910	52910	
						Uchwalona w r. 1866. kwota pokrycia tej całej rubryki wynosi właściwie 49300 zł.; w dotyczącej przedziałce „sprawdzonej na rok 1866. kwoty“ wpisano uchwaloną przez Wysoki Sejm kwotę półroczną na dawny etat urzędników, i półroczną kwotę na nowo zatwierdzony etat, co razem czyniło 31,760 zł.

Załącznik 2. do dodatku II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szcze- gół	ogół	
2	Emolumenta:					
a	Dyrektorowi kancelaryi na liakra		50	50		<p>do a), b) i c)</p> <p>Podług uchwalonego na posiedzeniu sejmowem z dnia 3. Marca 1866 etatu. Do ubrania dla portyera policzono także szubę, która najmniej 100 złr. będzie kosztować, lecz na lat kilka wystarczyć powinna.</p> <p>Cenę drzewa opałowego położono po 12 złr. austr., to jest tak, jak rzeczywiście już przez dwa lata we Lwowie się płaci.</p>
b	Ubranie urzędowe:					
1	dla portyera . . . . . 350 złr.					
2	dla odźwiernego i 5 woźnych po 50 . . . . . 300 złr.	84	650	650		
c	Opał dla Dyrek- tora kance- laryi 6 sagów drzewa twar- dego po 12 zł. . . . . 72 złr.					
	dla odźwiernego i por- tyera, po 2 sagi każ- demu. po 12 zł. . . . . 48 złr.			120		
	Razem . .	84	700		820	

Załącznik 3 do dodatku II. do potrzeb.

3	Zasługi:					<p>Dotąd istniało przy Wydziale kraj. latem dwóch stróżów, zaś w zimie przyjmowano zawsze trzeciego stróża, i opłacano go z kasy podręcznej Wydziału kraj.; — przy wzmagającej się ciągle liczbie urzędników i rozszerzaniu ubikacyi, niepodobna ażeby dwóch stróżów wydolali obsłużyć całego Wydziału; wypadła więc potrzeba przyjąć trzeciego stałego stróża z płacą miesięczną 15 zł. austr.</p> <p>Frotera opłacano dotąd z kasy podręcznej, z zaliczki dawanej na wydatki kancelaryjne.</p> <p>Po zaszłych zmianach i rozprzeżstrzenieniu urzędowania Wydziału kraj. wynika potrzeba przyjęcia stałego frotera z płacą miesięczną 25 złr., czyli rocznie 300 zł. austr.</p>
	dla 3 stróżów po 180 złr.	360	360	540		
	i dla frotera po 25 złr. miesięcznie	300		300	840	

Załącznik 4. do dodatku II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
4	Najem pomieszczenia. Czynsz najmu domu pod l. 615 ² / ₄	4300	4500		6000	do 4. Należytość roczna podług kontraktu zawartego z p. Glixelim na dniu 4. Lipca 1866 do l. W. 2896, zaczawszy od 1. Listopada 1866 na 6 lat, t. j. do 1. Listopada 1872.
Załącznik 5. do dodatku II. do potrzeb.						
5	Remuneraeye:					
a	stałe	315	315	315		do a) Pan Dyrektor kancelaryi Skarżyński pobiera w skutek dekretu nadwornego z dnia 8. Maja 1846 l. 14834 za pełnienie obowiązków aktuaryusza przy komisji nadzorczej towarzystwa kredytowego rocznie . . . . . 315 zlr.
b	dla tłumaczy	300	600	600		do b) Tłumacz ruski p. Platon Kostecki pobiera w skutek uchwały Wydziału kraj. z d. 20. Czerwieca 1866 l. 2670 rocznie . . 300 zlr., a przyjęcie 2go tłumacza stanie się wkrótce koniecznością niezbędną.
c	dla urzędników Wydziału	486			1000	do c) Rubryka remuneracyi dla urzędników zasadza się na §. 37 Ustawy służby krajowej, uchwalonej przez Wysoki Sejm. W braku rubryki tej w budżecie na rok 1866 wydatki odpowiednie pokrywano z przeznaczonych do rozporządzalności Wydziału kraj. kwoty 30000 zlr. w rubryce XVI. Ze względu jednak na to, iż pewne, t. j. przewidziane wydatki, stałą rubrykę mieć powinny w budżecie na rok 1867. preliminuje się na tę potrzebę 1000 zlr.
	Razem	1201	915		1915	

Załącznik 6. do dodatku II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
1	<p>Wydawnictwo rozporządzeń krajowych wedle wynikłości:</p> <p>Z roku 1863. . . . 339 złr.</p> <p>„ „ 1864. . . . 1064 „</p> <p>„ „ 1865. . . . 395 „</p> <p>Razem . . . . 1798 złr.</p> <p>Przecięcie . . . . 598 „</p>		1130	2000		<p>do 1.</p> <p>Wynikłość z r. 1863. jest dla tego tak małą, ponieważ w tym czasie czynność Reprezentacji kraj. prawie całkiem była zawieszoną; w roku 1865. zwołano Sejm dopiero przy końcu roku, i dla tego niewielką ilość rozporządzeń krajowych drukowano; w roku 1866., chociaż w pierwszych trzech kwartałach mało wydrukowano ustaw krajowych, dochodzi liczba wydatków kwoty 1027 złr. i 28½ ct. austr.; prawdopodobną rzeczą jest, iż preliminowana kwota 1130 złr. nie wystarczy na pokrycie istotnej potrzeby.</p> <p>Przecięcia kwota 598 złr. nie może dla powyższych przyczyn być przyjętą za podstawę wydatków spodziewanych w roku 1867. dla tego też preliminuje się prawdopodobną potrzebę na 2000 złr.</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
2	Sprawienie mebli		1000	1200		do 2. Bióra i kancelarye Wydziału krajowego jeszcze niedostatecznie są zaopatrzone w sprzęty potrzebne, a w oddziale rachunkowym okazuje się już teraz brak sprzętów kancelaryjnych, chociaż nie obsadzono jeszcze 9 posad urzędniczych; nadto przy rozszerzeniu lokalności Wydziału krajowego — osobliwie zaś archiwum, i przy spodziewanem pomnożeniu sił roboczych, wypadnie konieczna potrzeba sprawienia nowych stołów, szaf, stołków, pultów i sztelazy; preliminuje się więc prawdopodobna kwota 1200 złr. W roku 1866. wydano do końca Października do l. 3471, 4246, 4772 i 4682, 1108 złr. 10 c.
3	Potrzeby do pisania		800	800		do 3 Potrzeby do pisania, a mianowicie papier kancelaryjny, conceptowy, listowy, pakunkowy i t. d., dalej pióra, atrament, lak, opłatki, ołówki, szpagaty, płótna pakunkowe i t. d. będą wymagać znacznego nakładu pieniężnego przy tak znacznie powiększonej liczbie urzędników i dyurnistów, i przy rozwiniętej czynności Wydziału kr. preliminuje się zaś m 800 złr.
4	Papier do druków i druk potrzebnych ksiąg i wzorów		500	1500		do 4. 5. 6. Z tychże powyżej pod l. porz. 3 wyluszczonej powodów, i ponieważ preliminowana na r. 1866. kwota 800 złr. nie wystarczała nawet w połowie na pokrycie rzeczywistych potrzeb, preliminuje się na papier do druków, na druk potrzebnych ksiąg i wzorów, których bardzo wiele jeszcze potrzeba będzie
5	Oprawa druków		200	600		założyć . . . . . 1500 złr.
6	Oświetlenie		200	400		na oprawę druków . . . 600 „ a na oświetlenie . . . 400 „
7	Opał		1080	1200		do 7. Uchwałą Wydziału kr. z d. 30. Grudnia 1862
		4095				

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogól	
						<p>l. 1113 przyjęto na opał lokaliów Wydziału kr. 90 sągów drzewa; teraz gdy ubikacye te znacznie rozszerzono, powiększa się tę potrzebę na prawdopodobną ilość 100 sągów; a obliczając dostawę tychże po 12 złr. t. j. po cenie już przez dwa lata we Lwowie praktykowanej, preliminuje się prawdopodobną kwotę potrzeby na . . . . . 1200 złr.</p>
8	Uzupełnienie biblioteki Wydziału krajowego i inne drobne wydatki			600		<p>do S.</p> <p>W bibliotece Wydziału kr. brakuje bardzo dużo dzieł statystycznych, polityczno-prawnych, finansowych, tudzież dzienników praw, bez których niepodobna się obejść w przyszłości; osobliwie oddział rachunkowy musi być zaopatrzonej w kompletny zbiór praw rządowych i dzieł fachowych, w braku których, dla dopełnienia obowiązków, osobliwie przy cenzurze rachunków drogowych, podróży lekarzy, w sprawach sanitarnych i t. p. wypożyczać musi brakujące dzieła z biur rządowych lub od osób prywatnych; preliminuje się więc prawdopodobną kwotę potrzeby na . . . . . 600 złr.</p>
	Razem	4095	5410	8300	8300	

Załącznik 7. do dodatku II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
7	Koszta podróży i diety. Wynikłość z r. 1864. 1180 zlr.	.	1200	.	2500	Wymogi służby i rozszerzony zakres działania Wydziału krajowego spowoduje konieczne wysłanie urzędników do zwiedzania, skontrolowania, lub innego nieprzewidzianego spełnienia urzędowania w licznych zakładach po kraju rozrzuconych, osobliwie zaś do Krakowa, gdzie się znajduje tyle zakładów i fundacyj. Przyjmuje się zatem jako prawdopodobną potrzeb kwotę . . . . . 2500 zlr.
	Razem	.	1200	.	2500	

Załącznik 8. do dodatku II. do potrzeb.

8	Pensye i zaopatrzenia.					do 8. Podług uchwały Wys. Sejmu z dnia 27. Marca 1866. (pos. LXII.)
a	Eleonora Mochnaeka, wdowa po koncepiście			280		
b	Elżbieta Tomaszewska, wdowa po registratorze			245		
c	Genowefa Bojarska wdowa po sekretarzu			420		
d	Teresa Klimowska, wdowa po woźnym			105		
e	Karolina Jankowska, wdowa po protokoliście			400		
f	Dla 5ciu sierot po woźnym Klimowskim do 16. Stycznia 1873.			53		
g	Pensya dla archiwisty Pawulskiego			1050		
h	Nadzwyczajny dodatek dla tegoż			250		
	Razem	1656	2671	.	2803	

Załącznik 9. do dodatku II. do potrzeb.

9	Dary z łaski:					do a), b) i c). Podług uchwały Wys. Sejmu powziętej na posiedzeniu LXII. dnia 27. Marca 1866.
a	dla Waleryi i Józefy Bojarskiej, sierotom po sekretarzu stanowym	105	105	.	105	
b	dla Adolfiny i Gabrieli Bojarskiej	.	79	.	105	
c	dla Ludwiki i Franciszki Rzepińskiej, sierót po byłym archiwście stanowym	.	120	.	120	
	Razem	105	304	.	330	

Dodatek III. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
III.	<p>Koszta leczenia i zaopatrzenia chorych ubogich po szpitalach krajowych.</p> <p>W roku 1863. . . 189.120 zlr. " 1864. . . 235.327 " " 1865. . . 257.498 " Razem . 681.945 zlr. Przecięcie . 227.315 zlr.</p>	257498	211600		212000	<p>do III.</p> <p>Przeciętna kwota z trzech lat ostatnich wynosi . . 227.315 zlr. od której się odejma 15.288 " za ubogich chorych umieszczonych w szpitalu św. Ducha w Krakowie, gdyż szpital ten w zupełności jest zakładem krajowym, którego cały niedobór musi być pokryty z funduszu krajowego.</p> <p>Z porównania preliminowanej i sprawdzonej kwoty tej rubryki, z wynikłością lat ubiegłych, okazuje się ciągle i stałe podwyższanie się wydatków, z powodu powiększającej się liczby chorych i podwyższenia kosztów zaopatrzenia.</p> <p>Dowody na poparcie liczb wynikłości są zawarte w załączniku. %.</p>

Załącznik I. do dodatku III. do potrzeb.

Poszczególne.	W roku		
	1863	1864	1865
Koszta leczenia i zaopatrzenia chorych ubogich po szpitalach krajowych i zakrajowych.			
w szpitalu głównym w Lwowie .	37½ 42268	59½ 35844	57 62367
" św. Łazarza	62½ 19044	79 31216	21 26569
" św. Ducha	22 10759	27 21963	75 13141
w szpitalach obcych	69 21586	51 22946	14 30455
w szpitalu w Zloczowie	5 3086	82 5076	70 3774
" w Brodach	5 113	35 1337	21 2775
" w Brzeżanach	88 9653	53 3060	14 7048
" w Kołomyi	15 11222	46 9804	10 5824
" w Przemyślu	92 4266	57½ 5119	85 5757

Dokładniejszych podstaw do oznaczenia potrzebnej na rok 1867. kwoty, dla braku czasu uzbierać nie można było. Ilość chorych i taxa za ich pielęgnowanie są rozmaite, i dopiero ze szczegółowych rachunków kwartalnych wyszukiwane być mogą. Ograniczono się zatem na wyrachowaniu przeciętnem, zwłaszcza że akta buchalteryczne odebrano dopiero dnia 5. Października b. r., a materiałów lub przygotowawczych robót budżetowych nie otrzymano żadnych.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	W roku			Uzasadnienie
		1863	1864	1865	
	w szpitalu w Samborze	58 1/2 1435	19 2556	28 5654	
"	w Drohobyczu	19 1/2 2399	30 4164	93 1/2 4367	
"	w Sanoku	80 2515	38 1/2 5323	93 1/2 4538	
"	w Stanisławowie	12 1/2 6570	6 8950	4 9634	
"	w Stryju	53 6935	57 6852	29 1/2 8405	
"	w Tarnopolu	11 1/2 4152	92 1/2 9257	72 1966	
"	w Czortkowie	54 1/2 377	-	-	
"	w Zaleszczykach	79 909	97 1/2 283	52 1/2 4383	
"	w Żółkwi	66 6477	25 5031	80 4783	
"	w Bochni	51 8441	97 11182	14 1/2 8576	
"	w Rzeszowie	15 9039	3 1/2 11693	54 7789	
"	w Nowym Sączu	38 6048	40 1/2 11223	70 7898	
"	w Tarnowie	46 7683	16 11586	38 15915	
"	w Jaśle	31 10616	43 1/2 9491	6 10115	
"	w Wadowicach	2 1/2 3705	43 1/2 3060	96 2601	
"	w Biale	50 1221	50 2578	50 3454	
	Razem	35 200530	64 239605	26 257799	
	Od tego zwroty za dawniejsze lata	72 11410	75 4278	28 301	
	Pozostaje	63 189119	88 1/2 235326	98 257497	

Dodatek IV. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szcze- gół	ogół	
IV.	Koszta szczepienia.					
1	Remuneracye dla pierwszego chirurga miejskiego za odświe- żenie i utrzymywanie kro- wianki	126	126	126	.	do 1. Remuneracya wyznaczona de- kretem nadwornym z dnia 10. Kwietnia 1823. l. 38618, a przy rokowaniach z c. k. Rządem i bliższem rozpoznaniu rzeczy u- zuana za odpowiedny i na fundusz krajowy przypadający wydatek.
2	Koszta podróży i diety	17443	18000	16000	.	do 2. Wynikłość wynosi: za rok 1863. . . . . 16716 zł. " " 1864. . . . . 13396 " " " " 1865. . . . . 17443 " " Razem . . . . . 47555 zł. przecięcie . . . . . 15851 " " które zaokrąglono na . . . . . 16000 " " austryackich.
	Razem	17569	18126		16126	

Dodatek V. do potrzeb.

V.	Wydatki sanitarne.					
	Koszta podróży i diety leka- rzy z powodu czynności sani- tarnych	8246	9000		8000	Wynikłość wynosi: za rok 1863. . . . . 11021 " " " " 1864. . . . . 5908 " " " " 1865. . . . . 8246 " " Razem . . . . . 23175 zł. przecięcie . . . . . 8391 " " kwotę tę się zaokrą- gła na . . . . . 8000 " " austr. z powodu spodziewanych zaoszczędzeń w tej rubryce.

Dodatek VI. do potrzeb.

Wykład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogól	
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynnych.					
1	Dla domu ubogich i sierót w Krakowie:					do 1. Zasiłki te przyznano rozporządzeniem c. k. Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25. Sierpnia 1856. l. 18535, i Ministra Stanu z dnia 28. Grudnia 1861. l. 22733, z funduszu krajowego z tem zastrzeżeniem, że to przyzwolenie jest o tyle obowiązującym, o ile orzeczonem nie będzie, czy nadal ponosić mają ten wydatek miasto Kraków, czyli też skarb b. Rzeczypospolitej krakowskiej. Ponieważ odnośne rokowania dotąd nieodniosły skutku pożądanego, przeto wnosi się powyższy zasiłek i na r. 1867. (L. W. 1117 z r. 1866.) Zasiłek do poz. VI. a, i b, wypłaca się w miesięcznych ratach, zaś dodatek na opał lit. c, naraz całkowicie po zapadłej asygnacyi.
a)	dla domu ubogich	3000	3000	3000		
b)	„ „ sierót	1500	1500	1500		
c)	na opał dla obudwóch	923	924	924	5424	
2	Dla instytutu Sióstr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie . .	158	158		158	do 2. Zasiłek ten był przyznany rozp. ministr. z dnia 18. Sierpnia 1859. l. 6211 na lat 6. W roku 1866. tak Wysoki Sejm, jako też i Wydział krajowy uznał potrzebę wspierania tego zakładu pożytecznego powyższą niewielką dotacyą pieniężną.
	Razem	5581	5582		5582	

Dodatek VII. do potrzeb.

VII.	Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego:					do VII. Przeznaczony na r. 1867. zasiłek na restauracyę rzeźby Wita Stwosza w kwocie 3000 zł. przenosi się na rubrykę VIII.
a)	Stypendya	300	1904	1904		
b)	Wsparcie dla instytutów . .	7350	28750	22750		Uzasadnienie do a) i b) jest zawarte w załącznikach pod %.
	Razem	7650	30654	24654	24654	

Załącznik 1. do dodatku VII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
a) Stypendya.						
1	Stypendya pedagogiczne.					
	a) dla 6 kandydatów po 63 złr. w Krakowie	378				
	b) dla 2 w Tarnowie	126	504	504		do 1. Na podstawie reskryptu minist. z dnia 4. Marca 1860. l. 5309 i uznanej pożyteczności tej instytucji. Wynikłości z roku 1865. nie ma, ponieważ tych stypendyów nierozdano nikomu, równie jak i w roku 1866.
2	Stypendya dla 2 uczniów weterynaryi po 200 złr.	300	400	400		do 2. Na podstawie reskr. Minist. Spraw Wewnętrznych z dnia 1. Sierpnia 1859. l. 22154 i uznanej jak powyżej użyteczności tej instytucji.
3	Stypendya dla 10 uczniów szkoły rolniczej w Dublanach po 100 złr.		1000	1000	1904	do 3. Na mocy uchwały Wys. Sejmu z dnia 28. Marca 1866. (posiedzenie 64.). Rozdawnictwo powyższych stypendyów zastrzeżono przy dotyczących rokowaniach dla Reprezentacji krajowej, a c. k. Rząd przy oddaniu funduszków uznał to zastrzeżenie jako ważne. (Patrz odezwę c. k. Prezyd. Namiestn. z dnia 30. Sierpnia 1866. liczba 7697).
	Razem	300	1904		1904	

Załącznik 2. do dodatku VII. do potrzeb.

b) Wsparcie dla Instytutów.						
4	Zasitek dla szkoły rolniczej w Czernichowie	2100	5000	5000		do 4., 7.; 8.; 9. i 10. Na mocy uchwały Wys. Sejmu z dnia 28. Marca 1866. (posiedzenie 64.).
5	Wsparcie dla zakładu głuchoniemych we Lwowie	1050	1050	1050		do 5. Na mocy uchwały Najwyższej z dnia 30. Kwietnia 1835. i rozp. Wydziału stanowego z dnia 22. Czerwca 1835. l. 484.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
6	Zasilek dla teatru polskiego we Lwowie	4200	4200	4200		<p>do 6.</p> <p>Zasilek ten przeznaczony przez Wydział stanowy z funduszu domestykalnego, potwierdzony przez Najjaś. Pana na dniu 11. Marca 1845. i uznany jako potrzebny przy rozprawach Sejmu nad budżetem z roku 1866. (Uchwała sejmowa z dnia 28. Marca 1866. posiedzenie 64.)</p> <p>do 11.</p> <p>Na mocy uchwały Wys. Sejmu z dnia 12. Kwietnia 1866. (posiedzenie 65.) Rokowania względem orzeczenia, o ile Skarb Państwa ponosić ma ten zasilek, rozpoczęto ze strony Wydziału krajowego do l. w. 1197/1866, dotąd jednak nieosiągnięto żadnego skutku.</p> <p>Na rok 1866. uchwalono zł. . . . . 28750 zł. jako ogólną sumę potrzeby.</p> <p>Od tego odpada na restaurację rzeźby Wita Stwosza . . . . 2000 „ na restaurację kościoła św. Anny w Krakowie . 4000 „ Razem odpada . 6000 zł.</p> <p>Pozostaje więc sprawdzona suma należyci jak na odwrotnej stronie 22750 zł.</p>
7	Zasilek dla szkoły rolniczej w Dublanach		5000	5000		
8	Zasilek dla towarzystwa muzycznego we Lwowie		500	500		
9	Zasilek dla zakładu ciemnych we Lwowie		500	500		
10	Zasilek dla komisji fizyograficznej w Krakowie		1500	1500		
11	Zasilek dla teatru polskiego w Krakowie		5000	5000	22750	
	Razem	7350	22750	22750	22750	

Dodatek VIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
VIII.	Wydatki na utrzymanie i restaurację pomników historycznych.					
a	Na restaurację rzeźb Wita Stwosza w kościele Panny Maryi w Krakowie			3000		do a. Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 15. Kwietnia 1866. (posiedzenie 65.) przeznaczono na rok 1866. na utrzymanie i restaurację rzeźb Wita Stwosza i kościoła św. Anny w Krakowie 6000 zł. Te kwotę w budżecie na rok 1866. umieszczono w rubr. VII. Na rok 1867. przeznaczono tą samą uchwałą na restaurację rzeźby Wita Stwosza 3000 zł.
b	Na nieprzewidziane wypadki			3000	6000	do b. Dnia 14. Kwietnia roku b. na 67. posiedzeniu Sejmu krajowego uchwalono: „iz na przyszłość ma być w budżecie krajowym otwórzoną rubryka stała, obejmująca wydatki na utrzymanie i restaurację pomników historycznych“. Krótkość czasu nie dozwoliła Wydziałowi krajowemu zbierać w tej ważnej rubryce data takie, któreby dozwoliły uzasadnić należycie liczbę preliminowaną; ze względu jednak na okoliczność, iż c. k. Skarb Państwa na cele konserwacji zabytków starożytności dodaje na całą Monarchję Austryacką rocznie tylko 54000 zł., i ze względu na krytyczny stan majątkowy Galicyi, prelinuje się tymczasowo prawdopodobną sumę potrzeb w kwocie 3000 złr.

Dodatek IX. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
IX.	Zwrot wsparcia dla głodową klęską w r. 1865. dotkniętych mieszkańców.					
a	Zwrot przeznaczonyj ustawą z dnia 6. Stycznia 1866. na wsparcie bezzwrotne kwoty 150.000 zlr.			57500	57500	<p>Najwyższem postanowieniem z dnia 11. Grudnia 1865. zaasygnowano na pokrycie pierwszych potrzeb zapomogi 500000 zł. jako 5% pożyczkę spłacalną w 3. rocznych ratach, począwszy od 1. Stycznia 1867.</p> <p>Z powyższej sumy wydano w myśl ustawy z dnia 6. Stycznia 1866. na zapomogę bezzwrotną 150000 zlr., z których $\frac{1}{3}$ część przypadnie zwrócić na dniu 1. Stycznia 1867. w kwocie . . . . . 50000 zł. a zarazem opłacić 5% od całego kapitału . . . 7500 „</p> <p>Razem . . . 57500 zł., które jako ciężar na fundusz krajowy przypadający, do powyższej rubryki się przyjmuje.</p>

Dodatek X. do potrzeb.

X.	Kwaterunkowe dla żandameryi.					
I.	Czyszczenie koszar i innych pomieszczeń, zapalanie lamp i dostarczanie miotel		20 3094	2971		<p>Ogólna suma żądanych przez dotyczące komendy kwot ryczałtowych wynosi:</p> <p>a) dla komendy 11. we Lwowie . . . . . 23482 zlr. 33 ct.</p> <p>b) dla komendy 12. w Krakowie 12930 „ — „</p> <p>Razem 36412 zlr. 33 ct.</p> <p>Sprawdzona przez oddział rachunkowy Wydziału krajowego kwota wynosi . . . 31188 zlr.</p> <p>a zatem mniej o . . . 5224 zlr. 33 ct.</p>
II.	Oświetlenie koszar		1134	1116		
III.	Oświetlenie stajen, utrzymanie i sprawienie sprzętów stajennych		60 123	24		
IV.	Utrzymanie i kompletowanie sprzętów i pościeli dla oficerów oraz na należące się dla służącego urządzenie z pościelą		325	400		

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
V.	Utrzymanie i kompletowanie sprzętów i pościeli dla niższych rang	.	20	25		
VI.	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów żołnierzy	.	979	980		
VII.	Utrzymanie i uzupełnienie naczyń kuchennego	.	8 370	365		
VIII.	Pranie bielizny dla prostych, furyerów i woźnych	.	40 1517	1147		
IX.	Naprawa bielizny	.	16 101	100		
X.	Pranie koców zimowych i letnich, sienników, poduszek włosieniem i słomą wypchanych	.	48 303	267		
XI.	Swieże napełnianie i dopelnianie sienników i poduszek słomą	.	25 632	621		
XII.	Uzupełnienie bielizny pościelnej, koców, materaców włosien-nych, poduszek słomą wypchanych i sienników	.	2442	2454		
XIII.	Opał i oświetlenie kancelaryj skrzydłowych i plutonowych	.	51 764	423		
XIV.	Opał i oświetlenie pomieszkań oficerów	.	27 303	746		
XV.	Różne wydatki	.		200		
	Suma	.	85 12106	11839		
	Odtrąciwszy na koszta sztabu i składu skrzydłowego część wypadającą na Bukowinę	.	45 60	45		
	Pozostaje	.	50 12046	11794	11794	
XVI.	Najem pomieszkań kancelaryj i koszar	.	94 21565	19394		
	Razem	.	42275	33613	31188	

Załącznik 1. do dodatku X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
I.	Czyszczenie koszar i innych pomieszczeń, zapalanie lamp i dostarczanie mioteł:					<p>Do I.</p> <p>Liczba stacyj żandameryi w Galicyi w porównaniu do preliminarza z roku 1866. zmniejszyła się o 1 stacyę skrzydłową i o 10 stacyj plutonowych; powiększyła się zato o 1 stacyę posterunkową.</p> <p>Do wyznaczenia cen należytości poszczególnionych, wzięto jako podstawę uchwalony przez Wysoki Sejm budżet z roku 1866. i sprawozdanie komisji specjalnej wyznaczonej do sprawdzenia budżetu z tegoż roku.</p> <p>Do B.</p> <p>Komenda 12. c. k. żandameryi w Krakowie żąda dla sztabu kwotę 120 złr., którą się na 20 złr. redukuje, ponieważ wedle §. 8. przepisu kwaterunkowego dla żandameryi z roku 1851., fundusz jest obowiązany tylko kosztą wybielania kancelaryi sztabowej, korytarzów i kloaków ponosić, i ze względu na przepis zawarty w §. 7. postanowienia o kwaterunkach żandameryi z dnia 1. Sierpnia 1851. l. 16970, wedle którego oficerowie i primaplanci czyszczenie izb mieszkalnych z własnej kieszeni powinni opędzać.</p>
A	C. k. 11ta komenda żandameryi krajowej we Lwowie:					
a	dla kancelaryi sztabowej			20		
b	dla 2 stacyj skrzydłowych miesięcznie po 80 ct.			20		
c	dla 5 stacyj plutonowych miesięcznie po 80 ct. czyli rocznie po . . . . . 9 zł. 60 ct.			48		
d	dla 113 stacyj posterunkowych po . . . . . 1 złr. 33 ct. czyli rocznie po . 15 złr. 96 ct. a w zaokrągleniu .			48	68	
				1803	1890	
					1891	
B	C. k. 12ta komenda żandameryi krajowej w Krakowie:					
a	dla kancelaryi sztabowej			20		
b	dla 2 stacyj skrzydłowych miesięcznie . . . . po 80 ct.			20		
c	dla 2 stacyj plutonowych miesięcznie po 80 ct. czyli rocznie po . . . 9 złr. 60 ct.			20		
d	dla 64 stacyj posterunkowych miesięcznie po 1 złr. 33 ct. czyli rocz. po 15 złr. 96 ct. . . a w zaokrągleniu .			44	84	
				1021	1079	
					1080	
	Razem . .			20	2971	
				3091		

Załącznik 2. do dodatku X. do potrzeb.

II.	Oświetlenie koszar.					<p>Do II.</p> <p>Oświetlenie odbywa się naftą; niema więc potrzeby preliminarować kosztów kupna oliwy na oświetlenie.</p> <p>Cena najlepszej nafty we Lwowie w sprzedaży sklepowej wynosi za 1 miarę 60—64 ct., zaś</p>
A.	11ta komenda c. k. żandameryi krajowej we Lwowie:					
a	113 stacyj posterunkowych w 6 miesiącach zimowych po 70 ct.			60		
				474		
b	w 6 miesiącach letnich po 35 ct.			30	90	
				237	711	
	a w zaokrągleniu .				712	

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
B.	12ta komenda c. k. żandarmeryi kraj. w Krakowie:					nafty średniego gatunku za 1 miarę 45—48 ct. Nafta średniego gatunku będzie całkiem odpowiednią na oświetlenie kasarni, a za wyznaczonych miesięcznie 70 ct. na zimę, a po 35 ct. na lato, można będzie nabyć 1 ¹ / ₂ miary nafty na zimę, a ³ / ₄ miary na lato, z której to ilości jeszcze znaczna część zaoszczędzoną być może, zwłaszcza że na każdym posterunku utrzymana być ma tylko jedna lampa przez noc paląca się. Preliminuje się zatem obliczony wydatek na 177 stacyj: a) na 6 miesięcy zimowych po 70 ct. . . . . 743 złr. 40 ct. b) na 6 miesięcy letnich po 35 ct. 371 „ 70 „ Razem 1115 złr. 10 ct. a w zaokrągleniu 1116 „ —
a	64 stacyj posterunkowych w 6 miesiącach zimowych po 70 ct.			80 268		
b	w 6 miesiącach letnich po 35 ct.			40 134	20 403	
	a w zaokrągleniu .				404	
	Razem . .		1134		1115	
	a w zaokrągleniu .				1116	

Załącznik 3. do dodatku X. do potrzeb.

III.	Oświetlenie stajen, utrzymywanie i sprawianie sprzętów stajennych:					Do III. Na oświetlenie stajen, utrzymywanie i sprawianie sprzętów stajennych każdemu sztabowemu oficerowi, który 4 konie trzymać może, wyznaczono miesięcznie po 60 ct., rotmistrzowi, który 3 konie utrzymać może, po 50 ct., a oficerom skrzydłowym, którzy po 2 konie mieć mogą, miesięcznie po 40 ct. Ponieważ komenda 11. c. k. żandarmeryi we Lwowie, która się z 3 oficerów sztabowych składa, żąda za 4 konie 9 złr. 60 ct., a za jednego konia oficera przy skrzydle 3 złr. 60 ct.: komenda 12. c. k. żandarmeryi w Krakowie, która również z 3 oficerów sztabowych się składa, za 4 konie 9 złr. 60 ct., a żądanie to nie jest przesadne; preliminuje się
A.	Komenda 11ta c. k. żandarmeryi krajowej we Lwowie:					
a	dla 3 koni oficera sztabowego po 60 ct. miesięcznie 7 złr. 20 ct.					
b	dla 1 konia adjutantowi po 20 ct. 2 złr. 40 ct.			60 9		
c	dla 1 konia rotmistrzowi po 30 ct. miesięcznie			60 3	20 13	
	a w zaokrągleniu .				14	

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
B.	Komenda 12ta c. k. żandarmerji krajowej w Krakowie:					dla 11. i 12. komendy ogółem suma potrzeb w kwocie 22 złr. 80 ct. czyli w zaokrągleniu 24 „
a	na 4 konie oficera sztabowego po 60 ct. miesięcznie 7 złr. 20 ct.					W roku 1866. na podobne wydatki preliminowano kwotę 123 złr. 60 ct.
b	na 1 konia adjutantowego po 20 ct. miesięcznie 2 złr. 40 ct.			60	60	
	a w zaokrągleniu .	.	.	9	9	
	Razem . .	.	60	.	10	
	a w zaokrągleniu .	.	123	.	80	
		.		.	22	
		.		.	24	

Załącznik 4. do dodatku X. do potrzeb.

IV.	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla oficerów oraz należące się dla ich służących urzędzenia wraz z pościelą:					
A.	Komenda 11ta c. k. żandarmerji we Lwowie:					Do IV.
a	dla 3 oficerów sztabowych po 25 zł.	.	.	75		W roku 1866. uchwalił Wysoki Sejm dla 13 oficerów na cały rok 325 złr.
b	dla 6 oficerów przy skrzydle i plutonach po 25 złr.	.	.	150	225	Na rok 1867. wnosi się ze względu na istniejący stan oficerów, mianowicie dla 16 oficerów rocznie po 25 złr., 400 złr.
B.	Komenda 12ta c. k. żandarmerji w Krakowie:					
a	dla 3 oficerów sztabowych po 25 złr.	.	.	75		
b	dla 2 oficerów skrzydłowych po 25 zł.	.	.	50		
c	dla dwóch oficerów plutonowych po 25 zł.	.	.	50	175	
	Razem . .	.	325	.	400	

Załącznik 5. do dodatku X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
V.	Utrzymanie i kompletowanie sprzętów i pościeli dla niższych rang, furyerów i woźnych:					
A.	Komenda 11ta c. k. żandarmeryi we Lwowie:					do V.
a	jeden furyer			5		Komenda 12. c. k. żandarmeryi w Krakowie żąda w tej rubryce dla pisarza także 5 zlr. Kwota ta się wykreśla, ponieważ ryczałtowe wynagrodzenie po 5 zlr. należy się tylko oficerom, furyerom i woźnym (§. 3. przepisu dotyczącego); preliminuje się więc na obecnie wykazany stan w obu dwóch komendach razem 25 zlr.
b	dwóch woźnych			10	15	
B.	Komenda 12ta c. k. żandarmeryi w Krakowie:					
a	1 furyer			5		
b	1 woźny			5	10	
	Razem		20		25	

Załącznik 6. do dodatku X. do potrzeb.

VI.	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów żołnierzy:					do VI.
A.	Komenda 11ta c. k. żandarmeryi we Lwowie:					Zgodnie z wnioskiem c. k. komendy żandarmeryi, przyjęto roczną kwotę na utrzymanie i uzupełnienie sprzętów według kwot wyznaczonych w sprawozdaniu komisji budżetowej z r. 1866. i zapadłej w tej mierze uchwały sejmowej.
a	dla 1 posterunku złożonego z 10 ludzi po 11 zlr.			11		
b	dla 4 posterunków złożonych z 7 ludzi po 8 zlr.			32		
c	dla 6 posterunków złożonych z 6 ludzi po 7 zlr.			42		
d	dla 36 posterunków złożonych z 5 ludzi po 6 zlr.			216		
e	dla 66 posterunków złożonych z 4 ludzi po 5 zlr.			330	631	
B.	Komenda 12ta c. k. żandarmeryi krajowej w Krakowie:					Liczbę posterunków i siłę ich ludzi wyjęto z przedłożonych wykazów 11. i 12. komendy c. k. żandarmeryi krajowej, i na podstawie tychże dla 113 posterunków komendy 11. żandarmeryi kwotę . . . . . 631 zlr. a dla 64 posterunków komendy 12. żandarmeryi w Krakowie . . . . . 349 „ Razem . . . . . 980 zlr. się preliminuje.
	dla 1 posterunku złożonego z 8 ludzi po 9 zlr.			9		
	dla 2 posterunków złożonych z 7 ludzi po 8 zlr.			16		
	dla 2 posterunków złożonych z 6 ludzi po 7 zlr.			14		
	dla 16 posterunków złożonych z 5 ludzi po 6 zlr.			96		
	dla 42 posterunków złożonych z 4 ludzi po 5 zlr.			210		
	dla 1 posterunku złożonego z 3 ludzi po 4 zlr.			4	349	
	Razem		979		980	

Załącznik 7. do dodatku X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
VII.	Utrzymanie i uzupełnienie naczyńia kuchennego:					
A	Komenda 11ta c. k. żandarmeryi krajowej we Lwowie:					<p align="center">do VII.</p> <p>Ze względu, iż naczynia kuchenne łatwo podpadają zniszczeniu, przyjęto cenę oznaczoną w przepisie dotyczącym się ryczałtowego wynagrodzenia (Panschale) na utrzymanie i uzupełnienie tego naczyńia (Normale z dnia 13. Października 1862.), i na podstawie tego przepisu preliniuje się według istniejącego, przez 11. i 12. komendę c. k. żandarmeryi wykazanego stanu niższych rang i posterunków:</p> <p>a) dla 2 furyerów i 3 woźnych rocznie po 72 ct. 3 złr. 60 ct.</p> <p>b) dla 177 posterunków rocznie po 2 złr. 4 ct. . 361 „ 8 „</p> <p>Razem . . . 364 złr. 68 c.</p> <p>a w zaokrągleniu 365 „</p>
a	dla 1 furjera			72		
b	dla 2 woźnych rocznie po 72 ct.			144		
c	dla 113 posterunków po 2 złr. 4 ct.			52	68	
	a w zaokrągleniu			230	232	
B	Komenda 12ta c. k. żandarmeryi krajowej w Krakowie:					
a	dla 1 furjera rocznie po 72 ct.			72		
b	dla 1 woźnego rocznie po 72 ct.			72		
c	dla 64 posterunków rocznie po 2 złr. 4 ct.			56	132	
	Razem			8	370	
				370	365	

Załącznik 8. do dodatku X. do potrzeb.

VIII.	Pranie bielizny dla prostych, furyerów i woźnych:					<p align="center">do VIII.</p> <p>Na pranie bielizny dla furyerów, woźnych i prostych żąda 11. c. k. komenda żandarmeryi we Lwowie . . . . . 966 złr. 60 ct.</p> <p>komenda 12. c. k. żandarmeryi w Krakowie . . . . . 522 „ 6 „</p> <p>Razem . . . 1489 złr. 66 ct.</p> <p>a to licząc od jednego prześcieradła po . . . . . 4 ct.</p> <p>od 1 poszewki . . . . . 2 „</p> <p>Komisya specyjalna w sprawozdaniu swoim nad budżetem z r. 1866. zauważyła, że ceny powyższe nieco za drogo są policzone, wszelakoż dla braku podstaw in-</p>
A.	Komenda 11ta c. k. żandarmeryi we Lwowie:					
a	dla 1 furjera i 2 woźnych w 6 miesiącach zimowych			39½	1	
b	w 6 miesiącach letnich			70	2	
c	dla 518 żołnierzy i 9 sług oficerskich:					
	w 6 miesiącach zimowych			5½	245	
	w 6 miesiącach letnich			11	490	
	a w zaokrągleniu				35	
					739	
					739	

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
B.	Komenda 12ta c. k. zandarmeryi w Krakowie:					<p>nych, przyjęto w budżecie z roku 1866. te ceny. Z dochodzenia przedsięwziętego przez Oddział rachunkowy Wydziału krajowego, powzięto przekonanie, że w c. k. armii płaci się za pranie jednego prześcieradła po $3^{25}/_{100}$ centów, zaś za jedną poszewkę po $1^{12}/_{100}$ centów.</p> <p>Niewidząc przyczyny, dla którejby można te ceny podwyższać dla zandarmeryi, zwłaszcza że takowa łatwiej osiągnąć może dla siebie wszelką postługę aniżeli żołnierze c. k. armii, preliminuje się wedle powyższych cen, t. j. $3^{25}/_{100}$ centów za pranie 1 prześcieradła, a $1^{12}/_{100}$ centów za pranie 1 poszewki, dla poszczególnionych w przedziale przedmiotowej ludzi zaciężnych ogólną kwotę wydatków na . 1146 złr. 69 ct. a w zaokrągleniu 1147 „ — i tym sposobem zapreliminowaną przez komendy zandarmeryi kwotę . . . . 1488 złr. 66 ct. zmniejsza się o . 341 „ 66 „</p>
a	dla 1 furyera i 1 woźnego w 6 miesiącach zimowych			93		
	w 6 miesiącach letnich			86	1	
b	dla 283 żołnierzy i 7 sług oficerskich:					
	w 6 miesiącach zimowych			85		
	w 6 miesiącach letnich			134	70	
				269	34	
	Razem		40	1517	1147	

Załącznik 9. do dodatku X. do potrzeb.

IX.	Naprawa bielizny (pościeli).					do IX.
A.	Komenda 11ta c. k. zandarmeryi we Lwowie:					Na mocy przepisu kwaterunkowego z roku 1851., należy się pobór tej należności dla niższych rang i dla żonatyh; preliminuje się zatem na podstawie przedłożonych wykazów dla ludzi w czynnej służbie zostających i ich żon, licząc 1 cent. od głowy miesięcznie:
a	dla 1go furyera i 2 woźnych po 1 ct. miesięcznie			36		a) dla komendy 11. c. k. zandarmeryi we Lwowie 64 zł. 44 ct.
b	dla 518 żołn. i 9 sług oficerskich po 1 ct. miesięcznie			29	63	b) dla 12. komendy
c	dla 7 żon wojskowych po 1 ct. miesięcznie			81	11	w Krakowie . . . 35 „ 52 „
	a w zaokrągleniu				64	Razem . . . 99 zł. 96 ct.
					65	a w zaokrągleniu . 100 „ — „

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
B.	Komenda 12ta c. k. żandarmeryi krajowej w Krakowie:					
a	dla 1go furjera i 1go woźnego po 1 ct. miesięcznie			21		
b	dla 283 żołnierzy i 7 sług oficerskich po 1 ct. miesięcznie			80 34		
c	dla 4 żon wojskowych po 1 ct. miesięcznie			18	52	
	a w zaokrągleniu				36	
	Razem		16		99	
	a w zaokrągleniu				100	
			101			

Załącznik 10. do dodatku X. do potrzeb.

X.	Pranie koców zimowych i letnich, sienników, poduszek włosieniem i słomą wypchanych.					do X.
A.	Komenda 11ta c. k. żandarmeryi we Lwowie:					W roku 1866. uchwalił W. Sejm na wniosek komisji specjalnej przyjąć za pranie koców letnich i zimowych, sienników, poduszek włosiennych i słomą wypchanych, po 36 cent. od głowy, w sumie ogólnej . . . . . 303 złr. 48 c.
a	dla 1 furjera i 2 woźnych i ich 3 żon			92 1		Komenda 11. i 12. c. k. żandarmeryi krajowej żąda na r. 1867. od głowy po 32 ct.; ponieważ ta cena jest słuszną, przeto preliminuje się, po wykreśleniu pisarza:
b	dla 518 żołnierzy, 4 sług oficerskich i 4 żon wojskowych			96 168	88 170	a) dla komendy 11. c. k. żandarmeryi . . . . . 170 zł. 88 c.
	a w zaokrągleniu				171	b) dla komendy 12. c. k. żandarmeryi 95 „ 4 „
B.	Komenda 12ta c. k. żandarmeryi w Krakowie:					Razem . . . . . 265 zł. 92 c.
a	dla 1go furjera i 1go woźnego i ich żon			28 1		a w zaokrągleniu . . . . . 267 „ — „
b	dla 283 żołnierzy i 7 sług oficerskich			90 92 96		
c	dla 3 żon wojskowych				95	
	a w zaokrągleniu				96	
	Razem		48		265	
	a w zaokrągleniu				267	
			303			

Załącznik 11. do dodatku X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
XI.	Świeże napełnianie i dopełnianie sienników i poduszek słomą.					do XI. Na świeże napełnianie i dopełnianie sienników i poduszek słomą żąda komenda 11. c. k. zandarmeryi . . . . . 402 zł. 75 c. a komenda 12. c. k. zandarmeryi w Krakowie . . . . . 217 „ 50. „ Razem . . . . . 620 zł. 25 c. a to na podstawie dotychczasowego zwyczaju, za jednorazowe napełnienie słomą po 30 ct., zaś za 3razowe dopełnianie po 15 centów, razem od głowy po 75 ct. Chociaż w c. k. armii przepisane jest tylko dwurazowe dopełnianie sienników słomą, to jednak ze względu na przepis zawarty w ustępie 4. lit. D. patentu kwaternkowego z r. 1851. przyjmuje się żądane 3razowe dopełnianie tychże sienników dla zandarmeryi, i w skutek tego się prelininuje: A. dla 537 głów po 75 c. 402 zł. 75 c. B. „ 290 „ „ „ 217 „ 50 „ Razem . . . . . 620 zł. 25 c. a w zaokrągleniu . . . . . 621 „ — „
A.	Komenda 11ta c. k. zandarmeryi we Lwowie :					
a	dla 1go furyera i 2 woźnych po 75 ct.			25	2	
b	dla 518 żołnierzy i 9 sług oficerskich			25	395	
c	dla 7 żon wojskowych			25	5	75
	a w zaokrągleniu					402
B.	Komenda 12ta c. k. zandarmeryi krajowej w Krakowie :					
a	dla 1go furyera i 1go woźnego			50	1	
b	dla 283 żołnierzy i sług oficerskich			25	212	
c	dla 5 żon wojskowych			75	3	50
	a w zaokrągleniu					217
	Razem		25	632		218
	a w zaokrągleniu					620
						621

Załącznik 12. do dodatku X. do potrzeb.

XII.	Uzupełnienie bielizny pościelnej, koców, poduszek słomą wypchanych sienników.					do XII. Komenda 11ta zandarmeryi we Lwowie żąda . . . 2376 złr. Komenda zandarmeryi w Krakowie . . . 1305 „ Razem . . . . . 3681 złr. licząc po 4 złr. 50 ct. za 818 głów, którą to kwotę ryczałtową w myśl uchwały sejmowej z dnia 13. Kwietnia 1866. znizono na 3 złr. od głowy. Wydatki te dotyczą się uzupełnienia : prześcieradeł, poszewek,
A.	Komenda 11ta c. k. zandarmeryi krajowej we Lwowie :					
a	dla 1go furyera i 2 woźnych na każdego po 3 złr.				9	
b	dla 518 ludzi na każdego po 3 złr.				1554	
c	dla 7 żon wojskowych na każdą po 3 złr.				21	1584

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
B.	Komenda 12ta c. k. żandarmeryi krajowej w Krukowie:					koców letnich i zimowych, siennek, poduszek słomianych i poduszek włosianych (włosieniem wypchanych). Do roku 1866. liczyła c. k. żandarmerya na każdą głowę po 9 złr. 10 ct. Preliminuje się po 3 złr. na każdą głowę, którąto kwota ze względu na wydane rozporządzenie, tyżące się zniesienia materaców, powinna być dostateczną. Sprawianie i naprawianie materaców włosianych ustało w moc reskr. Ministr. z d. 3. Sierpnia 1866 L. 4065 (L. Wydz. kr. 3695).
a	dla 1go fryjera i 1 woźnego po 3 złr.			6		
b	dla 283 ludzi po 3 złr.			849		
c	dla 5 żon wojskowych po 3 złr.			15	870	
	Razem		2442		2454	

Załącznik 13. do dodatku X. do potrzeb.

XIII.	Opał i oświetlenie kancelaryj skrzydłowych i plutonowych.					do XIII.
A.	Komenda 11. c. k. żandarmeryi we Lwowie:					Dla każdej kancelaryi liczy się na podstawie przepisu o ryczałtowaniu z d. 13/10 1862. po 2 ⁶ / ₁₀ sagów drzewa i 26 funtów świec, a mianowicie: w komendzie 11. c. k. żandarmeryi: dla 2 kancelaryj skrzydłowych a 5 plutonowych 18 ² / ₁₀ sagów 30'' drzewa twardego po 10 zł. . 182 złr. — c. i 182 ² / ₁₀ świec po 44 c. 80 " 8 "
a	dla 2 stacyj skrzydłowych			8		
	" 5 " plutonowych			262		
	a w zaokrągleniu				263	
	Razem				160	
B.	Komenda 12. c. k. żandarmeryi w Krakowie:					Zaś w komendzie 12. c. k. żandarmeryi w Krakowie: dla 2 kancelaryj skrzydłowych i 2 plutonowych 10 ² / ₁₀ sagów 30'' drzewa twardego, i 80 ² / ₁₀ świec.
a	dla 2. stacyj skrzydłowych			11		Nieznajdując przesady w cenach świec (po 44 ct. $\mathcal{Z}$), a uznając ceny drzewa opałowego jako służące i oparte na cenach targowych, preliminuje się — obliczywszy na powyższych zasadach potrzebę tej rubryki — dla komendy 11. c. k. żandarmeryi 262 zł. 8 c. a dla komendy 12. c. k. żandarmeryi . 159 " 11 "
	" 2. " plutonowych			159		
	a w zaokrągleniu				423	
	Razem		51	764	423	Razem . . . 421 " 19 " a w zaokrągleniu . 423 " — "

Załącznik 14. do dodatku X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
XIV.	Opał i oświetlenie pomieszczeń oficerów, rachmistrzów, furerów i woźnych.					
A	Komenda 11. c. k. żandarmeryi kraj. we Lwowie:					do XIV.
a	2 oficerów we Lwowie:					Dla każdego oficera i rachmistrza liczy się po 4 sągi drzewa i po 30 $\mathcal{W}$ świec, dla każdego furerera i woźnego po 2 sągi drzewa i 12 $\mathcal{W}$ świec.
	8 sąg. drzewa po 12 złr. — ct.	.	.	96		Na podstawie wykazanego przez komendę 11. i 12. c. k. żandarmeryi stanu oficerów i niższych rang, wypada dla 11 oficerów 44 sągów 30" twardego drzewa i 330 $\mathcal{W}$ świec, dla 2 furerów i 3 woźnych 10 sągów 30" twardego drzewa i 60 $\mathcal{W}$ świec.
	60 $\mathcal{W}$ świec " — " 44 "	.	.	26		Ceny świec i drzewa obliczono na wyszczególnionej zasadzie przy załączniku 13.
b	1 furer i 2 woźnych:					Preliminuje się przeto komendzie 11. c. k. żandarm. 476 zł. 24 c. a dla komendy 12.
	6 sąg. drzewa po 12 zł. — ct.	.	.	72		c. k. żandarmeryi . 268 " 80 "
	36 $\mathcal{W}$ świec " — " 44 "	.	.	15		Razem . . 745 " 4 "
c	dla 5 oficerów na prowincyi:					a w zaokrągleniu . 746 " — "
	20 sąg. drzewa po 10 złr. — ct.	.	.	200		
	150 $\mathcal{W}$ świec " — " 44 "	.	.	66	24	
	a w zaokrągleniu	.	.		476	
B	Komenda 12. c. k. żandarmeryi kraj. w Krakowie:					
a	2 oficerów w Krakowie:					
	8 sąg. drzewa po 12 złr. 42 ct.	.	.	99	36	
	60 $\mathcal{W}$ świec " — " 44 "	.	.	26	40	
b	1 furer i 1 woźny:					
	4 sągi drzewa po 12 złr. 42 ct.	.	.	49	68	
	24 $\mathcal{W}$ świec " — " 44 "	.	.	10	56	
c	2 oficerów na prowincyi:					
	4 sągi drzewa po 7 złr. 99 $\frac{1}{2}$ ct.	.	.	31	98	
	4 " " " 6 " 10 $\frac{1}{2}$ "	.	.	24	42	
	60 $\mathcal{W}$ świec " — " 44 "	.	.	26	40	80
	a w zaokrągleniu	.	.		268	
	Razem	.	.	303	4	
	a w zaokrągleniu	.	.		746	

Załącznik 15. do dodatku X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
XV.	Różne inne wydatki:					
A	Komenda 11. c. k. żandarmerji we Lwowie				150	do XV. Komenda 11. c. k. żandarmerji we Lwowie żądana rozmaite wydatki . . . . . 420 zł. 39 c. Komenda 12. c. k. żandarmerji w Krakowie . . . . . 244 „ 44 „ Razem . . . 864 zł. 83 c. Zważywszy, iż wszystkie ryczałtowe potrzeby w porównaniu z uchwalonym na rok 1866. preliminarzem znacznie niżono; zważywszy dalej, iż w roku bieżącym przy niektórych rubrykach tylko na najściśle obliczone potrzeby prelininowano; zważywszy, że nieprzewidziane preliminarzem tegorocznym nie objęte potrzeby w ciągu roku wydarzyć się mogą, wnosi się: a) aby komendzie 11. c. k. żandarmerji we Lwowie 150 zł. b) komendzie 12. c. k. żandarmerji w Krakowie 50 „ Razem . . . 200 zł. na wydatki nieprzewidziane zezwolić.
B	Komenda 12. c. k. żandarmerji w Krakowie				50	
	Razem				200	

Załącznik 16. do dodatku X. do potrzeb.

XVI.	Najem pomieszkania i koszar.					do XVI. A
A	Komenda 11. c. k. żandarmerji we Lwowie				12343	Komenda 11. c. k. żandarmerji we Lwowie wykazuje czynsze, które się płać za najem pomieszkzań oficerskich, za kancelarye i koszary na . . . 20627 złr. 95 c. po odtrąceniu zaś wykazuje: 1. dodatek Bukowiny do najmu lokalności sztabowych w kwocie . . . 88 złr. 11 c.
B	Komenda 12. c. k. żandarmerji w Krakowie				7051	
	Razem		21565		19394	

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
						<p>2. wynagrodzenie z funduszu żandarmerji za kwatery komendanta sztabu . . . 420 zł. adjutanta . . . 210 „ oficera rachmistrza . . . 210 „ furyera . . . 63 „ woźnego . . . 63 „ ryczałtowo za kancelaryę sztabową . . . . 630 „ nakoniec noclegowe za żołnierzy . . . 4258 „ 58 ct.</p> <p align="right">5942 złr. 61½ c.</p> <p>Żąda zatem od funduszu krajowego . . 14685 złr. 33½ c.</p> <p>Wydział krajowy obliczywszy kwoty należące się funduszowi krajowemu z funduszu żandarmerji, na podstawie tabeli dyslokacyjnej z dnia 30. Czerwca 1866. komendy 11. c. k. żandarmerji krajowej i przepisu, znalazł, że zwroty za kwatery oficerskie należące się, wyuozą, mianowicie:</p> <p>za kwatery kome- danta . . . 420 złr. „ adjutanta . 210 „ „ oficera rachmistrza . . 210 „</p> <p>(§. 4., 7., 8.) ryczałtowo za kancelaryę sztabową . . . 630 „ za kwatery furyera . 63 „ „ 2 woźnych po 63 złr. . 126 „ „ 3 rotmistrzów po 315 złr. 945 „ „ 3 poruczników po 210 złr. 630 „</p> <p align="right">razem 3234 złr.</p> <p>Dalej zwrot noclegowego za 518 ludzi po 2⅓ c. dziennie od głowy, czyli rocznie po 9 złr.</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
						<p>58$\frac{1}{8}$ c. od głowy wynosi . . . . . 4963 złr. 9 c. razem 8197 złr. 9 c.</p> <p>nakoniec dodatek Bukowiny do lokalności sztabowych . . . . . 88 „ 11$\frac{1}{2}$ razem 8285 zł. 20$\frac{1}{2}$</p> <p>Porównaniem z powyżej przez 11. komendę c. k. żandarmeryi do odtracenia wykazanej kwoty . 5942 „ 61$\frac{1}{2}$</p> <p>pokazuje się, iż takową obliczono za mało o . . . . . 2344 zł. 53 c.</p> <p>Preliminuje się zatem na podstawie zbędnych dokumentów i wykazów dostarczonych przez 11. komendę żandarm. we Lwowie na czynsze za najem pomieszczeń oficerskich, na kancelarye i koszarę kwotę . . . . . 20627 „ 95 „</p> <p>a po odtrąceniu obliczonych według tabeli dyslokacyjnej z dnia 30. Czerwca 1866. funduszowi krajow. od funduszu c. k. żandarmeryi należących zwrotów w kwocie . . . . . 8285 „ 20$\frac{1}{2}$</p> <p>roczną potrzebę dla tejże 11. komendy żandarmeryi w Lwowie . . . . . 12342 zł. 74$\frac{1}{2}$ a w zaokrągleniu 12343 złr.</p> <p align="center">do B.</p> <p>Komenda 12. c. k. żandarmeryi w Krakowie wykazuje należytość za najem pomieszczeń oficerskich, na kancelarye i koszarę, kwotę . . . . . 12408 zł.</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
						<p>do odtrąceniu zaś:</p> <p>za kwaterę komendanta . 420 zł.</p> <p>„ adjutanta . 210 „</p> <p>„ oficera rachmistrza . 210 „</p> <p>„ furyera . 63 „</p> <p>„ woźnego . 63 „</p> <p>„ pisarza . 9 „ 12¹/₂ c</p> <p>„ 2 rotmistrzów po 315 zł. 630 „ — „</p> <p>„ 2 porucznik. po 210 zł. 420 „ — „</p> <p>noclegowe za żołnierzy . . . 2609 „ 75 „</p> <p>razem . . . 4634 zł. 87¹/₂ c.</p> <p>Ząda od funduszu krajowego . 7773 „ 12¹/₂ „</p> <p>Wydział krajowy, obliczywszy kwoty, które funduszowi krajowemu z funduszu c. k. żandarmeryi na podstawie przedłożonego przez komendę 12. c. k. żandarmeryi w Krakowie wykazu z dnia 29. Sierpnia 1866. się należą, przekonał się, że nie policzono w nim ryczałt za kancelaryę sztabową do odtrącenia; zaś kwaterowe za pisarza w kwocie 9 zł. 12¹/₂ mylnie jako zwrot funduszowi krajowemu wykazano, gdyż pisarz z funduszu krajowego nie pobiera kwaterunkowego.</p> <p>Sprawdzono zatem należności przypadające na podstawie udzielonego wykazu z dnia 29. Sierpnia 1866, i według tego sprawdzenia należą się z funduszu c. k. żandarmeryi w Krakowie, funduszowi krajowemu zwroty za pomieszkania, a mianowicie:</p> <p>za kwaterę komendanta . . 420 zł.</p> <p>„ adjutanta . 210 „</p> <p>„ oficera rachmistrza . 210 „</p> <p>„ furyera . 63 „</p> <p>„ woźnego . 63 „</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
						ryczałtowo za kancelaryę sztab. 630 zł. za kwatery 2 rotmistrzów po 315 zł. . . 630 „ „ 2 porucznik. po 210 zł. . . 420 „ noclegowe za 283 ludzi po $2\frac{5}{8}$ czyli 9 złr. $58\frac{1}{8}$ ct. za głowe . . . 2711 „ 49 $\frac{1}{2}$ c. Razem . . . 5357 zł. 49 $\frac{1}{2}$ c. Na podstawie tego obliczenia preliminarje Wydział krajowy na powyższe przez komendę 12. c. k. zandarmeryi w Krakowie wykazane czynsze za najem pomieszczeń oficerskich, na kancelaryę i koszary kwote . 12408 zł. a po odtrąceniu powyżej obliczonych, funduszowi krajowemu z funduszu c. k. zandarmeryi w Krakowie należących się zwrotów w kwocie 5357 „ 49 $\frac{1}{2}$ ct. jako należycie przypadająca na rok 1867. z funduszu krajowego dla 12. komendy c. k. zandarmeryi w Krakowie 7050 „ 50 $\frac{1}{2}$ „ czyli w okrągłej sumie . . . 7051 „ — „

Dodatek XI. do potrzeb.

Podatki i daniny.					
1	Podatek dochodowy od odsetków obligacyjnych po 7%	718	695	695	do 1. Odsetki obligacyjne wynoszą według rubryki I. pokrycia 9924 złr., od której to kwoty oblicza się przepisany prawem dotyczącym podatek dochodowy 7%

Dodatek XII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
	Dopłaty na drogi.					Z powodu sankcjonowanej Ustawy o drogach krajowych (z dnia 18. Sierpnia 1866. §. 18.) przyjęto prawdopodobna potrzeb: a) na drogi krajowe 185.000 zlr. b) wsparcie na budowę dróg powiatowych 5.000 „ c) wsparcie na budowę dróg gminnych 10.000 „ Razem 200.000 zlr.
	A.					
	Drogi krajowe:					
a	zarząd dróg krajowych			40000		
b	dalsza budowa już istniejących dróg krajowych			50000		
c	utrzymanie dróg krajowych			95000	185000	
	B.					
	Wsparcie na budowę dróg powiatowych			5000	5000	
	C.					
	Wsparcie na budowę dróg gminnych			10000	10000	
	Razem		63555		200000	

Dodatek XIII. do potrzeb.

	Budowy wodne.					Dla braku podstaw nie się nie prelinuje.
a	Zarząd					
b	utrzymanie i budowa	248				

Dodatek XIV. do potrzeb.

	Różne przypadkowe.					do 1.
1	Utrzymanie i ustawienie słupów granicznych		300		300	podług przeszłorocznego wniosku.
2	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	537	30000		30000	do 2.
	Razem	537			30300	na podstawie §. 9. instrukcyi dla Wydziału krajowego i Uchwały sejmowej z r. 1866.

Fundusz szpitalu głównego,

Oddział chorych.

Preliminarz specyjalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału krajowego	Wydziału specyal- nego		
Złote austriackie						
1	Odsetki od kapitałów	2312	2425			<p>Na mocy rozporządzenia wysokiego Ministerstwa Stanu z dnia 12. Czerwca 1864. l. 7782 (rozp. Nam. z 26. Czerwca 1864. l. 30.647 i rozp. prez. Nam. z dnia 22. i 30. Sierpnia 1866. l. 6997 i 7697), zastosowanych do odbytych z Wydziałem krajowym rokowań, należy pokryć wykazany niedobór w kwocie 8878 złr. z funduszu krajowego, ponieważ w myśl powyższych rozporządzeń prawomocnych, stosunek gminy miasta Lwowa do szpitalu głównego w ten sposób uregulowany został, że nie pokryte własnymi dochodami kosztami leczenia i pielęgnowania chorych do gminy miasta Lwowa przynależnych, z funduszu krajowego pokryte być mają.</p> <p>Reszta niedoboru wynikającego z rubryk wydatków administracyjnych, obowiązana jest gmina miasta Lwowa ponieść. Wspomniane dochody własne, do powyższego pokrycia przeznaczone, są:</p> <p>a) 1/5 część z dochodów rogatek miejskich wynosząca przeciętnie 20.924 złr.</p> <p>b) dochód z legatów przymusowych przeciętnie 2587 złr. ;</p> <p>W porównaniu zatem przeciętnej sumy dni utrzymania chorych biednych miasta Lwowa z r. 1863. 1864. i 1865., a właściwie przeciętnej sumy wypada-</p>
2	Zapisy i legaty przymusowe	2087	2500			
3	Dochód z realności	334	282			
4	Dodatki	21487	22172			
5	Zwroty kosztów leczenia	48316	46040			
6	Różne dochody	42889	634			
	Razem	117425	74913			
	W porównaniu z potrzebami		82891			
	Okazuje się niedobór		8878			
	Przepisek A.					
	Dni utrzymania biednych chorych miasta Lwowa było					
	w r. 1863. 63,373					
	" 1864. 66,928					
	" 1865. 70,717					
	Razem 201,018					
	co czyni przeciętnie dni 67,006					
	Licząc za każdy dzień wyznaczoną takse . . . . . 49 ct.,					
	okazuje się prawdopodobna potrzeba na r. 1867 w kwocie 32,832 złr. 94 ct.		32832			
	Na pokrycie tej potrzeby są przewidziane:					
a	1/5 część dochodów z rogatek miejskich:					
	Te wynosiły w r. 1863. 18.000 złr.					
	" 1864. 24.612 „					
	" 1865. 20.160 „					
	Razem 62.772 złr.					
	co czyni przeciętnie 20,924 „	20924				
b	Legaty przymusowe:					
	Te wynosiły w r. 1863. 2.966 złr.					
	" 1864. 2.707 „					
	" 1865. 2.087 „					
	Razem 7.760 złr.,					
	przeciętnie 2,587 „	2587				
	razem dochodów		23511			
	Potrąciwszy te dochody od powyż wykazanych potrzeb, okazuje się niedobór		9321			

P o t r z e b y

Liczba pu- rzadkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- owego	Wydziału specyal- nego		
Żłote austriackie						
1	Place urzędników i sług	10464	10679			
2	Odstawne	49	58			
3	Adjuta i substytucye	1313	1187			
4	Dyurna	695	320			
5	Penysye	957	938			
6	Zaopatrzenie i dary z łaski	160	149			
7	Odprawy i spłaty kwartałów po- śmiertnych	175	.			
8	Emolumenta	307	208			
9	Wydatki kapliczne	1	60			
10	Najem pomieszczeń	4463	4583			
11	Potrzeby kancelaryjne	416	1134			
12	Remuneracye i zapomogi	557	506			
13	Koszta gospodarcze	58345	58300			
14	Zwrot kosztów leczenia	1521	1545			
15	Utrzymanie budynków	5682	2144			
16	Odsetki od kapitałów dłużnych	80	80			
17	Różne wydatki	771	1000			
	Razem	85936	82391			
	Do tego różnica okazująca się z porównania wynikłości obliczonych na podstawie liczby dni utrzymania biednych chorych, i dochodów na pokrycie tych kosztów przeznaczonych, w moc uchwały Wydziału krajowego z dnia 14 Listopada r. b. (Patrz przypisek A. na stronie pokrycia).		443			
	Razem	85936	83334			

P o k r y c i e

Liczba po-
rządkowa

Wyszczególnienie rubryk

Wyni-
kłość
z roku
1865

Wniosek na rok 1867

Wydziału
krajowego

Wydziału
specyjal-
nego

Uchwała
Sejmu

Uzasadnienie

Żłote austriackie

Porównywując tę wynikłość z nie-
doborem wypływającym z obli-
czenia na podstawie zamknięć
rachunkowych . . . . .

okazuje się zwiększona potrzeb o
(patrz rub. 13 potrzeb.)

8878

94

443

jących kosztów, do prze-
ciętnej sumy wspomnio-
nych dochodów, okazuje
się wedle zestawienia za-
wartego w przypisku A.,
iż tym sposobem obliczony
niedobór wynosi 9321 złr.
94 ct. — Mając na uwa-
dze wzmagającą się epi-
demię choleryczną, i praw-
dopodobne zwiększenie
liczby chorych w r. 1867.;
dalej zważywszy, że gmi-
na miasta Lwowa na udzie-
lony sobie preliniarz
szpitalu głównego we Lwo-
wie za rok 1867. dotąd
żadnych uwag nie ucy-
wiła, postanowił Wydział
krajowy uchwałą z dnia
14. Listopada 1866. udzie-
lić tytułem ryczałtu tym-
czasowo kwotę 9321 złr.,
obliczoną na podstawie za-
łączonego uwidocznionego
w przedziale pokrycia
przypisku z tem zastrze-
żeniem, że ostateczny
obrachunek i wzajemna
kompensacya ma nastą-
pić po zamknięciu rachun-
ków na rok 1867.

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
1	Odsetki od kapitałów.					
a	Od obligacji oprocentowanych wal. wied. od kapitału 9580 złr. po 2½% 100 złr. 59 ct.	.	.	101		Wyrahowana jednoroczna należność wedle stopy procentowej.
b	Od obligacji oprocentowanych w mon. kon. od kapitału 52079 zł. 43 ct. po 5% 2283 „ 36 „	.	.	2283		
c	Od listów zastawnych imiennej wartości 200 zł. po 4% . . . 8 „	.	.	8		
d	Od książki kasy oszczędności imiennej wartości 43 złr. 56 ct. po 4% . . . . 1 „ 38 „	.	.	1		
e	Od ulokowanego u A. Kuhn kapitału 610 złr. 14 ct. 5% . . . 32 „ 3 „	.	.	32		
	Razem . . .	2312	2414		2425	

Dodatek II. do pokrycia.

1	Zapisy i legaty przymusowe.	2087	2620	2500	Wedle przecięcia: Przychód wynosił w r. 1863. 2966 złr. „ w r. 1864. 2707 „ „ „ 1865. 2087 „ Razem . . . 7760 złr. co czyni przeciętnie . 2587 „ a ze względu na ciągle zmniejszającą się wynikłość, prelininuje się tylko kwota równa 2500 złr.
---	-----------------------------	------	------	------	---

Dodatek III. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
1	Dochód z realności. Czynsz za ubikacye do kliniki używane z rocznych 441 złr.	334	282	.	282	Na podstawie dzielnika stałego, wydanego rozp. gub. z dnia 17. Marca 1854. l. 43945, wedle którego przypada w tej rubryce od 100 złr. 64 ¹⁰ / ₁₀₀ .

Dodatek IV. do pokrycia.

1	Dodatki. Relutum za należące ze Skarbu 200 sągów drzewa opałowego . . . . . 1900 zł.	1273	1280	1218		do 1. Według rozp. Namiest. z 30. Marca i 11. Września 1866. l. 17242 i 45770 ustaloną została cena od jednego sąga drzewa opałowego na rok 1867. na . . . 9 złr. 50 ct. Za 200 sągów drzewa wypada zatem należytość w kwocie 1900 zł., z których wedle dzielnika stałego na fundusz szpitalu głównego 1218 złr. przypada. (64 ¹⁰ / ₁₀₀). Patrz oddział obłąkanych dodatek 3. poz. 1. i oddział położnic dodatek 3. poz. 1.
2	$\frac{1}{5}$ z dochodu rogatek miejskich	20160	21100	20900		do 2. Wedle przecięcia trzyletniego: Przychód wynosił w r. 1863. 18000 zł. " " 1864. 24612 " " " 1865. 20160 " <u>Razem 62772 złr.</u> wedle przecięcia rocznie 20924 " a w zaokrąglonej kwocie 20900 "
3	Dodatek na utrzymanie trupiarni . . . . . 84 zł. Razem . . .	54	54	54		do 3. Dodatek ten z miejskiej kasy, wynosi rocznie . . . 84 złr. z których wedle dzielnika stałego (64 ¹⁰ / ₁₀₀) przypada na fundusz szpitalu głównego, kwota 54 złr. Patrz oddział obłąkanych dod. 3. poz. 2. i oddział położnic dod. 3. poz. 2.
		21487	22434	22172	22172	

Dodatek V. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych														
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie								
				szczegól	ogół									
	Zwroty kosztów leczenia.													
1	Od chorych płacących . . .	7237				<p>Na tę rubrykę preliminuje się na podstawie przeciętnej ilości dni pielęgnowania i utrzymania chorych.</p> <p>Wedle dotyczących sumarycznych wykazów wynosiła ilość powyższych dni w roku</p> <table border="0"> <tr> <td>1863. . . . .</td> <td>93356</td> </tr> <tr> <td>1864. . . . .</td> <td>85061</td> </tr> <tr> <td>1865. . . . .</td> <td>100707</td> </tr> <tr> <td>Razem . . . . .</td> <td>279124.</td> </tr> </table> <p>Podług przecięcia wynosi ilość dni rocznie . . . . . 93041, które po cenie oznaczonej na rok 1867. rozporządzenia Namieśtnictwa z dnia 29. Grudnia 1865. l. 69895 za każdy dzień po 49 ct. licząc, wynoszą rocznie . . . . . 45590 zł. (patrz przypisek 1.), a dodawszy do tego przeciętną kwotę dochodu z miejskiej kasy za leczenie biednych z zakładu ś. Łazarza i innych w ilości . . . 335 „ (patrz przypisek 2.), okazuje się właściwa kwota do preliminowania . . . . . 45925 złr. a w sumie zaokrąglonej 46000 „</p> <p>Zwraca się jednak uwagę, że w tej sumie nie jest zawarta należność za biednych chorych do miasta Lwowa przynależnych, kosztta te bowiem przez przeciąg roku wykazują się na fundusz szpitalu głównego, a obrachowanie ostateczne z funduszem krajowym w myśl rozp. Wysokiego Ministerstwa Stanu z dnia 12. Czerwca do l 7782, rozporz. Namiest. z dnia 26. Czerwca 1864. l. 30647 i 22. Sierpnia 1866. l. 6997n, a-</p>	1863.	93356	1864.	85061	1865.	100707	Razem	279124.
1863.	93356													
1864.	85061													
1865.	100707													
Razem	279124.													
2	Od funduszy publicznych . . .	41079												
	Razem	48316	43150		46000									

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
						<p>stąpić może dopiero po upływie każdego roku i po zamknięciu dotyczących rachunków.</p> <p>Przypisek 1. W roku 1865. wynosi ilość dni pielęgnowania . . . . . 171424, z tego wypadła odciągnąć dni wykazane na fundusz szpitalu główn. wedle wykazu zarządu . . . 70717 Wynosi zatem tylko . . . 100707.</p> <p>Przypisek 2. Dochód ten z miejskiej kasy wynosił w roku 1863. . . . . 290 zł „ 1864. . . . . 382 „ „ 1865. . . . . 334 „ Razem . . . . . 1006 zł. przeciętnie . . . . . 335 „</p>

Dodatek VI. do pokrycia.

Rozmaite dochody					
1	Zwroty rachunkowe, wpływy za sprzedane sprzęty funduszowe i inne pomniejsze dochody	42780	480	543	<p>do 1.</p> <p>Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła wprowadzie w roku 1863. . . 3661 zł. „ 1864. . . . . 2593 „ „ 1865. . . . . 42780 „ Razem . . . . . 49034 zł.</p> <p>Od tego wypadła jednak odciągnąć, a mianowicie od wynikłości z roku 1863. zwrot kosztów budowy trauzetów z funduszu obłąkanych . . . . . 3237 zł. z wynikłości zaś z r. 1864. i 1865. zwroty eżeściowe niedoborów ogólnych za czas od roku 1856. do końca 1861. uiszczone z kasy miejskiej w kwotach . . . . . 21000 „</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
						<p>nareszcie zwrot niedoboru ogólnego z funduszu krajowego za czas od roku 1862. do końca 1864. w kwocie . . . . . 23168 zł.</p> <p>Razem . . . . . 47405 zł.</p> <p>które dochody uważać należy tylko jako nadzwyczajne wpływy za przeszłe lata.</p> <p>Pozostaje zatem tylko w porównaniu powyższych kwot . . . 49034 zł.</p> <p>po odtrąceniu . . . 47405 „</p> <p>reszta w kwocie . . . 1629 zł.</p> <p>z której przeciętna wynikłość wynosi . . . 543 „</p> <p>do 2.</p> <p>Należytość za 15 sągów drzewa po cenie oznaczonej rozporządzeniem Namiestnictwa z dnia 11. Września 1866. l. 45770 na rok 1867. od sąga po 9 zł. 50 ct. wynosi rocznie . 142 złr. 50 ct. z czego wedle dzielnika stałego na fundusz szpitalu głównego . 91 „ przypada.</p> <p>Patrz oddział obłąkanych Dodatek 5. poz. 2. i oddział położnic Dodatek 5. poz. 2.</p>
2	Zwrot od funduszu klinicznego za 15 sągów drzewa opałowego	109	88	91		
	Razem	42889	568	634	634	

Dodatek E. do potrzeb.

Płace urzędników, lekarzy i sług.					
1	Płace urzędników i sług . . .	1853	2861	2861	Wedle załączników. /-
2	„ lekarzy	1775	1701	1701	
3	„ nadzorców i służby domu	6836	5879	6117	
	Razem	10464	10441	10679	

Załącznik I. do dodatku I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
1	Płace urzędników i służ:					
a	Dyrektorowi z rocznych 840 zł.	525	.	701		<p>Stale płace obliczone według dzielnika stałego.</p> <p>Patrz oddział obłąkanych i położnic.</p> <p>Zwraca się uwagę, że wynikłość w r. 1865. dla tego jest mniejszą, ponieważ posada dyrektora od 1. Października, posady zaś zarządcy, nadzorecy domu i pierwszej praczki, przez cały rok obsadzone nie były — wynikłość zaś z substytucyj powyższych posad pod właściwą rubryką (3) wykazana jest.</p> <p align="center">do lit. i.</p> <p>Zaslugi oddźwicznego ponosi 89⁵/₁₀₀% oddział chorych, zaś resztę 10⁷/₁₀₀% oddział położnic.</p>
b	Zarządcy „ . 630 „	.	.	526		
c	Kontrolorowi „ . 525 „	438	.	438		
d	1mu pisarzowi „ . 210 „	175	.	175		
e	2mu „ „ . 315 „	263	.	263		
f	nadzorecy domu „ . 210 „	.	.	175		
g	„ chorych „ . 210 „	175	.	175		
h	woźnemu „ . 150 „20ct.	126	.	126		
i	oddźwicznemu „ . 168 „ .	151	.	151		
k	1szej praczce „ . 157 „50 „	.	.	131		
	Razem	1853	2861	2861	2861	

Załącznik 2. do dodatku I. do potrzeb.

	Płace lekarzy.				
1	1. chirurg z rocznych . 630 zł.	515	.	441	<p align="center">ad 1</p> <p>Tę płacę ponosi fundusz szpitalu głównego wspólnie z funduszem obłąkanych, wedle dzielnika stałego.</p> <p>Patrz oddział obłąkanych i położnic.</p> <p>Wynikłość w r. 1865. dla tego jest wyższą, albowiem należytość za miesiące Listopad i Grudzień 1864. dopiero w tym roku uiszczono zostały.</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
2	lekarz dla oddz. syfil. . 630 zł.	630		630		do 2. i 3.
3	" " " internist. 630 "	630		630		Te płać ponosi w zupełności fundusz szpitala głównego.
	Razem . . .	1775	1701	1701	1701	

Załącznik 3. do dodatku I. do potrzeb.

Nadzorcóm przy chorych i służbie domu.					
1	" " " " "	6836	5879	6117	Wedle przecięcia wynikłość wynosiła: w roku 1863. . . 5635 zlr. " 1864. . . 5879 " " 1865. . . 6836 " Razem . 18350 zlr. a zatem wedle przecięcia rocznie . . . 6117 " Większa wynikłość w r. 1865. uzasadnia się znacznie większą ilością chorych — a zatem i większą potrzebą na służbę.

Dodatek II. do potrzeb.

Odstawne.					
1	Maciejowi Graass, kwieskowemu pisarzowi, roczn. 70 zlr.	49	58	58	Wedle dzielnika stałego $83\frac{4}{100}\%$. Patrz oddział obłąkanych i położnic.

Dodatek III. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość 1865 z roku	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Adjuta i substytucye.					
1	Pierwszemu sekundaryuszowi, Dr. Med., rocznie 157 złr. 50 c.	141	158	158		do poz. 1 — 5. Jednoroczna należność.
2	Dwom sekundaryuszom, chi- rurgom rocznie po 105 złr. .	233	210	210		
3	Dwom praktykantom lekar- skim rocznie po 105 złr. . . .	233	210	210		
4	Na wikt dla sekundaryusza pod poz. 1., dziennie po 21 ct.	69	77	77		
5	detto dla dwóch sekundaryu- szów pod poz. 2., dziennie po 42 c. każdemu	307	306	307		
6	Substytucye	330	.	225		do poz. 6.
	Razem . . .	1313	961	1187	1187	<p>Ponieważ w skutek rozporza- dzenia Namiestnictwa z dnia 21. Grudnia 1865. l. 66.409 płaça za- stępcy zarządcy p. Leona Śliwiń- skiego, oficyała c. k. rząd. izby obrachunkowej, w kwocie 800 zł., a podwyższona od r. 1866. na 900 złr., w zupełności z fun- duszów szpitalnych poniesioną być ma, a na płacę zarządcy pod wła- ściwą rubryką 1. tylko 630 złr. preliminowano, wypada zatem na tę rubrykę jako substytucyę przy- padającą nadwyżkę w kwocie 270 złr. wynoszącą, wedle dzielnika stałego 225 złr. zapreliminować.</p> <p>Patrz oddział obłąkanych do- datek 4. poz. 1. i połącznic. dod. 4.</p> <p>Wynikłość z r. 1865. wyno- siła:</p> <p>z substytucyi praczki . 131 złr. a nadzorcy domu . . 199 „ Razem . . 330 złr.</p> <p>Te wydatki jednak są już u- względnione pod właściwą rubry- ką 1., dla tego pod tą rubryką się nie prelinują.</p>

Dodatek IV. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
1	<p align="center">Dyurna.</p> <p>Dla jednego pisarza dziennego w kancelaryi zarządu dziennie po 1 zlr. 5 ct. . . . 383 zlr.</p>	695	320		320	<p>Jednoroczna należytość wedle dzielnika stałego.</p> <p>Wynikłość z r. 1865. dla tego jest tak znaczną, ponieważ w skutek rozporządzenia Namiestnictwa z dnia 29. Grudnia 1864. liczba 64035 było dodano dwóch pisarzy stałych z płacą dzienną po 70 centów w celu przedszego załatwienia rachunków rocznych na 4 miesiące, zaś jedno dyurnum dziennie po 1 zlr. zaasygnowano rozp. z dnia 3. Listopada 1864. l. 56336 dla oficyna c. k. izby obrachunkowej Leona Sliwińskiego, jako dodatek za zastępstwo zarządcy szpitalu.</p> <p>Teraz nie się nie prelinuje na podobne wypadki, albowiem cała płaca substytuta zarządcy zaasygnowana została z funduszów szpitalnych, i powyższe dyurnum w skutek rozporządzenia Namiestnictwa z dnia 21. Grudnia 1865. l. 66409 już z końcem Grudnia 1865. zostało zamknięte.</p> <p>Do zamknięcia zaś rachunków rocznych osobno pisarzy przyjmować lub stałym pisarzom dyurna asygnować nie ma potrzeby, albowiem stali pisarze są do tego swoją powinnością służbową obowiązani. Tylko do nadzwyczajnych robót w kancelaryi zarządu prelinuje się jedno całe dyurnum.</p>

Dodatek V. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogól	
	Pensye.					
1	Zarządecy pensyonowanemu Franciszkowi Grund rocznych 892 zlr. 92 ent.	737	745	745		Wedla dzielnika stał. (83 ⁴⁰ / ₁₀₀ ‰). Patrz oddział obłakanych i pożycznic.
2	Wagner Ludwice, wdowie po primarynszu, rocznych . 105 zlr.	105	105	105		
3	Bodaszewskiej Agnieszce, wdowie po nadzorcy domu, rocznych 105 zlr.	95	88	88		Wedle dzielnika stał. (83 ⁴⁰ / ₁₀₀ ‰). Patrz oddział obłakanych i pożycznic.
	Razem	937	938	938	938	

Dodatek VI. do potrzeb.

	Zaopatrzenia i dary z łaski.					
1	Christ Laurze, sierocie po kontrolorze, rocznych . 63 zlr.	65	53	53		ad 1. do 3. Wedle dzielnika stał. (83 ⁴⁰ / ₁₀₀ ‰). Patrz oddział obłakanych i pożycznic.
2	Hammer Joannie, sierocie po pisarzu, rocznych . . 63 zlr.	52	53	53		
3	Tomaszewskiej Maryi, wdowie po woźnym, dziennie . . 14 ent.	43	43	43		
	Razem	160	149	149	149	

Dodatek VII. do potrzeb.

	Odprawy i spłata kwartałów pośmiertnych.					
	. . . . .	175				<p>Nie preliniuje się zupełnie dla braku wynikłości.</p> <p>W r. 1865. dostała Jaworska Tekla, wdowa po pisarzu, na podstawie rozporządzenia Namiestu. z dnia 8. Lutego 1865. l. 6428, w skutek powtórnego zamężcia odprawę trzyletniej pensyi rocznych 105 zlr.</p> <p>Przypadająca na fundusz szpitaln głównego część wykazana jest w wynikłości.</p>

Dodatek VIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
	Emolumenta.					
1	Na fiakra prymaryuszowi w oddziale syfilitycznych rocznie . . . . . 105 złr.	105	105	105		do poz. 1. i 2. Jednoroczna należytość.
2	Na fiakra prymaryuszowi w oddziale internistów rocznie 63 zł.	63	63	63		
3	Na ubior dla odźwiernego i woznego	139	46	40		do poz. 3. Ponieważ suknie, które się co dwa, trzy lub cztery lata sprawiają, w r. 1865. (jak wynikłość okazuje) dostarczone były, przeto preliniuje się na rok 1867. tylko wydatek na ubior corocznie dostarczyć się mający.
	Razem	307	214	208	208	Wedle doświadczenia i ze względu na podział tych wydatków wedle dzielnika stałego, wystarczyć na te potrzeby kwota . . . 40 złr

Dodatek IX. do potrzeb.

	Wydatki kapliczne.					
1	. . . . .	1	20	60		<p>Ponieważ zwykle wydatki kapliczne wedle porządku oznaczonego rozporząd. Namiest. z dnia 17. Marca 1854. l. 43945 w r. 1867. fundusz szpitalu głównego ponosić ma, przeto preliniuje się powyższą kwotę 60 złr. na podstawie przeciętnej wynikłości tychże wydatków.</p> <p>Te wynosiły w r. 1863. 49 złr. " 1864. 59 " " 1865. 52 "</p> <p align="right">Razem . 160 zł. Przeciętnie . 53 "</p> <p>a przez wzgląd na wyniknąć mogące nadzwyczajne wydatki, które wszystkim funduszom szpitalnym wedle dzielnika stałego przypadają, w zaokrąglonej kwocie 60 złr.</p>

Dodatek X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wyni- t. śc z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szcze- gół	ogół	
	Najem pomieszkania.					
1	Dodatek na pomieszkanie; a) dyrektorowi rocznie 420 zł. b) kontrolorowi rocz- nie . . . . . 160 „	263 100	350 133	350 133	. .	<p>do poz. 1.</p> <p>Wedle dzielnika stałego (83⁴/₁₀₀%).</p> <p>Wynikłość w roku 1865. dla tego jest mniejszą, albowiem był dyrektor Dr. Ressig tylko do końca Września 1865. należność pobrat; przez ostatni kwartał roku 1865. ta posada obsadzona nie była.</p> <p>Dla zarządcy nie prelimituje się nic, albowiem temu nadane jest pomieszkanie w naturze.</p>
2	Czynsz za najem domu na szpi- tal filialny pod Nr. 357 i 358 ⁴ / ₁₀₀ ,	4100	4100	4100	.	<p>do poz. 2.</p> <p>Z powodu ciągłego wzmaganja się liczby chorych, najęto ten dom na lat 3, t. j. od 1. Października 1864. do końca Września 1867., w skutek rozparz. Namiestnictwa z dn. 30. Maja 1864. l. 8820 za opłatą rocznego czynszu 4100 zł., która to kwota z funduszu szpitalu głównego całkowicie poniesioną być ma; w tym więc roku przy- pada właściwie należność za 3 kwartały w kwocie 3075 zł., ponie- waż jednak przewidzieć nie można, czyli najem tej albo innej jakiej realności i na dalszy czas nie będzie musiał nastąpić, więc w budżecie całoroczna należność się zatrzymuje.</p>
	Razem	4463	4583	4583	4583	

Dodatek XI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Potrzeby kancelaryjne.					
1	Pauszale kancelaryjne rocz- nych . . . . . 112 zł. 54 ct.	94	94	94	.	do poz. 1. Wedle dzielnika stałego (80 ⁴ / ₁₀₀ %).
2	Rozmaite wydatki kancelaryjne nie objęte pod poz. 1	322	515	1040	.	do poz. 2. Wynikłość wynosiła w roku
	Razem	416	609	1134	1134	1863. . . . . 538 zł. 1864. . . . . 505 " 1865. . . . . 322 " Razem . . . . . 1365 zł. przeciętnie rocznie . . . 455 "
						Do tej sumy dodany ma być jednak wydatek na druki kancelaryjne i oprawę książek z po- vodu zaprowadzonej w kancelaryi szpitalu głów- nego manipulacyi wję- zyku polskim. Uwzględniając, że we wspomnianej kancelaryi bardzo znaczna ilość rozmaitych druków zu- żytkowaną bywa, przyj- muje się na tę potrze- bę ryczałtową kwotę . . . 700 zł. z której wedle dzielnika stałego na fundusz szpitalu głównego . . . 585 " wypada. Ogólna suma . 1040 zł. preliminuje się zatem jako prawdop- odobna potrzeba. Patrz oddział obłąkanych i położnic.

Dodatek XII. do potrzeb.

Remuneracye i zapomogi.						
1	Remuneracye stałe	433	346	.	346	Wedle załączników.
2	" zmiennie i zapomogi	124	150	.	160	
	Razem	557	496	.	506	

Załącznik 1. do dodatku XII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
	Remuneracye stałe.					
1	Kapłanowigr. kat. rocznie 100zł.	83	83	83		Wedle dzielnika stałego (83 ⁴⁰ / ₁₀₀ %). Wynikłość z roku 1865. do poz. 2. dla tego jest większa, ponieważ rozp. Namiestnictwa z dnia 25 Października 1865. l. 54025 podwyższono wykazanym trzem praktykantom remuneracyę z rocznych 105 zł. na 150 zł., a trzem bezpłatnym praktykantom asygnowano każdemu po 100 zł. od 29. Września 1865. aż do czasu oddania administracji szpitalu głównego pod zarząd Wydziału krajowego, co też nastąpiło dnia 30. Września 1866. Na dalszy czas od 1. Października r. b. nie potwierdził Wydział krajowy podwyższenia remuneracyi, przeto na tę nadwyżkę też nie się nie preliniuje.
2	Trzem praktykantom le arskim rocznie . . . . . 105 zł.	350	263	263		
	Razem	433	346	346	346	
	Remuneracye niestałe i zapomogi.					
1	Dyakonowi ewangelickiemu, farmaceutycie za sprawdzanie rachunków lekarskich, i zapomogi oficyalistom i sługom	124	150		160	Wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 196 zł. " 1864. . . . . 152 " " 1865. . . . . 124 " <hr/> Razem . . . . . 472 zł. przeciętnie . . . . . 157 " czyli w zaokrąglonej kwocie . . . . . 160 "

Załącznik 2. do dodatku XII. do potrzeb.

Dodatek XIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- czątkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szcze- gół	ogół	
	Koszta gospodarcze.					
1	Na wyżywienie	36103				<p>Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła</p> <p>w roku 1863. . . . 59946 złr. " 1864. . . . 56541 " " 1865. . . . 58345 "</p> <p>Razem . . . 174832 złr. przeciętnie . . . 58277 " czyli w kwocie okrągłej . . . . 58300 "</p> <p>Patrz przypisek uwagi ogólnej i dodatek 5. do pokrycia.</p>
2	" lekarstwo	10619				
3	" ubiór, bieliznę i pościel	4863				
4	" słomę do leży	401				
5	" drzewo opałowe	2334				
6	" oświetlenie	666				
7	" sprzęty domowe	2278				
8	" wydatki sanitarne	1026				
9	" koszty pogrzebowe	-				
10	" instrumenta chirurgiczne	55				
	Razem	58345	58860		58300	

Dodatek XIV. do potrzeb.

	Zwrot kosztów utrzymania cho- rych zakładowi klinicznemu i położnic.					
1		1521	1547		1545	<p>Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła</p> <p>w roku 1864. . . . 5048 złr. " 1864. . . . 3277 " " 1865. . . . 1521 "</p> <p>Razem . . . 9846 złr.</p> <p>Wypada jednak odciągnąć z roku 1863. kwotę 3478 złr. " 1864. " 1734 "</p> <p>Razem . . . 5212 złr.</p> <p>jako zwrot zaległości z dawnych lat; pozostaje zatem reszta . 4634 "</p> <p>Przeciętnie . . . 1545 złr.</p>

Dodatek XV. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Utrzymanie budynków.					
1	Na utrzymanie budynków szpitalnych	5538	2864	2000		<p>do poz. 1.</p> <p>Wedle załączonych wykazów oddziału budowniczego c. k. Namiestnictwa, wynoszą zwykłe koszty utrzymania budynków szpitalnych na rok 1867. . . 2800 ztr.</p> <p>Z tego wypada na fundusz szpitalu głównego wedle stałego dzielnika kwota . . . 1795 "</p> <p>do tego dodać należy kwotę . . . . . 200 "</p> <p>jako wyznaczoną potrzebę na szpital filialny, który to wydatek fundusz szpitalu głównego w zupełności ponosić ma, a okazuje się do preliminowania suma . . . . . 1995 "</p> <p>czyli w okrągłej kwocie . . . . . 2000 "</p> <p>Wykazana potrzeba na rok 1867. na zupełnie nowe pokrycie dachu szpitalu głównego w kwocie . . . . . 16000 "</p> <p>nie preliminuje się zupełnie, albowiem takie wydatki w skutek rozporządzenia Ministerstwa Stanu z dnia 20. Czerwca 1864. l. 10.067 (rozporządzenie Namiestnictwa z d. 28. Czerwca 1864. do l. 31.991) gmina miasta Lwowa całkowicie ponosić ma.</p>
2	Kominiarzom	144	144	144		do poz. 2.
	Razem	5682	3008	2144	2144	Preliminuje się roczna należność.

Dodatek XVI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
1	Odsetki od kapitałów dłużnych. Funduszowi religijnemu Buko- wińskiemu od kapitału 2000 złr. 4%	80	80		80	Jednoroczna należność pre- liminuje się.

Dodatek XVII. do potrzeb.

1	Rozmaite wydatki Zwrot wpłaconych nadwyżek, 7% podatek dochodowy od odsetków z obligacyj i inne przypadkowe wydatki	771	960		1000	Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 672 złr. " 1864. . . . . 1521 " " 1865. . . . . 771 " Razem . . . 2964 złr. przeciętnie . . . . . 988 " czyli w okrągłej kwocie 1000 "
---	---	-----	-----	--	------	---

Podatek XVI. do podatku

Podatek XVII. do podatku

Liczba dni	Przebieg	Wzrost		Ciężar ciała	Ciężar serca	Ciężar płuc	Ciężar wątroby	Ciężar śledziony	Ciężar nerek	Ciężar pęcherzyka żółciowego	Ciężar narządów płciowych	Ciężar mózgu	Ciężar kręgosłupa	Ciężar kości	Ciężar skóry	Ciężar tkanek miękkich	Ciężar tkanki tłuszczowej	Ciężar tkanki mięśniowej	Ciężar tkanki łącznej	
		1900	1901																	
1	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Podatek XVII. do podatku

Wzrost ogólny
 Ciężar ogólny
 w dniu 1900 825 g
 1901 825 g
 1902 825 g
 1903 825 g
 Razem 825 g
 Ciężar serca 100 g
 Ciężar płuc 100 g
 Ciężar wątroby 100 g
 Ciężar śledziony 100 g
 Ciężar nerek 100 g
 Ciężar pęcherzyka żółciowego 100 g
 Ciężar narządów płciowych 100 g
 Ciężar mózgu 100 g
 Ciężar kręgosłupa 100 g
 Ciężar kości 100 g
 Ciężar skóry 100 g
 Ciężar tkanek miękkich 100 g
 Ciężar tkanki tłuszczowej 100 g
 Ciężar tkanki mięśniowej 100 g
 Ciężar tkanki łącznej 100 g

klasa	rodzaj	liczba	wartość	inne	uwagi
1	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...
21	...	...	...	...	...
22	...	...	...	...	...
23	...	...	...	...	...
24	...	...	...	...	...
25	...	...	...	...	...
26	...	...	...	...	...
27	...	...	...	...	...
28	...	...	...	...	...
29	...	...	...	...	...
30	...	...	...	...	...
31	...	...	...	...	...
32	...	...	...	...	...
33	...	...	...	...	...
34	...	...	...	...	...
35	...	...	...	...	...
36	...	...	...	...	...
37	...	...	...	...	...
38	...	...	...	...	...
39	...	...	...	...	...
40	...	...	...	...	...
41	...	...	...	...	...
42	...	...	...	...	...
43	...	...	...	...	...
44	...	...	...	...	...
45	...	...	...	...	...
46	...	...	...	...	...
47	...	...	...	...	...
48	...	...	...	...	...
49	...	...	...	...	...
50	...	...	...	...	...
51	...	...	...	...	...
52	...	...	...	...	...
53	...	...	...	...	...
54	...	...	...	...	...
55	...	...	...	...	...
56	...	...	...	...	...
57	...	...	...	...	...
58	...	...	...	...	...
59	...	...	...	...	...
60	...	...	...	...	...
61	...	...	...	...	...
62	...	...	...	...	...
63	...	...	...	...	...
64	...	...	...	...	...
65	...	...	...	...	...
66	...	...	...	...	...
67	...	...	...	...	...
68	...	...	...	...	...
69	...	...	...	...	...
70	...	...	...	...	...
71	...	...	...	...	...
72	...	...	...	...	...
73	...	...	...	...	...
74	...	...	...	...	...
75	...	...	...	...	...
76	...	...	...	...	...
77	...	...	...	...	...
78	...	...	...	...	...
79	...	...	...	...	...
80	...	...	...	...	...
81	...	...	...	...	...
82	...	...	...	...	...
83	...	...	...	...	...
84	...	...	...	...	...
85	...	...	...	...	...
86	...	...	...	...	...
87	...	...	...	...	...
88	...	...	...	...	...
89	...	...	...	...	...
90	...	...	...	...	...
91	...	...	...	...	...
92	...	...	...	...	...
93	...	...	...	...	...
94	...	...	...	...	...
95	...	...	...	...	...
96	...	...	...	...	...
97	...	...	...	...	...
98	...	...	...	...	...
99	...	...	...	...	...
100	...	...	...	...	...

Fundusz pożycznic.

Preliminarz specjalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1905	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- owego	Wydziału specyal- nego		
			Złote austriackie			
1	Odsetki od kapitałów	97	97			
2	Dochód z realności	32	32			
3	Dodatki	148	142			
4	Zwrot kosztów utrzymania chorych	184	247			
5	Rozmaite dochody	66	51			
	Razem	527	569			
	Z porównania potrzeb w kwocie	.	5345			
	Okazuje się niedobór	.	4776			

P o t r z e b y

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału krajowego	Wydziału specjalnego		
Złote austriackie						
1	Płace urzędników i służ	629	885			
2	Dodatek na mieszkanie	28	35			
3	Emolumenta	14	4			
4	Substytucye	223	16			
5	Dyurny	51	23			
6	Wydatki kapliczne		2			
7	„ kancelaryjne	26	81			
8	Remuneracye i zapomogi	36	42			
9	Utrzymanie budynków	593	217			
10	Koszta gospodarcze	4151	3374			
11	Odsetki od kapitałów dłużnych	352	352			
12	Odstawne	4	4			
13	Pensye urzędników	123	158			
14	„ wdów	70	70			
15	Dary z łaski	8	8			
16	Zaopatrzenia	15	58			
17	Podatki	7	7			
18	Odprawy	13				
19	Rozmaite potrzeby	18	9			
	Razem . . .	6361	5345			

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
1	Odsetki od kapitałów.					
a	Od obligacyj imiennej wartości 1780 złr. 5% 93 złr. 44 ct.					Jednoroczna należyłość.
b	Od ulokowanego na realności Anny Kubu kapitału 68 złr. 5% 3 złr. 57 ct. .	97	97		97	

Dodatek II. do pokrycia.

1	Dochód z realności. Czynsz za ubikacye do kliniki używanych rocznych 441 złr. .	32	32	32	Na podstawie dzielnika stałego, wydanego gubern. rozp. 17. Marca 1854 l. 43.945. (Patrz prel. fund. szpit. gł. dodatek 3.)
---	---	----	----	----	---

Dodatek III. do pokrycia.

1	Dodatki. Relutum za należące ze Skarbu 200 sagów drzewa opałowego .	142	144	136	do poz. 1. Według rozporządzeń Namiest. z 30. Marca i 11. Września 1866. do l. 17242 i 45770 ustalona została cena od jednego sága drzewa opałowego na rok 1867. na 9 złr. 50 ct. austr. Za 200 sagów wypada zatem należyłość w kwocie 1900 zł., z których wedle dzielnika stałego na fundusz położnic 136 złr. przypada. (Patrz prel. oddź. chorych dodatk 4. poz. 1.)
2	Dodatek na utrzymanie trupiarni rocznych 84 złr.	6	6	6	do poz. 2. Dodatek ten z miejskiej kasy wynosi rocznie 84 złr., z których wedle dzielnika stałego na fundusz położnic kwota 6 złr. przypada
	Razem . . .	148	150	142	

Dodatek IV. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
	Zwrot kosztów utrzymania i leczenia chorych.					
1	Od chorych płacących	83				do poz. 1. i 2.
2	Od funduszu publicznego	101				Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w
	Razem	184	319	247	247	roku 1863. . . . . 282 złr. " 1864. . . . . 275 " " 1865. . . . . 184 " Razem . . . . . 741 złr. przeciętnie . . . . . 247 "

Dodatek V. do pokrycia.

Rozmaite dochody.						
1	Zwroty rachunkowe, wpływy za sprzedane sprzęty funduszowe i inne pomniejsze dochody	55	28	41		do poz. 1. Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w r. 1863 334 złr. Od tego wypada jednak odciągnąć zwrot kosztów budowy tranzełów z funduszu obłąkanych, jako przychód nadzwyczajny i niepowtarzający się w kwocie 320 złr. Pozostaje tylko zatem . . . . . 14 złr. Dalej wynosiła wynikłość w roku 1864. . . . . 55 " " 1865. . . . . 55 " Razem . . . . . 124 złr. przeciętnie . . . . . 41 "
2	Zwrot od funduszu klinicznego za 15 sągów drzewa opałowego	11	9	10		do poz. 2. Należytość za 15 sągów drzewa po oznażonej rozp. Namiest. z dnia 11. Września 1866 do l. 45770 na rok 1867. cenie od sąga po 9 złr. 50 c., wynosi rocznie 142 złr. 50 ct., z których wedle dzielnika stałego na fundusz położnic 10 złr. przypada. (Patrz prel. oddz. chorych dod. 6. poz. 2.)
	Razem	66	37	51	51	

Dodatek I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
	Płace urzędników, lekarzy i sług.					
1	Dyrektorowi rocznie 840 zł.	38	50	50		do poz. 1.—5. i 8.—12.
2	Zarządcy „ 630 „	.	38	38		Wedle dzielnika stałego (5 ⁹⁶ /1000 ‰)
3	Kontrolorowi „ 525 „	31	31	31		
4	1. pisarzowi „ 210 „	13	13	13		
5	2. „ „ 315 „	19	19	19		
6	Profesorowi akuszeryi „ 210 „	210	210	210		do poz. 6. i 7.
7	Akuszerce „ 210 „	.	210	210		Te płace fundusz położnic sam ponosi.
8	Nadzorczy domu „ 210 „	13	13	13		Płaca profesora akuszeryi wynosi właściwie 650 złr. Z tych jednak wypada na fundusz położnic tylko 210 zł., resztę ponosi fundusz naukowy.
9	Odźwiernemu „ 168 „	17	17	17		
10	Woźnemu „ 151 „ 20 ct.	9	9	9		
11	Nadzorczy chorych 210 „	.	13	13		
12	1. praczee rocznie 157 „ 50 „	.	9	9		
13	Dla sług domowych	279	238	253		do poz. 13.
	Razem	629	870	885	385	Wedle przecięcia: Wynikłość wynosi w roku 1863. . . 236 złr. „ 1864. . . 245 „ „ 1865. . . 279 „ razem . . . 760 złr. przeciętnie . . . . . 253 „
						Wynikłość w roku 1865. w poz. 1., 2., 7., 11. i 12. dla tego mniejszą jest, ponieważ były dyrektor Dr. Kessig płacę swą tylko do końca Września 1865. pobrał — posady zaś zarządcy, akuszarki, nadzorczy chorych i 1szej praczki cały rok obsadzone nie były. Wynikłość z powodu substytucyi tych posad jest pod właściwą rubryką „Substytucye“ Dodatek 5. wykazana.

Dodatek II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Dodatki na mieszkanie.					
1	Dyrektorowi szpitalu głównego rocznie . . . . . 420 zlr.	18	25	25		Wedle dzielnika stałego. Wynikłość do poz. 1. dla tego mniejsza jest, ponieważ były Dyrektor Dr. Ressig należytość swą tylko do końca Września 1865. pobrał. Dla zarządcy nie się nie prelinuje, ponieważ nadane mu jest pomieszkanie w naturze. (Patrz dekret c. k. Namiestn. z d. 25. Paźd. 1864. l. 53717.)
2	Kontrolorowi rocznie . 160 „	10	10	10		
	Razem	28	35	35	35	

Dodatek III. do potrzeb.

Emolumenta						
1	Ubiór dla sług	14	4		4	Na rok 1867. prelinuje się tylko wydatek na suknie, które do noszenia na jeden rok są przeznaczone. Ponieważ te wydatki podług dzielnika stałego na wszystkie fundusze przypadają, przeto przyjmuje się przeszłoroczny wniosek odpowiadający zupełnie potrzebie tej rubryki.

Dodatek IV. do potrzeb.

Substytucye.						
1	Zarządcy szpitalu głównego				16	do poz. 1. Ponieważ w skutek rozporządzenia Namiestnictwa z dnia 21. Grudnia 1865. do l. 66409 płaca c. k. oficyna izby obrachunkowej, a terażniejszego zastępcy zarządcy,
2	Akuszerce	201				
3	Nadzorczy chorych	13				
4	1. pracze	9				
	Razem	223			16	

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość 1865 z roku	Spra- wdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
						<p>w kwocie 800 zł. została pod- wyższona w roku 1866. na 900 zł., i w zupełności z funduszków szpi- talnych poniesiona być ma, zaś na rubrykę „Płace“ dla zarządcy tylko . . . . . 630 zł. preliminowano, wypada zatem wy- nikający brak w kwocie . 270 zł. z powyższej rubryki pokryć — i preliminuje się ze względu na pod- ział tej nadwyżki wedle dzielnika (100 : 5. 96 = 270) stałego przypadającą kwotę . . . . 16 zł. do poz. 2., 3. i 4.</p> <p>Nie preliminuje się nic, bowiem te potrzeby pokryte już są zupeł- nie pod właściwą rubryką „Płace“ wedle dodatku 1go poz. 7., 11. i 12.</p>

Dodatek V. do potrzeb.

1	<p>Dyurny.</p> <p>Dla jednego pisarza dziennego w kancelaryi zakładu dzien- nie po . . . . 1 złr. 5 ct.</p>	51	23	23	<p>Jednoroczna należność wedle dzielnika stałego ($5\frac{96}{100}\%$).</p> <p>Wynikłość z r. 1865. dla tego większą jest, ponieważ rozp. Na- miest. z dnia 29. Grudnia 1864. l. 64035 nadano obudwom pisa- rzom stałym jedno dyurnum dzien- ne na 70 ct. w celu pędszego załatwienia rocznych rachunków i asygnowano jedno dyurnum dzien- ne na 1 zł. w celu zastąpienia ofi- cyala c. k. izby obrachunkowej a teraźniejszego zastępcę zarządcy p. Sliwińskiego.</p> <p>Ze względu jednak, że pier- wsze dyurnum tylko chwilowe było, zresztą do powyższych zatrudnień pisarze zakładu swoją powinno- ścią służbową obowiązani są, na- reszcie że w skutek rozp. Nam. z d. 21. Grud. 1865. l. 66409 cała płaca rocznych 900 zł. za- stępcy zarządcy na szpitalne fun- dusze przeniesioną została, a po- wyższe dyurnum z dniem osta- tniego Grudnia 1865. zamknięto, preliminuje się tylko na nadzwyc- zajne potrzeby jedno dyurnum dziennie po 1 zł. 5 ct.</p>
---	--	----	----	----	---

Dodatek VI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
1	Wydatki kapliczne.		51		2	Ponieważ w roku 1867. zwykle wydatki kapliczne wedle porządku oznaczonego rozporządzeniem Namiestnictwa z dnia 17. Marca 1854. l. 43945 z funduszu szpitalu głównego poniesione być mają, przeto preliminuje się tylko na nadzwyczajne wydatki, które wszystkim funduszom podług dzielnika stałego przypadają, kwota 2 zł. (Patrz prelim. oddz. chorych.)

Dodatek VII. do potrzeb.

	Potrzeby kancelaryjne.					do 1. Wedle dzielnika stałego (5 ⁹ / ₁₀₀ ‰). Patrz prelim. oddz. chorych i obłąkanych.
1	Pauszale rocznych 112 zł. 54 ct.	6	6	6		do poz. 2. Wedle przecięcia wynikłość wynosiła w roku 1863. 45 zł.
2	Różne wydatki nie objęte poz. 1.	20	38	75		1864. 38 „ " 1865. 20 „ Razem . . . 103 zł.
	Razem	26	44	81	81	przeciętnie . . . . . 34 „ Do tego jednak dodać należy wydatki na druki i oprawy książek, z powodu zaprowadzonej w kancelaryi zarządu manipulacji w języku polskim. Przez wzgląd na znaczną ilość rozmaitych druków, która co rocznie zużytkowana bywa w tej kancelaryi, przyjmuje się do pokrycia tych wydatków ryczałtowa kwota . . . . . 700 zł. z których wedle dzielnika stałego na fundusz położnic . . . . . 41 „ przypada. Ogólna suma . . . . . 75 „ preliminuje się zatem jaka prawdopodobna potrzeba.

Dodatek VIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
1	Remuneracye i zapomogi.					do poz. 1. Wedle dzielnika stałego (5 ⁰⁰ /100 ⁰⁰). Patrz preliminarz w oddz. chorych i obłąkanych. Wynikłość pod lit. b. dla tego jest większą, ponieważ rozporz. Namiestnictwa z dnia 25. Paźdz. 1865. l. 54025 była podwyższoną istniejąca remuneracja z kwoty 105 zł. na . . . . . 150 zł. na czas pozostawania zarządu szpitalu głównego pod administracją rządową. Ze względu jednak na to, iż wspomniana administracja z dniem ostatniego Września 1866. ustała, a Wydział krajowy podwyższenia kwoty normalnej 105 zł. na 150 zł. nie potwierdził, preliminuje się tylko wypadająca z rocznych 105 zł. według dzielnika stałego kwotę . . . . . 19 zł. (Patrz oddz. chorych i oddz. obłąkanych.)
	Remuneracye stałe:					
	a) kapłanowi gr. kat. rocznych . . . . . 10 zł.	6	6	6		
	b) trzem praktykantom lekarskim rocznie po 105 zł.	21	19	19		
2	Remuneracye zmienne i Zapomogi	9	10	17		
	Razem	36	35	42	42	do poz. 2. Według przecięcia wynosiła w roku 1863. . . . . 31 zł. " 1864. . . . . 10 " " 1865. . . . . 9 " Razem . . . . . 50 zł. przeciętnie . . . . . 17 "

Dodatek IX. do potrzeb.

Utrzymanie budynków.						
1	Na konserwacye	577	861	201		do poz. 1. Wedle załączonych do preliminarza funduszu szpitalu głównego (oddział chorych) wykazów biora budowniczego c. k. Namiestnictwa, wynoszą koszty konserwacyi szpitalu głównego na rok 1867. . . . . 2800 zł. z których wedle dzielnika stałego na fundusz położnic . . . . . 201 zł. przypada (7 ¹⁵ /100 ⁰⁰ .)
2	Na czyszczenie komińców	16	16	16		
	Razem	593	877	217	217	

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
						Na większe budowy i urządzenia, jako to: na odnowienie dachu na szpitalu głównym w r. 1867., nie się nie prelininuje, albowiem te wydatki w skutek rozporz. Ministr. Stanu z dnia 26. Czerwca 1864. l. 10067 (rozporządzenie Namiestnictwa do l. 31991 1864) gmina miasta Lwowa ponosić ma.

Dodatek X. do potrzeb.

Koszta gospodarze.				
1	Na wyżywienie położnic	3320		
2	„ lekarstwa dla „	247		
3	„ pościel, bieliznę, ubiór	140		
4	„ stół do leży	12		
5	„ sprzęty domowe	66		
6	„ opał	232		
7	„ oświetlenie	71		
8	„ wydatki sanitarne	57		
9	„ chirurgiczne rekwizyta	6		
10	„ koszta pogrzebów			
	Razem	4151	2781	3374

Wedle przecięcia trzyletniego.
Wynikłość wynosiła:
w roku 1863. . . . . 2980 zł.
„ 1864. . . . . 2990 „
„ 1865. . . . . 4151 „
Razem . . . . . 10121 zł.
przeciętnie . . . . . 3374 ..

Dodatek XI. do potrzeb.

Odsetki od kapitałów dłużnych.					
1	Od dłużnych . . 6705 złr. 3 ct. m. k., należących funduszowi stypendyjnemu, po 5%	352	352	352	Jednoroczna należytość odsetków od należnych funduszowi stypendyjnemu długów, a mianowicie od częściowej kwoty . . . . . 6705 złr. 3 ct. przypadającej na fundusz położnic, od ceny kupna 93391 złr. 42 ³ / ₄ ct. m. k. za budynek rozwiązanego zakładu terezyańskiego, — przeznaczono niegdyś na wychowanie szlacheckiej młodzieży. (Patrz dekret nadworny z dnia 29. Października 1829. l. 15163, gub. l. 68391/1829).

Dodatek XII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych							
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie	
				szczegół	ogół		
	Odstawne.						
1	Kwieskowanemu pisarzowi Graass rocznych 70 zlr	70	70			70	4 Wedle dzielnika stałego (5 ⁹⁶ / ₁₀₀ ‰). Patrz oddział chorych i obłąkanych.

Dodatek XIII. do potrzeb.

	Pensye urzędników.						
1	Pensyonowanemu zarządcy Franciszkowi Grud, rocznych 892 zlr. 92 ct.	892	892	892		892	do poz. 1. Wedle dzielnika stałego (5.96‰). Patrz oddział chorych i obłąkanych.
2	Pensyonowanej akuszerce Ostrowskiej, rocznych 105 zlr.	105	105	105		105	do poz. 2. Jednoroczna na fundusz położnic całkowicie przypadająca należność. Wynikłość w roku 1865. dla tego mniejszą jest, ponieważ akuszerman Ostrowska swą należność tylko do końca Lipca 1865. pobrała.
	Razem	123	158	158	158	158	

Dodatek XIV. do potrzeb.

	Pensye wdów.						
1	P. Henryce Pfau, wdowie po profesorze akuszeryi, z rocznych . . . . . 350 zlr.	350	350	350		350	do poz. 1. Pensya ta przypada częścią 64 zlr. na fundusz położnic — resztą zaś 286 zlr. na fundusz naukowy. (Patrz rozp. gnb. z dnia 20. Lipca 1853. l. 31338.)
2	Agnes Bodoszewskiej wdowie po nadzorcy domu rocznych . . . . . 105 zlr.	105	105	105		105	do poz. 2. Wedle dzielnika stałego (5 ⁹⁶ / ₁₀₀ ‰). Patrz oddział chorych i obłąkanych.
	Razem	70	70	70	70	70	

Dodatek XV. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
	Dary z łaski.					
1	Christ Laurze, sierocie po kontrolorze, rocznie 63 złr. . . .	4	4	4		do 1. i 2. Wedle dzielnika stałego (5 ⁰⁶ / ₁₀₀ ‰). Patrz oddział chorych i obłąkanych.
2	Hammer Joannie, sierocie po pisarzu, rocznie 63 złr. . . .	4	4	4		
	Razem .	8	8	8	8	

Dodatek XVI. do potrzeb.

	Zaopatrzenia.					
1	Tomaszewskiej Maryi, wdowie po woźnym, dziennie po 14 ct.	3	3	3		do poz. 1. Wypadająca z rocznych 51 złr. 10 ct. wedle dzielnika stałego należytość (5 ⁰⁶ / ₁₀₀ ‰). Patrz oddział chorych i obłąkanych.
2	Maryi Swoboda, byłej akuszerce, dziennie po 15 ct.	12	.	55		do poz. 2. Według rozporz. Namiest. z dnia 25. Października 1865. l. 57042 zaasygnowano wspomnianej akuszerce zaopatrzenie dziennych 15 ct. od 11. Października 1865. począwszy. Ponieważ te koszta w zupełności z funduszu położnic pokryte być mają, więc się całoroczna należytość preliniuje.
	Razem .	15	3	58	58	

Dodatek XVII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Podatki.					
1	7% podatek dochodowy od odsetków z obligacyj	7	7		7	Jednoroczna należność wedle istniejących praw podatkowych.

Dodatek XVIII. do potrzeb.

1	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.	13				Nie preliniuje się nic z powodu bardzo rzadkich wynikłości. W roku 1865., dostała Tekla Jaworska, wdowa po pisarzu, na podstawie rozp. Namiest. z dnia 8. Lutego 1865. l. 6428, w skutek powtórnego zamężcia odprawę trzyletniej pensyi rocznych 70 zlr.
---	--	----	--	--	--	--

Dodatek XIX. do potrzeb.

1	Rozwarte wydatki	18	13			9) Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1862. . . . . 2 zlr. " 1864. . . . . 6 " " 1865. . . . . 18 " Razem . 26 zlr. przeciętnie . . . . . 9 "
---	----------------------------	----	----	--	--	--

Fundusz obłąkanych.

Preliminarz specjalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału krajowego	Wydziału specjalnego		
			Złote austriackie			
1	Odsetki od kapitałów	374	374			
2	Dochód z realności	127	127			
3	Dodatki	594	570			
4	Zwroty kosztów utrzymania chorych	5676	5864			
5	Różne dochody	261	182			
	Razem	7032	7117			
	W porównaniu z potrzebami		37912			
	Okazuje się niedobór		30795			

P o t r z e b y

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- wego	Wydziału specyal- nego		
			Złote austriackie			
1	Płace urzędników i sług	4202	4175			
2	Najem pomieszkania	51	62			
3	Emolumenta	189	87			
4	Substytucye	39	29			
5	Adjuta	431	420			
6	Dyurna	92	40			
7	Potrzeby kancelaryjne	47	147			
8	Remuneracye i zapomogi	79	68			
9	Utrzymanie budynków	2373	869			
10	Podatki	25	25			
11	Koszta gospodarcze	31437	30100			
12	Odsetki od kapitałów dłużnych . .	1408	1408			
13	Odstawne	6	8			
14	Pensye urzędników	94	95			
15	Pensye wdów	57	56			
16	Dary z łaski	92	91			
17	Zaopatrzenia	5	5			
18	Wydatki kapliczne	52	10			
19	Odprawy i spłaty kwartałów po- śmiertnych	22				
20	Różne wydatki	329	217			
	Razem	41030	37912			

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba pozadkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Odsetki od kapitałów.					Należytość obliczona wedle stopy procentowej.
a	Od obligacyj imiennej wartości 6765 złr. 5% . 355 złr. 36 c.					
b	Od obligacyj imiennej wartości 100złr. 4% ₀ . . . . . 4 " —					
c	Od ulokowanego u Anny Kuhn kapitału 274złr. na 5% ₀ 14 " 1/2 38 c.	374	374		374	

Dodatek II. do pokrycia.

	Dochód z realności.					Wedle dzielnika stałego (28 ^{7/8} ‰.) (Patrz oddział chorych i położnic.)
1	Czynsz z najmu na zakład kliniczny rocznie 441 złr.	127	127		127	

Dodatek III. do pokrycia.

	Dodatki.					do poz. 1. Według rozporz. Namiestnictwa z dnia 30. Marca i 11. Września 1866. do l. 17242 i 45770 ustaloną została cena od jednego sęga drzewa opałowego na rok 1867. na 9 złr. 50 ct. Za 200 sągów drzewa wypada zatem należytość w kwocie 1900 złr. z której to kwoty wedle dzielnika stałego na fundusz obłąkanych 546 zł. wypada. (Patrz oddział chorych dodatek 4. poz. 1.)
1	Wynagrodzenie za przyznane z c. k. Skarbu Państwa 200 sągów drzewa opałowego . . .	570	573	546		
2	Dodatek na utrzymanie trupiarni	24	24	24		do poz. 2. Dodatek ten z miejskiej kasy wynosi rocznie 84 złr., z których wedle dzielnika stałego przypada na fundusz obłąkanych kwota 24 złr. (Patrz oddział chorych dodatek 4. poz. 3.)
	Razem	594	597	570	570	

Dodatek IV. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość 1865 z roku	Spra- wdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
	Zwroty kosztów utrzymania chorych.					Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 6070 złr. " 1864. . . . . 5847 " " " 1865. . . . . 5676 " " Razem . . . . . 17593 złr. przeciętnie . . . . . 5864 " "
1	Od płacących	5549				
2	Z funduszków publicznych	127				
	Razem	5676	5839		5864	

Dodatek V. do pokrycia.

Rozmaite dochody.						
1	Zwroty rachankowe, wpływy za sprzedane sprzęty funduszowe i inne pomniejsze dochody	209	94	139		do poz. 1. Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 74 złr. " 1864. . . . . 134 " " " 1865. . . . . 209 " " Razem . . . . . 417 złr. przeciętnie . . . . . 139 " "
2	Zwrot od funduszu klinicznego za 15 sągów drzewa opałowego	52	42	43		do poz. 2. Należytość za 15 sągów drzewa po oznaczonej rozp. Namiestni- ctwa z dnia 11. Września 1866. l. 45770 na rok 1867. cenie od sąga po 9 złr. 50 ct., wynosi rocznie 142 złr. 50 ct., z któ- rych wedle dzielnika stałego na fundusz obłąkanych 43 złr. przy- pada. (Patrz oddział chorych do- datek 6. poz. 2. i oddział poło- żnie dod. V. poz. 2.)
	Razem	261	136	182	182	

Dodatek I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	a) Płace urzędników, lekarzy i sług.					
1	Dyrektor szpitalu rocz. 840 zlr.	67	89	89		do poz. 1.—5. i 8.—12.
2	Zarządca „ „ 630 „	.	67	67		Należytość roczna wedle dzielnika stałego. (Patrz oddział chorych dodatek 1. zał. 1.).
3	Kontrolor „ „ 525 „	56	56	56		
4	1. pisarz „ „ 210 „	22	22	22		
5	2. „ „ „ 315 „	34	34	34		
6	1. chirurg „ „ 630 „	221	189	189		do poz. 6. Płacę 1. chirurga w kwocie rocznej . . . . . 630 zlr. ponosi fundusz głównego szpitalu częściowo w kwocie . . . . . 441 „ a resztę fundusz obłąkanych . . . . . 189 „ (Patrz oddz. chorych zał. 2. do dodat. 1.)
7	Prymar. oddz. obłąk. „ 630 „	630	630	630		do poz. 7. Tę płacę fundusz obłąkanych całkowicie ponosi.
	b) Zasługi.					
8	Nadzorca domu rocznie 210 zlr.	.	22	22		
9	Odźwierny „ 105 „	105	105	105		
10	Woźny „ 151 „	16	16	16		
11	Nadzorca chorych „ 210 „	22	22	22		
12	1. praczka „ 157 „	.	17	17		
13	Służba domu	3029	2885	2906		Do poz. 13.
	Razem	4203	4154	4175	4175	Wedle przecięcia trzyletniego wynikłość wynosiła: w roku 1863. . . . . 2763 zlr. „ 1864. . . . . 2926 „ „ 1865. . . . . 3029 „ <u>Razem . . . . . 8718 zlr.</u> przeciętnie . . . . . 2906 „ Zwraca się uwagę, że wynikłości z roku 1865. stałych płac przy poz. 1., 2., 6., 8. i 12. w porównaniu z wnioskiem zmienne są, a to z tego powodu, iż posada

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeǳół	ogół	
						dyrektora od 1. Października, posady zaś zarządcy, nadzorcy domu i pierwszej praczki zupełnie nie były obsadzone, zaś płaca I chirurga za Listopad i Grudzień 1864. dopiero w ciągu r. 1865. uiszczoną została.

Dodatek II. do potrzeb.

Najem pomieszkania.						
1	Dodatek na pomieszkanie:					Należytość wedle dzielnika stałego. (Patrz oddział chorych dodatek 10. poz. 1., i oddział połoźnic dodatek 2.) Wynikłość na r. 1865. dla tego jest mniejszą, ponieważ były Dyrektor Dr. Ressig tylko do końca Września 1865. należytość swą pobrał, przez ciąg ostatniego kwartału 1865. ta posada obsadzona nie była.
	a) Dyrektorowi rocznych 420 zlr.	34	45	45		
	b) Kontrolorowi rocznych 160 „	17	17	17		
	Razem . . .	51	62	62	62	

Dodatek III. do potrzeb.

Emolumenta.						
1	Na fiakra prymaryuszowi obłąkanych rocznie . . . 63 zł.	63	63	63		do poz. 1. Jednoroczna należytość.
2	Na ubior dla odźwiernego i woźnego	126	24	24		do poz. 2. Ponieważ suknie, które co trzy lub cztery lata bywają sprawiane, w roku 1865. dostarczone były, jak to rubryka wynikłości z roku 1865. okazuje, przeto się preliminuje na rok 1867. tylko wydatek na ubiór corocznie się dostarczyć mający, a przeszłoroczna kwota przyjmuje się jako podstawa prawdopodobnej potrzeby.
	Razem	189	87	87	87	

Dodatek IV. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Substytucye.					
1	a) Zarządcy szpitalu	.	.	29		<p>Ponieważ w skutek rozp. Namiestnictwa z dnia 21. Grudnia 1865. l. 66409 płaca zastępcy zarządcy p. Leona Sliwińskiego. officyala c. k. izby obrachunkowej, w kwocie 800 zł., a podwyższona w roku 1866. na 900 zł., w zupełności z funduszków szpitalnych poniesioną być ma, a na płacę zarządcy pod właściwą rubryką, „1.“ tylko 630 zł. preliminowano, wypada zatem na tę rubrykę, jako za substytucye wypadająca nadwyżkę w kwocie 270 zł., wynoszącą wedle dzielnika stałego . . . . . 29 zł. zapreliminować. (Patrz oddz. chorych dodatek; 3. poz. 6. i oddz. położniczy.)</p> <p>Na potrzeby pod lit. b. i c. nie się nie preliminuje, ponieważ te wydatki już są uwzględnione pod właściwą rubryką „1.“</p>
	b) Nadzorecy domu	22	.	.		
	c) 1. praczee	17	.	.		
	Razem	39	.	29	29	

Dodatek V. do potrzeb.

	Adjuta.					<p>Jednoroczna należytość, Wynikłość z roku 1865. pozycyi lit. b. dla tego jest większą, ponieważ praktykanci lekarscy na rok 1865. w skutek rozporządzenia Namiestnictwa z dnia 25. Października 1865. l. 54025, od 29. Września zacząwszy podwyższenie swych adjutów z 105 na 150 zł. w. a. na czas trwania administracji rządowej w szpitalu głównym otrzymali.</p> <p>Od 1. Października 1866. zacząwszy nie potwierdził Wydział krajowy tego podwyższenia.</p>
1	a) Sekundaryuszowi zakładu .	315	315	315		
	b) Praktykantowi lekarskiemu	116	105	105		
	Razem	431	420	420	420	

Dodatek VI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
1	Dyurna. Dla jednego pisarza dziennego w kancelaryi zarządu, dziennie po 1 zł. 5 c.	92	41		40	<p>Jednoroczna należytość wedle dzielnika stałego.</p> <p>Wynikłość w roku 1865. dla tego jest numerycznie większą, ponieważ w skutek rozporz. Namiestnictwa z dnia 29. Grudnia l. 64035 wyznaczono obydwom pisarzom stałym jedno dyurnum dziennie po 70 c. dla prędszego załatwienia rachunków rocznych, jedno dyurnom dziennie po 1 zł. zaasygnowano rozp. Namiestnict. z dnia 3. Listopada 1864. do l. 56336 dla zastępcy oficyała c. k. izby obrachunkowej Leona Sliwińskiego, a terażniejszego zastępcy zarządcy szpitalu.</p> <p>Nie prelinuje się jednak na powyższe i podobne wypadki nie, albowiem cała płaca zastępcy zarządcy zaasygowana została z funduszów szpitalnych, i dla tego powyższe dyurnum dziennie 1 zł. wskutek rozporz. Namiestnictwa z dnia 21. Grudnia 1865. l. 66409 jużż końcem Grudnia 1865. zostało zamknięte, zwłaszcza że nie ma przyczyny do zamknięcia rachunków osobnych pisarzy przyjmować, lub stałym pisarzom dyurna asygnować, ci bowiem są obowiązani podobne czynności załatwiać sami, ponieważ nareszcie do nadzwyczajnych robót w kancelaryi zarządu zaasygnowano już jedno całe dyurnum dziennie po 1 zł. 5 ct.</p>

Dodatek VII. do potrzeb.

Potrzeby kancelaryjne.					
1	Pauszale kancelaryjne z rocznych 112 złr. 54 ct.	12	12	12	<p>do poz. 1.</p> <p>Wedle dzielnika stałego. (Patrz oddział chorych i oddz. położnic).</p> <p>Wynikłość wynosiła</p> <p>w roku 1863. . . . . 76 złr.</p> <p>„ 1864. . . . . 73 „</p> <p>„ 1865. . . . . 35 „</p> <hr/> <p>Razem 184 złr.</p> <p>!przeciętnie . . . . !61 „</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
						<p>Do tej sumy dodać jednak trzeba wydatek na druki kanc. i oprawę książek z powodu zaprowadzonej w manipulacji szpitalu głównego w języku polskim.</p> <p>Przez wzgląd na to, że w wspomnianej kancelaryi bardzo znaczna ilość rozmaitych druków zużytkowaną bywa, przyjmuje się na powyższą potrzebę ryczałtową kwotę . . . . . 700 złr. z której wedle dzielnika stałego na fundusz obłąkanych . 74 złr. wypada. (Patrz oddział chorych i położnic).</p> <p>Ogólna suma 135 złr. prelinuje się zatem jako prawdopodobna potrzeba.</p>
2	Rozmaite wydatki kancelaryjne nie objęte poz. 1.	35	71	135		
	Razem . .	47	83	147	147	

Dodatek VIII. do potrzeb.

1	Remuneracye i zapomogi.					
	Remuneracye stałe:					
	a) Kapłanowi grec. kat. rocznych 100 złr.	11	11	11		
	b) Trzem praktykantom lekarskim rocznie po 105 złr.	38	33	33	44	
						<p>do poz. 1. lit. a) i b).</p> <p>Wedle dzielnika stałego. Wynikłość z roku 1865. do lit. b) dla tego jest większą, ponieważ rozp. Namiest. z 25. Października 1865. l. 54025 podwyższono wykazanym trzem praktykantom remuneracyę, każdemu z rocznych 105 złr. na 150 złr., zaczawszy od 29. Września 1865. na czas administracyi rządowej szpitalu, która się z dniem ostatniego Września 1866. skończyła.</p> <p>Na dalszy ciąg od 1. Października 1866. nie dozwolił Wydział krajowy tego podwyższenia.</p>
2	Remuneracye zmienne i zapomogi:					
	. . . . .	30	18	24	24	
	Razem . .	79	62		68	<p>do poz. 2.</p> <p>Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . 24 złr. „ 1864. . . . 18 „ „ 1865. . . . 30 „ Razem . . . . 72 złr. przeciętnie . . . 24 „</p>

Dodatek IX. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
1	<p>Utrzymanie budynków.</p> <p>Na konserwacye budynków szpitalnych . . . . .</p>	2308	3447	804		<p>do poz. 1.</p> <p>Wedle załączonych do preliminarza funduszu szpitalu głównego (oddział chorych) wykazów c. k. oddziału budowniczego wynoszą zwykłe koszty utrzymania budynków szpitalnych na rok 1867. . . . . 2800 złr.</p> <p>Z tego przypada na fundusz obłąkanych wedle dzielnika stałego kwota . . . . . 804 złr.</p> <p>(Patrz oddział chorych i położnic.)</p> <p>Wykazana potrzeba na rok 1867. na zupełnie nowe pokrycie dachu szpitalu głównego w kwocie 16000 złr. nie prelinuje się wcale, albowiem takie wydatki w skutek rozp. Wys. Minist. Stanu z dnia 20. Czerwca 1864. l. 10067 i rozp. Namiest. z dnia 20. Czerwca 1864, l. 31991, gmina miasta Lwowa całkowicie ponosić ma.</p>
2	<p>Kominiarzom za czyszczenie kominow, i wynagrodzenie roczne dla straży ogniowej</p> <p align="right">Razem . .</p>	65	65	65		<p>do poz. 2.</p> <p>Prelimnuje się roczna należytość.</p>
		2373	3512	869	869	

Dodatek X. do potrzeb.

1	<p>Podatki.</p> <p>7% podatek dochodowy od odsetków z obligacyj w kwocie 359 złr. 36 ct. . . . .</p>	25	25	25		<p>Jednoroczna należytość.</p>
---	---	----	----	----	--	--------------------------------

Dodatek XI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba pozycji	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Koszta gospodarcze.					
1	Na wyżywienie	25181				Na podstawie przecięcia trzy- letniego. Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 30753 złr. " 1864. . . . . 2 095 " " " 1865. . . . . 31437 " " Razem . . . . . 90285 złr. przeciętnie . . . . . 30095 " " a wzaokraglonej kwocie 30100 " "
2	" lekarstwa	353				
3	" ubior, bieliznę i pościel	2707				
4	" słomę do leży	166				
5	" drzewo opałowe	1115				
6	" oświetlenie	247				
7	" sprzęty domowe	937				
8	" wydatki sanitarne	719				
9	" instrumenta chirurgiczne	12				
10	" koszta pogrzebowe					
	Razem	31437	29800		30100	

Dodatek XII. do potrzeb.

	Odsutki od kapitałów dłużnych.					
1	5% od należanej funduszowi stypendyjnemu kwoty 26820 złr.	1408	1408		1408	Jednoroczna należność wedle stopy procentowej od kapitału należącego funduszowi stypendyjnemu za nabytą część realności.

Dodatek XIII. do potrzeb.

	Odstawne.					
1	Kwieskowanemu pisarzowi Graass rocznie 70 złr.	6	8		8	Wedle dzielnika stałego. (Patrz oddział chorych i położnic.)

Dodatek XIV. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spra- wdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
	Pensye emerytalne urzędników.					
1	Zarządcy pensyonowanemu Fran- ciszce Grund rocznych 892 złr. 92 ct.	94	95		95	Wedle dzielnika stałego. (Patrz oddział chorych i położnic.)

Dodatek XV. do potrzeb.

	Pensye wdów.					
1	Wagner Ludwie, wdowie po prymaryuszu rocznych 45 złr.	45	45	45		do poz. 1. Jednoroczna należytość. Wa- gnerowa pobiera właściwie pen- sye 350 złr. Z tych jednak przy- padają: na fundusz naukowy 200 złr. " szpit. głów. 105 " " obłąkanych 45 " Razem powyższe kwote 350 złr.
2	Bodaszewskiej Agnieszce, wdo- wie po nadzorcy domu, rocz- nych 105 złr.	12	11	11		do poz. 2. Wedle dzielnika stałego. (Patrz oddział chorych i położnic.)
	Razem . . .	57	56	56	56	

Dodatek XVI, do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wyni- ki- ść z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Dary z łaski.					
1	Christl Laurze, sierocie po kontrolorze, rocznych 63 złr. .	8	7	7		do poz. 1. i 2. Wedle dzielnika stałego. (Patrz oddział chorych i położnic.) Całoroczna na fundusz obłąkanych w zupełności przypadająca należność.
2	Hammer Joannie, sierocie po pisarzu, rocznych 63 złr. .	7	7	7		
3	Ries Annie, dozorczyńni chorych dziennie 21 ct.	77	77	77		
	Razem . .	92	91	91	91	

Dodatek XVII. do potrzeb.

	Zaopatrzenia.					
1	Tomaszewskiej Maryi, wdowie po woźnym, dziennie po 14 ct. czyli rocz. 51 złr. 10 ct.	5	5	5		Wedle dzielnika stałego. (Patrz oddział chorych i położnic.)

Dodatek XVIII. do potrzeb.

	Wydatki kapliczne.					
1	. . . . .	52	19	10		Ponieważ zwykle wydatki kapliczne wedle porządku oznaczonego rozp. Namiestn. z dnia 17. Marca 1854. liczba 43945 w roku 1867. fundusz szpitalu głównego ponosić ma, przeto preliminuje się tylko na nadzwyczajne wydatki, które/ wszystkim funduszom do uiszczenia przypadają, prawdopodobną kwotę 10 złr.

Dodatek XIX. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeǳół	ogół	
1	Odprawy i spłata kwartałów pośmiertnych.	22				<p>Nie preliniuje się dla braku wynikłości.</p> <p>W roku 1865. dostała Jaworska Tekla, wdowa po pisarzu na podstawie rozp. Namiest. z dnia 8. Lutego 1865. l. 6428, w skutek powtórnego zamęǳcia, odprawę trzyletniej pensyi rocznych 105 zlr.</p> <p>Przypadająca na fundusz obłakanych część wykazana jest w wynikłości.</p>

Dodatek XX. do potrzeb.

1	Rozmaite wydatki.	329	200	217	<p>Wedle przecięcia trzyletniego wynikłość wynosiła :</p> <table border="0"> <tr> <td>w roku 1863.</td> <td align="right">108 zlr.</td> </tr> <tr> <td>” 1864.</td> <td align="right">214 ”</td> </tr> <tr> <td>” 1865.</td> <td align="right">329 ”</td> </tr> <tr> <td>Razem</td> <td align="right">651 zlr.</td> </tr> <tr> <td>przeciętnie</td> <td align="right">217 ”</td> </tr> </table>	w roku 1863.	108 zlr.	” 1864.	214 ”	” 1865.	329 ”	Razem	651 zlr.	przeciętnie	217 ”
w roku 1863.	108 zlr.														
” 1864.	214 ”														
” 1865.	329 ”														
Razem	651 zlr.														
przeciętnie	217 ”														

P o k r y c i e

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867			Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- owego	Wydziału specyal- nego			
			Żłote austriackie				
1	Taksy od przyjęcia podrzutek .	1371	2000				
	Suma	1371	2000				
	W porównaniu z potrzebami . .	82217	84963				
	Okazuje się niedobór	80846	82963				

P o t r z e b y

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867			Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- wego	Wydziału specyal- nego			
			Złote austriackie				
I.	Płace urzędników	420	1050				
II.	Dodatki na mieszkanie	63	63				
III.	Emolumenta	8	45				
IV.	Dyurny	1478	1528				
V.	Potrzeby kancelaryjne	276	221				
VI.	Remuneracye i zapomogi	1860	1296				
VII.	Dyety i koszty podróży	.	.				
VIII.	Koszta zaopatrzenia podrzutków .	77710	80199				
IX.	Opęd gospodarczy	393	518				
X.	Różne wydatki	9	43				
	Suma	82217	84963				

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
I.						
1	Taksy od przyjęcia podrzutków	1371	2000		2000	<p>Liczba przyjętych do zakładu dzieci, za które taksy opłacone być powinny, i wynikłość pieniężna z tego okresu czasu wynosi:</p> <p>A. dzieci I., II. i III. klasy:</p> <p>w roku 1863. 249 głów 1984 złr. " 1864. 159 " 1959 " " 1865. 107 " 1371 "</p> <p>razem 515 głów 5314 złr. przeciętnie 171 " 1771 "</p> <p>Licząc od każdej głowy przepisana taksę po 15 złr., wypadłoby 2565 złr.; zważywszy jednak na niemożność wydołycia całej należności i z uwagi, że wynikłość z tychże 3 lat wynosi tylko 1771 złr., przyjmuje się zaokrągloną kwotę 2000 do preliminarza na rok 1867.</p>

Dodatek I. do potrzeb.

I.						
Płace urzędników.						
1	Dla pisarza pierwszego	420	420	420	<p>do 1., 2. i 3.</p> <p>Należytość roczna podług istniejącego etatu wciągniona.</p>	
2	" " drugiego		315	315		
3	" dozorecy podrzutków		315	315		
	Razem	420	1050		1050	<p>do 2. i 3.</p> <p>Wynikłości żadnej nie było, ponieważ miejsca drugiego pisarza i dozorecy podrzutków nie były obsadzone.</p>

Dodatek II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
II.						
Dodatki na mieszkanie.						
1	Dla akuszerki, stręczycielki mamek	63	63	.	63	Należytość całoroczna przyznana akuszerce Elzbiecie Weber (rozp. Nam. z 3. Lutego 1857. l. 4478).

Dodatek III. do potrzeb.

III.																					
Emolumenta.																					
1	Wynagrodzenie za 4 sági drzewa po 11 złr. 32 ct.	8	45		45	<p>Należytość przyznana akuszerce podług cen targowych przeciętnie wyrachowanych.</p> <p>Wynikłość z r. 1865. jest dla tego tak mała, ponieważ reszta należytości dopiero w r. 1866. wypłaconą została.</p> <p style="text-align: center;">Ceny targowe:</p> <table style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">z roku 1863.</td> <td style="padding-right: 10px;">11 złr.</td> <td style="padding-right: 10px;">25 ct.</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">" 1864.</td> <td style="padding-right: 10px;">11 "</td> <td style="padding-right: 10px;">30 "</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">" 1865.</td> <td style="padding-right: 10px;">11 "</td> <td style="padding-right: 10px;">40 "</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">razem . . .</td> <td style="padding-right: 10px;">33 złr.</td> <td style="padding-right: 10px;">95 ct.</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">przeciętnie . .</td> <td style="padding-right: 10px;">11 złr.</td> <td style="padding-right: 10px;">32 ct.</td> </tr> </table>	z roku 1863.	11 złr.	25 ct.	" 1864.	11 "	30 "	" 1865.	11 "	40 "	razem . . .	33 złr.	95 ct.	przeciętnie . .	11 złr.	32 ct.
z roku 1863.	11 złr.	25 ct.																			
" 1864.	11 "	30 "																			
" 1865.	11 "	40 "																			
razem . . .	33 złr.	95 ct.																			
przeciętnie . .	11 złr.	32 ct.																			

Dodatek IV. do potrzeb.

IV.						
Dyurny.						
1	Dla trzech dyurnistów stałych				1095	<p>do 1.</p> <p>Należytość całoroczna dla 3 dyurnistów po 1 złr. dziennie. (Rozp. c. k. Namiest. z dnia 12. Kwietnia 1865. do l. 20865.)</p>

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
2	Dla jednego dyurnisty, zastępującego drugiego kanceliste (rub. I. poz. 2.)			68		do 2. Wypada właściwie po 1 złr. 5 ct. dziennie, rachując 383; od tego potrąca się systemizowana płaca 2. pisarza 315 złr. w. a.
3	Dla jednego dyurnisty, przyjętego w miejsce urzędnika magistratualnego Choroszczakowskiego (rub. VI. poz. 4.)			365		do 3. Należytość całoroczna po 1 złr. dziennie. (Rozp. Namiest. zdnia 3. Sierpnia 1866. do l. 38892.)
	Razem	1478	1163		1528	Zmian odpowiednich co do obśadzenia posad stałemi urzędnikami nie można było przeprowadzić w tak krótkim czasie, przeto dopiero w ciągu r. 1867. nastąpić mogą.

Dodatek V. do potrzeb.

V.					
1	Potrzeby kancelaryjne na rok 1867.	276	220	221	Według trzechletniego przecięcia. Wynikłość : w roku 1863. . . . . 220 złr. " 1864. . . . . 167 " " 1865. . . . . 276 " Razem . . . . . 663 złr przeciętnie . . . . . 221 złr

Dodatek VI. do potrzeb.

VI.					
Remuneracye i zapomogi.					
a)	stałe	802	577	289	ad a) według załącznika I.
b)	zmiennie	1058	836	907	" b) " " II.
	Razem	1860	1413	1296	

Załącznik 1. do dodatku VI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Remuneracye stałe.					
1	Dla kasyera . . 52 złr. 50 ct.			53		od 1. do 3. Według dotychczasowego systemu. do 4. Remuneracya ta została zastanowioną w skutek rozporządzenia magistrat. z 5. Stycznia 1866. do l. 336, a natomiast przyjęto jednego dyurnistę po 1 złr. dziennie. (Patrz rub. IV. poz. 4.) Wynikłość z r. 1865. obejmuje należności bieżące i zaległe, a prócz tego jeszcze i remuneracyę dla zastępcy dozorca podrzutków, dla którego tu nie preeliminowano, ponieważ remuneracya ta ma swoje pokrycie przy rub. 1. poz. 3.
2	" I. pisarza . 157 " 50 ct.			157		
3	" akuszerki			79		
4	" urzędnika magistratualnego Choroszczakowskiego przy kancelaryi zakładu złr. 288					
	Razem	802	577		289	

Załącznik 2. do dodatku VI. do potrzeb.

	Remuneracye zmienne dla mamek.					do VI. 2. Wynikłość wynosi: za rok 1863. . . . . 747 złr. " 1864. . . . . 916 " " 1865. . . . . 1058 " Razem . . . . . 1721 złr. przeciętnie . . . . . 907 "
a)	zwyczajne	880	734	786		
b)	nadzwyczajne	178	102	121		
	Razem	1058	836	907	907	

Według 3letniego przecięcia obliczono wynagrodzenie mamkom:
a) za wypielęgnowanie niemowląt do ukończenia pierwszego roku życia;
b) nadzwyczajne, mamkom ogólnie za staranne i gorliwe pielęgnowanie podrzutków.

Dodatek VII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	VII. Dyety i koszta podróży na rok 1867.					Koszta podróży zniesiono rozp. Namiestn. z d. 1. Grudnia 1864. do l. 58657 i polecono, ażeby rewizye uskuteczniiano przy sprawowaniu komisyj innych.

Dodatek VIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	VIII. Zaopatrzenie podrzutków.					
1	Pielęgnowanie 513 dzieci w 1. roku życia zostających, po 2 złr. 60 ct. miesięcznie, lub 31 złr. 20 ct. rocznie . . .			16006		Według załącznika Nr. 1. wypada na podstawie 3letniego przecięcia na 1. klasę po 2 złr. 60 ct. 769 2. " " 2 " 30 " 761 3. " " 2 " — " 2214 Razem . . 3744
2	Za pielęgnowanie 680 dzieci 2 lat życia liczących, po 2 złr. 30 ct. miesięcznie, czyli 27 złr. 6 ct. rocznie			18401		podrzutków. Po odrzuceniu zaś: 3. części z 1. klasy 256
3	Za pielęgnowanie 1909 dzieci, od 3 do 10 lat życia liczących, po 2 złr. miesięcznie, czyli 24 złr. rocznie			45792		2. " 81 } jako 3letnie 3. " 306 } przecięcie według załącznika Nr. 2gi. Razem . . 643 dzieci,
	Razem . .	77710	78397		80199	które przez śmierć albo z powodu ich odebrania ubywają, pozostaje 3101 dzieci, które prawdopodobnie przez rok cały pielęgnowania potrzebować będą, a to: w 1szej klasie 513 w 2giej " 680 w 3ciej " 1909 Razem . . 3101
						Wynagrodzenie obliczono na podstawie rozperz. Minist. z dnia 21. Lipca 1864. l. 13157.

Dodatek IX. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	IX.					
	Koszta gospodarcze na lekarstwa i koszta kuracyi	393	564		518	Według 3letniego przecięcia jak niżej. Wynikłości: z roku 1863. . . . . 717 „ 1864. . . . . 445 „ 1865. . . . . 393 Razem . . . 1555 przeciętnie . . . 518.
	X.					
	Różne wydatki	9	85		43	Rubryka ta obejmuje różne drobne wydatki, które się pod żadną inną rubrykę podciągnąć nie dadzą. Liczba jest liczona podług 3letniego przecięcia. Wynikłości: z roku 1863. . . . . — „ 1864. . . . . 121 „ 1865. . . . . 9 Razem . . . . . 130 przeciętnie 43

Fundusz policyjny

a właściwie domu robót przymusowych.

Preliminarz specyalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału krajowego	Wydziału specjalnego		
			Złote austriackie			
I.	Odsetki od kapitałów i od obligacyj	327	327			
II.	Dochód z realności	36553	5122			
III.	Policyjne grzywny	253	277			
IV.	Nadwyżki należności postaćów karnych	29	88			
V.	Zarobek korekcyonistów		10			
VI.	Zwroty kosztów	1132	500			
VII.	Różne przypadkowe	87	20			
	Razem	38380	6344			
	W porównaniu z potrzebami		7673			
	Okazuje się niedobór		1329			

P o t r z e b y

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- owego	Wydziału specyal- nego		
Złote austriackie						
I.	Podatki i daniny	15528	1741			
II.	Utrzymanie budynków	171	2000			
III.	Koszta gospodarcze	1403	3490			
IV.	Koszta transportu korekcyonistów	25	60			
V.	Zwroty grzywien policyjnych . .	26	157			
VI.	Zwroty należności posłańców kar- nych	.	15			
VII.	Remuneracye	.	10			
VIII.	Rozmaite przypadkowe	28	200			
	Razem	17181	7673			

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
I	Odsetki od kapitałów.					
a	Od obligacyj długu Stanu imiennej wartości 5750 złr. 5% . . . . . 301 złr. 87 cent.					<p>Wyrachowana jednoroczna należyczość wedle stopy procentowej.</p> <p>Uwaga. Kapitały i obligacje, od których policzona powyższe odsetki, stanowią własność byłego dawniej domu roboczego w Jaworznie. Po zniesieniu tego domu i przeniesieniu go do Krakowa a ztąd do Wiśnicza, przeznaczono te dochody na pokrycie wydatków krakowskiego, a następnie wiśnickiego domu robot. Po zniesieniu domu roboczego w Wiśniczu (reskr. Minist. Stanu z d. 5. Sierpnia 1862. l. 15745, Nam. 14. Sierpnia 1862. l. 51305) i przeniesieniu korekcyonistów do domu karnego we Lwowie, wcielono te kapitały od 1. Listopada 1862. do funduszu policyi krajowej.</p>
b	Od obligacyj pożyczki narodowej imiennej wartości 454 złr . 23 " 83 "					
c	Od ulokowanego u K. Glücklich w Krakowie pod liczba 86-87 kapitału 109 złp. 1 gr. 5% . 1 " 36 1/2 "	326	327		327	

Dodatek II. do pokrycia.

II	Dochód z realności.					<p>Wynikłość z roku 1865. zawiera w sobie spłaconą przez c. k. fundusz karny zaległość czynszową zaasygnowaną rozporz. Namiest. z dnia 16. Lutego 1864. l. 3703.</p> <p>Na rok 1867. przyjmuje się czynsz roczny w kwocie 5122 zł., oznaczony reskrytem ministeryalnym z dnia 19. Marca 1864. l. 4195/200 i dekretem c. k. Namiestnictwa z dnia 9. Lipca 1864. l. 15749, którą to kwotę płacić ma corocznie fundusz karny za używanie budynku tego jako detencyjny zakład żeński.</p>
	Z najmu domu, pod Nr. 20 ^{3/4} we Lwowie znajdującego się, św. Marya Magdalena zwanego .	36553	5122	5122	5122	

Dodatek III. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
II	<p align="center">Grzywny policyjne.</p> <p>Wpływy grzywien policyjnych za rok 1863. . . . . 363 złr. " " 1864. . . . . 214 " " " 1865. . . . . 253 " <u>Razem 830 złr.</u> przeciętnie . . . . . 277 "</p>	253	339	277	277	<p align="center">Na podstawie przecięcia trzechletniego w braku innych podstaw.</p>

Dodatek IV. do pokrycia.

IV	<p align="center">Nadwyżki należitości pośtańców karnych.</p> <p>Z grzywien pośtańcom karnym wyznaczonych nadwyżki . . .</p>	28	155	88	88	<p align="center">W braku innych podstaw przyjmuje się przecięcie z ostatnich trzech lat.</p> <p align="center">Dochód wynosił</p> <p>w roku 1863. . . . . 176 złr " 1864. . . . . 6 " " 1865. . . . . 28 " <u>Razem . . . . . 264 złr</u> przeciętnie . . . . . 88 "</p>
----	---	----	-----	----	----	---

Dodatek V. do pokrycia.

V	<p align="center">Zarobek korekcyonistów:</p> <p>Wpływy z zarobku ręcznego korekcyonistów . . . . .</p>			10	10	<p align="center">Już od trzech lat nie ma w tej rubryce zupełnie żadnego dochodu. Na rok 1867. przyjmuje się prawdopodobną kwotę . . 10 złr</p>
---	--	--	--	----	----	--

Dodatek VI. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
VI	Zwroty kosztów utrzymania i t. d. Wpływy ze zwrotów kosztów utrzymania, leczenia, pogrzebów i t. d. korekcyonistów	1132	1000	500	500	<p>Wynikłość z ostatnich trzech lat wynosi:</p> <p>za rok 1863. 5206 zł. „ „ 1864. 13884 „ „ „ 1865. 1131 „ 73 ct. Razem . . . 20221 zł. 73 ct.</p> <p>W wynikłości z roku 1864 zawarta jest jednak kwota 13108 zł. i 84 cent. jako zwrot kosztów utrzymania korekcyonistów miasta Lwowa, których gmina sama utrzymywać jest winną. Także w wynikłości z roku 1865. jest zawarta największa część numeryczna podobnych zwrotów; gdy jednak gmina Lwowska od tegoż czasu przestała pomieszczać swych korekcyonistów w powyższym zakładzie, a liczba krajowych korekcyonistów, którzyby kosztą swego utrzymania sami ponosić mogli, zbyt jest małą, przeto preliminuje się prawdopodobna kwota . . . . . 500 złr.</p>

Dodatek VII. do pokrycia.

VII	Różne przypadkowe. Wpływy rozmaite nieprzewidziane	87	100	20	20	<p>Wynikłość z roku 1865. zawiera w sobie dochód z sprzedaży pościeli i łózek pozostałych w Wiśniczu w kwocie 86 zł. 25 cent., a z dochodów ażywa, t. j. z sprzedaży monety srebrnej, uzyskanej z odsetków od kapitałów własnych kwotę 1 zł. 33 cent.</p> <p>Kwota przeciętna nie może tu służyć za podstawę, przeto wnosi się prawdopodobną kwotę 20 zł.</p> <p>Wynikłość z ostatnich trzech lat</p> <p>w roku 1863. . . . . 64 złr. „ 1864. . . . . 24 „ „ 1865. . . . . 87 „</p> <p>Razem . . . 175 złr. przeciętnie . . . . . 58 „</p>
-----	---	----	-----	----	----	---

Dodatek I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
1	Podatki i daniny.					
1	Podatek dochodowy od pobieranych odsetek obligacyjnych, a to 7% od 327 złr.		20	20		do 1. i 3. Podatek obliczony wedle istniejących przepisów podatkowych. Wynikłość z roku 1865. jest dla tego tak znacząca, ponieważ zawarta jest w niej należność podatkowa za wypłacone funduszowi policyjnemu zaległości 10-letniego czynszu w kwocie 31431 złr. od funduszu karnego.
2	Podatek czynszowy z dodatkami od najętej lokalności za rocznych 5122 złr. funduszowi karnemu		1718	1718		
3	Podatek gruntowy z dodatkami od posiadłości ziemskiej, należące do zakładu korekcyjnego Nr. 20 $\frac{3}{4}$.		3	3		
	Razem . . .	15528	1741	1741	1741	

Dodatek II. do potrzeb.

II.	Utrzymanie budynków.					Wynikłość przeciętna nie może tu służyć za podstawę, wiadomo bowiem, iż reperacje budynków nie dadzą się ustalić lub co pewnej rocznej kwoty ograniczyć. Oddział techniczny c. k. Namiestnictwa sporządził wprawdzie wykaz potrzebnych reperacyj, i wnosi na pokrycie tychże, kwotę 3500 złr. nie poparł wszakże tego wniosku ani planem, ani kosztorysem, ani też bliższym opisem potrzebnych reperacyj, dla tego ten wykaz nie mógł służyć za podstawę do preeliminowania potrzeb na rok 1867. Powziąwszy jednak przekonanie, iż dach blaszany nie jest pokostowany, i przez to może popaść spieszemu zepsuciu, preeliminuje się prawdopodobną potrzebę na . . . 2000 złr.
1	Utrzymanie istniejących budynków, a mianowicie:					
	a) Reperacje domu wewnątrz i zewnątrz			500		
	b) Pokostowanie dachu blaszanego			1500		
	Razem . . .	171	200	2000	2000	

Dodatek III. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
III	Koszta gospodarcze.					
1	Wyżywienie	351	700	320		Szczegóły wniosku są zawarte w załącznikach dodatkowych.
2	Leczenie	.	100	100		
3	Ubior	6	125	100		
4	Pościel	.	18	18		
5	Bielizna	.	60	60		
6	Utrzymanie korekcyonistek w zakładzie detencyjnym żeńskim	1200	3400	2700		
7	Potrzeby domowe	.	100	80		
8	Opał	.	84	84		
9	Oświetlenie	.	.	.		
10	Pranie bielizny	.	8	8		
11	Rozmaite potrzeby	.	20	20		
12	Koszta pogrzebowe	.	.	.		
	Razem	1403	4615	3490		

Załącznik I. do dodatku III. do potrzeb.

1	<p>Wyżywienie.</p> <p>Ze względu na przeciętny stan korekcyonistów 7 do 10 głów, którą liczbę dla bezpieczeństwa się pomnoży do 10 głów, i licząc od każdej po $8\frac{6}{100}$ c. dziennie, czyli razem dziennie $88\frac{6}{100}$, wypada na rok 321 złr. 41 ct.</p> <p>Wynikłość tę zaokrąglą się na 320 złr. . . . .</p>	351	700	320	320	<p>Wynikłość przeciętna utrzymywanych w ostatnich 3 latach korekcyonistów nie może służyć za podstawę do obliczenia, ponieważ do roku 1864. włącznie utrzymywano tam także korekcyonistów miasta Lwowa, co na teraz ustało. Wynikłość ta przedstawia się jak następuje:</p> <p> w roku 1863. 1122 złr. " " 1854. 1778 " " " 1865. 351 "</p> <p>Rok więc 1865., w którym przeciętnie 7 do 10 głów w zakładzie przebywało, może posłużyć w przybliżeniu do wymiaru potrzeby na r. 1867.</p>
---	---	-----	-----	-----	-----	--

Załącznik 2. do dodatku III. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól.	ogół	
2	Koszta leczenia chorych. Wr. 1864. i 1865. niebyło żadnego chorego w zakładzie. Na wypadek wszelki przyjmuje się 1 chorego na każdy dzień, a licząc wyznaczoną rozp. Namiestnictwa dol. 13828/1852 należytość 28 gr. dziennie, wypada 102 złr., 20 ct., które zaakraglono na		100	100	100	Wynikłości dawne: z roku 1862. . . . . 128 złr. " 1863. . . . . 194 "
3	Ubior. Na sprawienie a raczej dokupowanie rzeczy na miejsce zużytej odzieży, a to: spencerów, zimowych i letnich spodni, kamizelek, kamaszy, sabotów drewnianych, a nareszcie na naprawkę istniejącej odzieży	6	125	100	100	Wynikłości przedstawiają: na rok 1863. 136 złr. " 1864. 1090 " " 1865. 6 " Razem 1232 złr. przeciętnie . . . 411 " Ponieważ jednak w wynikłości z r. 1864. zawarte jest wynagrodzenie za korekcyonistów miasta Lwowa, przeto przecięcie nie może służyć za podstawę na r. 1867. Przyjmuje się zatem z uwzględnieniem przyzwolonej na r. 1866. kwoty prawdopodobną potrzeb na 100 złr.
4	Pościel. Na uzupełnienie zużytej pościeli, a mianowicie: koców, poduszek, prześcieradeł i sienników		18	18	18	W roku 1864. sprawiono dostateczną ilość koców i sienników, dla tego w roku 1865. nie na ten dział nie wyłożono; tem pewniej spodziewać się należy w tej rubryce wydatków w ciągu 1867. r., i dla tego prelinuje się zatwierdzoną na rok 1866. kwotę 18 złr.

Załącznik 5. do dodatku III. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
5	Bielizna. Na uzupełnienie bielizny zużytej, a to: koszul i ręczników i na ich reperację	.	60	60	60	<p>W roku 1863. było wydatku: 56 złr. 1864. . . . . 67 „</p> <p>Przyjmuje się zatem na rok 1867. prawdopodobną kwotę 60 złr., równą zatwierdzonej na rok 1866. kwocie.</p>

Załącznik 6. do dodatku III. do potrzeb.

6	Utrzymanie żeńskich korekcyonistek w zakładzie karnym u Św. Magdaleny	1200	3400	2700	2700	<p>Wynikłość z lat 1863. wynosi 13144 złr. 1864. „ 1909 „ 1865. „ 1200 „</p> <p>Razem 16253 złr. przeciętnie . . . 5418 „</p> <p>Z powodu corocznie widocznego umniejszania liczby korekcyonistek nie można brać powyższe przecięcie za podstawę wymiaru potrzeby na r. 1867. Liczba korekcyonistek w r. 1865. mieniła się od 10 do 19 głów. Dla bezpieczeństwa przyjmuje się 20 głów na rok 1867., a licząc po 36½ ct. od każdej, wypadnie codziennie 7 złr. 30 ct. czyli rocznie 2664 „ 50 „ którą kwotę się zaokrągla na 2700 złr. ze względu na niestalość stanu tej rubryki. Podobną kwotę uchwalili był Sejm i na rok 1866.</p>
---	---	------	------	------	------	---

Załącznik 7. do dodatku III. do potrzeb.

7	Potrzeby domowe. Na sprawienie ławek, tapczanów, kadek na wodę i innego naczyń, dalej na czyszczenie kanałów, kloak i t. d.	.	100	80	80	<p>Wynikłość w roku 1864. dochodzi 192 złr. W r. 1865. nie było żadnego wydatku, tem pewniej spodziewać się należy wydatku w roku 1867. i preliminuje się prawdopodobną kwotę 80 złr.</p>
---	--	---	-----	----	----	---

Załącznik 8. do dodatku III. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
8	Opał.	.	84	84	84	<p>Korekcyoniści są pomieszczeni w prowincjonalnym zakładzie karnym, niema więc dla nich wymiaru pewnego na opał, tylko sporządza się obrachunek corocznie wedle stanu korekcyonistów, i w ich stosunku do liczby aresztantów karnych, zwraca się funduszowi karnemu należące wynagrodzenie. Obrachunku tego nie załatwiono jeszcze za rok 1865. i dla tego brak wynikłości w tej rubryce.</p> <p>Preliminuje się więc prawdopodobną i równą uchwalonej na rok 1866. potrzebie kwotę 84 zlr.</p> <p>Wynikłość z roku 1863. wynosi 127 zlr.</p>

Załącznik 9. do dodatku III. do potrzeb.

9	Oświetlenie.					<p>Wewnętrzne oświetlenie więzień jest zabronione, niepotrzeba przeto prelininować na tę rubrykę.</p>
---	--------------	--	--	--	--	---

Załącznik 10. do dodatku III. do potrzeb.

10	Pranie bielizny, przykupno mydła, ługu, popiołu i t. d. . .	.	8	8	8	<p>Brak wynikłości na rok 1865. z tej przyczyny się pokazuje, iż nie zrobiono jeszcze za rok 1865: obrachunku z zakładem karnym gdzie mężczy korekcyoniści przytrzymywani bywają.</p> <p>W roku 1863. wynosił ten wydatek 7 zlr. Przyjmuje się zatem prawdopodobną kwotę wydatku dla tej rubryki na rok 1867. w kwocie 8 zlr., którąto kwotę W. Sejm i na r. 1866. był uchwałił.</p>
----	---	---	---	---	---	--

Załącznik II. do dodatku III. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szcze-gół	ogół	
11	Rozmaite potrzeby. Na drobne wydatki		20	20	20	W roku 1865. nie było w tej rubryce wydatku. Na rok 1866 uchwalil W. Sejm prawdopodobną potrzeb w kwocie 20 złr., którąto kwotę i na rok 1867. się prelininuje.

Załącznik 12. do dodatku III. do potrzeb.

12	Koszta pogrzebowe. Grzebanie zmarłych korekcyonistów nie wymaga żadnych kosztów					
----	--	--	--	--	--	--

Dodatek IV. do potrzeb.

IV	Koszta transportowe. Wydatki na odstawę korekcyonistów i korekcyonistek	25	190	60	60	<p>Wynikłość przedstawia się za rok 1863. . . . . 121 zł. „ 1864. . . . . 34 „ „ 1865. . . . . 25 „ Razem . . . 180 zł. przeciętnie . . . . . 60 „ Wykazane przecięcie przyjmuje się jako prawdopodobną potrzeb na rok 1867.</p>
----	--	----	-----	----	----	---

Dodatek V. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość 1865 z roku	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
V.	Zwrot grzywien poli- cyjnych.					Wynikłość przeciętna z ostatnich trzech lat wynosi za rok 1863. . . . . 410 zł. " 1864. . . . . 34 " " 1865. . . . . 26 " <hr/> Razem . . . . . 470 zł. przeciętnie . . . . . 157 " które się przyjmuje jako prawdo- podobną potrzebą na rok 1867.
	Na zwroty grzywien policyjnych .	26	234	157	157	

Dodatek VI. do potrzeb.

VI.	Zwroty należności po- słańców karnych.					Wedle trzechletniego przecię- cia. Wynikłość z roku 1863. wynosi . . . . . 47 zł. " 1864. — " " 1865. — " przeciętnie . . . . . 15 „ 66 c. Z uwzględnieniem powyższej wy- nikłości i uchwalonej na rok 1866. przez Wys. Sejm potrzeby, preli- minuje się prawdopodobną kwotę na . . . . . 15 złr.
	Zwroty należności posłańców karnych		17	15	15	

Dodatek VII. do potrzeb.

VII.	Remuneracye.					Remuneracye stałe zniesiono je- szcze rozp. Namiest. z d. 31. Marca 1864. l. 16099. Remuneracye zmienne, t. j. nie- stałe, bywają udzielane za prowa- dzenie rachunków na należności i uiszczenia grzywien i posłańców karnych. W roku 1863. wynosiły te remu- neracye . . . . . 620 złr. z powodu różnych czynności przy- domie robót przymusowych w Wiś- niczu, który teraz już nie istnieje. Na rok 1867. preliminuje się prawdopodobną kwotę 10 złr., któ- rą Wys. Sejm i na rok 1866. już był uchwalił.
	Remuneracye: a) stałe . . . . . b) zmienne		10	10	10	

Dodatek VIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spra- wdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
VIII.	Rozmaite przypadkowe.					
	Rozmaite przypadkowe	28	200	200	200	<p>Wynikłości z lat dawnych wyno- sza, a to:</p> <p>za rok 1863. . . . . 2426 zł. „ 1864. . . . . 54 „ „ 1865. . . . . 28 „ nie mogą atoli służyć za podstawę do wniosku, ponieważ w wynikło- ści z roku 1863. zawarte są wy- datki domu robot przymusowych w Wiśniczu; preliminuje się zatem prawdopodobną i przez Wys. Sejm także na rok 1866. uchwaloną kwo- tę 200 zł.</p>

Fundusz szpitalu św. Łazarza.

Oddział chorych sporadycznych.

Preliminarz specjalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- wego	Wydziału specyal- nego		
			Złote austriackie			
I.	Odsetki od kapitałów	12974	13919			
II.	Dochód z realności i dóbr	4985	6816			
III.	Zwroty kosztów leczenia i zao- patrzania	18736	19670			
IV.	Różne przypadkowe	180	1012			
	Razem	36875	38417			
	W porównaniu z potrzebami		31686			
	Okazuje się nadwyżka		6731			

P o t r z e b y

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wniosek na rok 1867		Uchwala Sejmu	Uzasadnienie	
		Wyni- kiosć z roku 1865	Wydziału			
			krajo- wego			specyjal- nego
Złote austriackie						
I.	Płace urzędników, lekarzy, ka- pelana Sióstr miłosierdzia i sług	4050	4050			
II.	Zasługi	50	50			
III.	Dodatki osobiste	.	.			
IV.	Dodatki na mieszkanie	273	267			
V.	Wynagrodzenie za emolumenta	128	128			
VI.) VII.)	Adjuta i dyurna	.	.			
VIII.	Fundacye	38	82			
IX.	Wydatki z prawa patronatu wy- nikłe	1135	353			
X.	Czynsz z pomieszkania	.	.			
XI.	Potrzeby kancelaryjne	145	195			
XII.	Remuneracye i zapomogi	827	1347			
XIII.	Nowe budowy	3000	.			
XIV.	Utrzymanie budynków	1705	1248			
XV.	Podatki i daniny	1853	2704			
XVI.	Dyety i koszta podróży	641	213			
XVII.	Koszta gospodarcze	21032	20658			
XVIII.) XIX.) XX.) XXI.) XXII.)	Odsetki od kapitałów domowych Pensye, dary i zaopatrzenie . . . . . Potrzeby kościelne	.	20 . 31			
XXIII	Odprawa i spłata kwartałów pośmiertnych	.	.			
XXIV	Różne przypadkowe	588	340			
	Razem	35496	31686			

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
1	Odsetki od kapitałów i obligacyj.					Jednoroczna należność obliczona wedle stopy procentowej.
1	Od kapitałów 635.326 złp. 12½ gr. na hipotekach prywatnych lokowanych		7988	7810	7810	
2	Od obligacyj:					
a	od oprocentowanych w walucie wiedeńskiej Kamery nadwornej, kapitału 225 złr. 2% 1 złr. 89 ct.				2	
b	od zapisów długu Stanu w walucie wiedeń., kapitału 2810 złr. 5%				141	
c	od listów zastawnych królestwa Polskiego, kapitału 61700 złr. po 5% . . . . . 771 złr. 25 ct.		5455			
d	dtto od 84000 złr. po 4% 840 złr.				1611	
e	od pożyczki narodowej, kapitału 6370 złr. 5% 334 złr. 42 ct.				335	
f	od leżowanych 300 złr. po 5% 15 złr. 75 ct.				16	
g	od indemnizacyjnych kap. 75480 złr. 4004 złr. 17 ct.				4004	
	Razem , .	12974	13443		13919	

Dodatek II. do pokrycia.

II.	Dochoły z realności i innych praw.					Kwoty z obowiązków kontraktowych wypływające i zatwierdzeń.
1	Czynsz dzierżawny z dóbr Tro-piszów w król. Polskiem . .	3500	5512	3500		do 1. C. k. komisya namiestnicza dnia 14. Czerwca 1865. l. 15339, wydzierżawiła z powodu zmiany stosunków włościańskich w królestwie Polskiem na dalszy czas, to jest od 24. Czerwca 1864. do 24. Czerwca 1873., za niższy roczny czynsz dzierżawny, dzierżawy w kwocie 14.000 złp. czyli 2100 rubli sreb. brzęcz., wedle kursu. Rubel liczy się po 1 złr. 63 ct.,

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szcze-gół	ogół	
2	Czynsz z dóbr Raczna i Jezierzany	558	950	1116		co czyni rocznie 3423 zlr., a w zaokrągleniu 3500 zlr. do 2. C. k. komisya Namiestnicza z dnia 27. Lipca 1865. l. 20141 wdzierza-wiła te dobra na lat 12, to jest od 24. Czerwca 1865. do tegoż 1877. za roczny czynsz 1116 zł. w.a. Wynikłość z roku 1865. obejmuje dochód od 24. Czerwca do 23. Grudnia 1865. na podstawie nowego kontraktu.
3	Czynsz z wynajmu prawa polowania w tychże	25	25			do 3. Nie stawia się wniosku, ponieważ już w roku 1866. cały dochód na dalsze trzy lata do roku 1870. zapisano. Wynikłość z roku 1865. zawiera ten dochód od 1. Listopada 1863. do 31. Października 1866.
4	Czynsz dzierżawny z dóbr Prądnik Czerwony wraz z należytością za dziesięcinę	752	1504	1504		do 4. C. k. komisya Namiestnicza z dnia 30. Września 1863. l. 11042 do 24. Czerwca 1875.
5	Wynagrodzenie za zniszcione ciężary z poddaństwa gruntów w Prądniku Czerwonym od wymierzonej sumy indemnizacyjnej . . . 10873 zł. 13 ct.		571	571		do 5. Na mocy orzeczenia c. k. komisji Minist. w sprawach uwolnienia gruntów od ciężarów z dnia 23. Czerwca 1855. l. 2462. • Obligacye indemn. z tego tytułu wydano, a to: jedną na . . . . . 1000 zlr. jedną na . . . . . 500 „ cztery po 100 . . . . . 400 „ a jedną na . . . . . 50 „ Razem . . . 1950 zlr.
6	Czynsz dzierżawny z folwarku Przeginia duchowna		50	50		do 6. i 7. Na mocy rozporządzenia byłej rady admnistr. z dnia 27. Sierpnia 1850. l. 4873.
7	Czynsz z realności Nr. 242 i 243, Akademią zwanej, w Krakowie	150	75	75		do 6. Lateranów kanonnikat nie płaci od lat 10 należytości czynszowej (1855/1865.) za używanie tego budynku. do 7. Wynikłość w roku 1865. zawiera dochód otrzymany za rok 1863. i 1864. z funduszu naukowego.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba po- rzadkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szcze- gół	ogół	
8	Danina zwana Jutrzyzna z Jezio- ran i reletum dziesięciny z Rączny					do 8. Na mocy rozporządzenia by- łej dyrekcji szpitalów z dnia 19. Grudnia 1854. l. 909, ciążył ten obowiązek tylko do końca ro- ku 1865. na dzierżawie dotyczącej.
	Razem	4985	8687		6816	

Dodatek III. do pokrycia.

III	Zwroty kosztów leczenia i za- opatrzenia.					Według trzechletniego przecięcia wynikłości z r. 1863. 20592 złr. " " 1864. 19684 " " " " 1865. 18736 " " Razem . . . 59012 złr. wypada przeciętnie 19670 " "
1	Zwroty od płacących	18736	18752		19670	

Dodatek IV. do pokrycia.

IV	R ó ż n e.					Dochody tej rubryki stanowią zysk od wpływających w monecie brzączącej kwot dzierżawnych i odsetkowych z królestwa Polskiego. Według trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1863. 1409 złr. " 1864. 1449 " " " 1865. 180 " " Razem 3038 złr. wypada przeciętnie 1012 " "
1	Przypadkowe	180	1440		1012	

Dodatek I. do potrzeb.

I	P ł a c e.					Uzasadnienie zawarte jest w za- łącznikach dalszych.
1	Urzędników, kapelana i sług	900	900	900		
2	Lekarzy	2300	2300	2300		
3	Sióstr miłosierdzia	850	850	850		
	Razem	4050	4050		4050	

Załącznik I. do dodatku I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
I.	Płace urzędników, kapelana i służ.					
1	Zarządcy szpitalu rocznie 500 zł.	333	333	333		do 1.—4. Jako część przypadająca z obli- czenia na podstawie dzielnika sta- łego.
2	Pisarzowi „ 400 „	267	267	267		
3	Kapelanowi „ 200 „	133	133	133		
4	Woźnemu „ 250 „	167	167	167		
	Razem	900	900		900	

Załącznik 2. do dodatku I. do potrzeb.

I.	Płaca lekarzy.					
1	Dwom ordynar. po . . 750 złr.	1500	1500	1500		do 1. i 2. Należytość całoroczna, którą fun- dusz tego oddziału całkowicie opłaca.
2	Dwom asysten. po . . 400 „	800	800	800		
	Razem	2300	2300		2300	

Załącznik 3. do dodatku I. do potrzeb.

I.	Płace Sióstr miłosierdzia.					
1	Jednej 100 złr., a dziesięciu Siostram po . . . . 75 złr.	850	850		850	Należytość całoroczna, którą fundusz tego oddziału całkowicie opłaca.

Dodatek II. do potrzeb.

II.	Zasługi.					
1	Dwóch leśnych w dobrach Ra- czna po 25 złr.	50	50		50	Należytość stała całoroczna, którą fundusz tego oddziału cał- kowicie ponosi.

Dodatek III. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
IV.	Dodatki na mieszkanie.					
1	Kapelanowi szpitalu z rocznych 78 zlr. 14 ct. $\frac{2}{3}$	53	53	53		do 1.—2. Należytość obliczona na podstawie dzielnika stałego.
2	Pisarzowi z rocznych 80 zlr. $\frac{2}{3}$	54	54	54		do 3. Należytość stała całoroczna, którą fundusz tego oddziału całkowicie opłaca.
3	Dwom asystantom lekarskim po 80 zlr.	166	160	160		Wynikłość z r. 1865. zawiera w sobie dodatek za miesiąc Grudzień 1864., w roku zeszłym nie podniesiony.
	Razem . .	273	267		267	

Dodatek IV. do potrzeb.

V.	Wynagrodzenie za emolumenta.					Należytość całoroczna obliczona na podstawie dzielnika stałego.
1	Kapelanowi szpitalu wynagrodzenie za wikt z rocznych 191 zlr. 61 c. $\frac{2}{3}$	128	128		128	

Dodatek V. do potrzeb.

VIII.	Fundacje.					
1	Na odprawienie mszy św. przez kapitułę krakowską z odsetek kapitałów fundacji śp. biskupa Szembeka . . . . . 150 złp.	38	38	38		do 1. Należytość stała całoroczna na mocy rozporządzenia byłego Senatu Rzeczypospolitej Krakowskiej z dnia 3. Grudnia 1840. l. 1327 w sumie 15062 złp., na dobrach Pawłowice zabezpieczona.
2	Na obdzielenie wyzdrowiałych z fund. Wenela		45	44		do 2. Należytość stała całoroczna w skutek rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 15. Czerwca 1860. l. 14129, po odtrąceniu 7% podatku dochodowego od konwertowanej obligacji długu Stanu na 950 zlr. w. a. po 5%.
	Razem . .	38	83		82	Nr. 7182 z dnia 1. Czerwca 1865.

Dodatek VI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkow.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
IX.	Wydatki z prawa patronatu wpływające.	1135	37	.	353	Według 3letniego przecięcia wynikłości z roku 1863. — zlr. — c. „ 1864. 25 „ 96 ¹ / ₂ „ „ 1865. 1135 „ 24 „ Razem . . 1161 zlr. 20 ct. wypada przeciętnie 353 zlr.

Dodatek VII. do potrzeb.

XI.	Potrzeby kancelaryjne.	145	193	.	195	Według trzechletniego przecięcia wynikłość z roku 1863. . 294 zlr. „ 1864. . 147 „ „ 1865. . 145 „ Razem . 586 „ wypada przeciętnie . 195 „
-----	------------------------	-----	-----	---	-----	---

Dodatek VIII. do potrzeb.

XII.	Remuneracye i zapomogi.					Uzasadnienie zawarte jest w załącznikach dalszych.
1	Stałe	697	1167	1167		
2	Niestałe	130	200	180		
	Razem	827	1367	.	1347	

Załącznik I. do dodatku VIII. do potrzeb.

XII	Remuneracye i zapomogi.					do 1. — 5.
	a) Stałe:					Na mocy rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 2. Stycznia 1861. l. 59122 jako obowiązek wpływający z kontraktu z konwentem Sióstr miłosierdzia zawartego.
1	Aptekarzowi szpitalu z rocznych 525 zlr.	350	350	350		do 1., 2. i 4.
2	Dyrektorowi z rocznych 420 zlr.	280	280	280		Na podstawie dzielnika stałej części przypadające.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość 1865 z roku	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
3	Dwom praktykantom chirurgicz- nym po 210 złr.	.	420	420		do 3. W skutek rozporządzenia c. k. Rządu w Krakowie z dnia 12. Grudnia 1856. l. 36342. Od r. 1861. nie było żadnych wyników z powodu nieobsadzenia.
4	Urzędnikom c. k. kasy głównej za sprawowanie czynności kasowych tego funduszu z rocznych 100 złr.	67	67	67		
5	Leśniczemu za dozór nad lasem w dobrach Rączna z rocz- nych	.	50	50		do 5. Na mocy rozporządzenia c. k. komisji Namiestniczej z dnia 25. Sierpnia 1860. l. 21635 dla ka- meralnego rządowego leśniczego.
	Razem	697	1167		1167	

Załącznik II. do dodatku VIII. do potrzeb.

XII	Remuneracye i zapomogi.				Według trzyletniego przecięcia wynikłości z roku 1863. 200 złr.
	b) Niestate.				1864. 185 "
1	Na wsparcie przypadkowe i za- stępstwa	130	200	180	1865. 130 "
					Razem . . . 515 złr.
					wypada przeciętnie . . . 172 "
					w okrągłej sumie . . . 180 "

Dodatek IX. do potrzeb.

XIII	Budowy nowe.			Wynikłość z roku 1865. po- wstała w skutek zezwolenia no- wej budowli, to jest rozszerzenia szpitalu św. Łazarza, na podsta- wie naradczego protokołu c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 18. Marca 1864. Na pokrycie tych wydatków c. k. Namiestnictwo w roku 1865. preliminowało kwotę 6000 zł., a ponieważ ta budowa w roku 1866. zupełnie ukończona i wydatki tego tytułu w kwocie 5717 złr. 38 ¹ / ₂ cnt. całkowicie pokryte zostały, nie preliminuje się na rok 1867. nic.	
1	Rozszerzenie istniejącego szpi- tala św. Łazarza	3000			

Dodatek X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
XIV.	Utrzymanie budynków.					do 1.—4.
1	Wybielenie zabudowania szpitalnego zewnątrz		54	54		Wydatki corocznie niezbędne potrzebne, które fundusz tego oddziału w dwóch trzecich częściach ponosić ma.
2	Czyszczenie kanałów	12	11	12		do 1.
3	„ kominów	47	41	47		Na wybielenie wnętrza budynku szpitalnego nie się się prelimituje, ponieważ ten wydatek Siostry miłosierdzia ponoszą; bielenie zewnątrz budynku przy ogólnej restauracji przedsięwzięto; prelimituje się zatem zeszlóroczna kwota.
4	Różne restauracye w ogólności	1646	1000	1135		do 2. i 3.
	Razem	1705	1106		1248	Na podstawie wyników z roku 1865.
						do 4.
						Według trzechletniego przecięcia
						wynikłość z r. 1863. 768 złr.
						„ „ 1864. 1000 „
						„ „ 1865. 1646 „
						Razem . . . . . 3414 złr.
						wypada przeciętnie . . . 1135 „

Dodatek XI. do potrzeb.

XV.	Podatki i daniny.				
1	Od realności i dóbr św. Łazarza	1122	936	1123	
2	Ekwiwalenta	175	150	175	
3	Indemnizacye	397	336	397	
4	Z dóbr Tropiszów w Polsce i podatki dochodowe od odsetek kapit. i obligacyj	159	1018	1009	
	Razem	1853	2440		2704

Załącznik 1. do dodatku XI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
XV.	Podatki i daniny.					
1	Od realności św. Łazarza grun- towy z dodatkiem zwyczaj- nym i wojen 47 złr. 77 ct. . . .		5	48		do 1.—5. Na podstawie wykazów przez c. k. urzęda podatkowe sporzą- dzonych i istniejących przepisów.
2	Z dóbr Jezierzany: a) gruntowy z dodatkiem zwy- czajnym i wojen. 27 złr. 75 ct. b) domowy z dodatkami 3 złr. 27 ct.		28	31		
3	Z dóbr Rączna: a) gruntowy z dodatkiem zwy- czajnym i wojen. 263 złr. 19 ct. b) domowy z dodatkami 11 złr. 53 ct. . . . . c) dochodowy z propinacyi z do- datkami zwyczajnym i wo- jennym 3 złr. 31 ct.		242	278		
4	Z dóbr Prądnik Czerwony: a) gruntowy z dodatkiem zwy- czajnym i wojennym 367 złr. 61 ct. b) domowy z dodatkami 8 złr. 16 ct. . . . . c) dochodowy z propinacyi z do- datkami wojennym i zwy- czajnym 18 złr. 37 ¹ / ₂ ct.		336	376	19	
5	Dodatki na potrzeby krajowe i indemnizacyjne od powyż wymienionych podatków grun- towych, domowych i docho- dowych po odtrąceniu do- datku wojennego		325	371		
	Razem	1122	936		1123	

Załącznik 2. do dodatku XI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
XV.	Podatki i daniny. Ekwiwalenta.					do 1. Na mocy rozporządzenia c. k. komisji Namiestnictwa z dnia 17. Sierpnia 1861. l. 50936.
1	Z folwarku Prądnik Czerwony należytość roczna		68	102		
2	Z folwarku Rączna i Jezierzany		82	73		do 2.
	Razem	175	150		175	Na mocy rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 2. Lutego 1856. l. 34620.

Załącznik 3. do dodatku XI. do potrzeb.

XV.	Podatki i daniny. Indemnizacye.					
1	Z folwarku Prądnik Czerwony 20letnie raty (Annuitates) za zniesiony czynsz grunto- wy konwentu Dominikanów w Krakowie od 1. Listopada 1855. do tegoż 1875.. rocznie		133	133		do 1.—3. Na mocy rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 2. Lutego 1865. l. 34620.
2	Takież za zniesioną dziesięci- nę parafii św. Mikołaja		203	203		
3	Z dóbr Rączna i Jezierzany . .			61		
	Razem	397	336		397	

Załącznik 4. do dodatku XI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
XV.	Podatki i daniny.					do 1. W moc rozporządzenia c. k. Rządu krajowego Krakowskiego z dnia 16. Marca 1859. l. 4105.
1	Z dóbr Trepiszów w Polsce podatek łączny		186	186		do 2. W skutek rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 24. Listopada 1858. l. 38985.
2	Podatek gminy za pomieszkanie kapelana szpitalnego		4	4		do 3. 4. Na podstawie istniejących przepisów.
3	5% podatek dochodowy z prowizyi kapitałów hypotekowanych w kwocie 7809 zlr. 88½ ct. na podstawie patentu z dnia 29. Października 1849.		559	391		
4	Podatek dochodowy od odsetków obligacyjnych od kwoty 6108 zlr. 48½ ct. po 7%		269	428		
	Razem	159	1018		1009	

Dodatek XII. do potrzeb.

XVI.	Dyety i koszta podróży.					Według trzechletniego przecięcia wynikłość z roku 1863. 117 zł.
1	Na podróże komisyjne w sprawach funduszu jako właściciela dóbr w okręgu krakowskim i królestwie Polskiem leczących	641	213		213	" " 1864. 130 "
						" " 1865. 641 "
						wpada przeciętnie . . . 299 "
						ponieważ w roku 1865. przedsięwzięte były podróże w sprawie indemnizacyjnej, które na przyszłość nie będą przedsiębrane przeciętna kwota z tego powodu za podstawę służyć nie może. preliminuje się zatem sprawdzona w roku 1866. suma 213 zł.

Dodatek XIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
XVII.	Koszta gospodarcze.					Według trzyletniego przecięcia
1	Zywność, lekarstwo, bielizna, pranie, opał, oświetlenie, słoma, sprzęty domowe i różne inne przez Siostry miłosierdzia dostarczone	21032	19407		20658	wynikłość z roku 1863. 19235 złr. " " 1864. 21707 " " " 1865. 21032 " Razem . . . . . 61974 złr. wypada przeciętnie . 20658 "

Dodatek XIV. do potrzeb.

XVIII.	Odsetki od kapitałów dłużnych.					Na mocy rozporządzenia c. k. Rządu krajowego z dnia 17. Lipca 1859. l. 19226.
1	Od winnych 2000 złp. kościołowi Panny Maryi w Krakowie, zabezpieczonych na Prądniku Czerwonym po 4%		20		20	

Dodatek XV. do potrzeb.

XXII.	Potrzeby kościelne.					do 1.
1	Kapelanowi szpitalu za mszę ś.	31	31		31	Według rozporządzenia c. k. komisji gub. w Krakowie z dnia 3. Października 1863. l. 17933.
2	Na pokrycie różnych potrzeb kościelnych					do 2
	Razem	31	31		31	Ponieważ wydatki tego rodzaju ponoszą Siostry miłosierdzia, ucie się nie wnosi.

Dodatek XVI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spra- wdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
XXIV	Różne przypadkowe.					Według trzechletniego prze- cięcia wynikłość
1	Koszta sądowe, pocztowe, inse- raty i inne przypadkowe . .	588	211		340	z roku 1863. . . . . 295 zł. " 1864. . . . . 137 " " 1865. . . . . 588 " <hr/> Razem . . . 1020 zfr. wypada przeciętnie . . 340 "

P o t r z e b y

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- wego	Wydziału specyal- nego		
Złote austriackie						
I.	Odsetki od kapitałów	680	1601			
II.	Dochód z realności	2306	1287			
III.	Zwroty kosztów leczenia	4226	4095			
IV.	Taksy od przyjęcia podrzutków	7537	6689			
	Razem	14749	13672			
	W porównaniu z potrzebami		39757			
	Okazuje się niedobór		26085			

P o t r z e b y

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału krajowego	Wydziału specjalnego		
			Złote austriackie			
I.	Płace urzędników	1248	1249			
II.	Zasługi	.	.			
III.	Dodatki na mieszkanie	99	92			
IV.	Wynagrodzenia za emolumenta	253	253			
V.	Potrzeby kancelaryjne	90	107			
VI.	Remuneracye i zapomogi	348	368			
VII.	Utrzymanie budynków	496	2656			
VIII.	Podatki i daniny	277	332			
IX.	Koszta gospodarcze	11006	11426			
X.	Odsetki od kapitałów dłużnych	.	5			
XI.	Koszta zaopatrzenia podrzutków	25118	23245			
XII.	Różne przypadkowe	29	24			
	Razem	38964	39757			

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeół	ogół	
I.	Odsetki od kapitałów.					
a	Od obligacyj indemnizacyjnych imiennej wartości 18570 złr. po 5% . . . . . 975 złr. 97 1/2 ct.					Jednoroczna należytość obliczona według stopy procentowej. Niesprawdzone i niezabezpieczone kapitały: a) u Wierczyńskiego 190 złr. 18 ct. b) u Niewiadomskiego 1834 „ 11 „ Razem . . . 1924 „ 29 ct.
b	Od zabezpieczonych na hypotekach prywatnych kapitałów w kwocie 50023 złp. 27 gr. po 5% . . . . . 625 „ 30 1/2 „	680	1591		1601	

Dodatek II. do pokrycia.

II.	Dochód z realności i innych praw.					
1	Czynsz z propinacyi w Krowodrzy	2306	1153	850		do 1. Wynikłość z r. 1865. zawiera dochód z propinacyi w Krowodrzy za czas od 18, Kwietnia 1864. do tegoż czasu 1866., na podstawie rozporządzenia c. k. komisji Namiestnictwa w Krakowie z dnia 1. Czerwca 1860. l. 10740 potwierdzonego kontraktu aż do 17. Kwietnia 1866. W skutek rozporządzenia c. k. komisji Namiestnictwa z dnia 16. Kwietnia 1866. l. 10563 zezwolono nu dalsze wydzierżawienie propinacyi za opłatą czynszu rocznego w kwocie 850 złr. i zawarto kontrakt, zaczawszy od 18. Kwietnia 1866. na lat trzy, prelinuje się zatem 850 złr.
2	Czynsz z młyna w Prądniku		437	437		do 2. Rozporządzeniem c. k. komisji Namiestnictwa z dnia 31. Października 1863. l. 18899 i 23. Lutego 1864. l. 3765, wydzierżawiono młyn w Prądniku do 31. Października 1869.
3	Relutum za dziesięciny w Krowodrzy					do 3. Relutum zniesiono rozporządzenia c. k. komisji Namiestnictwa z dnia 26. Maja 1864. l. 12424.
	Razem . . .	2306	1690		1287	

Dodatek III. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
III.	Zwroty kosztów leczenia.					
1	Od płacących	4226	3562	.	4095	Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości z roku " 1863. 4194 ztr. " 1864. 3866 " " 1865. 4226 " Razem . . . 2286 ztr. wypada przeciętnie . 14095 "
IV.	Taksy.					
1	Za przyjęcie podrzutków	7537	6099	.	6689	Według 3letniego przecięcia wynikłości z roku 1863. 6051 ztr. " 1864. 6471 " " 1865. 7537 " Razem . . . 20059 ztr. wypada przeciętnie . . . 6689 "

Dodatek I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
I.	Płace.					
1	Urzędników, kapelana i sług	430	450	450		Uzasadnienie jest zawarte w załącznikach 1 — 3
2	Lekarza i akuszerki	498	499	499		
3	Zakonnicom SS. miłosierdzia . .	300	300	300		
	Razem . .	1248	1249		1249	

Załącznik 1 do dodatku I. do potrzeb.

I.	Płace urzędników, kapelana i sług.					
1	Zarządcy szpitalu z rocz. 500 złr.	167	167	167		do 1. — 4.
2	Pisarzowi „ „ 400 „	133	133	133		Część przypadająca z obliczenia na podstawie dzielnika stałego.
3	Kapelanowi „ „ 200 „	67	67	67		
4	Wóznemu „ „ 250 „	83	83	83		
	Razem . .	450	450		450	

Załącznik 2. do dodatku I. do potrzeb.

I.	Płace lekarzom i akuszerce.					
1	Asystentowi	420	420	420		do 1. i 2.
2	Akuszerce szpitalnej z rocznych 78 zł. 75 ct.	79	79	79		Należności całoroczne, które fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
	Razem . .	498	499		499	

Załącznik 3. do dodatku I. do potrzeb.

I.	Płace sióstr miłosierdzia.					
1	Czterem zakonnicom SS. miłosierdzia rocznie po . . 75 złr.	300	300		300	do 1. Całoroczna należność, którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.

Dodatek II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wyni- sił z roku 1865	Spraw- dzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
III.	Dodatki na mieszkanie.					
1	Kapelanowi szpitalu z rocznych 78 złr. 14 cnt.	26	26	26	.	do 1. i 2. Część przypadająca z obliczenia na podstawie dzielnika stałego.
2	Pisarzowi z rocznych 80 złr.	26	26	26	.	do 3. Należytość całoroczna, która fundusz tego oddziału całkowicie ponosi, a zaasyguowana rozporz. c. k. komisji Namiest. z dnia 4. Grudnia 1865 l. 33140 nowo mianowanemu Dr. Czyzewiczowi od 1. Grudnia 1865.
3	Asystentowi całoroczne	47	40	40	.	Wynikłość z roku 1865. mieści w sobie zaległy dodatek z roku 1864.
	Razem	99	92		92	

Dodatek III. do potrzeb.

IV.	Wynagrodzenie za emolumenta.					
1	Kapelanowi szpitalu wynagrodzenie za wikt z rocznych 191 złr. 61 cnt.	64	64	64	.	do 1. Część przypadająca według dzielnika stałego.
2	Nauczycielowi w Krowodrze za nienżywanie gruntu do szkoły należącego	9	9	9	.	do 2. Całoroczna należytość na mocy rozporządzenia c. k. komisji Namiestn. z dnia 7. Kwietnia 1864. l. 7417.
3	Akuszerce szpitalu wynagrodzenie za wikt	180	180	180	.	do 3. Należytość roczna według rozporząd. c. k. komisji Namiestn. z dnia 9. Czerwca 1866. l. 14643.
	Razem	253	253		253	

Dodatek IV. do potrzeb.

V.	Potrzeby kancelaryjne.					
1	Zwyczajne	90	100		107	Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłość z r. 1863. 150 złr. " " 1864. 81 " " " 1865. 90 " Razem . . . 321 złr. wypada przeciętnie 107 "

Dodatek V. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
VI.	Remuneracye i zapomogi.					
1	Stałe	348	348	348		
2	Przypadkowe	.	20	20		
	Razem	348	368		368	

Załącznik 1. do dodatku V. do potrzeb.

VI.	Remuneracye i zapomogi.					
	a) Stałe.					
1	Dla aptekarza szpitalu z rocznych . . . . . 525 złr.	175	175	175		Do 1. 3. Części przypadające z obliczenia według dzielnika stałego.
2	Dla dyrektora szpitalu z rocznych . . . . . 420 złr.	140	140	140		
3	Dla urzędników kasy głównej w Krakowie za załatwianie interesów	33	33	33		
	Razem	348	348		348	

Załącznik 2. do dodatku V. do potrzeb.

VI.	Remuneracye i zapomogi					
	b) Niestale.					
1	Na wsparcie przypadkowe i zastęstwa		20		20	W roku 1865. nie ma wynikłości, a ponieważ podobne wydatki nie przewidziane są, preliminuje się na rok 1867. zeszłoroczna kwota.

Dodatek VI. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szcze ^g ół	ogół	
VII.	Utrzymanie budynków.					
1	Pobielanie budynków zewnątrz	.	26	26		do 1. — 3.
2	Czyszczenie kanałów	6	5	6		Wydatki niezbędnie potrzebne ma ponosić corocznie fundusz tego oddziału w $\frac{1}{3}$ części.
3	„ kominów	24	20	24		do 1.
						Dla braku wynikłości przyjmuje się sprawdzona kwota z r. 1866.
						do 2. — 3.
						Na podstawie wynikłości z r. 1865.
4	Reparacje budynków	466	669	2600		do 4.
	Razem	496	717		2656	Na mocy rozporząd. c. k. komisji Namiestnictwa z dnia 29. Maja 1866. l. 13223. w skutek przedłożonego protokołu technicznego ma być restauracja budynku, Browarek nazwanego, do propinacji w Krowodrzy należącego, wedle obliczonych kosztów w kwocie 2083 złr. 98 ct. przedsięwzięta.
						Na nieprzewidziane restauracje innych budynków do tego oddziału szpitalu należących wynosi 3letnia kwota
						z wynikłości roku 1863. 394 złr.
						1864. 665 „
						1865. 466 „
						Razem . . 1525 złr.
						przeciętnie . . . . 508 „
						przezo na restaurację wszystkich budynków, do tego oddziału szpitalu należących, prelininuje się ogólna kwota . . . . . 2600 złr.

Dodatek VII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
VIII.	Podatki i daniny.					
1	Z Prądnika Białego i Krowodrzy	196	172	198		Uzasadnienie jest zawarte w załącznikach wewnątrz.
2	Ekwiwalenta z Prądnika	26		26		
3	Za zniesioną dziesięć w Krowodrzy i podatek dochodowy od odsetek z obligacyj	55	118	108		
	Razem	277	290		332	

Załącznik I. do dodatku VII. do potrzeb.

VIII.	Podatki i daniny.					
1	Z Prądnika białego:					do 1. — 3. Należytość przypadająca roczna na podstawie wykazów przez c. k. urzęda podatkowe sporządzonych.
a)	gruntowego z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 11 zł. 81 c.					
b)	domowego z dodatkami . . . . 1 „ 63 „		14	14		
c)	dochodowego z mlyna z dodatkiem zwyczaj. i wojen. 30 „ 59 „		28	31		
2	Z Krowodrzy:					
a)	gruntowego z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 12 „ 12 „					
b)	domowego z dodatkami . . . . 6 „ 54 „		25	19		
c)	dochodowego z propinacyi z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 72 „ 66 „		48	73		
3	Dodatki na potrzeby krajowe i indemnizacyjne od powyż wymienionych podatków gruntowego, domowego i dochodowego po odtrąceniu dodatku wojennego, t. j. po 62 c. od 1 zł. . . . . 60 zł. 93½ c.		57	61		
	Razem	196	172		198	

Załącznik 2. do dodatku VH. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
VIII.	Podatki i daniny. Ekwiwalenta.					
1	Z Prądnika Białego należytość roczna	26			26	Na mocy rozporz. c. k. komisyi Namiest. z dnia 17. Sierpnia 1861. l. 50936.

Załącznik 3. do dodatku VH. do potrzeb.

VIII.	Podatki i daniny.					
1	Za zniesioną dziesięcinę w Krowdrzy na rzecz zakonu Emerytarzy w Krakowie, płatne od 1. Listopada 1855. do końca Października 1875.		8	8		do 1. Na mocy rozporz. c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 13. Października 1858. l. 26525.
2	5% podatek dochodowy od odsetek z kapitałów w sumie 625 złr. 30 ¹ / ₂ ct. . . . . na podstawie patentu z dnia 29. Października 1849.		44	32		do 2. i 3. Należytość roczna procentowa według obowiązującej ustawy podatkowej.
3	Podatek dochodowy od odsetek z obligacyj w sumie 975 złr. 97 ¹ / ₂ ct. po 7%.		66	68		
	Razem	55	118	108		

Dodatek VIII. do potrzeb.

IX.	Koszta gospodarcze.					
1	Na żywność, lekarstwa, sprawienie bielizny i pranie, oświetlenie, słomę do sienników, sprzęty domowe i t. d.	11006	10611		11426	Według 3letniego przecięcia wynikłości z roku 1863. 9356 złr. " " 1864. 13917 " " " 1865. 11006 " Razem . . . 34279 złr. wypada przeciętnie 11426 "

Dodatek IX. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
X.	Odsetki od kapitałów dłużnych.					
1	Dla krakowskiej kapitały 5% ₀ od kapitału w sumie 400 złp. na Krowodrzy hipotekowanego rocznie 20 złp.		5		5	Całoroczna należność według stopy procentowej odnośnie do rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie dnia 27. Czerwca 1856. l. 14768.

Dodatek X. do potrzeb.

XI.	Koszta zaopatrzenia podrzutek.					
1	Na utrzymanie podrzutek przez włościan pielęgnowanych . .	25118	19949		23245	Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłość z r. 1863. 22005 złr. " " 1864. 22613 " " " 1865. 25118 " Razem . . 69736 złr. wypada przeciętnie . . 23245 "

Dodatek XI. do potrzeb.

XII.	Różne przypadkowe.					
1	Koszta sądowe, portorya, koszta inseratów i inne drobne.	29	15		24	Według 3letniego przecięcia wynikłość z roku 1863. 23 złr. " " 1864. 21 " " " 1865. 29 " Razem . . 73 złr. wypada przeciętnie . . 24 "

Fundusz szpitalu Św. Ducha,

Oddział syfilitycznych.

Preliminarz specjalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1885	W i		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydział krajowego	Wydział specjalnego		
			Złote austriackie			
I.	Odsetki od kapitałów	385	361			
II.	Zwroty kosztów utrzymania chorých	12556	14548			
III.	Rozmaite dochody	173	26			
	Razem	13114	14935			
	Z porównania potrzeby w kwocie		17892			
	okazuje się niedobór w kwocie		2957			

P o t r z e b y

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- wego	Wydziału specyal- nego		
Złote austriackie						
I.	Płace urzędników i służ	1275	1275			
II.	Dodatek na mieszkanie	173	173			
III.	Dyurna	207	207			
IV.	Emolumenta	33	33			
V.	Potrzeby kancelaryjne	128	156			
VI.	Remuneracye i zapomogi	373	340			
VII.	Utrzymanie budynków	1070	580			
VIII.	Koszta gospodarcze	15289	14933			
IX.	Podatki	11	22			
X.	Zaopatrzenia	73	73			
XI.	Rozmaite wydatki	35	100			
	Razem . .	18667	17892			

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
I.	Odsetki od kapitałów.					
a	Od obligacji pożyczki narodowej imiennej wartości 180 zł. 5% . . . . . 9 zł. 44 1/2 ct.					Jednoroczna należność obliczona wedle stopy procentowej. Wynikłość w r. 1865. dla tego jest większą, ponieważ zostały niszczone niektóre zaległe należności.
b	Od zapisu długu Stanu imiennej wartości 100 zł. 5% 5 „ 25 „					
c	Od obligacji indemnizacyjnej imiennej wartości 300 zł. 5% 15 „ 75 „			30		
d	Od kapitałów zahypotekowanych na realnościach prywatnych, razem od 26440 złp. 19 gr. 5% . . 330 „ 54 „			331		
	Razem	385	373		361	

Dodatek II. do pokrycia.

II.	Zwroty kosztów utrzymania chorych.					
1	Od płacących i z funduszków publicznych	12556	15971		14548	Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 13069 zł. „ 1864. . . . . 18020 „ „ 1865. . . . . 12556 „ Razem . . . 43645 zł. przeciętnie . . . . . 14548 zł.

Dodatek III. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych														
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie								
				szcze gół	ogół									
III.	Rozmaite dochody.													
1	. . . . .	173	43	.	26	<p>Wedle przecięcia wynikłość wynosiła:</p> <table style="margin-left: 20px; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">w roku 1863. . . . .</td> <td style="text-align: right;">3 zł.</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">" 1864. . . . .</td> <td style="text-align: right;">57 "</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">" 1865. . . . .</td> <td style="text-align: right;">173 "</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">Razem . . . . .</td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">233 zł.</td> </tr> </table> <p>Od tego jednak wypada odciągnąć kwotę . . . . 154 zł. którą jako nadzwyczajną, i do przecięcia nie należącą wpłatę uważać należy. — Wynika ona albowiem ze zwrotu kapitału 204 złp. 3 gr. razem z odsetkami — który na dobrach Wojcieszycze prenotowany być miał, lecz jako kapitał niepewny, między kapitały funduszu wciągnięty nie był.</p> <p>Pozostaje zatem trzechletnia wynikłość w kwocie . . . . 79 zł. przeciętnie . . . . . 26 zł. która jako prawdopodobny dochód się prelinuje.</p>	w roku 1863.	3 zł.	" 1864.	57 "	" 1865.	173 "	Razem	233 zł.
w roku 1863.	3 zł.													
" 1864.	57 "													
" 1865.	173 "													
Razem	233 zł.													
Dodatek I. do potrzeb.														
I.	Płace urzędników i sług.					do poz. 1., 3. i 4.								
1	Zarządca szpitalu rocznych . . . . . 375 zł.	250	250	250		Te wydatki ponoszą obydwie oddziały wedle dzielnika stałego, a to: $\frac{2}{3}$ oddział syfilitycznych, $\frac{1}{3}$ oddział obłąkanych.								
2	Prymaryusz oddziału syfilitycznych roczn. . 625 "	625	625	625										
3	Chirurg rocznych . . 400 "	267	267	267										
4	Woźny rocznych . . 200 "	133	133	133										
	Razem . . .	1275	1275	1275		do poz. 2. Te koszta oddział syfilityczny całkowicie ponosi.								

Dodatek II. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
II.	Dodatek na mieszkanie.					
1	Zarządcy szpitalu rocznych . . . . . 180 zł.	120	120	120		Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego: $\frac{2}{3}$ na oddział syfilityczny. $\frac{1}{3}$ na oddział obłąkanych.
2	Chirurgowi rocznych . . . . . 80 „	53	53	53		
	Razem	173	173	173	173	

Dodatek III. do potrzeb.

III.	Dyurna.					
1	Jednemu pisarzowi dziennemu w kancelaryi zarządu dziennie po 85 ct.	207	207	207		Rozporządzeniem komisji Namiestniczej w Krakowie z dnia 12. Maja 1860. r. do l. 13410. pozwolono przyjąć jednego pisarza dziennego, z dzienną płacą 85 ct., do pomocy w kancelaryi zarządcy. Preliminuje się z jednorocznej należitości przypadająca część ($\frac{2}{3}$) na fundusz oddziału syfilitycznego.

Dodatek IV. do potrzeb.

IV.	Emolumenta.					
1	Zarządcy szpitalu ryczałtowo na opat z rocznych 50 zł.	33	33	33		Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego ($\frac{2}{3}$).

Dodatek V. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba parafkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczęśli	ogół	
V.	Potrzeby kancelaryjne.					
1	Na druki, litografie, oświetlenie i opał w kancelaryi i inne podobne wydatki	123	183		150	Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 177 zł. " 1864. . . . . 164 " " " 1865. . . . . 123 " " Razem . . . . . 469 zł. przeciętnie . . . . . 156 "

Dodatek VI. do potrzeb.

VI.	Remuneracye i zapomogi.					
1	Remuneracye stałe. Prowi-zorycznemu dyrektorowi szpi-tala rocznie 210 zł.	140	140	140		do poz. 1. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika sta-łego (2/3).
2	Remuneracye zmienne i zapomogi.	233	200	200		do poz. 2. Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła
	Razem	373	340	340	340	w roku 1863. . . . . 200 zł. " 1864. . . . . 157 " " " 1865. . . . . 233 " " Razem . . . . . 590 zł. przeciętnie . . . . . 197 " " albo w okrągłej kwocie . 200 "

Dodatek VII. do potrzeb.

VII.	Utrzymanie budynków.					
1	Reparacye budynków	993	500	500		do poz. 1. Dla braku podstaw pewnych preliminuje się 500 zł.
2	Czyszczenie kominów i kanałów	77	80	80		do poz. 2. Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła
	Razem	1070	580	580	580	w roku 1863. . . . . 79 zł. " 1864. . . . . 83 " " " 1865. . . . . 77 " " Razem . . . . . 239 zł. przeciętnie . . . . . 80 "

Dodatek VIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczeǳół	ogół	
VIII.	Koszta gospodarcze.					
1	Potrzeby gospodarcze przez zakonnice dostarczane, jako to: żywność, lekarstwa, bielizna i t. d.	14346	13350	14239		do poz. 1. Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 12883 zł. " 1864. . . . . 15487 " " 1865. . . . . 14346 " Razem . . . . . 42716 zł. przeciętnie . . . . . 14239 "
2	Potrzeby gospodarcze przez zarząd zakładu uskuteczniane, jako to: sprawienie sprzętów domowych i t. d.	943	626	694		do poz. 2. Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 261 zł. " 1864. . . . . 879 " " 1865. . . . . 943 " Razem . . . . . 2083 zł. przeciętnie . . . . . 694 "
	Razem	15289	13976	14933	14933	

Dodatek IX. do potrzeb.

IX.	Podatki.					
1	Podatek gruntowy z dodatkami od gruntowych parceli pod Nr. 118. i 124., własności szpitalu Św. Ducha	3	.	3		do poz. 1. Rocznie powtarzający się wydatek. Podatek ten wynosi właściwie rocznie w okrągłej kwocie 4 złr., preeliminuje się jednak część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
2	7% podatek dochodowy od odsetków z obligacji w kwocie 30 zł. 44 ¹ / ₂ ct.	2	.	2		
3	5% podatek dochodowy z prowizyi od kapitałów hipotekowanych w kwocie 330 zł. 54 ¹ / ₂ ct., na podstawie patentu z dnia 29. Października 1849. r.	6	.	17		do poz. 2. i 3. Jednoroczna należność.
	Razem	11	26	22	22	

Dodatek X. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
X.	Zaopatrzenia.					
1	Okońskiej Anastazyi, byłej nadzorczyńi chorych, dziennie po 20 ct. w. a.	73	73	73	73	Preliminuje się jednoroczna należność, która w zupełności funduszowi tego oddziału do uiszczenia przypada.

Dodatek XI. do potrzeb.

XI.	Rozmaite wydatki.					
1	Zabezpieczenie od ognia i inne zmienne wydatki	35	103	.	103	<p>Wedle przecięcia:</p> <p>Wynosiła wynikłość</p> <p>w roku 1863. . . . . 200 zł.</p> <p>„ 1864. . . . . 73 „</p> <p>„ 1865. . . . . 35 „</p> <p>Razem . . . . . 308 zł.</p> <p>przeciętnie . . . . . 103 „</p> <p>albo w okrągłej kwocie . 100 „</p>

Fundusz szpitalu Św. Łazarza.

Oddział obłąkanych

Preliminarz specjalny

na rok słoneczny 1867.

P o k r y c i e

Liczba po- rządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wyni- kłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867			Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału kraj- owego	Wydziału specjal- nego			
			Złote austriackie				
I.	Odsetki od kapitałów	386	299				
II.	Zwroty kosztów utrzymania cho- rych	2582	3495				
III.	Różne dochody	.	.				
	Razem	2968	3794				
	W porównaniu z wydatkami w kwocie		9885				
	Okazuje się niedobór w kwocie		6091				

P o t r z e b y

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1865	Wniosek na rok 1867		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
			Wydziału krajowego	Wydziału specjalnego		
		Złote austriackie				
I.	Płace urzędników i sług	825	825			
II.	Dodatek na mieszkanie	87	87			
III.	Dyurny	103	103			
IV.	Emolumenta	17	17			
V.	Potrzeby kancelaryjne	25	62			
VI.	Remuneracye i zapomogi	187	170			
VII.	Utrzymanie budynków	596	1667			
VIII.	Koszta gospodarcze	7248	6800			
XI.	Podatki	13	16			
X.	Rozmaite wydatki	322	138			
	Razem . . .	9423	9885			

Dodatek I. do pokrycia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynik z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
I.	Odsetki od kapitałów.					
1	a) Od kapitału 10000 złp., zabezpieczonego na dobrach Kazimierza Wielka w Polsce, 4% . . . . . 80 złr. 45 ct. b) Od kapitałów w kwocie 17520 złp. 12 gr., hypotekowanych na realnościach w Krakowie 5% 219 złr. 1½.	386	293		293	Jednoroczna należność obliczona wedle stopy procentowej. Wynikłość w roku 1865. dla tego jest większą, bo zostały uiszczone niektóre zaległe należności.

Dodatek II. do pokrycia.

II.	Zwroty kosztów utrzymania chorych.					
1	Od płacących i z funduszków publicznych	2582	4210		3495	Wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . 4157 złr. " 1864. . . 3746 " " 1865. . . 2582 " Razem . . . 10485 złr. przeciętnie . . . . . 3495 "

Dodatek III. do pokrycia.

III.	Różne dochody.					
1	.....					Nie prelinuje się nie dla braku wynikłości.

Dodatek I. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wyni- kłość z roku 1865	Spra- wdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
1	Płace urzędników i sług.					do poz. 1., 3. i 4.
1	Zarządca szpitalu rocznych 375 złr.	125	125	125		Te wydatki ponoszą obydwie oddziały wedle dzielnika stałego: $\frac{2}{3}$ na oddział syfilityczny a $\frac{1}{3}$ na oddział obłąkanych.
2	Prymaryusz oddziału obłąka- nych rocznych 500 złr. . . .	500	500	500		do poz. 2.
3	Chirurg rocznych 400 złr. . . .	133	133	133		Te koszty oddział obłąkanych w zupełności ponosi.
4	Woźny rocznych 200 złr. . . .	67	67	67		
	Razem	825	825	825	825	

Dodatek II. do potrzeb.

II	Dodatek na mieszkanie.					
1	Zarządca szpitalu rocznych 180 złr.	60	60	60		Część przypadająca wedle dzielnika stałego na fundusz tego oddziału ($\frac{1}{3}$ wydatku).
2	Chirurgowi rocznych 80 złr. . . .	27	27	27		
	Razem	87	87	87	87	

Dodatek III. do potrzeb.

III	Dyrny.					
1	Jednemu pisarzowi dziennemu w kancelaryi dziennie po 85 ct.	103	103	.	103	Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego ($\frac{1}{3}$ wydatku rocznego). Patrz oddział syfilityczny dod. 3. poz. I.

Dodatek IV. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
IV.	Emolumenta.					
1	Zarządcy szpitalu pauszale na opał rocznych 50 złr.	17	17	.	17	Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego ($\frac{1}{3}$).

Dodatek V. do potrzeb.

V.	Potrzeby kancelaryjne.					
1	Druki, litografie, oświetlenie i opał kancelaryi i inne mniejsze wydatki	25	74	.	62	<p>Wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . 81 złr.</p> <p>„ „ 1864. . . 80 „</p> <p>„ „ 1865. . . 25 „</p> <p>Razem . 186 złr.</p> <p>przeciętnie . . . . . 62 „</p>

Dodatek VI. do potrzeb.

VI.	Remuneracye i zapomogi.					
1	Remuneracye stałe: Prowizorycznemu Dyrektorowi szpitalu rocznych 210 złr.	70	70	70		<p>Do poz. 1.</p> <p>Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego ($\frac{1}{3}$).</p>
2	Remuneracye zmienne i zapomogi	117	100	100		<p>Do poz. 2.</p> <p>Wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . 100 złr.</p> <p>„ „ 1864. . . . 117 „</p> <p>„ „ 1865. . . . 100 „</p> <p>Razem . 317 złr.</p> <p>przeciętnie . . . . . 106 „</p> <p>albo w okrągłej kwocie . 100 „</p> <p>równiej w przeszłym roku preliminowanej sumie.</p>
	Razem	187	170	170	170	

Dodatek VII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniasek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
VII.	Utrzymanie budynków.					
1	Reparacye budynków	496	200	492	.	do poz. 1. Ponieważ nie otrzymano na rok 1867. z c. k. oddziału budowlanego przy komisji Namiestniczej w Krakowie wykazu potrzebnych reperacyj budynków szpitalu św. Ducha i wynikających ztad kosztów, przeto preliminuje się prawdopodobną potrzebę na podstawie przeciętnych wyników z ostatnich trzech lat. Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 20 zlr. „ 1864. . . . . 959 „ „ 1865. . . . . 496 „ Razem . . . 1475 zlr. przeciętnie . . . . . 492 „
2	Czyszczenie kominów i kanałów	100	61	75	.	
3	Na restauracyę przewotów zupełnie się wałących.			1100	.	
	Razem . . .	596	261	1667	1667	do poz. 2. Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 64 zlr. „ 1864. . . . . 61 „ „ 1865. . . . . 100 „ Razem . . . 225 zlr. przeciętnie . . . . . 75 „
						do poz. 3. Na podstawie przedłożonych Wydziałowi krajowemu kosztorysów i planów do l. wydziałowej 4698.

Dodatek VIII. do potrzeb.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1865	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1867		Uzasadnienie
				szczegól	ogół	
VIII.	Koszta gospodarze.					do poz. 1.
1	Potrzeby gospodarze przez zakonnice dostarczane, jako to: żywność, lekarstwa, bielizna i t. d.	7023	6800	6585		Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 5343 ztr. " 1864. . . . . 7388 " " 1865. . . . . 7023 " Razem . . . . . 19754 ztr. przeciętnie . . . . . 6585 "
2	Potrzeby gospodarze przez zarząd zakładu uskutecznione, jako to: sprawienie sprzętów domowych i t. d.	225	178	215		do poz. 2. Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła w roku 1863. . . . . 89 ztr. " 1864. . . . . 330 " " 1865. . . . . 225 " Razem . . . . . 644 ztr. przeciętnie . . . . . 215 -
	Razem	7248	6178	6800	6800	

Dodatek IX. do potrzeb.

IX.	Podatki.					do poz. 1.
1	Podatek gruntowy z dodatkami od gruntowych parceli pod nr. 118 i 124, własności szpitalu św. Ducha	1	.	1		Rocznie powtarzający się wydatek. Podatek ten wynosi właściwie rocznie 4 ztr. w okrągłej kwocie, preliminuje się jednak tylko część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
2	5 ^o / _o podatek dochodowy z prowizyi kapitałów hypotekowanych w kwocie 209 ztr. 46 cent Na podstawie patentu z dnia 29 Października 1849.	12	.	15		do poz. 2. Jednoroczna należytość.
	Razem	13	21	16		

Dodatek X. do potrzeb.

X.	Rozmaite wydatki.					Wedle przecięcia: Wynikłość wynosiła
1	Zabezpieczenie od ognia i inne zmienne wydatki.	322	20	.	138	w roku 1863. . . . . 74 ztr. " 1864. . . . . 18 " " 1865. . . . . 322 " Razem . . . . . 414 ztr. przeciętnie . . . . . 138 "

Ulegat II b.

PRELIMINARZ BUDŻETU

funduszków indemnizacyjnych

**Królestwa Galicyi i Lodomeryi, tudzież Wielkiego
Księstwa Krakowskiego**

na rok słoneczny

1867.

L w ó w.

Z c. k. gal. drukarni rządowej.

1866.

1872

PHILADELPHIA BUDGET

Published Weekly

Subscription Office: 121 North Second Street, Philadelphia

Price: 10 Cents

Vol. 1 No. 1

1872

I.

Protokół

spisany przy trutynowaniu preliminarza na r. 1867. funduszu indemnizacyjnego lwowskiego okręgu administracyjnego, z wyjątkiem trzech powiatów zwiniętego obwodu jasielskiego, połączonych od r. 1860. w administracyjnym względzie z obwodem sanockim.

Pod przewodnictwem c. k. radcy dworn p. Vukassovicha, w przytomności referentów c. k. radcy Namiestnictwa p. Chitrego i komisarza 1szej klasy p. Bartmańskiego, zastępcy referenta, sekretarza c. k. Namiestnictwa p. Blautha, c. k. radcy Izby obrachunkowej p. Nemethy i c. k. konceptysty Namiestnictwa p. Hellmana, jako protokolisty.

§. 1.

A. — B. Wnioski preliminarza sprawdzono tak co do potrzeby *A.*, jak i co do pokrycia *B.*, niemniej też co do kosztów zarządu i wydatków operacji funduszu; przytem robi się uwaga, iż z wyjątkiem pozycyj zmieniających się według okoliczności, trzymano się rezultatu doświadczeń i wniosków preliminarza na r. 1865.; w szczególności zrobiono następujące uwagi:

§. 2.

Do A. poz. nr. 1. Koszta zarządu. Te wniesiono w kwocie 79765 złr., chociaż je w latach 1865. i 1866. (jak świadczy preliminarz nadesłany reskryptem ministeryalnym z d. 18. Maja b. r. do l. 25215), praliminowano w równej wyższej kwocie 84030 złr.

1. Umniejszenie na r. 1867. pochodzi ztąd, iż c. k. Izba obrachunkowa rachuje koszta zarządu (załącznik B/4. oddział c. subalegat XIV.) podług rzeczewistego stanu urzędników, nie uwzględniając jednego naczelnika i jednego adjunkta, którzy w skład Zaleszczyckiej komisji lokalnej wchodzili.

Dekretem z dnia 17. Marca 1863. l. 4989 pozwoliło c. k. Ministeryum na przydzielenie spraw wykupna i regulacji ciężarów gruntowych w obwodzie Czortkowskim do władzy obwodowej w Zaleszczykach, i na równoczesne wydzielenie tych spraw obwodu Tarnopolskiego z czynności zwiniętej Zaleszczyckiej komisji lokalnej i przydzielenie tychże władzy obwodowej w Tarnopolu, przeto nie zmienił

się jednak systemizowany reskryptem ministeryalnym z dnia 7. Września 1860. do l. 28243 stan urzędników, pomimo tego, iż dwie te posady nie są obsadzone, i że do spraw wykupna i regulacji ciężarów gruntowych wspomnianych dwóch obwodach użyci są dwaj komisarze obwodowi ze stanu urzędników administracyi politycznej. Ponieważ potrzeba obsadzenia tych dwóch z funduszu indemnizacyjnego płatnych posad zajęć może, przeto wniesiono ze strony c. k. Namiestnictwa potrzebę 3770 złr., która pokrycie swe, w zaliczce udzielić się mającej ze Skarbu Państwa, znaleźć powinna, ponieważ dochody krajowe z dodatków do podatku pochodzą, które ze względu na ich wysokość po 51 kr. od każdego reńskiego podatku stałego, podnieść się nie dadzą.

2. Dalszy przedmiot obrad stanowiła uwaga c. k. Izby obrachunkowej w preliminarzu kosztów zarządu (załącznik B/4. oddział A. B. C.) co do pozycyi 1. 4. 7. 14. 15. 18., iż w przyszłości wydatek na pensye i t. d. urzędników, tak przy c. k. Namiestnictwie jak i przy władzach obwodowych użytych, prawdopodobnie się podniesie, gdy w skutek przeprowadzić się mającej organizacyi władz politycznych umniejszenie stanu urzędników nastąpi, i płace urzędników, zatrudnionych sprawami wykupna i regulacji ciężarów gruntowych i sprawami indemnizacyjnymi, które od czasu połączenia w r. 1860. organów, które dla powyższych spraw osobno istniały, z władzami politycznymi, fundusz kameralny ponosił, na fundusz indemnizacyjny przeniesione będą być musiały.

Dołączony tu wykaz przedstawia na ten wydatek większy wydatek w ilości 20713 złr. 56 ct. Jeżeli zresztą w myśl najwyższego polecenia, udzielonego reskryptem ministeryalnym z d. 4. Listopada 1862. roku l. 18850 sprawy wykupu i regulacji ciężarów gruntowych jak najprędzej przeprowadzone być mają, przez co by się wydatki krajowe z tego powodu w przyszłości uanie, szły — okazuje się potrzeba pomnożenia sił zatrudnionych temi czynnościami nawet w razie, gdyby wydatek na przydzielonych dla tych spraw urzędników władz obwodowych i nadal fundusz kameralny ponosić miał.

W celu pomnożenia tych sił wnosilo c. k. Namiestnictwo już od r. 1863. w poprzednich preliminarzach kwotę 15000 złr., który wydatek jednak według reskryptu ministeryalnego z dnia 5. Sierpnia 1862. l. 13885 zawisłym uczyniono od

przyzwolenia Reprezentacji krajowej; w tym względzie nie postanowiono przeto dotąd nic. Gdy potrzeba ta pomnożenia sił dotąd trwa, wnosi się w tym celu ponownie podwyższenie wydatków na koszt zarządu o 15000 złr. Wstawienie tego wydatku równie jak i powyższych 20713 złr. 56 ct. do budżetu, pozostawia się jednak władzy centralnej, ponieważ pokrycie tych kwot w razie, gdyby Reprezentacja krajowa innych źródeł nie otworzyła, tylko w wyższych subsydyach Państwa znaleźć by można.

§. 3.

Do A. poz. 7. Odsetki od kapitałów dłużnych do Skarbu Państwa. Tutaj robi się uwaga, iż wciągnięta suma odnosi się, jak załącznik 7.. tylko do oprocentowanej zaliczki ze Skarbu Państwa na Listopad i Grudzień 1864. r. rzeczewiście zużytej.

W preliminarzu funduszu krajowego na rok 1866. nadesłanym reskryptem ministeryalnym z d. 18. Maja r. b. 25215, wciągnęło, Wysokie c. k. Ministeryum Stanu znown sumę pokrycia, oprocentowaną zaliczkę w kwocie 62.629 złr.

Od tej zaliczki nie wciągnięto do preliminarza na r. 1867. do potrzeby odsetki od kapitałów dłużnych do Skarbu Państwa. Komisya uznała także, iż takowe opuścić wypada, ponieważ ze względu na miesięczne obrachunki dopiero po nkończeniu roku administracyjnego okaże się, czy i w jakiej kwocie oprocentowana zaliczka w rzeczewistości użytą zostanie.

Lwów, dnia 20. Lipca 1865.

W y k a z

c. k. urzędników płatnych z funduszu kameralnego, a użytych do spraw wykupna i regulacji ciężarów gruntowych w lwowskim okręgu administracyjnym.

Liczba po- rządkowa		złr.	kr.
Przy c. k. Namiestnictwie.			
1	Jeden referent, teraz nie obsadzony, zastąpiony przez radcę c. k. Namiestnictwa z płacą	2100	
2	Jeden sekretarz Namiestnictwa z płacą	1470	
3	" " " "	1260	
4	Trzech koncepcistów po 840 złr. rocznie	2520	
5	" " " 735 " "	2205	
Wydatki ryczałtowe na potrzeby kancelaryjne i na oświetlenie, to jest:			
	dla referenta i dwóch sekretarzy Namiestnictwa po 38 złr. 64 ct. 115 złr. 92 ct.		
	" 6 koncepcistów po 18 złr. 48 ct.	110	88
		226	80
Przy c. k. władzach obwodowych:			
6	Sześciu komisarzy obwodowych z roczną płacą 945 złr.	5670	
7	" " " " " 840 "	5040	
Wydatki ryczałtowe na potrzeby kancelaryjne i na oświetlenie:			
	dla 12 komisarzy obwodowych à 18 złr. 48 ct.	221	76
	Razem	20713	56
Uwagi ad 4. — 5.			
<p>Koncepcistów płatnych z funduszu kameralnego użytych jest w sprawach wykupna i regulacji ciężarów gruntowych dwóch; natomiast zatrudnionych jest 9 praktykantów koncepcyjnych, pobierających adjutum rocznie po 300 złr.; na tych miejsce zostanie prawdopodobnie w interesie służby systemizowanych 6 koncepcistów, przeto umieszczono 6 koncepcistów w powyższym wykazie.</p>			

II.

Protokół

spisany przy sprawdzeniu preliminarza potrzeb funduszu indemnizacyjnego 6ciu obwodów Galicyi zachodniej i W. Księstwa Krakowskiego na rok słoneczny 1867.

Pod przewodnictwem c. k. radcy Namiestnictwa i zastępcy prezesa p. Edwarda Podlewskiego, i w przytomności c. k. naczelników powiatowych i referentów pp. Wicherka i Hallauera, c. k. radcy Izby obrachunkowej p. Walleka, i p. oficyała Blautha, jako protokolisty.

Kraków, dnia 21. Lipca 1865.

Przedmiot obrad i trutynowania stanowią preliminarze na rok 1867.:

- a) operacyj funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego;
- b) operacyj funduszu indemnizacyjnego Galicyi zachodniej;
- c) kosztów zarządu c. k. dyrekcji funduszu indemnizacyjnego i komisji krajowej dla odkupu i regulacyi ciężarów gruntowych.

Powyższy preliminarz dokładnie przejrzano w każdej części, czy na wszystkie potrzeby względ wzięto i czy takowe nie przesadzono.

Takowy znaleziono w każdym względzie dokładnym i nie ma przeciw takowemu nic do zarzucenia.

Na tem protokół zakończono i podpisano.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a title or header.

At the City of New York, this 1st day of January, 1881, I, the undersigned, Clerk of the Court of Sessions, do hereby certify that the within and foregoing is a true and correct copy of the original as the same appears in the files of the Court.

Witness my hand and the seal of the Court at the City of New York, this 1st day of January, 1881.

CLERK
11

Sumaryczny preliminarz

potrzeb funduszu indemnizacyjnego w dwunastu wscho-
dnych obwodach

na rok słoneczny 1867.

A. Pokrycie

Liczba porząd- kowych i za- łączników	Wymienienie rubryk	Prelimino- wano w roku 1865.	Wniosek c. k. Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.		
I.	Od obowiązanych.			
1/1	Wpłaty kapitałów	50000	60000	
2/2	Renty	34507	28955	
3/3	Odsetki za zwłokę i inne dochody .	7170	10600	
II.	Od kraju.			
	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	2043100	2043180	(Dodatki).
	Doliczki do podatków od zboża i soli			
III.	Ze Skarbu Państwa.			
	Wynagrodzenia laudemiałne			
	Odsetki od ulokowanych nadwyżek funduszowych			
	Odebrane ze Skarbu Państwa kapi- tały czynne			
	Zasiłki ze Skarbu Państwa:			
	a) oprocentowane	1582395	54857	
	b) nieoprocentowane		1504000	
	Ogółem	3717172	3639459	

B. P o t r z e b y

liczb porząd- kowych i za- łączników	Wymienienie rubryk	Prelimino- wano w roku 1865.	Wniosek c. k. Rządu na rok 1867.	U w a g i
		zlr. wal. austr.		
1/4	Koszta zarządu	84030	81153	<p>Do pozycyi 1.</p> <p>Podwyższenie liczb buchhalte- rycznych znajduje się uzasadnio- ne w protokole likwidacyjnym z dnia 20. Lipca 1865. r.</p> <p>W tym protokole postawiono także dalsze wnioski:</p> <p>a) na przyzwolenie kwoty 15000 zlr. w celu pomnożenia sił pracujących w sprawach ser- witutnych ;</p> <p>b) w celu zapewnienia pokry- cia pensyj urzędników poli- tycznych, zatrudnionych w sprawach serwitutowych, a płatnych dotychczas z fun- duszu kameralnego.</p> <p>Do pozycyi 7.</p> <p>Ponieważ odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa, które na rok 1867. prelimino- wano w kwocie 16825 zlr., już od lat kilku do budżetu nie wstawiano, ile że pokrycie ta- kowych nastąpićby mogło tylko przez zaliczkę ze Skarbu Pań- stwa, przeto nie zamieszczają się tu i na rok 1867.</p>
2/5	Splata kapitałów:			
	a) przez wylosowanie	743400	743400	
	b) przez wykupno obligacyj	.	.	
3/6	Kwoty wyrównawcze w kapitale	3000	3000	
4/6	" " w rentach	1500	1000	
5/7	Renty dla uprawnionych	2885242	2810903	
6	Landemia	.	.	
7	Odsetki od kapitałów dłużnych Skar- bowi Państwa	.	.	
8	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa	.	.	
9/8	Nadzwyczajne wydatki	.	.	
	Ogólna potrzeba	3717172	3639456	

Dodatek A 1. do pokrycia.

Liczba po- rzadkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	A. Wpłata kapitałów.				
	Wartość w kapitale wykupio- nych niepoddańczych, to jest emfiteutycznych i dziesięcinnych prestacyj przyjmuje się w prawdó- podobnej sumie jak w latach po- przednich . . . . . 2266270 złr.				
	Na to wpłacono:				
	w roku 1855. 12871 złr.				
	" 1856. 27852 "				
	" 1857. 79889 "				
	" 1858. 101041 "				
	" 1859. 76318 "				
	" 1860. 91330 "				
	" 1861. 95372 "				
	" 1862. 82726 "				
	" 1863. 70831 "				
	" 1864. 69511 "				
	Według preliminarza z ro- ku 1865. wpłynie praw- dopodobnie w latach 1865 i 1866. 100000 złr. w. a., czyli 95238 złr. m. k., zatem razem wpłaconych będzie . . . . . 802979 złr.				
	a pozostanie reszta kapi- tału w kwocie . . . . . 1463291 "				
	Od tego odpadło przez kompensację z kapitała- mi za prestacje poddań- cze wymierzonymi 581759 "				
	a przyjąwszy, iż na tej drodze jeszcze spłaco- nych będzie 30000 "				
	odtrącić należy 911759 "				
	zmniejsza się przeto kwo- ta spłacić się jeszcze ma- jących kapitałów do 551532 "				
	mon. konw.				
	czyli . . . . . 579.109 "				
	wal. austr.				
	z tego przyjmuje się na rok 1867				
		72987	50000	60000	

Dodatek A/2. do pokrycia.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1867.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
	B. Wpłata rent				
	Od wykazanej w dodatku 1. reszty kapitału w kwocie . . .	579109			
	wynoszą 5% odsetki na rok 1867.	30027	34507	28955	

Dodatek A/3. do pokrycia.

C. Odsetki za zwłokę i inne dochody.				
1	Odsetki od kapitału i rent nie- zapłaconych w terminie . . .	6211	300	6000
2	Czynsze dzierżawne i uzyskane ceny sprzedaży za pustki . .	639	170	600
3	Zysk za sprzedane książeczki, zwroty odsetków, dopłaty wyrównawcze i zwroty nad- płaconych należności	21131	4000	4000
	Razem	28031	7170	10600

Do poz. 3.

Różnica ta między wnioskiem a wynikłością pochodzi ztąd, iż w skutek mylnego zapatrywania się kas. dziesięciny i inne zwroty mylnie na rzecz tundu-szu indemnizacyjnego wciągnięto, lecz kwoty te wciągnięto po sprawdzeniu buchhalterycznem we właściwe rubryki, i takowe jako wynikłość uważane być nie mogą.

Dodatek B/5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	<p>Splata kapitałów przez wylosowanie.</p> <p>Na podstawie planu umorzenia, wydanego reskryptem ministeryalnym z dnia 29. Grudnia 1857. r. liczba 11881, wypada w Lwowskim okręgu administracyjnym z długu funduszu indemnizacyjnego, pokrytego obligacyami w sumie 58674000 złr. do umorzenia kwota:</p> <p>a) na II. półrocze 1866. . . . . 354000 złr.</p> <p>b) na I. półrocze 1867. . . . . 354000 „</p> <hr/> <p>Razem . 708000 złr.</p> <p>mon. konw. czyli 743400 „ wal. austr., których splata według planu następuje zawsze 6 miesięcy później, to jest za II. półrocze 1866. na dniu 1. Maja 1867. a za I. półrocze 1867. na dniu 1. Listopada 1867. r.</p> <p>Wnosi się przeto na splacenie długu lwowskiego funduszu indemnizacyjnego, przez losowanie obligacyj umorzyć się mającego . . . . .</p>	707616	743400	743400	

Dodatek B/6. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		Złr. wal. austr.			
	Kwoty wyrównawcze w kapitale i rentach dla uprawionych.				
1	<p>Ponieważ cały kapitał wynagrodzenia za zniesione powinności wyniesie 48354114 złr., i z tego wypłacono tytułem za-liczki na kapitał</p> <p>w roku 1854. . . 287200 złr. " 1855. . . 2336950 " " 1856. . . 556000 " " 1857. . . 195000 " " 1858. . . 67400 " " 1859. . . 1250 " 1860.—1864.</p> <p>a jako całkowite wynagrodzenie</p> <p>w roku 1855. . . 1141860 złr. " 1856. . . 8603090 " " 1857. . . 14844940 " " 1858. . . 6969800 " " 1859. . . 2966340 " " 1860. . . 1704100 " " 1861. . . 1785750 " " 1862. . . 907670 " " 1863. . . 1164510 " " 1864. . . 490 020 "</p> <p>Razem . . . 44021880 złr. w obligacyach; zaś w kwotach wyrównawczych gotówka</p> <p>w roku 1855. . . . 1839 złr. " 1856. . . . 13985 " " 1857. . . . 18178 " " 1858. . . . 11774 " " 1859. . . . 10615 " " 1860. . . . 6186 " " 1861. . . . 3286 " " 1862. . . . 2960 " " 1863. . . . 2944 " " 1864. . . . 4715 "</p> <p>Razem . . . 44098.404 złr.</p>				

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
2	przeto pozostaje do wypłacenia re- szta kapitału wsumie 4255710 zł. z których na rok 1867. 100000 „ prawdopodobnie do zaasygnowa- nia i wypłacenia przypadnie. Wnosi się zatem na spłatę kwot wyrównawczych do kapitałów dla uprawnionych	4951	3000	3000	
	Ponieważ prawdopodobnie nie wszystkie obrachunki w r. 1867. jeszcze ostatecznie przeprowa- dzone zostaną; przeto wnosi się na spłatę kwot wyrównawczych z rent	1670	1500	1000	
	Razem	6621	4500	4000	

Dodatek B / 2 do potrzeb.

Renty uprawniouym					
Na podstawie planu amorfzenia długu. pokrytego obligacyami lwowskiego funduszu indemni- zacyjnego, na mocy §. 26. in- strukcyi wynoszą 5% odsetki od długu pozostającego z po- czątkiem II. półrocza 1866. w sumie . . . . . 53718000 złr. płatne 1. Maja . . . . . 1342950 „ zaś od długu zmniejszonego w skutek losowania na dniu 30. Pazdziernika 1866. w sumie . . . . . 53364000 złr. płatne 1. List. 1867. 1334100 złr.					
Przeto razem	2677050 złr.				
mon. konw., czyli w a		2702450	2885242	2810903	
Razem		2702450	2885242	2810903	

Dodatek B/8. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimina- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		zlr. wal. austr.			
	<p>Wydatki nadzwyczajne w sku- tek mylnej manipulacji kas, w sku- tek mylnie na fundusz inde- mnizacyjny przyjętych zaległości dziesięciennych i za powinności urbaryalne, tudzież z powodu zwróconych dodatków na fun- dusz iademnizacyjny i innych zwrotów . . . . .</p>	12521			<p>Na podobne wydatki nie pre- liminuje się nie, ponieważ przy porządnej manipulacji kas pomył- ki uchylone być mogą, zresztą nieprzewidziane wydatki uwzględ- niono już w preliminarzu kosz- tów zarządu, jak alegat VI.</p>

Dodatek B/4.

Preliminarz

**wydatków c. k. Namiestnictwa jako dyrekeyi funduszu
indemnizacyjnego, tudzież c. k. Namiestnictwa i ko-
misyj lokalnych dla spraw odkupu i regulacyi ciężarów
gruntowych**

na rok słoneczny 1867.

Dodatek B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
A. Koszta zarządu c. k. Namiest-					
nictwa jako dyrekcji funduszu					
indemnizacyjnego.					
I.	Płace, zasługi i dodatki . . .	2678	3098	3098	Te wydatki będą w przy- szłości większe, jeżeli przy na- stąpić mającej organizacji władz politycznych personale c. k. Na- miestnictwa zmniejszone zostan- nie, a z tego powodu płace urzędników, użytych do spraw indemnizacyjnych, tudzież do spraw odkupu i regulacji cięża- rów gruntowych, które dotąd Skarb Państwa ponosił, na fun- dusz indemnizacyjny przejść bę- dą musiały. Ze względu na tę uwagę Izby obrachunkowej prelimitowano w załączonym protokole możli- we podniesienie kosztów zarzą- du w kwocie 20713 złr. 56 ct.
II.	Dyurny	1305	1305	1305	
III.	Remuneracye i zapomogi	955	500	500	
IV.	Potrzeby kancelaryjne	9016	1705	1677	
V.	Czynsze za najem pomieszczeń .	.	410	410	
VI.	Różne wydatki	.	400	400	
	Razem . .	13954	7418	7396	
Do tego doliczywszy koszta					
zarządu c. k. Namiestnictwa					
w sprawach odkupu i regulacji					
ciężarów gruntowych ad B. . .		7762	10781	10081	
	Przedstawia się suma . .	21716	18199	17471	
B. Koszta zarządu c. k. Namie-					
stnictwa w sprawach wykupna					
i regulacji ciężarów gruntowych.					
VII.	Płace, zasługi i dodatki	3687	4498	4198	
VIII.	Dyurny	2287	2920	2920	
IX.	Remuneracye i zapomogi	955	500	500	
X.	Wydatki kancelaryjne	768	1753	1353	
XI.	Koszta podróży	65	500	500	
XII.	Czynsze za najem pomieszczenia .	.	410	410	
XIII.	Różne wydatki	.	200	200	
	Razem . .	7762	10781	10081	

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	C. Koszta zarządu c. k. komisyj lokalnych dla spraw wykupna i regulacji ciężarów gruntowych.				
14 XIV.	Płace, zasługi i dodatki	31633	36520	36240	Obacz uzasadnienie w protokole z dnia 20. Lipca 1865.
15 XV.	Dodatki na pomieszkane	2022	2213	2213	
16 XVI.	Dyurny	8042	8030	8030	
17 XVII.	Remuneracye i zapomogi	60	1000	1000	
18 XVIII.	Potrzeby kancelaryjne	1518	2700	1700	
19 XIX.	Koszta podróży	15023	13953	13953	
20 XX.	Najem pomieszkań	426	615	446	
21 XXI.	Rozmaite wydatki	25	800	100	
	Razem	58749	65831	63682	
	Doliczywszy do tego koszta ad A i B wykazane	21716	18199	17471	
	Przedstawia się ogólna suma	80465	84030	81153	

Załącznik I. do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
A. Koszta zarządu.					
I.	Płace, zasługi i dodatki.				
1.	Jeden referent	945	945	945	Tutaj zamieszcza się tylko połowa należności według preliminarza na r. 1865., druga połowa zaś w alegacie VII., dotyczącym wydatków c. k. Namiestnictwa w sprawach odkupu i regulacji ciężarów gruntowych.
2.	„ „	735	735	735	
3.	„ sekretarz Namiestnictwa	630	630	630	
4.	Jeden koncepista	420	420	420	
5.	„ „	368	368	368	
	Razem	2678	3098	3098	Wynikłość mniejsza z roku 1864. pochodzi stąd, iż posada ad 4 nie była obsadzona.

Załącznik II. do dodatku B/4. do potrzeb.

II.	Dyurny.				
1.	Jeden kalkulant po 1 zł. 57 ct. dziennie.				
2.	Dwóch pisarzy dziennych po 1 zł. dziennie, zatem na 365 dni razem	1305	1305	1305	Według rzeczewistego stanu.

Załącznik III. do dodatku B/4. do potrzeb.

III.	Remuneracye i zapomogi	955	500	500	Na podstawie zatwierdzonego preliminarza na rok 1865.
------	----------------------------------	-----	-----	-----	---

Załącznik IV. do dodatku B/4. do potrzeb z I subaleгатem.

IV.	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe	9016	1705	1677	Według załącznika IV/1.
-----	----------------------------------	------	------	------	-------------------------

Subalegat IV/1 do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe.				
a	Pauszalia kancelaryjne i na oświecenie dwom referentom i sekretarzowi c. k. Namieśtnictwa, rocznie po 19 zł. 32 c. 57 „ 96 „				<p>Należności ad a. zatwierdzone zostały reskryptem c. k. Ministerjum z dnia 18. Kwietnia 1855. do l. 3935.</p> <p>Druga połowa wydatków dla dwóch referentów, sekretarza i dwóch koncepcistów, również jak wydatki pod b., c., e. i f. uwiarygodnione są w załączniku Nr. 10.</p> <p>Wszystkie te wydatki, z wyjątkiem wydatku pod c., wstawiono na podstawie zatwierdzonego preliminarza z roku 1865.</p> <p>Ze względu na znaczne koszty sporządzenia obligacyj kredyt., prelimitowano wydatek ad d. według sumy przeciętnej z trzech lat.</p>
	Dwom koncepcyście po 9 złr. 24 ct. . . . 18 „ 48 „				
	Kalkulantowi i jednemu pisarzowi dziennemu po 11 zł. 76 c. 23 „ 52 „				
	Dla jednego pisarza dziennego na rekwizyta pisania ryczałtowo . . . . 3 „ 36 „			104	
b	Na opał i rąbanie drzewa			186	
c	Na papier i inne rekwizyta			260	
d	Na koszta druku i litografii, łącznie z drukiem obligacyj kredytowych			672	
e	Na sprzęty urzędowe			50	
f	Na należności insercyjne			300	
g	Na rozmaite wydatki razem z wydatkami losowania			105	
	Razem			1677	

Załącznik V. do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	Czynsz za najem pomieszkania c. k. Namiestnictwa, jako dy- rekcji funduszu indemniza- cyjnego		410	410	Z czynszu rocznego za najem pomieszkania dla c. k. Namiest- nictwa, reskrytem c. k. Namiest- nictwa z dnia 15. Czer- weca 1861. l. 38710, za czas od 1. Sierpnia 1860. do końca Pa- ździernika 1861. w kwocie 1025 zł. zaasygnowanego, przypada na fundusz indemnizacyjny za pomieszczenie oddziału c. k. Namiestnictwa dla spraw odku- pu i regulacji ciężarów grun- towych i dyrekcji funduszu in- demnizacyjnego rocznie 820 zł. Połowa tutaj się zamieszcza, reszta zaś w załączniku B. Nr. XII. Wspomniany czynsz nie wy- płacono od 1. Listopada 1861., przeto nie wykazano rzeczewi- stej wynikłości.

Załącznik VI. do dodatku B/4. do potrzeb.

	Rozmaite wydatki		400	400	Na podstawie preliminarza na rok 1865. Wynikłość z roku 1864. wy- kazaną jest w załączniku Nr. VIII.
--	----------------------------	--	-----	-----	---

Załącznik VII. do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
ad B	Płaca, zasługi i dodatki.				Druga połowa tych wydatków wykazana jest w załączniku ad A. Nr. I.
7	Płaca jednego referenta	945	945	945	Na podstawie preliminarza na rok 1865.
	„ drugiego „	735	735	735	
	Płaca jednego sekretarza Na- miestnictwa	630	630	630	
	Płaca jednego koncepty		420	420	
	„ drugiego „	367	368	368	
	Remuneracya dla trzech prakty- kantów konceptowych po 300 zł.	900	900	900	
	Dyety asesorom w sprawach wykpnna i regnlacyi ciężarów gruntowych	110	500	200	
	Razem	3687	4498	4198	Ze względu na przecięcie z trzech lat.

Załącznik VIII. do dodatku B/4. do potrzeb.

Dyurny.					Na podstawie preliminarza na rok 1865.
Ośmiu dyurnistów po 1 złr. w. a. na 365 dni	2287	2920	2920		

Załącznik IX. do dodatku B/4. do potrzeb.

Remuneracye i zapomogi	955	500	500	Na podstawie zatwierdzonego preliminarza na r. 1865.
--------------------------------	-----	-----	-----	---

Załącznik X. do dodatku B/4. do potrzeb.

Wydatki kancelaryjne i urzę- dowe	768	1753	1353	Według subalegatu.
--	-----	------	------	--------------------

Subalegat X/1, do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		zlr. wal. austr.			
	Wydatki kancelaryjne i urzędowe.				
a	Pauszalia kancelaryjne na oświe- tlenie dla dwóch referentów i sekretarza Namiestnictwa po 19 zł. 32 c. . . . 57 zł. 96 c.				Wydatki ad a. pozwolone zo- stały reskryptem c. k. Ministe- ryum Stanu z dnia 18. Kwietnia 1855. l. 3935. Druga połowa wydatków dla dwóch referentów, dla sekreta- rza i dla dwóch koncepcistów, równie jak i połowa wydatków ad b., c. i g., które razem z wydatkami ad f. i h. na pod- stawie preliminarza z r. 1865. wstawiono, zamieszczoną jest w załączniku A. N. IV/1.
	Dla dwóch koncepcistów po 9 zł. 24 c. . . . 18 „ 48 „				
	Dla trzech praktykan- tów konceptowych po 18 zł. 48 c. . . . 55 „ 44 „				
	Dla dwóch dyurnistów po 11 zł. 76 c. . . . 23 „ 52 „				
	Dla sześciu dyurnistów po 3 zł. 36 c. . . . 20 „ 16 c.			176	
b	Na opał i rąbanie drzewa			186	
c	Na papier i potrzeby do pisania			270	
d	Na druki i litografie			300	
e	Na wydatki insercyjne			300	
f	Na oprawę ksiąg			21	
g	Na urządzenie biur			50	
h	Na rozmaite wydatki			50	
	Razem			1353	

Załącznik XI. do dodatku B/4. do potrzeb zsubaleгатem.

Koszta podróży	65	500	500	Według subalegatu.
--------------------------	----	-----	-----	--------------------

Subalegat XI/1. do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		zlr. wal. austr.			
Koszta podróży.					
1	Należytości milowe dla zastępców uprawnionych	.	.	100	Na podstawie preliminarza na rok 1865.
2	Wydatki podróży dla urzędników c. k. Namiestnictwa . . .	.	.	400	
	Razem . . .	.	.	500	

Załącznik XH. do dodatku B/4. do potrzeb.

1	Czynsz za najem pomieszkania. Czynsz za ubikacye c. k. Namiestnictwa w sprawach wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych	.	410	410	Druga połowa tych wydatków jest wykazaną w załączniku Nr. V. Z powodu niezżądanego czynszu od 1. Listopada 1861. bez rzeczewistej wynikłości.
---	---	---	-----	-----	--

Załącznik XIII. do dodatku B/4. do potrzeb.

	Rozmaite wydatki	.	200	200	Na podstawie zatwierdzonego preliminarza na rok 1865.
--	----------------------------	---	-----	-----	---

Załącznik XIV. do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
C.					
Płace, zasługi i dodatki.					
1	9 Naczelnikom powiatowym płacy po 1260 złr. 11340 złr. dodatku po 840 złr. rocznie . . . . . 7560 „ a jednemu z tych do- datek do osoby rocznie . . . . . 200 „	18060	21000	21000	Wnioski do 1. i 2. poczyniono na podstawie stanu personalu w cza- sie układania budżetu i z uwzględ- nieniem zajęć mogących awan- sów w wyższe klasy płac. do 3. Wstawiono przyzwolone na rok 1865. sumy. do 4. Według rzeczewistej potrzeby.
2	2 adjunktom płacy po 840 złr. i dodatku po 630 złr. rocz- nie	1470	2940	2940	
3	22. znawcom dyety po 4 złr. 20 ct. dziennie	11850	12000	12000	
4	Zasługi woźnym w Brzeżanach, Złoczowie, Przemyślu i w Sa- noku	253	580	300	
	Razem	31633	36520	36240	

Załącznik XV. do dodatku B/4. do potrzeb.

Dodatki na pomieszkania dla 9 Naczelników powiatowych .	2022	2213	2213	Asygnowano i wstawiono z uwzględnieniem stosunków miejscowych.
--	------	------	------	--

Załącznik XVI. do dodatku B/4. do potrzeb.

Dyurny. Dla 22 pisarzy dziennych po 1 złr., za 365 dni	8042	8030	8300	Na podstawie zatwierdzone- go preliminarza na rok 1865.
--	------	------	------	--

Załącznik XVII. do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wnioszek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	Remuneracye i zapomogi	60	1000	1000	Na podstawie zatwierdzonego preliminarza na rok 1865.

Załącznik XVIII. do dodatku B/4. do potrzeb.

Potrzeby kancelaryjne i urzędowe	1518	2700	1700	Według subalegatu.
--	------	------	------	--------------------

Załącznik XVIII. 1 do dodatku B/4. do potrzeb.

Na sprawienie materiałów do pisania i papieru, opłaty posłańców, na opał, oświetlenie i wydatki nieprzewidziane	.	.	1700	Z uwzględnieniem przecięcia.
---	---	---	------	------------------------------

Załącznik XIX. do dodatku B/4. do potrzeb.

Koszta podróży	15023	13953	13953	Jak subalegat.
--------------------------	-------	-------	-------	----------------

Załącznik XIX/1. do dodatku B/4. do potrzeb.

Wynagrodzenie kosztów podróży dla 9 Naczelników, 1 adjunkta, dla komisarzy obwodowych i innych do dotyczących spraw użytych urzędników obwodowych i powiatowych, należytości milowe dla znawców i strawne dla dyurnistów	.	.	13953	Na podstawie preliminarza na rok 1865.
--	---	---	-------	--

Załącznik XXI. do dodatku B/4. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	Różne wydatki	25	800	100	Jak subalegat.

Załącznik XXI/I do dodatku B/4. do potrzeb.

	Na wynagrodzenie dla świad- ków			100	Z uwzględnieniem przecię- cia.
--	--	--	--	-----	-----------------------------------

Preliminarz

**funduszu indemnizacyjnego sześciu obwodów
zachodnich Galicyi**

na rok słoneczny 1867.

A. P o k r y c i e

Liczba porządkowa	Wymienienie rubryk	Prelimino-	Wniosek c. k.	U w a g i
		wano na rok 1866.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.		
	I. Od obowiązanych.			
$\frac{1}{1}$	Wpłata kapitałów	90000	104960	
$\frac{2}{2}$	„ rent	26150	52479	
$\frac{3}{3}$	Odsetki za zwłoki i inne	.	.	
	II. Od kraju.			
$\frac{4}{4}$	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	786690	761277	
5	Danina od zboża i soli	.	.	
	III. Ze Skarbu Państwa.			
6	Laudemia	.	.	
7	Odsetki od ulokowanych nadwyżek funduszowych	.	.	
8	Zwroty kapitałów od c. k. Skarbu .	.	.	
9	Zaliczki ze Skarbu Państwa:			
	a) nieoprocentowane	1051497	1121000	
	b) oprocentowane	.	41022	
	Razem	2067275	2080738	

B. P o t r z e b y

Liczba porządkowa	Wymienienie rubryk	Prelimino-	Wniosek c. k.	Uwagi
		wano na rok 1866.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.		
1/1	Koszta zarządu	46555	50694	Koszta zarządu c. k. dyrekcji funduszu indemnizacyjnego i komisji krajowej wynoszą 54919 zł. Z tych przypada na Galicyę zachodnią ¹² / ₁₂ w kwocie 50694 złr.
2/1	Splata kapitałów:			
	a) przez losowanie	428400	428400	
	b) przez wykupno obligacyj	.	.	
3/2	Kwoty wyrównawcze uprawnionym	1000	900	
4/3	Renty uprawnionym	1610590	1600744	
5	Wynagrodzenie laudemiałne	.	.	
6	Zwroty zaliczek do c. k. Skarbu	.	.	
	Razem	2067275	2080738	

A. Dodatek I. do pokrycia.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		zlr. wal. austr.			
1	Wpłaty kapitałów od obowiązanych za prestacje spłacalne	140973	90000	104960	Uzasadnienie w subalegacie.

Załącznik I. do dodatku I. do pokrycia.

1	Należność od obowiązanych za prestacje spłacalne wynosiła wedle załącznika I. do dodatku III. potrzeb do końca Października 1864.	zł. m. k. 2757695			Wedle §. 6. patentu z dnia 29. Października 1853. powinny należności za zniesione prestacje spłacone być w 20 rocznych ratach wraz z odsetkami 5% od reszty kapitału pozostałego z końcem upłynionego roku, lub w ten sposób, że kapitał wynagrodzenia wraz z procentami zamienionym zostaje na 5, 10, 15 albo 20 równych rat rocznych. W wykazanej rzeczwiście wynikłości z roku 1864. wciągnięte są także wpłaty naprzód przed terminem uskutecznione.
	od tego odpadło przez kompensacyę 339395 zlr., odpadnie prawdopodobnie 1000 zlr.	340395 2417300			
	pozostaje przeto do wpłacenia Do końca Października 1864. wpłacono	1322686			
	dalej odtrącić należy preliminowaną na lata 1865. i 1866. wpłatę	95000			
		1417686			
	Zostanie prawdopodobnie do wpłacenia z początkiem roku 1867.	999614	zł. m. k.		
	czyli wal. austr. . . . . Z czego $\frac{1}{10}$ w kwocie . . . . . prawdopodobnie zostanie opłaconą.	1049595		104960	

A. Dodatek II. do pokrycia.

1	Wpłata rent od obowiązanych za prestacje spłacalne	61934	26150	52479	Od kapitału, który według załącznika do dodatku A. I., z początkiem roku 1867. prawdopodobnie do spłacenia pozostanie w kwocie 1049595 zlr., wynoszą 5% odsetki 52479 zlr.
---	--	-------	-------	-------	--

A. Dodatek III. do pokrycia.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
	Dodatki do podatku stałego . . .	873098	861153	761277	Uzasadnienie w załączniku.

A. Załącznik I. do dodatku III. do pokrycia.

1	<p>W krakowskim okręgu administracyjnym wyniesie dodatek 51% od podatków stałych w kwocie 1492700 złr. . . . .</p> <p>Wedle załącznika do dziennika rozporządzeń c. k. Ministerjum Skarbu nr. 7. z roku 1865. wynosi dodatek indemnizacyjny 51 kr. od 1 złr. podatku stałego, z wyjątkiem dodatku wojennego.</p>			761277	<p>Wedle §. 2. patentu z dnia 29. Października 1853. stanowi dodatek indemnizacyjny do podatku stałego dochód funduszu indemnizacyjnego.</p> <p>Reskr. Wys. c. k. Ministerjum Stanu z dnia 13. Grudnia 1864. l. 8276 pozwolony został do częściowego pokrycia wydatków indemnizacyjnych w krakowskim obřębie administracyjnym na rok 1865. dodatek w kwocie 51 kr. od 1 złr. podatku stałego, który także na rok 1867. zatrzymany został.</p>
---	--	--	--	--------	---

B. Dodatek I. do potrzeb.

Splata kapitalów przez wylosowanie	385403	428400	428400	Uzasadnienie w załączniku.
--	--------	--------	--------	----------------------------

B. Załącznik I. do dodatku I. do potrzeb.

1	Na podstawie §. 2. instrukcyi do planu losowania, rozpoczęto losowanie obligacyj o-				
---	---	--	--	--	--

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	<p>bydłu krakowskich fundu- szów indemnizacyjnych dnia 31. Października 1858. r., których spłata wedle §. 19. tej instrukcyi 6 miesięcy po wylosowaniu następuje.</p> <p>Wedle planu umorzenia wyda- nego reskr. Ministerjum Spraw Wewnętrz. z dnia 29. Grudnia 1857. r. l. 11881 przypada do losowania na d. 31. Paźdz. 1866.</p> <p>kwota . . . . . 204000 zł. m. k. której spłata w Maju 1867. r. nastąpi. 30. Kwietnia 1867. przypada do loso- wania, a w Li- stopadzie 1867. do spłacenia . . 204000 „ „</p> <p>wnosi się zatem razem . . . . . 408000 zł. m. k. czyli wal. austr.</p> <p>Obligacye w kwocie 204000 złr., których losowanie na dzień 31. Października 1867. przy- pada, będą dopiero w Maju 1868. spłacone, dla tego nie preliminuje się tu nic na tę spłatę.</p>			428400	

B. Dodatek II. do potrzeb.

1	<p>Kwoty wyrównawcze uprawnio- nym spłacie się mające wyno- sić będą prawdopodobnie w roku 1867. . . . .</p>	2574	1000	900	<p>Wedle patentu z dnia 29. Paź- dziernika 1853. §. 16. lit. b) muszą być kwoty, które nie do- chodzą do wysokości jednej o- bligacyi najniższej, wypłacone w gotówce.</p>
---	--	------	------	-----	--

B. Dodatek III. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		zlr. wal. austr.			
1	Renty należące uprawnionym od kapitałów wynagrodzenia	1727529		1279510	Uzasadnienie w załącznikach dalszych.
2	Odsetki należące uprawnionym od kapitalizowanych rent zaległych		1610590	319434	
3	Kwoty wyrównawcze od kapitalizowanych rent zaległych	3557		1800	
	Razem	1731086	1610590	1600744	

B. Załącznik I. do dodatku III. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	zlr.		kr.		U w a g i
		zlr.	kr.	zlr.	kr.	
1	Sprawdzony kapitał wynagrodzenia, należący uprawnionym, wynosi:					
	a) za powinności poddańcze					
	w obwodzie Bocheńskim	3892850	7 ² / ₄			
	„ Jasielskim	3973472	57 ² / ₄			
	„ Rzeszowskim	4758700	41 ² / ₄			
	„ Sądeckim	3027323	2 ¹ / ₂			
	„ Tarnowskim	4960351	46 ¹ / ₄			
	„ Wadowickim	4116134	37 ³ / ₄			
	Razem	24728833	12³/₄			
	b) za prestacje spłacone					
	w obwodzie Bocheńskim	511172	37			
	„ Jasielskim	354380	25			
	„ Rzeszowskim	587774	40			
	„ Sądeckim	328853	46 ¹ / ₄			

Liczba porządkowa	Przedmiot	złr.		kr.		złr.	U w a g i
	w obwodzie Tarnowskim	644178	40				
	„ Wadowickim	331334	49 ² / ₃				
	Raz em	2757694	57 ² / ₃				
	Ogółem	27486528	10 ² / ₃				
	czyli	27486528					
	przyrosło jeszcze przez dopłatę gotówką		503				
	z powodu później wniesionych meldunków przyrośnie prawdopodobnie		20000				
	Razem	27507031					
	Na to wypłacono :						
	a) w kwotach wyrównawczych	107014					
	b) przez kompensację	339395					
	Aż do wydania obligacyj wypłaconych będzie prawdopodobnie	446409					
	a) kwot wyrównawczych 2000			27507031			
	b) przez kompensację 1000			449409			
	Kapitalizowane renty zaległe obligacjami pokryć się mające wynoszą przeto	27057622					
	a odsetki takowych	1352881					
	Po odtraceniu :						
	a) całorocznych odsetek od obligacyj wylosowanych od 31. Października 1858 do 30. Kwietnia 1865., obejmujących 2380000, w kwocie	119000					
	b) całorocznych 5% odsetek od obligacyj wylosowanych 30. Kwietnia 1866., wynoszących 204000 złr., w kwocie	10200					
	c) wreszcie półrocznych odsetek od obligacyj wylosowanych 31. Października 1866. r., obejmujących 204000 zł., w kwocie	5100					
	Razem			134300			
	pozostaje renta roczna m. k.			1218581			
	czyli wal. austr.					1279510	

Załącznik II. do dodatku III. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	złr.		kr.		złr.	U w a g i
1	Kapitalizowane zaległości rentowe wynoszą do końca roku 1864:						Wedle patentu z dnia 29. Październ. 1853. §. 17. muszą za zaległości rentowe od chwili zniesienia dziesięciny i należności urbaryalnych aż do pierwszego terminu, w którym zapadają procenta od obligacyj wynagrodzenia, po nastąpieniu prawomocnym orzeczeniu likwidacyjnym 5% obligacje być wystawione kwoty takowe, które nie dochodzą do wysokości jednej obligacji najniższej, mającą być wedle §. 16. tegoż patentu wypłacone w gotówce.
	a) za powinności poddańcze						
	w obwodzie Bocheńskim	1502290	49				
	„ Jasielskim	1496396	42				
	„ Rzeszowskim	1865120					
	„ Sądeckim	1175513	44 ² / ₄				
	„ Tarnowskim	1856753	9				
	„ Wadowickim	1601234	33				
	Razem			9497308	57 ⁹ / ₄		
	b) za niepoddańcze powinności						
	s p ł a c a l n e						
	w obwodzie Bocheńskim	123819	19 ² / ₄				
	„ Jasielskim	54543	58				
	„ Rzeszowskim	120206	8				
	„ Sądeckim	34314	18				
	„ Tarnowskim	149522	21 ¹ / ₂				
	„ Wadowickim	33087	28 ¹ / ₄				
	Razem			515484	33 ¹ / ₄		
	Ogółem			10012793	31 ¹ / ₄		
	Aż do wydania obligacyj przyrośnie prawdopodobnie			6000			
	Ogółem			10018793	31 ¹ / ₄		
	czyli			10018793			
	Na to wypłacono do końca roku administracyjnego 1864.:			m. k.			
	a) w zaliczkach	3346295					
	b) w wyrównawczych kwotach rentowych	584535					
	aż do wydania obligacyj zostanie w kwotach wyrównawczych prawdopodobnie wypłaconych	3500					
	Razem			3934330			
	Kapitalizowane renty zaległe, obligacjami pokryć się mające, wynoszą przeto						
	6084463 złr. m. k.						
	a 5% odsetk.						
	od takowych 304223 „ „						
	czyli w walucie austriackiej	319434					

Załącznik III. do dodatku III. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		Złr. wal. austr.			
1	Wedle patentu z dnia 29. Paź- dziernika 1853. muszą być kwoty, które nie dochodzą do wysokości jednej obligacyi naj- niższej, wypłacone w gotówce. W kwotach wyrównawczych ren- towych w roku słonecznym 1867. prawdopodobnie wypła- conem będzie			1800	

Preliminarz

funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa
Krakowskiego

na rok słoneczny 1862.

A. P o k r y c i e

Liczba porządkowa	Wymienienie rubryk	Prelimino-	Wniosek c. k.	U w a g i
		wano na rok 1866.	Rządu na rok 1867.	
		zlr. wal. austr.		
	I. Od obowiązanych.			
1/1	Wpłata kapitałów	31000	31304	
2/2	„ rent	6000	14102	
3	Odsetki za zwłoki i inne dochody			
	II. Od kraju.			
3/3	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	183391	176613	
5	Danina od zboża i soli			
	III. Ze Skarbu Państwa.			
6	Wynagrodzenie laudemiałne			
7	Odsetki od ulokowanych nadwyżek funduszowych			
8	Zwroty kapitałów od c. k. Skarbu			
9	Zaliczki od Skarbu			
	IV. Nadwyżki funduszu.			
10/4	Prawdopodobnie wynosić będzie nadwyżka funduszu		3000	
	Razem	220391	223019	

B. P o t r z e b y

Liczba porządkowa	Wymienienie rubryk	Prelimino-	Wniosek c. k.	U w a g i
		wano na rok 1866.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.		
1	Koszta zarządu	3879	4225	Koszta zarządu c. k. dyrekcji funduszu indemnizacyjnego i komisji krajowej wynoszą 54919 złr., z których na Wielkie Księstwo Krakowskie $\frac{1}{13}$ w kwocie 4225 złr. przypada.
$\frac{2}{4}$	Splata kapitałów:			
	a) przez losowanie	40950	43050	
	b) przez wykupno obligacyj .	.	.	
$\frac{3}{2}$	Kwoty wyrównawcze uprawnionym			
$\frac{3}{3}$	Wynagrodzenia laudemiałne			
5	Renty uprawnionym	175562	174144	
6	Odsetki od kapitałów dłużnych Skar-			
	bowi Państwa	.	.	
7	Zwroty zaliczek do c. k. Skarbu .			
	Razem	220391	222063	

A. Dodatek I. do pokrycia.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
1	Wpłata kapitałów od obowiązanych za prestacje spłacalne.	58362	31000	31304	Uzasadnienie w subalegatach.
<h3 align="center">A. Załącznik I. do dodatku I. do pokrycia.</h3>					
1	<p>Należytość od obowiązanych Wielkiego Księstwa Krakowskiego za prestacje spłacalne wynosi . . . 852175 złr. m. k.</p> <p>Od tego odpadło przez kompensacyę 20158 " " "</p> <p>Do końca roku 1863. wpłacono 443300 " " "</p> <p>a w roku 1864. 55583 " " "</p> <p>W roku 1865. wpłacono prawdopodobnie 36750 złr. 35000 " " "</p> <p>Razem . . . 554041 złr. m. k.</p> <p>Pozostanie do wpłacenia 298134 " " " czyli w austr. 313041 złr.</p> <p>Z czego w roku 1867. prawdopodobnie $\frac{1}{10}$ w kwocie . . . wpłaconą zostanie.</p>				<p>Wedle §. 6. patentu z dnia 29. Października roku 1853. powinny należytości za zniesienie prestacyi spłacone być w 20rocznych ratach wraz z odsetkami 5% od reszty kapitału pozostałego z końcem upłynionego roku, lub w ten sposób, że kapitał wynagrodzenia wraz z procentami zamieniony zostaje na 5, 10, 15 lub 20 równych rat rocznych.</p>
				31304	

A. Dodatek II. do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	Wpłata rent od obowiązanych za prestacye spłacalne . . .	9284	6000	14102	Uzasadnienie w załączniku
Załącznik I. do dodatku II. do pokrycia.					
1	<p>Należyłość w rentach zaległych od obowiązanych Wielkiego Księstwa Krakowskiego za prestacye spłacalne wynosi . . . 31945 złr. 34 c.</p> <p>Na to wpłacono do końca Października roku 1863. . . . 31393 „ 59 1/2 c.</p> <p>a w roku 1864. 425 zł. 37 kr. czyli wal. austr. . . . 405 „ 7 c.</p> <p>Razem . . . 31799 złr. 6 1/4 c.</p> <p>pozostaje przeto do wpłacenia 146 zł. 27 3/4 kr. czyli w w. a. 153 zł. 78 1/2 c.,</p> <p>która kwota prawdopodobnie w roku 1865. i 1866. wpłaconą została,</p> <p>dla czego też na rok 1867. nie się nie prelinuje,</p> <p>Od kapitałów, które z końcem r. 1866. prawdopodobnie do spłacenia pozostaną w kwocie 282040 złr., wyniosą 5% odsetki w roku 1867. prawdopodobnie . . . . .</p>			14102	<p>Do wpłaty rent zaległych pozwolone zostały resk. Wys. Minist. Spraw Wewnętrznych z dnia 23. Listopada 1853. l. 8776 trzy roczne raty.</p>

A. Dodatek III. do pokrycia.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
1	Dodatki do podatku stałego	182274	183391	176613	Uzasadnienie w załączniku.

A. Załącznik I. do dodatku III. do pokrycia.

1	<p>W Wielkiem Księstwie Krakowskiem wyniosą prawdopodobnie na rok 1867. podatki stałe razem 346300 złr. . . .</p> <p>Jako dodatek indemnizacyjny od tej sumy wynoszący 51 c. w. austr. od 1 złr., wnosi się</p> <p>Wedle załącznika do dziennika rozporządzeń Wysokiego Ministerjum Skarbu z roku 1865. nr. 7 wynosi dodatek indemnizacyjny 51 ent. w. austr. od 1 złr. podatku stałego z wyjątkiem dodatku wojennego.</p>			176613	<p>Wedle §. 2. patentu z dnia 29. Października r. 1853. stanowi dodatek indemnizacyjny do podatku stałego, dochód funduszu indemnizacyjnego.</p> <p>Resk. Wys. Minist. Stanu z dnia 13. Grudnia r. 1864. l. 8276 pozwolony został do częściowego pokrycia wydatków indemnizacyjnych w Wielkiem Księstwie Krakowskiem na rok 1865. dodatek w kwocie 51 ct. w. austr. od 1 złr. podatku stałego, który na rok 1867. zatrzymany został.</p>
---	--	--	--	--------	--

A. Dodatek IV. do pokrycia.

IV.	<p>Nadwyżki funduszu.</p> <p>Nadwyżki z własnych dochodów funduszu Wielkiego Księstwa Krakowskiego wyniosą prawdopodobnie z końcem roku 1866. po pokryciu potrzeby . . . . .</p>			3000	
-----	--	--	--	------	--

B. Dodatek I. do potrzeb.

1	Splata kapitałów przez wylosowanie	45560	40950	43050	Uzasadnienie w załączniku.
---	--	-------	-------	-------	----------------------------

B. Załącznik I. do dodatku I. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
1	<p>Na podstawie §. 2. instrukcyi do planu losowania rozpoczęło się losowanie obligacyi obydwóch krakowskich funduszów indemnizacyjnych 31. Października 1858. r., których spłata wedle §. 19. tej instrukcyi 6 miesięcy po wylosowaniu następuje.</p> <p>Wedle planu umorzenia wydanego reskryptem Ministeryum Spraw Wewnętrznych z dnia 29. Grudnia 1857. r. l. 11881 przypada do losowania 31. Października 1866. r. kwota 20000 złr.</p> <p>której wypłata w Maju 1867. nastąpi.</p> <p>Na dniu 30. Kwietnia 1867. r. przypada do losowania a w Listopadzie 1867. r. do spłacenia . . . 21000 złr. wnosi się zatem Razem . . . 41000 złr.</p> <p>czyli w. a. . . . .</p> <p>Obligacye w kwocie 21000 złr. czyli 22050 złr. w. a., których losowanie 31. Października 1867. r. przypada, zostaną dopiero w Maju 1868. r. spłacone, dla tego nie preliniuje się tu takowych.</p>			43050	
1	Wypłata kwot wyrównawczych dla uprawnionych nie nastąpi prawdopodobnie w roku 1867.			84	

B. Dodatek II. do potrzeb.

B. Dodatek III. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
1	Renty należące uprawnionym od kapitałów wynagrodzenia .	170121	172381	146220	Uzasadnienie w załącznikach dalszych.
2	Odsetki należące uprawnionym od kapitalizowanych rent zaległych	.	.	27924	
3	Kwoty wyrównawcze	.	.	.	
	Razem	170121	172381	174144	

Załącznik II. do dodatku III. do potrzeb.

1	<p>Kapitalizowane zaległości rentowe wynoszą z końcem roku 1864. po odtrąceniu wypłaconych zaliczek 553166 złr. m. k.</p> <p>Na to wypłacono w kwotach wyrównawczych do końca roku 1864 21265 zł. aż do wydania obligacyj zostanie prawdopodobnie wypłaconych 30 złr.</p> <p align="right">21295 złr m. k.</p> <p>Kapitalizowane zaległości rentowe obligacyami pokryć się mające wynoszą przeto 531871 złr. m. k. a 5% odsetki od takowych . . . 26593 złr. 55 k. czyli w. a. 27923 złr. 61 ct. .</p>			<p>Wedle patentu z dnia 29. Października 1853. §. 17. muszą za zaległości rentowe od chwili zniesienia dziesięciny i należności urbaryalnych aż do pierwszego terminu, w którym zapadają procenta od obligacyj wynagrodzenia, po nastąpieniem prawomocnem orzeczeniu likwidacyjnem wystawione być 5% obligacye.</p> <p>Kwoty, które nie dochodzą do wysokości jednej obligacyi najniższej, muszą być wypłacone w gotówce.</p>
				27924

B. Załącznik I. do dodatku III. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
1	<p>Wedle ukończonej likwidacji meldunków gmin Wiel. Ksiest. Krakowskiego wynosi sra- wudzony kapitał wynagrodze- nia . . . 3086270 złr. m. k. Na to wypłacono do końca Paź- dziernika 1864. r.:</p> <p>a) w kwotach wyrów- nawczych . . . 5943 złr.</p> <p>b) w drodze kompen- zacji . . . . . 20158 „</p> <p>Razem . . . 26101 złr.</p> <p>Pozostaje zatem obligacyami pokryć się mający kapitał wy- nagrodzenia 3060169 złr. m. k. Od których od- setki wynoszą 153008 „</p> <p>Po odtrąceniu :</p> <p>a) całorocznych 5% odsetek od obligacyi wylosowanych 30. Października 1858., 30. Kwietnia 1859. i 31. Paź- dziernika 1859. roku wyno- szących 42000 złr. w kwocie . . . 2100 złr.</p> <p>b) całorocznych odsetek od obli- gacyj losowanych 30. Kwie- tnia i 31. Października 1860. wynoszących 30000 złr. w kwocie . . . 1500 złr.</p> <p>c) całorocznych 5% odsetek od obligacyj losowanych 30. Kwietnia, 31. Października 1861. r. 30. 31. „ 1862. r. 30. 31. „ 1863. r. 30. 31. „ 1864. r. 30. 31. „ 1865. r. wy- noszących 173000 złr. w kwoc- cie 8650 złr., czyli ogółem od 24500 w kwocie 12250 zł.</p> <p>d) całorocznych 5% odsetek od obli- gacyj, wylosowa- nych 30. Kwietnia 1866. wynoszących 20000 zł. w kwocie 1000 „</p>				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	<p>wreszcie</p> <p>e) półrocznych 5% odsetek od obligacyj wylosowanych 31. Października 1866. r. wynoszących 20000 złr. w kwocie . . . 500 złr.</p> <p>Razem w kwocie 13750 zir. m. k. czyli w. a. 146220 złr. . . .</p>	146220			

Załącznik III. do dodatku III. do potrzeb.

1	<p>Wedle §. 16. patentu z dnia 29. Października 1853. r. muszą być kwoty, które nie dochodzą do wysokości jednej obligacyi najniższej, wypłacone w gotówce.</p> <p>Wypłata kwot wyrównawczych od kapitalizowanych zaległości rentowych w roku 1867. prawdopodobnie nie nastąpi.</p>				
---	---	--	--	--	--

Preliminarz

wydatków c. k. dyrekcji funduszu indemnizacyjnego i komisji krajowej dla spraw wykupna i regulacji ciężarów gruntowych w Krakowie, pokryć się mających częścią z funduszu indemnizacyjnego krakowskiego okręgu administracyjnego, częścią z funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego,

na rok słoneczny 1867.

B. P o t r z e b y

Liczba pozycji i załączników	Wymienienie rubryk	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1866.	Rządu na rok 1867.	
		zlr. wal. austr.			
I.	Koszta zarządu.				<p>Na mocy najw. patentu z dnia 29. Października 1853. r. §. 1 utworzono osobne fundusze dla okręgu administracyjnego krakowskiego i dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego. Uwzględniając objętość spraw dotyczących, wydzielono z preliminowanej kwoty 54919 zlr. na Wielkie Księstwo Krakowskie $\frac{1}{13}$ t. j. 4225 zlr., a na okręg administracyjny krakowski czyli na Galicyę zachodnią $\frac{12}{13}$ części, t. j. 50694 zlr.</p>
	Preliminarz wydatków ces. kr. dyrekcji funduszu indemnizacyjnego i komisji krajowej dla spraw wykupna i regulacji ciężarów gruntowych:				
$\frac{1}{4}$	Płace, zasługi i dodatki	21435	21964	22389	
$\frac{2}{2}$	Dodatki na pomieszkanie	483	483	483	
3	Dyurny	6277	6353	6353	
4	Remuneracye i zapomogi	905	1000	1000	
5	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe	7316	2058	2058	
6	Koszta podróży	17112	20643	20500	
7	Czynsze na najem ubikacyj	717	1230	1636	
8	Wydatki rozmaite	498	846	500	
	Ogółem	54743	54577	54919	

Dodatek I. do potrzeb z 5 subalegatami.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
I. 1	Płace i dodatki urzędników dy- rekcyi funduszu indemnizacyj- nego i komisji krajowej dla spraw wykupna i regulacyi cię- żarów gruntowych.	9425	9425	9325	Uzasadnienie wniosków znaj- duje się w alegatach. Ponieważ w czasie ułożenia niniejszego budżetu, budżet na rok 1866. nie był jeszcze za- twierdzony, przeto zamieszczono we wszystkich alegatach w dru- giej rubryce kwoty na rok 1866. proponowane.
II. 2	Płace i dodatki urzędników ko- misji lokalnych dla spraw wy- kupna i regulacyi ciężarów gruntowych	11016	11235	11760	
III. 3	Płace sług dyrekcyi funduszu indemnizacyjnego i komisji kra- jowej dla spraw wykupna i re- gulacyi ciężarów gruntowych .	631	632	632	
IV. 4	Płace sług przy komisjach lo- kalnych dla spraw wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych	72	72	72	
V. 5	Wynagrodzenie ryczałtowe za- stępcom uprawnionych i obo- wiazanych	291	600	600	
	Razem	21435	21964	22389	

Załącznik I/I. do dodatku I. do potrzeb.

1	Prezydent.			
	Zastępca prezydenta.			
2	Podlewski Edward, radca namiest- nictwa, płacy . . . 2100 złr. dodatku osobistego . 400 „	.	.	2500
	Zastępca Skarbu Państwa.			
3	Pietsch Edward, nadradca skarbu.			
	Referenci.			
4	Wilczek Józef, c. k. naczelnik powiatowy, płacy z dodatkiem .	.	.	1680

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
5	Hallauer Władysław, naczelnik powiatowy, płacy z dodatkiem .	.	.	1680	
6	Karasiński Franciszek, naczelnik powiatowy, płacy z dodatkiem .	.	.	1680	
	Członkowie sądowi.				
7	Summer Jan, radca sądu wyższego.				
8	Bocheński Adam, radca sądu wyższego.				
9	Dobrzański Szczesny, radca sądu krajowego.				
	Zastępcy członków sądowych.				
10	Smietański Karol, radca sądu krajowego.				
	Konceptsi.				
11	Jahner Jan	.	.	735	
	Urzędnicy manipulacyjni.				
12	Blauth Edward, oficyał buchhalteryi, płacy z dodatkiem . .	.	.	1050	
	Razem . . .	.	.	9325	

Załącznik I/II. do dodatku I. do potrzeb.

Komisye miejscowe dla spraw wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych.

I. W Krakowie.

1	Smolarski Józef, adjunkt, płacy 735 złr. dodatku 630 „	.	.	1365	
---	--	---	---	------	--

II. W Wadowicach.

2	Tichy Franciszek, naczelnik powiatowy, płacy 1260 złr. dodatku 840 „	.	.	2100	
---	--	---	---	------	--

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
3	Mikluszewski Franciszek, adjunkt, płacy 735 złr. dodatku 630 „	.	.	1365	
	III. W Tarnowie.				
4	Połuczek Wacław, naczelnik po- wiatowy, płacy 1260 złr. dodatku 840 „	.	.	2100	
	IV. W Sączu.				
5	Orlecki Kajetan, adjunkt, płacy 735 złr. dodatku 630 „	.	.	1365	
	V. W Rzeszowie.				
6	Garbaczynski Nikodem, zastępca prokuratora, płacy 945 złr. dodatku 630 „	.	.	1575	
7	Galecki Szczepan, naczelnik powiatowy, płacy 1260 złr. dodatku 630 „	.	.	1890	
	Razem	.	.	11760	

Załącznik I/III. do dodatku I. do potrzeb.

1	Przybylski Józef, woźny, płacy	.	.	315
2	Kucur Jan, sługa pomocniczy, zasług	.	.	227
3	Stróżowi zasług 15 złr. mie- sięcznie przez 6 miesięcy zi- mowych	.	.	90
	Razem	.	.	632

Załącznik I/IV. do dodatku I. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
1	Marcin Gawlik, stróż przy komisji lokalnej w Tarnowie, po 6 zł. miesięcznie	.	.	72	Ponieważ komisye lokalne, przyłączone do władz obwodowych, i biura komisyjne w Krakowie, Wadowicach, Sączu i Rzeszowie pomieszczone w ubikacjach c. k. władz obwodowych, przeto wnoszą się tylko zasługi stróża dla komisji w Tarnowie, która w osobnym lokalu umieszczoną jest.

Załącznik I/V. do dodatku I. do potrzeb.

Zastępcy obowiązanych.					
1	Rylski Leon, właściciel dóbr ziemskich.				
2	Starowiejski Stanisław.				
3	Machalski Maksymilian.				
4	Alt Alojzy.				
5	Siedlecki Aleksander.				
Zastępcy uprawnionych.					
6	Schmid Jerzy, wójt z Gillersdorf.				
7	Pawlikowski Stanisław, wójt z Białego Dunajca.				
8	Piątkowski Jakób, właściciel dóbr ziemskich.				
Przyjmując wedle dotychczasowych doświadczeń na każdy miesiąc jedno posiedzenie po dni 2 i na każde takowe posiedzenie wydatku 50 zł., wypada na 12 posiedzeń . . .					
		.	.	600	
	Razem . . .	.	.	600	

B. Dodatek II. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
	Dodatki na pomieszkania dla naczelników komisij miejsco- wych	483	483	483	Uzasadnienie znajduje się w załączniku dalszym.

Załącznik I. do dodatku II. do potrzeb.

	Dodatki na pomieszkania dla na- czelników komisij miejsco- wych:				Wniosek uzasadnia się tem, iż naczelnikom powiatowym na- leży się dodatek na pomieszkanie.
1	Tichy Franciszek	.	.	189	
2	Połuczek Waclaw	.	.	294	
	Razem	.	.	483	

B. Dodatek III. do potrzeb.

	Dyurny.				Uzasadnienie znajduje się w subalegatach.
1 I.	Dla dyrekcji funduszów inde- mnizacyjnych i komisji krajo- wej dla odkupu i regulacji ciężarów gruntowych	2593	2593	2593	
2 II.	Dla komisij miejscowych	3684	3760	3760	
	Razem	6277	6353	6353	

Załącznik III/I. do dodatku III. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	Dyuray.				
1	Dla dyrekeji funduszów indemni- zacyjnych i komisji krajowej: 1 pisarzowi po 1 złr. 5 ct. 5 pisarzom po 1 " . . .	.	.	384 1825	Z tych 2 dyurnistów prowa- dzi ekspedyt i registraturę — 5 zaś zatrudnionych jest muno- waniem.
2	dla c. k. buchhalteryi w spra- wach indemnizacyjnych: 1 pisarzowi po 1 złr. 5 ct. .	.	.	384	
	Razem . . .	.	.	2593	

Załącznik III/II. do dodatku III. do potrzeb.

	Dyurny				
	dla komisji miejscowych:				
1	8 pisarzom po 1 złr. . . .	.	.	2920	} w Krakowie, Wadowicach, Tarnowie, Rzeszowie i Sączu.
2	" " po 80 ct. . . .	.	.	584	
1	" " 70 "	.	.	256	
	Razem	.	.	3760	

B. Dodatek IV. do potrzeb.

	Remuneracye i zapomogi.				
1	Urzędnikom c. k. dyrekeji fun- duszów indemnizacyjnych i komisji krajowej dla spraw wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych	805	500	500	Na remuneracye za czynności niezwykłe i zapomogi urzędni- ków w wypadkach choroby lub innych nieszczęść.
2	Urzędnikom c. k. komisji miej- scowych	100	500	500	
	Razem	905	1000	1000	

B. Dodatek V. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe.				Uzasadnienia znajdują się w załącznikach dalszych.
I	Dla dyrekcyi funduszów inde- mnizacyjnych i komisji kra- jowej	6857	1595	1595	
2	dla komisji miejscowych	459	463	463	
II	Razem	7316	2058	2058	

Załącznik V/I. do dodatku V. do potrzeb.

	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe.				
1	Należytość ryczałtowa na po- trzeby pisania i oświetlenia zastępcy prezydenta rocz- nie . . . . . 38 złr. 64 ct.				
	3 referentom po 38 zł. 64 ct. 115 „ 92 „				
	1 koncepcie 20 „ 16 „				
	1 urzędnikowi ma- nipulacyjnemu 20 „ 16 „				
	6 pisarzom po 11 złr. 70 ct. . 70 „ 56 „			265	
2	do stołu sesyjnego i na pieczę- towanie			32	
3	papier i druki			500	
4	roboty introligatorskie			80	
5	drobne wydatki nieprzewidziane			50	
6	czyszczenie ubikacji			50	
7	naprawy i dokupna sprzętów			50	
8	opał			458	
					do pozycji 8.
					Wedle sprawdzonej potrzeby wyznaczono na opał 11 ³ / ₄ są- gów węgla kamiennego i 11 ³ / ₄ sągów drzewa szpilkowego; koszt wynosi na 1 sążeń węgla z przy-

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
9	reparacye w pomieszkaniu . . .	.	.	60	wiezieniem i złożeniem wedle taryfy składu rządowego 26 złr., zaś 1 sąg drzewa z przywozem i rąbaniem 13 złr., co razem czyni 458 złr. do pozycyi 11. W roku 1864. wynosiły ko- szta sprawienia efektów kredyto- wych. z powodu wydania no- wych kuponów. 5143 złr.
10	oświetlenie schodów i sieni . . .	.	.	50	
11	efekta kredytowe	.	.	200	
	Razem	.	.	1795	

Załącznik V/II. do dodatku V. do potrzeb.

Potrzeby kancelaryjne i urzędowe.

Dla komisyj miejscowych:

1	Na papier, oświetlenie i potrze- by mniejsze dla komisarzy miejscowych w Wadowicach mieście 6 zł. 30 c. „ Krakowie „ 6 „ 30 „ „ Tarnowie „ 6 „ 30 „ „ Rzeszowie „ 6 „ 30 „ „ Sączu „ 9 „ 45 „ Razem . . 34 zł. 65 c. co czyni rocznie	
2	Na opał c. k. komisji lokalnej w Tarnowie zaasynowano roz- porządzeniem z dnia 29. Li- peca 1858. r. l. 2762 miesię- cznie . . . . 7 złr. 87½ c. a więc na 6 miesięcy zimowych	416
3	Na opał komisji w Rzeszowie na 6 miesięcy zi- mowych . . . . 7 złr. 87½ c.	47
	Razem	510

do poz. 3.

Komisya lokalna w Rzeszo-
wie umieszczoną jest w zabu-
dowaniu funduszowem, wnosi się
przeto na pokrycie kosztów
opału na 6 miesięcy zimowych
po 7 złr. 87½ c.

B. Dodatek VI. do pokrycia.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży i dyety.				
1	Dyrekcji funduszków indemniza- cyjnego i komisji krajowej . . .		500		Uzasadnienie znajduje się w za- łącznikach dalszych.
2	Komisji miejscowych	17112	20143	20500	
	Razem	17112	20643	20500	
Załącznik II. do dodatku VI. do potrzeb.					
	Koszta podróży i dyety urzędni- ków komisji lokalnych.				
1	Naczelnika i adjunkta w Wado- dowicach			2000	do poz. 1. do 5.
2	Komisarza i adjunkta w Krako- wie			2000	Każdemu z komisyonujących dedano jednego pisarza.
3	Naczelnika i komisarza w Tar- nowie			2000	Naczelnikom i adjunktom, którzy pobierają dodatki funk- cyjne, jako wynagrodzenie ry- czałtowe za dyety liczy się tylko należytość podróżna po 1 złr. 5 ct. za milę.
4	Naczelnika i adjunkta w Rze- szowie			2000	Pisarzom dziennym dodaje się w czasie podróży strawne po 78 ³ / ₄ ct., zaś komisarzom ko- szta unormowane.
5	Komisarza i dwóch adjunktów w Sączu			2000	Wnioski te poczyniono ze względu na czynności dotyczą- cych urzędników czysto komi- syjne.
6	Powyższym 11 organom komisji dodano dla spraw wykupna i regulacji ciężarów gruntowych 42 znawców, a to leśniczych i ekonomów, dla których wyzna- czono dyet dziennie 4 złr. 20 c., kosztów podróży za jedną mi- lę 1 złr. 5 ct.				
	Wedle doświadczeń dotychczas- owych wypadu tych kosztów w przecięciu dla każdego ze znawców, 250 złr., co czyni na 42			10500	
	Razem			20500	

B. Dodatek VII. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość	Prelimino-	Wniosek	U w a g i
		z roku 1864.	wano na rok 1865.	Rządu na rok 1867.	
		złr. wal. austr.			
	Czynsze za najem ubikacyj.				
1	Dyrekcji funduszu indemniza- cyjnego i komisji krajowej	517	1030	1326	Uzasadnienie znajduje się w za- łącznikach dalszych.
2	Komisji miejscowych	200	200	310	
	Razem	717	1230	1636	

Załącznik I. do dodatku VII. do potrzeb.

1	Czynsz za najem ubikacji Dy- rekcji funduszu indemnizacyj- nego wynosi wedle kontraktu zawartego na czas od 1. Kwie- tnia 1865. do końca Marca 1868. rocznie	.	.	1300	
	Czynsz groszowy po 2 ct. od 1 złr.	.	.	26	
	Razem	.	.	1326	

Załącznik II. do dodatku VII. do potrzeb.

	Czynsz za najem ubikacji dla komisji lokalnej				Resztę komisji pomieszczono w lokalnościach władz obwodo- wych. do poz. 2. Komisya miejscowa w Rzeszo- wie pomieszczona jest w zabu- dowaniu funduszowem, wnosi się przeto na zwrot czynszu przypadającego na fundusz in- dennizacyjny w kwocie 110 złr.
1	w Tarnowie	.	.	200	
2	w Rzeszowie	.	.	110	
	Razem	.	.	310	

B. Dodatek VIII. do potrzeb.

Liczba po- rządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1864.	Prelimino- wano na rok 1865.	Wniosek Rządu na rok 1867.	U w a g i
		złr. wal. austr.			
	Wydatki rozmaite.				
1	Dyrekcji funduszków indemniza- cyjnych i komisji krajowej .	461	600	} 500	do poz. 1. jako to: koszta losowania, inser- cyi i t. d., i inne nieprzewi- dziane.
2	Komisj lokalnych	37	246		do poz. 2. jako to: wynagrodzenie sędziów połubownych, świadków, pamię- tników, posłańców i inne wy- datki nieprzewidziane.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wychowania publicznego.

Wysoki Sejmie!

I.

Pomiędzy sprawami, najściślej wiążącemi się z przyszłością kraju naszego, w pierwszym rzędzie i niezaprzeczeniu na czele stoi sprawa wychowania publicznego. Ważność jej czuje i uznaje powszechne przeświadczenie, czego najlepszym dowodem mnogość nowo utworzonych po całym kraju szkół różnego rodzaju, często z najwyższem wytężeniem środków materialnych. Idąc za tem ogólnem, dla naszego kraju lepszą przyszłość rokującym szlachetnym dążeniem — Wysoki Sejm na ubiegłej kadencji w skutek wniosku P. Adama hr. Potockiego ujął w swoje ręce tę sprawę, wysadzając komisję edukacyjną, której zadaniem było zająć się sprawą wychowania publicznego, i przedłożyć Wys. Izbie dotyczące wnioski. Jakoż komisya ta przedłożyła Wys. Izbie dwa sprawozdania, w których wykazując przyczyny zwichniętego w naszym kraju wychowania publicznego, a w skutek tego coraz raźniej zbliżającego się upadku we wszystkich względach, podała środki ku powstrzymaniu jego przez reformę wychowania publicznego.

Lecz niestety! nie dozwoliły okoliczności Wys. Sejmowi wziąć te sprawozdania pod swoje obrady, i rzecz ta tak ważna została w gronie spraw niezalatwionych.

Wydział krajowy zapoznałby swój względem kraju obowiązek, jeżeliby nie poruszył na nowo tej kwestyi, nie przedłożył jej pod rozpoznanie i uchwałę Wys. Izby, ażeby przynajmniej węzły położyc w tym dziale prawodawstwa krajowego, a przez to podać naszym następcom przygotowaną już rolę do dalszego opracowania.

Ktokolwiek tylko pobieżnie rzucił okiem na nasze wychowanie publiczne, ten musi w niem dostrzedz następujące najgłówniejsze wady:

1. System naukowy w naszym kraju dotąd jednostronny, bo dążący głównie, a prawie wyłącznie ku uniwersytetom, gdyż zakłady naukowe w drugim czyli realnym kierunku w porównaniu z pierwszym prawie nie istnieją.

2. Z jednostronnością tą łączy się brak szkół odpowiadających potrzebom pojedynczych warstw społecznych, brak właściwych szkół ludowych, miejskich i fachowych, bo te, które dziś mamy, są tylko zakładami przygotowującemi do szkół bezpośrednio wyższych, a w nichem prawie nie czynią zadość znaczeniu swemu, które już tkwi w ich nazwach i istocie.

3. Plany naukowe szkół naszych potrzebują zmiany, bo według dotychczasowej praktyki szkoły nie odpowiadają celom, jakie szkołom wytknięto, albowiem bądź to marnuje się wiele czasu na naukę bezowocną, bądź poprzestaje się na pozorach zamiast skutków rzeczewistych.

4. Udzielanie nauk w języku uczniom niewłaściwym, co stanowi jeden z najwyższych występków przeciw prawidłom dydaktyczno-pedagogicznym.

5. Brak odpowiednich książek wykładowych.

6. Brak odpowiedniej części nauczycieli w ogóle, a należycie wykształconych w szczególności.

7. Brak dostatecznej ilości szkół ludowych, nakoniec

8. najwyższy kierunek przez biura administracyjne.

Zarządźcie tym głównym i mnogim innym pomniejszych wadom musi być zadaniem legislacyi krajowej, do tego ustawami zasadniczymi powołanej.

Lecz kwestya wychowania publicznego nie jest kwestyą czysto polityczną, jest ona przeważnie kwestyą dydaktyczną i pedagogiczną, i jako taka nie może być zdecydowaną bez podstawy gruntownej, to jest bez zasięgnięcia zdania ludzi fachowych.

Jeżeli już w każdym zawodzie, wymagającym specjalnych wiadomości, opierać się trzeba na zdaniu ludzi fachowych, cóż dopiero przy legislacyi o wychowaniu publicznem, najważniejszej może w jej skutkach gałęzi prawodawstwa, bo wpływającej na pomyślność i przyszłość kraju, a najtrudniejszej, bo wymagającej głębokich wiadomości, najdokładniejszych dat i długoletniego doświadczenia i poświęcenia się.

Zastosowanie liczby szkół ludowych do potrzeb kraju, ich urządzenie, reorganizacya szkół powtarzań, zmiany planów naukowych, dokładne wykształcenie i odpowiednie wynagrodzenie nauczycieli, ich dźwignienie z poniżenia moralnego, szkoły dziewcząt, szkoły pedagogiczne, seminarze nauczycielskie, wpr. wadzenie w życie gimnazyów realnych, reorganizacya innych szkół średnich, założenie szkół rzemieślniczych i przemysłowych, i wiele innych kwestyj, ileż te zadania wymagają do ich rozwiązania pracy, zdolności, wiadomości, doświadczenia i poświęcenia? Do przeprowadzenia tak mnogich i tak ważnych, specjalnych wiadomości wymagających reform, nie wystarczą nigdy same obrady parlamentarne. Ani czas wyznaczony zwykle dla rozpraw parlamentarnych, ani materiały, które stoja Izbie do dyspozycyi, wystarczają, iżby sama bez podstawy danej jej przez inne ciała mogła przystąpić do gruntownej reformy wychowania publicznego. To też widzimy, iż we wszystkich krajach konstytucyjnych przyjęto ten tryb, iż ciała parlamentarne tylko na podstawie wypracowań ciał złożonych z mężów temu fachowi oddanych, przystępują do reform w zawodzie wychowania publicznego.

Z tad wynika, że nim przystąpimy do tych reform, przystąpić nam potrzeba najpierw i przede-wszystkiem do utworzenia takiego ciała, które czy to z własnej inicjatywy, czy też z obowiązku nań przez ustawę włożonego, czyli też nakoniec z polecenia Sejmu na podstawie jak najdokładniejszych dat wyświecających stosunki narodowościowe, potrzeby kraju, środki materialne, względy dydaktyczne i pedagogiczne, wnioski tyczące się reformy wychowania publicznego Wys. Sejmowi przedłożyć powinno. Na tej tylko podstawie Wys. Izba będzie mogła przystąpić z wszelkiem zaspokojeniem do uchwalania reform w wychowaniu publicznem, odpadną w obec statystycznie i umiejętnie wyświeconych stosunków kraju i jego potrzeb wszelkie podejrzenia stronniczości, a kwestya wychowania publicznego toczyć się będzie na tem polu, na którym ze względu na jej ważność i na okoliczność, iż w jej łonie kryje się prawie cała pomyślność i przyszłość naszego kraju, toczyć się powinna.

Stworzyć nam przeto wypada koniecznie ciało złożone z ludzi fachowych, najwłaściwiej z nazwą „Rada krajowa szkolna“, któreby powołane było do czynienia wniosków do Sejmu krajowego w sprawie wychowania publicznego.

Jaz komisya wysadzona na poprzedzającej sesyi Wys. Sejmu skreśliła smutny stan wychowania publicznego, a zład pochedzące zubożenie materialne i duchowe kraju; główną przyczynę tego upadku wykazała w dotychczasowym wiekowym zarządzie szkół przez władze administracyjne.

Zarząd ten musiał być jednostronnym, bo był policyjno-państwowym, a nie umiejętnym i narodowym.

Wydział krajowy nie może jak tylko podzielać w zupełności to zdanie, bo gdzie w najwyższym kierunku nie ma żywiołów pedagogicznych i umiejętnych, a sprawa wychowania publicznego traktowaną bywa jak każda inna gałąź administracyi bez reprezentantów, rodziców i ludzi fachowych, tam wychowanie publiczne a z niem i kraj upaść musi.

Utworzenie więc takiego ciała, w którym obok żywiołów administracyjnych mieścić się będą i reprezentanci rodziców i nauki, i nadanie temu ciału najwyższej władzy egzekucyjnej, tudzież zarządu administracyjnego i umiejętnego wszystkich szkół ludowych i średnich w kraju, okazuje się także niezbędną koniecznością, i ta władza powinna być głównym działem atrybucyi Rady szkolnej krajowej.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi dotyczącą ustawę pod obrady i uchwałę, Wydział krajowy może pominąć milczeniem kwestyi o kompetencyi do uchwalenia tej ustawy. Szkoły ludowe i średnie w kraju są instytucjami albo gminnymi, albo krajowymi, ich zarząd zatem w najwyższej instancyi krajowej jest niezawodnie rzeczą czysto krajową; przez utworzenie Rady szkolnej krajowej nie ubliża się zupełnie

ogólnie obowiązującym prawem, a zmiana zachodzi tylko co do formy, to jest w tem, iż dotychczasowy zakres naczelnej władzy politycznej przenosi się na władzę szkolną, a raczej iż dotychczasowy najwyższy kierunek w kraju wzmacnia się nowymi żywiołami, to jest reprezentantami rodziców i nauki.

Uchwalając tedy ustawę o władzy szkolnej krajowej i przedkładając ją do sankcyi najwyższej, Wysoki Sejm zostaje zupełnie w zakresie, jaki jemu przez ustawy zasadnicze Państwa i kraju wytknięty został.

Oparty tedy na powyższych zasadach, Wydział krajowy przedkłada pod 7. projekt dotyczący się krajowej Rady szkolnej i wnosi jego uchwalenie.

III.

Kwestya języka wykładowego w szkołach jest jedną z najważniejszych kwestyj pedagogiczno-dydaktycznych. Któż bowiem wątpi dziś o tem, iż jedną z najgłówniejszych przyczyn, dla których oświata u nas podnieść się nie może, jest ta okoliczność, iż w szkołach naszych średnich językiem wykładowym jest język obcy, nie zaś język ojczysty. Wszyscy pedagodzy zgadzają się w tem, że nauka, jeżeli ma być skuteczną, musi się odbyć w języku nie tylko uczniowi zrozumiałym, ale w tym, w którym on myśli. zatem w języku ojczystym.

Szkoda, którą oświata publiczna z teraźniejszego systemu ponosi, jest znaczną, bo z każdym dniem ubywa naszemu krajowi kapitału duchowego. Zmiana więc jak najspieszniejsza tego systemu jest jedną z najagłębszych naszych spraw, i do rozwiązania tej kwestyi już teraz, o ile do tego mamy pewną podstawę, przystąpić nam należy.

Że język polski jest zdolny do wszystkich wykładów, o tem świadczą zakłady naukowe w Królestwie Polskim, w którym począwszy od najniższych, a skończywszy na Szkole Głównej czyli uniwersytecie w Warszawie, językiem wykładowym jest język polski. Taki sam przykład daje nam uniwersytet Jagielloński, na którym z wyjątkiem małej liczby przedmiotów, przeważna ich część wykładana bywa w języku polskim.

Co do języka ruskiego zdania są różne. Gdy jedni utrzymują, iż język ten zupełnie jest zdolny do wykładów we wszystkich gałęziach umiennictwa, inni, a między nimi Rusini różnego kierunku politycznego, są wręcz przeciwnego zdania. Przy tak różnych zdaniach Wys. Sejm jako ciało polityczne nie może się wdawać w orzeczenie, które z tych zdań jest prawdziwem. Pytanie to jest czysto dydaktyczno-pedagogiczne. i należy pod rozpoznanie ludzi fachowych. Bez wysłuchania zdania tych mężów nie moglibyśmy z wszelkim zaspokojeniem orzekać w tym przedmiocie. W ogólności więc wyrzeczenie, który z języków krajowych, w których miejscowościach i w których zakładach lub jego częściach ma być językiem wykładowym, może tylko nastąpić po przedłożeniu ciału prawodawczemu zdania opartego na dokładnej znajomości języków, ich sił i potrzeb kraju. Dla tego musi proponowana Wys. Sejmowi krajowa Rada szkolna przedłożyć na najbliższej kadencji dotyczący wniosek do ustawy, oparty na gruntownem motywowaniu.

Lecz nie idzie za tem, iżby już teraz tych części w mowie będącej kwestyi, które nie podlegają wątpliwości, nie decydować. Części te są:

1. Język wykładowy w szkołach ludowych.

2. Język wykładowy w szkołach średnich tych, które dotowane są ze środków prywatnych, n. p. miast, korporacji i t. p.

Do 1. Że język polski i ruski mogą być językami wykładowymi w szkołach niższych, nie podpada żadnej wątpliwości, albowiem są te języki faktycznie wykładowymi. Zachodzi tylko pytanie, który z nich i w której szkole ma być wykładowym. Wydział krajowy mniema, iż tutaj decyzję należy zostawić gminie, albowiem ona po największej części dotuje szkoły ludowe, ona najwięcej jest interesowaną w dostarczaniu odpowiednich środków do wykształcenia swojej dźwiatwy, ona zatem najlepiej ocenić zdoła, w jakim języku młodzież nauki z najlepszym skutkiem pobierać może.

Jedyny wyjątek powinien nastąpić wtenczas, jeżeli fundator prywatny o języku wykładowym sam postanowił, w którym to razie warunek przez niego postawiony dotrzymany być powinien.

Do 2. W szkołach średnich zachodzą już inne względy — tam już o wyborze języka wykładowego bez poprzedniego wysłuchania zdania ciała fachowego wedle tego co wyżej powiedziano, stanowić nie

można. Lecz już teraz z wszelkiem zaspokojeniem wyrzec możemy, iż w tych szkołach średnich, które są dotowane ze środków prywatnych, wybór języka wykładowego należeć powinien do tych, którzy szkołę dotują. Szkoła taka wymaga już tak do jej wprowadzenia w życie, jako też do jej utrzymania, środków materialnych — takich środków mogą dostarczyć tylko albo miasta, albo korporacje, albo nakoniec za-
możni ludzie prywatni. Składanie takiej ofiary na ołtarzu ojczyzny świadczy o wyższym patriotyzmie i oświacie prawdziwej; takim fundatorom nie tylko można, ale należy pozostawić wybór języka wykładowego z wszelkiem zaspokojeniem, raz dla tego, że mając tak wzniosły cel na oku, potrafią i wybrać do tego najstosowniejsze środki, a po drugie, żeby nie robiąc trudności stawianym przez nich warunkom, zachęcać innych do podobnych ofiar.

Z tych tedy względów Wydział krajowy przedkłada pod tym projektem, dotyczący się języka wykładowego w szkołach, i wnosi jego uchwalenie.

P r o j e k t

**do ustawy o krajowej Radzie szkolnej w Królestwie Galicyi i Łodomeryi
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Art. I.

Ustanawia się dla wszystkich szkół i zakładów naukowych Królestwa Galicyi i Łodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, wyjąwszy uniwersytety i akademie, władza najwyższa krajowa pod nazwą „Krajowa Rada szkolna.“

Art. II.

Krajowa Rada szkolna jest w sprawach oświaty publicznej najwyższą władzą nadzorczą i wykonawczą w kraju.

Art. III.

Do jej czynności należą:

1. Zarząd administracyjny i umiętny wszystkich szkół i zakładów naukowych w zakresie przyznanym dotychczas naczelnym władzom politycznym w kraju.

2. Zatwierdzenie planów naukowych przez zgromadzenia nauczycielskie układanych.

3. Administracja wydawnictwa i nakładu książek wykładowych dla szkół średnich i niższych, tudzież zatwierdzenie ich używania w szkołach.

4. Przedkładanie corocznie Sejmowi krajowemu na ręce Wydziału krajowego sprawozdania o stanie wychowania publicznego.

5. Przedkładanie Sejmowi krajowemu projektów do ustaw i uchwał tyczących się oświaty publicznej w kraju, bądź w skutek wezwania Sejmu krajowego, bądź z własnej inicjatywy.

Konsystorzom obu obrządków katolickich służyć ma prawo, art. VIII. konkordatu z dnia 18. Sierpnia 1855. rezerwowane.

Art. IV.

Krajowa Rada szkolna składa się:

1. z Namiestnika kraju lub zastępcy z jego ramienia wyznaczonego;
2. z referenta dla spraw administracyjnych przez Namiestnika wyznaczonego;
3. z dwóch inspektorów szkół, jednego szkół niższych, drugiego szkół średnich, przez Namiestnika wyznaczonych;
4. z dwóch duchownych, przez Najjaśniejszego Pana powołanych;
5. z dwóch Posłów przez Sejm delegowanych,
6. z dwóch delegatów, wybranych przez rady miejskie miast stołecznych Lwowa i Krakowa;
7. z trzech członków z zawodu nauczycielskiego, przez Najjaśniejszego Pana mianowanych na prepozycję Wydziału krajowego.

Posłowie sejmowi urzędują przez czas trwania mandatów, delegaci miejscy i powołani ze stanu nauczycielskiego przez lat trzy, po których upływie zuowu mogą być powołani.

Art. V.

Do ważności uchwały wymaga się oprócz Prezydującego, obecności przynajmniej 8 członków. Uchwały zapadają większością głosów, w razie równości Prezydujący rozstrzyga.

Art. VI.

Prezydującemu służy prawo wstrzymywania uchwał Rady, gdyby zapadła uchwała sprzeciwiająca się według jego zdania ustawom obowiązującym. W tym razie Prezydujący wstrzymaną uchwałę przedstawi do decyzji przełożonej najwyższej władzy.

Art. VII.

Ustanowiona krajowa Rada szkolna przedłoży projekt swego wewnętrznego urządzenia do wyższego zatwierdzenia.

P r o j e k t

do ustawy o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Art. I.

Językiem wykładowym w szkołach ludowych ma być ten, który sobie gmina miejscowa, w której obrębie szkoła leży, wybierze, jeżeli fundacya prywatna w tym względzie inaczej nie postanowiła.

Art. II.

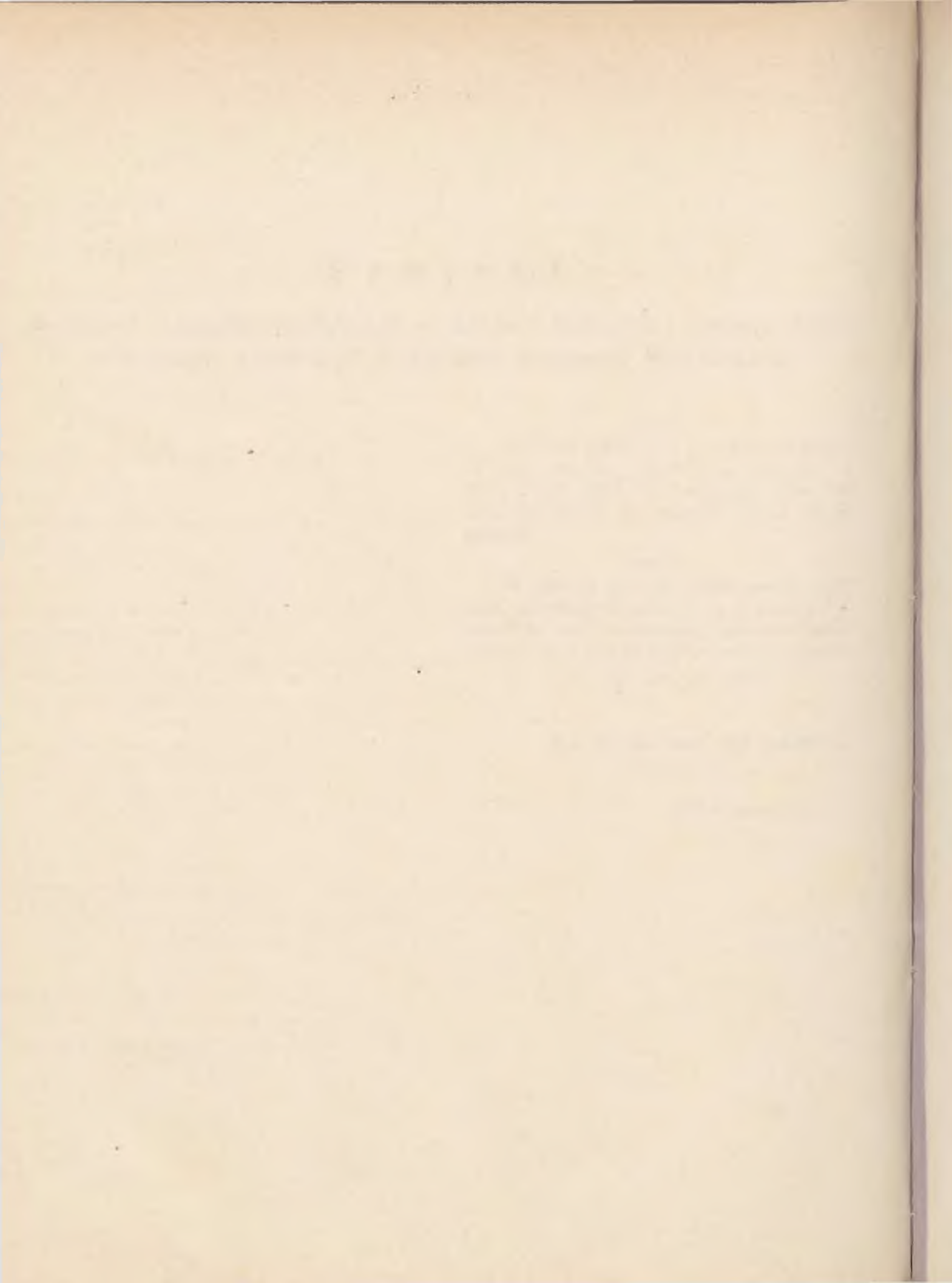
W szkołach średnich, utrzymywanych wyłącznie ze środków prywatnych, n. p. przez gminy, korporacye, osoby prywatne itd., stanowią o języku wykładowym wyłącznie ci, którzy szkołę utrzymują.

Lwów, 18. Listopada 1866.

Leon książę Sapieha,
Marszałek krajowy.

Pietruski,
referent.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wykupna propinacyi.

Wysoki Sejmie!

Wysoki Sejm uchwalił na 62. posiedzeniu w dniu 27. Marca 1866 wniosek następującej treści :

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wyrobienie projektu do Ustawy o wykupno propinacyi, własność prywatną stanowiącej, i przedłożenie takowego projektu na przyszłej kadencji sejmowej.“

Wydział krajowy poddawszy głębokiej rozprawce historyczny początek prawa propinacyi, jego prawną istotę i obecne ekonomiczne znaczenie, i na tych podstawach oparłszy wnioski poniżej skreślone, następujące w tym przedmiocie składa sprawozdanie :

Wyrobienie napojów spirytusowych różnego rodzaju z surowych ziemiopłodów zdaje się być równie dawne jak rolnictwo, gdyż nie znamy prawie narodu rolniczego, któremu by przemysł tego rodzaju był obcym. Najtroskliwsze jednak dochodzenia *co do czasu*, w którym właściwa rozpoczęła się produkcya napojów spirytusowych w Polsce, nie zdołały wysledzić jej początku, sięgającego tak dawno upłynionych wieków, iż wszelkie w tym kierunku zaginęły ślady. Rozporządzenie z r. 1165, o którym wspomina Czacki w dziele o litewskich i polskich prawach (Warszawa 1800 vol. I. pag. 276) zabraniające poddanym zakładania pokątnych szynków i palenia gorzałki, dowodzi, że już w XII. wieku wyrabiano wódkę w Polsce. Niemniej pewną jest rzeczą, że wyrób piwa już w XV. wieku upowszechnił się w krajach polskich, — świadczy bowiem statut Jana Olbrachta z roku 1496, że już przedtem wolno było poddanym brać piwo i inne trunki zkańdokolwiek bądź.

Historyczny i prawny początek prawa propinacyi.

Statut litewski z r. 1564 zastrzega monopol wyrobu i wyszynku wódki na rzecz obywateli ziemskich na Litwie, a gdy Litwa w owych czasach brała z Korony wzory do swych urzędzeń, przeto ztąd wnosić można, że i w Koronie już podówczas istniał monopolistyczny wyrób wódki i piwa.

Gdy techniczny wyrób wódki i piwa rozszerzył się w polskich ziemiach, nikt inny *oprócz króla i szlachty* nie był w faktycznym położeniu wykonywania go; nawet *nikt inny nie miał prawa* do zakładania fabryk i wyrabiania w nich napojów spirytusowych, ponieważ postawienie budynków do wyrobu napojów spirytusowych potrzebnych, nie dość że znaczniejszego wymagało kapitału wkładowego, ale jeszcze tylko na własnym gruncie dokonaniem być mogło. Gdy zaś cały obszar ziemi w dawnej Polsce wyłączną był własnością króla i szlachty, a wszyscy bądź miast bądź wsiów mieszkańcy byli tylko osadnikami na gruntach cudzych, przeto jedynie nieograniczeni właściciele gruntu król i szlachta, byli w wyłącznym faktycznym położeniu zakładania wyrobni spirytusowych na własnych gruntach i wyłączne do tego mieli prawo w obrębie swych posiadłości.

Właściciele dóbr ziemskich, to jest król i szlachta, zakładając na swych gruntach gorzelnie, browary i miodosytnie, i wyrabiając w nich gorzałkę, piwo i miód, robili tylko użytek z prawa własności ziemi, prawa mieszczącego w sobie uprawnienie do dowolnego rozrządzania nią i wyprowadzania z niej lub wyzyskiwania na niej wszelkich możliwych korzyści i użytków.

Wyłączne produkowanie napojów spirytusowych na własnym gruncie nie mogło być przez nikogo właścicielom dóbr ziemskich zaprzeczanem, tem mniej ograniczanem albo ścieśnia-

nem, gdyż za nimi przemawiała uznana przez wszystkie prawodawstwa zasada prawna: iż każdemu służy prawo przyrodzonej wolności czynienia tego wszystkiego, co nie narusza praw trzecich osób, i że co do rzeczy i praw, które do nikogo nie należą (do rzędu których należał niewątpliwie wyrób napojów, przez nikogo przedtem niewykonywany), ten staje się prawnym onychże nabywcą, kto je najpierw objął w swe posiadanie albo wykonywać począł (*res nullius cedit primo occupanti*). Tak więc właściciele ziemscy, używając wyłącznego prawa produkowania gorących napojów, korzystali tylko z prawa zupełnej, nieograniczonej własności ziemi, jakie im według ówczesnego urzędzenia państwowego Rzeczypospolitej Polskiej w myśl ustaw i stosunków społecznych niewątpliwie przysługiwało, a wykonaniem którego nie nadwierzali żadnych praw trzecich osób.

Każde prawodawstwo przyznaje także niewątpliwie producentowi *prawo zbywania produktów własnego wyrobu*, bo prawo wyrobu nie miałoby żadnego znaczenia, gdyby nie było połączone z prawem sprzedawania wyprodukowanych przedmiotów, bądź w całości bądź w małych a nawet *najmniejszych częściach*.

Wyłączne prawo wyrobu dało więc początek wyłącznego prawa drobiazgowej (a la minuta) sprzedaży czyli wyszynku wszystkich trunków z własnych pól na miejscu wyrabianych. I to prawo także było ściśle z prawem własności dóbr ziemskich połączone, jak bowiem nie wolno budować gorzelni na cudzym gruncie, tak też nie wolno zakładać szynków tylko na gruncie własnym, a właścicielami ziemi byli, raz jeszcze powtarzam, tylko król i szlachta.

Obydwa te prawa, to jest: wyłączne prawo wyrobu napojów spirytusowych, niemniej wyłączne prawo drobiazgowej sprzedaży czyli wyszynku tychże napojów, otrzymały *nazwę prawa propinacyjnego*.

Źródłem, z którego wypłynęło prawo propinacji było więc *prawo własności ziemi*, które uprawniało właściciela do założenia na własnym gruncie wyrobni i szynków. Było ono w dawnej Polsce *prawem tak zwanem dominikalnem*, t. j. z własnością (dominium) dóbr ziemskich ściśle połączonem i właścicielom onychże wyłącznie przysługującym. Tem samym przybrało prawo propinacji charakter *prawa rzeczowego*, które wraz z własnością dóbr przechodziło drogą tytułów prawnych na wszystkich następnych i terażniejszych właścicieli.

Jeżeli prawo propinacji było w Polsce *monopolem*, to tylko o tyle, o ile nim była własność ziemska, z którą jedną i nierozdzieloną stanowiło całość. Tak rozumiało propinację prawodawstwo polskie, i w tej rozciągłości obwarowało ją gwarancyami swemi.

Właściciele dóbr ziemskich mając w nich zupełną i nieograniczoną własność, a więc i prawo propinacji w całej rozciągłości, mogli tem prawem rozrządzać dowolnie, *zrzec się jego całkiem lub częściowo*, ograniczyć siebie samych w wykonywaniu onegoż *przypuszczeniem kogoś trzeciego do konkurencji* i udzieleniem mu wspólnego prawa propinacji w całej onegoż objętości lub tylko pojedynczych części i to za lub bez wynagrodzenia. I rzeczewiście często się wydarzało, iż pojedynczy właściciele w celu dźwignienia jakiejś miejscowości zniszczonej wojną, pożarem lub jakąś inną klęską, nadawali jej prawo wyrobu lub wyszynku dokumentami darowizny lub osobnemi przywilejami, aby przyspieszyć odbudowanie zniszczonych miast lub pomódz im do większej zamożności. Tym jedynie sposobem powstały *prawa propinacji pojedynczych miast, gmin, niektórych korporacji, a niekiedy i pojedynczych* wyjątkowo uprawnionych osób; — powstały one więc nie z mocy pierwotnego tytułu prawnego, tak jak prawa propinacji właścicieli ziemskich, lecz tylko drogą przelania na nich tego prawa przez pierwotnie do tego uprawnione osoby. Tytułem prawnym prawa propinacji miast lub innych osób uprawnionych są więc *nadania albo przywileje królewskie lub szlachty* jako pierwotnych właścicieli propinacji. Do dzisiejszego zaś dnia znajdują się w Galicyi miasta i miasteczka, które prawa propinacji albo wcale nie posiadają, albo posiadają takowe tylko częściowo.

Wyłączność
prawa propi-
nacji uzna-
wały:
a) Konstitu-
cye polskie.

Prawo propinacji jako prawo wyłącznego wyrobu i wyszynku gorących trunków, właścicielom ziemskim z tytułu pierwotnego, a miastom lub innym pojedynczym osobom na mocy zlewku pierwiastkowego prawa przysługujące, i przez nich faktycznie i prawnie w ciągu wieków nieprzerwanie wykonywane, prawo to, kilkuwiekowym zwyczajem utwierdzone i uswięcone, *uznawaty konstytucye*, nie mniej przywileje, często przez królów a czasem przez Sejm zatwierdzone. mocą których to prawo od właścicieli ziemskich na miasta przechodziło, nareszcie transakcye,

publicznie w Sądach grodzkich o sprzedaż dóbr szlacheckich zeznawane, i lustracye dóbr, w których zwykle między dochodami z dóbr propinacya na pierwszym miejscu przytaczaną bywała.

Z późniejszych konstytucyj dość będzie powołać tutaj :

- a) konstytucyę z r. 1767 (vol. legum VII. pag. 93) jako jedną z najnowszych, która między innymi o propinacyi orzeka: „całość *dominii* et proprietatis stanu szlacheckiego nad dobrami ziemskimi dziedzicznymi i ich poddanymi według praw statutowych nigdy odejmowaną ani umniejszaną być nie ma;“ dalej zaś stanowi, że: „propinacya po miejscach in *emphiteusim* danych *circa dominos directos fundi* zostawać powinna;“
- b) konstytucyę z r. 1768 (vol. leg. VII. pag. 599 i 608) o przysługującym *właścicielowi* głównemu prawie propinacyi na gruntach wieczysto-dzierżawnych;
- c) konstytucyę z r. 1768 (vol. leg. VII. pag. 808) o wyłączeniu od tego prawa sołtysów i wybrańców we wsiach starościńskich, królewskich i stołowych;
- d) konstytucyę z r. 1775 (vol. leg. VIII. pag. 144) o przyznaniu prawa propinacyi miastom królewskim i duchownym, o poddaniu pod tym względem miast poddańczych ich *dominiom*, a nareszcie
- e) konstytucyę z lat 1496 (vol. leg. I. pag. 259), 1677 i 1678 (vol. leg. V. pag. 479 i 578), 1764 (vol. leg. VII. pag. 81) zatwierdzające przywileje w tej mierze miastom nadane, a w których wszystkich przychodzą na określenie propinacyi wyrazy: „*libertatem mercendi, braxaudi, destilandi et propinandi . . . a* następnie: *cerevisias, crematum et liquores faciendi et eposillandi*;“
- f) przywilej dla miasta Lwowa, wydany przez Zygmunta króla polskiego w r. 1537 tak propinacyę określający: „*facultatem propinandi vini, cremati, ita videlicet, quod per suos quoscunque administratores vel conductores illud vendere et propinare possint. Praeterea injungimus, ut sine censu illud vendere nulli hominum permittant*;“
- g) przywilej Jana III. z r. 1676 (vol. leg. V. pag. 373) dla miasta Lwowa, w którym stoi: „*prowent gorzałczany na municyą miasta Lwowa zdawna uprzywilejowany mają videntes et ementes* wszyscy *aequaliter* płacić.“

b) Ustawy
austriackie.

Prawo propinacyi, jakie za rządów Rzeczypospolitej Polskiej istniało, w tymże samym zakresie i rozciągłości przez rząd *c. k. austriacki* zatwierdzone zostało wielokrotnymi patentami i rozporządzeniami cesarskimi, uwydatniającemi dążność prawodawstwa austriackiego, skierowaną ku utrzymaniu prawa propinacyi jako prawa przysługującego wyłącznie właścicielom dóbr i miastom lub innym uprawnionym osobom.

Z rozporządzeń tych przytaczamy tutaj:

- a) patent z dnia 19. Sierpnia 1775 zaprowadzający podatek czopowy od wódki i piwa, który wyraźnie zastrzega: „*aby nie ujmować właścicielom dóbr ziemskich z przynależnych im z tego źródła przychodów dominikalnych*;“
- b) patent z dnia 16. Lipca 1786 (§. 58, 68 i 69) w związku z dekretem nadwornym z dnia 5. Maja 1800 l. 1325 orzekający, iż prawo wyrobu wódki nie jest zarobkiem komercyjnym, lecz wyłącznie *prawem dominikalnem*;
- c) dekret kancelaryi nadwornej z dnia 27. Lutego 1788, patent z dnia 31. Stycznia 1804, okólnik gubernialny z dnia 15. Lutego 1805 i z dnia 6. Września 1805, dekret kancelaryi nadwornej z dnia 22. Listopada 1798 l. 6670 (L. gub. 35.992) i z dnia 5. Czerwca 1800 l. 1325 (L. gub. 18.744) wyraźnie przyznające: „*że prawo propinacyi, będące wyłącznie prawem dominikalnem, służy w dobrach prywatnych i duchownych dominiom, w uprzywilejowanych miastach królewskich i duchownych ogółowi mieszczaństwa, zaś w miastach i miasteczkach szlacheckich mieszkańcom o tyle, o ile im takowe od właścicieli dobrowolnie, czy to za wynagrodzeniem, czy też bez takowego odstąpieniem zostało*;“
- d) dekret kancelaryi nadwornej z dnia 13. Maja 1819 l. 13.749 (L. gub. 25.339) zatwierdzający rozporządzenie gubern. z dnia 14. Października 1814 l. 44.238 i ustanawiający warunki wydzierżawienia propinacyi miejskiej, którą jako do *zakładowego majątku* (*Stammvermögen*) *gminnego* należąca oznacza;
- e) cesarskie pismo gabinetowe z dnia 8. Listopada 1837 podane do wiadomości władz galicyjskich dekretem kancelaryi nadwornej z dnia 28. Listopada 1838 i rozporządzeniem gu-

berniałnym z dnia 20. Stycznia 1839 stanowiące, iż we wszystkich orzeczeniach dotyczących sporów o prawo szynkowania dominiów należy się jak najściślej zastosować do utrzymującego się pod względem owego prawa w właściwym dominikalnym obrębie *zwyczaj*;

- f) rozporządzenie cesarskie z dnia 4. Października 1855, postanawiające, iż orzeczenie co do wykupna i regulacji *wyłącznego prawa wyrabiania i szynkowania* trunków i kontraktowego zobowiązania się szynkarzy do pobierania trunków od stron, do propinacyi w Galicyi uprawnionych, pozostawia się dalszej wyjść mającej ustawie.

e) Władze krajowe.

Te rozporządzenia i ustawy najwyższej Władzy prawodawczej *Władze* krajowe nie tylko ze ścisłością wykonywały i przestrzegały, ale nawet ile razy c. k. Władze centralne względem prawa propinacyi w Galicyi żądały wyjaśnień, c. k. gubernium dawniej zawsze z wielką stanowczością *w obronie propinacyi* występowało jak tego dowodzą:

- a) z powodu rozporządzenia cesarskiego z dnia 27. Lutego 1788, pozwalającego szynkarzom sprowadzać trunki z innego miejsca, gubernium zrobiło pod dniem 18. Września 1788 przedstawienie do c. k. kancelaryi nadwornej z prośbą o nowe sformułowanie tego rozporządzenia, które uprawnionym wykonywanie prawa propinacyi w Galicyi niemożliwym czyni, lub przynajmniej bardzo ogranicza, — motywując tę prośbę przytoczeniem tej okoliczności: „iż w Galicyi wyszynk trunków polega na ustnie zawieranych umowach, których „kardynalną podstawą jest odwieczna, na wyłączności prawa wyszynku oparta praktyka, „zabraniająca szynkarzom poboru trunków z innych miejsc.“
- b) relacya z dnia 16. Grudnia 1823 r. L. 67.536 do c. k. kancelaryi nadwornej, w której gubernium uzasadnia niemożliwość pogodzenia wyłącznego dominiom i miastom w Galicyi przysługującego prawa wyrabiania piwa, gorzałki i miodu z udzielaniem odnośnie do patentu z d. 8. Grudnia 1820 przywilejów, wkraczających w zakres prawa propinacyi — mianowicie przywilejów na wyłączność wyrabiania gorzałki lub piwa według nowo wynalezionego lub poprawionego dawniejszego sposobu wyrabiania tych trunków — które to przedstawienie należyty odniosło skutek, albowiem zapadłe w skutek tego postanowienia cesarskiego z dnia 4. Listopada 1825 orzekło: „iż wykonanie przywilejów, udzielonych na nowe wynalazki lub ulepszenia w zakresie wyrabiania trunków upajających może mieć miejsce z tem tylko ograniczeniem, ażeby przez to nie naruszono prawa wyłącznego propinowania owych trunków, — a późniejszymi w przedmiocie przywilejów wydanymi ustawami, mianowicie patentem z dnia 31. Marca 1832 i najnowszym z dnia 15. Sierpnia 1852 wyraźnie postanowiono, iż udzielanie przywilejów na wyrabianie napojów wcale miejsca mieć nie może.“
- c) zapytane o naturę prawa propinacyi dekretem c. k. nadwornej kancelaryi z dnia 7. Grudnia 1833 l. 52.610 złożyło gubernium relacyę z dnia 23. Maja 1834 l. 17.492 w tej osnowie: „iż wyłączne prawo dominiów do wyrabiania tudzież szynkowania trunków krajowych polega na zwyczaju od wieków w mocy będącym, upowszechnionym i nienaruszonym;
- d) wyjaśnienie do tejże relacyi z dnia 16. Października 1838 l. 62.619, udowadniające, „iż dominia w sposobie przelania przysługującego zwierzchności miejscowej prawa dominikalnego mogą według upodobania swojego używać konsensów na wyszynk innym stronom z zastrzeżeniem na korzyść swą pewnych warunków“ — dalej zaś, iż właściciele propinacyi znajdują się w posiadaniu niezaprzeczonego prawa ustanawiania szynkarzy według dowolnych warunków, i że się w tem prawie w moc przysługującego im wyłącznego uprawnienia sami utrzymują;“
- e) w kwestyi radycyonowanych szynków złożyło gubernium pod dniem 14. Sierpnia 1829 l. 40.394 relacyę: iż w mowie będącą właścicielom nowych austeryj zajezdnych użyconą koncesyę należałoby uchylić, gdyż wynikające ztąd uprawnienie dowolnego sprowadzania trunków na wyszynk z kądbydź uwłacza prawom prywatnym dominiów i miast, takowe ścieśnia i niewykonalnemi czyni i to tylko na korzyść pojedynczych indywiduów;“
- f) w tym samym przedmiocie c. k. gubernium na podstawie otrzymanych do urzędów obwodowych wyjaśnień, tudzież zasiągniętej opinii prokuratoryi skarbu, wypowiedziało zdanie swoje w relacyach do c. k. kancelaryi nadwornej z d. 28. Lipca 1842 i 4. Sierpnia 1843 roku, iż regale propinacyjne dominiów stanowi w Galicyi nierozłączną część składową majątków ziemskich, a zatem od takowych ani całkowicie, ani częściowo oderwanem być nie może.

Prawo propinacyi jest prawem prywatnem.

Prawo propinacyi, zawierające w sobie według tego, cośmy dotąd powiedzieli, prawo właścicieli dóbr ziemskich, tudzież miast i pewnych korporacyj, a niekiedy i pojedynczych wyjątkowo uprawnionych osób do wyłącznego wyrobu i wyszynku gorzałki, piwa i miodu, wypływający z prawa własności gruntu, jest niezaprzeczenie u nas *prawem prywatnem*.

Inaczej było w Niemczech, gdzie propinacya należała do *regaliów korony*, i dopiero w skutek szczególnych nadań lennych na wazalów i podwazalów przechodziła. Ponieważ cały stosunek feudalny był niezawodnie instytucją publiczną, przeto i propinacya jako jego część *charakter prawa publicznego* na sobie nosi w krajach, które przez feudalizm przechodziły. Ztąd jednak nie wynika, aby te pojęcia aplikować można do stosunków polskich, które na całkiem rodzimych rozwijały się podstawach.

Równie jest fałszywem te albo inne przedmioty podciągać pod pojęcie „*monopolu*“ albo „*regalu*“, kiedy wiadomo jest wszystkim, że to, co stanowi monopol korony w jednym kraju, gdzieindziej doń nie należy wcale. Propinacya była może regalem w sąsiednich krajach, ale nie była nim w Polsce.

Tytuł posiadanego przez dominia prawa propinacyi nie da się jednak wywieść ze związku *poddaństwa* (*ex nexu subditelae*); w dawniejszych bowiem czasach wolno było włościanom używać napojów w ościennych do obcego państwa należących, a do granicy ich wsi przytykających szynkowniach, a statut Jana Olbrachta wyraźnie przyznaje włościanom prawo sprowadzania napojów na własny domowy użytek z kąd się im podoba. Znajdują się też pojedyncze w Galicyi osady, w których prawo wyrobu napojów, a nawet ich wyszynku służy wszystkim na gruntach osiadłym włościanom, a to na mocy osobnych, przez dziedziców nadanych przywilejów. Łatwo sobie ten fakt wytłómaczyć, zważywszy, że dziedzic gruntowych posiadłości stanowił dowolne warunki pod jakimi do użytkowania tych posiadłości przybywających osadników chciał przypuścić; mógł więc z tego użytkowania wyłączyć prawo wyrobu i wyszynku napojów, albo takowem z osadnikami się podzielić. Zresztą za zasadą, że tytuł prawa propinacyi wypływa jedynie z posiadania gruntowego, przemawia jeszcze i ta nwaga, że ludzie obcy a więc w stosunkach poddańczych do dziedzica posiadłości gruntowej wcale nie zostający, przyczyniają się także do dochodu propinacyjnego, skoro używają napojów szynkowanych w szynkowni w obrębie jego dziedzictwa położonej. Rząd c. k. austriacki uznał niezależność prawa propinacyi od stosunku poddańczego, orzekając dekretem ministeryalnym z dnia 10. Czerwca 1849 l. 3.965, że prawo wyłącznego wyrabiania i sprzedawania trunków w pewnym okręgu nie zostało ustawą rozwiązującą stosunek poddańczy (z dnia 7. Września 1848) zniesione, i obiecując rozporządzeniem ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 4. Października 1850 co do wykupna i regulacyi prawa propinacyjnego osobną wydać ustawę.

Nie jest też propinacya w cesarstwie austriackim *instytucją państwową*, gdyż w jednych prowincjach wcale nie istnieje, w drugich dawno już znacznym uległa ograniczeniom, a w innych nakoniec w pierwotnym swem znaczeniu po dziś dzień utrzymana została.

Nie jest ona nawet *instytucją krajową*, czyli prowincjonalną (*landesverfassungsmässige Stadt*), bo nigdzie w ordynacyach krajowych nie została zagwarantowana, a nawet zagwarantowaną być nie mogła, nie będąc z natury swej przedmiotem prawa publicznego, które zajmuje się tylko stosunkiem rządzącego do rządzonych.

Trudnoby także podciągnąć propinacyę pod pojęcie *rzemiosła lub innego zajęcia przemysłowego*. Nie jest ona *wolnem* rzemiosłem, gdyż jej wykonanie jest przywiązane do pewnego miejsca. Nie jest rzemiosłem *koncessyonowanem*, bo istnienia swego nie zawdzięcza żadnej koncesyi, którą w pewnych ustawą przewidzianych wypadkach można nawet cofnąć, a tem samem możność zajmowania się jakimś rzemiosłem komuś odebrać, prawo propinacyi zaś, jak nie powstało w skutek żadnego nadania władzy, tak też uprawnionemu odebraniem być nie może. Udzielenie koncesyi jednemu nie wyklucza możności dawania koncesyi innym, podczas gdy charakterystyczną cechą propinacyi jest wyłączność tak, że obok uprawnionego właściciela propinacyi nikt inny w okręgu propinacyjnym prawa tego wykonywać nie może. Prędzejby wrachować można propinacyę do zajęć rolniczych, gdy choć w części ma za przedmiot przetwarzanie plodów surowych na własnym gruncie wyprodukowanych. To też ustęp VIII. patentu z dnia 20. Grudnia 1859 zaprowadzającego ustawę zarobkową wyraźnie zastrzega, że nie dotyczy ona wcale prawa propinacyi, którem zajmują się osobne przepisy.

Jeżeli propinacya nie wyszła ani ze stosunku poddańczego, ani z urzędzenia państwowego lub krajowego, jeżeli nie jest rodzajem zarobkowości, to tem samem byłby przeprowadzony dowód, że jest prawem prywatnem, z prawa własności gruntu wpływającym, i że ma swą całkiem niezależną i samoistną przyczynę bytu.

Wszystkie więc rezenowonia, jako propinacya ze zniesieniem pańszczyzny prawnie już istnieć przestała, wypłynawszy ze stosunku poddańczego, i że będąc przedmiotem prawa publicznego bez żadnego wynagrodzenia w podobny sposób zniesioną być może, jak nikomu na myśl nie przyszło wynagradzać fabrykantów za straty, jakie w skutek obniżenia cła wchodowego na zagraniczne produkta ponieśli, wszystkie te argumenta powiadamy, nie mają zdaniem naszym żadnej podstawy, a przynajmniej do naszego kraju wcale się odnieść nie dadzą.

Przedmiot
prawa propi-
nacyi.

Prawo propinacyi za czasów polskich odnosiło się do wyłącznego wyrabiania i sprzedawania *piwa, wódki, miodu i wszelkich przyprawionych gatunków tychże napojów* (patrz konstytucyę z r. 1768, cytowaną wyżej), a ponieważ patent z r. 1775 propinacyę w tejsze samej objętości przez Rząd austryacki zatwierdził, w jakiej za Rzeczypospolitej polskiej istniała, przeto prawnie i dzisiaj prawo propinacyi piwo, wódkę, miód i wszystkie przyprawione gatunki tychże napojów obejmuje. — Nie należy jednak do propinacyi sprzedaż *wina*, jak to wyraźnie wyznaczono w §. 58. patentu z d. 16. Czerwca 1786 r. i dekretem kancelaryi nadwornej z dnia 3. Czerwca 1819 r.

W ostatnich czasach powstała wątpliwość, czy tak zwane *słodzone wódki*, to jest: rosolisy i likiery stanowią przedmiot prawa propinacyi, czy nie? Przeważne argumenta mówią za włączeniem tych napojów do przedmiotów propinacyi:

- a) jeszcze konstytucyą z roku 1496 mieści w sobie wyrażenie: *liquores faciendi* co oczywiście do słodzonych wódek się odnosi. Prawodawstwo austryackie nigdzie tego przepisu nie uchylilo;
- b) regulacya propinacyjna dla miasta Drohobyczy z r. 1802 (zbiór Pillera p. 42) wyraża się w §. 1szym, że prawo wyszynku obejmuje okowitę i inne do niej podobne napoje, które następnie w §. 3cim wyszczególnia, jako *rosolisy, arak, śliwownicę* i t. p.;
- c) w urzędowych fasyach propinacyjnych, ogłoszonych pismem cyrkularnem z 15. Lutego 1805 znajduje się osobna rubryka na *rosolisy* (zbiór Pillera p. 11.);
- d) dekret kamery nadwornej z d. 21. Stycznia 1821 l. 52457/2682 (zbiór Pillera p. 20), mówiąc o konfiskacie napojów bez wiedzy właściciela w okrąg propinacyjny sprowadzanych, wspomina o okowicie i o rosolisach osobno;
- e) dekret Ministerstwa finansów z d. 22. Lipca 1829 l. 5181 (zb. Pillera p. 282) pozwala na pobieranie nadal opłaty od wyrabianych w miastach napojów jako *aequivalens propinacyi* i to w tej rozciągłości, jak to dotąd miało miejsce. Opłata ta w mieście Lwowie według rozporządzeń magistratu lwowskiego z lat 1818 i 1822 nałożona była na okowitę, arak, likiery, rosolisy, śliwownicę, wiszniak i t. p.;
- f) jeszcze w r. 1842 rozporządzenie gubernialne z d. 17. Maja l. 22617 (zb. Pillera 268) zakaz sprzedaży wódek słodzonych w małych ilościach tem motywuje, że przez takowe prawa propinacyjne dominiów i miast naruszane zostają.

Na tych wszystkich okolicznościach się opierając, wykazał wymownie na ostatniej kadencji sejmowej poseł Żuk-Skarszewski, że rosolisy i likiery nie tylko za polskich, lecz także za austryackich czasów do propinacyi należały, i że dopiero w skutek dekretu kamery nadwornej z dnia 31. maja 1839 l. 23627 li tylko z powodu pojedynczego wypadku wydanego, oznaczającego minimum naczynia, w jakim słodzone napoje w sklepach korzennych i mieszanych sprzedawanymi być mogą, c. k. gubernium rozporządzeniem z dnia 2. Stycznia 1839 l. 40651 z własnego popędu poleciło miastom, aby we warunkach licytacyi wyłączność szynkowania rosolisów i likierów wypuściło. W skutek tego zawezwał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 27. Lutego 1866 c. k. Rząd, aby nie tylko nadal wstrzymano się z dalszem udzielaniem koncesyj na wyszynk słodzonych napojów spirytusowych, lecz nawet dawniejsze koncesye cofnięto. Gdy Wys. Władze do pierwszej połowy powyższej ustawy rzeczywiście się przychyliły, przeto sądzić należy, że

szersza interpretacya prawa propinacyi, przez posła Żuka-Skarszewskiego sformułowana, w kompetentnem miejscu uznanie swe znalazła.

Ograniczenia prawa propinacyi. *Prawo propinacyi*, chociaż w istocie swej przez c. k. Rząd nienaruszone, *ograniczone* jednak zostało rozlicznymi przepisami, które jego sposób wykonywania bliżej określały. Rozróżnić tu musimy:

a) *Ograniczenia prawa wyłącznego wyrobu.*

Dekreta nadworne z d. 9. Września 1805 l. 30359 i 29. Kwietnia 1829 l. 14578 wyjęły niejako z pod prawa propinacyi wyrób araku, likieru i rosolisów, których fabrykacya od szczególnego upoważnienia władz administracyjnych zawisła się stała. Wobec wątpliwości prawnej, czy fabrykant słodzonych wódek obowiązany jest zaopatrywać się w surowy materiał u właściciela propinacyi, faktycznie ntrzymał się zwyczaj wynagradzania właściciela propinacyi, na gruncie którego fabryka założoną została, za spirytus nie od niego kupowany. Chociaż wolność zakładania fabryk słodzonych wódek odpowiada potrzebom przemysłu, i ściśle rzecz wzięwszy nie naraża właściciela propinacyi na żadne straty, to przecież ze stanowiska czysto prawnego jest ona wyłomem w prawie propinacyi.

b) *Ograniczenie prawa wyłącznego wyszynku.*

- a) Postanowienie cesarskie z d. 13. Listopada 1788 l. 26359 znosi przymus nabywania napojów na własne użycie tylko u zwierzchności miejscowego państwa gruntowego; republikowane dekretem kancelaryi nadwornej z d. 4. Lutego 1832 l. 2195, który stwierdza wolność poddanych sprowadzania trunków na własną potrzebę bez wszelkiego ograniczenia.
- β) Ustęp 11 ustawy sejmowej z d. 7. Września 1848 r. orzekający uchylenie zobowiązania się do przymusowego pobierania piwa i wódki (Bier- und Brandwein-Zwang). Ponieważ przymus tego rodzaju w Galicyi wcale nie istniał, przeto ustęp ten bez żadnego na prawo propinacyi został u nas wpływu.
- γ) Właściciele propinacyi obowiązani są nadto szynki swe obsadzać ludźmi uczciwymi i trzeźwymi i dla nich o książeczki zarobkowe u Władz podatkowych się wystarać.

Zresztą najwyższe rozporządzenie z d. 3. Lipca 1813 wkłada na władze administracyjne obowiązek przestrzegania, aby ilość szynków w każdej miejscowości do potrzeby miejsca była zastosowana. Prócz tego istnieje rozporządzenie, zabraniające szynkowania na ustroniach.

Co do sposobu wykonywania prawa propinacyi oddzielić należy wsie od miast.

Sposób wykonywania prawa propinacyi.

Po *wsiach* utrzymał się w Galicyi aż do ostatnich czasów zwyczaj wypuszczania propinacyi arendarzom czyli dzierżawcom szynków dominikalnych na pewien czas oznaczony, lub też wykonywania jej przez szynkarzy zostających w służebnym stosunku względem stron posiadających prawo propinacyi. Obie te kategorie istnieją z zastrzeżeniem w drodze umowy obowiązku do szynkowania dworskich trunków. Wprawdzie rozporządzenie cesarskie z d. 27. Lutego 1788 zostawiło nawet szynkarzom wolność sprowadzania trunków z innego miejsca, a przynajmniej tym z pomiędzy nich, którzy zobowiązali się wyraźnie do wyłącznego pobierania trunków na wyszynk od upoważnionego *ad hoc* przedsiębiorcy, ale w skutek przedstawień władz krajowych, które zauważały, że wyłącznie na łasce zwierzchności miejscowych będący szynkarze poczynają tu i owdzie owo rozporządzenie tłumaczyć i obracać na swoją korzyść, wyszła ponowna rezolucya kancelaryi nadwornej z d. 30. Października 1788 tej treści, iż ten, który sobie rości prawo do owej wolności, powinien udowodnić nabycie tego prawa, w razie, jeżeli zwierzchność gruntowa onego mu zaprzecza.

Zwyczaj radycyonowania szynków, to jest przywiązania wyłącznego prawa wyszynku do gruntu i zawarowania go hypotecznie, nie przyjął się w Galicyi. Władze krajowe protestowały przeciw takiej częściowej alienacyi prawa propinacyjnego tak, że postanowienie cesarskie z d. 31. Grudnia 1843 orzekło nakoniec, iż odtąd do udzielania owych koncesyj tylko guberninm upoważnionem będzie. Później ustawa przemysłowa z r. 1859 radycyonowania całkiem zakazała. Po dziś dzień trzy tylko domy szynkowe radycyonowane utrzymały się w Galicyi, z których dwa w samym Lwowie się znajdują.

W miastach dwa także sposoby wykonania są w użyciu :

- a) Niektóre miasta *wydzierżawiają* przysługujące im prawo wyłącznego wyrobu i wyszynku napojów według stałej normy, przepisanej rozporządzeniem gubernialnem pod dniem 14. Października 1816 L. 14238. W tem rozporządzeniu polecono; „iż przychód z propinacyi „w miastach w ten sposób ma być wydzierżawianym, żeby dzierżawcy takowego wolno „było piwo, gorzałkę i miód albo samemu wyrabiać, albo takowe zkąd inąd sprowadzać „i szynkarzom do rozprzedawania w drobnych ilościach t. j. szynkowania udzielać, albo „też ze znajdującymi się w mieście przedsiębiorcami, trunki powyższe wyrabiającymi, nie- „mniej z szynkarzami według swego upodobania o wyrób rzeczonych trunków, względnie o „ich rozprzedawanie się ugadzać.“

Później dekret kancelaryi nadwornej z dnia 23. Stycznia 1834 roku L. 24066 pozwolił jeszcze dzierżawcom pobierać od napojów, które mieszkańcy na własną potrzebę, a radycyonowani szynkarze na wyszynk sprowadzają, pewną opłatę tytułem wynagrodzenia za wynikający ztąd ubytek w dochodzie z propinacyi (Erzeugungsentgelt).

- b) Inne miasta *pobierają same* dochód z propinacyi przez nałożenie pewnej *opłaty* równie na napoje w mieście wyrabiane, jako też i na napoje do miasta bądź to na wyszynk, bądź na własną potrzebę mieszkańców sprowadzane. Oprócz tego płynie tym miastom pewien dochód z koncesyj szynkarzom udzielanych.

Wszystkie prawie miasta w Galicyi wydzierżawiają swe propinacye, niektóre jednak, jak n. p. Lwów, Stanisławów same je wykonują, nakładając opłaty na trunki w mieście wyrabiane lub doń sprowadzane, tudzież pobierając stałe taksy za udzielanie tak zwanych arkuszów czyli licencyj szynkarskich. We Lwowie taksa ta wynosi według najnowszego rozporządzenia ministeryalnego z dnia 6. Marca 1866 r. 120 zlr. w. a.

Stronę ekonomiczną prawa propinacyi.

Przechodząc od strony prawnej do *strony ekonomicznej prawa propinacyi* łatwo nam będzie dostrzedz, jak ważne zajmuje stanowisko dochód z propinacyi w gospodarstwie krajowem.

Na żądanie Wydziału krajowego przedkładały po dwakroć w latach 1861 i 1864 dyrekcyje finansowe wykazy dochodów propinacyi, na dobrowolnych fasyach właścicieli oparte, wykazy, które pierwszą razą przeszło 48 milionów, a drugą blisko 4 miliony dochodu wykazały.

Wprawdzie mieszczą się tam także dochody z kawałków gruntu zwykle do propinacyi dodawanych, niekiedy dochody z młynów i innych użytkowań przez nieświadomość fasonujących się z propinacją pomieszanych. Ale z drugiej strony wielu fasonowało się pewnie niedokładnie, tak, że niemal z pewnością twierdzić można, że propinacya w Galicyi *dochód trzech i pół do czterech milionów* reprezentuje. Dochód ten według fasyi z r. 1864 rozdziela się jak następuje *) :

na dobra kameralne wypada	145.373 zlr.
na dobra funduszu religijnego i stypendyjnego	38.466 „
na miasta municypalne	688.860 „
na resztę dóbr tabularnych	3,118.938 „

R a z e m . 3,991.637 zlr. w. a.

Jeżeli dochód z propinacyi już w absolutnej cyfrze jest znaczny, to jeszcze większą jest jego względna ważność.

Dwie trzecie części dochodu *dóbr rządowych* płynie z propinacyi.

W miastach propinacya stanowi nieraz cały prawie dochód miejski, z którego pokrywane bywają wszystkie niemal wydatki. Pomiędzy miastami 31 cały dochód ciągnie z propinacyi, a 11 tylko pomaga sobie nakładaniem opłat na artykuły miejskiego konsumu. Propinacya stanowi od 60 do 99% dochodów miejskich, a wzmagając się z wzrostem ludności, jest bardzo ważną rubryką, która z trudnością by się zastąpić dała.

*) Dla lepszego poglądu załącza się tabelę dochodu propinacyjnego według obwodów, tudzież płaconego z propinacyi podatku, i tabelę budżetu miast.

Równie ważną jest propinacya dla właścicieli ziemskich. W wielu miejscach propinacya, stanowi jedyny dochód dla całych familij. Dodać tu jeszcze trzeba, że dochód z prawa propinacyi jest niezależny od nieurodzaju lub innych klęsk, które rolnika tak często nawiedzają. Gotowizna płynąca z propinacyi jest dla niego wielką pomocą, bo dostarcza mu środków do opędzenia wydatków gospodarskich i zastępuje tyle rolnikowi potrzebny kapitał obrotowy.

Całe gospodarstwo rolne w Galicyi zostaje z propinacyą w najściślejszym związku. Znaczna ilość produkowanych u nas kartofli i zboża przerabianą zostaje na gorzałkę, której jeżeli nie zabierze zagraniczny handel, to ją miejscowy konsum spotrzebuje. Co producent traci niekiedy na produkcji okowity, to zyskuje znowu na jej częściowej sprzedaży we własnych szynkach. Pozostałości z wyrobionych kartofli tuczą bydło, ztąd znaczna ilość nawozu, który zasila jałową nieraz ziemię i odnawia jej soki pożywne. Tak więc produkcya kartofli, wyrób okowity, wypas wołów, a w skutek tego znaczniejsza produkcya zboża na znawożonych gruntach, wszystkie te czynniki składają się na jaką taką dla właściciela rentę. Znaczna konsumpcya gorzałki, będącej wymaganiami klimatu usprawiedliwionym, i od wieków ulubionym napojem całej większości ludności wiejskiej, tłumaczy dochód, jaki wyszynk tego artykułu przynosi. To też dochód z propinacyi, jaki właściciele ziemscy pobierają, przenosi 3 miliony. Szacując galicyjską rentę ziemską na 20 milionów, z której sumy w najlepszym razie większa połowa, to jest 12 milionów na właścicieli dominikalnych przypadnie, przekonamy się, iż dochód z propinacyi równa się czwartej części renty ziemskiej, na większych właścicieli dóbr przypadającej, a piątej części całej renty ziemskiej w Galicyi. Słusznie więc twierdzić można, że propinacya w Galicyi jest pełną wartości prerogatywą uprawnionych, ona bowiem żywi i utrzymuje mniejszych właścicieli, większym zaś dostarcza kapitału obrotowego.

Nakoniec propinacya nie tylko obchodzi właścicieli ziemskich ale także kapitalistów którym jest poręką wypożyczonych na dobra ziemskie kapitałów.

Równie więc właściciele ziemscy, jak rząd, jak miasta i jak kapitaliści mają swe interesa splecione ze sprawą propinacyi, a nawet znaczną część, a nieraz cały majątek w prawie propinacyi posiadają.

Kwestya więc: co się z propinacyą stanie, czy się ją utrzyma, czy zniesie, w jakiej formie, i w jakich na przyszłość ona rękach zostanie, i w jaki sposób poszkodowani wynagrodzeni będą, nie dotyczy pewnej tylko liczby uprzywilejowanych, ale obchodzi cały kraj, na którego pomyślność nieobrachowany wpływ wyrzeć może.

Wykazawszy historyczny początek prawa propinacyi, i jego tytuł prawny, najprzód w prawodawstwie polskiem a potem i austryackiem, określiwszy bliżej pojęcie propinacyi, zastanowiwszy się nad jej przedmiotem, ograniczeniami i sposobem wykonania, udowodniwszy narzeczcie jej ekonomiczne znaczenie, wypadaloby teraz zastanowić się nad pytaniem:

jakie względy i powody wymagają wykupna prawa propinacyi, i co upoważnia do wywłaszczenia obecnie uprawnionych?

Stanowczość jednakże danego Wydziałowi krajowemu polecenia: „wYROBIENIA I PRZEŁOŻENIA Wysokiemu Sejmowi projektu do ustawy o wykupno propinacyi“, uchyla to pytanie.

Uchwałą tą uznał Wysoki Sejm, że tu zachodzi wypadek przewidziany w §. 365 Ks. Ust. cyw., że dobro ogółu wymaga, by właściciele propinacyi tę swoją własność za odpowiednim wynagrodzeniem odstąpili, bo inna podstawa do odebrania prywatnej własności byłaby niemożliwą.

W tem uznaniu Wysokiego Sejmu musiał znaleźć Wydział krajowy również wskazane prawidło do odpowiedzi na dalsze pytanie:

Komu właściciele propinacyi własność swoją odstąpić mają? czyli co ma się stać z odstąpioną propinacyą?

Względy na dobro ogółu muszą i tu rozstrzygać.

Dla tego rozróżnić potrzeba prawo wyrobu od prawa wyszynku.

Przeniesienie własności propinacyi.

1. Prawa
wyrobu.

Propinacyjne prawo wyrobu napojów spirytusowych, jakkolwiek jest tylko *monopolem miejscowym*, nie zaś *monopolem krajowym*, a ztąd co do ceny wyrabianego produktu nie wywiera szkodliwych skutków dla ogółu, bo ten w naturalnej między uprawnionymi konkurencji znajduje zabezpieczenie, to przecież wyłączność tego prawa pod innym względem jest *szkodliwą gospodarstwu narodowemu*, bo *tamuje przemysł*, szczególnie tę jego gałąź, która się zajmuje przerabianiem czyli udoskonalaniem surowych płodów naszego gospodarstwa. Fabryki likierów, cukrownie, fabryki drożdży i t. d. nie mogą przybrać u nas większych rozmiarów, w skutek niemożności wprowadzenia ich w użyteczną kombinację z gorzelniami. Przedsiębiorstwa pomniejsze jak wyrabianie śliwowicy, wódki tak zwanej Kirschwasser, jałowcówki i t. p. połączone z drobiazgowym zachodem właścicielowi propinacyi nie wypłacą się, a inne osoby trudnić się niemi nie mogą, bo wyłączność prawa wyrobu im tego nie pozwala.

Wyłączność prawa wyrobu szkodzi także i *gospodarstwu rolnemu*. Dzisiaj już powstają z połączenia gruntów rustykalnych folwarki, a przy zniesieniu zakazu podziału gruntów, na co się zanoszą, folwarki takie mogą obejmować znaczne przestrzenie. Właściciele tych folwarków kępuje wyłączność prawa wyrobu w wolności przerabiania własnych ziemioplodów na trunki gorące, i przeszkadza rozwojowi gospodarstwa.

W ogóle tamuje wyłączność prawa wyrobu *wolność produkcji*, będącą według uznanej tegoczesnej zasady niezbędnym warunkiem pomyślności kraju i jego bogactwa.

Z tych tedy powodów śmiało powiedzieć można, iż dobro ogółu wymaga, by wyłączne prawo wyrobu gorących trunków odjęte na podstawie §. 365 Ks. Ust. cywil. dotychczas uprawnionym, stało się własnością każdego pojedynczego, czyli przedmiotem wolnego przemysłu, a to tak dobrze po wsiach jak również i w miastach posiadających prawo propinacyi, z uwzględnieniem jednakże co do tych ostatnich odrębnych miejskich stosunków, o czem poniżej przy kwestyi wynagrodzenia obszerniej będzie mowa.

2. Prawa
wyszynku.

Podczas gdy prawo wyrobu ze względów na dobro ogółu powinno być przystępnem dla każdego, a tem samem stać się przedmiotem wolnego zarobkowania, inaczej rzecz się ma z *wyłącznem prawem wyszynku*, tak po wsiach jak i w miastach.

Są zatrudnienia, które z natury swej muszą podlegać nadzorowi i bacznej kontroli władz administracyjnych. Do rzędu tych należy niezaprzeczenie i wyszynk gorących napojów, zwłaszcza w miastach, gdzie dowolność zakładania szynków przy nagromadzonej w jednym miejscu wielkiej ilości ludzi złych i przewrotnych byłaby dla bezpieczeństwa publicznego nader szkodliwą.

Względy wolnego współzawodnictwa ustępować tutaj muszą innym względem nie równie od nich ważniejszym.

Gdyby nawet prawo propinacyi wcale nie istniało, to i tak szynkowanie *nie mogłoby się stać przedmiotem wolnego zarobkowania* i nie możnaby pozwolić wszystkim posiadaczom gruntowym zakładać na swych gruntach szynki bez żadnego ograniczenia. Względy zdrowia, osobistego bezpieczeństwa i moralności publicznej, przemawiają za koniecznością ograniczenia wolności na polu, gdzie ona tak łatwo przedzierzgnąć się może w swawolę. Nie pozostawałoby więc, jak uczynić zakładanie szynków zawisłem od udzielenia osobnego doń upoważnienia, czyli bądź to płatnej bądź bezpłatnej *koncesyi*. Gdy zaś ilość szynków z powyższych względów do potrzeby miejscowej zastosowaną a tem samem ograniczoną być musi, więc wykluczonymby zostało współzawodnictwo, i stworzony w *miejsce propinacyi nowy monopol*. Zaprowadzenie konsensowanych szynków byłoby tylko przeniesieniem części prawa propinacyi *na inne osoby*, nie zmieniając wcale nic w jego istocie. Chociażby na te konsensa znaczna została nałożona opłata, to w żadnym razie nie mogłaby ona pochłonąć wszystkich zysków, jakie wyszynk napojów przynosi. Korzyści z prawa wyszynku, które teraz pobierają prawni właściciele, dostałyby się w ręce koncesyonowanych szynkarzy, a konsumenci małoby na tej zmianie, albo wcale nie zyskali.

Jakże trudno znaleźć w razie koncesyonowania szynków *sprawiedliwą i słuszną podstawę*, według której na wielką ilość konkurentów temu, a nie innemu, konsens, t. j. dożywotnie prawo szynkowania, ma być nadanym. Rozdawnictwo konsensów otworzyłoby wolne pole do nadużyć i dowolnego postępowania władz administracyjnych, któreby tak zyskowne i dożywotne, bo aż

do śmierci koncesyjonowanego trwać mające przywileja, komu chciały udzielały, najczęściej nie mi własnych ulubieńców darząc. Po większej części uzyskaliby koncesyję ci sami szynkarze, którzy obecnie na karczmach siedzą, mają bowiem i środki i zręczność po temu, a nade wszystko wprawę w rzemiośle. Stan rzeczy nie zmienilby się więc nawet pod względem osób, i ta tylko zachodziłaby różnica, że zyski z prawa wyszynku dostałyby się w całym kraju na wyłączną własność koncesyjonowanych, czyli wyjątkowo przez władzę administracyjną uprzywilejowanych szynkarzy. Jakaby zaś ztąd korzyść dla kraju wynikła, żeby milionowy dochód przeszedł w inne ręce, które dziś do niego nie mają żadnego prawa, a mianowicie w ręce tych, którzy potrafią uzyskać dla siebie względy u władz administracyjnych, koncesye udzielających, trudno osądzić. Przeciwnie z ustąpieniem interwencji dotychczasowych właścicieli propinacji upadłaby ostatnia kontrola, a nasza ludność przy nieszczęsnej skłonności do używania trunków nad miarę, oddanąby została na łup chciwości szynkarzy, bez nadziei obrony i zasłony z jakiegobądź strony.

Pod względem ekonomicznym przyznać trzeba, iż koncesyjonowanie szynków, chociażby nowy stworzyło monopol, przyczyniłoby się jednak mogło do obniżenia ceny trunków jako artykułu konsumpcji miejscowej. Ale i ztąd żadna dla kraju nie urosłaby korzyść — przeciwnie tanieść, która w innych razach jest dobrodziejstwem, tutaj mogłaby łatwo stać się zarodem nowych klęsk i nieszczęść, zubożenia ludności i upadku rolnictwa; bo stanienie okowity powiększyłoby i tak już zbyt znaczny nieraz konsum tego artykułu, i zubożyłoby jeszcze więcej lud, czyniąc go niezdolnym do pracy. W obec tych smutnych następstw zwiększenie popytu za gorącymi trunkami w skutek zwiększenia konsumpcji i możliwy wzrost produkcji tego artykułu, słabą byłyby kompensatą.

W dzisiejszych więc okolicznościach nie przemawia za zniesieniem wyłączności prawa wyszynku, a wszystko za jej utrzymaniem. Dobro ogółu nie tylko nie wymaga, aby prawo wyszynku po wywłaszczeniu dotychczas wyłącznie uprawnionych stało się własnością każdego obywatela kraju, bądź to jako przemysł wolny, bądź jako koncesyjonowany, ale raczej temu się stanowczo sprzeciwia, — a powszechny w kraju głos w zaprowadzeniu wolności w tej gałęzi zarobkowania zgubne dla kraju upatrując następstwa, przeciw niej jednomyślnie się oświadcza. Ztąd wypływa, że wyłączne prawo szynkowania w obec naszych dzisiejszych stosunków nie może być zniesione, lecz tylko na własność innych osób przeniesione.

Co do pytania jednakże, na czyją własność ma przejść prawo wyszynku, różne są w kraju zdania.

Jedni sądzą, że dobro ogółu wymaga, by prawo to przeszło na *własność gmin*, i to albo na *wyłączną* własność gmin samych, albo na *wspólną własność gmin z dotychczasowymi właścicielami*; inni żądają przeniesienia własności tego prawa *na kraj*; a jeszcze inni chcą zostawić orzeczenie co do przyszłej własności tego prawa późniejszemu czasowi, a na dziś ograniczyć się tylko na przekazaniu dochodu z prawa wyszynku funduszowi umorzenia, który będzie miał zadanie wynagrodzić dzisiejszych właścicieli za utratę tego prawa, co nazywają przeniesieniem prawa wyszynku na tymczasową własność kraju.

Na tymczasową własność kraju.

Zdanie ostatnie spotyka słusznie zarzut, iż nie ma powodu odkładania orzeczenia, czyją własnością prawo wyszynku ma się stać po skutecznym wynagrodzeniu dzisiejszych właścicieli. Jeżeli orzeczenie to jest dzisiaj trudne, to trudność ta z czasem bynajmniej się nie zmniejszy. Przeciwnie pobudzone namiętności w ubieganiu się o rzecz cenną, nie mającą właściciela, przysporzyłyby nowych trudności.

Ważniejszym jednak zarzutem jest, że w pojęciu prawnym żadna rzecz nie może być przedmiotem li tylko czasowej własności, i że bez wieczystego właściciela w społeczeństwie pozostać nie może. Rzecz taka staje się własnością pierwszego, który ją posiadać zechce. Własność jest z pojęcia swego wieczystą. Może ona być ograniczoną na czyjaś korzyść, ale takie ograniczenie, iżby po pewnym przeciągu czasu stawała się rzeczą nie mającą żadnego właściciela, jest niemożliwe.

Bez wyraźnego dla reprezentacji krajowej zastrzeżenia, iż po skutecznym wynagrodzeniu dzisiejszych właścicieli wolno jej będzie stanowić o przyszłej własności prawa wyszynku, nie byłaby ona do tego upoważnioną. Zastrzeżenie zaś takie, nadawałoby wprawdzie tej czasowej własności kraju pozór własności wieczystej, ale tylko pozór, bo cechą własności jest,

że dopóki właściciel nią inaczej nie rozporządzi, ona jego własnością być nie przestaje; a tutaj gdyby w przyszłości zapatrywania się rządu i reprezentacji krajowej co do pytania: komu własność prawa wyszynku przyznać, nie zgadzały się, pozostałoby to prawo bez właściciela. Gdyby zaś miano jeszcze ustawą zastrzedz, że dopóki w drodze ustawodawczej inaczej się nie postanowi, prawo wyszynku będzie własnością kraju, przeniesionoby rzeczewiście już dzisiaj własność tego prawa na kraj. Byłby to tylko spór o słowa, nie zaś o rzecz.

Nieorzekanie dzisiaj o własności prawa wyszynku, mogłoby mieć bardzo łatwo ten skutek, iż do takiego orzeczenia więcejby nie przyszło, i że prawo wyszynku musiałoby się stać przemysłem wolnym albo też koncesyjonowanym, czego właśnie kraj w obec dzisiejszych stosunków sobie nie życzy, a nawet się obawia.

Na własność
gmin.
a) wyłączną.

Za przeniesieniem prawa wyszynku na *wyłączną własność gmin* przemawiają następujące okoliczności:

Dochód z propinacyi jak ważnym jest dla gmin miejskich, wyżej już widzieliśmy, a że dla gmin wiejskich te same co dla miast przynosić mógłby korzyści, nie podlega żadnej wątpliwości. W prawie wyszynku pozyskałyby gminy znakomite źródło dochodów bez nieczyjego uszczerbku, a z wielką dla siebie korzyścią. Nie można bowiem sobie taić, że *samorząd gminy*, będący pierwszą podwaliną życia autonomicznego, znaczne na gminy nałoży ciężary. Wiele wydatków, ponoszonych teraz przez skarb państwa, przejdzie później na budżet gminy: co więcej nowe powstaną potrzeby, które za sobą pociągną nowe wydatki. W dzisiejszym stanie rzeczy, gdy nakładanie podatków przy powszechnem ubóstwie i przeciężaniu podatkowem na niesłychane napotyka trudności, trudno sobie zdać sprawę, jakim sposobem gmina tak znacznym ciężarom podolać będzie w stanie. Dodatki gminne przy ograniczeniu wydatków przez pewien przeciąg czasu wystarczyć muszą, ale na rozwój życia autonomicznego rachować nie można, dopóki gminy pewniejszych i większych dochodów posiadać nie będą. Prawo wyszynku przeszedłszy na własność gmin, przynosić im będzie dochody, jakichby w żadnych innych rękach nie przynosiło gdyż one tylko potrafią ciągnąć z niego wszystkie korzyści. Najprzód już sama władza gminna, posiada *w swych rękach środki broniemia* przysługującego gminie prawa wyszynku, i powstrzymywania lub przestrzegania wszystkich nadużyć, jakich nikt inny posiadać nie może. Po tem trudno przypuścić, aby się ktoś na prawo wyszynku gmin porywał, gdy widoczną będzie rzeczą, że ono tylko dla dobra powszechnego gmin utrzymanem zostało. Każdy dochód z prawa wyszynku *zastąpi dodatki gminne*, które poprzednio członkowie gminy z własnych ponosić musieli środków.

Prawo wyszynku zastąpi więc po prostu podatek, albo raczej stanie się najłżejszym i najdogodniejszym rodzajem podatku. W takich okolicznościach wyłączne prawo wyszynku bronię przez miejscową władzę a przestrzegane przez członków gminy, dla których prawdziwem się stanie dobrodziejstwem, przyniesie dochód nie tylko wyrównywający dotychczasowemu, lecz nawet znacznie od niego wyższy.

Nakoniec nie może być obojętną rzeczą, że gminy, chociaż z trudnością, prędzej jednak aniżeli kraj, *do spłacenia terażniejszych właścicieli propinacyi choć w części przyczynić się mogą*. Przenosząc bowiem prawo wyszynku na własność gmin, możnaby dochód funduszu wynagrodzenia powiększyć dodatkiem na gminy nałożonym, bez którego spłata kapitału indemnizacyjnego nie dałaby się tak łatwo i prędko przeprowadzić. Płacąc taki choćby najmniejszy dodatek, nabyłyby gminy prawo wyszynku nie tytułem darowizny, lecz *drogą wykupną*, co już samo przez się w obec skrzywionych pojęć o własności nader wielką ma doniosłość. Chociażby zaś ten dodatek gminny nie wyrównywał korzyściom nabytym, to nadwyżka nie byłaby czystą darowizną, bo kraj wkładając przez nową ustawę gminną znaczne na gminę ciężary, jest tylko sprawiedliwym, jeżeli rozmyśla równocześnie środki do ponoszenia tych ciężarów.

Nakoniec pomyślność całego kraju wzrasta z pomyślnością jego pojedynczych cząstek składowych, i wcale się bez niej pomyśleć nie da. Po familii pierwszym ogniwem społecznem jest gmina, a jej wpływ na pierwsze zawiązki życia towarzyskiego nieobrachowaną ma doniosłość. Dla materyalnej i moralnej kultury ludu wiejskiego przy najlepszych nawet chęciach bez odpowiednich środków materyalnych nigdy wiele nie zrobimy. Oddając gminie wyłączne prawo wyszynku, wynagradzamy ją więc tylko za powierzony jej przeniesiony zakres działania (uebertragener Wirkungskreis), i robimy najlepszy użytek z monopolu, który nikomu nie szkodząc, z korzyścią nawet dla kraju utrzymany być może.

Przeciw oddaniu gminom prawa wyszynku mówi najpierw ta okoliczność, że gminy, gdyby miały pozostać na tym stopniu oświaty, na jakim się dziś znajdują, prawdopodobnie nie potrafiłyby z prawa wyszynku należycie korzystać, i dochodów z niego na właściwe i dla ogółu *pożyteczne* używać cele.

Zachodzi dalsza trudność w tem, iż przenosząc prawo wyłącznego wyszynku na gminy dziś już istniejące, wykluczonyby tem samem owe gminy, które, zanim wynagrodzenie wyłączonego przeprowadzonym zostanie, w skutku spodziewanej wolności dzielenia posiadłości dominikalnych prawdopodobnie powstaną na obszarach dworskich, stworzonyby więc już dziś *gminy uprzywilejowane*, obok których w najbliższej przyszłości powstaną nowe, tegoż przywileju już nie mające.

Jeszcze większa zostaje do zwalczania trudność w określeniu *stosunku gmin* obdarzonych prawem wyszynku, *do właścicieli obszarów dworskich*, pozbawionych tego prawa, które dotąd wyłącznie wykonywali. Przenosząc na gminę wyłączne prawo wyszynku, musiano by przelać na nią to prawo w całości i dotychczasowej rozciągłości, a zatem i prawo wykonywania wyszynku w całym obszarze dworskim, albo też ograniczyć to prawo li do obszaru posiadłości włościańskich.

Ograniczenie prawa wyszynku *do obszaru posiadłości włościańskich*, prócz wielu innych względów i dla tego nie dałoby się usprawiedliwić, ponieważ wszystkie niemal karczmy stoją dziś na gruntach dworskich, które do założenia szynków uważano za najodpowiedniejsze. Często cały dochód z prawa wyszynku zależy od miejsca, na którym znajduje się karczma, tak, iż w razie najmniejszej zmiany miejsca dochód z wyszynku zupełnie znika. A gdy właściciela obszaru dworskiego prawnie zmuszać nie można, by swoją karczmę lub grunt na karczmę przydatny gminie odstąpił, zatem jak z jednej strony przelanie na nią wyłącznego prawa wyszynku z tem atoli ograniczeniem, iż prawo to li na gruntach włościańskich wykonywanem być może, żadnego w takim razie nie miałyby znaczenia i celu praktycznego, tak też z drugiej strony wynagrodzenie za przeniesienie na gminę tego niewykonalnego prawa nie dałoby się usprawiedliwić.

Przenosząc zaś na gminę prawo wyłącznego wyszynku w całej dotychczasowej rozciągłości, a zatem i prawo szynkowania *w obrębie posiadłości dworskiej*, stworzylibyśmy nowy wręcz przeciwny dotychczasowemu stosunek właścicieli obszarów dworskich do posiadaczy gruntów włościańskich, i jeżeli można na drodze analogii prawo wyszynku porównać z prawem służebnictwa, grunt dominikalny dziś panujący stałby się służebnym w obec gminy, do wyszynku w obrębie posiadłości dworskiej i włościańskiej wyłącznieuprawnionej; zaprowadzilibyśmy więc stosunek prawny, do którego uchylenia właśnie dążymy, przemawiając za zniesieniem dotychczasowej wyłączności prawa wyszynku, — stosunek, któryby w przyszłości stał się źródłem rozlicznych niesnasek i kolizyj, — zwłaszcza, jeżeliby właściciel obszaru dworskiego napojami gorącymi we własnej gorzelnii lub browarze wyrobionymi, chciał częstować gości lub robotników swoich.

Nareszcie przelanie wyłącznego prawa wyszynku na gminy *utrudniałoby ich połączenie z obszarami dworskimi*. Właściciel obszaru dworskiego, otrzymawszy zupełne za prawo wyszynku wynagrodzenie, nie mógłby sobie rościć prawa do korzyści, jakie prawo wyszynku gminie przynosi. Gminy zaś już dla tego samego nieprzypuściłyby go do wspólności gminnej, aby się z nim nie dzielić dochodem z wyłącznie przysługującego im prawa wyszynku. W ten sposób połączeniu gromad z obszarami dworskimi stanęłaby w drodze jedna zaporą więcej, — i to bardzo silną, bo dotyczącą interesu materyalnego.

b) wspólną z dotychczasowymi właścicielami.

W obec trudności, które przeniesienie prawa wyszynku na wyłączną własność gmin *nastręcza*, zdawałoby się, że *system spółki*, to jest przypuszczenie gminy do wspólnej własności prawa wyszynku z dotychczas uprawnionymi, a zatem przelanie tego prawa na wspólną własność dworu i gromady czyli przyszłej gminy, która dwór z gromadą w jedną połączy całość, więcej przedstawia korzyści.

Trudność zachodzi tylko w oznaczeniu stosunku, w którym ma stać ta część prawa wyszynku, której dochód przejdzie na gminę, do owej części, której dochód pozostanie na rzecz właściciela. Wynalezienie tego stosunku na podstawie obszaru gruntów, ludności i t. p. na takie napotyka trudności, iż nie pozostaje inny środek uniknięcia ich, jak rozdział na połowę, który tem sprawiedliwszym się zdaje, ile że dzieląc własność tego prawa na dwie równe czę-

ści, żadnemu z współników nie dałoby się prawnej przewagi nad drugim. W ten sposób dochód z prawa wyszynku dostałby się w jednej połowie w ręce dotychczas uprawnionego, a w drugiej połowie, za którą wywłaszczony stosownie otrzymałby wynagrodzenie, wpłynąłby do kasy gminnej.

W razie różności zdań przyszłych współwłaścicieli co do administracji prawa wyszynku, rozstrzygałby wszelkie w tym względzie zajść mogące nieporozumienia komitet, składający się z dotychczas uprawnionego jako właściciela jednej, — przełożonego gminy jako właściciela drugiej połowy tego prawa — i delegata najbliższej rady powiatowej.

W ten sposób wyłączne prawo wyszynku nie tylko przestałoby być kością niezgody, lecz przeciwnie stałoby się łącznikiem pomiędzy dworem a gromadą. Wspólny interes pod względem prawa wyszynku dałby początek innym wspólnościom, a w niedługiej przyszłości mogłoby nastąpić zupełne zlanie się obszarów dworskich z gromadami.

Zważywszy jednak, że żadna ustawa nie jest w stanie zapobiedz owym naturalnym następstwom, jakie zazwyczaj każda wspólność majątkowa rodzi, że więc przelanie prawa wyszynku na wspólną własność gmin i dotychczas uprawnionych, zamiast doprowadzić do połączenia gromad z obszarami dworskimi, sprowadziłoby raczej zupełne rozdwojenie, tem drażliwsze, bo wynikające z interesu materyalnego, — zważywszy dalej, że w razie przeniesienia prawa wyszynku na prywatną własność gmin, one nabyłyby prawa rozrządzania dochodem propinacyjnym jako prywatną własnością podług własnej woli, i użycia onychże na cele dowolne, a nie koniecznie dla ogółu pożyteczne, — zważywszy nareszcie, że nadaniem gminom własności prawa wyszynku bez żadnego ograniczenia, łatwo mógłby być zwieczniony cel, dla którego dopięcia prawo wyszynku dotychczas uprawnionym odjęte, a na gminy przeniesione zostało, — powstała myśl utworzenia z dochodów propinacyjnych funduszu publicznego, przeznaczonego na pewne ogólne cele, już mocą ustawy ściśle określone, jako to: na założenie, utrzymanie, rozszerzanie i lepsze uposażenie szkół ludowych w każdej gminie, na dotację nauczyciela, na założenie i utrzymywanie dróg gminnych i t. p., i poruczenia gminom administracji tego funduszu z tem jednakże ograniczeniem, iż dopóki dotychczas uprawnieni nie odbiorą całego wynagrodzenia, każda gmina obowiązana będzie, przypadającą na wywłaszczonego właściciela rentę 4% i część kapitału do umorzenia przeznaczoną, z dochodów propinacyjnych co roku spłacać do kasy utworzyć się mającego funduszu indemnizacji propinacyjnej, i tylko zwyżkę obracać na cele wyżej nadmienione.

Przenosząc administrację dochodu z prawa wyszynku na gminy, i nadając im zarazem prawo użycia tego dochodu na cele wyznadmienione, — nie ulega wątpliwości, że każda gmina, mając własny interes w utrzymaniu tego prawa, będzie przestrzegała i broniła dochodu propinacyjnego przeciw wszelkim możebnym nadwężeniom, — a gdy zarząd gminie poruczony z bardzo małemi kosztami jest połączony, więc i fundusz z dochodu propinacyjnego przeznaczony na spłacenie uprawnionym wynagrodzenia, wydatkami na administrację nie uszczuplony, a nadto należycie broniony, żadnego nie doznałby uszczerbku. Aby jednak uprawnionym tem większą dać gwarancję, że dochód z prawa wyszynku w rękach gmin nie zmarnieje, — z drugiej zaś strony gminę do rzetelnej i sumiennej administracji zniewolić, można ją za nienależyte prowadzenie tej administracji uczynić odpowiedzialną i tę odpowiedzialność mocą ustawy wypowiedzieć orzeczeniem: „że gdyby coroczny dochód z prawa wyszynku nie pokrywał renty i części kapitału wynagrodzenia do umorzenia przeznaczonej, gmina brakującą kwotę własnym funduszem pokryć obowiązana będzie.“

Na własność
kraju.

Wszystkie powyżej wyszczególnione względy muszą jednakże ustąpić temu jednemu, że wywłaszczając dzisiejszych właścicieli z prawa wyszynku dla dobra ogółu, a nie oddając prawa tego na użytek wszystkich, potrzeba je koniecznie przenieść na tego, który ogół przedstawia i jedynie przedstawiać go może, a tym jest kraj. Wszelkie dowolne tłumaczenie dobra ogółu nie tylko nie przyniosłoby ogółowi żadnej korzyści, ale naraziłoby go na zgubę, bo podkopałoby własność, która jest podstawą społecznego bytu.

Gdybyż jeszcze cała ludność krajowa ujęta była w gminy, możeby się dało powiedzieć że gminy w najniższym szczeblu przedstawiają ogół. Ale ponieważ ustawa o gminach dała obszarom dworskim odrębne od gminy stanowisko, nie przedstawiają gminy ogółu. Korzyść gminy

nie jest bezpośrednią korzyścią ogółu, lecz tylko pośrednią, jak korzyść każdej innej osoby w kraju.

Zachodzi jeszcze ten ważny wzgląd, iż pojąć się nie da, jakby ustawa mogła przenosić jakąś własność na gminy. Ustawa może dać *prawo nabycia* cudzej własności w drodze wywłaszczenia, ale własności samej nadać nie może. Wszak nawet wiedzieć nie można, czyliby gminy przystały na nabycie własności prawa wyszynku. Sejm krajowy nie reprezentuje gmin jako takie, i w rzeczach natury prywatnej nie może się za nie oświadczać. Nabycie cudzej własności musi pociągać za sobą obowiązek zapłacenia jej wartości. Otóż choćby najniżej prawo wyszynku szacowano, mogłoby zapłacenie i tej niskiej nawet ceny być dla niejednej biednej gminy bardzo uciążliwe. Miałoby więc przeniesienie własności prawa wyszynku na gminy bezsprzecznie cechę *zmuszenia* gmin do nabycia tej własności, co wszelkim pojęciom prawnym rażąco się sprzeciwia.

Dla ratowania pozorów usiłują niektórzy dać przeniesieniu własności prawa wyszynku na gminy taki obrót, iż zdaniem ich prawo to po wywłaszczeniu dzisiejszych właścicieli staje się własnością ogółu, że jednakże wykonanie tego prawa ustawa ze względów moralności i bezpieczeństwa w ten sposób ogranicza, że nie pojedyncze osoby lecz tylko całe gminy w ich zastępstwie prawo to wykonywać mogą.

Odrębne jednakże stanowisko obszarów dworskich nie dopuszcza i tego tłumaczenia, bo ich imieniem gminy żadnego prawa wykonywać nie mogą.

Ze stanowiska pojęć prawnych potrzeba zatem koniecznie oświadczyć się za przeniesieniem własności prawa wyszynku na kraj.

Ale i względy korzyści przemawiają za przeniesieniem tej własności raczej na kraj, jak na gminy.

Przeniesienie własności prawa wyszynku na gminy, uwieczniłoby, że tak rzec można, monopol. Jeżeli dzisiejsze stosunki i okoliczności nie pozwalają, by szynkowanie było u nas przemysłem czy to wolnym, czy koncesyonowanym, to nikt przecież twierdzić nie poważy się, że stan ten w przyszłości się nie zmieni. Gdyby zatem w przyszłości dobro ogółu wymagało zniesienia wyłączności prawa wyszynku, musiano by znów wywłaszczać i wynagradzać gminy, kiedy przeciwnie kraj w rozrządzeniu tą własnością nie byłby nieczem krępowany.

Zatrzymując własność prawa wyszynku dla kraju, bynajmniej nie pozbawia się tem gmin możności korzystania z płynących z tego prawa dochodów; przeciwnie ponieważ obowiązkiem jest kraju przychodzić gminom w pomoc, kraj w dopełnieniu tego obowiązku niezawodnie gminy do uczestnictwa w tych dochodach przypuści. Będzie on mógł jednakże użyć jednocześnie jakąś część tych dochodów na cele ogólniejsze, a nadto przestrzegać, by wszystkie gminy, i w ogóle wszyscy stosownie do rzeczewistych potrzeb z tych dochodów korzystali, kiedy przenosząc własność prawa wyszynku na gminy, miara korzyści pojedynczych gmin zależałaby zupełnie od przypadku, wszyscy po za związkiem gminy stojący z trudnością w tych korzyściach jakikolwiek udział mieć by mogli, a użycie choćby najmniejszej części tych korzyści, na cele ogólniejsze nie byłoby możebnem.

W końcu pominąć nie można, że z przeniesieniem własności prawa wyszynku na gminy, łączą zwolennicy tego zdania zwykle także zniesienie wolności pobierania gorących trunków na własny użytek, upatrując w tem zniesieniu rękojmię podniesienia się dochodu z prawa wyszynku, a tem samem rękojmię dla dzisiejszych właścicieli odebrania należącego im wynagrodzenia.

Zniesienie jednakże w drodze ustawodawczej tej obecnie istniejącej wolności, byłoby większem jeszcze ograniczeniem osobistej wolności, jak wyłączne prawo propinacyi, i z duchem dzisiejszego ustawodawstwa w żaden sposób pogodzićby się nie dało. Pojedyncza gmina może sobie nałożyć dobrowolnie takie ograniczenie, i to tylko w pewnych granicach, ale ustawa nakładać go w drodze prawodawczej nie może.

Zniesienia wolności pobierania trunków na własny użytek, nie możnaby ograniczyć li tylko do członków gmin, potrzebaby ją rozciągnąć na całą miejscowość, zatem także i na obszar dworski, bo inaczej nie dałoby się w praktyce utrzymać, byłoby bez istotnego znaczenia i prowadziłoby tylko do nieskończonych skarg i sporów. Tak zaś uciążliwe i kosztowne ograniczenie obszarów dworskich dla pomnożenia dochodów gminy nie da się nieczem uspra-

wiedliwić. Już ciż za prawo wolności pobierania trunków na własny użytek, obszary dworskie wynagrodzone nie będą i nawet być nie mogą, bo prawo to posiadają zarówno z całą ludnością. Można by zapewne przypuścić obszary dworskie do pewnego uczestnictwa w korzyściach z dochodu wyszynku, wynagradzając je tym sposobem za utratę wolności pobierania trunków na własny użytek. Ale i miara takiego uczestnictwa nie łatwa do wynalezienia, i nie wszyscey zwolnienicy przeniesienia własności prawa wyszynku na gminy z tem się zgadzają.

Kontrola obszaru dworskiego, posiadającego własny browar lub gorzelnię, by on z własnych wyrobów nic na swój użytek nie obrócił, byłaby albo niemożliwą, albo dla przedsiębiorstwa tak uciążliwą, iżby przemysł ten zabić musiała.

Ale nie tylko przemysł, równie i handel musiałby na zniesieniu wolności pobierania trunków na własny użytek niezmiernie ucierpieć, bo przewóz spirytusowych wyrobów potrzebaby poddać także ścisłej kontroli.

Czyliby zniesienie wolności pobierania trunków na własny użytek rzeczewicie podniosło dochód z prawa wyszynku, także wątpić można. Dochód brutto byłby zapewne większy, ale koszta kontroli i straży pochłaniałyby tak znaczną jego część, iż czysty dochód mógłby się stać nawet niższy od dzisiejszego.

Dla tych wszystkich powodów przychylił się Wydział krajowy do przeniesienia własności prawa wyszynku po odjęciu jej dzisiejszym właścicielom *na kraj*.

Pozostawie-
nie miast
przy własno-
ści prawa
wyszynku.

Nie wszystkim jednakże dzisiejszym właścicielom własność prawa wyszynku zdaniem Wydziału krajowego odbieraćby należało.

Dla miast, posiadających prawo szynkowania w miejskim obrębie, wypadaloby zrobić wyjątek.

Prawo to miast ma zupełnie inną cechę, jak prawo reszty właścicieli.

Dochód z prawa, przysługującego miastom, obraca się właśnie na korzyść tych, których w prawie wolnego zarobkowania ogranicza, kiedy przeciwnie u innych właścicieli idzie na korzyść tego, który ogranicza drugich.

Co do miast, można twierdzić, że w nich prawo wyszynku przysłuża każdemu pojedynczemu członkowi gminy miejskiej, i że tylko z policyjnych względów wykonanie tego prawa poruczono gminie dla korzyści wszystkich członków gminy.

W miastach dochód z prawa wyszynku ma naturę podatku konsumcyjnego, opłacanego przez mieszkańców na pokrycie potrzeb gminnych.

Wreszcie dochód z prawa wyszynku miast, obraca się w najznaczniejszej części na cele, z których każdy bez różnicy czy jest członkiem gminy lub nie, korzysta, jak brukowanie i oświetlanie ulic, utrzymywanie czystości i t. d.

Względy zatem, które za odjęciem prawa wyszynku innym właścicielom przemawiają, nie dadzą się zastosować do prawa wyszynku, przysługującego miastom.

Expro-
pryacya pra-
wa propina-
cyi za słu-
sznem wynagrodzeniem.

Gdy względy dobra publicznego przemawiają za zniesieniem wyłączności prawa wyrobu po wsiach i miastach, a za przeniesieniem na kraj własności wyłącznego prawa wyszynku, o ile takowe przysługuje właścicielom dóbr tabularnych, tudzież pojedynczym lub zbiorowym osobom, w szczególności gminom wiejskim — nareszcie za utrzymaniem prawa wyszynku, gminom miejskim wyłącznie przysługującego, przeto, aby przeprowadzić odpowiednie zmiany, trzeba *expropriować prawo propinacyi*, to jest tak prawo wyłącznego wyrobu i wyszynku, zostające w posiadaniu właścicieli dominikalnych i niektórych osób bądź pojedynczych, bądź zbiorowych, jako też wyłączne prawo wyrobu, przysługujące niektórym miastom i miasteczkom.

Expropriacya mogłaby tylko nastąpić na podstawie §. 365. U. c., a zatem *za sznmem wynagrodzeniem* wywłaszczonych właścicieli tego prawa.

Wynagrodzenia tego domagają się nie tylko przepisy prawa, ale także względy słuszności. Nie trzeba spuszczać z uwagi, że właściciele dóbr ziemskich zostawali od niepamiętnych wieków w nienaruszonym posiadaniu prawa propinacyi, że prawo to niezliczonymi ustawami za integralną część własności ziemskiej, z którą jedną stanowiło całość, uznane, niezliczonymi wyrokami tak niższych, jakoteż najwyższych instancyj zawsze właścicielom dóbr przysądzone bywało, że użytkowanie tego prawa ulegało opłacie podatkowej, że nakoniec prawo

propinacyi stanowiło znakomitą część realnej nawet tychże dóbr hipoteki. W dobrej też wierze i pod zasłoną prawa zawierano umowy kupna i sprzedaży dóbr wraz z należącą do nich propinacją i zaciągano na nie pożyczki. — Nie trzeba dalej spuszczać z uwagi, że nie samym tylko właścicielom dóbr przysłużyła prawo propinacyi, nabyły go bowiem także miasta i miasteczka, publiczne instytuta, domy ubogich, szpitale, i to częstokroć za pożyczone z publicznych funduszów kapitały, posiada je nawet sam skarb krajowy. — Zniesienie prawa propinacyi bez lub za niedostatecznym wynagrodzeniem, zachwiałoby więc kredyt krajowy, pozbawiło właścicieli dóbr jedyne jeszcze i ostatnie źródła dochodów, i pociągnęło za sobą nieochybny upadek gospodarstwa rolnego, którego koszta w znacznej części z propinacyi opędzane bywają, zadałoby również ciężki cios pomyślności miast, na której krajowi zależeć powinno, i wiele z nich przyprawiłoby nawet o nieochybny upadek, jednym słowem, zniesienie bez lub za niedostatecznym wynagrodzeniem prawa propinacyi, byłoby zgubnem dla pomyślności całego kraju.

Co ma być przedmiotem wynagrodzenia? Przyznawszy w zasadzie potrzebę zupełnego wynagrodzenia wywłaszczonych właścicieli prawa propinacyjnego, pozostaje do orzeczenia; *co ma być przedmiotem wynagrodzenia*, t. j. którą z prerogatyw mieszczących się w prawie propinacyi należy wynagrodzić, i na jakiej podstawie oznaczyć przypadające na każdego wynagrodzenie?

Prawo propinacyi ze stanowiska prawnego, obejmuje w sobie dwie ściśle z sobą związane prerogatywy, t. j. prawo wyrobu i wyszynku. Miastom odejmując prawo wyłącznego wyrobu, innym zaś uprawnionym tak wyłączne prawo wyrobu, jak i wyszynku, należy kwestyę wynagrodzenia z każdego z tych stanowisk z osobna rozpoznać i tak:

Prawo wyrobu:
1) o ile przysługuje gminom miejskim.

1) *Co do wynagrodzenia wyłącznego prawa wyrobu miastom przysługującego:*

Wykazaliśmy wyżej, w jaki sposób miasta wykonywują prawo propinacyi.

Oprócz dochodu z wypuszczania prawa wyszynku, nakładają miasta pewne opłaty za wyrabiane w obrębie miasta gorące napoje, a nadto gdy wolność sprowadzania trunków na własną potrzebę zkaąd się komu podoba, dla miast zawieszoną została, ciągną one znaczne korzyści z opłat od trunków po za ich okręgiem wyrobionych, a następnie do nich sprowadzanych.

Dochód z tych opłat, zwany ekwiwalentem propinacyjnym (*Erzeugungsentgelt*), stanowi największą część całego dochodu z miejskiej propinacyi. I tak n. p. w mieście Lwowie przeciętny trzechletni (1864, 1865 i 1866) dochód z opłat od napojów propinacyjnych w mieście wyrobionych lub do miasta wprowadzonych, wynosił 170.764 złr. — podczas gdy cały dochód z propinacyi w temże trzechletnim przecięciu nie przechodził sumy 208.400 złr. — Gdy c. k. Ministerium chcąc prowizorycznie uregulować sposób wykonywania prawa propinacyi miastu Lwowu przysługującego, dekretem z dnia 6. Marca 1866 r. orzekło, że prawo wyszynku we Lwowie ma być uważane jako przedmiot koncesyjonowanego zarobku, z tem atoli ograniczeniem, iż szynkarze za koncesyę winni opłacać miastu co roku kwotę 120 złr. na peryod trzechletni. t. j. od 1. Lipca 1866 do tegoż 1869 ustanowioną, miasto Lwów, które dawniej na mocy kontraktów z szynkarzami zawartych, znaczniejsze od nich pobierało należytości propinacyjne, uszczuplone tym sposobem w swych dochodach, uciekło się do podwyższenia ekwiwalentu propinacyjnego, w skutek czego dochód od wyrobu lub sprowadzania trunków preliminarzowy jest w budżecie na rok 1867. w sumie 238.634 złr., reszta zaś dochodów propinacyjnych tylko w sumie 19.000 złr.

Znosząc prawo wyłącznego wyrobu miastom przysługującego, w celu zadosyćczenia zasady wolności przemysłowej w tej gałęzi zarobkowania, winniśmy zarówno zwrócić całą uwagę na to, iż miastom, od których pomyślności zależy rozwój przemysłu i handlu, należy wynagrodzić użytek dochodu z wyłącznego prawa wyrobu, i to wynagrodzenie na trwałych podstawach zabezpieczyć na wieczne czasy.

Możliwem to jest w dwojaki sposób:

- a) za pomocą spłaty *kapitału* wynagrodzenia odpowiedniego dotychczasowym dochodom miast, płynącym z wyłącznego prawa wyrobu, lub też
- b) zapewnieniem miastom wiecznej *renty*.

Pierwszego z tych dwóch środków użyć nie możemy, a to z następujących powodów:

Przedewszystkiem byłoby *niepodobnem wymiernenie kapitału* wynagrodzenia za odjęte miastom prawo wyłącznego wyrobu, ponieważ w obec sposobu, w jaki miasta wykonywują

prawo wyrobu i wyszynku, i niejasności odnośnych ustaw nie można z apodyktyczną pewnością twierdzić, co właściwie jest dochodem z wyłącznego prawa wyrobu, i czy tak zwany ekwiwalent propinacyjny stanowi wyłączny dochód z wyrobu, czyli także i z wyszynku?

Dopuszczywszy nawet możebność wymierzenia kapitału wynagrodzenia, musielibyśmy dochód z pewnej epoki przyjąć za stałą podstawę do wymiaru tego kapitału — a tem samem zadlibyśmy miastom cios śmiertelny, ponieważ dochód z propinacyi w miastach wzrasta się coraz bardziej z wzrostem ludności, a w miarę wzrostu ludności powiększają się w stosunku do niej i wydatki gminne, podczas gdy procent od kapitału indemnizacyjnego, na podstawie dochodu z pewnej epoki wymierzonego, pozostałby niezmienny i znacznie w tyle po za dochodem z propinacyi w przyszłości podnieść się mogącym.

Nakoniec musielibyśmy utworzyć fundusz na spłatę kapitału wynagrodzenia około 20 milionów na miasta przypadającego, i wymagać od kraju poręki za spłatę tak znacznego kapitału, podczas gdy miasta, jako osoby moralne, które wiecznie żyją, jeżeli tylko mają zapewniony sobie trwały i pewny dochód, nie pragną i nie potrzebują wcale posiadać kapitałów.

Ztąd wynika, że zapewnienie miastom wiecznej renty, podnoszącej się z wzrostem ludności i w tym stosunku wzmagających się potrzeb miejskich jest najwłaściwszym, najsprawiedliwszym i tak dla miast mających prawo żądania wynagrodzenia za odjęte im prawo wyłącznego wyrobu, jak i dla kraju, biorącego na siebie porękę za wypłatę tego wynagrodzenia, ze wszech miar najkorzystniejszym rodzajem wynagrodzenia.

Tę wieczną rentę zapewnić można miastom utrzymaniem ich mocą ustawy w prawie pobierania na wieczne czasy pewnej opłaty, czyli osobnego podatku gminnego :

- a) od trunków w obrębie miasta *produkowanych i konsumowanych*, niemniej
- b) od trunków do miasta *wprowadzanych*.

Zbyteczną byłoby rzeczą dowodzić, że miasta znacznych potrzebują dochodów, i coraz większych potrzebować będą, im więcej wzrasta ludność, bo tem większe powstają potrzeby. Wprawdzie już ustawa gminna zastrzegła gminom prawo nakładania dodatków do podatków rządowych aż do pewnej wysokości. Zważywszy jednak, że nałożenie dodatków gminnych do podatków rządowych, byłoby niemożliwem co do trunków poza obrębem miasta wyrobionych i do miasta wprowadzonych, ponieważ Rząd, ściągawszy swój podatek przy wyrobie, żadnego dalszego nie pobiera podatku przy wprowadzeniu do miast już przy wyrobie opodatkowanych trunków, nakazuje więc sama przezorność zastrzedz miastom prawo do opodatkowania wyrobionych i sprowadzanych trunków, aby prawo pobierania podatku tego rodzaju, który jedynie potrafi zastąpić odjęte miastom prawo wyłącznego wyrobu, nigdy w przyszłości nie mogło być ani zakwestyonowanem, ani rozporządzeniami władz administracyjnych ścieśnionem.

Za podatkiem tym przemawiają następujące względy :

- a) *nie szkodzi on wcale produkcji*, bo nakłada się na trunki, o ile one są przeznaczone do konsumcyi miejscowej — a w razie eksportu zwraca się podatek gminny producentowi, za potrąceniem jedynie wydatków z poborem połączonych, nakłada się więc na wyrób jako artykuł konsumcyi, a nie na artykuł handlu ;
- b) wpływając na podrożenie trunków w mieście, *ogranicza on tem samem konsumcyę gorących napojów*, których zbyteczne użycie jest i szkodliwe i niebezpieczne ;
- c) podatek ten *wzrasta w miarę wzrostu ludności i powiększających się w stosunku do niej wydatków gminnych* ;
- d) ponieważ podatek tego rodzaju potrafi zupełnie zastąpić dotychczasowy dochód miejski z propinacyi, przeto *odpada tem samem potrzeba wynagrodzenia miast kapitałem za odebrane im prawo wyrobu i zmniejszy kapitał indemnizacyjny o 20 milionów*, nareszcie
- e) podatek tego rodzaju jest daleko sprawiedliwszym i lżejszym, jak jakikolwiek podatek, którymby zastąpionym być musiał, obciąża bowiem tylko tych członków gminy miejskiej, którzy trunki gorące w większej lub mniejszej ilości *konsumują*, posiada więc wszystkie przymioty podatku niestałego, gdy przeciwnie dodatek gminny do podatków stałych dotknąłby właścicieli realności i wszystkich zarobkujących i tak już znacznymi przeciążonych podatkami bez różnicy, czy napojów gorących używają lub nie, a nie dotknąłby

owych członków gminy, którzy żadnych nie opłacają podatków, a jednak używają trunków gorących.

Prawo pobierania tego dochodu należy mocą ustawy zapewnić miastom nietylko co do wódki, piwa i miodu, ale w *całej rozciągłości*, w jakiej one ten dochód, tak zwany ekwiwalent propinacyjny prawnie i faktycznie dotychczas pobierały, trzeba więc i nadal utrzymać miasta w prawie pobierania tej opłaty także od rumu, araku, esencji ponczowej, rosolisu, likieru i wszystkich słodzonych trunków spirytusowych, a nawet od wszelkich chemicznych wyrobów spirytusowych, jako to: tynktury, pokostu, politory, spirytusów pachnących i wszelkich innych płynów spirytusowych, w których spirytus stanowi część główną, t. j. w granicach ustaw i rozporządzeń dotąd obowiązujących.

Prawo wyrobu i wyszynku.
2) o ile przysługuje innym osobom.

2) Co do wynagrodzenia wyłącznego prawa wyrobu i wyszynku, o ile ono przysługuje właścicielom dóbr ziemskich i innym osobom bądź fizycznym, bądź zbiorowym, a zatem i gminom wiejskim.

Prawo propinacji przynosi dochód, który jednak nie jest stały, bo zawisł od wielu okoliczności wpływających na jego niżenie lub podniesienie.

Jeżeli niestałym jest dochód z wyłącznego prawa wyszynku, to niestalszym jeszcze jest dochód z wyłącznego prawa wyrobu. Dawniej gorzelnie znaczne przynosiły korzyści, w ostatnich latach różne okoliczności przyczyniły się do upadku gorzelnictwa, a teraz sprawiedliwszy system opodatkowania i wyswobodzenie browarów z pod ciągłej kontroli władz finansowych lepszą znowu rokuje przeszłość.

Jakkolwiek nie monopolistyczne, zwyczajne jednak przynosi zyski prawo wyrobu, tak jak każde inne przedsiębiorstwo, czegośmy już w wstępnej części niniejszego sprawozdania dowiedli. Te zyski, stanowiące dochód z wyłącznego prawa wyrobu powinny być wynagrodzone. Trudnem atoli, a częstokroć nawet niemożliwem się okaże obrachowanie czystego dochodu z wyłącznego prawa wyrobu, zwłaszcza w tych wypadkach, gdzie uprawniony nigdy albo od wielu lat prawa tego wcale nie wykonywał, a zatem w celu opodatkowania żadnego nie fasyonował dochodu.

Pozbawiając uprawnionych wyłączności prawa wyrobu, a dopuszczając wolnego współubiegania się innych, trzeba nadto uwzględnić nie tylko rzeczewistą stratę, którą się im obecnie wyrządza, lecz także i możliwe w przyszłości zyski, których się ich pozbawia. Gdy jednak w obrachowaniu strat możliwych zachodzą trudności nie do usunięcia, gdy cyfra zależąca od tysiącznych konjunktur nieda się żadną miarą oznaczyć, nie mogąc przeto wyrachować osobno wynagrodzenia za zniesienie wyłącznego *prawa wyrobu*, trzeba je *wynagrodzić razem z prawem wyszynku*.

Przemawia za tem jeszcze i ta okoliczność, iż prawo propinacji, chociaż ze stanowiska prawnego obejmuje w sobie dwie prerogatywy: prawo wyrobu i wyszynku, faktycznie jednak stanowi jedną i niepodzielną całość, uprawniając właścicieli propinacji nietylko do wyrobu, ale i do sprzedawania w małych i najmniejszych częściach na własnym gruncie wyprodukowanych napojów. Ponieważ zaś każdy produkuje w celu sprzedawania artykułów własnego wyrobu, przeto i tutaj jedną z znaczniejszych korzyści, wpływających z wyłącznego prawa wyrobu, jest sprzedaż we własnej gorzelnii wyrobionych trunków w mniejszych częściach, która to sprzedaż jako drobiazgowa wyższe przynosi zyski, niż sprzedaż hurtowna. Znosząc wyłączność prawa wyrobu, zmniejsza się i ten zysk już w skutek konkurencji. Gdy atoli obrachowanie i oszacowanie tych korzyści równie jest niemożliwem, przeto, aby być sprawiedliwymi, musimy *dochód z prawa wyszynku wyżej nieco wynagrodzić*, jakbyśmy go wynagrodzili, gdyby prawo wyrobu pozostawało w rękach uprawnionych.

Podstawa do wymiarowania dochodu propinacyjnego.

Zachodzi teraz pytanie, *co przyjmą za podstawę do wymiarowania dochodu z prawa wyszynku?*

Zbytecznem byłoby dowodzenie, że za podstawę obrachowania dochodu z prawa wyszynku nie może służyć ani ludność gminy, ani czynsz za wydzierżawienie tego prawa, przez publiczną licytację uzyskać się mogący. Najwłaściwszą w tej mierze podstawą jest ten dochód, którego na podstawie fasyj przez właścicieli propinacji składanych, służył c. k. urzędom do

wymiaru podatku dochodowego, trzeba bowiem przypuścić, iż każdy składał fasye zgadzające się z rzeczywistym stanem rzeczy.

Ponieważ tylko *czysty* dochód z prawa wyszynku może służyć za podstawę wyrachowania kapitału wynagrodzenia, przeto jeżeliby w sumie fasonowanej zawierał się zarówno dochód z prawa wyszynku jak i z innych przedsiębiorstw, musiałyby komisye miejscowe złożone z trzech osób, z których jedną wybraliby uprawnieni, drugą oznaczyłby Wydział krajowy, a trzecią zamianowałby rząd, orzec stanowczo i nieodwołalnie, co właściwie stanowi czysty dochód z prawa wyszynku. Zważywszy dalej, że dochód jednego roku nie stanowi dostatecznej gwarancyi, zawisłym będąc od różnych przypadkowych okoliczności, zatem do obrachowania wynagrodzenia przyjęliśmy dochód przeciętny z *okresu lat trzech*.

Fasonowany lub przez rzeczoną komisję wyprowadzony czysty dochód z prawa wyszynku, uważany będzie za rzeczywisty i ma stanowić podstawę do wymierzenia wynagrodzenia.

Dla oznaczenia kapitału wynagrodzenia, pomnoży się dochód ten przez 20. Niższego mnożnika przyjąć nie można, bo nie odpowiadałby obowiązującej w kraju stopie procentowej, a wymierzony na innej podstawie kapitał wynagrodzenia, byłby tem bardziej niesprawiedliwy, iż kapitał ten wynagrodzić ma także wyłączenie prawa wyrobu, przy c em i tego pominąć nie można, że uprawnieni nie otrzymają tego kapitału zaraz, ale dopiero po upływie wielu lat, a nim to nastąpi, pobierać będą tylko 4% rocznie rentę.

Fundusz wynagrodzenia
prawa propinacyi.

Oznaczywszy przedmiot i podstawę wynagrodzenia, trzeba następnie pomyśleć o *środkach*, któremi by dojść można do funduszu wystarczającego na spłacenie procentów i kapitału za wyłączone prawo propinacyi.

A nie chodzi tu o rzecz małą, bo propinacya, z wyłączeniem nawet miast, reprezentuje kapitał około 60 milionów.

Najwłaściwsze i najpierwsze źródło do spłacenia uprawnionym propinacyi, stanowić będzie *dochód z samego prawa wyszynku*.

Dochód ten jeżeli nie będzie podkopywany niechęcią władz, i jeżeli będzie broniony przeciw nadużyciom, powinien przy wzmagającej się ludności i dobrobycie wystarczać na wypłacenie terażniejszym właścicielom propinacyi tak odsetek od przyznanego im kapitału wynagrodzenia, jak i samego kapitału.

Splata kapitału wynagrodzenia nie będzie mogła nastąpić od razu, tylko częściowo w miarę zasobów funduszu umorzenia, gdyż przedewszystkiem renta powinna być wypłacona. Zanim splata w gotowiznie nastąpi, możnaby wprawdzie wręczyć uprawnionym obligacye, reprezentujące kapitał wynagrodzenia, podobnie jak to przy zniesieniu powinności poddańczych w roku 1848 miało miejsce. Zważywszy jednak, iż nasza targowica pieniężna jest przesycona efektami różnego rodzaju, mając dalej wzgląd na niski kurs obligacyj indemnizacyjnych, jesteśmy przeciwni wszelkiemu wypuszczaniu wartości papierowych. Nierównie korzystniej będzie dla uprawnionych, jeżeli chociaż później, odbiorą cały należący się im kapitał w gotowiznie, jak gdyby otrzymali obligacye, na których w zamianie straciliby blisko połowę kapitału.

Ponieważ zaś dla wielu natychmiastowe odebranie kapitału jest kwestyą żywotną, przeto splatę urządzić będzie można *za pomocą tak zwanej licytacji in minus*, w sposób następujący

W pewnych oznaczonych do splaty terminach zgłosić się mają wszyscy pragnący swój kapitał zaraz odebrać, robiąc oferty, wyrażające, jaką część kapitału zgłaszający się gotów jest odstąpić funduszowi umorzenia pod warunkiem natychmiastowej wypłaty kapitału. Ci, którzy najniższe oferty, t. j. najkorzystniejsze warunki funduszowi amortyzacyjnemu przedłożą, otrzymają swój kapitał zaraz o tyle, o ile środki funduszu na to pozwolą. Śmiało nawet mógłby fundusz amortyzacyjny zaciągnąć znacznie większą pożyczkę, i takowym zgłaszającym się właścicielom prawa propinacyi zaraz wypłacić za odstąpieniem pewnej części kapitału. Prawdopodobnie zgłosiłaby się znaczna część uprawnionych zaraz w pierwszym roku, przez co w następnych latach mniejby było do płacenia procentów, a tem samem większa część dochodu z prawa wyszynku mogłaby być użytą na splatę kapitału. Splata postępując w progresji geometrycznej, nader szybko szłaby naprzód i mogłaby się w bardzo krótkim czasie ukończyć.

Tym sposobem osiągnie się ten sam rezultat, jak gdyby obligi indemnizacyjne uprawnionym wręczone zostały. Potrzebujący kapitału otrzyma go zaraz, poświęciwszy tę część kapitału, którąby stracił przy wymianie obligów indemnizacyjnych — ten zaś, kto będzie mógł czekać, otrzyma go później, ale w całości.

Różnica pomiędzy systemem obligacji, a systemem licytacyjnym jest ta, iż ten ostatni wyklucza pośredników, znaczne za swe pośrednictwo ciągnących korzyści

To co zyskuje na wymianie obligacji kapitalista, dostanie się funduszowi amortyzacyjnemu, a zatem pośrednio samym indemnizowanym, którzy i prędzej i więcej kapitału odbiorą. System licytacyjny więc równie jest korzystny dla funduszu amortyzacyjnego, jak i dla uprawnionych.

Przyjmując system spłaty przez licytację, nie można naprzód oznaczyć pewnego okresu czasu na przeprowadzenie tej spłaty. Jak bowiem niepewny jest dochód z propinacji, zależący od wzrostu ludności, powiększenia dobrobytu i różnych jeszcze okoliczności, tak niepewniejsze są jeszcze wyniki licytacji, zawisłemi będąc od stanu kredytu i dopełnienia mnogich formalności prawych. Ustawa, przeznaczając dochód z prawa wyszynku na spłatę wynagrodzenia, nie może ściśle określić czasu, w jakim kapitał indemnizacyjny uprawnionym wypłaconym zostanie. Ponieważ atoli wywłaszczając uprawnionych z własności prawa propinacji należy im zapewnić wypłatę nie tylko renty, ale i kapitału, i to w czasie, ile może być najkrótszym, ponieważ dalej mogą zajść nieprzewidziane wypadki, na dochód z wyszynku choćby tylko chwilowo niekorzystnie wpływające, a tem samym nawet wypłatę renty na czas niejaki uniemożliwiającej, przeto, przenosząc prawo wyszynku na kraj, słusznem jest żądanie, by kraj w obec uprawnionych przyjął na siebie porękę za wypłatę kapitału wynagrodzenia i renty.

Prawo wyszynku, przechodząc na własność kraju, przechodzi także w administrację kraju, a właściwie jego organów. Organem takim jest Wydział krajowy. Ponieważ atoli niepodobnem jest, aby jeden organ w tak obszernym kraju, jakim jest Galicya, mógł zajmować się wypuszczaniem w dzierżawę propinacji w każdej miejscowości osobno, dla tego zdaje nam się praktycznym projekt podzielenia Galicyi na kilkadziesiąt okręgów mogących zresztą zchodzić się z powiatami administracyjnymi i wypuszczania propinacji całemi okręgami i to przez licytację. Za sumę wywołania służyć może fasonowany dochód, a ten według wszelkiego prawdopodobieństwa osiągnięty będzie. W tym ostatnim razie zagwarantowaną zostanie obiecana właścicielom propinacji wypłata procentów 4% od kapitału indemnizacyjnego, a przewyżka dochodu służyć będzie na stopniowe umorzenie kapitału.

Nareszcie pozostanie jeszcze pytanie, co się ma stać z karczmami i domami szynkowemi?

Budynki te, będące własnością uprawnionych, powinny i nadal pozostać wyłączną i nietykalną ich własnością, i tylko w skutek osobnej i dobrowolnej ugody na rzecz kraju nabyte być mogą, nie ma bowiem żadnego prawnego powodu wywłaszczenia uprawnionych z tej nieruchomości, — niepodobnem nawet byłoby wypośredkowanie wartości tych budynków, która jest bardzo względna i od wielu okoliczności zależna.

Aby jednak krajowi umożliwić wykonywanie prawa wyszynku, należy ustawą zobowiązać dotychczasowych właścicieli karczmi i domów szynkowych do wynajęcia onychże krajowi na pewien przeciąg czasu.

Ponieważ wykupno prawa propinacji nastąpić ma ze względu na dobro ogółu, możemy mieć słuszną nadzieję, iż rząd nie odmówi uwolnienia czynności z tem wykupnem połączonych od opłaty taks i stempli, jak to uczynił co do czynności odnoszących się do uwolnienia gruntowego.

Nadto ponieważ kraj, na którego własność prawo wyszynku przejdzie, będzie musiał opłacać od dochodu z tego prawa podatek dochodowy, wymaga sprawiedliwość, aby renty od kapitału wynagrodzenia, które dotychczasowi właściciele pobierać będą, były uwolnione od opłaty podatku dochodowego, one bowiem zastąpią uprawnionym dochód z wyszynku, inaczej byłby jeden i ten sam dochód dwa razy opodatkowany.

Udowodniliśmy ze względów dobra publicznego potrzebę zniesienia wyłącznego prawa wyrobu, a przeniesienia na kraj własności wyłącznego prawa wyszynku, o ile ono osobom bądź pojedynczym, bądź zbiorowym, z wyjątkiem jednak miast, przysłuży, — a zatem utrzyma-

nia tegoż prawa po miastach w jego dotychczasowym zakresie, — przyznawszy właścicielom prawa propinacyi prawo do odpowiedniego wynagrodzenia, oznaczywszy nareszcie podstawę do wymierzenia wynagrodzenia i podawszy bliższe szczegóły co do samej słaty i co do administracyi prawa propinacyi niepozostaje nam, jak ująć te zasady wszystkie w formę prawa.

Przedkładamy więc w załączeniu projekt do ustawy o wykupnie prawa propinacyi, a osobno wnioski do uchwały względem uwolnienia czynności wykupna prawa propinacyi od opłaty taks i stempli, a renty od kapitału wynagrodzenia od opłaty podatku dochodowego z tym wszakże dalszym wnioskiem, aby Wysoki Sejm ze względu na niezmierną doniosłość sprawy propinacyjnej i trudność wszechstronnie zadawalniającego jej rozwiązania, powyższe projekta do osobnej komisji przesłać raczył.

Leon książę Sapieha,
Marszałek krajowy.

Grocholski,
referent.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 27. Listopada 1866.

U s t a w a

z dnia

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wykupnie prawa propinacyi.

Zgodnie itd. itd. itd.

§. 1.

Z dniem 1. Września 1867 ustaje wyłączność prawa wyrobu wszelkich napojów spirytusowych, o ile to prawo, jako wypływ prawa propinacyi, dotąd z własnością dóbr tabularnych było połączone, lub też wyjątkowo niektórym osobom bądź pojedynczym, bądź zbiorowym a w szczególności także gminom miejskim przysługiwało.

§. 2.

Prawo wyrobu napojów spirytusowych staje się z dniem 1. Września 1867 przedmiotem wolnego przemysłu i odtąd postanowieniom ustawy przemysłowej z dnia 20. Grudnia 1859 D. u. p. LXV. l. 227 podlegać ma, z tem jednakże ograniczeniem, iż właścicielom gorzelń, browarów i miodosytni, tudzież fabrykantom spirytusów i słodzonych napojów nie będzie wolno sprzedawać przedmiotów swego wyrobu inaczej, jak tylko hurtem i z zastosowaniem się do przepisów o handlu hurtownym temi przedmiotami w kraju obowiązujących.

§. 3.

Z upływem sześciu miesięcy po ukończonem w całym kraju obliczeniu kapitału wynagrodzenia wywłaszczonym właścicielom prawa propinacyjnego należnego, ustaje także prawo wyszynku wszystkich napojów spirytusowych, o ile to prawo jako wypływ prawa propinacyi właścicielom dóbr tabularnych i innym osobom, bądź pojedynczym, bądź zbiorowym, z wyjątkiem gmin miejskich (§. 4) przysługiwało.

§. 4.

Prawo wyszynku gminom miejskim bądź wyłącznie bądź wspólnie z innymi osobami w obrębie

miejskim przysługujące, pozostaje nadal w dotychczasowych granicach, niniejszą Ustawą w niezemieniaruszone.

§. 5.

Z upływem terminu w §. 3. oznaczonego przechodzi wyłączne prawo wyszynku, o ile ono osobom w §. 3 wymienionym przysługiwało, na własność kraju Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

§. 6.

Za utratę wyłączności prawa wyrobu (§. 1.) i wyłącznego prawa wyszynku (§. 3.) otrzymają wyłączeni tych praw właściciele wynagrodzenie.

§. 7.

Utrata wyłączności prawa wyrobu w obrębie miejskim (§. 1.) wynagradza się gminom miejskim utrzymaniem ich w prawie pobierania opłat od trunków do miasta wprowadzanych, lub w obrębie miasta wyrabianych i tamże skonsumowanych, w granicach określonych ustawami i przepisami w tej mierze obowiązującymi.

Opłata od trunków w obrębie miasta wyrabianych i tamże skonsumowanych, nie może być wyższą nad opłatę od trunków do miasta wprowadzanych.

§. 8.

Wszyscy inni dotychczas uprawnieni otrzymają tytułem wynagrodzenia za utratę wyłączności prawa wyrobu i za utratę wyłącznego prawa wyszynku, kapitał wynagrodzenia równający się dwudziestorazowemu rocznemu czystemu dochodowi z prawa wyszynku.

Jako czysty roczny dochód z prawa wyszynku ma być uważane przecięcie z trzechletniego czystego dochodu z prawa wyszynku, przyjętego w latach podatkowych 1863, 1864 i 1865 za podstawę do wymiaru podatku dochodowego, po odtrąceniu przeciętnej kwoty rocznego podatku dochodowego z dodatkami od prawa wyszynku w tych trzech latach opłacanego.

§. 9.

Czysty roczny dochód z prawa wyszynku obliczy i na podstawie tego obliczenia kapitał wynagrodzenia zarazem wymierzy komisya powiatowa, złożona z trzech członków, z których jednego wybiorą większością głosów zgłaszający się do wyboru dotychczas uprawnieni, w powiecie prawo wyszynku

wykonywujący, drugiego wyznaczy Wydział krajowy, a trzeciego zamianuje c. k. Namiestnik.

Gdzie podatek dochodowy był wymierzony z dochodu propinacyjnego w połączeniu z innym dochodem, taż sama komisya orzeczy na podstawie oryginalnych fasyj, lub w braku takowych, albo gdyby fasye nie wykazywały każdego dochodu z osobna, na podstawie szczegółowych dochodzeń, ile w łącznie opodatowanym dochodzie mieści się innych dochodów, a ile pozostaje jako dochód z prawa wyszynku.

Przeciw orzeczeniom komisyj powiatowych a w szczególności przeciw wymierzeniu kapitału wynagrodzenia, nie ma miejsca żadna reklamacya, ani zażalenie.

§. 10.

Kapitał wynagrodzenia spłacony będzie w gotowych pieniądzech.

§. 11.

Aż do czasu zupełnego uiszczenia kapitału wynagrodzenia, pobierać będą uprawnieni 4% rentę od nieuiszczonego kapitału w półrocznych ratach z dołu od dnia przejścia prawa wyszynku na własność kraju (§. 5.) liczyć się mających.

§. 12.

Od dnia przejścia prawa wyszynku na własność kraju (§. 5.) dochód z tego prawa, jako jedna całość w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, wpływać będzie aż do zupełnego uiszczenia należnego uprawnionym wynagrodzenia, do osobnego na ten cel utworzyć się mającego funduszu umorzenia.

Z czystego dochodu z prawa wyszynku, jaki po opłaceniu podatków nań nałożonych i po opędzeniu kosztów zarządu pozostanie, będą przedewszystkiem pokryte renty od całego kapitału wynagrodzenia.

Reszta będzie obróconą corocznie na umorzenie samego kapitału w sposób w §. 13. oznaczony i rozdzieloną na wszystkie powiaty w stosunku do kapitału wynagrodzenia na każdy powiat przypadającego.

Dopóki wszyscy uprawnieni nie odbiorą zupełnego wynagrodzenia, czysty dochód z prawa wyszynku nie może być użyty na inne cele, jak tylko na spłatę renty i na umorzenie kapitału wynagrodzenia.

§. 13.

Spłata kapitału wynagrodzenia rozpocznie się w rok po przejściu prawa wyszynku na własność kraju i odbywać się będzie co roku w pewnych naprzód

obwieszczanych terminach, w miarę zasobów funduszu umorzenia (§. 12.)

Przed innymi mają być zaspokojeni ci z uprawnionych w powiecie, którzy się oświadczą z gotowością opuszczenia funduszowi umorzenia pewnej części z należnego im kapitału i najkorzystniejsze temu funduszowi przedstawią warunki.

Między ofiarującymi opuszczenie jednakowej części kapitału, równie jak i wtenczas, gdyby nikt z uprawnionych w powiecie nie oświadczył gotowości do takiego opuszczenia, rozstrzygnie los, któremu z uprawnionych kapitał wynagrodzenia ma być wypłacony.

§. 14.

Cały kraj królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ręczy uprawnionym za coroczną wypłatę renty i za wypłatę kapitału wynagrodzenia.

O ile inne jeszcze dochody kraju wpływać mają do funduszu umorzenia, postanowią stosownie do potrzeby późniejsze ustawy.

W każdym razie mają wszyscy uprawnieni otrzymać swój kapitał wynagrodzenia najpóźniej do lat trzydziestu po przejściu prawa wзыску na własność kraju.

§. 15.

Zabudowania i sprzęty do wykonywania wзыску pozostają własnością uprawnionych. W pierwszych jednakże trzech latach po przejściu prawa wзыску na własność kraju winni dotychczas uprawnieni osobom, które prawo wзыску od krajowego zarządu zadzierżawiają, lub prawo to na rachunek funduszu umorzenia wykonywać będą, dozwolić używania budynków lub części tychże, które dotychczas do wykonywania prawa wзыску i na pomieszkanie szynkarzy służyły.

Gdyby co do czynszu lub innych warunków najmu strony się nie porozumiały, orzekną w tym względzie komisye złożone podług postanowień §. 9. jako sądy polubowne.

Przeciw orzeczeniom komisyj połączonych z prawem doraźnej egzekucyi politycznej, nie ma miejsca ani droga prawa, ani zażalenia.

§. 16.

Jeżeli prawo wзыску razem z dobrami tabularnemi, lub też razem z innymi dochodami nad zakres czasu w §. 3. oznaczonego wydzierżawiono, a strony na wypadek zmian w prawie propinacyi żadnej między sobą nie zawarły umowy, wolno dzierżawcy w przeciagu sześciu miesięcy po obwieszczeniu niniejszej ustawy oświadczyć wydzierżawiającemu, że chce mieć kontrakt dzierżawny rozwiązany. W takim razie

winien dzierżawca z końcem bieżącego roku dzierżawnego, w którym wypowiedzenie z jego strony nastąpiło, ustąpić z dzierżawy; nie może jednak z tego powodu żadnych do wydzierżawiającego rościć sobie pretensyi do wynagrodzenia. Jeżeli zaś dzierżawca takiego oświadczenia nie uczyni, kontrakt dzierżawny pozostaje w swej mocy, i należyć mu tylko będzie wynagrodzenie za ubytek w dochodzie równające się przyznanej właścicielowi rencie, które będzie mógł albo z czynszu dzierżawnego potrącać, albo od wydzierżawiającego zażądać.

Jeżeli wydzierżawiono nad zakres czasu w §. 3. oznaczonego samo prawo wyszynku, winien dzierżawca z dniem przejścia tego prawa na własność kraju (§. 5.) ustąpić z dzierżawy, i nie może z tego powodu żądać żadnego wynagrodzenia od wydzierżawiającego, chyba żeby między stronami inna w tej mierze istniała umowa.

§. 17.

Kapitał wynagrodzenia przyznany uprawnionym mocą orzeczenia komisji powiatowej (§. 9.), ma być uwidoczniony w księgach hipotecznych przy majątnościach prawo propinacyi obejmujących.

§. 18.

Prawa wierzycieli i inne prawa rzeczowe hipotecznie zabezpieczone na dobrach, z których własnością prawo propinacyi jest połączone, o ileby tą ustawą naruszone być mogły, zastrzeże osobna ustawa.

§. 19.

Przeprowadzenie wykupna prawa propinacyi porucza się Wydziałowi krajowemu i upoważnia się go do użycia potrzebnych w tym celu środków a w szczególności do mianowania członków komisji powiatowych (§§. 9. i 15.) i do nstanawiania po powiatach organów, jakich przeprowadzenie wykupna i zarządu prawa wyszynku wymagać będą. Wydział krajowy upoważnionym jest także ustanowić na zewnątrz siebie centralną komisję pod przewodnictwem Marszałka lub jego zastępcy w Wydziale, powołując do niej osoby zaufania godne, i jej powierzyć czynności odnoszące się do wymierzenia kapitału wynagrodzenia, do zarządu prawem wyszynku na własność kraju przechodzącego, do zarządu funduszem umorzenia i do wypłaty uprawnionym rent i kapitału wynagrodzenia równie jej poruczyć mianowanie członków komisji powiatowych i ustanawianie po powiatach organów pomocniczych.

Komisya centralna składać będzie Wydziałowi krajowemu sprawozdania i szczegółowe rachunki.

W razie nadużyć winien Wydział krajowy komisye lub pojedynczych członków pociągać do odpowiedzialności.

§. 20.

Wydział krajowy, a względnie komisya centralna upoważnione są żądać wszelkiego współdziałania od wydziałów powiatowych i urzędów gminnych, tak przy zarządzie prawa wyszynku, jak i przy czynnościach umorzenia kapitału wynagrodzenia.

§. 21.

C. k. władze rządowe w królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem użyczą Wydziałowi krajowemu i jego organom wszelkiej pomocy do przeprowadzenia i wykonania postanowień niniejszej ustawy.

§. 22.

Przepisy i ustawy dotyczące się przedmiotu tą ustawą objętego, o ile się z nią zgadzają, znoszą się.

Wykaz uchwał Sejmiku powiatu...

Lp. Nr.	Uchwała			Data uchwały	Miejscowość
	Dotyczy	Wzrost	Wykonanie		
1	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...
21	...	...	...	...	...
22	...	...	...	...	...
23	...	...	...	...	...
24	...	...	...	...	...
25	...	...	...	...	...
26	...	...	...	...	...
27	...	...	...	...	...
28	...	...	...	...	...
29	...	...	...	...	...
30	...	...	...	...	...

Uchwała

Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyraża prośbę:

1. O uwolnienie wszystkich dokumentów, podań i protokołów, które wykupno prawa propinacyi wywoła, równie jak i wpisów hypoteczných wykupna tego tyczących się, od opłaty stemplowej i bezpośrednich opłat ustanowionych ustawami z dnia 2. Sierpnia 1856. D. p. P. Nr. 329 i z dnia 13. Grudnia 1862. D. p. P. Nr. 89.
2. O uwolnienie renty, którą uprawnieni aż do odebrania kapitału wykupna za przeniesione na własność kraju prawo wyszynku gorących trunków pobierać będą, od opłaty podatku dochodowego.

Tabela dochodu propinacyi.

		Dochód według trzyletniego przecięcia z r. 1862, 1863 i 1864		Podatek opłacany od propinacyi					
				dochodowy		zarobkowy		r a z e m	
				złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.
1	Obwód Krakowski .	260.853	23	13.042	66	.	.	13.042	66
2	„ Wadowicki .	154.713	72	7.539	11	196	57	7.735	69
3	„ Rzeszowski .	207.408	75	9.996	.	374	44	10.370	44
4	„ Tarnowski .	215.080	30	7.293	21	1.460	85	8.754	6
5	„ Nowo Sąddecki .	156.712	58	7.539	51	295	5	7.834	56
	Suma dochodu w obwodach zachodnich .	994 768	58	45.410	50	2.326	91	47.737	41
6	Obwód Sanocki .	155.050	89	9.340	32	941	40	10.281	72
7	„ Samborski .	165.334	30	10.487	25	154	35	10.641	60
8	„ Przemyski .	408.187	35	17.064	21	.	.	17.064	21
9	„ Żółkiewski .	182.480	38	12.176	76	5	60	12.182	36
10	„ Lwowski .	133.280	73	13.494	67	8	50	13.503	18
	Miasto Lwów osobno .	153.818	10	10.767	27	.	.	10.767	27
11	Obwód Stryjski .	222.453	49	15.557	3	14	70	15.571	73
12	„ Brzeżański .	228.597	97	15.899	10	76	44	15.975	54
13	„ Złoczowski .	256.754	60	16.050	54	1.893	35	17.943	89
14	„ Tarnopolski .	288.156	50	19.789	74	194	77	19.984	52
15	„ Czortkowski .	284.047	1	20.039	82	26	46	20.066	28
16	„ Stanisławowski .	273.985	35	27.626	82	87	93	27.714	75
17	„ Kołomyjski .	245.113	70	24.718	40	44	67	24.763	7
	Suma dochodu w obwodach wschodnich .	2,997.260	38	213.011	96	3.448	18	216.460	14
	Suma ogólna .	3,992.028	96	258.422	46	5.775	9	264.197	55

B u d ż e t m i a s t.

	dochód z propi- nacyi		dochód z innych źródeł		dochód ogólny		wydatki miejskie	
	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.
1. Miasto Kraków	15.776	87½	368.890	45½	384.667	33	397.894	83½
inne miasta w obwodzie Krakowskim	53.989	29	42.702	39½	96.691	68½	87.383	38
2. miasta w obw. Wadowickim	29.265	84½	38.097	54½	67.363	39	61.591	5½
3. „ „ Sandeckim	38.658	78½	34.393	85	73.052	63½	71.618	50½
4. „ „ Tarnowskim	78.326	97	34.841	38	113.168	35	123.171	37
5. „ „ Rzeszowskim	34.958	30	13.937	26½	48.895	56½	46.499	71
Suma dochodów miast obwodów zachodnich	250.976	6½	532.862	89	783,838	95½	788.158	85½
6. Miasto Lwów	243.861	48½	412.324	66½	656.186	15	698.168	46
inne miasta obwodu Lwowskiego	25.023	65	7.032	31	32.055	96	37.572	34½
7. miasta obw. Sanockiego	13.406	61½	11.284	36½	24.690	98	24.656	55
8. „ „ Samborskiego	78.400	25	29.469	39½	107.869	64½	97.752	74½
9. „ „ Przemyskiego	95.139	32½	41.983	58½	137.122	91	135.553	58
10. „ „ Żółkiewskiego	21.706	84	8.604	4½	30.310	88½	34.347	99½
11. „ „ Brzeżańskiego	—	—	9.770	76	9.770	76	22.860	37
12. „ „ Stryjskiego	47.290	29½	24.543	½	71.833	30	61.645	14½
13. „ „ Stanisławows.	20.200	—	53.539	85	73.739	85	71.576	67½
14. „ „ Kołomyjskiego	63.342	44	14.360	49½	77.702	93½	92.727	5
15. „ „ Tarnopolsk.	64.686	—	13.686	4	78.372	4	85.032	63½
16. „ „ Czortkowsk.	9.758	66½	783	42	10.542	8½	272	95
17. „ „ Złoczowskiego	4.356	43	11.015	41½	15.371	84½	17.807	19½
osobno miasto Brody	12.881	8	31.916	86½	44.797	94½	40.037	50
Suma dochodów miast obwodów wschodnich	700.053	7½	670.314	21½	1,370.367	29	1,420 011	19
Suma ogólna	951.029	14	1,203.177	10½	2,154.206	24½	2,208.170	5

LISTA KNIH

N. št.	Naslov	Avtor	Leto izdave	Opombe
1	Prva knjiga	J. J. J.	1860	
2	Druga knjiga	J. J. J.	1861	
3	Tretja knjiga	J. J. J.	1862	
4	Četrta knjiga	J. J. J.	1863	
5	Peta knjiga	J. J. J.	1864	
6	Šesta knjiga	J. J. J.	1865	
7	Seveda knjiga	J. J. J.	1866	
8	Deveta knjiga	J. J. J.	1867	
9	Deseta knjiga	J. J. J.	1868	
10	Enajsta knjiga	J. J. J.	1869	
11	Dванаajsta knjiga	J. J. J.	1870	
12	Tretja knjiga	J. J. J.	1871	
13	Četrta knjiga	J. J. J.	1872	
14	Peta knjiga	J. J. J.	1873	
15	Šesta knjiga	J. J. J.	1874	
16	Seveda knjiga	J. J. J.	1875	
17	Deveta knjiga	J. J. J.	1876	
18	Deseta knjiga	J. J. J.	1877	
19	Enajsta knjiga	J. J. J.	1878	
20	Dvanaajsta knjiga	J. J. J.	1879	
21	Tretja knjiga	J. J. J.	1880	
22	Četrta knjiga	J. J. J.	1881	
23	Peta knjiga	J. J. J.	1882	
24	Šesta knjiga	J. J. J.	1883	
25	Seveda knjiga	J. J. J.	1884	
26	Deveta knjiga	J. J. J.	1885	
27	Deseta knjiga	J. J. J.	1886	
28	Enajsta knjiga	J. J. J.	1887	
29	Dvanaajsta knjiga	J. J. J.	1888	
30	Tretja knjiga	J. J. J.	1889	
31	Četrta knjiga	J. J. J.	1890	
32	Peta knjiga	J. J. J.	1891	
33	Šesta knjiga	J. J. J.	1892	
34	Seveda knjiga	J. J. J.	1893	
35	Deveta knjiga	J. J. J.	1894	
36	Deseta knjiga	J. J. J.	1895	
37	Enajsta knjiga	J. J. J.	1896	
38	Dvanaajsta knjiga	J. J. J.	1897	
39	Tretja knjiga	J. J. J.	1898	
40	Četrta knjiga	J. J. J.	1899	
41	Peta knjiga	J. J. J.	1900	

Z drukarni K. Pilleri 1866.

Wniosek posła Karola Hubickiego

w sprawie propinacyi i Banku krajowego.

Projekt reformy własności i praw propinacyjnych :

ze względu, iż dochód z propinacyi jest częścią integralną własności gruntowej, ze względu iż dochód z propinacyi stanowi przeważną część kapitału obrotowego gospodarstwa rolnego ;

ze względu, iż gospodarstwo rolne pozbawione tego kapitału przez odkup propinacyi, potrzebuje środków pomocniczych, zasłaniających go od upadku ;

Wysoki Sejm uchwali :

Równocześnie z odkupem propinacyi zawiązuje się uprzewilejowany Bank Królestwa Galicyi i Lodemeryi i W. Księstwa Krakowskiego.

Postanowienia ogólne :

- I. Zawarte w prawie propinacyi wyłączne prawo wyrobu trunków znosi się bezwarunkowo (bezpłatnie).
- II. Bank krajowy zawiązuje się przez dobrowolne stowarzyszenie właścicieli propinacyjnych i za tychże ogólną gwarancją,
  - a) celem pośredniczenia w odkupie praw propinacyjnych na rzecz gmin pojedynczych ;
  - b) dla utworzenia Banku rolniczego, celem amelioracyi produkcji rolnej ;
  - c) dla podniesienia przemysłu rolnego i handlu.
- III. Bank krajowy ma prawo, po oszacowaniu przez ustanowione organa wartości propinacyjnych, wypłacić doraźnie właścicielom dzisiejszych propinacyj prywatnych, kapitał 20torazowy dzisiejszego dochodu propinacyjnego listami zastawnymi, propinacyjnymi, pięcioprocentowymi, które w ciągu 36 $\frac{1}{2}$ lat, stosownie do załączonej tabeli $\%.$ umorzone zostaną.
- IV. Przystąpienie do odkupu propinacyi na rzecz gmin, nie jest do pewnego czasu przywiązane.

Przystępuje się zaś :

- a) przez dobrowolną umowę między właścicielem dzisiejszym propinacyi a gminą, w skutek czego Bank wypłaca kapitał w listach zastawnych, gmina zaś odbierając propinacyę na rzecz własną, odpłaca Bankowi raty na prowizyę i umorzenie przypadające ;
- b) przez prowokacyę gminy, w którym to razie w braku umowy i ugody dobrowolnej, odnośne komisye szacunkowe obliczą wynagrodzenie 20torazowego dochodu dzisiejszego, Bank zaś wypłaca i oznacza raty, przez gminę opłacić się mające ;
- c) przez prowokacyę uprawnionego t. j. dzisiejszego właściciela, a niezgłoszenie się gminy, w którym to razie uprawniony może przedstawić dzierżawcę 36 $\frac{1}{2}$ letniego, dającego gwarancyę wspólną z uprawnionym, iż przez lat tyleż do umorzenia potrzebnych będą regularnie wpłacane raty na prowizyę i kapitał. Gmina obowiązana przyjąć zamknięcie swej miejscowości,

a sprowadzanie trunków na własny użytek tylko za opłatą dział się może, za co przyczyniając się pośrednio do uzyskania szóstego procentu amortyzacyjnego, po upływie 36 $\frac{1}{2}$ lat, wchodzi w pełne posiadanie prawa propinacyjnego.

Gminie wolno po 6ciu latach za roczną awizacją odebrać propinację na rzecz swoją, później co lat trzy, bez wszelkich pretensyj dzierżawcy, lecz przyjmując bezpowrotnie zobowiązania do banku, z których bank dzierżawcę i dawnego właściciela uwalnia.

- V. Bank krajowy ułatwia gminom nabycie praw propinacyjnych przez spłatę częściową w 36 $\frac{1}{2}$ latach. Gmina, odbierając dochód propinacyjny w swoją administrację, płaci do banku rocznie w półrocznych ratach z góry 5 $\frac{0}{0}$ na prowizję, a 4 $\frac{0}{0}$ na umorzenie, razem 6 $\frac{0}{0}$ od kapitału, jaki bank właścicielowi propinacji w listach zastawnych propinacyjnych wypłacił.
- VI. Bank krajowy wypłaca procenta od listów zastawnych co pół roku z dołu. Listy zastawne na okaziciela wydane, będą miały kupony półroczne 2 $\frac{1}{2}$ procentowe.
- VII. Bank krajowy odbierając od gminy raty półroczne, używa tychże na umorzenie kapitału $\frac{1}{2}$ od sta podług załączonego planu umorzenia na wykupno listów zastawnych po kursie giełdowym, lub też na umorzenie przez losowanie. Gotowizna do funduszu umarzającego wpływająca, musi być przede wszystkim na ten cel obróconą, aby ilość listów zastawnych podług planu umorzyć się mająca, rzeczewicie z obiegu wycofaną i zniszczoną była.
- VIII. Bank krajowy używa rat na umorzenie przeznaczonych na wykupno listów zastawnych planem oznaczonych, obraca resztę gotowizny na fundusz rezerwowy, wykupno większej ilości listów zastawnych na rzecz Banku, fruktyfikuje takowe, rozwija czynność Banku rolniczego amelioracyjnego, dając zaliczki na drenowanie, odwodnienia, zawodnienia i t. p. a odbierając przedpłatę w łagodnych ratach umówionych, rozwija Bank dla przemysłu rolnego i handlu, dając zaliczki na maszyny i narzędzia rolnicze, na zaprowadzenie fabryk dla rolnictwa potrzebnych; niemniej wprowadza wszelkie czynności banku ruchomego, o ile powyższe cele zapewnione wszechstronny rozwój pozwalają.
- IX. Bank krajowy ma prawo dla zakładu rezerwowego, niemniej dla utworzenia funduszu żelaznego bankowego, zażądać 5 $\frac{0}{0}$ w listach zastawnych przy wypłacie wynagrodzenia za propinację, która to ilość za okazaniem odnoszącego kwitu po 36 $\frac{1}{2}$ latach najdalej w gotowiznie bezprocentowej wypłaconą będzie. W ekwiwalencyi bezprocentowości takich sum nieprzywiązanych ani do ziemi ani do osoby, odnośna wartość gruntowa będzie miała zapewniony kredyt i pierwszeństwo w banku rolniczym amelioracyjnym i przemysłowym przez lat 36 $\frac{1}{2}$ na 5 od sta, kiedy niewkładający na fundusz żelazny płacić 6 od sta przy operacjach bankowych, nie przesądzając iż zezwolenie od ograniczeń wysokości stopy procentowej nawet wyższy procent nakazywać będzie, i tylko wtenczas uzyskają kredyt, jeżeli żądania pierwszeństwo mających zaspokojone zostały w granicach statutami i regulaminami określonych.
- X. Raty na prowizję i na umorzenie kapitału muszą być wypłacane w gotowiznie; przedpłaty na plan umorzenia częściowy lub całkowity przyjmuje Bank w listach zastawnych propinacyjnych i uiszczy takowe. Przedpłaty częściowe nie zmieniają planu amortyzacyjnego, tylko skrócają czas umorzenia całkowitego.
- XI. Bank krajowy jako instytucja krajowa podlega kontroli Sejmu a względnie Wydziału, jako organu Sejmu, o tyle tylko, że Sejm i Wydział czuwają, by cele statutami określone ściśle wypełnane były, nie ograniczając w niczem swobodnego i wszechstronnego ruchu bankowego.
- XII. Bank krajowy w dopełnieniu pośrednictwa odkupu propinacji jest upoważnionym żądać, aby zaległe raty i należności Banku w drodze politycznej tym samym sposobem jak podatki krajowe exekwowane były.

Przedmiotem exekucyi będzie w pierwszym rzędzie propinacja, w drugim solidarna gmina, jako właścicielka propinacji, jeżeli gwarancya nie cięży przychodowo na dzierżawcy i uprawnionym (§. 3 ustęp c. alternatywa ewentualnego odkupu dowolnego).

Ułatwienia prawne w dochodzeniu należności od obowiązanych przyznane Towarzystwu kredytowemu galicyjskiemu patentem z 3go Listopada 1841 niemniej Bankowi narodowemu z 21go Października 1855 przysługiwać będą Bankowi krajowemu.

Nie przesadzając szczególnych postanowień całej reformy propinacyjnej, niemniej statutów określających działalność Banku krajowego Wysoki Sejm raczy uchwalić, aby powyższy projekt przekazany został komisji celem zbadania, ocenienia i zdania sprawy.

Hubicki,

Żuk-Skarzewski, Seidler, Samelsohn, Zbyszewski, Zduń, Młocki, Kabat, Landesberger, Ziembicki, Morgens-
stern, Agopsowicz, Sawczyński, Koczyński, Borkowski, Zatwarnicki.

	Rata półroczna złr. 5,000.000		Reszta kapitału	Kurs	Cena wy- kupna po kursie	Reszta z raty pół- rocznej	Użycie tej reszty	Zysk 5% z użycia
	na kapitał	na prowizję						
	33.693,181	86.306 819			26,852.623	6 840.558	9,071.678	5,110.984
41	1.342 330	1,657.670	64,964 489	100				
42	1,375.888	1,624.112	63,588.601					
43	1,410.285	1,589.715	62,178.316					
44	1,445.542	1,554.458	60 732 774					
45	1,481.681	1,518 319	59,251.093					
46	1,518.723	1,481.277	57,732 370					
47	1,556.691	1,443.309	56,175.679					
48	1,595 608	1,404 392	54 580 071					
49	1,635.498	1,364 502	52,944.573					
50	1 676.386	1,323 614	51,268.187					
	48,731 813	101.268.187		100	41,891.255	6,840 558	9 071.678	7,378.904
51	1.718 295	1,231 705	49 549.892					
52	1,761.253	1,238.747	47 788 639					
53	1,805 284	1,194 716	45,983.355					
54	1,850.411	1,149.589	44 132 944					
55	1,896.677	1,103.323	42 236.267					
56	1,944 093	1 055 907	40 292.174					
57	1,992.696	1,007.394	38 299 478					
58	2,042.513	957 487	36,256 965					
59	2,093.576	906 424	34,163 389					
60	2,145.911	854.089	32,017 478					
	67,982 522	112,017.478		100	61,141.964	6,840.558	9,071 678	9,646.824
61	2.199 563	800.437	29 817 915					
62	2,254 552	745.448	27,563.363					
63	2,310 916	689 084	25 252 447					
64	2,368 689	631.311	22,883 758					
65	2,427.906	572.094	20,455.852					
66	2,488.604	511 296	17,967 248					
67	2,550.819	449.181	15 416 429					
68	2,614 590	385.410	12,801.839					
69	2,679.954	320 046	10,121.885					
70	2,746 953	253 047	7,374.932					
71	2,815.627	184 373	4 559.305				184.373	
72	2,886.018	113 982	1,673.287				113 982	
	98,326.713	117,673.287			91,486.155	6,840.558	9,071.678	
73	1.673.287	41.832						41 832
	100.000 000	117,715.119			93,159.442	6,840.558	9,071 678	12,254 931

Okazuje się korzyść dla banku po 36 $\frac{1}{2}$ latach 9,071.678 + 12,254.931 razem 21,326.609 złr. wal. austr. nie licząc zysków i przyzysków z 12,254.931 nieprocentowanych.

Z drukarni K. Pillera 1866.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie regulaminu dla Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Wysoki Sejmie!

Projekt do regulaminu sejmowego, przedłożony Wysokiemu Sejmowi na ostatniej sesji sejmowej, został uchwałą Wysokiego Sejmu z 27. Listopada 1865. r. jako prowizorycznie obowiązujący przyjęty, z zastosowaniem się do zastrzeżeń wniesionych przez Pana Komisarza rządowego przeciw §§. 7., 31., 72. i 78.

Na posiedzeniach sejmowych z dnia 7. i 14. Grudnia 1865. r. powzięte zostały uchwały w drugim czytaniu nad pierwszemi 16 paragrafami, dalej zaś nie postąpiło drugie czytanie regulaminu, gdyż z powodu nader licznych przedłożeń i wniosków, wymagających spieszego załatwienia, regulamin po 14. Grudniu 1865. r. już nie był wzięty pod obradę Wysokiego Sejmu.

Mamy wprawdzie regulamin prowizorycznie obowiązujący; zważywszy wszakże, że regulamin jest podstawą wewnętrznej organizacji Sejmu i całego postępowania przy najważniejszej czynności przeprowadzania i stanowienia uchwał; — zważywszy, że regulamin zawiera bardzo ważne postanowienia przedstawiające się jako dodatki do Statutu krajowego, które przeto aby obowiązywać mogły, po uchwaleniu przez Wysoki Sejm do Najwyższej Sankeyi przedłożone być winny: — Wydział krajowy poczytuje sobie za obowiązek przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w załączeniu 1/ projekt do regulaminu celem stanowczego uchwalenia tegoż.

Postanowienia zawarte w §§. 11., 12., 19., 38., 41., 42., 59., 64., 71., 77., 78., 85. i 91., które jako dodatki do Statutu krajowego uważane być mogą, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi w załączeniu 2 do 13 w formie 12 osobnych wniosków, a to z powodu, ażeby w razie odmówienia Najwyższej Sankeyi co do jednego lub drugiego artykułu, reszta artykułów sankcyonowanych, jako też w ogóle cały regulamin przez Wysoki Sejm uchwalić się mający, mogły wejść w wykonanie.

Pod względem treści różni się załączony projekt do regulaminu od regulaminu dziś prowizorycznie obowiązującego o tyle: że prócz niektórych zmian stylistycznych §§. 1. włącznie 15. zamieszczone zostały w osnowie uchwalonej przez Wysoki Sejm na posiedzeniach z 7. i 14. Grudnia 1865. r.; — że w §. 65. powołano treść ustawy z 20. Września 1866. r. (Dziennik Praw krajowych nr. 26) zmieniającej postanowienia §. 52. sejm. ord. wyb.; — że nareszcie w §. 83. zamieszczoną została uchwała Wysokiego Sejmu z 27. Kwietnia 1866. r. w przedmiocie języka sejmowego.

Co przedstawivszy Wydział krajowy, wnosi uchwalenie załączonego pod 1/ projektu do regulaminu, 1/ wraz z dodatkami od 2 włącznie 13 załączonemi.

Marszałek krajowy:

Leon Książę Sapieha,

Referent:

Franciszek Smolka.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 28. Listopada 1866.

Projekt do Regulaminu

dla Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

---

§. 1.

I. Przewodnictwo. Otwarcie sesyi.

Jego Ces. Król. Apostolska Mość mianuje do kierownictwa Sejmu krajowego z grona onegoż Marszałka krajowego i jego zastępcę. (§. 4. stat. krajowego.)

§. 2.

Marszałek otwiera Sejm krajowy przez Jego Ces. Król. Apostolską Mość zwołany. (§. 10. st. kr.)

§. 3.

Sejm krajowy, na mocy statutu zwołany i zebrany, obraduje i załatwia czynności do zakresu działania swego należące, stosownie do niniejszego regulaminu. (§. 33. st. kr.)

§. 4.

Biuro sejmowe składa się z Marszałka i z sekretarzy, z grona Sejmu wybranych.

§. 5.

Przygotowania potrzebne dla posiedzeń sejmowych, nadzór nad lokalnościami sejmowymi i rozrządzanie temiz, staranie o sity kancelaryjne i służbę, o urządzenie i sprzęty, należą do Wydziału krajowego. On wyznacza potrzebne miejsca i lokalności dla stenografów i sprawozdawców dziennikarstwa, i winien mieć staranie o rozdawaniu kart wstępnych dla publiczności.

§. 6.

Certyfikat przez Namiestnika posłowi wybranemu doręczony, upoważnia go do wstępu na Sejm krajowy, do zasiadania i głosowania w Sejmie, dopóki orzeczenie nieważności wyboru nie nastąpi.

§. 7.

II. Wybór funkcyjonaryuszów. Podział na sekeye.

Sejm wybiera na czas trwania sesyi sejmowej z grona swego bezwzględną większością głosów czterech sekretarzy i 12 rewidentów, i dzieli

się na 5 sekcji, o ile być może równych. Zanim nastąpi wybór sekretarzy, pełnią ich obowiązki tymczasowo 4 najmlodszy, a w razie tychże uzasadnionego wypowiedzenia się najbardziej do nich zbliżeni wiekiem posłowie.

§. 8.

Podział Sejmu na sekcje uskuteczni Marszałek w porozumieniu z sekretarzami i z zatwierdzeniem Sejmu, dodając do każdej sekcji jednego z członków Wydziału krajowego. Podział ten będzie uskuteczniwionym w pierwszym tygodniu po otwarciu sesji, i trwać będzie przez całą sesję sejmową.

§. 9.

Każdy sekretarz i rewident może po czterech tygodniach pełnienia obowiązków zażądać uwolnienia; w takim razie wybiera Sejm innego w miejsce uwolnionego.

§. 10.

Sejm ułatwia przedewszystkiem sprawdzenie wyborów, wysłucha tym celem sprawozdanie Wydziału krajowego nad rozpoznaniem przez tenże wyborami nowo wstępujących posłów; i orzeka o przypuszczeniu wybranych. (§. 31. st. kr.)

§. 11.

Prawo rozstrzygania o ważności wyboru służy wyłącznie tylko Sejmowi krajowemu, nawet w tym wypadku, gdy Namiestnik odmówi posłowi wydania certyfikatu, dla przeszkód §. 17. ust. wyb. objętych. Przed orzeczeniem przez Sejm nieważności wyboru, Namiestnik nie może rozpisać nowego wyboru. (Art. dodat. I.)

§. 12.

Zarzuty dotyczące kwalifikacji posła wybranego, jako też doniesienia o zaszłej po wyborze lub w ciągu sesji sejmowej utraci kwalifikacji poselskiej, jeżeli dostatecznie poświadczone, muszą być wzięte każdego czasu pod rozpoznanie. Dopóki nieważność wyboru lub utrata kwalifikacji nie zostanie przez Sejm orzeczona, nowy wybór nie może być rozpisanym. (Art. dodat. II.)

§. 13.

Marszałek zapowiada, zagaja i zamyka posiedzenie, postanawia porządek dzienny, ezuwa nad ścisłym wykonaniem regulaminu, kieruje obradami, udziela głosu, poddaje wnioski pod głosowanie, oznajmia tegoż rezultat, przestrzega porządku, ma prawo wezwać mowcę do rzeczy lub do porządku,

III. Sprawdzenie wyborów.

IV. Marszałek i jego zastępca.

odebrać głos, jakoteż upomnieć posła przekraczającego regulamin; wezwać publiczność do spokojnego i przyzwoitego zachowania się, a w razie bezskutecznego napomnienia zarządzić wydalenie pojedynczych osób lub całej publiczności, i zawiesić lub zamknąć posiedzenie.

§. 14.

Marszałek jest organem Sejmu we wszystkich stosunkach na zewnątrz.

On ma prawo otwierać i przydzielać wedle niniejszego regulaminu wszelkie do Sejmu wniesione podania.

§. 15.

W razie zachodzącej przeszkody, prawa i obowiązki Marszałka obejmuje jego zastępca.

§. 16.

Sekretarze spisują protokoły obrad sejmowych, listy głosowania i wniosków, tudzież posłów głosu żądających, i układają bieżące korespondencye sejmowe.

§. 17.

Rewidenci czuwają nad tem, aby sprawozdania z rozpraw sejmowych bezzwłocznie były wyraźnie przepisane i po zamknięciu posiedzenia w biurze do tego przeznaczonem dla mówców przez trzy godziny do przejrzenia zostawione; — poczem sprawdzają wierność i dokładność sprawozdań, i oddają je do biura marszałkowskiego w celu najspieszniejszego wydrukowania i rozdania posłom.

Czynności te pełnią rewidenci, mieniając się po trzech za każdym posiedzeniem.

§. 18.

Posłowie obowiązani są brać udział we wszystkich obradach Sejmu, jak niemniej wypełniać wszelkie czynności w Sejmie, w sekcyi lub komisjach.

Uwolnienie posła od tych obowiązków do ośmiu dni wymaga zezwolenia Marszałka, który o tem Sejm zawiadamia.

Uwolnienia dłuższego Sejm tylko udzielić może. W razie słabości posła udzielenie uwolnienia nie jest wymaganem, wszakże poseł winien spiesznie o tem zawiadomić Marszałka.

§. 19.

Jeżeli poseł stawienie się w Sejmie nad ośm dni przewleka, lub bez uwolnienia na posiedzenia Sejmu dłużej nad ośm dni nieuczeszcza, lub na nie po upływie czasu uwolnienia lub słabości nie przyhywa, natenczas Marszałek ma wezwać posła, ażeby w przeciągu 14 dni do czynności przystąpił, lub nieobecność swą usprawiedliwił.

V. Sekretarze. Rewidenci.

VI. Posłowie.

Jeżeli takie wezwanie bezskutecznem zostanie, winien Marszałek uwiadomić o tem Sejm, który ociągającego się posła za występującego z Sejmu uzna, i nowy wybór zarządzi. (Artykuł dodat. III.)

§. 20.

Pobór dyet ustaje w razach §. 19. oznaczonych równocześnie z wezwaniem Marszałka; również ustaje ten pobór przez ciąg udzielonego przez Sejm uwolnienia.

§. 21.

Posiedzenia Sejmu są jawne.

Wyjątkowo może mieć miejsce posiedzenie tajne, gdy tego zażąda albo Prezydujący, albo przynajmniej pięciu członków, a po wydaleniu publiczności Sejm za tem się oświadczy. (§. 34. st. kraj.)

§. 22.

Marszałek zagaja posiedzenie, skoro posłowie w liczbie do stanowienia uchwalił przepisanej są zgromadzeni, poczem Marszałek podaje do wiadomości złożone wnioski i sprawozdania, względem pierwszych w razie potrzeby czyni pytanie o poparcie wniosku, następnie zawiadamia Sejm o komunikatach rządowych, Wydziału krajowego, komisyj, o innych podaniach, petycjach, donosząc również czy, i co pod tym względem może już zarządzone być.

Po załatwieniu tych czynności przystępuje Marszałek do właściwego porządku dziennego.

Marszałek zamyka posiedzenie. On oznacza dzień i godzinę posiedzeń. (§. 33. st. kr.)

§. 23.

Z każdego posiedzenia powinien być spisany protokół. Protokoły obrad sejmowych zawierają: potwierdzenie obecności posłów do powzięcia uchwały dostatecznej; treść zawiadomień Sejmowi udzielonych; wnioski wzięte pod obradowanie w brzmieniu dosłownem, z wymienieniem wnioskodawców; sformułowane pytania poddane pod głosowanie; wypadki wyborów i głosowania, niemniej zapadłe uchwały.

§. 24.

Każdy protokół ma być w Sejmie na następnem posiedzeniu odczytany, sprawdzony i po zatwierdzeniu od Sejmu przez Marszałka i dwóch sekretarzy podpisany, następnie wydrnkowany i posłom rozdany.

VII. Posiedzenia. Protokoły.

§. 25.

Protokół obrad posiedzenia tajnego powinien być w czasie trwania tegoż posiedzenia spisany, sprawdzony i przez Sejm zatwierdzony.

Sejm uchwała, czy podobny protokół ma być ogłoszony lub nie.

§. 26.

Sekeya obraduje nad przydzielonemi sobie wnioskami i donosi komisjom o wypadku swych obrad; ona wybiera z grona swego członków do komisyj i zawiadamia Marszałka o dokonanych wyborach.

Sekeya każda wybiera pod przewodnictwem członka najstarszego wiekiem, przewodniczącego i sekretarza, tudzież dla każdego z nich zastępcę.

Do ważności wyborów potrzeba obecności więcej niż połowy członków sekeyi i bezwzględnej większości głosów.

Przewodniczący nie głosuje, rozstrzyga jednak w razie równości głosów.

§. 27.

Celem przygotowawczego rozpoznania przedmiotów obrad Sejmu ustanawia Sejm komisye:

- a) stałe dla pewnych rodzajów spraw na czas sesyi sejmowej;
- b) specjalne dla spraw pojedynczych.

Komisye składają się z pięciu członków, z każdej sekeyi po jednym wybranych, o ile Sejm w pojedynczych razach co do ilości członków i sposobu utworzenia lub wzmocnienia komisyi inaczej nie postanowi.

§. 28.

Sejm może poruczyć Wydziałowi krajowemu rozpoznanie wniosku lub szczególnej sprawy i przedłożenie sprawozdania. W takim razie uważa się Wydział krajowy jako specjalna komisya.

§. 29.

Każda komisya wybiera pod przewodnictwem członka najstarszego wiekiem, swego przewodniczącego i sekretarza, i zawiadamia Marszałka o dokonanym wyborze.

§. 30.

Komisye mogą przyzywać na posiedzenie posłów nienależących do grona swego dla szczególnych wiadomości z głosem doradczym.

Komisye mają prawo zapraszać także osoby za obrębem Sejmu będące w celu objaśnienia i sprawdzenia w szczególnych przedmiotach, i żądać od Władz rządowych potrzebných dochodzeń lub wyjaśnień za pośrednictwem Marszałka.

VIII. Sekcye.

IX. Komisye.

Marszałek ma prawo być obecnym na posiedzeniach każdej komisji, jednakże bez uczestniczenia w rozprawach i głosowaniu.

Przy ostatecznej dyskusji i przedsięwzięciu uchwał osoby nienależące do komisji obecnymi być nie mogą.

§. 31.

Poseł do komisji wybrany obowiązany jest przyjąć wybór i uczęszczać regularnie na posiedzenia komisji.

Jeżeli poseł na trzy po sobie następujące posiedzenia nie przybywa bez dostatecznego usprawiedliwienia, przewodniczący uwiadamia o tem Marszałka, celem zarządzenia nowego wyboru.

Członkowie Wydziału krajowego, jako też posłowie do dwóch komisji już wybrani, mają prawo nie przyjąć dalszego wyboru.

§. 32.

Do prawomocnych uchwał w komisji wymagana jest obecność większej połowy członków i bezwzględna większość głosów.

Przewodniczący nie głosuje, rozstrzyga jednak w razie równości głosów.

§. 33.

Komisya wybiera z grona swego sprawozdawcę, który wypadek obrad zebrany w uzasadnionem sprawozdaniu przedstawić ma Sejmowi.

Jeżeli mniejszość komisji, pięć do dziesięciu członków liczącej, przynajmniej z dwóch, komisji zaś liczniejszych przynajmniej z trzech członków składająca się, oddzielne swe zdanie Sejmowi przedłożyć pragnie, obowiązana jest takowe bezwzględnie na piśmie do głównego sprawozdania dołączyć i osobnego sprawozdawcę wyznaczyć. Sprawozdanie komisji ma być oddane Marszałkowi.

§. 34.

Jeżeli sprawozdanie lub wniosek komisji zawisł w głównej rzeczy od pytania, poprzednio rozstrzygnąć się mającego, wolno natenczas komisji przedłożyć Sejmowi wniosek ku rozstrzygnięciu takiego pytania, i wstrzymać się z rozpoznaniem głównego wniosku aż do załatwienia owego wstępnego pytania.

§. 35.

Pojedyncze przedmioty przedstawione być mogą Sejmowi pod obradę:

- a) jako przedłożenia rządowe za pośrednictwem Marszałka;
- b) jako przedłożenia Wydziału krajowego lub komisji przez Sejm utworzonych;
- c) jako wnioski pojedynczych członków.

X. Przedłożenia, wnioski i rozprawy.

Wnioski czynione w przedmiotach nie należących do zakresu działania Sejmu usuwa Marszałek z pod obradowania. (§. 35. st. kr.)

§. 36

Samoistne wnioski posłów, nie odnoszące się do jakiego przedłożenia rządowego, wydziałowego, lub komisyjnego, winny być Marszałkowi na piśmie oddane i będą na najbliższym posiedzeniu Sejmu odczytane.

Wnioski takie zaopatrzone mają być formułą wstępną: „Sejm raczy uchwalić“, mogą zawierać krótkie uzasadnienie, oraz życzenie wnioskodawcy co do formalnego z nimi postąpienia.

Wniosek zaopatrzony podpisem przynajmniej 15 posłów każe Marszałek bezzwłocznie wydrukować.

W razie przeciwnym Marszałek po odczytaniu wniosku czyni pytanie względem jego poparcia, a wydrukowanie tegoż w tym tylko razie ma być zarządzone, jeżeli przynajmniej 15 posłów wniosek przez podniesienie się popiera.

Wniosek dostatecznie nie poparty uważanym będzie za usunięty.

§. 37.

Po rozdzieleniu wydrukowanego wniosku pomiędzy członków Sejmu nastąpi pierwsze czytanie tegoż na dniu przez Marszałka oznaczonym.

Na tym dniu zabiera wnioskodawca głos dla uzasadnienia wniosku, poczem Sejm bez rozpraw w rzeczy głównej postanawia, czy wniosek ten dla przygotowawczego rozpoznania odesłanym ma być do sekcji, do już istniejącej lub utworzyć się mającej komisji, albo do Wydziału krajowego.

Jeżeli Sejm nie oświadczy się za takim odesłaniem, wniosek uważanym będzie za odrzucony.

§. 38.

Przedłożenia rządowe nie wymagają poparcia, i nie mogą być odrzucone bez poprzedniego rozpoznania w sekcjach, w komisji, lub w Wydziale krajowym.

Po wydrukowaniu i rozdzieleniu pomiędzy członków Sejmu, przedłożenia rządowe mają być na najbliższym porządku dziennym do pierwszego czytania zamieszczone. (Art. dodat. IV.)

Odczytanie całego przedłożenia nie jest wymagane.

§. 39.

Przed uchwałą zarządzającą przygotowawcze rozpoznanie wniosku (§. 38. regul.) wolno wnioskodawcy cofnąć swój wniosek.

Jeżeli cofnięcie później następuje, rozprawa nad wnioskiem mimo to ma być prowadzoną, gdyby cofnięty wniosek podniesiony został z przyzwoleniem Sejmu przez innego posła.

§. 40.

Należycie poparte poprawki (zmiany i dodatki) do wniosku, odesłanego do komisji lub Wydziału, mają także być odesłane do przygotowawczego rozpoznania, jeżeli sprawozdanie o głównym wniosku nie zostało jeszcze Sejmowi przedłożone.

Takie poprawki, po przedłożeniu sprawozdania wnoszone, mają wprawdzie być dopuszczone do rozprawy, Sejm jednakże ma prawo odesłać je do komisji lub Wydziału, i zawiesić rozprawę nad poprawką i nad głównym wnioskiem aż do przedłożenia powtórnego sprawozdania.

Poprawki winny być z głównym wnioskiem w istotnym związku, i na piśmie bez przytoczenia powodów do łaski marszałkowskiej podawane.

Wniosek zamierzający wprost odrzucenie głównego wniosku nie może być dopuszczony, Sejm jednakże może względem każdego przedmiotu pod obradowaniem zostającego przejść do porządku dziennego, a to z przytoczeniem powodów lub bez tego.

§. 41.

Przedłożenia rządowe, komisji lub Wydziału krajowego i wnioski samoistne, przez Sejm odrzucone, nie mogą być ponawiane na tej samej sesji sejmowej (Art. dodat. V.)

Poprawki odrzucone natenczas tylko ponownie wzięte być mogą pod rozbiór, jeżeli przed zamknięciem rozpraw nad głównym wnioskiem podane będą Marszałkowi na piśmie z podpisami przynajmniej 30 członków, i jeżeli po krótkim uzasadnieniu ze strony wnioskodawcy bez dalszej rozprawy przez Sejm przypuszczone zostaną.

Poprawka ponownie przypuszczona ma być odesłana do odnośnej komisji.

§. 42.

Marszałek zarządza wydrukowanie i rozdanie oddanych mu sprawozdań komisji, i kładzie, jednakże nie pierwaj jak po upływie 24 godzin po rozdaniu, przedmiot dotyczący na porządku dziennym dla drugiego czytania. (§. 43. reg.)

Sprawozdania o przedłożeniach rządowych mają pierwszeństwo przed wszelkimi innymi przedmiotami, nad którymi rozprawa nie jest w toku. (Art. dodat. IV.)

§. 43.

Drugie czytanie rozpoczyna się od sprawozdania, poczem następuje rozprawa.

Jeżeli wniosek składa się z kilku części, nastąpi najpierw rozprawa ogólna nad całością przedmiotu, a następnie rozprawa specjalna nad pojedynczymi częściami.

Po skończonej ogólnej rozprawie nastąpić może głosowanie tylko nad wnioskiem przejścia do porządku dziennego lub odroczenia.

Jeżeli wykaże się podczas rozpraw, iż sprawozdanie nie jest wyczerpujące, może takowe być odesłane komisji dla uzupełnienia.

§. 44.

Po głosowaniu nad pojedynczymi częściami wniosku, następuje trzecie czytanie i głosowanie nad całością, a to zazwyczaj na następującym posiedzeniu, jeżeli Sejm pod tym względem czego innego nie uchwali.

Po trzecim czytaniu nie mogą być czynione poprawki, ani wniosek przejścia do porządku dziennego lub odroczenia, i w ogóle żadna rozprawa miejsca mieć nie może.

Natenczas tylko, jeżeli w skutek uchwalonych odmian, części pojedyncze między sobą nie zostają w należytem związku, może być dopuszczony wniosek i rozprawa nad nim ku sprostowaniu takiej niedokładności.

§. 45.

W razach nagłości lub w przedmiotach mniejszej wagi może Sejm uchwalić następujące co do formalnego postępowania skrócenia:

- a) wyznaczenie komisji terminu do przedłożenia sprawozdania:
- b) dopuszczanie rozprawy zaraz po rozdaniu drukowanego sprawozdania, a nawet z pominięciem drukowania wniosku lub sprawozdania.

Wniosek o skrócenie formalnego postępowania ma wyrazić sposoby zadanego skrócenia, a rozprawa ma się ograniczyć li tylko do pytania o nagłości lub mniejszej wadze przedmiotu.

§. 46.

Co do wniosków odnoszących się li tylko do sposobu formalnego postępowania, dopuszcza się także wyjątek o tyle, że te wnioski nie potrzebują być podawane na piśmie, i że przez Marszałka także bez rozprawy natychmiast dane być mogą pod głosowanie.

§. 47.

Odroczenie rozpraw każdego czasu wniesione i uchwalone być może.

Wniosek o zamknięcie rozpraw podaje Marszałek natychmiast pod głosowanie, bez ządania po-

parcia; wszystkie także zamierzone poprawki mają przedtem być odczytane.

Po przyjęciu wniosku o zamknięcie rozpraw, mogą mowcy zapisać się za wnioskiem i przeciw wnioskowi wybrać ze swego grona po jednym. Jeżeli porozumienie nie nastąpi, rozstrzyga los, poczem tylko ci wybrani lub wylosowani mowcy, następnie sprawozdawca komisji lub Wydziału krajowego, a w razie, gdy przygotowawcze rozpoznanie miejsca nie miało, wnioskodawca, mogą głos zabierać.

§. 48.

Przedłożenia Wydziału krajowego nie wymagają poprzedniego pytania o poparcie.

Przedłożenia i sprawozdania Wydziału krajowego, odnoszące się do administracyjnego zakresu działania Reprezentacji krajowej, i będące mniejszej wagi, mogą być przez Sejm wysłuchane i załatwione bez poprzedniego wydrukowania i rozdania.

§. 49.

Przedłożenia Wydziału krajowego mogą być z przyzwoleniem Sejmu dopuszczone do drugiego czytania, bez odsyłania dla przygotowawczego rozpoznanania do sekcji lub komisji.

§. 50.

Porządek dzienny oznacza Marszałek i ogłasza takowy zwyczaj przy zamknięciu poprzedniego posiedzenia. (§. 36. st. kr.)

Ogłoszenie porządku dziennego ma być w sali sejmowej i w pokojach sekcyjnych przybite.

§. 51.

Posłowie, którzy o przedmiocie umieszczonym na porządku dziennym mówić pragną, mogą u sekretarza, którego Marszałek do prowadzenia listy mowców przeznaczył, zapisać się do głosu, jednak nie pierwiej, jak w dniu tego posiedzenia, na którego porządku dziennym przedmiot jest umieszczony. Poseł zapisujący się do głosu, winien oświadczyć sekretarzowi, czy chce mówić za wnioskiem, czy przeciw wnioskowi. — Mowcy tym sposobem zapisani mają prawo mówienia przed innymi.

§. 52.

Marszałek zarządza przed rozpoczęciem rozpraw odczytanie listy mowców w ten sposób, żeby ją zanotować można.

Rozprawa rozpoczyna się od głosu sprawozdawcy, następnie Marszałek udziela mowcom głosu w tym porządku, w jakim się zapisali, rozpoczynając od mowcy przeciw wnioskowi zapisanego,

XI. Porządek dzienny.

XII. Porządek mówienia.

potem daje głos mowcy za wnioskiem mówić mającemu, i tak dalej na przemian.

§. 53.

Po wyczerpaniu listy mowców zapisanych, Marszałek udziela głosu w porządku §. 52. przepisany innym posłom tego jeszcze żądającym.

§. 54.

Mowca, na którego przyszła kolej mówienia, może głosu swego odstąpić innemu posłowi, wszakże nie takiemu, który już dwa razy w tym samym przedmiocie przemawiał; może również z innym mowcą głos swój zamienić. Jeżeli zaś mowca, na którego kolej przyszła, nie jest obecny, traci głos, do którego był zapisany.

§. 55.

Prezydujący, chcąc jako mowca głos zabierać, opuszcza krzesło marszałkowskie, które dopiero po zupełnem załatwieniu dotyczącego przedmiotu znowu zająć może.

§. 56.

Sprawozdawcy obowiązani są przemawiać z mównicy, innym zaś mowcom zostawiona jest wolność mówienia z miejsc swoich lub z mównicy.

Mowca zabierający głos z mównicy, zwróconym być winien ku Izbie, z miejsca mówiący ku Marszałkowi.

§. 57.

Żadna mowa czytana być nie może, wyjąwszy przedłożenia rządowe, Wydziału krajowego i komisyj.

Akta i dokumenta, na których mowca wywód swój opiera, odczytane być mogą, jeżeli Sejm bez dyskusyi inaczej nie uchwali.

§. 58.

W jednym i tym samym przedmiocie obrad, jednemu posłowi więcej jak dwa razy mówić nie wolno.

§. 59.

Namiestnik, tegoż zastępca lub delegowani przez niego komisarze, mają prawo być na posiedzeniach Sejmu i zabierać głos, ile razy tego żądają, nie przerywając wszakże toku mowy rozpoczętej. Wolno im też odczytywać przedłożenia, wywody, akta i dokumenta, z przedmiotem w związku zostające. (Art. dodatk. VI.).

§. 60.

Reprezentanci Rządu (§. 59. reg.) natenczas tylko udział mieć mogą w głosowaniu, jeżeli są członkami Sejmu.

Gdyby przy niektórych rozprawach potrzebem lub požądaniem było zesłanie członków władz rządowych, dla udzielenia wiadomości i objaśnień, Marszałek krajowy winien w tej mierze udawać się do przełożonych władz dotyczących. (§. 37.st.kr).

§. 61.

W sprawach należących do zakresu administracyi Wydziału krajowego. służyć członkom tego Wydziału te same prawa, jakie w §. 60. reg. przyznane są reprezentantom Rządu.

W sprawach innych, przedłożonych Sejmowi przez Wydział krajowy, może sprawozdawca tegoż Wydziału w każdym stanowisku rozprawy zabierać głos, i dawać objaśnienia dla popierania wprowadzonej uchwały Wydziału.

§. 62.

Mowcę zbaczającego od przedmiotu Marszałek napomni przywołaniem do rzeczy; po powtórnym bezskutecznym napomnieniu do rzeczy może Marszałek głos mowcy odebrać. Sejm wszakże na żądanie przynajmniej 15 członków uchwalić może, lecz bez dyskusyi, aby mowca dalej był słuchany.

Osobistości i przeszkadzania obradom pociągają za sobą przywołanie do porządku.

Mowca przywołany do porządku powinien natychmiast zaprzestać mówić; może wszakże w celu wytłumaczenia się żądać głosu, który mu odmówionym nie będzie.

Każdy z posłów może żądać od Marszałka, aby mowcę zawezwał do rzeczy lub do porządku. O żądaniu takim rozstrzyga Marszałek bez odwołania się do Sejmu.

§. 63.

Gdyby Marszałek uznał tego potrzebę, aby przywołanie do porządku w protokole obrad umieszczone zostało, zapytuje o to Sejm, który w tym względzie bez dyskusyi orzeka.

§. 64.

Jeżeli Marszałek porządku przywrócić nie może, winien posiedzenie na pewien czas zawiesić, lub całkiem zamknąć. (Art. dodat. VIII.).

§. 65.

Do stanowienia uchwały na Sejmie potrzebna jest obecność więcej niż połowy całej liczby członków, a do ważności uchwały bezwzględna większość głosów obecnych. W razie równości głosów, wniosek pod obrady wzięty za odrzucony ma być uważany.

XIII. Głosowanie. Uchwały. Wybory.

Do uchwał na wnioski, dotyczące zmian statutu krajowego, trzeba obecności przynajmniej trzech czwartych części wszystkich członków, a przyzwolenia przynajmniej dwóch trzecich obecnych. (§. 38. st. kr.).

W ciągu pierwszego peryodu Sejmu krajowego, jakoteż w ciągu następujących po tymże pierwszym peryodzie sześciu sesyj sejmowych, potrzebną jest do powzięcia uchwał dotyczących zmian sejmowej ordynacyi wyborczej, obecność więcej niż połowy całej liczby członków Sejmu, a zmiany te mogą być uchwalone bezwzględna większością głosów obecnych.

Po upływie tych sześciu sesyj sejmowych zmiany wspomniane uchwalone być mogą tylko w obecności przynajmniej trzech czwartych części całej liczby członków Sejmu, i za przyzwoleniem przynajmniej dwóch trzecich części członków obecnych. (Ustawa z 20. Września 1866. r. Dz. pr. kr. nr. 26.)

§. 66.

Wniosek podany być winien pod głosowanie dosłownie tak, jak był uczyniony.

§. 67.

Przed głównym wnioskiem powinny być pod głosowanie podane najpierw wnioski odraczające, następnie poprawki (zmiany i dodatki), a między temi najpierw te, które od głównego wniosku najwięcej odstępują.

§. 68.

Po zamknięciu obrad ogłasza Marszałek porządek, w jakim odbywać się ma głosowanie nad pytaniami.

§. 69.

Każdemu posłowi służy prawo zrobienia wniosku względem sprostowania treści lub porządku pytań przez Marszałka ogłoszonych, jako też względem rozdzielenia pytania, o czem w razie dostatecznego poparcia rozstrzyga Sejm.

§. 70.

Na żądanie poparte przynajmniej przez 15 posłów, Marszałek wstrzymuje przez 10 minut głosowanie nad postawionem pytaniem.

§. 71.

Głosowanie odbywa się zazwyczaj przez powstanie z miejsca, lub przez podniesienie rąk.

Próbkę przeciwną zarządza Marszałek, jeżeli według jego zdania wypadek głosowania jest wątpliwym: a jeżeli i ta nie daje jeszcze pewności, zarządza głosowanie ustne.

Głosowanie ustne ma także nastąpić, jeżeli przynajmniej 30 członków Sejmu przed przystąpieniem do głosowania tego zażąda. (Art. dodatkowy VIII.)

§. 72.

Głosowanie ustne odbywa się bez motywowania wyrazami „tak“ lub „nie“.

§. 73.

Każdy wybór odbywa się kartkami.

Wybory przez aklamację nie mogą być dopuszczone.

Dla obliczenia głosów (skrutynium) mianuje Przewodniczący komisję przynajmniej z trzech członków złożoną.

§. 74.

Jeżeli pierwszy wybór nie wykazuje większości bezwzględnej, następuje wybór powtórny, a gdyby i w tym razie większości takiej nie było, następuje wybór ściślejszy.

Przy ściślejszym wyborze głosować można tylko na osoby, które przy powtórnym głosowaniu najwięcej głosów otrzymały, a których liczba ma być dwa razy większą od ilości osób wybrać się mających.

Jeżeli przy powtórnym wyborze kilka osób otrzymało równą ilość głosów, rozstrzyga los, które z nich do ściślejszego wyboru mają być przypuszczone.

W razie równości głosów przy ściślejszym wyborze rozstrzyga również los.

§. 75.

Kto w razie imiennego głosowania (ustnego lub kartkami) przy wywołaniu swego nazwiska nie jest obecnym, nie może później oddać swego głosu.

§. 76.

Marszałek nie głosuje, wyjąwszy przy wyborach.

§. 77.

Wkwestyach osobistych może Sejm nchwalić głosowanie tajne gałkami. (Art. dodatkowy X.)

§. 78.

Interpelacje, wystosowane do Namiestnika lub tegoż zastępcy i do Marszałka względem czynności Wydziału krajowego, winny być podpisane przynajmniej przez 15 członków, i mają być oddane do łaski marszałkowskiej przed otwarciem posiedzenia.

Takie interpelacje będą zaraz odczytane i interpelowanemu wręczone.

Interpelacje do Przewodniczących sekcji lub komisji mogą też ustnie być czynione, wszakże bez przerywania toku rozpraw rozpoczętych.

XIV. Interpelacje. Protesta.

Interpelowany może zaraz odpowiedzieć, lub odpowiedź na późniejsze posiedzenie odłożyć.

Rozprawa nad interpelacją i nad odpowiedzią interpelowanego nie może być dopuszczoną. (Artykuł dodatkowy X.)

§. 79.

Protesta takie tylko dopuszczone będą, które od członków Sejmu wychodząc, dotycza postępowania z regulaminem nie zgodnego, o a tem samym posiedzeniu zapowiedziane i na najbliższym posiedzeniu na piśmie do łaski marszałkowskiej podane zostały.

Takie same postępowanie ma być zachowane względem oświadczeń przeciw wniesionym protestom.

Protesta i oświadczenia przeciw tymże będą po odczytaniu bez dopuszczenia wszelkich rozpraw i dalszych protestów, lub oświadczeń, do protokołu obrad dołączone.

§. 80.

Petycyje i podania do Sejmu przyjęte będą wtedy tylko, jeżeli przez członka Sejmu wniesione zostaną. (§. 41. st. kr.)

Petycyje i podania bezimienne nie mogą być do Sejmu wnoszone.

§. 81.

Sekretarz przez Marszałka do utrzymywania listy podawanych petycyj przeznaczony, spisuje takowe z krótkim wyciągiem treści, podając je według tej krótkiej treści do wiadomości Sejmu. poczem Marszałek odsyła je do komisji petycyjnej, jeżeli Sejm inaczej nie uchwali.

§. 82.

Komisja petycyjna rozpoznawszy przydzielone sobie petycyje, przedstawia Sejmowi wnioski względem załatwienia tychże, z uchYLENIEM formalności wymaganych co do sprawozdań innych komisyj.

§. 83.

Marszałek urzęduje w języku polskim. Na podania ruskie daje Marszałek odpowiedź w języku ruskim, na wszelkie inne podania zaś w języku polskim.

Protokoły obrad sejmowych winny być rozdawane w języku polskim i ruskim.

Przy stawianiu wniosków, wnoszeniu interpelacyj i przy rozprawach winien być używany język polski lub ruski.

Sprawozdania Wydziału krajowego i komisyj będą rozdawane członkom Sejmu w języku

XV. Petycyje. Podania.

XVI. Język.

polskim i ruskim. Za podstawę do obrad służy sprawozdanie w języku polskim.

Sejm uchwała w języku polskim.

Przy trzecim czytaniu podane będą text polski i ruski pod uchwałę Izby. W razie wątpliwości text polski jest rozstrzygający. W razach niemożności nie wygotowanie textu ruskiego do trzeciego czytania nie wstrzymuje powzięcia uchwały w języku polskim, lecz w takim razie text ruski powziętej uchwały złożony będzie u łaski marszałkowskiej na następującem posiedzeniu sejmowem do odczytania. (Uchwała Sejmu z 27. Kwietnia 1866. r.)

§. 84.

Pisma wychodzące od Sejmu do stron podpisuje sekretarz przez Marszałka do tego wyznaczony: — inne pisma od Sejmu wychodzące podpisuje Marszałek i jeden z sekretarzy.

§. 85.

Deputacye nie będą przypuszczane na posiedzenia ani Sejmu, ani sekcij lub komisyj. (§. 41. st. kr. i art. dodatk. XI.)

§. 86.

Wysłanie deputacyi Sejmu do Najwyższego Dworu nastąpić może tylko za uprzedniem pozyskaniem zezwolenia Jego c. k. Apostolskiej Mości (§. 41. st. kr.)

Marszałek proponuje Sejmowi członków deputacyi i liczbę tychże, Sejm zaś rozstrzyga.

Deputacyi przewodniczy Marszałek lub jego zastępca, a w razie zaszłej dla obu przeszkody, ten z grona deputacyi, którego członkowie teje bezwzględną większością głosów obiorą.

§. 87.

Sejm zaopatruje deputacyę podług okoliczności potrzebną instrukcyą, a w danym razie adresem; Marszałek wydaje jej pismo wierzytelne.

§. 88.

Sejmowi nie wolno znosić się z Reprezentacyą żadnego innego kraju koronnego, ani też wydawać obwieszczeń. (§§. 40. i 41. st. kr.)

§. 89.

Sejm krajowy uchwała, w jaki sposób rozprawy sejmowe ogłaszane być powinny.

Rozprawy te wraz z załączonemi protokołami posiedzeń, mają być przez Namiestnika do Najwyższej wiadomości podane. (§. 40. st. kr.)

XVII. Expedyeye.

XVIII. Deputacye.

XIX. Ogłaszanie rozpraw.

XX. Zamknięcie Sejmu.**§. 90.**

Marszałek zamyka Sejm po ukończeniu czynności, lub w skutek Najwyższego polecenia.

Sejm także każdego czasu, nawet podczas regularnego peryodu sejmowego, może być przez Jego c. k. Apostolską Mość rozwiązany, z równoczesnem zarządzeniem wyborów. (§. 10. st. kr.)

§. 91.

Postanowienia niniejszego regulaminu, o ile takowe wyjęte są ze statutu krajowego i ustawy wyborczej, lub objęte artykułami dodatkowemi do statutu krajowego, jedynie w drodze ustawodawczej zmienione lub zniesione być mogą. (Art. dodat. XIII.).

Zmiany lub usunięcia innych postanowień tego regulaminu uchwała Sejm.

The first thing I noticed when I
 stepped out of the train was
 the fresh air. It felt like I
 had been in a glass jar for
 weeks. The sun was shining
 brightly, and the birds were
 singing. It was a beautiful
 surprise. I had heard that
 the weather was terrible, but
 it was perfect. I was
 lucky. I had found a
 great place to live. I was
 happy. I was free. I was
 home.

XXI. Summary of the

The following is a summary of
 the main points discussed in
 the report. It covers the
 objectives, methods, results,
 and conclusions of the study.
 The objectives were to
 investigate the effects of
 the new treatment on the
 patients. The methods used
 were a combination of
 clinical observation and
 laboratory tests. The results
 showed a significant
 improvement in the
 patients' condition. The
 conclusions drawn from the
 study are that the new
 treatment is effective and
 safe.

In conclusion, the study
 has shown that the new
 treatment is a promising
 approach for the treatment
 of this condition. Further
 research is needed to
 confirm these findings and
 to determine the optimal
 dosage and duration of
 treatment.

The authors would like to
 thank the following people
 for their assistance and
 support during the course
 of the study: Dr. John
 Doe, Dr. Jane Smith, and
 the nursing staff of the
 hospital.

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykuła dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. I.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy I. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Prawo rozstrzygnięcia o ważności wyboru służy wyłącznie tylko Sejmowi krajowemu, nawet w tym wypadku, gdy Namiestnik odmówi posłowi wydania certyfikatu, dla przeszkód §. 17. ust. wyb objętych. Przed orzeczeniem przez Sejm nieważności wyboru, Namiestnik nie może rozpisać nowego wyboru.

Wskazywanie

Wskazywanie, to jest wyrażenie, które ma za zadanie wskazać na jakiś przedmiot lub osobę. Jest to jedno z podstawowych pojęć w logice i lingwistyce. Wskazywanie może być bezpośrednie, jak np. "to jest drzewo", lub pośrednie, jak np. "ten człowiek jest mój brat".

Wskazywanie jest to wyrażenie, które ma za zadanie wskazać na jakiś przedmiot lub osobę.

Wskazywanie jest to wyrażenie, które ma za zadanie wskazać na jakiś przedmiot lub osobę. Jest to jedno z podstawowych pojęć w logice i lingwistyce. Wskazywanie może być bezpośrednie, jak np. "to jest drzewo", lub pośrednie, jak np. "ten człowiek jest mój brat".

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. II.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodat. II. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Zarzuty dotyczące kwalifikacji posła wybranego, jako też doniesienia o zaszczej po wyborze lub w ciągu sesji sejmowej utracie kwalifikacji poselskiej, jeżeli dostatecznie poświadczone, muszą być wzięte każdego czasu pod rozpoznanie.

Dopóki nieważność wyborów lub utrata kwalifikacji nie zostanie przez Sejm orzeczoną, nowy wybór nie może być rozpisanym.

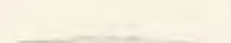
1875

1875

1875

1875

Wniosek

Wydział krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. III.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy III. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Jeżeli poseł stawienie się w Sejmie dłużej nad ośm dni przewleka, lub bez uwolnienia na posiedzenia Sejmu dłużej nad ośm dni nie uczęszcza, lub na nie po upływie czasu uwolnienia lub słabości nie przybywa, natenczas Marszałek ma wezwać posła, ażeby w przeciągu 14 dni do czynności przystąpił, lub nieobecność swą usprawiedliwił.

Jeżeli takie wezwanie bezskutecznem zostaje, winien Marszałek uwiadomić o tem Sejm, który ociągającego się posła za występującego z Sejmu uznać i nowy wybór zarządzić ma.

Wniosek

Wzrost i rozwój rośliny w warunkach laboratoryjnych, a mianowicie
wzrost i rozwój rośliny w warunkach laboratoryjnych, a mianowicie

Wzrost i rozwój rośliny w warunkach laboratoryjnych, a mianowicie
wzrost i rozwój rośliny w warunkach laboratoryjnych, a mianowicie
wzrost i rozwój rośliny w warunkach laboratoryjnych, a mianowicie
wzrost i rozwój rośliny w warunkach laboratoryjnych, a mianowicie

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. IV.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy IV. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Przedłożenia rządowe nie wymagają poparcia, i nie mogą być odrzucone bez poprzedniego rozpoznania w sekeyach, komisji lub w Wydziale krajowym.

Po wydrukowaniu i rozdzieleniu pomiędzy członków Sejmu, przedłożenia rządowe mają być na najbliższym porządku dziennym do pierwszego czytania zamieszczone.

Sprawozdania o przedłożeniach rządowych mają pierwszeństwo przed wszelkimi innymi przedmiotami, nad którymi rozprawa nie jest w toku.

Wniosek

**Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a
względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. V.**

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy V. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Przedłożenia rządowe, komisyj lub Wydziału krajowego i wnioski samoistne, przez Sejm odrzucone, nie mogą być ponawiane na tej samej sesji sejmowej.

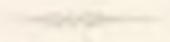

Wniosek

Wydzieł krajowy, który ma za zadanie zbierać i
wysyłać do rządu dane, jest w stanie V

Wniosek ten jest zgodny z przepisami, które
dotyczą wydziału krajowego i ma być
przyjęty.

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. VI.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy VI. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Namiestnik, tegoż zastępca lub delegowani przez niego komisarze mają prawo być na posiedzeniach Sejmu, i zabierać głos, ile razy tego zażądata, nie przerywając wszakże toku mowy rozpoczętej. Wołao im też odczytywać przedłożenia, wywody, akta i dokumenta z przedmiotem w związku zostające

Abstract

This paper reports on the results of a study conducted in 1987. The study was designed to investigate the effects of a specific intervention on a target population. The results indicate that the intervention had a significant positive impact on the outcome variable.

The study was conducted in a controlled environment. The participants were randomly assigned to two groups: an experimental group and a control group. The experimental group received the intervention, while the control group did not. The results were analyzed using statistical methods, and the findings were found to be statistically significant.

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. VII.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy VII. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Jeżeli Marszałek porządku przywrócić nie może, winien posiedzenie na pewien czas zawiesić, lub całkiem zamknąć.

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. VIII.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy VIII. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Głosowanie odbywa się zazwyczaj przez powstanie z miejsca lub przez podniesienie rąk.

Próbie przeciwną zarządza Marszałek, jeśli według jego zdania wypadek głosowania jest wątpliwym; a jeżeli i ta nie daje jeszcze pewności, zarządza głosowanie ustne.

Głosowanie ustne ma także nastąpić, jeżeli przynajmniej 30 członków Sejmu przed przystąpieniem do głosowania tego zażąda.

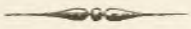
Wniosek

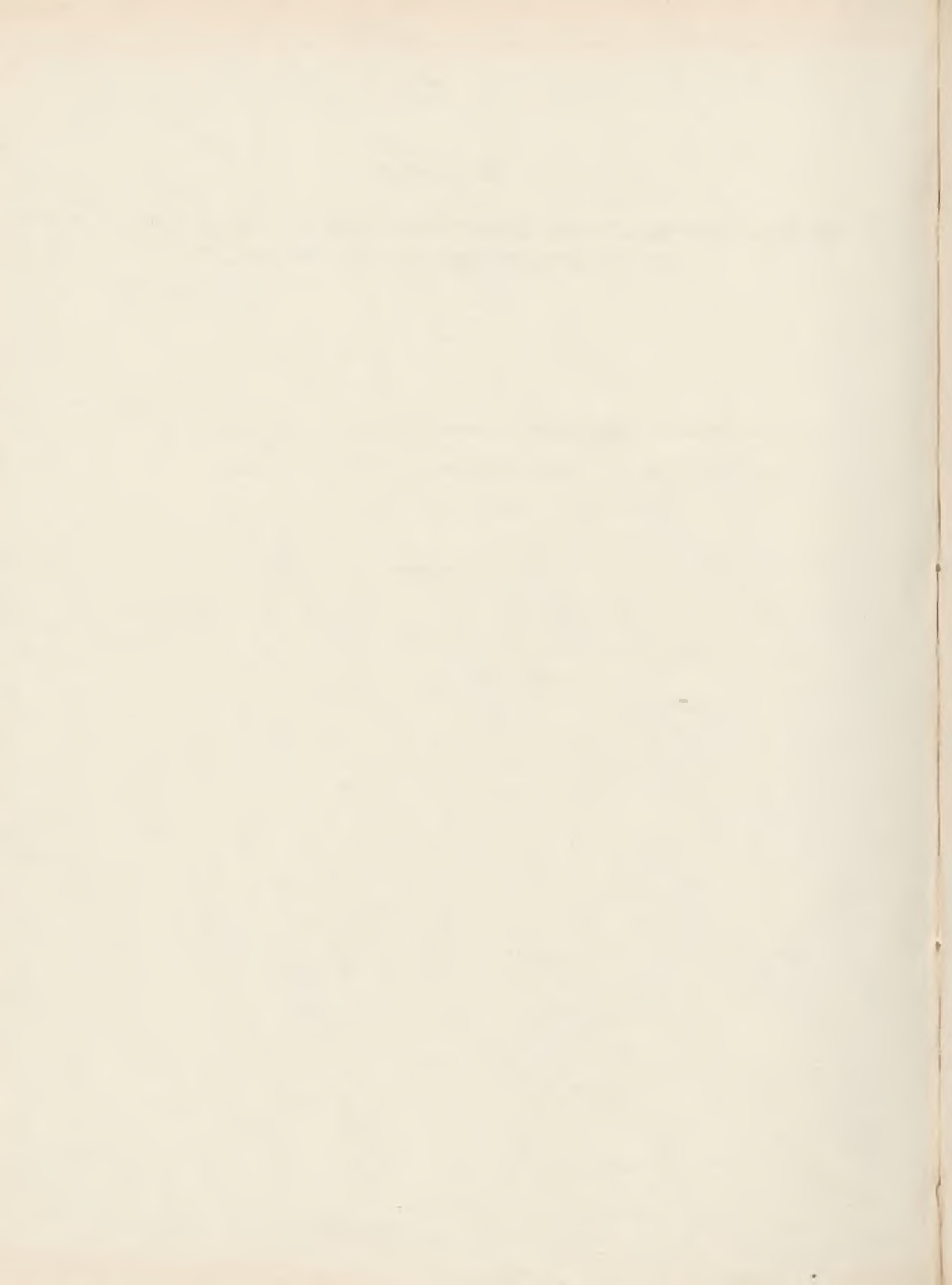
Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. IX.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy IX. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

W kwestyach osobistych może Sejm uchwalić głosowanie tajne gałkami.

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. X.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy X. do regulaminu sejmowego) uchwalić :

Interpelacye, wystosowane do Namiestnika lub tegoż zastępcy i do Marszałka względem czynności Wydziału krajowego, winny być podpisane przynajmniej przez 15 członków, i mają być oddane do łaski marszałkowskiej przed otwarciem posiedzenia.

Takie interpelacye będą zaraz odczytane i interpelowanemu wręczone.

Interpelacye do przewodniczących sekcji lub komisji mogą też ustnie być czynione, wszakże bez przerywania toku rozpraw rozpoczętych.

Interpelowany może zaraz odpowiedzieć, lub odpowiedź na późniejsze posiedzenie odłożyć.

Rozprawa nad interpelacją i nad odpowiedzią interpelowanego nie może być dopuszczoną.

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. XI.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy XI. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Deputacye nie będą przypuszczane na posiedzenia ani Sejmu, ani sekcji lub komisji.

Journal

Journal of the ...

...

...

...

Wniosek

Wydziału krajowego, dotyczący artykułu dodatkowego do statutu krajowego, a względnie do regulaminu sejmowego, jako art. dodat. XII.

Wysoki Sejm raczy (jako artykuł dodatkowy XII. do regulaminu sejmowego) uchwalić:

Postanowienia niniejszego regulaminu, o ile takowe wyjęte są ze statutu krajowego i ustawy wyborczej, lub objęte artykułami dodatkowymi do statutu krajowego, jedynie w drodze ustawodawczej zmienione lub zniszczone być mogą.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o rozkładzie i poborze podatków zarobkowego i dochodowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą powziętą dnia 16. Lutego b. r. w zeszłej kadencji, polecił Wysoki Sejm z powodu wniesionej przez dzierżawców w obwodzie Rzeszowskim petycji Wydziałowi krajowemu, by po zbadaniu ustaw o rozkładzie i wymiarze podatku dochodowego i wpływu ich na stosunki krajowe, przedłożył stosowne wnioski, a uchwałą z dnia 13. Marca b. r. odesłał Wysoki Sejm do Wydziału krajowego wniosek posła Trochanowskiego o obmyślenie odpowiedniejszego sposobu nakładania w Galicyi podatku zarobkowego od rzemiosł.

Oba te podatki, zarobkowy i dochodowy, są w ścisłym między sobą związku i powzajemnie się uzupełniają. Dochód z przemysłu i handlu ma być dotknięty równie jednym jak drugim. Wszystkie bez mała zarobkowości opłacające podatek zarobkowy, muszą płacić także i podatek dochodowy, który bez względu na wysokość dochodu nie może być niższy od trzeciej części opłacanego podatku zarobkowego. W wymierzony podatek dochodowy wlicza się opłacany z tej zarobkowości podatek zarobkowy. Z tąd też przepisy i postanowienia, dotyczące się jednego z tych podatków, oddziałują koniecznie i na drugi, i tylko łącznie ocenione być mogą.

Bezpośrednie opodatkowanie rzeczewistego czystego dochodu, jakkolwiek teoretycznie słuszne i sprawiedliwe, jest przecież w zastosowaniu niezmiernie trudne i niebezpieczne, bo wyśledzenie liczebnej wysokości dochodu natrafiać musi zawsze na wielkie przeszkody. A jeżeli wymierzony podatek nie odpowiada rzeczewistemu dochodowi, jeżeli dochód jest niższy, jakby wedle wymierzonego podatku być powinien, niszczy opodatkowanego, pozbawia go środków do życia, a w koniecznym następstwie zabija wszelką w kraju przedsiębiorczość. Dla tego czem mniej w jakim kraju rozwinięty przemysł i rękodzielnictwo, tem niebezpieczniejsze bezpośrednie opodatkowanie płynącego z tąd dochodu. Silnie rozwinięty przemysł może przeboleć uszczerbek, jaki mu niesprawiedliwy wymiar podatku zrobi, i takowy przy większym wyteżeniu powetować. W kraju jednakże, gdzie przemysł jest dopiero w rozwoju, gdzie rzecz można pierwsze nieśmiało stawia kroki, i dlatego szczególniejszej potrzebuje pieczy i zachęty, każde stosunkowo do rzeczewistego dochodu niesprawiedliwe wymierzenie podatku przeraża, odstrasza i rozwój przemysłu nie tylko tamuje, ale nawet wstecz cofa.

To tłumaczy te tak ogólne w kraju naszym narzekania na podatki zarobkowy i dochodowy. Przyczyną niechęci przeciw tym podatkom nie jest wysokość procentu podatkowego, bo dochód z ziemi i z domów przeszło cztery razy wyżej obłożony, lecz niesprawiedliwe częstokroć wymierzenia podatku względnie do rzeczewistego dochodu. A ledwie że nie każde takie niestosunkowe wymierzenie zagraża opodatkowanemu zaraz i niedostatkiem, bo zaprzeczyć się nie da, że prawie cała ludność nasza przemysłowa, szczególnie rzemieślnicza, jest rzeczywiście ubogą, i walczy ciągle o niezbędne potrzeby do życia.

Ten tak niski jeszcze stopień rozwoju przemysłowego u nas, usprawiedliwiały przy świadomości o niepodobiestwie postanowienia nicomylnych prawideł dla oznaczenia rzeczewistego dochodu twierdzenie, że należałoby znieść u nas zupełnie podatki zarobkowy i dochodowy, jako naszym stosunkom całkiem nieodpowiedne i materyalnemu rozwojowi kraju zagrażające. Ponieważ jednakże przewidywać można, iż

Rząd nie przystałby przy dzisiejszym stanie finansów na tak znaczną ofiarę, zdawało się Wydziałowi krajowemu, iż nie chcąc schodzić z drogi praktycznej, wypada mu się ograniczyć do zbadania, jakby przynajmniej wymiar tych podatków uczynić więcej sprawiedliwym i zabezpieczyć przeciw dowolności.

Prawodawstwa innych krajów nastęrczają w tym względzie licznych wzorów. Wydział krajowy nie mógł jednakże swobodnie z nich korzystać, bo zakreślone dyplomem październikowym i statutem dla Reprezentacji krajowej w rzeczach finansowych granice są bardzo ciasne.

Musił więc Wydział krajowy zastanowić się przedewszystkiem, czyliby pozostając w tych jakkolwiek ciasnych granicach, nie dały się uzyskać wzmiankowane rękojmie.

W tym celu zbadał Wydział krajowy istniejące co do tych podatków przepisy, i przekonał się, że jedne z nich są natury ustawodawczej i przedmiotem ustawodawstwa państwowego, a tem samem nsuwają się z pod kompetencji Reprezentacji krajowej, inne zaś czysto administracyjne, tak zwane przepisy o wykonaniu, które w każdej chwili zmienione być mogą i których zmiany, jeżeli stosunkom krajowym nie odpowiadają, Reprezentacja krajowa domagać się może i powinna. Przekonał się dalej Wydział krajowy, że niesprawiedliwość w wymiarach podatków pochodzi głównie z tych przepisów administracyjnych, a co więcej, że przepisy administracyjne pozmiały z wielką szkodą podatujących postanowienia w drodze ustawodawczej, t. j. przez Najjaśniejszego Pana wydane.

Podatek zarobkowy zaprowadzono patentem z dnia 31. Grudnia 1812. Oznaczono w nim zarobkowości podatkowi podlegające i podzielono je na cztery działy. Każdy dział podzielono podług liczby mieszkańców miast lub wsi, w których zarobkowość się wykonywa, na klasy, a w każdej klasie ustanowiono pewną ilość stopni, i dla każdego stopnia oznaczono cyfrę stałego podatku.

Patent z dnia 29. Października 1849., zaprowadzający podatek dochodowy, podzielił dochód wedle źródła, z którego płynie, na trzy klasy, i dla każdej klasy ustanowił procent, którego z tego dochodu jako podatek ma być płacony.

Te postanowienia są natury ustawodawczej, a jako takie przedmiotem ustawodawstwa państwowego, i Wydział krajowy nie przedstawia Wysokiemu Sejmowi żadnego wniosku co do ich zmiany, jakkolwiek zataić nie może, że stosunki nasze krajowe czyniłyby zmiany i w tych także postanowieniach pożądanymi.

Przepisy o przydzielaniu pojedynczych zarobkowości do odpowiednich stopni podatku zarobkowego, równie jak przepisy o oznaczeniu dochodu dla wymiaru podatku dochodowego, można uważać jako przepisy wykonawcze, wchodzące w zakres władz administracyjnych. Prawodawca nie chciał jednakże powierzać władzom administracyjnym oznaczania tych prawideł, ale w wzmiankowanych patentach sam je ustanowił. Politycznej władzy krajowej poruczył oznaczanie stopnia podatku zarobkowego dla pojedynczych zarobkowości na przedstawienie zwierzchności miejscowej, a do oznaczania dochodu dla wymiaru podatku dochodowego powołał komisye, które przy sprawdzaniu fasyj o dochodzie miały obowiązek używania jednego członka urzędu gminnego i dwóch mężów zaufania przez urząd gminny wskazanych z miejsca zamieszkania podatującego, lub gdyby chodziło o przedsiębiorstwo, z siedziby przedsiębiorstwa, do rozstrzygnięcia zaś rekursów rozkazał zaprowadzić komisję krajową przy Namiestniku. Przepis wykonawczy Ministra Finansów z dnia 11. Stycznia 1850. rozporządził, że komisye okręgowe mają być mianowane przez Namiestnika i składać się z dwóch mężów zaufania, obznajomionych dobrze z stosunkami okręgu, z jednego urzędnika finansowego i z dwóch urzędników politycznych, z których jeden przewodniczy; że komisya krajowa składać się ma z referenta podatków bezpośrednich, z dwóch politycznych, z jednego finansowego i z jednego rachunkowego urzędnika, i że obie mają rozstrzygać większością głosów.

Widać z tego niewątpliwą staranność prawodawcy przy zaprowadzeniu wzmiankowanych podatków o sprawiedliwy wymiar tychże i o zabezpieczenie ludności od nadużyć i od dowolności podrzędnych organów.

Z biegiem czasu jednakże poczęto w tych najwyższych postanowieniach czynić szczyrby, z początku zwolna, dalej coraz śmieiej, aż w końcu nic z nich nie pozostało i ludność widzi się dziś pozbawioną wszelkiej obrony przeciw fiskalizmowi, który się wzmógł w zatrważający sposób.

I tak co do podatku zarobkowego:

Rozporządzenie z dnia 21. Lipca 1850. każe podatek ten wymierzać prowizorycznie komisjom do wymierzania podatku dochodowego powołanym, a wymiar przedkładać władzy krajowej do potwierdzenia, podatek wymierzony jednakże prowizorycznie exekwować.

Rozporządzenie Ministra Finansów z 28. Lutego 1865. porucza czynności dotyczące się wymiaru podatku zarobkowego Inspektorom podatkowym, a wymierzanie urzędem obwodowym.

Rozporządzenie Dyrekcji finansowej krajowej z 29. Listopada 1855. orzeka, że zatrudnienia wolne nie potrzebujące koncesyi na wsi prowadzone dla zaspokojenia własnych potrzeb, albo przedstawiające się jako dochód uboczny wypływający z gospodarstwa, i wykonywane w tak małych rozmiarach, że nie dają bytu samoistnego, wolne są od podatku; kiedy powołany patent z roku 1812. wyraźnie postanowił, że profesye wolne tylko w miastach i o tyle, o ile dają samoistny byt mieszczański, ulegają podatkowi.

Rozporządzenie krajowej Dyrekcji Finansowej z 17. Stycznia 1863. przypisuje, że okoliczność, iż ktoś zarobkowość wolną, to jest niepotrzebującą koncesyi, wykonywa jako zajęcie uboczne i tylko czasem, i ciągnie z niej mniejszy zarobek jak dzienna zapłata wyrobnika, nie pociąga za sobą uwolnienia od podatku, jeżeli zatrudnienie to w ogóle daje byt mieszczański.

Rozporządzenie krajowej Dyrekcji finansowej z 7. Listopada 1862. każe dla oznaczenia klasy podatku wliczać w ludność miejscową, także i ludność obcą.

Co do podatku zaś dochodowego :

Rozporządzenie Ministra Finansów z 13. Listopada 1850. o kompetencji starostw powiatowych co do wymiaru podatku dochodowego, jakkolwiek nas tyczyłoby się nie powinno, bo starostw powiatowych u nas nie wprowadzono, przecież w Dzienniku ustaw krajowych zamieszczone, pozwala powoływać oprócz wzmiankowanych w Najwyższym patencie z roku 1849. mężów zaufania, których urząd gminny wskazuje, także i innych.

Rozporządzenie Ministra Finansów z 1. Września 1851. o czynnościach Inspektorów przy wymierzaniu podatku, także nas nie dotyczące się, bo Inspektorów natenczas u nas jeszcze nie wprowadzono, równie przecież zamieszczone w Dzienniku ustaw krajowych przepisuje, że Inspektorowie mogą wzywać mężów zaufania, których patent z roku 1849. wzywać rozkazuje.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28. Lutego 1865. znosi komisję do wymierzania podatku dochodowego, a wymierzanie porucza urzędem obwodowym, przy których ustanowiono w tym celu Inspektorów podatkowych.

Cyrkularz krajowej Dyrekcji finansowej z 20. Września 1859. tłumaczy obwieszczone 14. Marca 1859. rozporządzenie Ministra Finansów z 19. Stycznia 1859., by przy dochodzeniu dochodu podatkowi podlegającego nie zaniedbywać wzywania mężów zaufania w ten sposób, że tam, gdzie stosunki faktyczne przełożonemu obwodowi, referentowi przy urzędzie obwodowym (Inspektorowi), lub przełożonemu urzędowi powiatowemu z własnego dostrzeżenia są wiadome, wzywanie mężów zaufania jest niepotrzebne.

W roku wreszcie 1865. zwijając urzęda obwodowe, oddano rozporządzeniem Ministra Finansów z 2. Października 1865. wymierzanie tak podatku zarobkowego jak dochodowego przełożonemu obwodowi, któremu przydzielono w tym celu Inspektorów i Podinspektorów podatkowych.

Przyszło tedy dziś do tego, że Inspektor stał się samowładnym panem. On oznacza klasę i stopień podatku zarobkowego, on wymierza podatek dochodowy, a podstawą tych orzeczeń są jego własne dostrzeżenia, i jeżeli żąda gdzie podpisania swych protokołów przez mężów zaufania, to czyni to tylko z łaski, i dla nadania swym własnym dostrzeżeniom więcej wagi w obec władz wyższych, bo zawzywani przez niego mężowie zaufania posiadają zaufanie nie podatkujących, ale Inspektora. On ich sobie dowolnie dobiera. Podpisywanie arkuszy płatniczych przez przełożonych obwodów jest tylko cześć formalnością. Wie to doskonale każdy, komu nie tajna urzędnicza manipulacja.

Zważywszy przytem, że w moc cyrkularza gubernialnego z dnia 16. Grudnia 1851. rekursa przeciw wymiarowi podatków dochodowego i zarobkowego rozstrzyga nie krajowa komisya, jak to przepisano było wzmiankowanym patentem, ale krajowa Dyrekcya finansowa, i przejrząwszy się w tej mnogości rozporządzeń i poleceń władz finansowych, z których wieje nieprzerwanie trwożliwość i obawa, by skarb państwa nie był skrzywdzony, nie można się dziwić, że fiskalizm zawładnął i zagłuszył sprawiedliwość. Udzielanie gorliwym Inspektorom nagród nie mało się także do tego przyczynia.

Czyli oprócz obwieszczanych w drukowanych zbiorach rozporządzeń Inspektorowie nie otrzymują nadto szczegółowych litografowanych instrukcyj i poleceń, nie przeznaczonych do powszechnej wiadomości, Wydział krajowy nie pozwala sobie twierdzić, jakkolwiek w powszechności zdanie to mocno jest zakorzenione.

Z wyvodu tego raczy Wysoki Sejm powziąć przekonanie, że utyskiwania i zażalenia na niesprawiedliwość w wymierzaniu podatków zarobkowego i dochodowego są niestety uzasadnione, i że stan ten zagraża wielce materyalnemu rozwojowi naszego kraju.

Zdaniem Wydziału krajowego nie da się temu inaczej skutecznie zaradzić, jak tylko oddaniem wymierzania podatków zarobkowego i dochodowego w inne ręce. Dopóki ono w rękach tych samych organów pozostanie, wszelkie usiłowania zostałyby bezowocne, bo duch fiskalizmu usunąć się nie da. Komu wymierzanie podatków tych nadal powierzyć, nie potrzebujemy daleko szukać. Wszak postanowienia patentu Najjaśniejszego Pana z r. 1849. prawnie obowiązywać nie przestały. Raczej zaprowadzone rozporządzeniami ministeryalnemi zmiany tych postanowień są nieprawne, a usunięcia tych zmian mamy wszelkie prawo domagania się.

Wypada zatem powrócić do przepisanych w wzmiankowanym patencie komisji okręgowych, a dla rozstrzygnięcia rekursów do komisji krajowej. Komisje te miałyby jednakże wymierzać nie tylko podatek dochodowy, ale równie i podatek zarobkowy, bo powzajemne na siebie oddziaływanie tych obydwóch podatków, jak to wyżej wykazano, czyni to koniecznym. Komisje musiałyby być ustanowione w każdym powiecie, a dwóch mężów zaufania z stanowczym głosem w nich zasiadających, wybierałaby Rada powiatowa. Zmienione obecnie stosunki, które nie mogą być nieuwzględnione, niesprawiedliwiają to odejście od postanowień patentu z roku 1849., które wybór tych mężów zaufania pozostawiały Rządowi. Przepisy wreszcie o przyzywaniu jednego członka zarządu gminnego i dwóch mężów zaufania przez urząd gminny wskazanych, z miejsca, w którym podatujący zarobkowość wykonuje, lub w którym jest siedziba przedsiębiorstwa, i przyznanie im głosu doradczego, należałoby w całości zatrzymać.

W składzie krajowej komisji Wydział krajowy proponuje zmiany o tyle tylko, o ile przydzielenie spraw stałego opodatkowania c. k. krajowym Dyrekcjom finansowym tego wymaga. Dodawania tym komisjom mężów zaufania Wydział krajowy nie wnosi, bo jest zdania, że przedewszystkiem komisje powiatowe dają podatującym rękojmię sprawiedliwości. Wyższa władza ograniczoną jest naturą rzeczy do przedstawienia władzy miejscowej. Byłe komisje powiatowe były dobrze złożone, rekursa muszą być bardzo rzadkie, a w nadzwyczajnych razach i skład komisji krajowej, jak go przepisuje rozporządzenie ministeryalne z 11. Stycznia 1850., wydane w wykonaniu patentu z roku 1849., jest zaspokajający, zwłaszcza że prawo odwoływania się przyznane tylko podatującemu, nie zaś zastępcy skarbn.

W ustanowieniu komisji znajdują rękojmię podatujący, ale znajdzie ją także i Rząd. Wszak powzajemna ufność Rządu i rządzonych jest dzisiaj hasłem wszelkich urzędów.

Nadto ponieważ wszystkie zarobkowości, opłacające podatek zarobkowy wyjąwszy najniższych tegoż stopni, muszą podług postanowień patentu z roku 1849. płacić także podatek dochodowy, w wymiarze nie niższym jak trzecia część podatku zarobkowego, bez względu na rzeczewisty dochód, wypada koniecznie, aby opodatkowanie nie było przeciążające, postanowić, iż wyższym stopniem podatku zarobkowego może być tylko wtenczas zarobkowość okładana, jeżeli cyfra podatkowa tego stopnia wraz z dodatkiem $\frac{1}{3}$ wyrównywa przynajmniej dwudziestej części dochodu posiadanego przez tego, który zarobkowość tę wykonywa.

Wreszcie w myśl postanowienia patentu z roku 1812., iż profesje wolne w miastach tylko, i to o tyle, o ile dają samoistny byt mieszczański, ulegają podatkowi zarobkowemu, należy postanowić: iż po wsiach osoby, które w czasie wolnym od zajęć gospodarczych trudnią się jakimkolwiek rzemiosłem, n. p. bednarką, szewstwem, krawiectwem i t. p., i do tego żadnej nie trzymają czeladzi, wolne są od opłaty podatku zarobkowego. Ograniczenie li tylko do profesji wolnych w naszych stosunkach nie wystarcza. Zarobek z tych wszystkich ubocznych zajęć jest rzeczewiście tak mizerny, iż żadnego opodatkowania nie zniesie. Są one więcej wygodą dla całej ludności wiejskiej, jak źródłem dochodu dla mniemanego rzemieślnika. Opodatkowanie tych zajęć jest w naszych stosunkach rażąca niesprawiedliwością, a dochód ztąd dla skarbu, pomimo wszelkiej bezwzględności wykonawczych organów, bardzo nieznaczny, prawdopodobnie nawet nie wystarczający na opłacanie odnośnych kosztów komisyjnych. Skarb więc Państwa istotnie na uwolnieniu tych zajęć od podatku zarobkowego nie straci, a ludność wiejska ogromnie zyska, bo zyska spokój i uwolnienie od napastliwych nieraz wymogów.

Wydział krajowy wnosi zatem:

Raczy Wysoki Sejm na podstawie §. 19. statutu krajowego powziąć następujące uchwały:

„1. W celu zabezpieczenia mieszkańców od dowolności przy wymierzaniu podatku zarobkowego i dochodowego należy przywrócić przepisane Najwyższym patentem z 29. Października 1849. r. komisye miejscowe i komisye krajową, i tym komisjom poruczyć wymierzanie tak podatku dochodowego jak też i zarobkowego. Komisye miejscowe ustanowioneby były w każdym powiecie, i składałyby się z dwóch urzędników politycznych, z którychby jeden przewodniczył, z jednego urzędnika skarbowości i z dwóch mężów zaufania wybranych przez radę powiatową. Komisya krajowa przy boku Namiestnika do rozstrzygania rekursów i zażaleń, składałaby się z Wiceprezesa Namiestnictwa jako przewodniczącego, z dwóch urzędników politycznych, z referenta stałych podatków w c. k. krajowej Dyrekcji finansowej i z jednego urzędnika rachunkowości. Komisye uchwalałyby większością głosów, a w razie równości głosów rozstrzygałby przewodniczący. Komisye powiatowe miałyby obowiązek przyzywać do swych narad jednego członka urzędu gminnego, i dwóch przez urząd gminny wskazanych mężów zaufania z miejsca zamieszkania podatkującego, lub gdyby chodziło o przedsiębiorstwo, z miejsca siedziby takowego, którzyby mieli jednakże tylko głos doradczy.

2. Przy wymierzaniu podatku zarobkowego wyższy stopień (klasa) tego podatku wtenczas tylko może być zastosowany, jeżeli cyfra podatkowa tego stopnia wraz z dodatkiem $\frac{1}{3}$ stanowiącym najniższy wymiar podatku dochodowego, wyrównywa przynajmniej dwódziesiątej części dochodu, jaki trudniący się zarobkowością, o której opodatkowanie chodzi, posiada.

3. Mieszkańców wsi i miasteczek, którzy obok gospodarstwa rolnego trudnią się w wolnym od zajęć gospodarczych czasie jakim rzemiosłem, ale do tego nie trzymają żadnego czeladnika, nie należy pociągać do opłaty podatku dochodowego.

Leon Książę Sapieha,

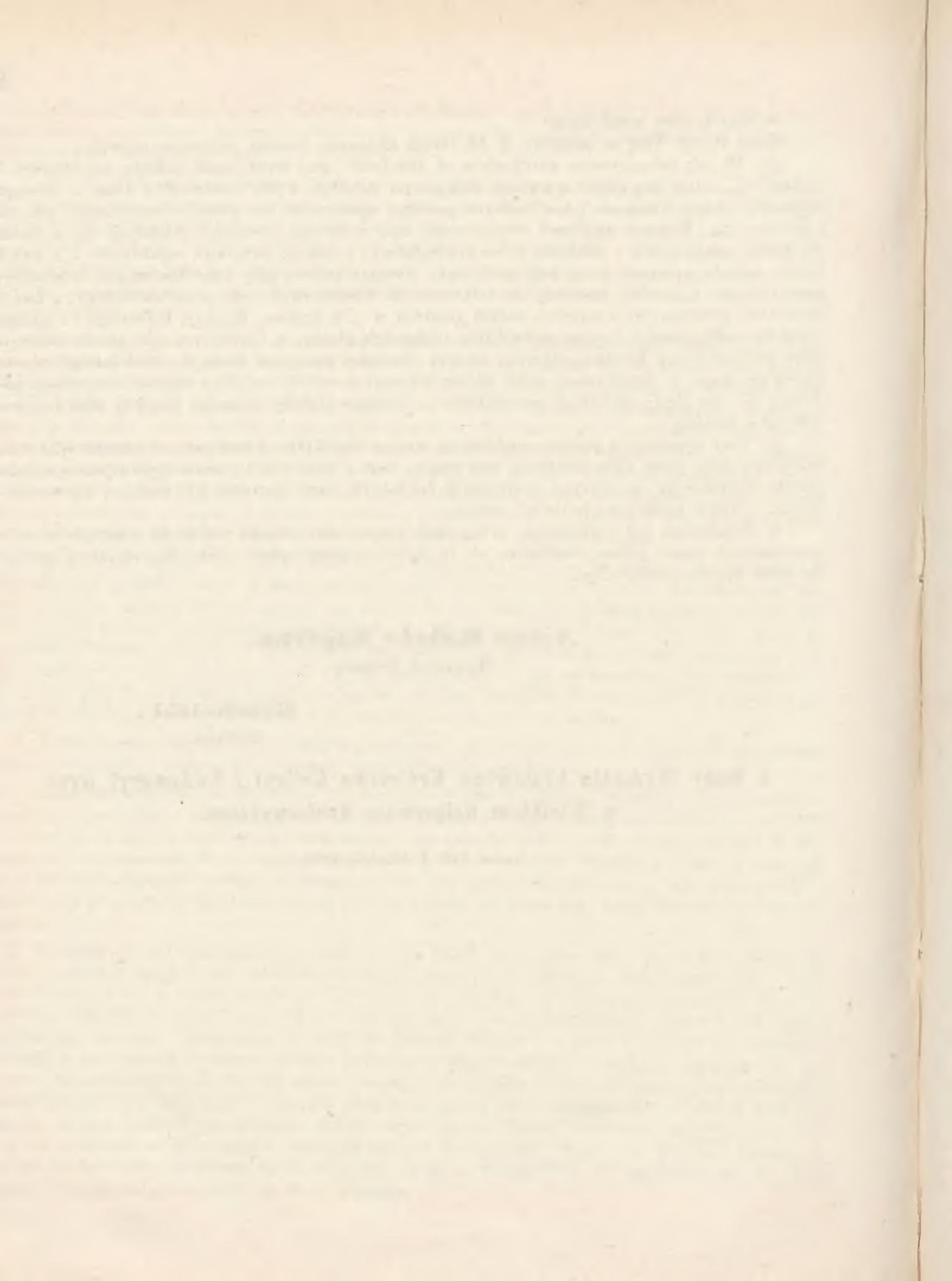
Marszałek krajowy.

Grocholski,

Referent.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Lwów dnia 1. Grudnia 1866.

Sprawozdanie

Komisji obranej do rozpoznania reformy składu Sejmu i sejmowej ordynacji wyborczej.

Do rozpoznania wniosku rządowego o zmianie §§. 11. i 13. sejmowej ordynacji wyborczej obraną została komisya, której Wysoki Sejm uchwałą z dnia 24. Listopada b. r. poruczył także zbadanie reformy składu Sejmu i sejmowej ordynacji wyborczej w ogólności, i przedłożenie stosownych wniosków.

Komisya ta rozpoznawała sposoby zaradzenia niestosownościom ustawy terażniejszej. Podniesiono w jej łonie szczególnie wnioski do zmiany zasady reprezentacji interesów, przewodniczącej w ustawie. Komisya nie mogła wchodzić w rozbiór szczegółowy tych wniosków, gdyż one były zawisłe od przyszłego podziału terytoryalnego kraju, który jeszcze nie jest wprowadzonym.

Do reformy częściowej, od przyszłej organizacji kraju nie zawisłej, przedstawiły się komisji dwie drogi.

Pierwszą jest powtórzenie wniosku o powiększenie liczby posłów z miast bez umniejszenia liczby posłów innych. Wniosek podobny postawiony był z powodu licznych petycyj gmin miejskich, przez Wydział krajowy na przeszłej sesji sejmowej. Zawierał w sobie ten wniosek zmianę §. 3. statutu krajowego; potrzebował więc, aby był uchwalonym w Sejmie, $\frac{2}{3}$ części głosów; tej większości wprawdzie nie otrzymał; miał jednak znaczną większość absolutną, bo na 60tem posiedzeniu przeszłej sesji sejmowej głosowało za nim 72, a przeciw 52 posłów.

Drugą drogą do reformy byłoby oddzielenie gmin miejskich od gmin innych, przyznanie pierwszym osobnej reprezentacji z umniejszeniem liczby posłów z reszty gmin, lub też powiększenie liczby wyborców z okręgów gmin wiejskich, przez policzenie do wyborców (obраниch z gmin) takich osób, które czy to wyższym podatkiem, czy też inteligencją swoją dałyby większą rękojmię dokładnego zrozumienia spraw i potrzeb ogółu dotyczących, a więc także większą rękojmię stosownego wyboru posłów. Jakkolwiek ta ostatnia reforma łatwiejszą jest do przeprowadzenia w Sejmie, bo obejmuje tylko zmianę sejmowej ordynacji wyborczej, więc podług §. 52. tej ordynacji wymaga tylko absolutnej większości głosów, to jednak uszczupla ona po części prawo wyborcze mieszkańców gmin wiejskich. Konieczność takiego uszczuplenia nastąpiłaby zdaniem komisji dopiero wtedy, gdyby i na tej sesji nie można otrzymać $\frac{2}{3}$ głosów dla zadośćuczynienia słusznym żądaniom miast. Wołała więc komisya ponowić wniosek o powiększenie liczby posłów z miast, bez umniejszenia liczby posłów gmin innych i bez zmiany w sposobie obierania tych ostatnich. Gdyby jednak wniosek ten i tym razem nie otrzymał potrzebnej większości głosów, zastrzega sobie komisya postawienie wniosków innych, jakie do reformy ordynacji wyborczej za potrzebne uzna.

Powody przemawiające za powiększeniem liczby posłów z miast, wyłożone są obzernie w sprawozdaniu Wydziału krajowego, wniesionem na 60tem posiedzeniu przeszłej sesji sejmowej. Odwołujemy się do tego sprawozdania, a tu mniemamy dostatecznem przytoczyć, że miasta w licznych petycjach użalały się na niedostateczną elementu miejskiego w Sejmie reprezentację, i że element miejski w naszym Sejmie nietylko daleko słabiej jest reprezentowany, niż w innych prowincjach Austrii, lecz także daleko słabiej, niż mu to słusznie w naszym kraju należy, przez wzgląd na jego ważność, przez wzgląd na siły intelektualne w miastach zebrane, a nawet przez wzgląd na wysokość ciężarów, jakie na gminy miejskie

przypadają; gdy bowiem z ogólnej cyfry podatków bezpośrednich w kraju opłacanych, miasta i miasteczka ponoszą 27½%, mają one reprezentację w Sejmie, która wynosi tylko 14½% ogólnej liczby posłów przez innych mieszkańców kraju obieranych *)

Nie idzie tu o wyłączenie wszystkich lub znacznej liczby gmin miejskich od gmin wiejskich, i o przyznanie pierwszym prawa wybierania posłów osobnych, lecz głównie na tem zależeć powinno, aby elementowi miejskiemu dać w Sejmie należną mu wagę przez dopuszczenie nowych posłów z miast, w których ten element najbardziej jest rozwinięty. Z tej więc już przyczyny nie poszła większość komisji za wnioskiem Wydziału krajowego, na przeszłej sesji przedłożonym, który łączył 5 do 9 gmin miejskich mniejszych i większych, znacznie od siebie odległych, w jeden okręg wyborczy, a dla ułatwienia wyborów usuwał wybory bezpośrednie, i wprowadzał mniej odpowiednie wybory dwustopniowe.

Nie rozciągając więc prawa wyboru posłów na wszystkie te miasta, które projekt Wydziału krajowego od gmin wiejskich wyłączał; wnosi komisja, aby liczbę posłów z miast już nie o 14, jak proponował Wydział krajowy, lecz tylko o 12 powiększyć.

Z tych nowych posłów powinno zdaniem komisji przypaść trzech na Lwów, a dwóch na Kraków. We Lwowie bowiem i Krakowie skupia się nie tylko ruch przemysłu i handlu naszego kraju, lecz są te miasta zarazem siedzibą sądów wyższych i urzędów; posiadają one uniwersytety i inne wyższe zakłady naukowe; są siedzibą instytutów naukowych i kredytowych, które mają na celu udoskonalenie różnych gałęzi wiadomości i przemysłu, i siedzibą znacznych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych. Zbiegają się więc we Lwowie i Krakowie czynniki większych krajowych interesów, obejmujące stosunki i potrzeby całego kraju, stanowiące szkołę praktyczną, gdzie dojrzewają, wyrabiają się i udoskonalają cenne siły, jakie w reprezentacji kraju do stosownego spełnienia jej zadania są potrzebne. Nawet ze względu na ciężary podatkowe, jakie Lwów i Kraków ponoszą, należy się tym miastom w stosunku do reszty kraju znacznie większa liczba posłów w Sejmie, niż ją mają teraz. **)

Oprócz powiększenia liczby posłów ze Lwowa i Krakowa wnosi komisja, aby prawo wybierania osobnych posłów przyznać 7miu miastom, które po miastach, mających już prawo wybierania posłów do Sejmu, są najważniejszymi w kraju naszym pod względem przeważającego w nich interesu handlowego i przemysłowego.

Miasta te są:

	Ludność	Ilość podatku	Liczba przemysłowców
		w r. 1860 złr.	
Śniatyn	11 380	8.450	935
Buczaez	9 050	10.584	570
Tyśmienica	8.270	9.309	453
Gródek	7.603	11 947	196
Brzeżany	7.506	10.657	356
Złoczów	5 897	14.791	630
Bochnia	5.766	8.474	203

*) Ogólna suma podatków bezpośrednich w Galicyi i W. Ks. Krakowskiem wynosiła w r. 1860 około 5,880.000 złr.; z tej sumy przypada na gminy miejskie 1,561.000 złr. Liczba posłów w Sejmie jest 151, a po odtrąceniu 8 arcybiskupów i 2 rektorów wszechnic, zostaje 141 posłów wybieranych, z tych wybierają miasta 20.

**) Cała Galicya z W. Ks. Krakowskiem opłacała w r. 1860 podatku bezpośredniego z dodatkiem ¼ około 5,880.000 złr. Z tego płacił Lwów 377.000 złr. Kraków około 194.000 złr. Obadwa miasta razem 571.000 złr. więc Lwów płacił około 6¼%, Kraków 3¼%, obydwie miasta razem 9½% ogólnej sumy podatków. Z pomiędzy 141 posłów wybranych w Sejmie, ma Lwów 4, Kraków 3, razem 7, więc na Lwów przypada około 3%, na Kraków 2%, na te obydwa miasta 5% ogólnej liczby posłów.

Najmniejsze z tych miast, Bochnia, ma z powodu górniczego swego przemysłu pewną odrębność zasługującą na reprezentację w Sejmie; zaś wszystkie te miasta są pod względem ludności i podatku po części znaczniejzemi, a po części mało co mniejszemi od kilku miast, które mają już dziś swoich posłów jako to:

	Ludność	Ilość podatku złr.	Liczba przemy- słowców
Biała	5.249	12.945	272
Nowy-Sącz	6.258	13.939	407
Jarosław	9.126	18.177	621
Stryj	9.862	12.917	411
Drohobycz	12.201	10.664	855

Podniesiony był w komisji także wniosek, aby pomiędzy warunkami obieralności żądać od posła pewnego stopnia wykształcenia lub ukończenia pewnych szkół. Nie mogła jednak większość komisji przychylić się do takiego wniosku; pominąwszy bowiem trudności ujęcia w normy owego wykształcenia potrzebnego posłowi, nie mogła komisja już w ogóle zgodzić się z zasadą, któraby krępowała obywateli wyborców w wyborze takiego posła, w jakim największe pokładają zaufanie.

O wniosku rządowym, odnoszącym się do zmiany §§. 11. i 13. Ustawy wyborczej, nie może jeszcze komisja przedłożyć sprawozdania Wysokiemu Sejmowi. Inaczej bowiem wypadnie układ tych §§., jeżeli Wysoki Sejm do wniosku komisji o powiększenie liczby posłów z miast się przychyli, i na teraz żadnych innych donioślejszych reform w składzie Sejmu i w Ustawie wyborczej nie zażąda; inaczej zaś wypadłby ten układ, gdyby Wysoki Sejm przyjmując powiększenie liczby posłów miejskich, wybór tych posłów nie z samych miast pojedynczych lecz w całości lub po części z grup gmin miejskich wykonanym mieć zechciał; inaczej nakoniec wypadnie proponować układ tych §§., jeżeli Wysoki Sejm nie uchwali powiększenia liczby posłów miejskich, a komisja w moc uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 24. Listopada b. r. będzie zniewolona proponować inne reformy samej tylko Ustawy wyborczej.

Zastrzega więc sobie komisja rozpoznanie rzeczonego przedłożenia rządowego i złożenie o nim sprawozdania, po uchwale Wysokiego Sejmu o wniosku względem powiększenia liczby posłów miejskich.

Odnosnie do tego ostatniego wniosku proponuje komisja dwie Ustawy do uchwalenia.

W pierwszej $\frac{1}{2}$ zawarty jest nowy układ §. 3. statutu krajowego, który prócz projektowanego $\frac{1}{2}$ teraz powiększenia liczby posłów z miast, obejmuje także postanowienia Ustawy z d. 20. Września 1866, która zawiera dodatek do §. 3. statutu krajowego przyznający biskupowi krakowskiemu i administratorom dyecezyj prawo zasiadania w Sejmie; sądziła bowiem komisja, iż stosowniej jest uchwalić nowy układ §. 3. statutu krajowego, niż opatrywać go drugim już dodatkiem.

Druga ustawa $\frac{2}{2}$ obejmuje dotyczące zmiany §§. 2. i 3. sejmowej ordynacji wyborczej. $\frac{2}{2}$

Komisja uprasza, Wysoki Sejm raczy załączone dwie Ustawy uchwalić.

Lwów dnia 11. Grudnia 1863.

Prezylujący komisji
Smarzewski wł. r.

Sprawozdawca
Krzeczunowicz wł. r.

U s t a w a

z dnia

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Ks. Krakowskiego
zmieniająca §. 3. Statutu krajowego z 26. Lutego 1861.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, rozporządzam co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 3. Statutu krajowego z d. 20. Lutego 1861 i Ustawy z 20. Września 1866, zawierającej dodatek do §. 3. Statutu krajowego (Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 22) znoszą się.

§ 3. Statutu krajowego ma brzmieć jak następuje:

Sejm krajowy składa się ze stu sześćdziesięciu trzech członków mianowicie:

- a) z trzech arcybiskupów lwowskich, biskupa krakowskiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnowskiego i biskupa stanisławowskiego a względnie aż do jego instalacyi z gr. kat. sufragana lwowskiego; w razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej, administrator diecezji jest członkiem Sejmu krajowego.
- b) z rektorów uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego;
- c) ze stu pięćdziesięciu trzech posłów wybranych, a to:
  - I. z czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadaczy gruntowych;
  - II. z trzydziestu pięciu posłów miast w ustawie wyborczej wymienionych, i Izb handlowych i przemysłowych.

III. z siedmdziesięciu czterech posłów reszty gmin Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielk. Ks. Krakowskiego.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w moc obowiązującą od pierwszych po jej ogłoszeniu powszechnych wyborów do Sejmu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi Stanu.

U s t a w a

z dnia

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Ks. Krakowskiego,
zmieniająca §§. 2. i 3. sejmowej ordynacyi wyborczej
z dnia 26. Lutego 1861 r.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, rozporządzam co następuje:

I.

Postanowienia §§. 2. i 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. Lutego 1861 znoszą się w ich obecnej osnowie, i mają brzmieć jak następuje :

§. 2

Dla wyboru posłów z miast tworzą miasta:

a) Lwów, b) Kraków, c) Przemyśl, d) Stanisławów, e) Tarnopol, f) Brody, g) Jarosław, h) Drohobycz, i) Biała, k) Nowy-Sącz, l) Tarnów, m) Rzeszów, n) Sambor, o) Stryj, p) Kołomyja, q) Śniatyn, r) Tyśmienica, s) Buczacz, t) Brzeżany, u) Złoczów, w Gródek, x) Bochnia, każde jeden okręg wyborczy i są oraz miejscami wyborów.

§. 3.

Lwów wybiera siedmiu, Kraków pięciu posłów, a każde z innych w §. 2. wymienionych miast po jednym.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

II.

Ustawa niniejsza wchodzi w moc obowiązującą od pierwszych po jej ogłoszeniu powszechnych wyborów do Sejmu.

III.

Wykonanie tej Ustawy polecam Mojemu Ministrowi Stanu.

U S A

Z drukarni K. Pillera 1866.

Sprawozdanie

komisji administracyjnej o przedłożeniu rządowem względem utworzenia w każdej parafii wyznania katolickiego funduszu zapasowego na pokrycie kosztów stawiania i głównych reparacyj budynków kościelnych i parafialnych.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do uchwały z dnia 26. Listopada r. b. komisja administracyjna rozpoznawszy przedłożenie rządowe o utworzenie w każdej parafii wyznania katolickiego funduszu zapasowego na pokrycie kosztów stawiania i głównych reparacyj budynków kościelnych i parafialnych, przedkłada Wysokiej Izbie następujące w tej mierze sprawozdanie:

Przedłożenie rządowe odpowiada uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 25. Kwietnia r. b. powziętej na wniosek posła Kraińskiego treści następującej: „Wysoka Izba zechce uchwalić: zavezwać Wysoki Rząd, ażeby najbliższemu zgromadzeniu sejmowemu przedstawił przedłożenie ustawy o utworzeniu funduszu zapasowego na pokrycie kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, a to za pomocą zaprowadzić się mających datków rocznych w miernym i równym wymiarze od wszystkich parafian obrządku dotyczącego.”

Powzięciem tej uchwały uznała już Wysoka Izba słuszność powodów przytoczonych przez posła Kraińskiego na udowodnienie konieczności utworzenia takich funduszy zapasowych, dla tego komisja, unikając tychże powtórzeń, przystępuje do uzasadnienia załączonego projektu ustawy.

Komisja zwróciła najpierw uwagę Izby na środki, któremi według ustawy z dnia 15. Sierpnia r. b. koszta stawiania i utrzymywania kościołów i budynków parafialnych opędzane być mają, celem wskazania, kto winien fundusz zapasowy złożyć? i kiedy tenże użytym być ma?

Ustawa ta pociąga do stawiania i utrzymywania kościołów i budynków parafialnych, przede wszystkim fundusze przeznaczone specjalnie na te cele, tudzież te osoby, które są do tego obowiązane, mocą fundacyi, umowy, albo też innego tytułu prawnego (§. 1.); dalej dochody kościelne bieżące, rozporządzalne, dochód z majątku ściśle kościelnego, a gdyby ten na pokrycie kosztów nie wystarczał, majątek zakładowy ściśle kościelny, o ile takowy niema wskazanego sobie innego przeznaczenia (§. 2.), potem warunkowo samych beneficjatorów (§§. 3. 4.), nareszcie w pewnej części patronów (§§. 5. i 6.) a przy wcielonych do duchownych korporacji, parochiach, wkłada ustawa na też korporacje obowiązek ponoszenia tych kosztów z własnych funduszy (§. 7.)

Dopiero w razach, w których wszystkie te źródła nie wystarczą, parafianie z wyjątkiem beneficjatorów według §. 8. powyższej ustawy obowiązani są do pokrywania kosztów stawiania i utrzymywania kościołów i budynków parafialnych.

Ustawa z dnia 15. Sierpnia b. r. wyznacza przeto pewien porządek, według którego tak fundusze, jak osoby do stawiania i poprawy budynków kościelnych i parafialnych powołuje, a gdy nie po-

dobna żądać, aby istniejące już fundusze lub dochody bieżące, które zawsze w pierwszej linii na pokrycie potrzeb użyte być muszą, zbierane były w fundusze zapasowe — gdy nadto beneficjaci już z mocy powołanej ustawy do tworzenia funduszu zapasowego na wskazanej tamże podstawie są obowiązani, gdy nareszcie patroni, jako ze specjalnego tytułu pewną część kosztów ponoszący, zwykle znaczniejszym rozporządzają funduszem, i przypadłe na nich wypłaty tem samem mniej stają się uciążliwe; zatem w koniecznym następstwie przyjąć potrzeba, iż fundusz zapasowy jedynie i wyłącznie tylko przez parafian utworzonym być powinien.

Za utworzeniem takiego funduszu zapasowego przez parafian przemawiają jeszcze następujące względy: Po pierwsze, iż jakkolwiek parafianie dopiero po wszystkich innych powołanych do ponoszenia kosztów są obowiązani, zawsze jednak dla braku dostatecznych funduszków i dochodów kościelnych w kraju, największa część ciężaru konkurencyjnego na nich przypada; powtóre, iż gdy stawianie i główne reparacje budynków kościelnych i parafialnych po dłuższym dopiero przeciągu czasu stają się konieczne, koszta takowych tylko tych by dotknęły, którzy właśnie w czasie konieczności budowy lub reparacji do parafii należą, lub majątek nieruchomy tamże posiadają, gdy przeciwnie ci, którzy przedtem przez dłuższy może czas z dobrodziejstw parafii korzystali, i często nawet do uszkodzenia budynków przyczyniali się, od wszelkich obowiązków i ciężarów byłiby wolnymi.

Nareszcie, iż przy głównych reparacjach, a tem więcej przy stawianiu budynków kościelnych i parafialnych tak znaczne na konkurencyę parafian przypadają ilości robocizny i kosztów gotowych, że w danym razie z największem nawet wysiłeniem opędzone być nie mogą.

Z tych przeto powodów doradza komisya, aby fundusz zapasowy przez parafian był utworzony.

Co do pytania kiedy, a właściwie, mając wzgląd na ustawę z dnia 15. Sierpnia b. r. w jakim porządku ten fundusz użytym być ma? komisya odchodzi od projektu rządowego (art. VII.), i doradza, aby fundusz ten dopiero w tych razach służył do dyspozycyi, w których ustawa o konkurencyi kościelnej powołuje parafian do udziału w tejże konkurencyi (§. 18. ustawy kość.) a to z powodu, iż nie powinni korzystać z funduszu przez parafian utworzonego ci, którzy do funduszu tego ze specjalnych tytułów, z których do ponoszenia kosztów są obowiązani, wcale się nie przyczyniają.

Wysokość datku oznaczoną została przez komisję znacznie poniżej wymiaru przez Rząd przedstawionego tak z uwagi na mniej zamożną część ludności. jak i z uwagi, iż fundusz taki jakkolwiek z drobnych powstający składek, przy odpowiedniem prowadzeniu, w krótkim lat przeciągu do znacznej i potrzebom naszych budynków kościelnych i parafialnych odpowiedniej wysokości wzrósć może. Inne orzeczenie projektu ustawy, jako i drobniejsze zmiany tejże przez komisye poczynione, nie wymagają bliższego wyjaśnienia.

Komisya przedkłada zatem załączony projekt do ustawy, który Wysoki Sejm uchwalić raczy.

We Lwowie dnia 15. Grudnia 1866.

W. Badeni,
przewodniczący.

Gniewosz,
sprawozdawca.

U s t a w a

z dnia

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, o utworzenie w każdej parafii wyznania katolickiego funduszu zapasowego na pokrycie kosztów stawiania i głównych reparacyj budynków kościelnych i parafialnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

Art. I.

W każdej parafii wyznania katolickiego ma istnieć fundusz parafialny zapasowy na pokrycie kosztów stawiania i głównych reparacyj budynków kościelnych i parafialnych.

Art. II.

Fundusz zapasowy utworzonym będzie z datków uiszczanych przez parafian osobno dla każdego obywatela.

Art. III.

Datek parafialny winien uiszczać każdy parafianin bez różnicy płci od ukończonego 16go do ukończonego 60 roku życia, w rocznej ilości po 10 c. wal. austr.

Za bezwłasnowolnych są odpowiedzialni ich prawni zastępcy, za zostających w stosunku służbowym, ich chlebodawcy.

Art. IV.

Ubodzy datków parafialnych nie uiszczają.

Art. V.

Datki parafialne mają być ściągane corocznie przez organa, wybierające w gminie należytości pieniężne na cele gminne (§. 87. ust. gmin. z dnia 12. Sierpnia 1866).

Datki w miarę wpływania, mają być lokowane w jednej z kas oszczędności lub w innych zakładach kredytowych w kraju istniejących.

Art. VI.

Fundusz zapasowy o tyle użyty być może do pokrycia kosztów stawiania i głównych reparacyj budynków kościelnych i parafialnych właściwej parafii, o ile nie wystarczają środki wykazane w §§. 1. aż włącznie do 7. ustawy o konkurencji kościelnej z dnia 15. Sierpnia 1866 r.

Art. VII.

Uiszczanie datku parafialnego ustać może, gdy fundusz zapasowy wzrośnie do wysokości połowy kosztów potrzebnych na wystawienie budynków kościelnych i parafialnych, zastosowanych do potrzeb parafii.

Wyczerpany lub zmniejszony fundusz zapasowy ma być na nowo utworzony lub uzupełniony wznowionym datkiem parafialnym.

Art. VIII.

Komitet parafialny utworzony w myśl §. 13. ustawy o konkurencji kościelnej, zawiaduje funduszem zapasowym stosownie do powyższych postanowień, stanowi o zawieszeniu i nowem rozpoczęciu uiszczania datku parafialnego (art. VII.), oraz o uwolnieniu ubogich od tegoż uiszczania (art. IV.)

Art. IX.

Zażalenia lub odwołania się od uchwał komitetu w sprawach funduszu zapasowego, rozstrzyga polityczna władza powiatowa.

Art. X.

Mojemu Ministrowi Stanu polecam wykonanie tej ustawy.

Wiedeń dnia . . . . .

Sprawozdanie

komisji budżetowej o preliminarzach funduszu krajowego i domestykalnego na rok administracyjny 1867.

Wysoki Sejmie!

Preliminarz funduszu krajowego, Wysokiej Izbie przez Wydział krajowy przedłożony, nie wiele się różni od przeszłorocznego preliminarza rządowego. Nawet układ i terminologia, chociaż zmiana w nich jest bardzo pożądaną, zostały te same. Wszelako inaczej być nie mogło. Wiadomo bowiem, że Wydział odebrał fundusze i zakłady w swój zarząd dopiero pierwszych dni Października, nie stało więc czasu na dokładniejsze opracowanie preliminarza, zwłaszcza że zamknięcie rachunków z roku 1865, nie podobna było dotychczas nawet wygotować.

Stan majątku krajowego nie może przeto dokładnie być znany. Względem niektórych funduszków, jak n. p. ochotniczego z czasów wojny włoskiej, lub też funduszu na założenie domu obłąkanych, toczą się jeszcze z Rządem rokowania. Dochody z myta na drogach krajowych nie są ściśle obliczone, również nie ukończono jeszcze rachunków z Rządem względem sum, które za czasów administracji rządowej z funduszu krajowego, na cele preliminarzami krajowymi nie objęte, wydane zostały. Aby więc uchwały, jakie Wysoka Izba w majątku i dochodach kraju ma powziąć nie przesądzały prawom do dochodów i majątku preliminarzem nie objętych, komisya zaleca Wysokiej Izbie załączone pod ./ zastrzeżenie, które dla uchwał nad budżetami indemnizacyjnymi jest tem niezbędniejsze, ile że dotąd nie rozstrzygnięto, w jakich sumach Rząd i kraj do amortyzacji indemnizacji pańszczyźnianej przyczyniać się winni.

Zmiany w preliminarzu Wydziału przez komisję poczynione nie są liczne. Najważniejszą, a przeto na szczególną uwagę Wysokiej Izby zasługującą jest zmiana zrobiona w dziale III. wydatków na ubogich chorych, oszczędziłaby bowiem krajowi zaraz w następnym roku przeszło jednego centa od złt. austr. dodatku do podatków, zaś w latach późniejszych pozwoliłaby zmiejszyć dodatki o $4\frac{1}{2}$ centa, lub takowe na inne cele użyć. Ta zmiana jest powodem, że preliminarz komisji potrzebuje na pokrycie niedoboru o jednego centa mniej dodatku do podatków jak preliminarz Wydziału.

Komisya przynaglona wiadomością o rychłym zamknięciu tegorocznej sesji musiała poprzestać na układzie i porządku preliminarza Wydziału, ten więc podaje za podstawę do obrad, w sprawozdaniu zaś swoim ogranicza się po największej części tylko do zmian, jakie w preliminarzu Wydziału poczyniła.

Prezydujący
Leonard Weżyk.

Sprawozdawca
Zyblikiewicz.

/

Wysoki Sejm zechce uchwalić:

„Zanim Izba przystąpi do obrad nad preliminarzami funduszu krajowego i funduszków indemnizacyjnych, oświadcza ona, że uchwały jej nie mają w niczem przesądzać prawom, jakie kraj mieć może do majątku lub dochodów preliminarzami nie objętych.“

I.

**Preliminarz specjalny
funduszu krajowego
w ściślejszem znaczeniu.**

I.

Preliminary sketch
of the
theory of
the
infinite
series.

Pokrycie.

(Strona preliminarzu Wydziału 8., 10., 11.)

Od kapitału funduszu krajowego, 198758 zł. 35 cent. wynoszącego, a w papierach publicznych ulokowanego preliniuje Wydział krajowy odsetki w kwocie . . . . . 9924 zł.
powtóre z odnajmu ubikacyj sejmowych w czasie interwałów Sejmu . . . . . 306 „

Komisya wnosi, aby Wysoka Izba obie te pozycye, w łącznej sumie 10230 zł., w rubryce pokrycia na budżet przyjęła.

Potrzeby.

I.

Koszta Reprezentacyi krajowej.

A. Sejm krajowy (strona 12. do 14.).

Referent poseł Russocki.

Preliminarz Wydziału krajowego przyjmuje trzechmiesięczną kadencję Sejmu krajowego w r. 1867. Komisya sprawdzwszy i rozpoznawszy pojedyncze rubryki, wnosi ażeby na budżecie zamieścić:

1. Czyszn najmu sali i lokalności sejmowych	3000 zł. w. a.	
2. Koszta podróży posłów. Według Statutu krajowego wynosi liczba posłów 141, dla których stosownie do uchwały Wys. Sejmu, powziętej na 4tem posiedzeniu dnia 20. Kwietnia 1861. roku, postanowiono dyety, tudzież zwrot kosztów podróży, zatem dla 141 posłów wynoszą koszta te	6298 „	
3. Dyety dla 141 posłów	38070 „	
4. Spisywanie sprawozdań sejmowych	5400 „	
5. Koszta druków dla Sejmu	6600 „	
6. Urządzenie sali sejmowej	600 „	
7. Oświetlenie, pisarze, służba, opał i inne wydatki	4000 „	63968 zł. w. a.

B. Wydział krajowy (strona 15.).

1. Dla Marszałka krajowego	4200 zł. w. a.	
2. Dla sześciu Wydziałowych po 2100 zł.	12600 „	
3. Dla Zastępców	1200 „	18000 „ „
Potrzeby na Sejm i Wydział krajowy wynoszą razem		81968 zł. w. a.

II.

Koszta zarządu (strona 15. do 24.).

1. Płace urzędników, dyurnistów i służ	56295	zł. w. a.	
2. Emolumenta	820	"	
3. Zastugi	840	"	
4. Czynsz za pomieszkanie	6000	"	
5. Remuneracye: a) stałe	315	zł.	
b) dla tłumaczy	600	"	
	915	"	64.870 zł. w. a.

Wydział krajowy prelininuje nadto:

c) na remuneracye dla urzędników Wydziału kwotę . . . 1000 zł. w. a.

Z uwagi jednak, że wydatki te nie są stałe, ani też niezbędnne, lecz przypadkowe, a przeto ze sumy 30000 zł. na nieprzewidziane wypadki przeznaczonej pokryte być mogą, komisya wnosi, aby kwota 1000 zł. z rubryki tej wykreślona była.

6. Potrzeby kancelaryjne :

a) Wydawnictwo krajowych rozporządzeń	2000	zł. w. a.	
b) Sprawienie mebli	1200	"	
c) Potrzeby do pisania	800	"	
d) Papier do druków i druk potrzebnych ksiąg i wzorów	1000	"	
e) Oprawa druków	300	"	
f) Oświetlenie	400	"	
g) Opał	1200	"	
h) Uzupełnienie biblioteki Wydziału krajowego	600	"	7500 zł. w. a.

7. Dyety i koszta podróży. Przedłożenie Wydziału krajowego obejmuje sumę 2500 zł. w. a.; ze względu jednak, iż do sporządzenia inwentarzy i do skontrolowania kas zakładów częściowo wyręczać się można przez zaproszenie do tych czynności obywateli zamieszkałych w dotyczących miejscowościach, komisya wnosi przyjęcie na budżet kwoty . . . . . 1500 "

8. Pensye i zaopatrzenia	2803	"	
9. Dary z łaski	330	"	

Koszta zarządu wynoszą razem . . . . . 77003 zł. w. a.

III.

Koszta leczenia i zaopatrzenia chorych ubogich.

(Str. prelim. Wydziału krajowego 25.)

Referent p. Zyblikiewicz.

Na pielęgnowanie ubogich chorych prelininuje Wydział krajowy na stronie 25 . . 212000 zł.

Nadto znajdujemy na ubogich chorych w innych pozycjach następujące kwoty:

w przybliżeniu prelininowane:

1. Dla głównego szpitalu we Lwowie:

a) dla oddziału chorych	9321	"	
-----------------------------------	------	---	--

Kwota ta podana jest na stronie 52. preliminarza Wydziału jako ogólny niedobór, lecz w istocie przeznaczona jest ona na ubogich chorych miasta Lwowa.

- b) dla oddziału położnic na stronie 77 dodatek IV/2 . . . . . 101 zł.
 c) dla oddziału obłąkanych na stronie 91 dodatek IV/2. . . . . 107 „

2. Dla szpitalu św. Łazarza w Krakowie:

- a) dla oddziału chorych . . . . . 17879 „
 albowiem do sumy 19670 zł. tytułem „zwrotu od płacących“ na stronie 132. do-
 datek III/1 prelininowanej, wchodzi fundusz krajowy jako płacący z kwotą 17879 zł.
 b) dla oddziału położnic i podrzutków . . . . . 3873 „
 albowiem w sumie 4095 zł. tytułem „zwrotu od płacących“ na stronie 147. dodatek
 III/1 prelininowanej, mieści się fundusz krajowy w kwocie 3873 zł.

3. Dla szpitalu św. Ducha w Krakowie:

- a) dla oddziału syfilitycznych . . . . . 11465 „
 b) dla oddziału obłąkanych . . . . . 1798 „
 do sumy bowiem 14548 zł. dla syfilitycznych na stronie 158. dodatek II/1 i do sumy
 3495 zł. dla obłąkanych na stronie 168 dodatek II/1 tytułem płacących prelini-
 nowanej, miałyby fundusz krajowy przyczynić się kwotami 11465 zł. i 1798 zł.

Razem więc prelininowane są wydatki na ubogich chorych w sumie . . . . . 256544 zł.

Atoli obowiązek kraju pielęgnowania chorych ubogich, ustaje z końcem bieżącego roku, a prze-
 chodzi na gminy wiejskie, miejskie i na obszary dworskie. Dnia 1. Stycznia 1867. wchodzi bowiem
 w życie Ustawa gminna z dnia 12. Sierpnia 1866., która w § 35. stanowi:

„Rada (gminna) winna czuwać nad tem, aby ubodzy w miarę ustaw zaopatrzeni byli.

Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o po-
 trzebne środki, i może oznaczyć sposób ich użycia.“

Ustawa o swojszczyźnie z dnia 3. Grudnia 1863. l. 105 Dzien. pr. Państwa uzupełnia powyższe
 postanowienie, bo wskazuje w §. 24. miarę zaopatrzenia, którego ubodzy od gminy domagać się mogą.
 §. 24. brzmi:

„Zaopatrzenie ubogich, do którego gmina jest obowiązana, ogranicza się na dostarczenie
 potrzebnej subsystencji i na pielęgnowanie w razie zachorowania.“

Mimo tak oczewistego obowiązku gmin i obszarów dworskich do pielęgnowania swoich ubogich
 chorych, nie podobna sum powyższych z budżetu wykreślić, szpitale bowiem publiczne są obowiązane
 do przyjmowania każdego chorego, który się tylko zgłosi, a ponieważ odebranie kosztów za pielęgno-
 wanie chorego dłuższego czasu wymaga, przeto szpitale zostałyby bez środków pieniężnych, gdyby
 z funduszu krajowego zasilone nie zostały.

Lecz zdaniem komisji zmienić należy charakter tych wydatków, a mianowicie należy je zamienić
 na zaliczki dla gmin, tak iżby fundusz krajowy dostarczał szpitalom jak dotąd niezbędnych funduszy,
 lecz następnie takowe od gmin do zwrotu obowiązanych ściągali.

Zamieniwszy te wydatki na zaliczki, komisja mniema, iż prelininowana przez Wydział krajowy
 w rubryce III. suma 212000 zł. okaże się za wysoką, a to z powodu że wielu chorych, którzy dotąd
 za ubogich uchodzili, i na fundusz krajowy przekazywani byli, przy ściślejszej i zbyt interesowanej
 kontroli gmin okazały się dość zamożnymi, aby sami za siebie koszta choroby płacili; a powtóre, że
 Wydział krajowy w ciągu roku ściąganie od gmin dość znaczne kwoty, aby nimi potrzeby ostatnich
 miesięcy mógł opędzić. W szczególności komisja jest zdania, iż zaliczka 150000 zł. zamiast prelini-
 nowanych 212.000 zł. wystarczyć powinna.

Wszakże komisja zmieniając w mowie będące wydatki we wszystkich pozycjach preliminarza
 zaliczki, zmienia wysokość prelininowanych kwot w tej jednej tylko rubryce, to jest w rubryce III
 z 212000 zł. na 150000 zł. W innych pozycjach wyżej w ustępach 1., 2., 3. poszczególnionych
 zatrzymuje je w tych samych kwotach, jakie w preliminarzu Wydziału się znajdują.

Z tych powodów komisja wnosi, aby Wysoka Izba uchwalić raczyła:

1. Obowiązek funduszu krajowego pielęgnowania ubogich chorych ustaje, w moc ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866. z dniem 1. Stycznia 1867. roku, i przechodzi na gminy miejskie, wiejskie, tudzież na obszary dworskie.

2. Fundusz krajowy ponosić będzie nadal tylko kosztą pielęgnowania ubogich chorych, których należność do jednej lub drugiej kategorii gmin wykazać się nie da.

3. Zamiast preliminowanej przez Wydział krajowy w rubryce III. sumy 212000 zł., zamieszcza się na budżecie suma 150000 zł. jako zaliczka przez gminy za swoich ubogich chorych zwrócić się mająca. Wolno jednak Wydziałowi krajowemu z tej sumy bezzwrotne wydatki na ubogich, do żadnej gminy nie należących, tudzież zaległości tegoroczne opędzać.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na następną sesję Sejmu wygotował ustawę o ubogich i szpitalach publicznych.

Ostatni wniosek wymaga uzasadnienia.

Już ta jedna okoliczność, że dotychczasowe przepisy o nbogich są zbyt ogólne, i nie określają bliżej ich stosunku do gminy i do kraju, a zwłaszcza pod względem policyjnym przemawia za nową nstawą.

Co się zaś tycze szpitali publicznych, w których nbodzy najważniejsze zajmują miejsce, stosunek ich do kraju i do gmin polega na dorywczych i stosownie do okoliczności wydawanych rozporządzeniach ministerjalnych. Szpitale krakowskie i lwowskie przeszły już wprawdzie pod zarząd Wydziału krajowego, lecz podług aktu oddania Wydział zachować musi statuta, dyrektywy i normowane urządzenia tak długo, dopóki w drodze konstytucyjnej nie zostaną zmienione; a w rezultacie oddany został Wydziałowi zaledwie zarząd ekonomiczny, i to ograniczony, gdyż nawet zmian w należnościach za pielęgnowanie chorych bez przyzwolenia władz politycznych zaprowadzić nie może, ustawa więc porządkująca tak różnostronne stosunki jest nieodzowna.

Nareszcie zmieniając wydatki na nbogich chorych na proste zaliczki, potrzeba nporządkować sposób ściągania onych, w przeciwnym bowiem razie Wydział krajowy nie będzie w stanie stratom funduszu krajowego zapobiedz.

IV.

Koszta szczepienia ospy.

(Strona 27.)

Komisya jest za przyjęciem obu pozycyj:

1. Remuneracye dla pierwszego chirnrnga miejskiego za odświeżanie krowiauki	126 zł.
2. Koszta podróży i dyety	16000 „
Razem	16126 zł.

V.

Wydatki sanitarne.

(Strona 27.)

Komisya jest za przyjęciem sumy 8000 zł. tytułem kosztów podróży i dyet lekarskich z powodu czynności sanitarnych preliminowanej.

VI.

Zasiłki dla zakładów dobroczynnych.

(Strona 28.)

Referent p. Kozłowski.

1. Dla domu ubogich i sierot w Krakowie :

a) dla domu ubogich	3000 zł.
b) „ „ sierot	1500 „
c) na opał dla obudwóch	923 „
<hr/>	
Razem	5424 zł.

Komisya proponuje wykreślenie tej pozycyi z następujących powodów:

Na posiedzeniu 62. dnia 27. Marca 1866. polecił Wysoki Sejm, by Wydział krajowy sprawę dotacyi tych zakładów zbadał, i stosownie do sprawdzonego stanu rzeczy odpowiednie kroki przedsięwziął; w skutek tego polecenia zażądał Wydział krajowy wyjaśnień od c. k. Rządu, które też udzielone zostały. Z tych wyjaśnień okazuje się, iż do roku 1854. włącznie pobierały te zakłady zasiłek w kwocie powyżej wykazanej ze Skarbu Państwa, dopiero później poleciło Ministeryum przeniesienie tej pozycyi na fundusz krajowy, jak to uczyniono i z wieloma innymi wydatkami, które pod jakimkolwiek pozorem na fundusz krajowy zepchnąć się dało.

Dla wyświecenia, czy i od kogo ten zasiłek się należy, przymuszoną jest komisya budżetowa wykazać Wysokiej Izbie cały stan rzeczy. jaki jej z aktów tej sprawy dotyczących się przedstawił:

1. Dom ubogich i sierot, założonym i Towarzystwu Dobroczynności w Krakowie pod zarząd oddanym został uchwałą Izby Reprezentantów i rozporządzeniem Senatu rządzącego Rzeczypospolitej krakowskiej; mianowicie rozporządzeniem z 17. Stycznia 1817. r. wyznaczono pomieszczenie w gmachu zamku krakowskiego, w zatem gmachu używanym na cele państwowe ówczesnej Rzeczypospolitej krakowskiej. To prawo przysłuża temu zakładowi do dziś dnia, ile ze żadną ustawą w drodze kompetentnej odwołane nie została. W tymże gmachu wyrestaurowawszy go własnym kosztem pozostawał ten zakład po r. 1846., kiedy na wezwanie komendy wojskowej opuścić go był przymuszonym. Zarząd zakładu upominał się u Rządu o dostarczenie gmachu i zwrot kosztów na wyrestaurowanie poniesionych, lecz dotąd nie odniosły te upominania pożądanego skutku, tak iż zakład ten prośbę do Najjaśniejszego Pana zanieść był przymuszonym.

2. Na dotacyę tego zakładu przeznaczył Rząd ówczesny wszelkie fundusze istniejących w Krakowie i na przedmieściach domów ubóstwa z zastrzeżeniem, iż te fundusze mają na zawsze pod dozorem zwierzchności i administracyą rządową zostawać. (Dz. pr. Krak. ex 1817.)

Wyjaśnienie przez Rząd Wydziałowi krajowemu dane nie dostarczyło wykazu tych funduszków, to tylko jest pewnem, iż dochody z tych funduszków w znacznej części nie dochodzą swego przeznaczenia.

3. Na pokrycie zasiłku dla domu starców w kwocie 3000 zł., czyli złp. 12000, przeznaczyła Izba Reprezentantów i Senat rządzący połowę z dochodu loteryi liczbowej, która to dochód przez zakład pobierałym był aż po rok 1844., kiedy pozycya ta z powodu zniesienia loteryi liczbowej na budżet ogólny Państwa przeniesioną została.

4. Opał, na którego preliminarz 923 zł. wykazuje, pobieranym był na mocy rozporządzeń obowiązujących z kopalń i lasów rządowych w naturze. Dopiero rozporządzeniem Senatu z roku 1840. w celu uproszczenia manipulacji zamiast poboru w naturze, relutum podług cen fiskalnych na budżecie wydatków Rzeczypospolitej krakowskiej umieszczone zostało.

5. Rozporządzeniem Senatu rządzącego z dnia 14. Maja 1841. liczbą 1587 (Dziennik pr. Państwa ex 1841.) wydano przepisy, iż pewna liczba dzieci ubogich rodziców na koszt Skarbu Państwa utrzymywana być powinna. Fundusz publicznyłożył na tę rubrykę w ostatnich latach istnienia Rzeczypospolitej krakowskiej złp. 6000, którą to kwotę czyli zł. 1500, zrazu Skarb Państwa Austriackiego ponosił. później zaś na fundusz krajowy przeniesiono i w preliminarzu tegorocznym wykazano.

Z wykazanego dopiero co stanu rzeczy okazuje się, iż cała ta pozycja w moc ustaw ze Skarbu Państwa ponoszona była, do czego się też Skarb Państwa Austriackiego aż po rok 1854. zastosowywał. Dopiero w roku 1853. poleciło Ministerium, ażeby przy oddzieleniu majątku miasta Krakowa od majątku Rzeczypospolitej krakowskiej, z powodu, jakoby zakłady te tylko w interesie lokalnej dobroczynności istniały, Skarb Państwa nadal od ponoszenia tego wydatku uwolnionym został.

Gdy rokowania w sprawie oddziału majątku miasta nakazane, nie obiecywały szybkiego jej załatwienia, wezwał c. k. Rząd magistrat miasta Krakowa, ażeby zasitek ten z dochodów miejskich pokrytym został. Magistrat wykazał niemożność zadosyćczynienia temu wezwaniu, właśnie z tego powodu, iż rozdział majątków nie jest przeprowadzonym, a inne fundusze miasta ku temu byłyby niewystarczające.

Otóż Ministerium, nie chcąc by Skarb Państwa dalej ponosił ten wydatek, pomimo iż gmach, w którym te zakłady na mocy ustawy lokowane były, na cele państwowe użytym został i zostaje; pomimo iż Skarb Państwa pobiera dochody z kopalni węgla i lasów rządowych, które opału dostarczyć winne były; pomimo że fundusze, na których dotacja zakładów opartą była, w znacznej części w rękach Rządu zostają, lub przez Rząd windykowane być powinny, poleciło: by zasitek ten nadal nie ze Skarbu Państwa, lecz z funduszu krajowego ponoszonym był, co też aż dotąd miało miejsce. Wprawdzie zastrzegło Ministerium w r. 1856., iż ten zasitek tylko wtenczas ponoszonym być winien z funduszu krajowego, jeżeliby w skutku rozdziału majątku gminy miasta Krakowa i Skarbu Państwa, którego według twierdzenia Ministerium nawet przed upływem roku następnego nastąpić by mógł, się nie okazało, że wydatek ten z innych funduszy pokrytym być winien.

Już rok 11ty upływa a sprawa ta załatwioną nie jest, w skutek czego fundusz krajowy rubrykę tę dotąd pokrywał.

Gdy jednak rokowania przez Reprezentację miasta Krakowa podjęte i oświadczenia przez c. k. Rząd uczynione niewątpliwie oczekiwać każą, że sprawa ta w jak najkrótszym czasie załatwioną zostanie, przy czem zakładowi należny zasitek z tych źródeł dochodzić będzie, które w moc ustaw ku temu przeznaczone były, przeto czuła się komisya spowodowaną zalecić Wys. Izbie, by nadal dostarczanie tego zasiłku z funduszu krajowego ustało.

Oprócz tego wpłynęła i ta okoliczność na decyzję komisji, że z rachunków zawartych w roczniku Towarzystwa Dobroczynności Krakowskiego się okazało, iż dochody własne na utrzymanie tych zakładów przeznaczone nie tylko w latach ostatnich wystarczały, lecz suma dostarczanemu przez fundusz krajowy zasiłkowi prawie wyrównująca, jako remanent na rok następny przenoszona bywała, przeto odmówienie tego zasiłku na teraz istnieniu tych zakładów nie zagraża, kraj zaś i tak przeciążony dodatkami do podatków nie jest w możności przyczyniania się do rozszerzenia działalności, chociażby i tak pożytecznego zakładu; z tych więc powodów komisya budżetowa wnosi: Wys. Sejm uchwali:

a) Zasiłek dla domu ubogich i sierot w Krakowie, oraz na opał dla obudwóch, w łącznej sumie 5424 zł. dotychczas w zastępstwie skarbu Państwa dawany, od roku 1867. począwszy ustaje.

b) Wydziałowi krajowemu się poleca, ażeby względem zwrotu zaliczonej od roku 1855. na rzecz tych zakładów sumy stosowne kroki przedsięwziął.

2. Dla instytutu Sióstr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie . . . . . 158 zł.

Komisya proponuje przyjęcie tej pozycyi stale aż do odwołania, przez co znalazłyby załatwienie petycja przez przelożoną tegoż instytutu do Wys. Izby 27. Listopada b. r. do liczby 54/S. wniesiona a komisji budżetowej przekazana.

Razem . . . . . 158 zł.

VII.

Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego.

(Strona 29.)

Referent p. Kozłowski.

a) Stypendya:

Pozycyę 1. pod a) i b) w kwocie . . . . . 504 zł.

oraz pozycyę 2gą . . . . . 400 „

propunuje komisya do przyjęcie.

Pozycyę 3. Stypendya dla 10 uczniów szkoły rolniczej w Dublanach w kwocie 1000 „
komisya zaleca jednogłośnie do przyjęcia.

Lecz co do sposobu rozdawnictwa tych stypendyów dla Wydziału krajowego zastrzeżonego, podzielili się zdania komisji. Większość komisji wnosi, aby Wysoka Izba zatrzymała sposób rozdawnictwa używany za czasów rządowej administracji funduszu krajowego, który na tem się zasadzał, iż komitet Towarzystwa agronomicznego wskazywał Rządowi krajowemu na 10 stypendyów dziesięciu najgodniejszych uczniów dla rozdania im tychże stypendyów.

Mniejszość zaś komisji z czterech członków złożona była zdania, że rozdawnictwo przez Wysoką Izbę dla Wydziału krajowego zastrzeżone wykonywane być winno w ten sposób, jak tego Wydział krajowy przy rozdaniu stypendyów tegorocznych od komitetu Towarzystwa rolniczego wymagał, i do czego tenże komitet na przyszłość w części zastosować się z obowiązkał, mianowicie: ażeby w celu sumiennego rozdawnictwa, wszystkie podania ubiegających się kandydatów wraz z propozycyą dyrekeyi szkoły, powodami propozycyi i tabelą klasyfikacyjną przedkładane były.

b) Wsparcie dla instytutów.

Zasiłek dla szkoły rolniczej w Dublanach . . . . . 5000 „

Komisya zaleca jednomyślnie przyjęcie tej pozycyi, lecz co do nadzoru tak nad szkołą w Dublanach, jako też nad szkołą Czernichowską, zastrzeżonego dla Wydziału krajowego z powodu uchwalonego na przeszłej sesji dla nich wsparcia, podzielili się zdania w komisji.

Większość komisji wnosi, aby Wydziałowi służyło prawo li tylko nadzoru bez wdawania się w czynności zarządu szkoły, mniejszość zaś, z czterech członków złożona była tego zdania, iż zarezerwowany uchwałą Wys. Izby nadzór zwierzchniczy Wydziału krajowego w ten sposób ma być wykonywany, jak tego Wydział krajowy przy

Do przeniesienia 6904 zł.

Z przeniesienia 6904 zł.

rokowaniach w tym przedmiocie z komisji Tow. gosp. przedsięwziętych wymagał, mianowicie ażeby miał prawo: wglądać w stan szkoły przez delegowanc ku temu osoby; ażeby bez zezwolenia Wydziału nie mogła nastąpić żadna zmiana w organicznem urządzeniu szkoły; ażeby w razie nieporozumień co do praw i obowiązków gospodarstwa wzorowego w Dublanach względem szkoły, Wydział krajowy szkołę zastępywać miał prawo i obowiązek; ażeby bilans dochodów i rozchodów Wydziałowi krajowemu wraz z preliminarzem budżetu, oraz peryodycznie te wykazy przedkładane były, jakie ze względu na szkołę w Dublanach, w moc reskryptu ministeryalnego zasiłek ze Skarbu Państwa przyznającego, przez czas trwania tegoż zasiłku władzom rządowym przedkładane były. Mniejszość komisji wnosi zatem: Wys. Sejm uchwalić raczy: Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby unormowanie nadzoru zwierzchniczego nad szkołami rolniczymi w Dublanach i Czernichowie na tych podstawach przeprowadził, jakie przy dotychczasowych rokowaniach przez Wydział krajowy zajęte zostały.

5. Wsparcie dla zakładu głuchoniemych we Lwowie . . . . . 1050 „

Mniejszość komisji, z 4 członków złożona, wnosi: Wys. Sejm raczy uchwalić: Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby zażądał od zakładu głuchoniemych przedkładania sprawozdań i rachunków tak jak je Dyrekcya Wydziałowi stanowemu przedkładała.

6. Zasiłek dla teatru polskiego we Lwowie . . . . . 4200 „

Komisya proponuje pozycyę tę do przyjęcia; ze względu jednak, iż ze sprawozdania z czynności Wydziału krajowego się okazuje, iż tenże uznał, jako Władza kontraktem między Stanami a hr. Skarbkiem w ustępie 2. i 10. do kontroli teatru polskiego ustanowiona, że administracya fundacyi hr. Skarbka nie zupełnie odpowiada włożonemu następem 1. rzeczonogo kontraktu obowiązkowi utrzymywania „sceny dobrej,“ komisya wnosi: Wysoka Izba uchwali: „Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w drodze odpowiedniej fundacyę hr. Skarbka do dotrzymania przyjętego obowiązku utrzymywania „dobrej sceny polskiej“ zpowodował, w razie zaś niedotrzymania kontraktu fundusz krajowy od ponoszenia tego zasiłku na tak długo nwoolnił, dopóki zobowiązania przyjęte wykonane nie zostaną.

7. Zasiłek dla szkoły rolniczej w Dublanach . . . . . 5000 „

Komisya proponuje pozycyę tę do przyjęcia; ze względu zaś na petycyę komitetu Towarzystwa gosp. gal. do Wys. Izby wniesioną a komisji budżetowej przydzieloną wnosi: by suma ta w dwóch półrocznych ratach z góry, od dnia 1. Stycznia 1867. roku począwszy wypłacaną była.

Wnioski powzięte przez większość i mniejszość komisji co do pełnienia zwierzchniczego nadzoru nad szkołą Dublańską, uchwałą Wys. Izby Wydziałowi krajowemu przyznanego, przedkłada się Wys. Izbie w osobnych sprawozdaniach.

8. Zasiłek dla Towarzystwa muzycznego we Lwowie . . . . . 500 „
zaleca komisya do przyjęcia jako uchwałą Wys. Izby z dnia 26. Marca 1866. roku na lat 6 przyznany.

9. Zasiłek dla zakładu ciemnych we Lwowie . . . . . 500 „
zaleca komisya do przyjęcia.

10. Zasiłek dla komisji fizyograficznej w Krakowie . . . . . 1500 „
komisya zaleca do przyjęcia jako uchwałą na dniu 28. Marca 1866. przyznany.

11. Zasiłek dla teatru polskiego w Krakowie . . . . . 5000 „
zaleca komisya do przyjęcia jako uchwałą Izby z dnia 12. Kwietnia 1866. roku przyznany.

Pod tą samą datą zapadły uchwały pozycyi tej dotyczące, mianowicie:

- a) Sejm wyraża życzenie, ażeby c. k. Rząd zasiłek przez Sejm Rzeczypospolitej krakowskiej dla teatru polskiego w Krakowie wyznaczony, a przez Skarb Państwa aż do roku 1852. wypłacany, nadal uiszczać polecił;

Do przeniesienia 24654 zł.

Z przeniesienia 24654 zł.

- b) Wydziałowi krajowemu poleca się, ażeby sprawę zasiłku dla teatru polskiego, co do funduszków, na jakich opartym był, rozpoznał, i wszelkie kroki przedsięwziął, ażeby ten zasiłek swemu przeznaczeniu przywróconym został.

Pomimo usiłowań Wydziału krajowego nie mogła sprawa ta do końca być doprowadzoną z powodu, iż akta dotyczące zalegają w Ministerjum Stanu. Ponieważ na przyspieszeniu załatwienia tego przedmiotu wiele zależy, gdyż od tego zawisło uwolnienie funduszu krajowego od udzielania dalszych zaliczek dla teatru polskiego, wnosi komisya: Wys. Sejm uchwali:

- a) Sejm wyraża życzenie, by c. k. Rząd uiszczenie zasiłku przez Sejm Rzeczypospolitej krakowskiej dla teatru polskiego wyznaczonego, a przez Skarb Państwa po rok 1863. wypłacanego, przyspieszyć polecił.
- b) Wydziałowi krajowemu poleca się, odośnie do uchwały na dniu 12. Kwietnia 1866. roku powziętej, ażeby wszelkie ku przyspieszeniu i załatwieniu tej sprawy potrzebne kroki przedsięwziął.

W skutek wniesionych podań, mianowicie komitetu centralnego w Wiedniu dla wystawy paryskiej, tudzież dyrekcji c. k. Akademii technicznej we Lwowie. o udzielenie stypendyów na koszta podróży dla ludzi fachowych do zwiedzenia przyszłej wystawy paryskiej, z obowiązaniem tychże do przedłożenia sprawozdań, komisya wnosi, ze względu że zwiedzanie wystaw korzystnie wpływa na przemysł krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić na koszta wysłania ludzi fachowych na przyszłą wystawę paryską sumę . . . . . 1200 zł.
której nadanie Wydziałowi krajowemu zostawia się.

Razem . . . . . 2585 zł.

VIII.

Wydatki na restauracye i utrzymanie pomników historycznych.

(Stronica 31.)

Referent p. Polanowski.

Na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. Kwietnia 1866. preliminarz Wydział krajowy na utrzymanie i restauracye pomników historycznych, kwotę 6000 zł.

Z tej kwoty przeznaczają Wydział 3000 zł. na restauracyę rzeźb Wita Stwosza w wielkim ołtarzu kościoła Panny Maryi w Krakowie, albowiem Wysoki Sejm uchwalając na poprzedniej sesji na ten pomnik kwotę 5000 zł., polecił zarazem, aby 2000 zł. w roku 1866., zaś 3000 zł. w roku 1867. wypłacone były.

Ponieważ więc pozycya 3000 zł. zasadza się na powziętej już uchwale Wysokiej Izby, przeto na budżecie zamieszczona być winna.

Drugą połowę sumy 6000 zł. preliminarz Wydziału krajowego zamierza zatrzymać na nieprzewidziane dotąd restauracye pomników. Tymczasem komitet odnowienia pomników w kościele Żółkiewskim zaniósł do Wysokiego Sejmu prośbę o wsparcie. Już Wydział stanowy czuł się w roku 1823. obowiązany do utrzymywania tych pomników w dobrym stanie. Również i Wydział krajowy odezwą z dnia 12. Listopada 1861. roku upoważnił poniekąd komitet Żółkiewski, aby rachował na pomoc

z funduszu krajowego, a gdy powszechnie wiadomo, że kościół żółkiewski już prawie odnowiony, a zupełna jego restauracja tylko dla braku funduszy ukończona być nie może, przeto komisya wnosi:

aby Wysoka Izba na restauracye pomników kościoła żółkiewskiego kwotę 3000 zł. przeznaczyć raczyła.

Rozdzieliwszy preliminowaną na pomniki kwotę 6000 zł. na ołtarz Marjacki w Krakowie, tudzież na kościół w Żółkwie, nie zostałyby nic na nieprzewidziane wypadki, przeto komisya wnosi: aby Wysoka Izba na nieprzewidziane restauracye pomników historycznych kwotę 500 zł. przeznaczyć i w budżecie zamieścić raczyła.

IX.

Zwrot wsparcia dla głodową klęską w roku 1865. dotkniętych mieszkańców.

(Stronica 32.)

Komisya budżetowa wnosi przyjęcie tego działu w sumie 57500 zł.

X.

Kwaterunkowe dla żandarmeryi.

(Str. 32.)

Referent poseł Polanowski.

Komisya budżetowa, sprawdziwszy preliminarz Wydziału krajowego, znalazła że wszystkie pozycye w załącznikach, od 1. do 15. włącznie, są dokładnie obrachowane, i poleca Wysokiej Izbie przyjęcie tych 15tu pozycyj w łącznej sumie 11794 zł. Co do pozycyi 16tej: Najem pomieszkań i koszar, komisya znalazła mylkę w obrachowaniu czynszów dla 11. komendy c. k. żandarmeryi we Lwowie; a to przy obrachowaniu zwrotów za pomieszkanie (Quartierpaukhale), należących się funduszowi krajowemu z funduszu c. k. żandarmeryi:

Odtrącono za 3 rotmistrzów	945 zł.
należy się tylko za 1 rotmistrza	315 „
a zatem za wiele odtrącono	630 „
przeciwnie miasto odtrącić za 5 pomocników po 210 zł.	1050 „
odtrącono tylko za 3 po 210 zł.	630 „
a zatem odtrącono za mało o	420 „
ogółem więc odtrącono od czynszów za wiele 210 zł.	
Dodawszy do sumy	16394 „
ową sumę w ilości	210 „
16ta pozycya uczyni razem	19604 zł.

Tak powiększoną kwotę komisya Wysokiej Izbie do uchwalenia przedstawia.

Komisya budżetowa, mając sobie odstąpione przez Wysoką Izbę na dniu 29/11. 1866. do L. 73/S. podanie do Wydziału krajowego od c. k. Komendy żandarmeryi, tyczące się zakupu sprzętów i pościeli dla komendanta skrzydłowego w Tarnowie, znalazłszy to żądanie przepisami istniejącymi usprawiedliwione, wnosi:

Wysoka Izba uchwali (jako załącznik XVII.):

Odnosnie do podania 12tej c. k. Komendy żandarmeryi Nr. 974/2380 wypłacić z funduszu krajowego na sprzęty i pościel dla komendanta skrzydłowego w Tarnowie . . . . . 397 zł.

Rekapitulacya:

I. do XV.	11794 zł.
XVI.	1960 ½ „
XVII.	397 „
Razem	<u>31795 zł.</u>

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwali:

Przyjmuje się na budżet krajowy na kwaterunkowe żandarmeryi . . . . . 31795 zł.

XI.

Podatki i daniny.

(Str. 48.)

Komisya jest za przyjęciem pożyczki 695 zł. jako dostatecznie usprawiedliwionej.

XII.

D r o g i.

(Str. 49.)

Referent p. Ludwik Skrzyński.

W przedłożonym przez Wydział krajowy budżecie jest podana w pozycji pod l. XII. potrzeba na drogi w ogólnej sumie 200000 zł. w. a., z której prelininowano:

A. Na drogi krajowe . . . . . 185000 zł.

Z sumy tej przypada:

1. Na wydatki zarządu . . . . . 40000 zł.

2. Na wydatki dalszej budowy już istniejących dróg

krajowych . . . . . 50000 „

3. Na wydatki utrzymania dróg krajowych . . . . . 95000 „

Ogółem 185000 zł.

B. Na budowę dróg powiatowych, jako wsparcie . . . . . 5000 „

C. Na budowę dróg gminnych, jako wsparcie . . . . . 10000 „

Ogółem 200000 zł.

Do A. 1. Pozycja ta jest uzasadniona; przeto komisya wnosi, aby ją na budżecie zamieścić.

2. Komisya przekonawszy się z wykazów rządowych, iż z dróg, które uznane są już za krajowe, jest w okręgu administracyjnym Lwowskim nieukończonych 8³/₄ mili, a w okręgu administracyjnym Krakowskim niedokończone też są cztery drogi, jako to:

Droga z Krościeńka do Szczawnicy;

„ z Koniecznej przez Gorlice do Mszanki.;

„ z Brzeska do Sącza;

„ z Tarnowa przez Sącz do Nedec, na których znaczne budowy, mianowicie mostów, są potrzebne, uznała iż byłoby do życzenia, aby przynajmniej najpotrzebniejsze i najnaglesze roboty około tych dróg mogły być w przyszłym roku ukończone. Wnosi przeto komisya, by pozycę tę na budżecie zamieścić.

Do 3. Według wykazów rządowych jest dróg krajowych:

W okręgu administracyjnym Lwowskim	119 mil
„ „ „ Krakowskim	61½ „
	<u>Ogółem 180½ mil.</u>

Utrzymanie jednej mili drogi krajowej kosztowało w przecięciu:

W okręgu adminiistracyjnym Lwowskim	1244 zł.
„ „ „ Krakowskim	1008 „

Na podstawie tej obliczony całkowity wydatek na utrzymanie dróg krajowych wynosi:

W okręgu administracyjnym Lwowskim	148036 zł.
„ „ „ Krakowskim	61992 „
	<u>Ogółem 210028 zł.</u>

Czysty dochód z myta i przewozów na drogach krajowych przynosi:

W okręgu adm. Lwowskim . . . . . 98054 zł. 64 ct.

W okręgu adm. Krakowskim, według preliminarza na rok 1867., przedłożonego przez komisję Namiestnictwa w Krakowie . . . . . 22660 „ 16 „

Razem . . . 120714 zł. 80 ct.

którą to sumę przychodu, przeznaczzonego na utrzymanie dróg krajowych, strąciwszy z wyżej podanej sumy wydatków, okazuje się przewyżka wydatków w kwocie 89.313 zł. 20 ct., która z funduszu krajowego pokrytą być ma.

Zważywszy jednak, iż koszt utrzymania przez ekskamierowanie i uznanie za drogę krajową gościńca prusko-szląskiego — z Krakowa przez Poręby do Chełmka w długości siedmiu mil zwiększyły się, a w preliminowanym dochodzie z rogatki okazać się może niedobór, uznała komisya, iż położona przez Wydział kwota 95000 zł. jest uzasadnioną, a przeto wnosi komisya, aby ją w budżecie przyjąć.

Do B. i C. Zważywszy, iż już dla ułatwienia komunikacji z drogami żelaznymi i prowadzającymi do nich gościńcami, potrzeba będzie w wielu okolicach nowych dróg powiatowych i gminnych, a prztem mając to na uwadze, iż szczególnie w początkach nowej organizacji będą tak dla powiatu, jak i dla gminy nieraz zbyt uciążliwe koszty tej budowy — uznała komisya, iż preliminowane na subwencyonowanie budowy dróg powiatowych i gminnych kwoty są uzasadnione; a przeto wnosi, aby je na budżecie zamieścić.

Komisya poczytuje sobie za obowiązek zwrócić uwagę na to, iż podane w sumarycznych wykazach rządowych wydatki na utrzymanie dróg krajowych przechodzą przy wielu z nich miarę rzeczywistych potrzeb, co już z porównawczego zestawienia tychże wydatków okazuje się, tak n. p. kosztuje utrzymanie jednej mili drogi:

w okręgu adm. Lwowskim	}	Jarosławsko-Belzeckiej	2590 zł.
		Przemysko-Sanockiej	2400 „
		Lwowsko-Rohatyńskiej	1898 „
		Halicko-Siwkowskiej	382 „
		Okopy-Mielnicki	420 „

w okręgu adm. Krakowskim	}	Proszowsko-Barańskiej	1800 zł.
		Krakowsko-Mogilskiej	1500 „
		Konieczna-Mszańskiej	700 „

Komisya przeto sądzi, iż w tej rubryce wydatków znaczna oszczędność osiągnąć by się dała. A jeżeli mimo to wnosi, by preliminowana na utrzymanie dróg krajowych kwota przyjęta była w budżecie, to czyni to raz dla tego, iż nie mając przedłożonych sobie szczegółowych i dokładnych rachunków drogowych, nie miała pewnej podstawy do oznaczenia cyfry możebnych oszczędności; a powtóre, i to głównie dla tego, iż ma wszelką nadzieję, że oszczędność wskazana osiągnięta zostanie, skoro w moc Ustawy drogowej z dnia 18. Sierpnia 1866. r., zupełny zarząd dróg krajowych na Wydział krajowy przyjdzie, a przeto i nominacya urzędników drogowych, z nchyleniem prowizorycznie przyjętych, a z Ustawą niezgodnych zastrzeżeń, do Wydziału krajowego należyć będzie.

Komisya widzi też potrzebę wyrazić tu życzenie, aby Wydział krajowy w dopełnieniu polecenia danego mu uchwałą Wysokiego Sejmu na przeszłorocznem posiedzeniu zapadła, starał się według możności przyspieszyć i do pożądanego skutku doprowadzić rozpoczęte z Wysokim Rządem rokowania o zwrot wypłaconej w latach ubiegłych z funduszu krajowego zaliczki na budowę dróg krajowych w ogólnej kwocie 22.719 zł. w. a.

XIII.

Budowy wodne.

(Strona 49.)

Wydział krajowy na budowy wodne nic nie preliminuje.

XIV.

Różne przypadkowe.

(Strona 49.)

Komisya jest za przyjęciem sumy 30.300 złr. jako należycie uzasadnionej.

Preliminarze specjalne.

1. Funduszu szpitalu głównego we Lwowie.
(Strona 52. preliminarz Wydziału krajowego.)
2. Funduszu położnic.
(Strona 74.)
3. Funduszu obłąkanych.
(Strona 88.)
4. Funduszu podrzutek.
(Strona 104.)
Referent Zyblikiewicz.
5. Funduszu policyjnego.
(Strona 114.)
Referent poseł Bocheński.
6. Funduszu szpitalu św. Łazarza w Krakowie.
  - a) Oddział chorych.
(Strona 128.)
  - b) Oddział położnic i podrzutek.
(Strona 146.)
7. Funduszu szpitalu św. Ducha.
  - a) Oddział syfilitycznych.
(Strona 156.)
  - b) Oddział obłąkanych.
(Strona 166.)*Referent Zyblikiewicz.*

Komisya nie mając powodów do zmiany preliminarzy powyższych, przez Wydział krajowy przedłożonych, wnosi:

aby Wysoka Izba takowe wedle projektu Wydziału krajowego przyjąć zechciała.

Preliminarz specjalny funduszu domestykalnego.

Komisya wnosi: aby go Wysoka Izba wedle projektu Wydziału krajowego uchwalić raczyła.

Preliminarz sumaryczny pokrycia i potrzeb funduszu krajowego.

Wysoka Izba zechce przyjąć następujący sumaryczny preliminarz pokrycia i potrzeb funduszu krajowego:

Pokrycie.

A.

Fundusz krajowy w ścisłym znaczeniu:

Dochody własne . . . . . 10230 zł.

B.

Fundusz krajowy w obszerniejszym znaczeniu:

1. Główny szpital we Lwowie:

a) oddział chorych	74013	złr.	
b) „ położnic	569	„	
c) „ obłąkanych	7117	„	81699 zł.

2. Zakład podrzutek . . . . . 2000 „

3. Fundusz policyi krajowej . . . . . 6344 „

4. Szpital św. Łazarza w Krakowie:

a) oddział chorych	38417	zł.	
b) „ położnic i podrzutek	13672	„	52089 „

5. Szpital św. Ducha w Krakowie:

a) oddział obłąkanych	3794	zł.	
b) „ syfilitycznych	14935	„	18729 „

Suma pokrycia . . . 171091 zł.

Potrzeby.

A.

Fundusz krajowy w ścisłym znaczeniu:

I. Koszta Reprezentacyi kraju	81968	zł.	
II. „ zarządu	77003	„	
III. „ leczenia i zaopatrzenia chorych ubogich	150000	„	
IV. „ szczepienia ospy	16126	„	
V. Wydatki sanitarne	8000	„	
VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynnych	158	„	
VII. „ dla zakładów naukowych i wychowania publicznego	25854	„	
VIII. Wydatki na restauracyę i utrzymanie pomników historycznych	6500	„	
IX. Zwrot wsparcia dla głodem klęską w r. 1865. dotkniętych mieszkańców	57500	„	
X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi	31795	„	
XI. Podatki i daniny	695	„	
XII. Drogi krajowe	200000	„	
XIII. Budowy wodne	—	„	
XIV. Różne przypadkowe	30300	„	685899 zł.

B.

Fundusz krajowy w obszerniejszym znaczeniu:

1. Szpital główny we Lwowie:

a) oddział chorych	83334	zł.	
b) „ położnic	5345	„	
c) „ obłąkanych	37912	„	126591 zł.

2. Zakład podrzutek . . . . . 84963 „

3. Fundusz policyi krajowej . . . . . 7673 „

do przeniesienia . . . 905126 „

do przeniesienia . . . 905126 zł.

4. Szpital św. Łazarza w Krakowie:

a) oddział chorych	31686 zł.	
b) „ położnic i podrzutek	39757 zł.	71443 „

5. Szpital św. Ducha w Krakowie:

a) oddział syfilitycznych	17892 zł.	
b) „ obłąkanych	9885 „	27777 „

Suma potrzeb . . . . . 1004346 zł.

W porównaniu z sumą pokrycia . . . . . 171091 „

Okazuje się niedobór . . . . . 833255 zł.

Niedobór ten pokryć należy dodatkami do podatków stałych. Jeden cent dodatku do złotego austriackiego przynosi 59389 zł.; na pokrycie więc niedoboru 833255 zł. potrzeba dodatku po 14¹/₂ centów od każdego złotego austriackiego.

Komisya przeto przedkłada Wysokiej Izbie do uchwalenia następujące wnioski:

„Uchwała finansowa o pokrycie niedoboru funduszu krajowego na rok administracyjny 1867.:

I. Na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w roku administracyjnym 1867., uchwała Sejm dodatki do podatków stałych z dodatkiem ¹/₃ części, po 14¹/₂ centów od każdego złotego austriackiego.

II. Upoważnia się Wydział krajowy wyjątkowo na rok 1867, do przenoszenia oszczędności jednej rubryki na potrzeby rubryki innej.

(Faint, mostly illegible table content, likely a continuation of financial data or a list of items.)

Alegat XII.

Sprawozdanie

komisyi do zbadania czynności Wydziału krajowego.

Komisyja zastanawiając się nad danem jej przez Wysoki Sejm poleceniem, i pierwszy raz powołana do zbadania czynności Wydziału krajowego, nie mogła nie wnikać także w naturę, skład i pochodzenie tej nowej Władzy, aby rozpoznać, w jakich się ona warunkach znajduje, i jakie w wykonaniu swego zadania napotyka trudności.— Po tym dopiero ogólnym poglądzie, można sobie dojrzałe wyrobić zdanie o granicach, w jakich krytyczny rozbiór czynności Wydziału krajowego przynajmniej na ten pierwszy raz pozostać powinien.

Wydział krajowy co do swojego pochodzenia, zadania i funkcji, jakie w organizmie administracyi krajowej odbywać ma, jest Władzą nie tylko nową w naszym kraju, ale dotąd po za granicami Państwa Austryackiego niezastowaną; modły więc doskonalszej, do jakiejby się odwołać w tym względzie można, nigdzie nie ma. Czas dopiero i doświadczenie wskazać mogą właściwe Wydziału krajowego we wszystkich kierunkach postępowanie.

I rzeczywiście Władza z pomiędzy członków ciała prawodawczego wybrana, będąca częściowo Władzą administracyjną i wykonawczą bez egzekutywy, częściowo ciałem kontrolującym a wreszcie i komisją przygotowującą wnioski prawodawcze nie istnieje nigdzie; — torować więc sobie musi drogę wśród zawał starych ale silnych jeszcze starością swoją. — Cóż dziwnego, że pochod i obroty tej Władzy zdają się niekiedy powolne, niekiedy niepewne.

Kiedy w Anglii, gdzie najdojrzałego sądu o systemie reprezentacyjnym szukać należy, przyjęto zasadę, że ciała prawodawcze ani same, ani przez swoje delegacje administrować nie powinny, bo do tego potrzeba ludzi specjalnie na administratorów ukształconych, i na których w obec Władzy ich mianującej cała ciężar bezpośrednio powinna odpowiedzialność; kiedy się tamże przekonano, że ciała obradujące ani takich zdolności rozpoznać i wyszukać nie są w stanie, a działając często pod wpływem chwilowym innemi względami niż ścisłą potrzebą służby przy wyborze kierować się zwykły, — ustawa łutowa jak żeby zadaniem jej było we wszystkich wyobrażeniach i praktykach największy zaprowadzić zamęt, tworzy ciało z wyborów pochodzące, daje temu ciału jak się już rzekło część władzy administracyjnej, wkłada na nie obowiązek komisji legislacyjnej, i dodaje do tego niepospolite zadanie zarządzania jednemi zakładami, kontrolowania zarządu drugich, nadzorowania Rad powiatowych i gminnych po całym kraju.

W innych krajach w przejściu z absolutyzmu do formy konstytucyjnej, dla kontroli władz i zasięgania opinii i światła urządzonych, powoływano ciała doradcze z wyborów pochodzące, te dawały swoje opinie, administracya jednak rzeczywista zostawała w ręku rządu wraz z egzekutywą i wraz z odpowiedzialnością sprawującego urząd względem przełożonej zwierzchności.

Niedojrzałemu, nie całkowitemu i uboczne swoje cele mającemu niemieckiemu liberalizmowi, zawdzięczamy tę sztuczną instytucję, jak mu zawdzięczamy nasze prawa wyborcze, nasze kurye, koła i kółka, nasz sposób wybierania do Sejmu i do Wydziału, do pełnych i do szczeplejszych Rad Państwa.

Czyż jednak z tego pomieszczenia funkcji, zadań i nagromadzenia zajęć wnosić należy, że Wydział krajowy nie jest dla kraju użyteczną i potrzebną instytucją? bynajmniej; bo po rządach absolutnych,

zakrywających wszelkie działanie przed oczyma rządzonych, — po rządach, które zarządzały wszystkim bez udziału kraju, każda władza z kraju wyszła i z krajowych żywiołów złożona, jest dobrodziejstwem, bo w każdym razie jest środkiem rozpatrzenia się w sprawach krajowych, w majątku krajowym, rozdarcia tajemnicy biurowej i odkrycia wszystkich nadużyć i błędów kosztem kraju opłacanych a obracania na korzyść kraju zasobów krajowych.

Do tych trudności dla Wydziału krajowego, o których wyżej, nie mało jeszcze innych z natury i ze składu tej władzy wynika — pomijając już to, że dla członków Wydziału z wyboru pochodzących nie ma żadnej hierarchii podporządkowania i bezpośredniej odpowiedzialności, mimo że zadanie ich daje im cechę urzędników, chociaż nimi nie są, to sam podział pracy według pewnych departamentów jest nie małą trudnością.

Ze Sejmu wychodzi sześciu posłów do Wydziału, i kiedy w dobrze urządzonej administracji z największą uwagą i oględnością dobiera się ludzi specjalnych do każdej gałęzi administracyjnej, tu sześciu posłów odbiera sześć departamentów, i lubo Sejm nie jest w stanie dobierać specjalności, ale się często innymi powoduje względami, tych sześciu musi między sobą sześć departamentów podzielić, chociażby między nimi nie było dostatecznej ilości specjalnie wykształconych ludzi.

Trudność wyboru dla Sejmu a trudność podolania zadaniu i tem się jeszcze zwiększa, że członkowie Wydziału krajowego są referentami w kwestyach specjalnych do ich departamentów należących. Zdaje się komisyi, że przy mnożących się czynnościach Wydziału krajowego, przy niepodobiestwie, aby Sejm trafnie mógł do wszystkich departamentów właściwych członków Wydziału wybierać, praktyka ta nie będzie mogła być utrzymana, że raczej powinni być referenci do spraw poszczególnych między fachowymi ludźmi przez Wydział mianowani, a Wydział krajowy gremialnie nad sprawami by obradował i uchwały wydawał.

Do takiego załatwiania spraw Wydziałowi krajowemu powierzonych, zdalby się każdy rozsądny i rzeczy krajowe znający poseł. Tę jedną uwagę co do sposobu wprowadzania i załatwiania spraw, komisyja pod rozwagę Wydziału podaje.

Każdego, kto się nad sposobem wybierania Wydziału krajowego zastanowi, uderzać musi okoliczność, że wybór z Sejmu sześciu członków, rozmaitych usposobień, opinij, wyobrażeń i zdolności z dodaniem mu przewodnika przez koronę mianowanego, żadną miarą jednolitości kierunku przypuszczać nie pozwala. Nie jest to ministerstwo, które przez jednego człowieka powołane składa się z ludzi jedne pewne zasady wyznających, za jednym i pewnym idących kierunkiem i dzielących odpowiedzialność za prowadzenie rzeczy.

Pomijając już chwiejność opinii publicznej od tylu wpływów zależnej, nie znajdzie się zapewne nigdy taki z wyborów pochodzący Wydział, którego by wszyscy członkowie w kwestyach i chwilach najżywiej opinią publiczną zajmujących jedno i to samo mieli zdanie, niebezpiecznym więc dla tej mało jeszcze ustalonej władzy, a dla spraw jej powierzonych szkodliwym by było żądać od Wydziału krajowego, aby stawał niejako na czele opinii publicznej, i ogólnym sprawom nadawał kierunek.

Wydział krajowy jest według §. 11. Stat. kraj. zawiadowczym i wykonawczym organem Reprezentacji krajowej, §§. 26 i następne określają ściśle granice działania Wydziału krajowego, instrukcyja zaś, na ostatniej sesyi sejmowej dla Wydziału krajowego wydana, jest owych §§ów uzupełnieniem.

Najważniejszymi czynnościami Wydziału krajowego są sprawowanie czynności administracyjnych w pewnych przekazanych mu przedmiotach, przeprowadzenie wykonalnych uchwał sejmowych i branie pod obradę przygotowaną dla Sejmu wniosków w sprawach krajowych, bądź za zleceniem Sejmu, bądź z własnego popędu, — nadmienimy tu jeszcze, że §. 43. brzmi jak następuje:

„Wydział krajowy tylko z Sejmem, z którego wyszedł, znosić się może, i wydawać ogłoszenia tylko w sprawach administracyjnych jemu przekazanych.“

W tych też granicach pozostał obecny Wydział krajowy.

W ogólnym poglądzie na czynności Wydziału krajowego ta jeszcze okoliczność podniesioną być winna, że Wydział krajowy nie przejął dotąd tych wszystkich spraw, które w zakres jego działalności wchodzi. Po odebraniu dopiero wszystkich funduszków krajowych w swój zarząd, po przeprowadzeniu przyszłej organizacji rad gminnych i powiatowych, rozwinie się całe zadanie Wydziału krajowego.

Nadmienimy tu tylko, że ustawa o Radach powiatowych zawiera 12 §§ów, w których udział Wydziału krajowego w sprawach Rad powiatowych jest potrzebny, toż i w sprawach gminnych jest odwołanie się do Wydziału krajowego. Wątpliwości więc nie podpada, że ważniejsze jeszcze niż dotąd i

liczne czynności czekają Wydziału krajowego. Ze stosunków dopiero z władzami autonomicznymi okaże się, czem Wydział krajowy w organizmie kraju być powinien, dzisiaj działanie jego jest cząstkowe, wtedy okaże się, w jaki sposób funkcje, jakie prawodawca Wydziałowi krajowemu powierzył, mogą być z korzyścią dla kraju wykonywane, wtedy dojrzałszy o samej instytucji i o jej prowadzeniu sąd wydać będzie można — wtedy dopiero Sejm może być powołany do wskazania właściwego dla Wydziału krajowego postępowania.

Na poparcie zdania komisji, jak trudno jest Wydziałowi krajowemu zdobyć sobie stanowisko, które mu ustawa przyznaje, dosyć wskazać na sposób i warunki, w których fundusze przechodzą w zarząd Wydziału. Statut krajowy, a zatem ustawa obowiązująca, najwyraźniej nakłada na Sejm obowiązek utrzymania majątku krajowego, będącego wedle pochodzenia jego lub przeznaczenia własnością kraju. Wydział zaś krajowy jest wedle tejże ustawy organem zawiadowczym i wykonawczym Reprezentacji, i sprawuje, jak mówi ustawa, zwyczajne czynności administracyjne, odnoszące się do majątku krajowego, funduszków krajowych i zakładów. W całej wreszcie rzeczonyj ustawie nie ma wzmianki o warunkach, pod jakimi te właśnie fundusze i zakłady pod zarząd Wydziału krajowego przejść mają, z czego by wnosić można, że warunków nstawa nie przypuszczała; pomimo to poprzednie ministerstwo potrafiło takie stawiać warunki, pod którymi, jak Wysokiej Izbie z przeszłorocznych sprawozdań wiadomo, Wydział krajowy tychże funduszków odebrać nie mógł. Obecne zaś ministerstwo, jakkolwiek innym idąc torem, i zgadzając się na sumienne zastosowanie nadanych swobód, weszło także na drogą rokowań i warunków, a przejście czynności administracyjnych na Wydział krajowy nastąpiło w skutku porozumienia się układu i ustępstw wzajemnych, ułatwionych bezsprzecznie usposobieniem chętnym i sprawiedliwym obranego do tej czynności ze strony rządu pośrednika.

Dowód, że oddanie tych czynności Wydziałowi krajowemu nie jest prostym wykonaniem bezwarunkowej ustawy, ale warunkowym układem, znajduje się w reskrypcie Namiestnictwa sprawę tę regulującym.

Wydział krajowy słusznie upatrując, że odebranie funduszków krajowych nawet w tych warunkach jest dla kraju korzyścią i w wykonaniu danego mu polecenia, przystąpił do odbioru, co wszakże ani odmienia ani zmniejsza praw Reprezentacji krajowej, w tym względzie statutem krajowem jej przyznanych. Z takim też zastrzeżeniem fundusze i zakłady przez Wydział odebrane zostały.

Instrukcja na ostatniej sesji sejmowej wydana, ma według zdania samego Wydziału niedostatki i opuszczenia, za które Wydział odpowiedzialnym nie jest, które wypełnić i tym sposobem lepszą organizację w Wydziale zaprowadzić wypadnie.

Jeśli tedy rozważymy nowość i trudność zadania, jeżeli rozważymy ilość na Wydziale ciężących spraw i przyszłe o wiele cięższe, jakie go czekają, jeżeli dodamy więcej jak skromne uposażenie członków Wydziału krajowego, połączone z obowiązkiem stałego zamieszkania we Lwowie, uznać winniśmy zamiłowanie spraw krajowych w tych, którzy z zaniedbaniem innych swoich zajęć, siły i czas swój na tem stanowisku poświęcają.

Na tem zamykając ogólny pogląd na Wydział krajowy, jako na instytucję do tak wielkiego znaczenia w organizacji kraju powołaną, przechodzimy do właściwego zadania komisji, zatrzymując się tylko nad przedmiotami, na szczególną uwagę Wysokiej Izby zasługującymi.

Główną czynnością Wydziału krajowego w zakresie administracyjnym, było w ciągu ubiegającego roku, odebranie w zarząd Reprezentacji krajowej, funduszu krajowego i zakładów krajowych.

Przy rokowaniach podjętych na nowo w skutek uchwały sejmowej z dnia 23. Stycznia 1866 nie zostały uchylone wszystkie różnice zachodzące między zapatrywaniem się Wydziału krajowego a zapatrywaniem się Rządu tak pod względem ograniczeń władzy administracyjnej, od których przyjęcia Rząd zawisłem czynił oddanie funduszu i zakładów, jako też pod względem właściwości niektórych funduszków, które dotąd jeszcze Wydziałowi krajowemu nie zostały oddane, pomimo iż w myśl statutu krajowego należą pod zarząd Reprezentacji krajowej.

Rząd odstąpił od wymagania, aby od orzeczeń Wydziału krajowego dopuszczone były rekursa do ministerstwa, ale nie odstąpił od wymagania, aby Wydział krajowy przy zarządzie zakładów niewątpliwie krajowych, jakimi są domy obłąkanych i położnic, zachował obecne dyrektywy i unormowane urządzenia, dopóki takowe nie zostaną w drodze konstytucyjnej zmienione, a zmiany dyrektyw i norm we właściwych szpitalach, to jest w oddziałach dla chorych we Lwowie i w Krakowie wprowadzał tylko za poprzednim porozumieniem się z Rządem.

Wydawanie dyrektyw i normowanie urzędzeń, o ile takowe nie zmieniają celu i przeznaczenia zakładów, jest niewątpliwie atrybucją tej Władzy, która zarząd sprawuje. Moc wydawania dyrektyw i norm, obejmuje bezsprzecznie także moc zmieniania tych, które istnieją. Zobowiązanie więc Władzy mającej sprawować zarząd do zachowania istniejących dyrektyw i norm, jest ograniczeniem, które z pojęciem zarządu pogodzić się nie daje. Ztąd więc wypływa dla Wydziału krajowego obowiązek poczynienia na właściwej drodze kroków do zmiany tych dyrektyw, które swobodnie jego działanie krepują, a mianowicie zażądania od Sejmu odpowiedniego upoważnienia.

O funduszu powstałym z loteryi Państwowej w r. 1862 a przez Najjaśniejszego Pana przeznaczonym na budowę nowego domu obłąkanych, Wydział krajowy donosi Sejmowi, iż takowego nie odebrano, ponieważ nie został wcielonym do majątku szpitalu głównego. Fundusz w mowie będący nie jest przeznaczony na zapomożenie majątku szpitalu głównego, ale na zapomożenie funduszu domu obłąkanych, który od dawna już posiada swój własny, i od majątku szpitalu głównego odrębny majątek. Fundusz pozostały z loteryi nie powinien przeto nigdy być wcielonym do majątku szpitalowego. Jest on niewątpliwie już od r. 1862 w moc najwyższego postanowienia z dnia 23. Kwietnia 1860 własnością domu obłąkanych i powinien być wraz z całym tego zakładu majątkiem być oddanym w zarząd Reprezentacyi krajowej. Fundusz z loteryi zebrany wynosił w r. 1862 przeszło 280.000 złr.

Zastrzeżenia co do innych szpitalów przy rokowaniach umówione, mają ważność tylko tymczasową. W zakładach tych, które są uznane jako miejscowe, to jest gminne, z wejściem w życie ustawy o gminach, równie zakres wpływu rządowego jak niemniej zakres wpływu Reprezentacyi krajowej na te zakłady, koniecznej zmianie ulegną.

Według §. 20. Statutu krajowego pochodzenie lub przeznaczenie funduszu rozstrzyga o tem, czy pewien fundusz ma być zaliczonym do majątku krajowego, którego zarząd należy do Reprezentacyi krajowej.

Kultura krajowa położona jest w §. 18. Statutu krajowego na pierwszym miejscu między sprawami krajowemi. Bez wątpienia więc fundusz kultury krajowej już ze względu na jego przeznaczenie należy do majątku krajowego, i jako taki winien przejść pod zarząd Reprezentacyi krajowej.

Sprawa względem zaliczek udzielonych na budowę dróg nie jest jeszcze załatwioną. Po objęciu zarządu dróg w skutek sankcyonowanej już nowej ustawy, będzie rzeczą Wydziału krajowego rzecz tę ostatecznie wyświecić.

Co do funduszy stypendyjnych już po przedłożeniu przez Wydział krajowy sprawozdania, Prezydium Namiestnictwa odezwą z dnia 12. b. m. L. 9469/pr. uwiadamia, iż według reskryptu ministerjalnego z dnia 27. Września b. r. L. 5358 Minister Stanu w wywodach Delegatów Wydziału krajowego zawartych w protokole z dnia 12. Lipca b. r. nie widzi dostatecznego uzasadnienia windykowanego na rzecz kraju prawa własności funduszy stypendyjnych, ani prawa rozdawnictwa tychże, tam przynajmniej, gdzie takowe jest zastrzeżone Władzom rządowym *titulo juris publici*. Wszelako p. Minister Stanu zezwala, ażeby w drodze koncesyi, jednakże z zastrzeżeniem stanowiska prawnego, przyjąć na przyszłość co do wykonywania prawa rozdawnictwa wspomnianych stypendyów fundacyjnych normę proponowaną przez pp. Zastępców Wydziału krajowego, ażeby przeto rozdawnictwo stypendyów względem których takowe jest zastrzeżeniem c. k. Władzom *titulo juris privati*, t. j. z mocy wyraźnego postanowienia prywatnego fundatora, pozostało i nadal przy c. k. Władzach, gdzie zaś c. k. Władze wykonują to prawo *titulo juris publici*, żeby zostało przeniesionem na Wydział krajowy, jeżeli co do jednej lub drugiej fundacyi szczególne nie zachodzą trudności.

Minister zastrzegł sobie ostateczną decyzję co do pojedynczych fundacyj, oświadczając jednak już teraz, że w razie przeniesienia prawa rozdawnictwa na Wydział krajowy, akta fundacyjne, przynajmniej to prawo c. k. Władzom *titulo juris publici*, będą musiały ulegz poprzednio stosownej zmianie.

Prezydium proponuje, żeby rokowanie komisyjne w tym względzie po zamknięciu sesyi sejmowej rozpocząć.

Takie ustępstwo w obec postępowania dawnego ministerstwa na rzecz Wydziału krajowego, mimo zastrzeżenia zasadniczego ze strony Rządu, zasługuje na uznanie.

Winna komisya nadmienić, że w sprawozdaniu o funduszu pomnika Kościuszki zachodzą pewne niedokładności równie co do pochodzenia funduszu tego, jak i co do jego wysokości, co łatwo sprostować zawezwawszy do tego komitet opiekujący się bezprzerwanie pomnikiem tym od lat 46ciu.

Komisyja wstrzymuje się od stawiania już teraz wniosków w celu ostatecznego załatwienia kwestyj tu podniesionych a wynikłych z odbioru funduszków i zakładów krajowych, pozostawiając w tym względzie inicjatywę Wydziałowi krajowemu, który zapewne zrobi z niej użytek we właściwym czasie.

Gdy fundusze i zakłady dopiero dnia 1. Października 1866 przeszły w zarząd Wydziału krajowego, przeto nie jest jeszcze pora do czynienia uwag nad sposobem prowadzenia tego zarządu.

W dalszym przeglądzie działalności Wydziału krajowego wypada zwrócić uwagę i na te jego prace, które bądź że same z siebie przygotowawcze, bądź że jeszcze niedokonane, nie zostały Sejmowi przedłożone, a o których przeto wzmianki w sprawozdaniach Wydziału nie znajdujemy.

Poruszona kilkakrotnie w Sejmie sprawa rekrutacyjna i wykazywanie nadużyć, które się przy niej wydzierają, skłoniło Wydział do zajęcia się specjalnie tą sprawą. Zażądał więc za pośrednictwem Namiestnictwa dat statystycznych od powiatowych okręgów rekrutacyjnych, a równocześnie wygotował projekt do ustawy o rekrutacji i sprawozdanie o niej. Bliższy atoli rozbiór przedmiotu przekonał, że ustawa tego rodzaju przechodzi kompetencję Sejmu, i że dokonana praca służyć tylko może jako materiał przygotowawczy dla wystosowania prośby do tronu, gdyby Sejm uznał za stosowne obranie tej drogi.

Zadaniem nie jest komisji wchodzić w merytoryczny rozbiór takich prac przygotowawczych, ograniczyć się musi na wzmiankę o nich. Dodać tu jednak należy, że w rzeszonym sprawozdaniu i projekcie do prawa o rekrutacji główny nacisk znajduje się w uznanej potrzebie zapewnienia udziału organom autonomicznym przy czynnościach rekrutacyjnych, i że w zebranych danych statystycznych przedewszystkiem uderza niczem nie wytłómaczona mała liczba Izraelitów pociągniętych do służby wojskowej w ostatnich latach sześciu.

Kwestyą podzielnosci gruntów włościańskich, podniesioną na ostatniej sesji sejmowej zajmował się również Wydział krajowy. Krótkość czasu nie dozwoliła daleko posunąć rozpoczętych w tym względzie prac. Oprócz jednak dopełnionego zestawienia wszystkich ustaw, przepisów i rozporządzeń od r. 1772 odnoszących się do posiadłości włościańskich, znajdujemy w biurach Wydziału przygotowany formularz, podług którego zażądane być mają data statystyczne wykazujące, jakie od r. 1820 były zmiany w stanie tychże własności, a mianowicie, ile było prawnie dokonanych podziałów, jaki jest terazniejszy stan faktyczny, i ile było wypadków prawnych reintegracji.

W przewidzeniu bliskiego odbioru funduszu indemnizacyjnego i jako przygotowanie się do podobnego odbioru, zebrano w Wydziale krajowym normalia, t. j. instrukcje i przepisy udzielone funduszom indemnizacyjnym Wschodniej i Zachodniej Galicyi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, postępowanie bowiem w tych oddzielnych, jak dotąd było, funduszach podlegało osobnym przepisom.

Do liczby robót przygotowawczych zaliczyć nam też trzeba wygotowany projekt do prawa o sądach gminnych, który to projekt w każdym razie służyć może jako cenny materiał w przyszłych czynnościach prawodawczych Sejmu.

Oprócz szczegółowych instrukcyj, o których jest wzmianka w sprawozdaniu Wydziału, a których wygotowanie wraz z przyłączonymi do nich specjalnymi wzorami, mozolnem i długiem było zadaniem, przygotował Wydział krajowy projekt zupełny do emerytury, w ułożeniu którego porównywano i wzory brano ze statutów emerytalnych rządowych, stanowych, b. wolnego miasta Krakowa, Towarzystwa kredytowego i kasy oszczędności we Lwowie.

Przechodzimy nareszcie do spraw Wydziałowi krajowemu poleconych.

W sprawie windykowania majątku Uniwersytetu Jagiellońskiego na odezwe Wydziału krajowego do komisji Namiestniczej w Krakowie (27/8 1866) doniosła też komisya, że sprawa o windykację majątku Uniwersytetu Jagiellońskiego od Rosyi, połączoną została ze sprawą regulacji biskupstwa krakowskiego, że polecono Senatowi Uniwersytetu jako zastępcy majątku Uniwersytetu Jagiellońskiego, aby się rozpatrzył w pretensjach do c. k. Rządu rosyjskiego, aby zbierał potrzebne akta i dowody, złożył osobną komisję i wziął inicjatywę do instrukcji i ustanowienia zasad do przeprowadzenia tej sprawy; że jednak bliższych o tem wiadomości i aktów dawniejszych komisya Namiestnicza Wydziałowi udzielić nie może, bo sprawa ta jest w toku, i materiały się przysposabiają, akta zaś przesłane zostały Senatowi akademickiemu.

Dnia 20. Października 1866 Wydział nową wysłał odezwe do komisji Namiestniczej ze szczegółowem zapytaniem, jakie kroki poczyniono do odzyskania tego majątku, który leży w innych nie do Rosyi należących krajach.

Na to otrzymał Wydział d. 12. Grudnia 1866 doniesienie, że ksiądz Beda Dudik, któremu jako biegłemu w poszukiwaniach archiwów, p. Minister Stanu zbadanie pretensyi biskupstwa, kapitudy, seminarza i t. d. w Krakowie i Uniwersytetu Jagiellońskiego do c. k. Rządu rosyjskiego polecił, prace swoje ukończył, i raport Ministrowi przedłożył, a ten Namiestnictwu do sprawozdania przesłany zostanie.

Co do części majątku w Państwie nierosyjskiem położonego, wezwano Senat do sprawozdania.

Wykonanie uchwał sejmowych odnoszących się do zakładu ś. p. hr. Skarbka w następującym znajduje się stanie.

Co do 1szej uchwały mającej na celu po zbadaniu rachunków rządowego zarządu fundacyi hr. Skarbka upomnienie się o zwrot tej sumy, którą c. k. Rząd w ciągu administrowania swego majątkiem tej fundacyi wydał na utrzymanie sceny niemieckiej i na reduty we Lwowie z funduszu zakładowego, nad czyste dochody z gmachu teatralnego, Wydział krajowy prosił c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 8. Maja 1866 o udzielenie mu rachunków z zarządu rządowego tejże fundacyi. W odpowiedzi z d. 30. Maja b. r. c. k. Namiestnictwo oświadcza, że żądane rachunki teraz udzielone być nie mogą, bo w tym czasie właśnie nastąpi oddanie zarządu tej fundacyi w ręce osób aktem fundacyjnym do zarządu tego powołanych, że więc następnie rachunków w mowie będących od ks. Jabłonowskiego jako kuratora fundacyi zażądać będzie można. Na wezwanie Wydziału krajowego z 20. Czerwca b. r. do ks. Jabłonowskiego w tym celu wystosowane, odpowiada książę Jabłonowski na dniu 4. Lipca b. r. z wszelką gotowością udzielenia rachunków Wydziałowi krajowemu, oświadcza jednak, że rachunków z rządowego zarządu fundacyi jeszcze nie odebrał.

Warunek więc do wykonania całkowitego 1szej uchwały osiągniętym dotąd być nie mógł.

Co do 2giej uchwały mającej na celu, aby Wydział krajowy, w porozumieniu się z kuratorem wszedł w układy z miastem Lwowem o zwolnienie fundacyi hr. Skarbka z widowisk teatralnych niemieckich, Wydział krajowy sądził, że jeżeli nie koniecznym warunkiem to przynajmniej ważnym szczegółem przy zamierzonych układach z miastem jest posiadanie rachunków z dotychczasowego zarządu, oczekiwał bezskutecznie nadesłania mu tychże; gdy jednak przewidzieć nie można było, kiedy rzeczone rachunki nadejdą, Wydział krajowy wstąpił na drogę wykonania uchwały sejmowej, i zapytał kuratora fundacyi, czy tenże zgadza się z Wydziałem krajowym na to, aby bezzwłocznie zawiadzić Radę miejską o wydelegowanie członków do rokowań z Wydziałem krajowym, do których i kurator zaproszonym być miał.

Wkrótce zatem w oczekiwaniu przychylniej odpowiedzi kuratora, wykonania tej uchwały sejmowej spodziewać się można.

Tu dołączymy uwagę odnoszącą się do przedmiotu z fundacją hr. Skarbka w związku będącego. W sprawozdaniu Wydziału krajowego na str. 24 i 25. znajdujemy wzmiankę o zdaniu, jakie na zapytanie c. k. Namiestnictwa objawił Wydział krajowy o scenie Lwowskiej. Wydziału krajowego było obowiązkiem, wypowiedzieć otwarcie czy według niego scena jest dobrą, i użyć wszelkich środków ku podniesieniu. W uzupełnieniu tego ustępu winniśmy dodać, że Wydział krajowy w opinii przesłanej Namiestnictwu, upadku sceny nie przypisuje wyłącznie dzisiejszej Dyrekcyi, ale uznaje, że ta odziedziczyła niedostatki z dawnych lat pochodzące, i że owszem dają się dostrzegać usiłowania i zabiegi Dyrekcyi około podniesienia sceny tutejszej.

Na wniosek odnoszący się do nadużycia w pobieraniu podatku konsumcyjnego od bydła, bitego na własną potrzebę, wezwał Wydział krajowy pod dniem 10. Listopada b. r. finansową Dyrekcyę krajową we Lwowie i w Krakowie o nakaz do Władz podrzędnych, aby, gdy takie bydło wyraźnie od podatku jest uwolnione, podatku tego nie pobierały.

Co do wniosku o policyi zdrowia i ułatwienie ludności wiejskiej korzystania z pomocy lekarskiej, doniosło Namiestnictwo na zapytanie Wydziału, że Rząd ma zamiar, ustanowić w każdym powiecie w przyszłej organizacyi, lekarzy z odpowiednim dla potrzeb ludności wiejskiej zakresem działania.

Do projektu poruczonego Wydziałowi o rozkładzie dodatków podatkowych, zbierają się w Wydziale potrzebne daty statystyczne i inne materyały.

W sprawie udzielonego przez Sejm zasiłku 4000 zlr. dla restauracyi kościoła św. Anny w Krakowie, mającego być zwróconym z majątku Uniwersytetu Jagiellońskiego, zażądał Wydział krajowy, aby Senat Uniwersytetu na wspomnianą kwotę 4000 zlr. wystawił dokument kaucjonalny. Na to odpowiedział Senat, że do wystawienia takiego dokumentu zażądał upoważnienia od Ministerstwa Stanu, które jeszcze nie nadeszło, że jednak zrobiono o tem powtórne przedstawienie.

Co do sprawy odnoszącej się do jura stolae—Namiestnictwo oznajmiło d. 5. Grudnia 1866, że postanowienia patentu z dnia 1. Lipca 1785 ciągle obowiązują, że konkordatem zmienione nie zostały, i że roz-

strzyganie skarg o przekroczenia w tej mierze zastrzeżonem jest Namiestnictwu. Względem rewizyi postanowien o jura stolae toczą się układy z ordynarytami, a rezultat rokowań podany będzie do wiadomości Wydziału.

Oszczędność, z jaką postąpiono przy obsadzeniu posad urzędowych, zasługuje na uznanie Sejmu, a chlubnie także winna być podniesioną gorliwość i pilność urzędników, którzy chociaż w liczbie niższej, niż postanowiona etatem, potrafili jednak podolać nawałowi pracy przy odebraniu funduszów i zakładów i przy najtrudniejszych nowej administracyi początkach.

Pomijając inne czynności Wydziału krajowego, które są dopiero w biegu, jako też i te, które budżetem objęte zostaną, na tem kończy sprawozdanie komisya do zbadania czynności Wydziału krajowego wysadzona.

Przewodniczący :
Adam Hr. Potocki.

Sprawozdawca :
H. Wodzicki.

Z drukarni Kornela Pillera 1866.

Alegat XIII.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej o wniosku Wydziału krajowego względem ustanowienia krajowej Rady szkolnej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Na 7em posiedzeniu Wysoki Sejm uchwalił, ażeby sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie wychowania publicznego odesłane było w celu bliższego rozeznania do komisji edukacyjnej przez Wys. Izbę wysadzonej.

Wydział krajowy przedłożył Wys. Izbie w swoim sprawozdaniu dwa projekta: jeden do Ustawy o krajowej Radzie szkolnej, drugi do Ustawy o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Komisja zbadawszy wniosek Wydziału krajowego o krajowej Radzie szkolnej, przedkłada Wys. Izbie wypadek swych obrad w niniejszem sprawozdaniu, po którym nastąpić mają sprawozdania o języku wykładowym i innych komisji przekazanych wnioskach.

Komisja zgadza się ze zdaniem Wydziału krajowego, że najwyższy zarząd szkół ludowych i średnich w kraju nie powinien jak dotąd zostawać pod wyłącznym wpływem Władz politycznych, lecz że winien być oddany osobnej od tych Władz niezależnej Radzie edukacyjnej krajowej, a to z powodów, jakie po części Wydział krajowy przytoczył, głównie zaś komisja dla załatwienia spraw szkolnych przez Wys. Izbę w ubiegłej kadencji sejmowej w swem sprawozdaniu wyluszczyła.

Komisja podziela także zdanie Wydziału krajowego w art. II. wypowiedziane, że ustanowić się mająca Rada szkolna krajowa powinna być co do spraw wychowania najwyższą Władzą nadzorcą i wykonawczą w kraju i mieć sobie poręczony tak umiętny ster i administracyjny zarząd szkół krajowych (pierwszy ustęp art. III. sprawozdania Wydziału), bo tylko tym sposobem wzniesie się ona ponad znaczenie doradcze zgromadzenia naukowego i potrafi zabezpieczyć swym uchwałom stosowne wykonanie.

Ważna jednak różnica zachodzi między zdaniem Wydziału krajowego a zdaniem komisji co do atrybucji i co do składu ustanowić się mającej Rady szkolnej.

Zarząd administracyjny i umiętny przyszłej Rady szkolnej nie może się ograniczać do zakresu działania naczelnym Władzom politycznym kraju dotychczas przyznanego, musi on się, według zdania komisji, rozciągać i do innych ważnych czynności w artykule III. przyłączonego projektu komisji pod liczbami 2, 3, 4 i 6 wyszczególnionych.

Takie bowiem rozszerzenie zakresu działania przyszłej Rady szkolnej zabezpieczyć jedynie może krajowi odpowiadające właściwym jego potrzebom naukowym urządzenie szkół, ochronić go od obcych postępowi oświaty szkodliwych wpływów, i zdobyć dla pracy umysłowej narodu tę swobodę, która jej na podstawie dyplomu październikowego zapewnioną została.

Natomiast komisja uznała za stosowne opuścić w art. III. sprawozdania Wydziału: punkt 2gi jako sprawę do dotychczasowego zakresu działania naczelnych Władz politycznych należącą, a tem samem na mocy punktu 1. Art. III. na przyszłą Radę szkolną przejść mającą, punkt 3ci mówiący o administracji wydawnictwa i nakładu książek wykładowych. Prawo bowiem wydawania i nakładania książek wykładowych dla szkół ludowych jest po dziś dzień przywilejem Towarzystwa wiedeńskiego przez ś. p. Cesarzową Maryę Teresę nadanym. Ażeby więc administracja wydawnictwa i nakładu książek wykładowych przeszła pod zarząd Rady szkolnej, potrzebne są pewne z Władzami i powyższem Towarzystwem rokowania, które jakkolwiek przez Wys. Sejm w ubiegłej komisji rozpoczęte, nie doprowadziły jeszcze do pożądanego skutku.

Dalej uznała komisya za właściwe: opuścić w art. III. sprawozdania Wydziałowego punkt 4ty, bo przyszła Rada szkolna, jako instancya wykonawcza rządowa nie może zostawać w stosunku urzędowym do Sejmu, jako ciała ustawodawczego.

Wcielić nareszcie punkt 5ty sprawozdania Wydziału do punktu 4go sprawozdania komisji, w którym Radzie szkolnej przyznane jest prawo nie tylko wygotowywania ogólnych planów naukowych, ale i częściowych projektów we względzie szkół niższych i średnich drogą uchwały sejmowej w wykonaniu wejść mających.

Co do składu ustanowić się mającej Rady szkolnej, zgadza się wprowadzić komisya z Wydziałem krajowym, że w przyszłej Radzie szkolnej zasiadać powinni Reprezentanci Rządu, kraju względnie rodziców, duchowieństwa i nauki; odstępuje zaś od zdania Wydziału komisya głównie w tem, iż w punkcie 2gim artykułu IV. zamiast referenta dla spraw administracyjnych proponuje Dyrektora Rady szkolnej, a w punkcie 5tym zamiast dwóch posłów, jednego członka Wydziału krajowego przez Wydział wydelegowanego.

Dyrektor powinien być według wniosku komisji, z ludzi światłych i poważanych w kraju mianowany, a tem samem stać się rękojmią umięjętnego zarządu spraw szkolnych.

Zamiast wyboru dwóch posłów Sejmu, wybór jednego członka Wydziału krajowego, zdawał się komisji o tyle stosowniejszym, ile że Wydział krajowy z powołania swego zajmować się musi sprawami szkolnemi i że członkowie Wydziału we Lwowie zamieszkiwać są obowiązani.

W artykule V. nader ważna wypowiedziana jest zasada: że uchwały zapadają większością głosów, taki tylko bowiem sposób uchwalania zabezpieczyć może Zarząd szkół od jednostronności i samowładztwa biurokratycznego.

W artykule VI. przyznane jest przewodniczącemu ze względu na jego odpowiedzialność, prawo wstrzymywania wykonania uchwał, gdyby zapadła uchwała sprzeciwiała się podług jego zdania obowiązującym ustawom.

Artykuł VII. zaleca, ażeby ukonstytuowana Rada szkolna przedłożyła projekt swego wewnętrznego urzędzenia i etatu do zatwierdzenia na drodze właściwej, które to urządzenie co do swych szczegółów i prawideł w niniejszym projekcie umieszczonym być nie może.

W powyższych trzech artykułach: V. VI. i VII. zgadza się przeto komisya z projektem Wydziału krajowego. Co do kwestyi kompetencyi, komisya różni się od Wydziału i proponuje formę petycyi do Najjaśniejszego Pana, gdyż ustanowienie Władz rządowych wyłącznem jest prawem korony.

Komisya przeto uzasadniwszy zmiany, jakie powzięła w projekcie Wydziału krajowego do ustawy o Radzie szkolnej wnosi:

Wysoki Sejm zechce uchwalić:

„Uniozoną prośbę do Najjaśniejszego Pana, ażeby najlaskawiej ustanowić kazał Radę szkolną krajową dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem podług przyłączonego projektu.“

Przewodniczący:

Ks. Litwinowicz.

Sprawozdawca:

Dr. Dietl.

Projekt

tyczący się ustanowienia Rady szkolnej krajowej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Art. I.

Ustanawia się dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem pod przewodnictwem Namiestnika, Rada szkolna krajowa.

Art. II.

Rada szkolna krajowa jest w sprawach wychowania najwyższą Władzą nadzorczą i wykonawczą w kraju.

Art. III.

Do jej czynności należą:

1. Zarząd administracyjny i umiejętny szkół i zakładów naukowych w zakresie przyznanym do; tymczas naczelnym Władzom politycznym kraju
2. Przedstawienie do nominacji przez Najjaśniejszego Pana Inspektorów szkolnych;
3. Mianowanie, promowowanie, przenoszenie do stanu spoczynku i oddalanie dyrektorów i nauczycieli szkół średnich i ludowych, z zastrzeżeniem szczególnych praw gminom, korporacyom i osobom prywatnym służących.

Wpływ biskupów na nominację nauczycieli religii pozostaje i nadal.

4. Wygotowywanie ogólnych projektów naukowych (systemów) tudzież częściowych projektów we względzie szkół niższych i średnich, drogą uchwały sejmowej w wykonanie wejść mających.

Co do nauki religii obowiązują istniejące ustawy.

5. Wyznaczanie dla szkół ludowych i zatwierdzanie dla szkół średnich książek wykładowych.

Udział biskupów w zatwierdzaniu książek do nauki religii będzie taki sam, jaki dotąd zastrzeżały ustawy.

6. Układanie rocznego budżetu na rzecz szkół ludowych i średnich ze skarbu publicznego zasilanych lub utrzymywanych;

7. Ogłaszanie corocznego sprawozdania w przedmiocie publicznego wychowania w kraju.

Art. IV.

Rada szkolna krajowa składa się:

1. Z Namiestnika lub Zastępcy z jego ramienia wyznaczonego;
2. z Dyrektora na przedstawienie Namiestnika przez Najjaśniejszego Pana z ludzi światłych i poważanych w kraju, mianowanego;
3. z dwóch Inspektorów do posiedzeń Rady szkolnej przywoływanych;
4. z dwóch duchownych przez Najjaśniejszego Pana powołanych;
5. z członka Wydziału krajowego przez Wydział wydelegowanego;
6. z dwóch delegowanych, wybranych przez Rady miejskie głównych miast Lwowa i Krakowa;
7. z dwóch osób zaszczytnie znanych w zawodzie naukowym przez Wydział krajowy przedstawionych a przez Najjaśniejszego Pana mianowanych.

Członek Wydziału krajowego urzęduje przez czas trwania mandatu od Wydziału otrzymanego; delegaci miejscy i dwaj członkowie z zawodu naukowego urzędują przez lat trzy, po których upływie znowu mogą być powołani.

Art. V.

Uchwały zapadają większością głosów; w razie równości rozstrzyga przewodniczący.

Do ważności Uchwał potrzebna jest obecność przynajmniej sześciu członków.

Art. VI.

Przewodniczącemu służy prawo wstrzymania wykonania uchwał, gdyby zapadła uchwała sprzeciwiała się według jego zdania ustawom obowiązującym.

Art. VII.

Ustanowiona Rada szkolna przedłoży projekt swego wewnętrznego urządzenia i etatu do zatwierdzenia na właściwej drodze.

Art. VIII.

Ustawy sprzeciwiające się powyższym postanowieniom znoszą się.

Przewodniczący
Litwinowicz wł. r.

Dr. Dietl wł. r.
Sprawodawca.

Sprawozdanie

komisji edukacyjnej o wniosku Wydziału krajowego względem ustanowienia krajowej Rady szkolnej w Królestwie Galicyi i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem.

Na 7em posiedzeniu Wysoki Sejm uchwalił, ażeby sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie wychowania publicznego odesłane było w celu bliższego rozeznania do komisji edukacyjnej przez Wys. Izbę wysadzoną.

Wydział krajowy przedłożył Wys. Izbie w swoim sprawozdaniu dwa projekta: jeden do Ustawy o krajowej Radzie szkolnej, drugi do Ustawy o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich w Królestwie Galicyi i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem.

Komisja zbadawszy wniosek Wydziału krajowego o krajowej Radzie szkolnej, przedkłada Wys. Izbie wypadek swych obrad w niniejszem sprawozdaniu, po którym nastąpić mają sprawozdania o języku wykładowym i innych komisji przekazanych wnioskach.

Komisja zgadza się ze zdaniem Wydziału krajowego, że najwyższy zarząd szkół ludowych i średnich w kraju nie powinien jak dotąd zostawać pod wyłącznym wpływem Władz politycznych, lecz że winien być oddany osobnej od tych Władz niezależnej Radzie edukacyjnej krajowej, a to z powodów, jakie po części Wydział krajowy przytoczył, głównie zaś komisja dla załatwienia spraw szkolnych przez Wys. Izbę w ubiegłej kadencji sejmowej w swem sprawozdaniu wyłuszczyła.

Komisja podziela także zdanie Wydziału krajowego w art. II. wypowiedziane, że ustanowić się mająca Rada szkolna krajowa powinna być co do spraw wychowania najwyższą Władzą nadzorczą i wykonawczą w kraju i mieć sobie poręczony tak umiętny ster i administracyjny zarząd szkół krajowych (pierwszy ustęp art. III. sprawozdania Wydziału), bo tylko tym sposobem wzniesie się ona ponad znaczenie doradczego zgromadzenia naukowego i potrafi zabezpieczyć swym uchwałom stosowne wykonanie.

Ważna jednak różnica zachodzi między zdaniem Wydziału krajowego a zdaniem komisji co do atrybucji i co do składu ustanowić się mającej Rady szkolnej.

Zarząd administracyjny i umiętny przyszłej Rady szkolnej nie może się ograniczać do zakresu działania naczelnym Władzom politycznym kraju dotychczas przyznanego, musi on się, według zdania komisji, rozciągać i do innych ważnych czynności w artykule III. przyłączonego projektu komisji pod liczbami 2, 3, 4 i 6 wyszczególnionych.

Takie bowiem rozszerzenie zakresu działania przyszłej Rady szkolnej zabezpieczyć jedynie może krajowi odpowiadające właściwym jego potrzebom naukowym urządzenie szkół, ochronić go od obcych postępów oświaty szkodliwych wpływów, i zdobyć dla pracy umysłowej narodu tę swobodę, która jej na podstawie dyplomu państwianikowego zapewnioną została.

Natomiast komisja uznała za stosowne opuścić w art. III. sprawozdania Wydziału: punkt 2gi jako sprawę do dotychczasowego zakresu działania naczelnych Władz politycznych należącą, a tem samem na mocy punktu 1. Art. III. na przyszłą Radę szkolną przejść mającą, punkt 3ci mówiący o administracji wydawnictwa i nakładu książek wykładowych. Prawo bowiem wydawania i nakładania książek wykładowych dla szkół ludowych jest po dziś dzień przywilejem Towarzystwa wiedeńskiego przez ś. p. Cesarzową Maryę Teresę nadanym. Ażeby więc administracja wydawnictwa i nakładu książek wykładowych przeszła pod zarząd Rady szkolnej, potrzebne są pewne z Władzami i powyższem Towarzystwem rokowania, które jakkolwiek przez Wys. Sejm w ubiegłej komisji rozpoczęte, nie doprowadziły jeszcze do pożądanego skutku.

Dalej uznala komisya za wlasciwe: opuścić w art. III. sprawozdania Wydziałowego punkt 4ty, bo przyszła Rada szkolna, jako instancja wykonawcza rządowa nie może zostawać w stosunku urzędowym do Sejmu, jako ciała ustawodawczego.

Wcielić nareszcie punkt 5ty sprawozdania Wydziału do punktu 4go sprawozdania komisji, w którym Radzie szkolnej przyznane jest prawo nie tylko wygotowywania ogólnych planów naukowych, ale i częściowych projektów we względzie szkół niższych i średnich drogą uchwały sejmowej w wykonanie wejść mających.

Co do składu ustanowić się mającej Rady szkolnej, zgadza się wprawdzie komisya z Wydziałem krajowym, że w przyszłej Radzie szkolnej zasiadać powinni Reprezentanci Rządu, kraju względnie rodziców, duchowieństwa i nauki; odstępuje zaś od zdania Wydziału komisya głównie w tem, iż w punkcie 2gim artykułu IV. zamiast referenta dla spraw administracyjnych proponuje Dyrektora Rady szkolnej, a w punkcie 5tym zamiast dwóch posłów, jednego członka Wydziału krajowego przez Wydział wydelegowanego.

Dyrektor powinien być według wniosku komisji, z ludzi świątłych i poważanych w kraju mianowany, a tem samem stać się rękojmią umiętnego zarządu spraw szkolnych.

Zamiast wyboru dwóch posłów Sejmu, wybór jednego członka Wydziału krajowego, zdawał się komisji o tyle stosowniejszym, ile że Wydział krajowy z powołania swego zajmować się musi sprawami szkolnemi i że członkowie Wydziału we Lwowie zamieszkiwać są obowiązani.

W artykule V. nader ważna wypowiedziana jest zasada: że uchwały zapadają większością głosów, taki tylko bowiem sposób uchwalania zabezpieczyć może Zarząd szkół od jednostronności i samowładztwa biurokratycznego.

W artykule VI. przyznane jest przewodniczącemu ze względu na jego odpowiedzialność, prawo wstrzymywania wykonania uchwał, gdyby zapadła uchwała sprzeciwiała się podług jego zdania obowiązującym ustawom.

Artykuł VII. zaleca, ażeby ukonstytuowana Rada szkolna przedłożyła projekt swego wewnętrznego urządzenia i etatu do zatwierdzenia na drodze właściwej, które to urządzenie co do swych szczegółów i prawideł w niniejszym projekcie umieszczonym być nie może.

W powyższych trzech artykułach: V. VI. i VII. zgadza się przeto komisya z projektem Wydziału krajowego. Co do kwestyi kompetencyi, komisya różni się od Wydziału i proponuje formę petycyi do Najjaśniejszego Pana, gdyż ustanowienie Władz rządowych wyłącznem jest prawem korony.

Komisya przeto uzasadniwszy zmiany, jakie powzięła w projekcie Wydziału krajowego do ustawy o Radzie szkolnej wnosi:

Wysoki Sejm zechce uchwalić:

„Uniożoną prośbę do Najjaśniejszego Pana, ażeby najlaskawiej ustanowić kazał Radę szkolną krajową dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem podług przyłączonego projektu.“

Przewodniczący:

Ks. Litwinowicz.

Sprawozdawca:

Dr. Dietl.

Projekt

tyczący się ustanowienia Rady szkolnej krajowej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Art. I.

Ustanawia się dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem pod przewodnictwem Namiestnika, Rada szkolna krajowa.

Art. II.

Rada szkolna krajowa jest w sprawach wychowania najwyższą Władzą nadzorczą i wykonawczą w kraju.

Art. III.

Do jej czynności należą:

1. Zarząd administracyjny i umiejętny szkół i zakładów naukowych w zakresie przyznanym do; tymczasem naczelnym Władzom politycznym kraju
2. Przedstawienie do nominacji przez Najjaśniejszego Pana Inspektorów szkolnych;
3. Mianowanie, promowanie, przenoszenie do stanu spoczynku i oddalanie dyrektorów i nauczycieli szkół średnich i ludowych, z zastrzeżeniem szczególnych praw gminom, korporacyom i osobom prywatnym służących.

Wpływ biskupów na nominację nauczycieli religii pozostaje i nadal.

4. Wygotowywanie ogólnych projektów naukowych (systemów) tudzież częściowych projektów we względzie szkół niższych i średnich, drogą uchwały sejmowej w wykonanie wejść mających.

Co do nauki religii obowiązują istniejące ustawy.

5. Wyznaczanie dla szkół ludowych i zatwierdzanie dla szkół średnich książek wykładowych.

Udział biskupów w zatwierdzaniu książek do nauki religii będzie taki sam, jaki dotąd zastrzegły ustawy.

6. Układanie rocznego budżetu na rzecz szkół ludowych i średnich ze skarbu publicznego zasilanych lub utrzymywanych;

7. Ogłaszanie corocznego sprawozdania w przedmiocie publicznego wychowania w kraju.

Art. IV.

Rada szkolna krajowa składa się:

1. Z Namiestnika lub Zastępcy z jego ramienia wyznaczonego;
2. z Dyrektora na przedstawienie Namiestnika przez Najjaśniejszego Pana z ludzi światłych i poważanych w kraju, mianowanego;
3. z dwóch Inspektorów do posiedzeń Rady szkolnej przywoływanych;
4. z dwóch duchownych przez Najjaśniejszego Pana powołanych;
5. z członka Wydziału krajowego przez Wydział wydelegowanego;
6. z dwóch delegowanych, wybranych przez Rady miejskie głównych miast Lwowa i Krakowa;
7. z dwóch osób zaszczytnie znanych w zawodzie naukowym przez Wydział krajowy przedstawionych a przez Najjaśniejszego Pana mianowanych.

Członek Wydziału krajowego urzęduje przez czas trwania mandatu od Wydziału otrzymanego; delegaci miejscy i dwaj członkowie z zawodu naukowego urzędują przez lat trzy, po których upływie znowu mogą być powołani.

Art. V.

Uchwały zapadają większością głosów; w razie równości rozstrzyga przewodniczący.

Do ważności Uchwał potrzebna jest obecność przynajmniej sześciu członków.

Art. VI.

Przewodniczącemu służy prawo wstrzymania wykonania uchwał, gdyby zapadła uchwała sprzeciwiała się według jego zdania ustawom obowiązującym.

Art. VII.

Ustanowiona Rada szkolna przedłoży projekt swego wewnętrznego urządzenia i etatu do zatwierdzenia na właściwej drodze.

Art. VIII.

Ustawy sprzeciwiające się powyższym postanowieniom znoszą się.

Przewodniczący
Litwinowicz wł. r.

Dr. Dietl wł. r.
Sprawodawca.

Alegat XIV.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej w przedmiocie wniosku posła Dra Dietla o ustanowienie komisji egzaminacyjnej przy Uniwersytecie krakowskim.

Pierwsze na co komisya zwrócić tu musiała uwagę, było pytanie: azali przedmiot ten należy do kompetencyi Sejmu krajowego? Wątpliwość w tej mierze mogłaby wynikać ztąd, że uniwersytety uważane dotąd za zakłady państwowe, nie wchodzą w zakres ustawodawstwa krajowego. Wszakże z tego nawet zapatrując się stanowiska, Uniwersytet którego działalność najbliżej odnosi się do kraju, nie może być dla niego obojętnym tak dalece, że choćby urządzenia jego nie ulegały uchwałom Sejmu krajowego, to przynajmniej Sejm mógłby mieć prawo czynienia w tej mierze przedstawień do właściwej władzy.

Atoli przedmiot, o którym mowa, ściślej się wiąże z działaniem Sejmu krajowego. Idzie tu bowiem o komisję egzaminacyjną, której zadaniem egzaminować i kwalifikować profesorów gimnazjalnych. Skoro więc gimnazya uważają się za zakłady krajowe, to i baczenie na to, z kąd i jakich otrzymują one profesorów, musi być już nie tylko prawem, ale i obowiązkiem Sejmu krajowego.

Z tego wychodząc przekonania, komisya zaledwie widziała potrzebę zastanawiania się nad tem, czyli zaprowadzenie komisji egzaminacyjnej przy Uniwersytecie krakowskim byłoby koniecznem? Konieczność bowiem ta, tak jej się zdawała jawną, że raczej temu dziwić się jej należało, jakim sposobem rażąca krzywda, jakiej z powodu jej braku doznają kandydaci, kraj i Uniwersytet, dotąd cierpianą być mogła.

W istocie bowiem brak komisji egzaminacyjnej w Krakowie jest krzywdą dla przyszłych kandydatów na profesorów gimnazjalnych, ci bowiem, zamiast znalezienia na miejscu wszystkiego, czego potrzebują dla zyskania kwalifikacyi, zmuszeni są o szczupłych środkach udawać się do Uniwersytetów innych, lub w braku środków odkładać to do niepewnego czasu, a nawet wyrzekać się nieraz obranego zawodu.

Że stan ten rzeczy osłabiać musi siły, których całkiem gimnazya nasze nie mają do zbytku, jawnem jest samo przez się. A cóż powiedzieć na tę niewłaściwość, że profesorowie, mający wyklądać po polsku dla młodzieży polskiej, zmuszeni udawać się do Uniwersytetów niemieckich, zdają tamże egzamin przed prefosorem nie świadomym ani naszego języka, ani usposobienia młodzieży i właściwych potrzeb naukowych kraju. Ztąd to następnie ten szorstki stosunek między uczniami a nauczycielami, który w miejsce wzajemnego zaufania budzi niechęć, przenoszącą się z nauczycieli na samą naukę. Że ostatecznie przez to nie małą krzywdę wyrządza się krajowi, nie potrzebuje to dowodów.

Wszakże brak komisji egzaminacyjnej jest największą niesprawiedliwością dla samego Uniwersytetu krakowskiego. Stanowi on pod tym względem jedyny wyjątek między Uniwersytetami w Państwie austryjackiem. Zopatrzony w seminaryum historyczne, seminaryum filologiczne, zbiory i pracownie przy-

rodnicze, słowem we wszystko, czego wymaga nauka przyszłych profesorów gimnazyalnych i kształcący ich rzeczywiście aż potąd, odkąd stojąca na widoku konieczność zdawania egzaminów przed profesorami obcymi nie zmusi ich do wcześniejszego zapoznania się ze swymi przyszłymi egzaminatorami; ten sam tedy Uniwersytet krakowski, mający jak się powiedziało, prawo i środki kształcenia, ma sobie zaprzeczone prawo oceniania zdolności tych, którzy się w nim kształcili. Komisya czuje aż nadto stratę i upokorzenie, jakiego Uniwersytet krakowski z tego powodu doznaje, a które tem mniej cierpianem być by powinno, że dotyczy to zakładu, które ma poza sobą 500 letnią historią, obecnie zaś jest pierwszym, bo całkowitym Uniwersytetem w kraju, którego już tradycyjnie być powinien chlubą i zaszczytem.

Komisya Wasza, panowie, nie mogła dla krótkości czasu zasięgnąć wyczerpujących wiadomości, o rokowaniach, jakie celem uchylenia tego złego, a zatem celem zaprowadzenia przy Uniwersytecie krakowskim komisji egzaminacyjnej, prowadzili w różnym czasie Rektorowie, Senat akademicki, lub Wydział filozoficzny, ma jednak pewną wiadomość o treści odpowiedzi ministerjalnych, tem samem o mniemanych powodach, dla których starania Uniwersytetu dotychczas zostawały bez skutku. Między temi powodami, pomijając takie, które jak n. p. reskrypt z roku 1862. wyrażający potrzebę poprzedniego utarcia się stosunków językowych, miały na celu prostą tylko odwłokę, komisya jeden tylko znajduje, już od wielu lat ponawiający się statecznie, a tym jest brak w Uniwersytecie krakowskim, tej lub owej katedry, a mianowicie też drugiej, t. j. z niemieckim wykładem katedry filologii starożytnej. Komisya pomija tu względ wykładu niemieckiego, rzecz bowiem o języku wykładowym w gimnazyach rozebrała w innem sprawozdaniu; tego wszelako zrozumieć nie może, jakim sposobem brak jakiejś katedry, może być powodem pozbawienia Uniwersytetu naturalnej prerogatywy, a młodzieży i kraju korzyści, jakich po zakładzie takim oczekiwać ma prawo. Albo bowiem brak katedry jest tylko chwilowy, więc nie zasługuje na uwagę, tak jak i po innych Uniwersytetach, mimo czasowego opróżnienia katedr z powodu śmierci lub przeniesienia się profesorów, Rząd przecież nie zwinął nigdzie komisji egzaminacyjnej. Albo też brak katedry z niewiadomego powodu dłużej się przeciąga, a wtenczas w naturalnem następstwie, albo brak ten jest taki, że młodzież kształcić się nie może, więc nie należy robić jej zawodu, lub gdy pomimo tego dozwolono jej tamże sposobić się do swego zawodu, to Rząd na to wpłynąć powinien, ażeby to co uzupełnionem być winno, jaknajrychlej uzupełnionem zostało. A cóż znów łatwiejszego jak wynalezienie profesora z niemieckim wykładem filologii, gdyby to właśnie miało być warunkiem wymagającym tego uzupełnienia? Wszakże Uniwersytetowi krakowskiemu nie zawsze katedry tej brakowało, a przecież nie dozwolano mu zaprowadzić komisji egzaminacyjnej. Widocznie zatem odmowne w tej mierze odpowiedzi nie mogły wynikać z braku jakiejby katedry.

Skoro zatem brak przy Uniwersytecie krakowskim komisji egzaminacyjnej niezem usprawiedliwić się nie da; skoro brak ten ubliżający godności pierwszego w kraju Uniwersytetu, staje się zarazem krzywdą dla młodzieży spesobiącej się na profesorów gimnazyalnych, krzywdą dla gimnazyów krajowych, zmuszonych dopełniać się wielokrotnie suplentami, tem samem krzywdą dla kraju, który dbać winien o dobro swoich zakładów i swoich mieszkańców.

Wnosi zatem komisya edukacyjna: Wysoka Izba uchwalić zechce: Zanieść prośbę do Najj. Pana, ażeby polecił raczył zaprowadzenie przy Uniwersytecie krakowskim komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli gimnazyalnych.

Prośba.

Najjaśniejszy Panie!

Przy każdym Uniwersytecie w Państwie austryackiem znajdują się komisye egzaminacyjne, których celem jest przyznawanie kwalifikacyi profesorom gimnazyalnym. Jedyne wyjątek od tego prawidła stanowi Uniwersytet krakowski.

Wszakże brak przy Uniwersytecie krakowskim komisji egzaminacyjnej bardzo dotkliwie uczuć się daje. Kandydaci bowiem stanu nauczycielskiego zmuszeni są o szczupłych środkach udawać się do Uniwersytetów innych, a w braku środków nieraz zaniechać obranego zawodu. Za tem idzie brak w gimnazyach ukwalifikowanych profesorów i częsta potrzeba wyręczania ich suplentami, ztąd następuje brak systematyczności i jednolitości w wykładach. Cierpi więc na tem wychowanie w kraju, pozbawione jednego z głównych warunków swojego rozkwitu, cierpi wreszcie Uniwersytet, godzien z tej strony zaprawdę szczęśliwszego losu i dla swej historyi i dla swego obecnego stanowiska w kraju.

Władze uniwersyteckie wielokrotnie już udawały się do Wysokiego Ministerstwa z prośbą o zarządzenie temu wielce dotkliwemu brakowi : starania ich jednakże dotąd zostały bez skutku. Głównym jeżeli nie jedynym powodem odmowy miało być nieobsadzenie jednej lub drugiej katedry. Nie ważymy się, Najj. Panie, wchodzić tu w bliższy rozbiór powyższego powodu, to tylko ośmielamy się nadmienić, że gdyby opróżnienie jakiejbądź katedry miało być powodem niezaprowadzenia komisji egzaminacyjnej, to przecież według zasad słuszności i sprawiedliwości, nie dla braku katedry wstrzymywać komisję, lecz dla ile można rychłego zaprowadzenia komisji, brakującą katedrę jak najrychlej zapełnić należało.

Z tego powodu Sejm krajowy galicyjski udaje się do Ciebie Najjaśniejszy Panie, z uniozoną prośbą, ażebyś w uznaniu wyżej przywiedzionych powodów polecić raczył :

Zaprowadzić przy c. k. Uniwersytecie krakowskim komisję egzaminacyjną dla kandydatów na profesorów gimnazjalnych.

Lwów dnia 23. Grudnia 1866.

Zastępca przewodniczącego :

Adam hr. Potocki.

Sprawozdawca :

Dr. Majer.

Z drukarni Kornela Pillera 1866.

Alegat XV.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej w przedmiocie wniosku Dra Dietla o uregulowanie płacy i emerytury dla nauczycieli szkół ludowych.

Ażeby nauczyciel mógł tak wypełniać swoje obowiązki, jak tego kraj wymagać od niego może i powinien, obok zdolności, potrzeba jeszcze, ażeby miał należytą swobodę w oddawaniu się swemu powołaniu. Wykazanie się należytem uzdolnieniem jest obowiązkiem nauczyciela, ale zapewnienie tej swobody bytu, wobec której mógłby się spokojnie poświęcić swemu zawodowi, musi być obowiązkiem bezpośrednim gminy, następnie kraju, a wreszcie i Państwa, ile że z pracy jego korzysta najbliższa gmina, przez gminę kraj, przez kraj zaś Państwo, którego jest częścią.

Swoboda, o której mowa, wymaga takiego uposażenia nauczycieli ludowych, ażeby nie tylko dopóki są czynni, nie byli zmuszeni dla opędzenia niezbędnych potrzeb utrzymania siebie i rodziny szukać pobocznych, zwykle z powołaniem ich niezgodnych zatrudnień; ale żeby nadto, gdy bez własnej winy, wiekiem lub niemocą złamani staną się już niezdolnymi do pracy, mieli sobie zabezpieczony zasilek, należy każdemu, który siły i zdolności swoje służbie publicznej poświęcił.

Idzie więc o to: 1) ażeby nauczyciel dopóki jest czynnym, pobierał płacę zabezpieczającą mu jego utrzymanie; 2) ażeby przechodząc na stan spoczynku, otrzymywał emeryturę nie wyjątkowo drogą łaski lub dobroczynności, lecz z prawa sobie przynależną.

Komisyja jest najmocniej przekonana, że póki obu powyższym względom zadosyć się nie stanie, kraj nie może się spodziewać, nie ma nawet prawa tego oczekiwać, ażeby ci, którym powierza wychowanie ludu, mogli tego dopełniać w sposób odpowiedni ważności zadania i sumienia narodu. Niedostatek nauczycieli gnębiący, staje się dla jego służby podwójnie szkodliwym; materalnie: bo konieczność szukania pobocznego zarobku odrywa go od szkoły; moralnie: bo niedostatek przygnębia umysł, tłumi szlachetne poczucie, obowiązku, i w pośród samej pracy odejmuje energię i potrzebny zapał. Mogą być wprowadzcie wyjątki; — któż jednak dobro kraju śmiały na wyjątkach opierać?

W uznaniu tej prawdy, we wszystkich oświeconych krajach Europy, widzimy jawne usiłowanie zapewnienia nauczycielom szkół ludowych bytu wprawdzie nie świetnego, ale dostatniego. Przdokuje w tem Szkocya, w której średnia płaca nauczyciela początkowego wynosi 1500 zlr., za nią idzie Anglia ze średnią płacą 675 zlr., a dalej Belgia z płacą 500, Francya 350 zlr.

W Austrii płaca nauczycieli szkół ludowych, mianowicie trywialnych, ściśle biorąc, nie jest jeszcze stanowczo oznaczoną. Według rozporządzenia z r. 1785 miała ona wynosić dla nauczycieli 130, dla pomocników 70 zlr., i taką też orzeka §. 167. szkolnej ustawy politycznej. Reskryptem minister. z r. 1852 wypowiedziano nie normę ale życzenie, ażeby nauczyciele pobierali 200, pomocnicy zaś 100 zlr., wszakże i to życzenie obniżono w r. 1856 dla nauczycieli wiejskich do 180 zlr. — Że zaś wszystko to nie było stanowczą ustawą ale życzeniem, któremu dopiero według możliwości gminy czynić miały zadosyć, nie więc dziwnego, że w Galicyi płaca nauczyciela wiejskiego nie wynosi średnią miarą więcej nad 100 zlr., dopiero dla nauczycieli szkół głównych wynosi ta średnia 285, a w szkołach tak zwanych wzorowych 500 zlr. i wolne mieszkanie dla dyrektorów.

Dodać do tego należy, że kiedy wyżej wskazane płace w innych krajach nauczyciele początkowi pobierają z tytułu samego nauczycielstwa, u nas szczupła już w całości swojej płaca nauczycieli wiej-

skich, byłaby jeszcze mniejszą, gdyby jej nie podniesiono do podanej wysokości wynagrodzeniem za inne czynności, z uszczerbkiem właściwego zawodu przez nauczycieli tu i owdzie dokonywane, jako to za służbę organisty, diaka, śpiewaka i t. d.

Ze taki stan rzeczy musi za sobą pociągnąć wszystkie niedogodności, na jakie wyżej zwróciło się uwagę, jawnem jest samo przez się. Chcemy mieć dobre szkoły ludowe, to starajmyż się o dobrych nauczycieli. Prawda, że i najwyższa płaca bez należytych seminaryów sama przez się jeszcze nie dostarczy ich krajowi, wszakże i to pewna, że dobrowolnie nikt się nie zechce wskazywać na nędzę, że zatem z tego powodu mimo dość licznych stypendyów pedagogicznych, młodzież zawsze nie chętnie garnąć się będzie do tego zawodu.

Żeby temu zaradzić, zdaniem komisji należy podwyższyć płacę nauczycielom początkowym tak, ażeby nauczyciel szkół ludowych niższych, pobierał rocznie najmniej 200 złr., aby zaś każdemu nauczycielowi szkół ludowych wyższych podwyższono pensję o 100 złr.

Co do funduszu potrzebnego do pokrycia tych dodatków, jawną jest rzeczą, że gmina jako najbliższej interesowana szkołą do jej zakresu należącą, jako najbezpośredniej z niej korzystająca, najpierwsza też do tego przyczyniać się powinna. Gdyby przecież po wejrzeniu w jej zamożność pokazało się, że tego uczynić nie jest w stanie, w takim razie powinna otrzymać zasiłek od kraju lub z ogólnego funduszu szkolnego. Zdaniem komisji ten ostatni, jako zasilany podatkami między innymi i na ten cel pobieranymi od udziału w tej mierze wolnym być by nie powinien, i to w wyższym stopniu, niż się to dzieje dotychczas.

Dotychczasowa bowiem subwencya dla szkół ludowych łącznie z realnemi w całej Austrii nie wynosi nawet tyle, ile w małym kraiku Bawaryi lub Belgii, czyni bowiem na całe Państwo 400.000 złr., gdy tymczasem Bawaryja daje w tym celu 500.000 złr., Belgia 480.000 złr., a cóż powiedzieć o Francji lub Anglii, gdzie na cele wychowania ludu rządy wyznaczają miliony?

W jakim stosunku subwencya ta u nas rozdzielić by się musiała między kraj, i ogólny fundusz szkolny, musiałoby to być przedmiotem osobnych w tej mierze rokowań i uchwał opartych na ściślejszych obliczeniach przez Wydział krajowy dokonać się mających. Na teraz więc, celem przyszłego polepszenia bytu nauczycieli początkowych, komisya zgodnie z wnioskodawcą przedstawia pod uchwałę Wysokiej Izbie wnioszek następujący:

Wydział krajowy przedłoży na najbliższej kadencji sejmowej projekt uregulowania płacy nauczycieli szkół ludowych.

Jakkolwiek podwyższoną by była płaca nauczycieli początkowych, nie wystarczy ona w żadnym razie do zaoszczędzenia z niej tyle, ażeby, gdy lata lub choroba nie pozwolą im być nadal czynnymi, mogli bez innego zasiłku opędzić pierwsze potrzeby życia. Obowiązkiem też jest kraju, ażeby myślał o zapewnieniu spokojnego utrzymania dla tych, którzy siły swoje w usłudze jego stargali.

Do tego zamierzają wszędzie już niemal, bo w Anglii, Francji, Belgii, Prusiech, zaprowadzono kasy emerytalne. Według ustaw szkolnych austriackich nauczyciele szkół ludowych wyższych mają sobie przyznana emeryturę; wszakże stosownie do ich plac bardzo szczupłą; wdowy po nich pobierają wsparcie w ilości 100 do 140 złr. rocznie, sieroty nieletnie wtenczas tylko, gdy ich jest więcej niż troje. Nauczyciele szkół trywialnych właściwie nie pobierają emerytury. Gdy który z nich staje się niezdolnym do służby, miejsce jego nie uważa się za opróżnione, sam więc nie przechodzi do stanu spoczynku, lecz otrzymuje obok siebie tak zwanego prowizora, którego w największej części własnym kosztem utrzymywać musi. Pomocnicy nauczycieli w szkołach trywialnych przechodzą w zupełności na łaskę gminy. Wdowy i sieroty otrzymują na zasadzie przepisów dla instytutu ubogich z r. 1784 jałmużnę od 2. do 8 kr. dziennie, w miarę tego jak zmarły nauczyciel dłużej nad 3. lub dłużej nad 10 lat pełnił obowiązki.

Otóż taka jest dola tych, od których wymagamy, aby póki starczą siły, poświęcili je w zupełności oświacie ludowej. Jeżeli pojmujemy i usprawiedliwiamy starania okolo zabezpieczenia wysłużonego chi-ba oficjalistom prywatnym, lub artystom dramatycznym, toć przynajmniej takim samem prawem zasługują na to nauczyciele! Emerytura ta nie powinna być aktem dobroczynności publicznej, lub czyjej bądź łaski, ale prawem nabytem samą służbą w niezem nie poszlakowaną.

Ze względu na fundusz do tego potrzebny, zdaniem komisji byłoby najwłaściwiej zawiązać w tym celu stowarzyszenie nauczycieli szkół ludowych, na wzór istniejących tego rodzaju stowarzyszeń zagranicznych, nie wyjmując i stowarzyszenia emerytalnego-krakowskiego.

Do funduszu zakładowego przyczynićby się powinny w pewnym stosunku gmina, kraj i państwo. Fundusz ten utrzymywałyby następnie w należytej wysokości wpływy stałe i niestałe: pierwsze z odtrącania w tym celu pewnego procentu z płac nauczycieli, drugie z fundacyj dobroczynnych, zaoszczędzeń interkalaryjnych, grzywien policyjnych, części dochodów od konsensów i t. d.

Dla przywiedzenia zamiaru tego do skutku, komisya przedstawiając Wysokiej Izbie powyższe wskazówki, podaje do Jej uchwały wniosek następujący:

Wydział krajowy przedłoży projekt do ustawy emerytalnej dla nauczycieli szkół ludowych.

W zastępstwie przewodniczącego:

Adam Hr. Potocki, wł. r.

Sprawozdawca:

Dr. Majer, wł. r.

Z drukarni Kornela Pillera 1866.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Demkowa, względem oddzielnego poboru rekrutów wyznania izraelickiego.

Wysoki Sejmie!

Na ósmym posiedzeniu podał do łaski Marszałkowskiej poseł Demków wniosek treści następującej:

Wysoki Sejm zechce uchwalić: podać przedstawienie do Wysokiego Rządu, aby już przy najbliższej nadejście mającej brance do służby wojskowej, rekruci byli pobierani osobno od chrześcian a osobno od żydów, podług liczby dusz.

Wniosek ten za zgodą Wysokiej Izby na posiedzeniu dziesiątym, dnia 4. Grudnia odesłany został do komisji administracyjnej.

Zastanowiwszy się nad doniosłością tego wniosku, komisya następujące składa sprawozdanie:

Pobór rekrutów wyznania izraelickiego, odbywał się w naszym kraju oddzielnie od poboru chrześcian na podstawie Dekretu Nadwornego z dnia 26. Października 1815. Rząd wyznaczał osobny kontyngens na chrześcian, a osobny na żydów, stosunkowo do liczby dusz każdego wyznania.

Taki sposób poboru trwał aż do roku 1858 włącznie, w którym to roku wyszedł patent cesarski z dnia 29. Września, obowiązujący w całym Państwie.

Patent ten uporządkował pobór rekrutów na odmiennych podstawach, podciągnął bowiem wszystkich zarówno mieszkańców w pewnym wieku do obowiązku służby wojskowej, i przy stawianiu rekruta, wyłączenia kontyngensu ludności izraelickiej jako i odrębności ich urzędzeń gminnych, religijno-społecznych nie uwzględnił.

Władze rządowe w kraju naszym wnet wskazały obawy, iż zmiana prawa poborowego, pod względem zniesienia odrębności religijnej, wprowadzić może w kraju wielkie nadużycia: jakoż Namiestnictwo już w rozporządzeniu swoim z dnia 24. Stycznia 1859 l. 3.232 z pewnym naciskiem poleca urzędom obwodowym, aby wójtów, którzy dotychczas przy stawianiu osobnego kontyngensu żydowskich rekrutów zupełnie nie troszczyli się, pouczano, jako gdy obecnie rekruci tak chrześciańscy jak i żydowscy w całym okręgu werbowniczym, łącznie bez różnicy wyznania, mają być stawiani, i przez nieprawne usuwanie się żydów od rekrutacyi tem większy ciężar na chrześcian spadać będzie szczególnym dla wójtów ma być obowiązkiem, starania się wszelkimi im przysługującymi środkami, aby rekruci żydowscy od branki wojskowej nie usuwali się.

Nadto pomienione rozporządzenie Namiestnictwa poleciło urzędom obwodowym prowadzenie osobnych wykazów, wielu młodzieńców żydowskich wykazano do poboru, wielu się stawilo, i wielu z nich oddano do wojska. Wykazy te służyć miały do zebrania potrzebnej wiadomości, jakie skutki wywrą przepisy nowej ustawy o poborze wojskowym.

Takim wykazom urzędowym, przez Wydział nasz krajowy zbieranym, zawdzięczamy data, których zestawienia w osobnym załączniku są umieszczone.

Wyniki poboru wojskowego od roku 1859 do roku 1866, zatem przez lat ośm powtarzanego, pouczają nas aż nadto dostatecznie, iż rzeczywiście prawo z dnia 29. Września 1858 względem uzupełniania wojska wydane, odnośnie do stosunków naszego kraju, zgubne wywiera skutki.

Aby przeto te złe skutki, ile w naszej będzie możliwości usunąć, i wydane w roku 1858 prawo do obecnych stosunków naszego kraju, mianowicie do wchodzących w życie ustaw gminnej i powiatowej a tem samem do samorządu gmin zastosować, należy nam przedewszystkiem wskazać owe usterki prawa z d. 29. Września 1858 r., a bardziej jeszcze usterki wykonywania tego prawa, które głównie wpłynęły na spaczony stosunek poboru rekrutów między ludnością chrześcijańską i izraelską, a następnie na podstawie §. 19. lit. b. nadanego nam statutu krajowego z dnia 26. Lutego 1861 upraszać Najjaśniejszego Pana, o usunięcie takowych w m. c. cesarskiego patentu z dnia 20. Września 1865 punkt 2.

Prawo z dnia 29. Września 1858, głównie z tego powodu jest wadliwe, iż całą działalność przygotowawczą, jak w ogóle całe wykonanie poboru składa w ręce władzy, a względnie komisji wyłącznie z urzędników i wojskowych złożonych, obowiązanych zaś od należytego współudziału i kontroli usuwa, i tak:

1) Spisy obowiązanych sporządzane przez urzęda powiatowe z wyłączeniem wpływu i gmin, ponieważ prawo w §. 25. tylko pomoc tychże dozwala;

2) urzęda powiatowe decydują samoistnie, a najczęściej samowładnie, o nie dolności wiadomej pojedynczych popisowych, przy czem również gminy, którym patentem rekrutacyjnym z dnia 5. Grudnia 1848 przyznane było prawo klasyfikacji powołanych do służby rekrutów, od wszelkiego współudziału i kontroli są wykluczone (§. 26.);

3) prośbę o uwolnienie i reklamacje rozstrzyga wyłącznie władza, względnie komisya bez współudziału obowiązanych gmin złożona (§. 28);

4) losowanie popisowych przed asenterunkiem, odbywa się bez dostatecznej kontroli (§. 29).

Na tę ważną okoliczność zwrócił Rząd już wcześniej uwagę swoją, gdyż dekret Namiestnictwa z dnia 11. Lutego 1859 l. 5.643, i Najwyższe postanowienie z dnia 26. Października 1866 zarządzają, odłączenie losowania od stawki obowiązanych.

Nierównie zgubniejsze skutki od samego prawa wywiera dołączona do niego tymczasowa Instrukcyja urzędowa. Z tej to Instrukcyi usunąć lub wyjaśnić należałoby następujące przepisy:

1) Spisy urodzonych czyli metryki prowadzone przez rabinów, lub osobne do tego postanowione indywidualnie, należy poddać pod kontrolę naczelnika tej gminy, w której te księgi są prowadzone — a nadto jaśniej postawić przepis §. 7. Instrukcyi, która lakonicznie wskazuje, że takie spisy na żądanie właściwego przełożonego gminy mają być oddawane, pod którym wyrażeniem w naszym kraju, obok istniejących dotąd przełożonych gmin wyznania izraelskiego i tych ostatnich rozumieć można.

2) Skład komisji reklamacyjnych w §. 36, komisji asenterunkowych w §. 47., dalej komisji superarbitrującej w §. 81. oznaczonych, jest tak bezwzględny, tak wyłączający wszelki wpływ i współudział gmin i wszelkich autonomicznych organów kraju, iż wszelkie orzeczenia tychże — jakkolwiek byłyby do przepisów zastosowane, muszą budzić nieufność, częstokroć niestety w skutkach usprawiedliwioną.

Komisye te nie powinny nie tylko wykluczać zastępców organów autonomicznych gminy i kraju, ale nadto, gdy już sama Instrukcyja w ostatnim ustępie §. 36., dla miast pod bezpośredniem zwierzchnictwem Rządu krajowego zostających, skład takowych komisji zupełnie odpowiednio zestawiała, powinna Instrukcyja w oddział cywilny tych komisji z głosem stanowczym, równym innym członkom przyjąć albo wybranych z pomiędzy naczelników gmin, albo też przewodniczącego odnośnej Rady powiatowej i jej delegata; zaś przy komisji superarbitrującej, delegatów Wydziału krajowego.

3) Uchwały w tych komisjach, a głównie uchwały niezdatności stawionego, określone w §. 61., nie powinny być tylko przez doktorów i przewodniczących, tj. c. k. Naczelnika obwodu lub powiatu i najstarszego oficera powzięte, ale według większ ści głosów wszystkich głosujących.

Te są główne usterki w prawie i w Instrukcyi, które zdaniem komisji głównie spowodowały ten opaczny stosunek, jaki przy poborze do wojska między rekrutami chrześcijańskimi a żydowskimi od lat ośmiu, w coraz większych rozwija się rozmiarach.

Staranie się o usunięcie tych usterek, komisya Wysokiemu Sejmowi doradza, w tem przekonaniu, iż wprowadzona przez własne organa stanowcza i w każdą czynność rekrutacyjną wnikająca kontrola rzadko usunie złe — po części z niewykonania przepisów, czasem też i ze złej woli urzędujących, powstałe.

Pomimo rażących i na pewnych cyfrach opartych wyników, z których się okazuje, iż od czasu zaprowadzenia prawa z roku 1858 zaledwie trzecia część młodzieńców żydowskich odstawianą bywa w

stosunku do tej ilości, jaka przed tem prawem była oddawana — komisya nie może doradzać Wysokiej Izbie przyjęcia wniosku posła Demkowa, a to nie tylko dla tego, iż usunięcie wadliwości prawa, powyżej wskazanych, uznaje za dostateczny środek do zapobieżenia nadal podobnym nadużyciom, ale głównie i dla tego, iż komisya sejmowa, wychodząc z wyższego stanowiska społecznego, obowiązana jest przyjąć jako czyn dokonany, uchwaloną już przez Wysoki Sejm Ustawę gminną, która nie tylko wszystkich do gminy przynależnych a zatem i izraelitów, w jedną całość, w jedną gminę jednoczy (§. 6. Ust. gmin.) — ale nadto przypuszczeniem, lubo dla szczególnych stosunków i usposobień miejscowych częściowym tylko, izraelitów do praw i obowiązków wspólnych wszystkim członkom — upragnione dla każdego o dobro kraju dbałego człowieka, w niedalekiej może przyszłości zupełne zespolenie obcych dotąd żywiołów umożliwiał; gdy przeciwnie przyjęcie wniosku posła Demkowa, który zresztą nie byłby dostateczną rękojmią usunięcia wszelkich ze złej woli pochodzących wybiegów, przez ponowne wydzielenie ludności izraelickiej; Wysoki Sejm zerwałby na długo ten jedyny łącznik, który przy dobrej woli i podniesionej oświacie, wielkie dzieło przyszłego zespolenia żyjących w kraju ludności chrześcijańskiej i izraelickiej, ku naszemu dobru urzeczywistnić może.

Komisya administracyjna przedstawia przeto Wysokiemu Sejmowi do uchwały następujący wniosek :

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, uprasza Najjaśniejszego Pana, ażeby w celu uchylenia nadużyć, przy każdoczesnym poborze wojskowym ponawiających się, przez zniesienie osobnego kontyngensu dla ludności izraelickiej powstałych, już do najbliższego nastąpić mającego poboru wojskowego, w prawie o uzupełnieniu wojska z dnia 29. Września 1858 i dodanej do tego prawa tymczasowej Instrukcyi urzędowej, polecił poczynić takie odmiany, któreby autonomicznym organom gminy, Radom powiatowym i Wydziałowi krajowemu zabezpieczyły pewny wpływ i konieczny udział we wszystkich krokach i uchwałach przy przeprowadzeniu rekrutacyi w szczególności, uprasza Sejm :

1) aby przy układaniu spisów obowiązanych, §. 25. — przy orzekaniu o nieudolności wiadomej §. 26. — przy rozstrzyganiu reklamacyj §. 28. — przy kontroli losowania §. 29. prawa z 29. Września 1858 ; —

2) dalej przy przedkładaniu metryk §. 7. — przy składzie komisyj reklamacyjnych §. 36. — asenterunkowych §. 47. — superarbitrującej §. 81. — jak nareszcie przy powzięciu uchwał niezdatności §. 61. Instrukcyi tymczasowej urzędowej — wpływ bezpośredni i udział stanowczy dla gmin, Rad powiatowych i Wydziału krajowego, prawnie ustalony został.“

Władysław Badeni,
prezylujący.

Wiktor Zbyszewski,
sprawozdawca.

W y k a z

rekrutów, odstawionych w ostatniem trzechleciu, przed zaprowadzeniem nowego prawa o uzupełnianiu wojska z roku 1858, i następnych latach ośmiu w poszczególnionych poniżej 57miu powiatach, w których przy poborze rażące zachodziły niestosowności.

Powiat	Żydzi		Chrześcianie		Powiat	Żydzi		Chrześcianie	
	lat 3 od 1856 do 1858	lat 8 od 1859 do 1866	lat 3 od 1856 do 1858	lat 8 od 1859 do 1866		lat 3 od 1856 do 1858	lat 8 od 1859 do 1866	lat 3 od 1856 do 1858	lat 8 od 1859 do 1866
1 Baligród	7	7	117	416	30 Mościska	15	9	276	604
2 Brzesko	10	8	168	566	31 Nadworna	9	7	169	473
3 Brzeżany	36	14	229	578	32 Przemyślany	12	4	190	440
4 Bircza	6	4	129	409	33 Przeworsk	12	12	260	669
5 Bochnia	6	3	254	750	34 Podburz	12	3	235	468
6 Bohorodeczany	11	7	182	557	35 Podhajce	14	8	242	564
7 Borszczów	16	9	235	742	36 Rzeszów	36	36	188	531
8 Borynia	3	—	179	434	37 Rohatyn	24	15	212	422
9 Czortków	23	15	223	632	38 Rozwadów	10	3	183	474
10 Delatyn	13	3	199	565	39 Rudki	9	3	171	478
11 Dobromil	9	6	130	512	40 Rymanów	9	5	281	566
12 Dombrowa	18	3	188	467	41 Skalał	21	12	220	536
13 Drohobycz	70	32	412	947	42 Sambor	42	26	333	777
14 Dubiecko	6	6	233	562	43 Sanok	11	8	247	464
15 Dukla	14	4	184	450	44 Starasól	14	6	214	464
16 Gródek	16	12	237	559	45 Staremiasto	15	2	161	413
17 Grzymałów	20	7	211	532	46 Szczerzec	10	9	192	495
18 Halicz	12	6	253	707	47 Sołotwina	8	1	178	520
19 Jaworów	23	10	275	534	48 Tarnów	50	45	209	680
20 Jazłowiec	5	3	191	516	49 Trembowla	3	2	214	501
21 Krakowiec	12	10	113	559	50 Turka	25	8	192	484
22 Komarno	17	7	222	602	51 Tłumacz	6	4	267	697
23 Kopeczyńce	13	13	233	717	52 Tyśmienica	26	23	213	606
24 Leżajsk	12	6	259	806	53 Uściczko	10	5	174	602
25 Lwów	8	6	214	495	54 Ustrzyki	5	5	71	255
26 Lutowiska	8	7	116	275	55 Zassów	11	5	174	467
27 Manasterzyska	18	9	243	658	56 Zbaraż	25	6	221	545
28 Mielec	13	7	230	572	57 Żmigród	6	5	146	395
29 Mielnica	14	9	225	691					
					Suma	430	277	5.943	14.590
						439	233	6.084	16.810
	439	233	6.084	16810		869	510	12.027	31.400

U w a g i :

1. Przed prawem z r. 1858 odstawiano młodzieży żydowskiej rocznie 289 $\frac{1}{3}$;
po wprowadzeniu prawa tylko 63 $\frac{3}{4}$ rocznie ;
zatem stosunek jak 4 $\frac{1}{2}$ do 1.
2. Przed prawem z r. 1858 odstawiano młodzieży chrześcijańskiej rocznie 4.009 ;
po zaprowadzeniu prawa rocznie 3.925 ;
zatem stosunek jak 40 do 39.

Wykaz

tak chrześcijańskiej jak izraelickiej do poboru wojskowego powołanych, czasowo, zupełnie lub w drodze koncertacyi,

Oznaczenie obwodu	liczba ogólna powołanych do wojska				rzeczywiście oddanych				niedostawionych na plac asenterunku			
	od r. 1856 do r. 1858 przez lat 3		od r. 1859 do r. 1866 przez lat 8		od 1856-1858 przez lat 3		od 1859-1866 przez lat 8		od 1856-1858 przez lat 3		od 1859-1866 przez lat 8	
	chrześcian	żydów	chrześcian	żydów	chrześc.	żyd.	chrześc.	żyd.	chrześc.	żyd.	chrześc.	żyd.
Lwów . . .	15.529	822	30.095	1667	1080	38	2538	44	1523	133	6728	426
Sanok . . .	55.157	3106	96.768	6416	2110	90	6036	73	6125	578	10.406	900
Przemysł . .	33.704	2399	54.391	4142	1693	113	4510	119	1935	443	4080	448
Tarnopol . .	17.940	2583	44.419	2605	1778	114	4290	119	2305	715	4073	633
Brzeżany . .	29.632	3260	51.322	5162	1665	132	4116	99	2020	453	4109	778
Tarnów . . .	41.139	3434	88.878	8827	2286	109	5827	111	2477	305	4217	738
S u m a . . .	193.101	15.604	365.873	28.819	11.612	596	27.317	565	16.385	2627	33.613	3923

U w a g i.

- 1) Stosunek ludności całego kraju . . . . . 4 632.866 do ogólnej ilości izraelitów w kraju zamieszkałych . . . . . 448.973 wykazuje się jak 10^{1/4} do 1.
- 2) Stosunek ludności w wykazanych powyżej sześciu obwodach w ilości 1,244.089 do ludności izraelickiej w tych obwodach zamieszkałej 145.662, wykazuje się jak 8^{1/2} do 1.

ludności

nej, rzeczywiście oddanej, lub niedostawionej, a nareszcie wykaz w poszczególnionych poniżej sześciu obwodach.

liczba uwolnionych dla zupelnej niezdolności				uwolnionych czasowo				uwolnionych w drodze reklamacyjnej				Ogół ludności podług wyznań	
od 1856-1858 przez lat 3		od 1859-1866 przez lat 8		od 1856-1858 przez lat 3		od 1859 - 1866 przez lat 8		od 1856-1858 przez lat 3		od 1859-1866 przez lat 8			
chrześc.	żyd.	chrześc.	żyd.	chrześc.	żyd.	chrześcian	żydów	chrześc.	żyd.	chrześc.	żyd.	chrześcian	żydów
3364	165	2552	188	8119	486	14.352	806	1443	—	4125	203	144.761	30.101
4670	326	5406	470	29.986	1633	47.482	3607	4282	65	9686	1019	232.685	18.491
2468	172	5293	558	22.119	1413	28.350	2807	1832	13	6703	403	215.979	21.903
2982	542	7294	776	7481	896	20.739	1608	2582	219	7520	1425	215.428	26.555
1896	292	4620	619	21.254	2276	31.739	3034	2624	56	6010	706	210.102	24.720
2932	199	4328	391	27.361	2263	57.845	6375	2698	33	6371	368	225.134	23.892
18.312	1696	29.493	3002	116.320	8967	200.507	18.239	15.661	385	40.415	4124	1.244.089	145.662

- 3) Stosunek ludności całej tych sześciu obwodów do ludności całego kraju jest jak 1 do 3%.
- 4) Stosunek odstawianych rekrutów rocznie przed prawem z r. 1858 do ilości tychże po wydaniu tego prawa, w sześciu obwodach;
- a) Chrześcian oddawano przed prawem 3.870, po prawie 3.414; zatem stosunek jak 10 do 9.
- b) Żydów oddawano przed prawem 198 $\frac{2}{3}$ po prawie 70 $\frac{2}{3}$; zatem stosunek jak 2 $\frac{2}{7}$ do 1.

Table of Contents

Table of Contents

Introduction	1
Chapter I	10
Chapter II	20
Chapter III	30
Chapter IV	40
Chapter V	50
Chapter VI	60
Chapter VII	70
Chapter VIII	80
Chapter IX	90
Chapter X	100
Chapter XI	110
Chapter XII	120
Chapter XIII	130
Chapter XIV	140
Chapter XV	150
Chapter XVI	160
Chapter XVII	170
Chapter XVIII	180
Chapter XIX	190
Chapter XX	200
Chapter XXI	210
Chapter XXII	220
Chapter XXIII	230
Chapter XXIV	240
Chapter XXV	250
Chapter XXVI	260
Chapter XXVII	270
Chapter XXVIII	280
Chapter XXIX	290
Chapter XXX	300

Z drukarni Kornela Pillera 1866.

Alegat XVII.

Sprawozdanie

komisyi wysadzonej do rozpoznania sprawy katastralnej.

Wysoki Sejmie!

Zaraz na pierwszej sesyi w roku 1861 Sejm Królestw Galicyi i Lodomeryi wraz z W. ks. Krakowskiem uchwalił jednomyślnie prośbę do Tronu o wstrzymanie katastralnego oszacowania gruntów w Galicyi, i o rewizyę w Wielkiem Księstwie Krakowskim.

Równie jednomyślnie uchwaliła Izba Niższa Rady Państwa na posiedzeniu dnia 27. Września 1862 zaniechanie czynności katastralnych, aż do nastąpić mającej reformy wszystkich podatków stałych w całym Państwie.

Wysoki Rząd nie uwzględnił ani prośby Sejmu galicyjskiego ani uchwały Izby Niższej.

To zgodne i jednomyślne zapatrywanie się obu ciał prawodawczych, z których drugie o stroniczość dla Galicyi posądzać nie można, stanowiłoby powinno dostateczny dowód, iż obecny system szacowania jest zupełnie wadliwy, a ostatecznym jego wynikiem musi być nierówność w opodatkowaniu tak między krajami koronnymi, jakoteż między pojedynczemi kontrybuentami.

Izba Niższa Rady Państwa poszła jeszcze o jeden krok dalej, bo na posiedzeniu dnia 16. Maja 1865 r. wysadziła z grona swego komisję, polecając jej zbadanie kwestyi zaniechania czynności katastralnych i sformułowania odnośnych wniosków.

Prace tej komisyi przerwane zostały zamknięciem Izby.

Równie stanowczo potępiło byłe ministeryum obecny system szacowania katastralnego w memoryale z r. 1860 o stałych podatkach, i w motywach uzasadniających projekta rządowe reformy podatku gruntowego przedłożone Izbie Niższej Rady Państwa w latach 1864 i 1865.

W uzasadnieniu tem byłe ministeryum jak najwyraźniej przypisuje nierówność oszacowania i jego następstwo nierówność w opodatkowaniu wadliwości systemu, a między innemi tej okoliczności, iż oszacowanie to nie mogło odbyć się jednocześnie w całym Państwie, i przeprowadzane jest i było bez stanowczego wpływu i wzajemnej kontroli opodatkowanych.

A jednak to same byłe ministeryum doradziło Koronie wydanie Najwyższego reskryptu z dnia 19. Marca 1864 roku, uchylającego prośbę Sejmu galicyjskiego o wstrzymanie czynności katastralnych.

Chcąc zadosyć uczynić następnemu ustępowi powyższego Najwyższego reskryptu wyrażającemu oczekiwanie, iż Sejm i Wydział krajowy wezmą współdziałal konieczny, aby dzieło szacowania gruntów zarówno ważne dla Państwa i kraju doprowadzone było do zadawalniającego i spieszego końca, zajął się najpierw Wydział krajowy gorliwie rozpoznaniem sprawy katastru, i na podstawie licznych materiałów i dowodów mozolnie zebranych ułożył memoryał z dnia 4. Stycznia 1864, w którym przedstawił błędy dotychczasowego systemu szacowania, wykazał, iż błędy te potęgują się jeszcze przez wadliwe wykonanie powierzone organom nie mającym do tego wiadomości, i powtórzył prośbę o systowanie operacyi aż do zaprowadzenia nowego systemu szacowania; proponował na wypadek dalszego prowadzenia operacyi

środki do usunięcia błędów; nakoniec żądał, aby sprawa ta przed jej załatwieniem przedłożoną została wysokiemu Sejmowi.

Memoryał Wydziału żadnego nie odniósł skutku. Nie osiągnęły też odpowiednich rezultatów prace mężów zaufania w r. 1864 do obrad w krakowskiej Dyrekcji Skarbu z głosem tylko doradczym powołanych.

Tak stała ta sprawa w czasie zwołania Sejmu z końcem roku 1865.

Gdy zatem Sejm Najwyższym reskryptem z dnia 19. Marca 1863 powołany został do współdziałania w tej sprawie, powinien był c. k. Rząd wnieść odnoszące się do tego przedłożenia. Kiedy się to nie stało, musiał Sejm zająć się tą sprawą z własnej inicjatywy.

Wysadzona z grona Sejmu komisya po mozolnem i szczegółowem zglebieniu stanu rzeczy, po odbyciu kilkunastu posiedzeń w obec organów skarbowych, których zdanie z bezstronną wysłuchała rozważą przysłała przede wszystkim do tego samego przekonania, jakie Sejm galicyjski w prośbie z r. 1861, Niższa Izba Rady Państwa w uchwale z roku 1862, a byłe ministryum w memoryale o stałych podatkach ogłoszonym w roku 1860 i w uzasadnieniach projektów reformy podatkowej w roku 1864 i 1865 objawiły, to jest, iż obecny system katastralnego oszacowania gruntów jest zasadniczo wadliwy, i że jedynym środkiem radykalnie zaradczym byłaby reforma podatku gruntowego oparta na innym systemie szacunkowym odpowiedniejszym tak wymogom obecnego stanu gospodarstwa, jak i nowoczesnym teoriom ekonomicznym. Loiczne zatem następstwo powyższego zgodnego zapatrywania się inne być nie może — i byłoby nie powinno, jak wstrzymanie dalszego katastralnego szacowania gruntów aż do nastąpić mającej tej nieuniknionej konieczności.

Obok licznych dowodów, których tu nie przytaczamy, albowiem Wysoki Sejm znajdzie ich wyszczególnienie i rozbiór w sprawozdaniach Wydziału i komisji z dnia 17. Grudnia 1865. i 15. Kwietnia 1866. r., a na które i my się powołujemy, zeszlóroczna komisya katastralna nie pominęła i tej okoliczności, iż i w innych państwach cywilizowanych jako to: Francji i Prusach poczynano szacowanie katastralne gruntów od tego samego systemu, jaki po dziś dzień praktykuje się w Austrii. — Ale wszędzie po krótkiej próbie i przeświadczeniu się o błędnych rezultatach albo odstępowano od niego, albo starano się w inny sposób naprawić nierówność w opodatkowaniu z tego oszacowania wypływającą. — Dziś w żadnym z większych państw nie znajdziemy systemów szacowania gruntów podobnych do naszego. W jednej tylko Austrii potrzeba było aż lat 47, a zatem blisko pół wieku, aby choć częściowo przekonać się o tej prawdzie. Bo taki jest peryod od epoki wydania Najwyższego patentu z dnia 27. Grudnia 1817 r., zaprowadzającego w państwie obecny system katastralnego szacowania gruntów, aż do roku 1864, w którym byłe Ministryum z tytułu jego wadliwości po raz pierwszy wniosło do Izby Niższej Rady Państwa przedłożenie rządowe, tyżące się reformy podatku gruntowego.

O zupełnem jednak przeświadczeniu o jego wadliwości w obec Najwyższego patentu z dnia 19. Marca 1863 nawet mowy być nie może.

W Austrii uznają zatem wadliwość systemu — ale mimo tego prowadzą go dalej.

Wyżej przytoczone sprawozdania Wydziału i zeszlórocznej komisji z dnia 17. Grudnia 1865 i 13. Kwietnia 1866 wykazują jasno liczne dowody fiskalności szacowania, którego rezultatem było by znaczne podwyższenie podatku już i tak przechodzącego wszelką słuszną miarę — wykazują niesprawiedliwość szacowania w stosunku do innych krajów koronnych i nierówność szacowania wewnątrz kraju naszego. Mimo tych dowodów i mimo uznanej powszechnie wadliwości zasad szacowania, nie doradzała zeszlóroczna komisya Wysokiemu Sejmowi powzięcia uchwały porzucenia istniejącego systemu i zaprowadzenia nowego; nie było bowiem nadziei dla takiej uchwały, gdy Najjaśniejszy Pan za poradą byłego ministryum już w Najwyższym reskrypcie z 19. Marca 1866 r. orzekł, że terażniejsze szacowanie katastralne ma być doprowadzone do końca; — ograniczyła się zatem komisya na podaniu środków, za pomocą których choć w części wady z wykonania wynikłe, naprawićby się dały.

Środkami proponowanymi przez komisję, były: ścisła rewizya operacyj szacunkowych, z wyjątkiem oznaczenia gatunków kultury, klasyfikacji i klasacji, które w drodze samych reklamacyj mogą być sprostowane; poruczenie tej rewizji komisjom lokalnym, które zostawałyby pod kierunkiem komisji krajowej i równie jak ta ostatnia, złożone byłyby z politycznego urzędnika jako przewodniczącego i z członków w połowie przez Wydział krajowy obranych; zebranie jak najliczniejszych dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów i użycie tych dat przy rewizji, a szczególnie dla sumarycznego osądzenia wynikłości szacowania i do prostowania tych wynikłości; rozpoznawanie i rozstrzyganie reklamacyj, po dokonanej rewizji wnoszonych, przez wspomniane komisje; złożenie Władzy centralnej w tej sprawie ostatecznie rozstrzy-

gającej z osób nasze stosunki gospodarskie znających i dopuszczenie reprezentantów kraju do współdziałania w tej Władzy.

Wysoki Sejm uznał stosowność proponowanych środków; i na posiedzeniu 79tym zeszłorocznej sesyi stosownie do wniosków komisji uchwalił:

1° Petycę do Jego C. K. A. Mości, w której zawartą jest prośba o zarządzenie rzeczonych środków.

2° Bliższe skazówki do rewizyj katastralnego szacowania gruntów, załączone do wspomnianej petycji.

3° Polecenie do Wydziału krajowego, aby zamianował delegowanych, którzyby tę sprawę u ministerstwa popierali.

Wydział krajowy dopełnił swego zadania, gdyż jak się to z przedłożonego W. Izbie tegorocznego sprawozdania okazuje, zamianował delegację, która w miesiącu Lipcu udała się do Wiednia. — Delegacya ta złożyła PP. Ministrom Stanu i Skarbu pisemne prośby o uzyskanie u J. C. K. Apost. Mości przyzwolenia na wnioski w petycji W. Sejmu zawarte, a tymczasem o wstrzymanie dalszego biegu operacyj katastralnych. — JExc. Pan Minister Stanu dał zapewnienie, iż w tej sprawie porozumie się z JExc. P. Ministrem Skarbu: później otrzymała delegacya wiadomość, iż P. Minister zasiągnie jeszcze zdania c. k. Namiestnictwa. W podaniu swoim z dnia 20. Sierpnia 1866 roku do Wydziału krajowego oświadczyła delegacya, iż oczekiwać wypadu postanowień, które nie będą dla kraju nieprzychylne.

Gdy jednakże po dziś dzień nie nadeszła na powyższą petycę odpowiedź, słuszną zachodzi obawa, iż operacye katastralne prowadzone dalej bez zarządzenia środków wskazanych w petycji, do jak najmylniejszych doprowadzić muszą rezultatów. Dalej jest to niezawodną rzeczą, iż operacye katastralne, im dalej takowe w przyjętym obecnie kierunku poprowadzone będą, tem bardziej utrudnioną będzie przyszła ich rewizya przez inne organa dokonać się mająca, gdyby petycyą W. Sejmu uwzględnioną została.

Wysoki Sejm uznając zatem ważność i nagłość kwestyi, i bacząc na doniosłość sprawiedliwego i sumiennego oszacowania i opodatkowania kraju na posiedzeniu dnia 24. Listopada 1866 roku, wysadził ponownie z grona swego komisję z 12tu członków, której polecił zbadanie obecnego stanu sprawy katastralnej i przedłożenie stosownych wniosków.

Komisya wywiązując się z włożonego na nią zadania gorliwie zajęła się tą sprawą, i po należytem zbadaniu istoty rzeczy przysłała do przekonania:

1° iż obecny stan sprawy katastralnej jest ten sam, jaki był dnia 27. Kwietnia b. r. w chwili uchwalenia petycji do Tronu, to jest, iż te same co pierwiej organa ze stosunkami miejscowemi nieobeznane i do tej sprawy niezdolne w tym samym duchu i kierunku co pierwiej, posuwają dalej operacye katastralne;

2° iż jedynym środkiem radykalnie zaradzającym złemu, byłaby reforma podatku gruntowego na innym jak dotąd systemie oszacowania oparta — a nim to nastąpi, systowanie dotychczasowych czynności katastralnych;

3° iż w obec niemożności urzeczywistnienia dzisiaj tej myśli — jako sprzeciwiającej się brzmieniu Najwyższego reskryptu z dnia 19. Marca 1863, jedynie środki wskazane w petycji do Tronu z dnia 27. Kwietnia 1866 zdolne są choć w części złagodzić złe, jakie krajowi naszemu zagraża z powodu obecnego wadliwego systemu szacowania, jakoteż z powodu fiskalnego i błędnego jego zastosowania;

4° iż dalsze prowadzenie operacyj katastralnych bez zarządzenia wspomnianych środków spowodują nieużyteczne koszta. i może tylko szkodliwie wpłynąć na użycie środków do poprawienia operacyi.

Z tych więc powodów wnosi komisya: Wysoki Sejm raczy uchwalić:

- a) żądać od c. k. Rządu, aby wszelkie operacye szacunkowe włącznie z reklamacyami wstrzymane zostały aż do rozstrzygnięcia Najjaśniejszego Pana o petycji Sejmu z dnia 27. Kwietnia 1866;
- b) polecić Wydziałowi krajowemu, aby ponowną wysłał delegację do Wiednia, któraby sprawę katastralną w myśl uchwał sejmowych u c. k. Ministeryum popierała;
- c) wezwać J. Ex. c. k. Namiestnika kraju, aby poparł słuszne nasze żądania.

Lwów dnia 21. Grudnia 1866 r.

Prezydujący:
Litwinowicz.

Referent:
Leonard Wężyk.

Z drukarni Kornela Pillera 1866.

Alegat XVIII.

Sprawozdanie

komisji dla statutów miejskich, tyczące się nadania statutu gminnego dla królewskiego stołecznego miasta Lwowa.

Wysoki Sejmie!

Uchwalony zeszłej kadencji statut gminny dla król. stoł. miasta Lwowa, nie uzyskał sankcyi Cesarskiej, z powodu, iż zawierał niektóre postanowienia niezgodne z istniejącymi ogólnymi ustawami i orzeczeniami Ministerstwa Stanu.

Odezwa z Prezydyum c. k. Namiestnictwa do Wydziału krajowego w tym względzie przesłana, wskazuje jako główne usterki mylne i niedostateczne określenie własnego i przekazanego zakresu działania, przekazanie nadzoru nad stowarzyszeniami do własnego zakresu działania gminy, przyznanie wpływu ustawie krajowej na szkoły średnie, zamiast ogólnej ustawie państwowej, nie uwzględnienie interesu osób, większe podatki opłacających, przy układzie ordynacyi wyborczej — przyznanie Radzie miejskiej prawa bezwarunkowego mianowania przełożonych i nauczycieli w szkołach i innych zakładach naukowych miejskich, dozwole nie Radzie miejskiej oznaczenia sposobu wykonywania propinacyi i wydawania konsensów na wyszynk, przyznanie Radzie miejskiej prawa nakładania dodatków gminnych do podatków monarchicznych w ogóle, bez ograniczenia tego prawa tylko do podatków stałych i konsumcyjnego, nieuwzględnienie przepisów ustawy przemysłowej co do zmiany cen artykułów życia i ustawy o przynależności co do dowolnego wyznaczenia opłat od przyjęcia do gminy, nakoniec nieuwzględnienie dotąd obowiązujących przepisów co do członków gminy wyznania izraelskiego.

Usterki te z wyjątkiem jednej przez Radę miejską lwowską stosownie do wskazówek w odezwie Rządowej wskazanych, poprawione, a następnie Wysokiej Izbie z ponowną prośbą o nadanie statutu gminnego przedstawione zostały.

Usterka, którą gmina miasta Lwowa według postanowień uchwalonego zeszłej kadencji statutu zachować pragnie, dotyczy sposobu wyboru Rady miejskiej, i w prośbie swojej gmina lwowska dobitnie stawia dowody, iż postanowienia artykułu XI. ustawy zasadniczej z dnia 5. Marca 1862 r. o urządzeniu gmin polecającego uwzględnienie należyte wyżej opodatkowanym przy wyborach, iż właściwie utworzenie kół wyborczych nie odpowiada miejscowym stosunkom, nie tylko ze względu, iż przy nader małej ilości najwyżej opodatkowanych, do pierwszego koła wyborczego przypadających, wpływ tychże przez innych do gminy przynależnych, nie opodatkowanych, a ze względu na ich społeczne stanowisko, do pierwszego koła wchodzących, nie tylko będzie zmniejszony, ale nawet zupełnie ubezwładniony, a nadto dla tego, iż miasto Lwów od lat 18tu wybiera Radę swoją bez utworzenia kół wyborczych i nie czuje wcale potrzeby zmiany w tym względzie, tem bardziej, ile że nawet ze strony najwięcej opodatkowanych nie objawiły się głosy, że przy wyborach do Rady miejskiej prawa ich nie są uwzględniane.

Komisya przeglądawszy załączone do petycyi miasta Lwowa poprawki przez Radę miejską uchwalone, zastanawiała się także i nad układem statutu samego, a przekonawszy się, iż takowy co do

przeprowadzenia postanowień o policji miejscowej, względnie o prawie zagrożenia karami i wykonywania władzy karnej, jak niemniej co do postanowień o gospodarstwie gminnem i nakładaniu ciężarów na gminę, a szczegółowo o pokryciu wydatków przez rozdzielanie takowych na dodatki do podatków i na inne opłaty jest niedokładny, zauważywszy nadto, iż tak z teoretycznej jak z praktycznej strony wielce jest pożądaną rzeczą, aby poszczególne statuta miast, nie odbiegały formą układu od ogólnej ustawy gminnej tylko o tyle, o ile miejscowe właściwości tego wymagają, przerobiła co do układu zewnętrznego, zachowując miejscowe właściwości, przedłożony Wysokiej Izbie projekt, podług form przyjętej i sankcyonowanej ogólnej Ustawy gminnej, i takowy Wysokiej Izbie do przyjęcia zaleca.

Co do Ordynacyi wyborczej zauważyć musi komisya, iż nie mogła pomimo życzenia Rady miejskiej miasta Lwowa przychylić się do zdania, aby wybory do Rady miejskiej bez utworzenia kół wyborczych się odbywały, a to z tego powodu, iż uchwała Wysokiego Sejmu wobec koniecznego uwzględnienia artykułu XI. Ustawy ogólnej z 5. Marca 1862 r. nie uzyskalaby może sankcyi Monarszej, w skutek czego miasto stołeczne Lwów pozbawione by zostało własnego statutu, którego od Sejmu na podstawie prawnej domaga się.

Komisya przeto stawia do uchwały Wysokiego Sejmu następujący wniosek :

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem uchwała dla król. stoł. miasta Lwowa załączony pod % statut gminny zawierający Ustawę gminną i Ordynację wyborczą.“

Sprawozdawca :

Gnoiński.

Przewodniczący :

Rutowski.

U s t a w a

z dnia

nadająca dla król. stołecznego miasta Lwowa statut gminny.

Na wniosek Sejmu Meo Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, nadaję na mocy Ustawy z dnia 5. Marca 1862 do liczby 18. Dz. praw Państwa, dla królewskiego stołecznego miasta Lwowa załączony statut gminny, zawierający Ustawę gminną i Ordynacyę wyborczą, i rozporządzam jak następuje:

Artykuł I.

Postanowienia niniejszego statutu o wyborze i urzędzeniu Rady miejskiej obowiązują natychmiast, i zaraz po ogłoszeniu statutu mają wejść w wykonanie.

Artykuł II.

Skoro Rada miejska się urządzi, statut niniejszy stanie się w całości obowiązującym.

Artykuł III.

Równocześnie z działalnością tego statutu, dotychczasowe rozporządzenia i przepisy dotyczące gminnego urzędzenia miasta Lwowa przestaną obowiązywać.

Artykuł IV.

Memu Ministrowi Stanu polecam przeprowadzenie tej ustawy.

Wiedeń dnia

Statut

królews. stołecznego miasta Lwowa.

A.

Ustawa gminna.

Dział I.

● gminie w ogólności.

§. 1.

Obręb gminy.

Obręb gminy miasta Lwowa, obejmuje wszystkie w kadastrze podatkowym lub w księgach gruntowych miasta zapisane realności.

§. 2.

Zmiana granic.

Do zmiany granic miasta potrzeba przyzwolenia Wydziału krajowego, które udzielonem być może tylko za poprzedniem oświadczeniem politycznej władzy krajowej, iż przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

Dział II.

● członkach gminy.

§. 3.

Członkowie gminy i obcy.

Członkowie gminy są:

- a) Osoby mające w gminie prawo przynależności (przynależni do gminy);
- b) uczestnicy, t. j. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywanego, albo od dochodu bezpośredniego podatek w gminie opłacają.

Pod temi warunkami należą do uczestników gminy także korporacje, stowarzyszenia, zakłady i fundacje.

Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

§. 4.

Przynależność do gminy.

Stosunki przynależności do gminy określone są Ustawą z dnia 3. Grudnia 1863. (Dz. p. P. l. 105).

Za nadanie prawa przynależności do gminy (przyjęcie do związku gminy) może gmina pobierać opłatę nieprzewyższającą sumy 30 zlr. w. a.

§. 5.

Obywatele miejscy.

Członkowie gminy, mający prawo obywatelstwa miejskiego, są obywatelami miasta.

Prawo obywatelstwa miejskiego nabywa się jedynie mocą uchwały Rady miejskiej.

Od tej uchwały nie ma dalszego odwołania się.

Obywatelstwo miejskie nadane być może tylko osobom płci męskiej, przynależącym do gminy miasta Lwowa, które:

- a) mają prawo rozrządzać osobą swoją i majątkiem;
- b) prowadzą życie nienaganne;
- c) posiadają majątek nieruchomy, czy to jako właściciele, czy jako dożywotnicy, albo wykonują przedsiębiorstwo podatkowi zarobkowemu ulegające, albo mają inne środki dostateczne utrzymania siebie i swej rodziny.

§. 6.

Opłata za nadanie obywatelstwa.

Kto na własną prośbę obywatelstwo miejskie otrzymuje, winien zapłacić do kasy gminnej takse, w ilości postanowieniem Rady miejskiej od czasu do czasu oznaczonej, i dopiero po złożeniu tej opłaty może używać praw przysługujących obywatelom miejskim.

Radzie miejskiej służy prawo uwolnienia od taksy.

§. 7.

Przyrzeczenie.

Otrzymujący obywatelstwo miejskie złoży w obecności burmistrza i delegatów Rady miejskiej uroczyste przyrzeczenie, że obowiązki obywatela miejskiego sumiennie pełnić, i dobro gminy o ile w jego możliwości popierać będzie.

§. 8.

Utrata prawa obywatelstwa.

Obywatel miejski traci obywatelstwo:

- a) z utratą przynależności do gminy;
- b) przez formalne zrzeczenie się;
- c) jeżeli uznany jest winnym zbrodni, przekroczenia, lub przestępstwa popełnionego z chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej;

- d) jeżeli po ogłoszeniu upadłości jego majątku, lub po rozpoczęciu postępowania ugody z wierzycielami, w skutek przeprowadzonego śledztwa będzie uznany winnym;
- e) jeżeli w skutek czynu w chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej popełnionego, w drodze postępowania dyscyplinarnego utracił urząd lub posadę.

§. 9.

Obywatel miejski może także uchwałą Rady miejskiej pozbawionym być prawa obywatelstwa:

- a) jeżeli przekonany jest o czyn z umysłu na szkodę gminy popełniony;
- b) jeżeli bez dostatecznej przyczyny wzbrania się pełnić obowiązki urzędu lub posady, do których wyborem gminy jest powołanym.

Skutki utraty obywatelstwa miejskiego w wypadkach w §. 8. lit. c, d, e, i w tym §ie wskazanych, dotyczą tylko tracącego to prawo, przeto ani jego żony, ani dzieci przedtem spłodzonych.

§. 10.

Obywatelstwo honorowe.

Obywatelom Państwa Austriackiego, którzy się Państwu, krajowi lub miastu zasłużyli, może gmina, bez względu na miejsce ich zamieszkania i przynależności do innej gminy, nadać prawo obywatelstwa honorowego. Obywatelstwo honorowe nadaje wszelkie prawa obywatelstwa miejskiego, nie wkładając żadnych obowiązków, i nie wpływa na zmianę przynależności do gminy.

Prawo obywatelstwa honorowego utracą się w wypadkach w §. 8. lit. b, c, d, e. i w §. 9. lit. a wskazanych.

§. 11.

Prawa członków gminy i obcych w ogólności.

Każdy w gminie przebywający ma prawo:

- a) do opieki i bezpieczeństwa swej osoby i własności znajdujących się w obrębie gminy;
- b) do korzystania z przedmiotów i zakładów na publiczny użytek przeznaczonych, stosownie do ich urządzeń.

§. 12.

Prawa członków gminy.

Członkom gminy służy prawo:

wybierania i obieralności do Rady miejskiej, i prawo udziału w zawiadywaniu sprawami gminy, według postanowień niniejszego statutu. Nadto przysługuje jeszcze przynależnym do gminy:

- a) prawo do stałego zamieszkania w obrębie gminy;
- b) w razie zubożenia i nieudolności do pracy prawo domagania się wsparcia z funduszków gminy, stosownie do urządzeń istniejących dla ubogich.

§. 13.

Prawa obywateli miejskich.

Prawo obywatelstwa miejskiego obejmuje w sobie wszystkie prawa, przysługujące członkom gminy, a nadto jeszcze prawo korzystania z tych fundacyj i urzędzeń, które dla obywateli miejskich i ich rodzin są przeznaczone.

§. 14.

Obowiązki członków gminy i obcych w ogólności.

Obowiązkiem członków gminy i obcych jest:

- a) stosować się do rozporządzeń wydanych przez gminę, w zakresie działania, jaki jej z ustaw przysłuży;
- b) przykładać się do ciężarów gminy, podług przepisów w tym względzie obowiązujących.

§. 15.

Obowiązki obywateli miejskich.

Prócz obowiązków w §. 14. wymienionych, ma nadto obywatel miasta Lwowa szczególny obowiązek pełnienia urzędu, do którego wyborem gminy powołany będzie.

§. 16.

Szczególne stosunki uczestników gminy i obcych.

Uczestnicy gminy mają prawo do swobodnego pobytu w gminie, dopóki nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Obcym, którzy się z przynależności do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej udowodnią, iż w celu uzyskania poświadczenia swej przynależności potrzebnego kroki poczynili, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, jak długo wraz z rodziną życie nienaganne prowadzą, i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Uczestnik gminy lub obcy, któremu gmina wzbrania pobytu w swym obrębie, ma prawo odwołać się do naczelnej politycznej władzy krajowej.

Rządowa władza bezpieczeństwa winna udzielać gminie potrzebnych objaśnień, względem uczestników gminy i obcych.

§. 17.

Spisy członków gminy.

Gmina prowadzi dokładne spisy członków gminy, których przejrzenie każdemu dozwolone.

§. 18.

Stosunki prawne prywatne.

Niniejszy statut nie narusza w niczem ani stosunków prawnych prywatnych w ogóle, ani też w szczególności praw własności i użytkowania, które

przysługują bądź pojedynczym częściom gminy lub jej członkom, bądź całym klasom mieszkańców, stowarzyszeniom lub korporacyom.

Dział III.

O Reprezentacyi gminnej.

§. 19.

Reprezentacya gminy.

Gminę miasta Lwowa reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada miejska.

Rada miejska zawiaduje sprawami gminy sama, lub przez Magistrat, i inne urzęda gminy.

Na czele Rady miejskiej, Magistratu i innych urzędów gminnych stoi burmistrz.

§. 20.

Skład i wybór Rady miejskiej.

Rada miejska składa się ze stu członków (Radnych miejskich), a to z 80 chrześcian i 20 starozakonnych.

Członków Rady miejskiej obiera gmina z grona swojego.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru, o obieralności i postępowaniu przy wyborach zawiera ordynacya wyborcza dla miasta Lwowa.

§. 21.

Wybór burmistrza, wiceburmistrza i delegatów miejskich.

Burmistrza, pierwszego wiceburmistrza i delegatów wybiera Rada miejska z grona swojego.

Obierając delegatów miejskich, oznaczy Rada miejska także ich liczbę, która nie ma przenosić 20 członków.

Bliższe postanowienia o wyborze burmistrza, wiceburmistrza i delegatów miejskich, zawiera ordynacya wyborcza dla miasta Lwowa.

§. 22.

Przyjęcie wyboru.

Jeżeli kto w przeciągu ośmiu dni po zawiadomieniu go o padłym nań wyborze, przyjęcia wyboru wyraźnie nie odmówił, uważa się iż wybór przyjął.

§. 23.

Peryod wyborczy.

Radni miejscy, burmistrz i pierwszy wiceburmistrz, obrani będą na lat trzy. Wszakże po upływie tego czasu, pozostają oni w urzędzie aż do ukonstytuowania się nowej Reprezentacyi gminnej.

Delegatów miejskich obiera Rada na rok jeden.

Na trzy miesiące przed upływem peryodu wyborczego, Rada miejska rozpisuje nowe wybory.

Członkowie Rady ustępującej mogą być na nowo wybrani, jeżeli przeszkoda prawna nie zachodzi.

Burmistrz i pierwszy wiceburmistrz, obejmują urząd z dniem złożenia przysięgi, delegaci miejscy od dnia ich wyboru.

Obrany członek Rady miejskiej nie może być związany żadną instrukcją.

§. 24.

Wybory uzupełniające.

W razie opróżnienia w ciągu peryodu wyborczego posady burmistrza lub pierwszego wiceburmistrza, winna Rada najpóźniej do dnia 14 wybrać w jego miejsce innego, na czas jeszcze pozostały.

Gdyby przed czasem zwyczajnych wyborów, przez śmierć lub innym sposobem, ubyło 20 Radnych, wtedy dla uzupełnienia Rady rozporządzi się na podstawie ostatniej listy wyborczej, według postanowień ordynacyi wyborczej nowy wybór, na dalszy ciąg peryodu wyborczego.

§. 25.

Zatwierdzenie i przysięga burmistrza.

Wybór burmistrza wymaga zatwierdzenia Cesarzkiego.

Skoro potwierdzenie nastąpi, burmistrz w obecności Rady miejskiej i ciała radnego Magistratu, złoży przysięgę do rąk Namiestnika kraju, ślubując wierność i posłuszeństwo Monarsze, stosownie do ustaw, i sumienne pełnienie swoich obowiązków.

Pierwszy wiceburmistrz składa taką samą przysięgę do rąk burmistrza, na zgromadzeniu Rady miejskiej.

§. 26.

Płaca.

Członkowie Rady miejskiej urzędują bezpłatnie. Za sprawowanie interesów gminy po za jej obrębem mogą żądać wynagrodzenia.

Płace i inne emolumenta burmistrza ustanawia Rada miejska, na cały czas jego urzędowania.

Burmistrzowi, który przez lat 12 nieprzerwanie ten urząd piastował, może Rada miejska, po jego ustąpieniu z urzędu, wyznaczyć stosowną emeryturę.

Gdyby pierwszy wiceburmistrz lub delegat miejski przez czas dłuższy zastępował burmistrza, Rada miejska wyznaczy mu stosowne wynagrodzenie.

§. 27.

Burmistrz i pierwszy wiceburmistrz muszą mieć we Lwowie stałe zamieszkanie.

§. 28.

Ustąpienie z posady.

Burmistrz i pierwszy wiceburmistrz, jakoteż delegaci, nie mogą bez zezwolenia Rady złożyć urzędowania swojego.

Członek Reprezentacyi traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralności na członka Rady stała na przeszkodzie.

Jeżeli członek Reprezentacyi popadnie w śledztwo z powodu jednego z czynów karygodnych, w §§. 3. i 11. ordynacyi wyborczej dla miasta Lwowa wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony, albo postępowanie ugodne zarządzone zostanie, wtedy nie będzie mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne, krydalne lub ugodne. Radnych, którzy bez ważnych powodów przez trzy miesiące na posiedzenia nie przybywają, może Rada miejska uznać za występujących.

Burmistrz, pierwszy wiceburmistrz i delegaci miejscy tracą urząd, jeżeli przestają być członkami Rady miejskiej.

Pierwszy wiceburmistrz i delegaci miejscy mogą być także suspendowani lub usunięci z urzędu, jeżeli się okażą winnymi zaniedbania obowiązków urzędowych.

O takim suspendowaniu lub usunięciu wyrokuje Rada miejska ostatecznie.

Dział IV.

o zakresie działania gminy.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

O zakresie działania gminy w ogólności.

§. 29.

Zakres działania gminy jest dwojaki:

- a) własny, i
- b) poruczony.

§. 30.

Własny zakres działania.

Własny zakres działania, t.j. zakres, w którym gmina z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje w ogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy, i w jej granicach własnymi jej siłami załatwionem i przeprowadzonym być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy w szczególności;

1. wolny zarząd majątkiem gminnym, i załatwienie spraw odnoszących się do związku gminy;

2. czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia;

3. staranie o zakładanie i utrzymanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów, nie mniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacji po drogach i wodach;

4. policja polowa;

5. policja żywności, tudzież nadzór nad targami nad miarami i wagami;

6. policja zdrowia;

7. policja nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

8. policyjny dozór nad obyczajnością publiczną;

9. sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynności gminy; zapobieganie żebractwu;

10. policja ogniowa, policja budownictwa, tudzież utrzymanie porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;

11. ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie przez gminę utrzymywane i na szkoły ludowe; staranie o zakładanie, uposażenie i utrzymywanie szkół ludowych, z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkolnych i przepisów konkurencji do szkół;

12. jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania z gminy wybranych;

13. przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży nieruchomości drogą licytacji.

Z wyższych względów Państwa mogą pewne czynności policyjnej miejscowej w gminie, w drodze ustawy przekazane być osobnym organom rządowym.

§. 31.

Poruczony zakres działania.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracji.

§. 32.

Językiem urzędowym jest język polski.

ROZDZIAŁ DRUGI.

O zakresie działania Rady miejskiej.

§. 33.

Rada miejska jest w sprawach gminy organem uchwalającym i nadzorującym.

Władza wykonawcza jej nie przysłuży. Zadaniem Rady miejskiej jest: zastępywać gminę w wykonaniu jej praw i obowiązków i w granicach ustawami oznaczonych, wydawać imieniem gminy po-

stanowienia obowiązujące i zarządzać wykonanie onych.

Rada miejska winna strzedz dobra gminy, i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

Ona jest władzą zwierzchnią miasta we wszystkich sprawach gminy.

§. 34.

Do zakresu działania Rady miejskiej należy:

- A) rozstrzyganie w sprawach administracyjnych gminy;
- B) kontrolowanie czynności Magistratu i innych urzędów gminy, tak w sprawach zakresu działania własnego, jako też w sprawach gminie poruczonych.

§. 35.

A). Rozstrzyganie w sprawach administracyjnych.

Rada miejska orzeka i uchwała, we wszystkich sprawach administracyjnych gminy.

W szczególności rozstrzyga Rada miejska w sprawach administracyjnych, zastrzeżonych jej niniejszym statutem, tudzież w tych, które sama swojej decyzji zachowa, lub które w drodze odwołania przedłożone jej będą.

§. 36.

Sprawy gospodarstwa gminy.

W sprawach gospodarstwa gminy należą do obrad i uchwał Rady:

1. Wszelkie rozporządzenia względem majątku i dobra gminy;
2. postanowienie sposobu użytkowania i zarządu majątkiem;
3. uchwalanie budżetu rocznego i środków pokrycia;
4. sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;
5. w ogóle wszelkie sprawy zarządu majątkowego, zastrzeżone niniejszym statutem, tudzież sprawy, które Rada swojej decyzji zachowa, lub które w drodze odwołania się przedłożone jej będą.

§. 37.

Sprawy zastrzeżone decyzji Rady miejskiej.

1. Ustanowienie zasad w zarządzie majątku gminnego.
2. Oznaczenie sposobu wykonywania służącego gminie prawa propinacyi (t. j. wyłącznego prawa wyrobu i wyszynku napojów propinacyjnych), i oznaczenie opłaty propinacyjnej od przywozu, wyrobu i wyszynku napojów propinacyjnych.
3. Nabywanie nieruchomości lub praw takich, które według ustaw uważane są za rzeczy nierucho-

me, zbywanie majątku gminy, przyjmowanie zobowiązań wieczystych, przyjmowanie obowiązków służebnictwa, zastawu i poręczenia, zaciąganie pożyczek i operacje kredytowe.

W sprawach tu wyliczonych, uchwała, aby miała ważność, musi być powzięta na dwóch nie prędeż jak w ośm dni po sobie następujących posiedzeniach odbytych w obecności przynajmniej trzech czwartych części członków całej Rady miejskiej.

Zbywanie rzeczy nieruchomości lub prawa uważanego za rzecz nieruchomą, jeżeli wartość takiej rzeczy lub prawa 10.000 złr. przenosi, jako też zaciąganie pożyczek i przyjęcie poręczenia, jeżeli pożyczka, lub suma poręczyć się mająca, z doliczeniem długów gminę już obciążających, przenosi sumę rocznego dochodu z przecięcia lat sześciu obliczoną, nie może mieć miejsca, jak tylko na zezwoleniem Wydziału krajowego.

4. Lokowanie kapitałów.

5. Przyjęcie lub zrzeczenie się spadku lub legatu.

Gdyby wartość spadku lub legatu przenosiła 10.000 złr. wtedy uchwała na zrzeczenie się zapaść musi w sposób wyżej pod 3. wskazany.

6. Stawianie kosztem gminy nowych budowli, lub przekształcenie albo znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa nakładem gminy wykonać się mające.

Tworzenie nowych zakładów gminnych, albo zwiniecie już istniejących.

7. Zawieranie, rozwiązywanie i zmiany kontraktów najmu i dzierżaw.

8. Zawieranie, rozwiązywanie i zmiany innych kontraktów, o ile Rada miejska nie uzna rzeczą stosowną czynności te poruczyć burmistrzowi lub Magistratowi.

9. Zezwalanie na rozpoczęcie procesu lub na odstąpienie od niego, i na zawieranie ugód w sprawach rozpoczętych.

10. Przyzwalanie na wszelkie wydatki budżetem przewidziane, o ile takowe instrukcją Rady miejskiej burmistrzowi lub Magistratowi poruczone nie będzie, tudzież przyzwalanie na wszelkie wydatki budżetem nieprzewidziane.

11. Umarzanie należitości wątpliwych lub takich, które odebrane być nie mogą.

12. Opuszczanie zaliczek danych urzędnikom lub sługom na ich płacę, i darowanie należących się gminie zwrotów i uchybień rachunkowych.

§. 38.

Ustanawianie służby.

Decyzji Rady miejskiej zastrzeżone jest także:

1. Organizacja urzędów gminy; oznaczenie liczby

urzędników i sług gminy, tudzież wszystkich osób od gminy płatnych; wydawanie przepisów dyscyplinarnych dla urzędników i sług gminy, jakoteż orzeczenie o ich obowiązkach.

2. Stanowienie płac, pensyj i innych emolumentów dla urzędników i sług gminy, dla ich wdów i sierót.

3. Mianowanie, jakoteż uwolnienie od służby urzędników i sług gminy; udział przy mianowaniu lub uwolnieniu od służby przełożonych i nauczycieli w szkołach i innych zakładach naukowych miejskich, według istniejących przepisów, i przyznawanie emolumentów dla ich wdów i sierót.

Mianowanie niższych urzędników i sług może jednakże Rada miejska poruczyć burmistrzowi lub Magistratowi.

4. Udzielanie zaliczek na płace, i przyznawanie niesystemizowanych emolumentów, kosztów podróży, wynagrodzeń, zapomóg i nagród dla urzędników i sług gminy, jako i dla innych osób, używanych w służbie gminy.

5. Udzielanie urlopów burmistrzowi i wice burmistrzowi, dozwalanie urlopów innym urzędnikom i sługom gminy na czas dłuższy niż sześć tygodni.

§. 39.

Sprawy policji miejscowej.

O ile sprawowanie policji miejscowej nie jest przekazane mocą ustawy organom rządowym, wydaje Rada w granicach istniejących ustaw, obowiązujące w obrębie gminy przepisy, dotyczące się policji miejscowej, i za przekroczenie tychże zagraża karą pieniężną aż do wysokości 100 zhr., lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do 20 dni. Rada winna uchwałać środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urzędzeń policji miejscowej, i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbanie w tej mierze, pochodzące z jej winy.

§. 40.

Zaopatrzenie ubogich.

Rada czuwa nad tem, aby ubodzy w miarę ustaw zaopatrzeni byli.

Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada winna postarać się o potrzebne środki, i oznaczyć sposób ich użycia.

§. 41.

Udzielanie zdania.

Rada miejska ma na żądanie politycznej władzy krajowej, lub Wydziału krajowego, ndzielać swojego zdania.

§. 42.

Rozstrzygnięcie zażaleń.

Rada miejska rozstrzyga wszystkie zażalenia w sprawach zakresu działania własnego, zanesione do niej przeciw rozporządzeniom burmistrza, Magistratu i wszystkich innych organów gminy.

W jakich przypadkach takie zażalenia polityczna Władza krajowa rozstrzyga, stanowi §. 101.

§. 43.

B) Wykonywanie kontroli w ogóle.

Rada miejska czuwa nad tem, ażeby wszystkie sprawy były załatwiane stosownie do jej uchwał i do istniejących ustaw.

Ona kontroluje czynności Magistratu i innych urzędów gminy w sprawach zakresu działania własnego i poruczonego.

Wszystkie organa gminy podlegają jej nadzorowi.

Rada miejska ma prawo wglądać nieprzerwanie w działanie tych organów, żądać złożenia aktów, dokumentów, rachunków i raportów, a w szczególnych wypadkach własnego zakresu działania zastrzegać sobie decyzję.

Rada miejska zarządza szkondrowanie kas miejskich, a w razie potrzeby likwidację onych.

§. 44.

Zakłady gminne.

W sprawach dotyczących zakładów i funduszków, które zostają pod zarządem gminy, posiada Rada miejska taki sam zakres działania, jaki jej służy w innych sprawach gminy, o ile fundacje lub umowy nie postanawiają inaczej.

§. 45.

Dalsze uchwały Radzie zastrzeżone.

Do zakresu działania Rady należy dalej:

- a) wybór burmistrza i jego zastępcy;
- b) nadawanie prawa przynależności do gminy; nadawanie obywatelstwa miejskiego i honorowego, tudzież rozstrzygnięcie względem utraty obywatelstwa (§. 9.), ustanawianie opłaty za nadanie prawa przynależności i obywatelstwa miejskiego, niemniej uwolnienie od niej (§§. 4. i 6.);
- c) wykonywanie przysługującego gminie prawa patronatu lub prezentowania, tudzież rozdawanie stypendyów, jako i innych miejsc fundacyjnych;
- d) zawiadywanie, nadzorowanie, zakładanie i utrzymywanie szkół ludowych i średnich, w granicach ustawą oznaczonych;

- e) wybór mężów zaufania do jednania stron ;
- f) uchwalanie wniosków do zmian statutu miejskiego, lub zmiany obrębu miasta (§. 2.)

Uchwała taka aby była ważną, musi być powzięta na dwóch nie prędzej jak w ośm dni po sobie następujących posiedzeniach. Zmiany statutu jedynie w drodze ustawodawstwa krajowego nastąpić mogą ;

- g) czuwanie nad dokładnem prowadzeniem metryk gminy i spisu wyborców.

§. 46.

Sposób załatwiania spraw.

Rada miejska załatwia sprawy swojej decyzji zastrzeżone, na walnych zgromadzeniach.

Wolno jej jednak poruczyć rozstrzyganie pewnych spraw swoim sekcjom (wydziałom), lub szczególnym od niej mianowanym komisjom, lub też burmistrzowi albo Magistratowi.

§. 47.

Zwoływanie Rady.

Rada miejska zgromadza się na walne posiedzenia, ile razy tego zajdzie potrzeba.

Liczbę i czas zwyczajnych posiedzeń ustanowi Rada miejska.

Na te posiedzenia zgromadzają się członkowie Rady miejskiej nawet bez uprzedniego zwołania.

Nadzwyczajne posiedzenia odbywać się mogą tylko na zwołanie burmistrza lub jego zastępcy.

Na pisemne żądanie czterech Radnych, burmistrz obowiązany zwołać nadzwyczajne posiedzenie najdalej w ciągu dni trzech.

§. 48.

Komplet do uchwał.

Do powzięcia uchwał konieczną jest obecność przynajmniej czterdziestu Radnych, o ile w statucie niniejszym nie ma odmiennego postanowienia.

O komplecie Rady, potrzebnym do wyboru burmistrza, stanowi ordynacya wyborcza dla miasta Lwowa.

§. 49.

Przeszkody uczestniczenia w obradach.

Żaden członek Rady miejskiej nie może być obecny przy rozprawach i głosowaniu, jeżeli przedmiot obrady dotyczy jego osoby, jego żony lub krewnych lub powinowatych, aż do drugiego stopnia włącznie.

§. 50.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

Posiedzeniom Rady miejskiej przewodniczy burmistrz, a w razie przeszkody jego zastępca.

Posiedzenia bez takiego przewodnictwa odbyte, są nieważne.

Przewodniczący zagaja i zamyka posiedzenie, kieruje rozprawami, i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

§. 51.

Warunki ważności uchwał.

Do ważności uchwał Rady miejskiej konieczną jest bezwzględna większość obecnych na posiedzeniu członków, o ile statut niniejszy inaczej nie postanawia.

Przewodniczący nie głosuje.

W razie równości głosów wniosek upada.

Głosowanie odbywa się jawnie, wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Przy wyborach i w sprawach dotyczących się osobistości, głosowanie musi być tajne.

§. 52.

Jawność posiedzeń.

Posiedzenia Rady miejskiej odbywają się publicznie.

Na przedstawienie jednak przewodniczącego, lub na wniosek przynajmniej dziesięciu Radnych, może Rada miejska uchwalić posiedzenie tajne.

Obrady nad rachunkami i budżetem gminy muszą być jawne.

Gdyby publiczność zachowaniem się swoim obradom przeszkadzała, lub wcale wolność onych naruszała, przewodniczący po bezskutecznym napomnieniu do porządku, zarządzi usunięcie publiczności.

§. 53.

Protokół posiedzeń.

Z posiedzeń Rady miejskiej spisuje się protokół który przewodniczący i dwaj członkowie obecni na posiedzeniu, od zgromadzenia do tego upoważnieni, podpisują.

Protokół ten zachowuje się w archiwum miejskim.

§. 54.

Regulamin.

Rada ma prawo w granicach ustaw uchwalić porządek czynności i postępowania dla siebie i dla urzędów gminnych.

ROZDZIAŁ TRZECI.

O zakresie działania burmistrza.

§. 55.

Burmistrz jest w sprawach gminy organem zarządzającym i wykonawczym.

§. 56.

Władza burmistrza i zastępcy w ogólności.

Burmistrz jest przełożonym Magistratu i Urzędów miejskich, i kieruje czynnościami tychże.

W razie przeszkody zastępuje burmistrza pierwszy wiceburmistrz, a tego jeden z miejskich delegatów, którego Rada przeznaczy.

§. 57.

Władza dyscyplinarna.

Burmistrz sprawuje władzę dyscyplinarną nad podwładnymi urzędnikami i sługami gminy.

W wykonywaniu tej władzy burmistrz mocen jest zarządzić zawieszenie płacy, a nawet tymczasowe usunięcie od służby, ma jednak przedstawić rzecz tę Radzie miejskiej na najbliższem posiedzeniu do ostatecznej decyzji.

§. 58.

Reprezentacja na zewnątrz. Wydawanie dokumentów.

Burmistrz reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których gmina zaciąga zobowiązania względem trzecich osób, podpisuje burmistrz i trzech członków Rady miejskiej.

§. 59.

Wykonywanie i zawieszanie uchwał.

Burmistrz przygotowuje przedmioty przeznaczone pod rozpoznanie Rady.

Obowiązkiem burmistrza jest, wprowadzać w wykonanie uchwały Rady miejskiej, powzięte zgodnie z ustawami w sposób przez nią wskazany.

Gdyby burmistrz sądził, że uchwała Rady miejskiej jest w sprzeczności z ustawami, lub gminę o znaczną szkodę przyprawić może, wtedy jest obowiązany wstrzymać wykonanie uchwały, i przedłożyć sprawę Radzie miejskiej na najbliższem zwyczajnem posiedzeniu do powtórnego rozpoznania.

Gdyby zaś Rada miejska od swej uchwały odstąpić nie chciała, burmistrz przedstawi niezwłocznie rzecz najdalej w przeciągu dni ośmiu naczelnej politycznej Władzy krajowej do rozstrzygnięcia, i Radę miejską na najbliższem posiedzeniu, obok wyłączenia powodów zawieszenia, o tem zawiadomi. Obowiązkiem zaś będzie naczelnej politycznej Władzy krajowej, wydać to rozstrzygnięcie ile możności jak najspieszniej i równocześnie zawiadomić o niem Wydział krajowy, jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy.

Burmistrz mocen jest także suspendować i przedstawiać Radzie miejskiej do decyzji uchwały sekcji (Wydziału) Rady miejskiej i mianowanej przez nią komisji, jeżeli takowe uchwałom Rady miejskiej lub też ustawom sprzeciwiają się.

W sprawach należących do zakresu działania Magistratu, których załatwienie według instrukcji przez Radę miejską wydać się mającej nie wymaga załatwień kolegialnych, burmistrz może samodzielnie decydować.

§. 60.

Szkontrowanie kas.

Prawem równie jak obowiązkiem burmistrza jest, zarządzać od czasu do czasu szkontrowanie kas miejskich, tudzież kas wszystkich pod nadzorem gminy zostających zakładów i funduszków, i brać udział w tej czynności.

W razie uznanej potrzeby winien on zarządzić likwidację tych kas.

§. 61.

Sprawowanie policji miejscowej.

Burmistrz jest obowiązany zarządzić wszystko czego wymaga wykonanie policji miejscowej, i postarać się o potrzebne do tego środki pieniężne.

W nagłych wypadkach nieszczęścia np. przy pożarach lub powodziach i t. p., ma burmistrz prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego, i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy, a nawet i obcych.

Gdyby środki policji miejscowej w gminie nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak n. p. w razie epidemii), lub gdyby własne siły gminy nie wystarczały do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, burmistrz winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną Władzę krajową.

§. 62.

Zagrażanie karami.

Burmistrz ma wyjątkowo prawo zagrożenia karą pieniężną do 10 złr., lub w razie niemożności uiszczenia tej kary, karą aresztu do 48 godzin, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policji miejscowej, niedopuszczającego zwłoki.

§. 63.

Poruczony zakres działania.

Sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy załatwia burmistrz w sposób ustawami przepisany, lub przez władze wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie, burmistrz winien zastosować się w tym względzie do uchwały Rady.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, kiedyby uchwała Rady bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasiągnięta, może burmistrz działać według własnego zdania; winien jednak na-

stępnie w jak najkrótszym czasie uzyskać od Rady zatwierdzenie tego, co w takich wypadkach zarządził.

Rząd może polecić załatwienie spraw należących do poruczonego zakresu działania w całości lub w części na swój koszt organom własnym.

§. 64.

Przeszkody do urzędowania.

Burmistrz lub jego zastępca, tudzież urzędnik gminy nie może brać udziału w załatwieniu sprawy dotyczącej jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowacanych.

§. 65.

Odpowiedzialność.

Burmistrz odpowiada za czynności urzędowe, tak własne, jak i Urzędów miejskich Radzie miejskiej, a za czynności w sprawach poruczonych także Rządowi.

Obok tej odpowiedzialności burmistrza, pozostaje nienaruszoną odpowiedzialność względem Rady miejskiej innych członków Magistratu i Urzędów gminnych za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności przez burmistrza im przekazanych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód, pochodzące z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

o zakresie działania Magistratu, i innych Urzędach gminy.

§. 66.

W ogólności.

Magistrat składa się z burmistrza, pierwszego i drugiego wiceburmistrza, delegatów miejskich, z Radców Magistratu i Urzędników pomocniczych.

Burmistrz, pierwszy wiceburmistrz i delegaci miejscy, wchodzą w skład Magistratu, nie przestając być członkami Rady miejskiej.

Magistrat jest organem wykonawczym gminy pod kontrolą Rady miejskiej.

Pod kierownictwem burmistrza zarządza Magistrat bezpośrednio sprawami gminy i zostających pod jej zarządzeniem zakładów i funduszów, załatwia czynności bieżące, i uchwała we wszystkich przykazanych mu sprawach.

W sprawach poruczonego zakresu gminy, mianowicie w sprawach administracji politycznej, jest Magistrat pod przewodnictwem burmistrza pierwszą instancją w obrębie miasta.

Kolegialnym posiedzeniom w Magistracie przewodniczy burmistrz lub jego zastępca.

Bez przewodnictwa burmistrza lub jego zastępcy Magistrat nie może uchwalać.

§. 67.

Zarząd majątku.

Magistrat obowiązany jest zarządzać jak najkorzystniej majątkiem gminy i zakładów gminy, przy czem winien trzymać się ściśle budżetu i uchwał Rady miejskiej, i zasięgać upoważnienia Rady co do wydatków których zatwierdzenie jej zastrzeżono.

Do wydatków niezbędnych w budżecie nieprzewidzianych, Magistrat ma uzyskać zezwolenie Rady miejskiej.

Magistrat zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Magistrat zezwala na przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi, i czuwa nad zachowaniem i ściśłem wypełnianiem istniejących w tej mierze przepisów.

§. 68.

Sprawowanie policji miejscowej.

Do Magistratu pod przewodnictwem i odpowiedzialnością burmistrza należy odpowiednie ustawom i przepisom sprawowanie policji miejscowej, o ile pojedyncze czynności teje nie są przekazane w drodze ustawy organom rządowym.

§. 69.

Wykonanie władzy karnej.

O ile w ustawach i przepisach, które dotyczą policji miejscowej, należącej do zakresu działania gminy wyrzeczona jest sankcyja karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej, służy Magistratowi pod przewodnictwem burmistrza prawo orzekania kar za takie przekroczenia.

W ten sam sposób mają być także orzekane kary, zagrożone przez Radę miejską, lub przez burmistrza (§§. 39. i 62.).

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich niszczenia, kary aresztu mogą być orzekane.

Sprawy dotyczące osadzania przestępców i wykonywanie prawa karania muszą być kolegialnie załatwione.

Orzeczenie kary zapada większością głosów.

W nagłych przypadkach może burmistrz sam orzec karę, jednak tylko karę pieniężną.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobną księgę wpisywane.

§. 70.

Tok instancyj.

Od orzeczeń wydanych podług §. 69. odwołać się można do politycznej Władzy krajowej.

§. 71.

Przeznaczenie kar pieniężnych.

Kary pieniężne orzeczone, podług §§. 69. i 70., wpływają do kasy miejskiej na rzecz ubogich miejscowych. Sposób użycia tychże oznacza Rada miejska.

§. 72.

Stanowisko delegatów miejskich w Magistracie.

Delegaci miejscy biorą kolejno udział w obradach i uchwałach Magistratu, z głosem stanowczym, referują przydzielone im od burmistrza sprawy, i pomagają burmistrzowi w nadzorowaniu i załatwieniu spraw, stosownie do otrzymanej od Rady miejskiej instrukcyi i do szczególnych poleceń burmistrza.

§. 73.

Izba obrachunkowa.

Izba obrachunkowa podlega Radzie miejskiej i burmistrzowi. Jest ona organem pomocniczym Rady miejskiej w czynnościach kontroli, i organem pomocniczym Magistratu w załatwieniu spraw rachunkowych.

§. 74.

Mianowanie urzędników.

Rada miejska mianuje drugiego wiceburmistrza, jako też wszystkich urzędników Izby obrachunkowej na przedstawienie burmistrza, innych zaś urzędników gminy i zakładów gminnych na przedstawienie Magistratu.

Drugi wiceburmistrz, radcy Magistratu, naczelnik urzędu budowniczego, naczelnik Izby obrachunkowej i kasyer są stałymi urzędnikami.

Rada miejska postanowi, jakie inne posady służbowe mają być stałymi urzędnikami obsadzone.

Stali urzędnicy gminy złożą do rąk burmistrza w obecności ciała radnego Magistratu przysięgę na wierność i posłuszeństwo Monarsze, zastosowanie się do ustaw, i na sumienne pełnienie swoich obowiązków.

Drugi wiceburmistrz, radcy Magistratu, naczelnik urzędu budowniczego, naczelnik Izby obrachunkowej i kasyer, nie mogą zostawać między sobą w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa, aż do czwartego stopnia włącznie.

W takimże stosunku nie mogą także zostawać między sobą i ze swymi podwładnymi naczelnicy biur urzędów pomocniczych.

Konceptowi urzędnicy Magistratu, używani do załatwienia spraw zakresu poruczonego, muszą się wy-

kazać z odbytych egzaminów praktycznych, dla urzędników Państwa tej kategorii przepisanych.

§. 75.

Uwalnianie od służby.

O uwolnieniu od służby (pensjonowaniu, kwieskowaniu, suspendowaniu lub oddaleniu) urzędników i sług gminy orzeka Rada miejska, od którego orzeczenia wolno stronie interesowanej odwołać się do Wydziału krajowego.

§. 76.

Oznaki służbowe.

Rada miejska ustanowi zewnętrzne oznaki służbowe dla burmistrza, wiceburmistrzów, delegatów i urzędników miejskich, jako też sposób umundurowania dla sług gminy.

Dział V.

O gospodarstwie gminnem i o nakładaniu ciężarów na gminę.

§. 77.

Inwentarz majątku.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa i przywileje gminy miasta Lwowa i jej zakładów, winny być utrzymywane w ciągłej widoczności, za pomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być sprawdzonym w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszego statutu, każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniiona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć ten inwentarz.

§. 78.

Utrzymywanie majątku.

Majątek i dobro gminy i jej zakładów mają być utrzymywane w całości i w dobrym stanie.

Podział majątku lub dobra między członków gminy jest wzbroniony.

§. 79.

Użytkowanie z majątku gminnego.

Majątek gminy i jej zakładów, dochód przynosić mogący, ma być w ten sposób administrowanym, aby przyniósł o ile można największy trwały dochód.

Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku przyłączyć.

§. 80.

Użytkowanie z dobra gminnego.

Co do tego, komu, i w jakim rozmiarze służy udział w pożytkach dobra gminnego, trzymać się należy dotychczasowego niezaprzeczonego zwyczaju.

Jeżeli, i o ile nie istnieje taki niezaprzeczony zwyczaj, Rada miejska z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych uchwali postanowienie regulujące to uczestnictwo; przy czem może ustanowić opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Nadwyżka dochodu z dobra gminnego pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych, wpływa do kasy gminnej.

§. 81.

Rok administracyjny.

Rok administracyjny gminy zaczyna się i kończy się z rokiem administracyjnym Państwa.

§. 82.

Budżet i rachunki roczne.

Magistrat winien corocznie ułożyć budżet gminy i zakładów gminnych na następny rok administracyjny i przedłożyć takowy Radzie miejskiej na trzy miesiące przed rozpoczęciem każdego roku.

Rada ma ten budżet rozpoznąć i uchwalić na podstawie inwentarzy i rachunków najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy i zakładów gminnych, zaopatrzone właściwymi dowodami, winien Magistrat najpóźniej we trzy miesiące po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie do rozpoznania i załatwienia.

Tak budżet jako i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy, tych zaś spostrzeżenia będą przy rozpoznaniu wzięte pod rozwagę.

W razie dostrzeżonych uchybień w rachunkach, wyrokuję Rada miejska przeciw osobom za nie odpowiedzialnym, z zastrzeżeniem dalszego postępowania podług istniejących przepisów.

§. 83.

Przy zawiadywaniu majątkiem, należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu.

Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a w dotyczącej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach bardzo nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez wielkiej szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może burmistrz

opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

§. 84.

Pokrycie wydatków.

Wydatki na cele gminne mają być przedewszystkiem pokrywane z dochodów gminy.

§. 85.

Z majątku osobnego.

1. Z dochodów.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest osobny majątek, należy przedewszystkiem dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

§. 86.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszta dozoru i uprawy z posiadaniem i użytkowaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy miejskiej wpływające nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

§. 87.

Wydatki odrębne.

Wydatki dotyczące tylko interesu pojedynczych miejscowości, części gminy, klas mieszkańców lub pojedynczych posiadaczy gruntu, domu, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

§. 88.

2. Z dodatków i opłat.

O ile dochody w §. 84. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada nakładać:

- a) dodatki do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego;
- b) inne opłaty nie należące do kategorii dodatków do podatków.

Do ważności uchwały dotyczącej, czy to nakładania dodatków, czy zaprowadzenia nowych, lub podwyższenia istniejących opłat gminnych, potrzeba aby była powzięta na dwóch, nie prędzej jak w ośm dni po sobie następujących posiedzeniach.

§. 89.

a) Dodatki do podatków.

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj na wszystkie w gminie miasta Lwowa

przypisane podatki bezpośrednie, i to na wszystkie równo (podług tej samej stopy procentowej) rozkładane.

Datki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy.

Wyjątki od tych przepisów objęte są w §§. 93. i 94.

§. 90.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie miasta Lwowa; nie można nim obciążać produkcji i obrotu handlowego.

§. 91.

Do nałożenia dodatków przenoszących 20% podatków bezpośrednich, lub 40% podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego. —

Dodatki przenoszące 30% podatków bezpośrednich, lub 60% podatku konsumcyjnego, mogą być tylko na mocy nstawy krajowej nakładane.

§. 92.

b) *Inne opłaty.*

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategorii dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego, jako też do podwyższenia istniejących już tego rodzaju opłat, i podatku czynszowego, nakładanego w miarę opłacanego przez mieszkańców czynszu mieszkalnego, lub w miarę oszacowanej wartości tego czynszu, jeżeli ten podatek przechodzi 10 krajecarów od każdego reńskiego czynszu — potrzeba nstawy krajowej.

Wypływające z prawa propinacyi opłaty od przywozu, wyrobu i wyszynku trunków propinacyjnych, nie mogą być uważane jako dodatki do podatku konsumcyjnego.

§. 93.

Wyjątki.

Do opłacenia dodatków do podatków bezpośrednich, nie mogą być pociągani:

- a) urzędnicy i służby Dworu, Państwa, kraju, gminy, zakładów krajowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jakoteż wdowy i sieroty tych osób, co do ich płac służbowych i pochodzących ze stosunku służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów;
- b) pasterze dusz co do ich kongruy.

§. 94.

Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej, potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

§. 95.

Ogłaszanie uchwał dotyczących dodatków i opłat.

Uchwała Rady, dotycząca dodatków lub opłat, musi być w gminie ogłoszona.

Jeżeli taka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno natenczas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasiąganiu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

§. 96.

Pobór dodatków i opłat.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa, i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Inne należitości pieniężne, mające się uiszczać na cele gminne, na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady miejskiej, niemniej kary pieniężne, orzeczone podług niniejszego statutu, pobiera Magistrat przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia, ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

§. 97.

Konkurencyje.

Konkurencyja do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencyje do pewnych potrzeb, oparte na specjalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

Dział VI.**o zawiadywaniu specjalnemi sprawami ludności chrześcijańskiej i izraelskiej.**

§. 98.

Prawa ludności chrześcijańskiej i izraelskiej.

W gminie miasta Lwowa pozostaje tak chrześcijańska jak i izraelska ludność przy własności, posiadaniu i używaniu zakładów i funduszków, przeznaczonych wyłącznie na jej własne cele religijne, naukowe i dobroczynne, i opędza z własnych zasobów wydatki na takie zakłady i inne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko jej samej przysługuje.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

§. 99.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności chrześcijańskiej.

Specjalne sprawy ludności chrześcijańskiej, o ile zawiadywanie nimi podług ustaw należy do Reprezentacji gminnej, zawiadywane będą przez tę Reprezentację podług przepisów niniejszego statutu, z tem jednak ograniczeniem, że izraelicy członkowie Rady miejskiej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwianiu tych spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Do ważności uchwał Rady miejskiej w sprawach tego rodzaju potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześcijańskich członków Rady, i bezwzględna większość głosów tychże członków.

§. 100.

Do specjalnych spraw ludności chrześcijańskiej należą:

- a) sprawy kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe, wykonywanie prawa patronatu, prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz, nauczycieli religii i sług kościelnych.
- b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszków, przeznaczonych dla chrześcijan lub na cele, w których tylko chrześcijanie udział mają;
- c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześcijańskiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznym używaniu.

§. 101.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelickiej.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelickiej pozostaje przy dotychczasowej zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

- a) sprawy bożnic, smętarzy, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, kaznodziei, nauczycieli religii i sług obrzędowych;
- b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszków, przeznaczonych dla izraelitów, lub na cele, w których tylko izraelici udział mają;
- c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelickiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznym używaniu.

§. 102.

Prawo Reprezentacji gminy.

Prawo Reprezentacji gminy do nadzoru, o ile takowe służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje

nienaruszonym także względem przedmiotów w §§. 100 i 101 wymienionych.

§. 103.

Nakładanie dodatków do podatków, jakoteż innych opłat na członków gminy, na cele w §§. 100 i 101 wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady miejskiej, o ile ustawy specjalne nie stanowią inaczej. Przeciw uchwałom Rady w tej mierze służą te same środki prawne, co i przeciw innym jej uchwałom.

Dział VII.

O nadzorze nad gminą.

§. 104.

Gmina miasta Lwowa podporządkowana jest wprost Wydziałowi krajowemu względnie Sejmowi krajowemu, a co się tyczy poruczonego zakresu działania, stoi ona pod naczelnym Rządem krajowym.

Sejm krajowy czuwa przez Wydział swój, ażeby majątek miasta, niemniej majątek jego zakładów w całości nienadwerżony był utrzymanym.

§. 105.

Zatwierdzanie przez Wydział krajowy.

Czynności ważniejsze (§§. 2., 37. liczb. 3. i 5, i 45. lit. f., a w szczególności odnoszące się do gospodarstwa gminy (§§. 91., 92. i 94.) w wypadkach niniejszym statutem wymienionych, potrzebują ustawy krajowej, lub zatwierdzenia Wydziału krajowego.

§. 106.

Uchwały Rady miejskiej, do których ważności potrzeba Ustawy krajowej, mają być podawane do Wydziału krajowego, który je wraz ze swoim zdaniem Sejmowi przedłoży.

§. 107.

Rekurs do Wydziału krajowego.

Wydział krajowy rozstrzyga rekursa przeciw uchwałom Rady miejskiej we wszystkich sprawach gminie od Państwa nieporuczonych.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs o tyle zanoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawą dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Rekurs ma być wnoszony przez Magistrat w nieprzekraczalnym terminie 14 dni od dnia obwieszczenia uchwały lub zawiadomienia o niej.

§. 108.

Władza dyscyplinarna nad burmistrzem i jego zastępcą.

Wydział krajowy może na burmistrza lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego swój

obowiązek w sprawach własnego zakresu działania gminy, nakładać karę do 200 złr. Kary te wpływają do kasy miejskiej.

W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może burmistrz lub jego zastępca po uprzednim przeprowadzeniu śledztwa dyscyplinarnego być złożonym z urzędu przez Namiestnika w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 109.

Prawo Rządu do nadzoru i do wstrzymywania uchwał.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminą w tym kierunku, aby takowa swego zakresu działania nie przekraczała i nie działała wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa naczelna polityczna Władza krajowa.

W tym celu może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady miejskiej i potrzebnych wyjaśnień.

§. 110.

Naczelna polityczna Władza krajowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały, powziętej przez Radę miejską, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub sprzeciwia się ustawom.

Przeciw takiemu zakazowi służy rekurs do Ministeryum Stanu.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, winna naczelna polityczna Władza krajowa o wydanym zakazie zawiadomić równocześnie Wydział krajowy.

§. 111.

Naczelna polityczna Władza krajowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw rozporządzeniom burmistrza i Magistratu, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady miejskiej, względem których rozstrzyganie rekursu należy do Wydziału krajowego.

W sprawach poruczonego zakresu działania, rekurs w każdym razie ma być wnoszony do naczelnej politycznej Władzy krajowej.

§. 112.

Środki zaradcze na koszt gminy.

Jeżeli Rada miejska zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciężących, naczelna polityczna Władza krajowa, ma na koszt i stratę gminy zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, a nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, naczelna polityczna Władza krajowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych porozumieć się z Wydziałem krajowym.

§. 113.

Naczelna polityczna Władza krajowa ma prawo nałożyć na burmistrza lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego swe obowiązki w sprawach poruczonego zakresu działania, karę aż do 200 złr.

Kara ta wpływa do kasy miejskiej.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione burmistrzowi lub jego zastępcy bez narażenia dobra publicznego, i jeżeli Rada miejska na wezwanie temu nie zaradzi, może natenczas naczelna polityczna Władza krajowa na czas trwania tego stanu ustanowić na koszt gminy inny organ do sprawowania rzeczonych czynności.

Tak w tym razie, jak i w razach wskazanych w §. 112., należy postępywać z wszelką możliwą oszczędnością tak, aby gmina więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

§. 114.

Rozwiązanie Rady miejskiej.

Namiestnik może rozwiązać Radę miejską.

Gminie służy rekurs do Ministerstwa Stanu. Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu nowy wybór rozpisany być musi.

Namiestnictwo w porozumieniu się z Wydziałem krajowym zarządzi co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw aż do wprowadzenia nowej Rady miejskiej.

Zanim wybór nowej Rady miejskiej dokonany będzie, burmistrz i wiceburmistrz pozostają na swych posadach, sprawują bieżące interesa gminy i wykonują służące Radzie miejskiej przy wyborach prawa.

Rada rozwiązana może, lecz tylko do wniesienia rekursu, zgromadzić się na posiedzenie tajne.

Dział VIII.**Postanowienia przemijające.**

§. 115.

Wybór i ukonstytuowanie pierwszej Rady miejskiej.

Skoro statut niniejszy otrzyma moc obowiązującą, zarządzi burmistrz wybory nowej Rady miejskiej, a istniejąca Rada pełnić będzie przy tych wyborach czynności w niniejszym statucie Radzie miejskiej przekazane.

Po ukończeniu wyborów, skoro przynajmniej trzy czwarte części nowo wybranych oświadczą się, iż wybór przyjmują, otrzyma każdy z nich od dotychczasowego burmistrza poświadczenie wyboru, które mu daje wstęp do Rady miejskiej.

Jednocześnie z zebraniem się trzech czwartych części nowo obranych Radnych rozwiązuje się dotychczasowa Rada miejska.

Nowa Rada ukonstytuuje się pod kierownictwem urzędującego burmistrza.

Gdy ważność wyborów przynajmniej trzech czwartych części nowoobраниch Radnych uznana zostanie, przystąpi Rada miejska do wyboru burmistrza, wiceburmistrza i delegatów miejskich według postanowień niniejszego statutu.

§. 116.

O sposobie załatwiania spraw.

Do chwili wydania nowych instrukcyj urzędowych i regulaminu będą wszelkie sprawy w Radzie miejskiej, magistracie i w innych urzędach miejskiej załatwiane w sposób dotychczas używany; jeżeliby zaś takowy zostawał w sprzeczności z niniejszym statutem, wydane będą natychmiast stosowne postanowienia.

B.

Ordynacja wyborcza dla gminy miasta Lwowa.

Dział I.

○ wyborach członków Rady miejskiej.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

○ prawie wybierania i obieralności.

§. 1.

Prawo wybierania.

Prawo wyboru Radnych miejskich mają następujące osoby, posiadające prawo obywatelstwa Państwa Austriackiego:

1. Obywatele miejscy i honorowi miasta Lwowa
2. Przynależni do gminy, o ile wchodzą do jednej z następujących kategorii:
  - a) ci, którzy czy to jako właściciele, czy jako dożywotnicy w obrębie miasta posiadają odziedziczoną lub najmniej przed rokiem nabytą nieruchomość (grunt lub dom), podatkowi gruntowemu lub domowemu podlegającą;
  - b) ci, którzy w obrębie miasta prowadzą zatrudnienie podlegające podatkowi zarobkowemu, i z niego od roku przynajmniej 8 zlr. rocznego stałego podatku bez dodatków opłacają;
  - c) ci, którzy z jakichkolwiek tytułów od roku przynajmniej 12 zlr. zwyczajnego stałego podatku, rocznego bez dodatków we Lwowie opłacają;
  - d) duchowieństwo wyższe, dalej proboszczowie, administratorowie parafij, kapłani miejscowi i katecheci, tudzież pomocnicy duchowni wszystkich prawnie uznanych wyznań chrześcijańskich, jakoteż przełożeni klasztorów;
  - e) czynni, pensyonowani lub kwieskowani urzędnicy Dworu, Państwa, kraju lub gminy, niemniej urzędnicy zakładów krajowych i gminnych, przynajmniej od roku w gminie stale zamieszkali;
  - f) kaznodzieje lwowskiej ludności izraelskiej, jakoteż rabin do prowadzenia metryk upoważniony;

- g) adwokaci, notaryusze, doktorowie wszystkich fakultetów, magistrowie chirurgii i farmacyi, główni redaktorowie pism czasowych, treści politycznej i naukowej;
- h) przełożeni, profesorowie i nauczyciele wszystkich w obrębie miasta istniejących, kosztem Państwa, kraju lub gminy utrzymywanych szkół i publicznych zakładów naukowych;
- i) oficerowie i do wojskowości należące osoby z tytułem oficerskim, jeżeli się znajdują w stanie stałego spoczynku, lub jeżeli z zastrzeżeniem charakteru wojskowego dymisyę wzięli.

3. Uczestnicy gminy, jeżeli z własnego majątku lub dochodu opłacają w gminie od roku podatku stałego bez dodatków przynajmniej 250 złr. rocznie.

4. Korporacye i zakłady, których główny zarząd ma siedzibę we Lwowie, jeżeli z własnego majątku lub dochodu opłacają w gminie od roku stałego podatku, bez dodatków, przynajmniej 250 złr. rocznie.

5. Stowarzyszenia przemysłowe, których zarząd ma siedzibę we Lwowie, jeżeli z własnego majątku lub dochodu opłacają stałego podatku bez dodatków przynajmniej 50 złr. rocznie.

§. 2.

Wyjątek.

Wyłączeni od prawa wybierania są:

- a) oficerowie w służbie będący, osoby wojskowe z tytułem oficerskim w służbie zostające, tudzież osoby wojskowe, należące do niższych stopni i szeregowcy, z wyjątkiem niepowołanych rezerwistów;
- b) słudzy i osoby żyjące z dziennego lub tygodniowego zarobku;
- c) ci, którzy jako ubodzy pobierają wsparcie z funduszów na cele dobroczynne przeznaczone.

§. 3.

Wykluczenie wskutek czynów karygodnych.

Dopóki ustawą karną postanowionem nie będzie, czyli i na jak długo wyrokiem karnym orzeczoną ma być utrata prawa wybierania i obieralności, zostaje wykluczonym od prawa wybierania:

- a) kto został uznany winnym zbrodni;
- b) kto z powodu zbrodni został pociągniętym do śledztwa, dopóki śledztwo trwa;
- c) kto został uznany winnym przestępstwa kradzieży, oszustwa, przemieszczenia, lub udziału w jednym z tych przestępstw, (§§. 460., 461. i 464. Ustawy karnej).

§. 4.

Wykonanie prawa wybierania.

Uprawnieni do wybierania głosują osobiście.

Wyjątki od tego pravidła są następujące:

1. Za osoby nie mające własnowolności głosują ich prawni zastępcy.

2. Za żonę żyjącą z mężem, głosuje mąż lub pełnomocnik, za inne niewiasty głosują ich pełnomocnicy.

3. Osoby nieobecne w gminie z powodu poruczonych im gminnych lub innych publicznych spraw mogą głosować przez pełnomocników.

4. Posiadacze realności lub przedsiębiorstwa zarobkowego mogą, jeżeli są w innej gminie osiedleni, upoważnić do głosowania w ich imieniu ustanowionego przez nich pełnomocnika.

§. 5.

Państwo, kraj, zakłady i fundusze publiczne głosują przez osoby, które dotycząca władza administracyjna do tego upoważni.

§. 6.

Za korporacje, stowarzyszenia i spółki głosują ich prawni, lub statutami oznaczeni zastępcy, albo mianowani przez nie pełnomocnicy.

§. 7.

Współposiadacze jednej nieruchomości mają wszyscy razem jeden tylko głos.

Również spółce handlowej lub przemysłowej służy tylko jeden głos, bez względu na liczbę współników.

Nieruchomość uważa się jako jedna, jak długo w księgach gruntowych jedno stanowi ciało.

Współposiadacze jednego domu lub gruntu, celem wykonania prawa głosowania, mianują wspólnego pełnomocnika.

Jeżeli współposiadaczami są małżonkowie z sobą żyjący, prawo wybierania wykonuje mąż.

§. 8.

Warunki zastępstwa.

Zastępcą ani pełnomocnikiem być nie może, kto nie jest obywatelem Państwa Austriackiego, lub nie używa własnowolności, albo też jest wyjętym lub wykluczonym od prawa wybierania. (§§. 2. i 3.)

Pełnomocnik może jednego tylko zastępować uprawnionego, i winien wykazać się pełnomocnictwem.

§. 9.

Obieralność.

Obieralnymi na członków Rady miejskiej są

członkowie gminy płci męskiej, mający prawo wybierania, którzy 30 rok życia ukończyli, a osobą i majątkiem wolno rozporządzają.

§. 10.

Wyjątki.

Nie mogą być obranymi :

- a) czynni urzędnicy i słudzy Dworu i Państwa z wyjątkiem profesorów i nauczycieli przy zakładach naukowych i szkołach ;
- b) urzędnicy i słudzy gminy i zakładów gminnych, dopóki w służbie zostają, a po wystąpieniu ze służby, dopóki nie zostaną załatwione rachunki przez nich wskutek stosunku służbowego zdawane ;
- c) osoby mające spór sądowy z gminą ;
- d) dłużnicy gminy, u których należności zalegają ;
- e) dzierżawcy realności i dochodów gminnych.

§. 11.

Wykluczenie wskutek czynów karygodnych.

Oprócz osób oznaczonych w §. 3. wykluczone są także od obieralności osoby :

- a) uznane winnymi przekroczenia popełnionego z cheiwości lub przeciw obyczajności publicznej ;
- b) uznane winnymi przestępstwa popełnionego z cheiwości, lub wskazanego w §§. 501., 504., 511, 512., 515. i 516. Ustawy karnej przestępstwa przeciw obyczajności publicznej ;
- c) do których majątku ogłoszono konkurs, lub względem których majątku zarządzono postępowanie ugodne, dopóki trwa postępowanie konkursowe lub ugodne, a po ukończeniu takiego postępowania, jeżeli dłużnik został uznany winnym przekroczenia podług §. 486. Ustawy karnej ;
- d) złożone z urzędu lub oddalone ze służby publicznej za przekroczenie dyscyplinarne, popełnione z cheiwości.

ROZDZIAŁ DRUGI.

O przygotowaniu do wyborów.

§. 12.

Spis wyborców.

Dla wyboru Rady miejskiej winien Magistrat ułożyć dokładny spis wszystkich wyborców.

Na czele tego spisu umieszczeni być mają obywatele honorowi ;

dalej ci do gminy przynależni, którzy według §. 14. należą do pierwszego koła wyborczego ;

następnie członkowie gminy (§. 1. licz. 1, 2, 3, 4), którzy opłacają w gminie podatek bezpośredni, a to w takim porządku, w jakim następują po sobie opłacane przez nich kwoty podatkowe, podług ich wysokości, poczynając od najwyższej;

nakoniec owi do gminy przynależni, a według §. 1. pod 1) i 2) do głosowania uprawnieni, którzy żadnego w gminie podatku nie opłacają, i do pierwszego koła wyborczego nie należą.

Obok nazwiska każdego uprawnionego, ma być wyrażona przypisana jemu w gminie roczna należność podatkowa.

Jeżeli kilku uprawnionych równe kwoty podatkowe opłaca, starszy wiekiem ma poprzedzać młodszego.

Na końcu spisu mają być zebrane w jedną sumę kwoty podatkowe przez wszystkich do wyboru uprawnionych opłacane.

§. 13.

Koła wyborcze.

Na podstawie spisu wyborców, będą utworzone dwa koła wyborcze. W tym celu suma kwot podatkowych będzie na dwie równe części podzielona.

Do pierwszego koła należą ci z pomiędzy wyborców podatek opłacających, którzy według porządku, w jakim są spisani opłacają pierwszą połowę sumy kwot podatkowych.

Wszyscy inni wyborcy, podatek płacący, należą do drugiego koła wyborczego, o ile bez względu na opłacany podatek do pierwszego koła (§. 14.) nie będą zaliczeni.

§ 14.

Zaliczenie uprawnionych bez względu na podatek.

Obywatele honorowi i z pomiędzy przynależnych, w §. 1. pod 2) wymienionych: duchowieństwo wyższe i proboszczowie, należący do VIII. lub wyższej klasy dyet, urzędnicy dworu, Państwa, kraju lub gminy, zakładów krajowych i gminnych, rabin i kaznodzieja ludności izraelskiej, adwokaci, notaryusze i doktorowie wszystkich fakultetów, naczelni redaktorowie, przełożeni zakładów naukowych i profesorowie uniwersytetu, oficerowie wyżsi i do wojskowości należące osoby z tytułem oficerskim, włącznie do stopnia majora, należą do pierwszego koła wyborczego. Inne osoby w §. 1. pod 2) wymienione, będą zaliczone do drugiego koła wyborczego, jeżeli z powodu opłacanej kwoty podatkowej, nie należą do pierwszego koła.

§. 15.

Ilość Radnych, przez każde koło wybrać się mających.

Każde koło wyborcze, bez względu na liczbę wyborców w niem głosujących, wybiera połowę oznaczonej w §. 20. Ustawy gminnej liczbę Radnych.

§. 16.

Lista wyborcza. — Reklamacje.

Magistrat ułoży dla każdego koła wyborczego osobny wykaz wyborców do tego koła należących, to jest listę wyborczą.

Te listy wraz ze spisem wyborców mają być najpóźniej na sześć tygodni przed wyborami złożone w Magistracie.

Każdemu członkowi gminy służy prawo przeglądania takowych.

Wyłożenie list do przeglądania ma być jednocześnie w gminie obwieszczone, z oznaczeniem 14dniowego nieprzekraczalnego terminu do wnoszenia reklamacyj.

Komisya złożona z burmistrza, jako przewodniczącego i z czterech członków przez Radę miejską z własnego grona wybranych, winna w przeciągu trzech dni rozstrzygać reklamacje przed upływem przepisanego terminu wniesione, i czynić niezwłocznie w listach wyborczych poprawki przez nią za stosowne uznane.

Przeciw odmownej uchwale komisji przysłuża reklamującemu prawo odwołania się do Rady miejskiej. Odwołanie takie winno być w przeciągu trzech dni od uwiadomienia reklamującego o uchwale odmownej wniesione do komisji, która ma przedłożyć je niezwłocznie Radzie miejskiej.

Co do wyborów w toku będących rozstrzygnięcie Rady miejskiej jest stanowcze.

Stosownie do zapadłych prawomocnych orzeczeń nastąpi niezwłocznie sprostowanie spisu wyborców.

W ostatnim tygodniu przed wyborami żadnej poprawki w listach wyborczych przedsiębrać nie wolno.

§. 17.

Obwieszczenie terminu wyborów.

Najpóźniej na 14 dni przed wyborami burmistrz obwieści termin ich rozpoczęcia z oznaczeniem miejsca, dni i godzin, w których każde koło wyborcze zebrać się ma; niemniej z oznaczeniem liczby Radnych przez każde koło wybrać się mających.

Równocześnie zawiadomi o tem burmistrz polityczną Władzę krajową i Wydział krajowy.

ROZDZIAŁ TRZECI.

○ przedsięwzięciu wyborów.

§. 18.

Komisya wyborcza.

Przy wyborach przewodniczy komisya wyborcza, złożona z burmistrza lub jego zastępcy, jako prezydującego, i z sześciu członków.

Członków wybiera Rada miejska trzech z własnego grona, a trzech z wyborców warunki obieralności mających.

§. 19.

Kolcj wyborów w kołach.

Każde koło wyborcze zgromadza się osobno. Najpierw wybiera drugie, a potem pierwsze koło.

Każdy wyborca może wybierać z całego grona obieralnych członków gminy, bez względu na to, do którego koła należą.

§. 20.

Jawność. — Zagajenie wyborów.

Wybory odbywają się publicznie.

Przed rozpoczęciem głosowania przewodniczący komisji wyborczej wyłuszczy zgromadzonym wyborcom postanowienia o warunkach obieralności, objęte w §§. 9, 10, 11. niniejszej Ordynacyi, objaśni przepisy względem głosowania i obliczania głosów, i wezwie wyborców, aby według własnego przekonania, niezależnie od wszelkich pobocznych względów i tak głosowali, jak tego według ich sumiennego zdania dobro gminy wymaga.

§. 21.

Głosowanie.

W każdym kole wyborczym głosują najpierw ci członkowie komisji wyborczej, którzy są uprawnieni do głosowania w tem kole, potem jeden z członków powołuje do głosowania wyborców według porządku, w jakim są zapisani na liście wyborczej.

Wyborca nieobecny podczas wywołania jego nazwiska, może dopiero po odczytaniu całej listy wyborczej głosować, i ma w tym celu zgłosić się do komisji wyborczej. W razie zachodzącej wątpliwości głosujący winien złożyć dowód tożsamości swej osoby, przez świadków komisji znanych.

§. 22.

Głosowanie ustne lub pisemne.

Każdemu wyborcy wolno głosować ustnie lub pisemnie.

Wyborca usłnie głosujący ma wymienić nazwiska osób, które na Radnych wybiera, w liczbie jednak nieprzenoszącej liczbę Radnych, których ma wybrać dotyczące koło.

Wyborca głosujący pisemnie poda na kartce spisane nazwiska osób, mających według jego życzenia zostać Radnymi w liczbie odpowiedniej.

Nazwiska przenoszące liczbę Radnych, przypadającą na dotyczące koło, nie będą liczone przy obliczaniu głosów.

§. 23.

Zapisanie głosów.

Przy ustnem głosowaniu trzymający pióro wpisze do listy głosujących natychmiast w obecności wyborcy obok jego nazwiska, nazwiska przez niego wymienionych. Równocześnie będą wymienione przez głosujących nazwiska wpisywane do innej listy w ten sposób, iż nazwisko pierwszy raz wymienione będzie do niej wpisane, a za każdym następnem tego nazwiska wymienieniem będzie dodana do niego porządkowa liczba 2, 3 i t. d.

Przy głosowaniu kartkami trzymający pióro oznaczy w liście głosujących obok nazwiska wyborcy, iż tenże kartkę oddał.

Kartki mają być aż do obliczenia głosów zaobrowane w urnie, do której je wyborcy składają.

§. 24.

Zamknięcie głosowania. Obliczenie głosów.

Po odebraniu głosów od wszystkich obecnych wyborców, którzy do głosującego właśnie koła wyborczego należą, prezydujący w komisji wyborczej ogłosi, iż głosowanie jest ukończone; po czem komisya porówna co do ustnego głosowania, obie prowadzone listy; co do głosowania kartkami, liczbę oddanych kartek z listą głosujących. Komisya rozstrzygnie natychmiast wątpliwości powstałe z dostrzeżonych może pomyłek i przystąpi do obliczenia głosów.

W celu obliczenia głosów pisemnie podanych jeden z członków komisji odczytywać będzie nazwiska na kartkach spisane, drugi zaś każde pierwsze raz wymienione nazwisko zapisze, a za każdym powtórnem tego samego nazwiska wymienieniem doda liczbę porządkową 2, 3 i t. d.

Wynikłość obliczenia ma być zapisana na liście głosujących, a prezydujący i członkowie komisji listę podpiszą.

§. 25.

W każdym kole wyborczem są ci wybranymi, którzy uzyskali bezwzględną większość głosów wyborców głosujących. Jeżeliby takiej większości za pierwszym głosowaniem nie osiągnięto, wtedy przystępuje się do powtórnego ściślejszego wyboru pomiędzy osobami, które po obranych przy pierwszym głosowaniu najwięcej głosów otrzymały.

Do ściślejszego wyboru przedstawia komisya dwa razy tyle kandydatów, ile członków jest jeszcze do wybrania.

W razie równości głosów rozstrzyga losowanie, kto przy ściślejszym wyborze ma być na kandydata podany.

Głos dany osobie nieprzedstawionej na kandydata przy ściślejszym wyborze jest nieważny.

W razie równości głosów przy ściślejszym wyborze rozstrzyga los.

26.

Jeżeli liczba wybranych w którym kole wyborczem Radnych, nie będących wyznania chrześcijańskiego, przenosi połowę liczby na to koło przypadających Radnych, natenczas ustąpią z pomiędzy wybranych nie będących wyznania chrześcijańskiego ci, którzy najmniej głosów otrzymali, a natomiast wstąpią ci z pomiędzy chrześcijan, którzy po wybranych chrześcijanach największą bezwzględną większość głosów otrzymali.

§. 27.

Głosy stracone.

Nazwiska wybranych w kole, które już głosowało, mają być w kole głosować mającem przed rozpoczęciem głosowania do wiadomości podane.

Głosy padające na wybranego już w innem kole Radnego, nie będą liczone.

§. 28.

Zamknięcie czynności wyborczej. Ukonstytuowanie Rady.

Po zamknięciu wyborów przedłoży komisya wyborcza Radzie miejskiej spisany z tego aktu protokół wraz z wszelkimi dowodami.

Burmistrz ogłosi ukończenie wyborów i nazwiska wybranych, których zarazem o tem zawiadomi.

Skoro przynajmniej trzy czwarte części nowo wybranych członków wybór przyjmą, burmistrz zawezwie ich do ukonstytuowania Rady miejskiej.

Ukonstytuowanie nastąpi pod przewodnictwem urzędującego burmistrza. Dotychczasowy burmistrz

przewodniczy tak ukonstytuowanej Radzie aż do potwierdzenia wyboru nowego burmistrza.

§. 29.

Sprawdzanie, unieważnienie i uzupełnienie wyborów.

Ukonstytuowana Rada miejska rozpoznaje akt wyboru, i rozstrzyga ostatecznie o ważności tego aktu, jakoteż o ważności pojedynczych wyborów, tudzież o reklamacjach przeciw wyborom, które w terminie nieprzekraczalnym dni ośmiu, licząc od dnia ogłoszenia wyborów do niej wniesione być mają.

Polityczna Władza krajowa może unieważnić wybory osób od obieralności wyjętych lub wykluczonych.

Przeciw takiemu wykluczeniu jednakże, służy rekurs do Ministerstwa tak wykluczonemu jak i gminie.

Dla uzupełnienia miejsc wskutek nieważności wyborów, lub też wskutek nieprzyjęcia opróżnionych rozpisze burmistrz niezwłocznie nowy wybór na podstawie spisów dla poprzedniego wyboru sporządzonych. Bliższe przepisy, o postępowaniu przy wyborach, zawarte będą w regulaminie wyborów, który Rada miejska, za każdym razem ułoży i ogłosi.

§. 30.

Po uznaniu ważności wyborów trzech czwartych części Radnych powinna nowa Rada miejska przystąpić do wyboru burmistrza i jego zastępcy.

Dział II.

O wyborze burmistrza, wiceburmistrza i delegatów miejskich.

§. 31.

Wezwanie do wyboru.

Na wezwanie burmistrza pod przewodnictwem najstarszego wiekiem członka nowo wybranej Rady zbiiorą się jej członkowie w oznaczonym dniu i w oznaczonej godzinie, w celu wybrania burmistrza, wiceburmistrza i delegatów miejskich.

Do wyboru burmistrza mają być wezwani wszyscy członkowie Rady miejskiej.

Członek, któryby na wezwanie do takiego wyboru nie przybył, lub przed onego ukończeniem oddalił się, jeżeli nieobecności swej lub oddalenia się nie usprawiedliwi, traci mandat, i przed upływem lat trzech do Rady miejskiej obranym być nie może.

§. 32.

Wyjątki obieralności.

Nie może być burmistrzem:

Duchowny jakiegokolwiek wyznania. Burmistrze lub pierwszym wiceburmistrzem, nie może być obranym, kto nie jest wyznania chrześcijańskiego.

§. 33.

Warunki ważności wyboru, sposób głosowania.

Do ważności wyboru burmistrza potrzebna jest obecność przynajmniej trzech czwartych części całej ilości członków Rady, i bezwzględna większość głosów całej ilości członków Rady miejskiej.

Głosowanie ma się odbywać kartkami.

Przy zapisywaniu i obliczaniu głosów należy zastosować przepisy objęte w §§. 23. i 24.

§. 34.

Wybór burmistrza.

Jeżeli przy pierwszym głosowaniu nikt nie otrzymał większości głosów w §. 33. wymaganej, nastąpi powtórne głosowanie, a jeżeli i przy powtórnem głosowaniu taka większość nie zostanie osiągnięta, nastąpi wybór między dwoma.

Przy wyborze między dwoma wolno tylko na tych dwóch głosować, którzy przy powtórnem głosowaniu otrzymali największą ilość głosów.

Przy równości otrzymanych głosów rozstrzyga los, który z nich ma być do wyboru między dwoma przedstawionym.

Głos przy trzeciem głosowaniu dany członkowi do wyboru nieprzedstawionemu, jest nieważnym.

W razie równości głosów przy wyborze między dwoma rozstrzyga los.

§. 35.

Wybór nieważny.

Jeżeli burmistrzem obrany został, kto według §. 32. obranym być nie może, wybór jego jest nieważny, i nowy wybór ma być natychmiast przedsięwzięty.

§. 36.

Wybór wiceburmistrza i delegatów miejskich.

Po dokonaniem wyborze burmistrza, Rada miejska przystąpi do wyboru pierwszego wiceburmistrza i delegatów miejskich.

Pierwszego wiceburmistrza i delegatów miejskich wybiera się bezwzględną większością głosów, obecnych na posiedzeniu członków Rady miejskiej.

§. 37.

Ogłoszenie aktu wyborczego.

Wybór burmistrza i pierwszego wiceburmistrza, ma być bezzwłocznie do wiadomości publicznej podany.

Spisany akt wyboru burmistrza i pierwszego wiceburmistrza, stwierdzony podpisami przewodniczącego przy wyborze, równie jak i wszystkich głosujących Radnych, przechowany będzie w archiwum miejskim.

Rezultat wyboru burmistrza i pierwszego wiceburmistrza, ma być podany do wiadomości naczelnej politycznej władzy krajowej i Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

Komisji wysadzonej do rozpoznania reformy w składzie Sejmu i w Sejmowej ordynacji wyborczej, dotyczące przedłożenia rządowego względem zmiany §§. 11. i 13. Sejmowej ordynacji wyborczej.

Wysoki Sejmie!

Wniosek rządowy o zmianie §§ 11. i 13. Sejmowej ordynacji wyborczej ma jedynie na celu nawiązać postanowienia tych paragrafów, opartych na ustawie gminnej z d. 17. Marca 1849 r., która u nas nawet nie weszła nigdy w wykonanie do nowej ustawy gminnej krajowej z 12. Sierpnia 1866 r.

Komisya rozpoznawszy rzeczzone przedłożenie rządowe, wnosi do proponowanego przez rząd §. 11. o wyborach posłów miejskich jeden dodatek, odnoszący się do miast, które mają własne statuta. W tych bowiem miastach nie obowiązuje ogólna ustawa gminna z 12. Sierpnia 1866 r.

W tém położeniu są obecnie u nas tylko miasta stołeczne Lwów i Kraków. W ostatnim mieście zachodzi jeszcze ta odrębność, że w wydanym dlań Statucie dzielą się wyborcy przy wyborach do rady miejskiej na trzy koła wyborcze, jednakowoż nie podług wysokości opłacanych podatków, lecz podług zasad innych.

Mogłaby zatem pojawić się wątpliwość, ażali wyborcy, należący tamże do trzeciego koła wyborczego przy wyborach do rady miejskiej — nie są może wyłączeni przepisem niniejszego §. 11. od prawa głosowania przy wyborach posłów sejmowych.

Wszelką zatem wątpliwość usuwa w tej mierze pomieniony dodatek objaśniający, iż nie uwłącza to w niezem obywatelom miejskim, należącym do trzeciego koła wyborczego przy wyborach radnych miasta, skoro przy wyborze posłów na Sejm krajowy sporządza się spisy wyborców i koła wyborcze inaczej, jak przy wyborach do rady miejskiej.

Do drugiego paragrafu proponowanego przez rząd, a mianowicie do §. 13. wnosi znów Komisya dodatek przyznający prawo wybierania wyborców mieszkańcom obszarów dworskich, którzy często-kroć znaczne bardzo opłacają podatki, a przecież nie należą do wyborów, na równi z innemi mieszkańcami, gminy kadastralnej.

Wniosek dość podobnej ale nie tej samej treści uchwalony był na przeszłej sesji Sejmowej. Wtedy bowiem osnowa jego była następująca: „Pełnoletni obywatele państwa austriackiego, na obszarach „dworskich, niewcielonych do gminy, zamieszkali i nie należący już do wyborców z klasy większych posiadłości lub do wyborców po miastach — są prawyborcami w tej gminie, z którą dotyczący obszar dworski „stanowi jedną gminę kadastralną, jeżeli płacą taki podatek, jaki upoważnia do wyboru w gminie, „i jeżeli przeciw nim nie zachodzą powody, które od prawa wybierania w gminie wyjmują lub wykluczają.“

Atoli uchwała ta względem uprawnienia do wyborów poselskich obywateli zamieszkujących obszary dworskie, nie pozyskała najwyższej sankcyi, a to jedynie z tego powodu, że przyznawała mieszkańcom obszarów dworskich prawo wybierania wyborców nieco szerze, aniżeli służy mieszkańcom gmin wiejskich podług sejmowej ordynacji wyborczej.

Dla tego też stoi wyraźnie w odprawie odmawiającej sankcyę: iż Najjaśniejszy Pan nie dał sankcyi z powodu, ponieważ nie kaźden z nprawnionych do udziału w wyborach do reprezentacyi gminnej posiada już tem samem prawo wybierania do Sejmu. (Obacz sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego po zamknięciu III. sesyi sejmowej; na str. 2.)

Wymienione usterki dawniejszej uchwały sejmowej usunięte są w układzie dodatkowego wniosku komisyi, albowiem zamieszczone w nim jest zastrzeżenie, że ci tylko mieszkańcy obszaru dworskiego są prawyborcami, którzy opłacają przynajmniej taki podatek bezpośredni, jaki w tej gminie płacą najniżej opodatkowani prawyborcy, powołani do wyboru właściwych wyborców w przy obieraniu posłów na sejm krajowy.

Prócz tego zastrzega dodatek wniesiony przez Komisję, żeby tacy mieszkańcy obszarów dworskich nie byli wyłączeni od prawa wybierania na mocy §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej.

Po tak wszechstronnem zrównaniu obywateli, zamieszkałych na obszarach dworskich z prawyborcami wiejskimi, — uprawnienie ich do udziału w wyborach do Sejmu, nie powinno żadnych nadał przedstawiać trudności, a to tem mniej, ponieważ oni podług analogii § 6. krajowej ustawy gminnej, tudzież §. 1. naszej ordynacyi wyborczej dla gmin mieliby (często przynajmniej) prawo wybierania bez względu na opłatę podatków, gdyby przypadkiem nie mieszkali na obszarze dworskim.

W kraju naszym mała dotąd jest ilość tak zwanej intelegencyi. Pochodzi to po wielkiej części ztąd, że oświata nie jest u nas jak przynależy cenioną i oszczędzowaną. Wymownym tego dowodem jest okoliczność należąca, że nawet ustawy nasze przyczyniają się do krępowania oświaty przez lekceważenie ludzi wykształconych, którzy pracą długich lat wysoko stoją nad gminem. Takie wrażenie kaźdy odniesie po wyczytaniu z przepisów u nas dotąd obowiązujących tego, że wyłączeni są od udziału w wyborach poselskich n. p. wszyscy na obszarach dworskich zamieszkali dzierżawcy rozległych często posiadłości ziemskich, fabrykanci, prywatni urzędnicy, nauczyciele domowi, wszelkiego rodzaju rzemieślnicy, jednym słowem tak ważny i liczny zastęp obywatelstwa krajowego, który pod względem współdziałania w wyborach poselskich zaiste ze wszech miar godzien jest słusznego uwzględnienia, gdyż wykształceniem, majątkiem, użytecznością dla społeczeństwa, i ponoszonemi dla skarbu publicznego ciężarami nie stoi niżej, a częstokroć wyżej, niż wielu innych mieszkańców kraju, mających prawo wybierania.

Ta co do mieszkańców obszarów dworskich zachodząca niesprawiedliwość wiele już w kraju wywołała niezadowolenia i cierpkich wyrzutów, i dla tego to upośledzenia wcale niezasłużone całej warstwy społeczeństwa naszego powinno być koniecznie nsuniętem.

Nakoniec powzięła Komisya przy rozpoznaniu przedłożenia rządowego przeświadczenie, że z zamierzonej zgodności Sejmowej ordynacyi wyborczej z obowiązującą u nas obecnie ustawą gminną wyniknie dość znaczne uproszczenie czynności nrzędowych tak przy wyborach poselskich, jakoteż przy sprawozdaniach wyborów.

Z tych tedy powodów komisya wyboreza składa wysokiemu Sejmowi do uchwalenia wniosek do ustawy pod $\frac{1}{4}$ załączonej.

Lwów dnia 28. Grudnia 1866.

Przewodniczący
Smarzewski.

Sprawozdawca
Dr. M. Koczyński.

U s t a w a

z dnia .....

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księztwa Krakowskiego.

Zmieniająca §§. 11. i 13. Sejmowej ordynacyi wyborczej.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księztwa Krakowskiego rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §§. 11. i 13. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. Lutego 1861 r. tracą moc obowiązującą w obecnej swej osnowie, i mają brzmieć, jak następuje:

§. 11.

Posłowie miast wymienionych w §. 2. sejmowej ordynacyi wyborczej, wybierane będą wprost przez wyborców, którzy nie są wyłączeni od prawa wybierania w moc §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej, i należą podług ordynacyi wyborczej dla gmin z 12. Sierpnia 1866. do dwóch pierwszych kół wyborczych.

Do tych jako wyborcy mają być policzeni przy należni do gminy, nie objęci w dwóch pierwszych kółach wyborczych, którym podług ordynacyi wyborczej dla gmin z 12. Sierpnia 1866 (§. 1. liczba 2. lit. b do h) służy prawo wyboru bez względu na kwotę podatkową, jeśli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej.

Postanowienia te stosują się także do miast, które mają własne statuta gminne.

§. 13

Wyborcy gmin obierać będą przez prawyborców, którzy nie są wyłączeni od prawa wybierania w moc §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej, a podług ordynacyi wyborczej dla gmin z 12. Sierpnia 1866. r.

a) w gminach mających trzy koła wyborcze należą do dwóch pierwszych kół wyborczych;

- b) w gminach zaś, mających dwa koła wyborcze należą do pierwszego koła wyborczego, albo też do tych najwyżej opodatkowanych z drugiego koła wyborczego, których roczne kwoty podatkowe połączone z kwotami podatkowymi wyborców pierwszego koła wyborczego, stanowią dwie trzecie części ogólnej sumy podatków bezpośrednich; przez wyborców w gminie opłacanych.

Do tych jako prawyborcy mają być policzeni przynależni do gminy nie objęci w powyższej liczbie, którzy podług ordynacji wyborczej dla gmin z 12. Sierpnia 1866 r. (§. 1. liczba 2. lit b do h) mają prawo wyboru bez względu na kwotę podatkową i nie są wyłączeni od prawa wybierania w moc §. 17. sejmowej ordynacji wyborczej.

Pełnoletni obywatele państwa austriackiego, zamieszkali na obszarach dworskich do gminy nie wcielonych, którzy nie należą do wyborców z klasy większych właścicieli lub do wyborców w miastach, są prawyborcami w tej gminie, z którą dotyczący obszar dworski stanowi jedną gminę katastralną, jeżeli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy §. 17. sejmowej ordynacji wyborczej, i w tym obszarze dworskim lub w tej gminie od roku opłacają przynajmniej taki podatek bezpośredni, jaki w tej gminie płacą prawyborcy najniżej opodatkowani.

Art. II.

Ustawa niniejsza staje się obowiązującą już przy pierwszych powszechnych wyborach do sejmu, po jej ogłoszeniu rozpisanych.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam mojemu ministrowi stanu.

Alagat XX.

Sprawozdanie Wydziału krajowego

względem wniosku posła Landesbergera o uwolnienie budynków nowo wybudowanych, przebudowanych, lub dobudowanych, od opłaty dodatków do podatku dla funduszu krajowego i dla funduszu oswobodzenia gruntowego.

Wysoki Sejmie!

Uwalnianie nowo postawionych budynków na pewien przeciąg czasu od opłaty podatków nie jest bynajmniej premią za wzniesienie nowej budowli, ale jedynie środkiem ku pomnożeniu chęci do budowania. Nie może zatem Wydział krajowy zalecać Wys. Sejmowi w myśl wniosku posła Landesbergera uwolnienia od opłaty dodatków do podatku budynków już postawionych, korzystających z uwolnienia od podatku dla Skarbu Państwa. Okoliczność, że dodatki do podatków do znacznej doszły wysokości, nie usprawiedliwiałaby uwolnienia od nich. Ten sam bowiem wzgląd przemawiałby za uwolnieniem wszystkich budynków, czy one postawione przed kilku, czy przed kilkudziesięciu laty. Przemawiałby nawet za temi ostatniemi daleko silniej, bo stawiając je pewnie nie przypuszczano, by podatki doszły do dzisiejszej wysokości.

Co do budynków, które na przyszłość wznoszone będą, wypada rozróżnić miasta Lwów, Kraków i Brody od reszty miast i wsi.

W pierwszych strąca się przy wymierzaniu podatku domowo-czynszowego na koszt utrzymania budynku 15% z czynszu, w innych 30%. We Lwowie, Krakowie i Brodach płaci się zatem podatku pierwotnego od 100 złr. brutto 13 złr. 60 ct., w innych miejscowościach tylko 8 złr. 40 ct. W tym samym stosunku są i dodatki do podatków tak dla Skarbu Państwa, jak i na cele krajowe w pierwszych o przeszło $\frac{1}{3}$ wyższe jak w drugich. A powiedzieć jednakże nie można, by w stosunku do kosztów budowania domy we Lwowie, Krakowie i Brodach przynosiły brutto większy dochód jak w innych miejscowościach, raczej dzieje się częstokroć nawet przeciwnie.

Ztąd też zdawało się Wydziałowi krajowemu, iż w miastach prowincjonalnych i po wsiach prawie istniejące uwolnienie nowych budynków od opłaty podatku rządowego jest dostatecznym bodźcem do przedsięwzięcia nowych budowli, że zatem nie ma powodu, by uwalniać tamże nowe budowle także i od ponoszenia ciężarów na potrzeby kraju.

Inaczej rzecz się ma we Lwowie, Krakowie i Brodach. Z jednej strony wysokość podatków, jakie po upływie wolnych lat opłacać przyjdzie, a z drugiej strony wysokość w tych miastach dodatków do podatków na cele krajowe, czyni tamże uwolnienie nowych budowli od opłaty podatków li tylko państwowych, niedostateczną ponętą do przedsięwzięcia takowych. W tych więc miastach wypada uwolnić nowe budowle na pewien przeciąg czasu także i od podatków krajowych, a to tak dobrze w interesie mieszkańców, jak równie i w interesie funduszu krajowego, by w ten sposób zyskał na przyszłość nowe przedmioty opodatkowania i przysporzył sobie nowe dochody.

Wydział krajowy wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Budowle po ogłoszeniu niniejszej uchwały w miastach Lwowie, Krakowie i Brodach nowo wybudowane, przebudowane lub dobudowane uwalniają się od płacenia dodatków do podatku domowo-czynszowego dla funduszu krajowego i dla funduszu oswobodzenia gruntowego na ten sam przeciąg czasu, przez który w moc obowiązujących ustaw nie będą pociągane do opłaty podatku czynszowo-domowego dla Skarbu Państwa.

Lwów, dnia 24. Grudnia 1866.

Leon ks. Sapieha wł. r.

Marszałek krajowy.

Kazimierz Grocholski wł. r.

Członek wydziałowy.

Alegat XXI.

U s t a w a

z dnia

nadająca dla król. obwod. miasta Tarnowa statut gminny.

Na wniosek Sejmu Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem Krakowskiem, nadaję na mocy ustawy z dnia 5. Marca 1862. do liczby 18 Dz. praw Państwa, dla królewskiego obwodowego miasta Tarnowa, załączony statut gminny, i rozporządzam jak następuje:

Artykuł I.

Postanowienia niniejszego statutu o wyborze i urzędzeniu Rady miejskiej obowiązują natychmiast, i zaraz po ogłoszeniu statutu mają wejść w wykonanie.

Artykuł II.

Skoro Rada miejska się urzędzi, statut niniejszy stanie się w całości obowiązującym.

Artykuł III.

Równocześnie z działalnością tego statutu, dotychczasowe rozporządzenia i przepisy, dotyczące gminnego urzędzenia miasta Tarnowa, przestaną obowiązywać.

Artykuł IV.

Memu Ministrowi Stanu polecam przeprowadzenie tej ustawy.

Wiedeń, dnia

Statut

dla król. obwodowego miasta Tarnowa.

A.

Ustawa gminna.

Dział I.

O gminie w ogólności.

§. 1.

Obręb gminy.

Obręb gminy miasta Tarnowa stanowią wszystkie w katastrze podatkowym lub w księgach gruntowych, tak co do miasta samego, jak i tegoż przedmieść: Zawale, Strusina, Zabłocie, Pogwizdów, Grabówka i Terlikówka, które z miastem jedną tylko gminę tworzą, zapisane realności.

§. 2.

Zmiana granic.

Do zmiany granic miasta potrzeba przyzwolenia Wydziału krajowego, które udzielonem być może tylko za poprzedniem oświadczeniem politycznej Władzy krajowej, iż przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

Dział II.

O członkach gminy.

§. 3.

Członkowie gminy i Obcy.

Członkami gminy są:

- a) osoby mające w gminie prawo przynależności (przynależni do gminy);
- b) uczestnicy, t. j. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywanego, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie opłacają.

Pod temi warunkami należą do uczestników gminy także korporacye, stowarzyszenia, zakłady

i fundacye. Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

§. 4.

Przynależność do gminy.

Stosunki przynależności do gminy określone są Ustawą z dnia 3. Grudnia 1863. (Dz. p. P. l. 105).

Za nadanie prawa przynależności do gminy (przyjęcie do związku gminy) może gmina pobierać opłatę nieprzewyższającą sumy 20 złr. w. a.

§. 5.

Obywatele miejscy.

Obywatelami miejskimi są ci, którym gmina miasta Tarnowa prawo obywatelstwa nadała.

Prawo obywatelstwa miejskiego nabywa się jedynie mocą uchwały Rady miejskiej.

Od tej uchwały nie ma dalszego odwołania się.

Obywatelstwo miejskie nadane być może tylko osobom płci męskiej, przynależącym do gminy miasta Tarnowa, które:

- a) mają prawo rozrządzać osobą swoją i majątkiem;
- b) prowadzą życie nienaganne;
- c) posiadają majątek nieruchomy, czy to jako właściciele, czy jako dożywotnicy, albo wykonują przedsiębiorstwo podatkowi zarobkowemu ulegające, albo mają inne środki dostateczne utrzymania siebie i swej rodziny.

§. 6.

Opłata za nadanie obywatelstwa.

Za nadanie prawa obywatelstwa miejskiego należy się opłata, której wysokość Rada miejska od czasu do czasu oznaczy.

Dopiero po złożeniu tej opłaty można używać praw przysługujących obywatelom miejskim. Radzie miejskiej służy prawo uwolnienia od opłaty.

§. 7.

Przyrzeczenie i dyplom obywatelski.

Przyjęty w poczet obywateli miejskich złoży w obecności burmistrza i Rady miejskiej uroczyste przyrzeczenie, że obowiązki obywatela miejskiego sumiennie pełnić, i dobro gminy według możliwości popierać będzie.

Po uiszczeniu opłaty i złożeniu przyrzeczenia, otrzyma przyjęty w poczet obywateli miejskich dyplom obywatelstwa miejskiego.

§. 8.

Utrata prawa obywatelstwa.

Obywatel miejski traci obywatelstwo:

- a) z utratą przynależności do gminy;
- b) przez formalne zrzeczenie się;
- c) jeżeli uznany jest winnym zbrodni, przekroczenia, lub przestępstwa popełnionego z chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej;
- d) jeżeli po ogłoszeniu upadłości jego majątku, lub po rozpoczęciu postępowania ugody z wierzycielami, w skutek przeprowadzonego śledztwa będzie uznany winnym;
- e) jeżeli w skutek czynu w chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej popełnionego, w drodze postępowania dyscyplinarnego utracił urząd lub posadę.

§. 9.

Obywatel miejski może także uchwałą Rady miejskiej pozbawionym być prawa obywatelstwa:

- a) jeżeli przekony jest o czyn z umysłu na szkodę gminy popełniony;
- b) jeżeli bez dostatecznej przyczyny wzbrania się pełnić obowiązki urzędu lub posady, do których wyborem gminy jest powołany.

§. 10.

Obywatelstwo honorowe.

Obywatelom Państwa Austriackiego, którzy się Państwu, krajowi lub miastu zasłużyli, może gmina, bez względu na miejsce ich zamieszkania i przynależności do innej gminy, nadać prawo obywatelstwa honorowego. Obywatelstwo honorowe nadaje wszelkie prawa obywatelstwa miejskiego, nie wkładając żadnych obowiązków, i nie wpływa na zmianę przynależności do gminy.

Prawo obywatelstwa honorowego utracą się w wypadkach w §. 8. lit. b, c, d, e, i w §. 9. lit. a wskazanych.

§. 11.

Prawa członków gminy i obcych w ogólności.

Każdy w gminie przebywający ma prawo:

- a) do opieki i bezpieczeństwa swej osoby i własności znajdujących się w obrębie gminy;
- b) do korzystania z przedmiotów i zakładów na publiczny użytek przeznaczonych, stosownie do ich urządzeń.

§. 12.

Prawa członków gminy.

Członkom gminy służy prawo:

Wybierania i obieralności do Rady miejskiej, i prawo udziału w zawiadywaniu sprawami gminy, według postanowień niniejszego statutu. Nadto przysługuje jeszcze przynależnym do gminy:

- a) prawo swobodnego pobytu w gminie;

- b) w razie zubożenia i nieudolności do pracy prawo do wsparcia, stosownie do ustawy z dnia 3. Grudnia 1863. (Dzien. pr. Państwa l. 105.)

§. 13.

Prawa obywateli miejskich.

Prawo obywatelstwa miejskiego obejmuje w sobie wszystkie prawa przysługujące członkom gminy, a nadto jeszcze prawo korzystania z tych fundacyj i urzędzeń, które dla obywateli miejskich i ich rodzin są przeznaczone.

§. 14.

Obowiązki członków gminy i obcych w ogólności.

Obowiązkiem członków gminy i obcych jest:

- a) stosować się do rozporządzeń wydanych przez gminę, w zakresie działania, jaki jej z ustaw przysłuża;
- b) przykładać się do ciężarów gminy, podług przepisów w tym względzie obowiązujących.

§. 15.

Obowiązki obywateli miejskich.

Prócz obowiązków w §. 14. wymienionych, ma nadto obywatel miasta Tarnowa szczególny obowiązek pełnienia urzędu, do którego wyborem gminy powołanym będzie.

§. 16.

Szczególne stosunki uczestników gminy i obcych.

Uczestnicy gminy mają prawo do swobodnego pobytu w gminie, dopóki nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Obcym, którzy się z przynależności do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej udowodnią, iż w celu uzyskania poświadczenia swej przynależności potrzebne kroki pęczynili, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, jak długo wraz z rodziną życie nienaganne prowadzą, i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Uczestnik gminy lub obcy, któremu gmina wzbrania pobytu w swym obrębie, ma prawo odwołać się do naczelnej politycznej Władzy krajowej.

Rządowa Władza bezpieczeństwa winna udzielać gminie potrzebnych objaśnień względem uczestników gminy i obcych.

§. 17.

Spisy członków gminy.

Gmina prowadzi dokładne spisy członków gminy, których przejrzenie każdemu dozwolone.

§. 18.

Stosunki prawnic prywatne.

Niniejszy Statut nie narusza w niczem ani stosunków prawnych prywatnych w ogóle, ani też w szczególności praw własności i użytkowania, które przysługują bądź pojedynczym częściom gminy lub jej członkom, bądź całym klasom mieszkańców, stowarzyszeniom lub korporacyom.

Dział III.**O Reprezentacji gminnej.**

§. 19.

Reprezentacja gminy.

Gminę miasta Tarnowa reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada miejska.

Rada miejska zawiaduje sprawami gminy sama, lub przez magistrat i inne urzęda gminne.

Na czele Rady miejskiej, magistratu i innych urzędów gminnych stoi burmistrz.

§. 20.

Skład i wybór Rady miejskiej.

Rada miejska składa się z 30 członków (Radnych miejskich).

Radnych obierają członkowie gminy, uprawnieni do wyboru.

Blizsze postanowienia o nprawieniu do wyboru, o obieralności i postępowaniu przy wyborach zawiera ordynacya wyborcza dla miasta Tarnowa.

§. 21.

Wybór burmistrza i zastępcy.

Burmistrza wybiera Rada miejska bądź z grona swego, bądź z członków gminy, którzy mają prawo głosowania na lat sześć.

Zastępcę burmistrza wybiera Rada wyłącznie z grona swojego na lat trzy.

Blizsze postanowienia w tej mierze zawiera ordynacya wyborcza dla miasta Tarnowa.

§. 22.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy winien przyjąć wybór bądź na członka Rady miejskiej, bądź na burmistrza lub jego zastępcę.

Jeżeli kto w ciągu ośmiu dni po zawiadomieniu go o padłym nań wyborze przyjęcia wyboru wyraźnie nie odmówił, uważa się iż wybór przyjął.

Odmówienie tylko z ważnych powodów nastąpić może. Odcznicie takowych zostawia się ostatecznemu rozstrzygnięciu Rady miejskiej.

Kto wbrew uchwały Rady miejskiej wyboru nie przyjmie, utraci prawo głosowania na lat trzy.

§. 23.

Peryod wyborczy i losowanie.

Radni miejscy obierani będą na lat sześć w sposób taki, że co lat trzy połowa Radnych z każdego koła wyborczego, licząc w to zastępcę burmistrza, występuje, i Rada nowo wybranymi przez właściwe koła wyborcze radnymi uzupełnioną będzie tak, aby zawsze z trzydziestu radnych złożoną była.

Los oznaczy, którzy z wybranych radnych po upływie pierwszych lat trzech ustąpić mają.

Z końcem następnego trzylecia, ustępują ci z Radnych, którzy swe sześcioladne urzędowanie kończą. Wybory przeto odbywających Radnych co lat trzy odbywać się mają.

Losowanie Radnych z końcem trzylecia z Rady wyjść mających winno nastąpić w takim czasie, aby nowe wybory na sześć tygodni przed skończeniem peryodu wyborczego nastąpić mogły.

Losowanie odbywa burmistrz lub jego zastępca w obec zgromadzonej Rady.

Ustępujący mogą być na nowo wybrani, jeżeli przeszkoda prawna nie zachodzi.

§. 24.

Wybory uzupełniające.

W razie opróżnienia w ciągu peryodu wyborczego posady burmistrza lub jego zastępcy, winna Rada najpóźniej do dni 14 wybrać w jego miejsce innego, na czas jeszcze pozostały.

W miejsce Radnego w ciągu trwania peryodu wyborczego z jakiegokolwiek innego powodu (§. 23.) opróżnione, wybierze koło wyborcze, przez które ubył Radny był wybrany w przeciągu dni 14 na podstawie ostatniej listy wyborczej nowego Radnego na dalszy ciąg peryodu wyborczego.

§. 25.

Zatwierdzenie i przysięga burmistrza.

Wybór burmistrza wymaga zatwierdzenia Cesarskiego. Skoro potwierdzenie nastąpi, burmistrz w obecności Rady miejskiej i urzędników magistratu złoży przysięgę do rąk Namiestnika kraju, lub też od niego wyznaczonego delegata, ślując wierność i posłuszeństwo Monarsze, stosowanie się do Ustaw i sumienne pełnienie swoich obowiązków.

Zastępca burmistrza składa taką samą przysięgę do rąk burmistrza, na zgromadzeniu Rady, w obec urzędników magistratu.

Zaraz po złożeniu przysięgi, burmistrz obejmuje urzędowanie.

§. 26.

Płaca.

Urząd Radnego jest bezpłatny.

Płacę i inne emolumenta burmistrza ustanawia Rada miejska na cały czas jego urzędowania.

Dla zastępcy może Rada miejska wyznaczyć stosowne wynagrodzenie za czas zastępowania burmistrza.

Radnym i burmistrzowi należy się od gminy zwrot niezbędnych wydatków połączonych z ich urzędowaniem.

§. 27.

Burmistrz i jego zastępca muszą mieć w Tarnowie stałe zamieszkanie.

§. 28.

Ustąpienie z posady.

Za przyzwoleniem Rady miejskiej może każdy członek Reprezentacji (Radny, burmistrz) urząd swój złożyć.

Członek Reprezentacji traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralności na członka Rady stała na przeszkodzie.

Jeżeli członek Reprezentacji popadnie w śledztwo z powodu jednego z czynów karygodnych, w §§. 3. i 11. ordynacji wyborczej dla miasta Tarnowa wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony, albo postępowanie ugodne zarządzone zostanie, wtedy nie będzie mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne, krydalne lub ugodne. Radnych, którzy bez ważnych powodów przez trzy miesiące na posiedzenia nie przybywają, może Rada miejska uznać za występujących.

Dział IV.

O zakresie działania gminy.

Rozdział pierwszy.

O zakresie działania gminy w ogólności.

§. 29.

Zakres działania gminy jest dwójaki:

- a) własny, i
- b) poruczony.

§. 30.

Własny zakres działania.

Własny zakres działania, t. j. zakres, w którym gmina z zachowaniem ustaw samodzielnie za-

rzządzać i rozporządzać może, obejmuje w ogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy, i w jej granicach własnymi jej siłami załatwionem i przeprowadzenem być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy w szczególności :

1. wolny zarząd majątkiem gminnym, i załatwienie spraw odnoszących się do związku gminy;
2. czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia;
3. staranie o zakładanie i utrzymanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów, niemniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacji po drogach i wodach;
4. policja polowa;
5. policja żywności, tudzież nadzor nad targami, nad miarami i wagami;
6. policja zdrowia;
7. policja nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;
8. policyjny dozór nad obyczajnością publiczną;
9. sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynności gminy; zapobieganie żebractwu;
10. policja ogniowa, policja bndownictwa, tudzież utrzymanie porządku bndowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na bndowy;
11. ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie przez gminę utrzymywane, i na szkoły ludowe; staranie o zakładanie, uposażenie i utrzymywanie szkół ludowych, z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkolnych i przepisów konkurencyi do szkół;
12. jednanie stron w sporze będących przez mężów zantania z gminy wybranych;
13. przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi.

Z wyższych względów Państwa mogą pewne czynności policyi miejscowej w gminie w drodze ustawy przekazane być osobnym organom rządowym.

§. 31.

Poruczony zakres działania.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracyi.

§. 32.

Językiem urzędowym jest język polski.

Rozdział drugi.

O zakresie działania Rady miejskiej.

§. 33.

Rada miejska jest w sprawach gminy organem uchwalającym i nadzorującym.

Władza wykonawcza jej nie przysługuje. Zadaniem Rady miejskiej jest: zastępywać gminę w wykonaniu jej praw i obowiązków i w granicach ustawami oznaczonych, wydawać imieniem gminy postanowienia obowiązujące i zarządzać wykonanie onych.

Rada miejska winna strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

§. 34.

Sprawy gospodarstwa gminy.

W sprawach gospodarstwa gminy należą do obrad i uchwał Rady:

1. Wszelkie rozporządzenia względem majątku i dobra gminy;
2. postanowienie sposobu użytkowania i zarządu majątkiem;
3. uchwalanie budżetu rocznego i środków pokrycia;
4. sprawuzanie i załatwianie rachunków rocznych;
5. wogóle wszelkie sprawy zarządu majątkowego, zastrzeżone niniejszym statutem, tudzież sprawy, które Rada swojej decyzji zachowa, lub które w drodze odwołania się przedłożone jej będą.

§. 35.

Sprawy zastrzeżone decyzji Rady miejskiej:

1. Ustanowienie zasad w zarządzie majątku gminnego.
2. Onaczenie sposobu wykonywania służącego gminie prawa propinacyi (t. j. wyłącznego prawa wyrobu i wyszynku napojów propinacyjnych), i oznaczenie opłaty propinacyjnej od przywozn. wyrobu i wyszynku napojów propinacyjnych.
3. Nabywanie nieruchomości lub praw takich, które według ustaw uważane są za rzeczy nieruchome; zbywanie majątku gminy; przyjmowanie zobowiązań wieczystych, przyjmowanie obowiązków służebnictwa, zastawu i poręczenia, zaciąganie pożyczek i operacye kredytowe.

W sprawach tu wyliczonych, uchwała, aby miała ważność, musi być powzięta na dwóch nie przedzej jak w ośm dni po sobie następujących po-

siedzeniach odbytych w obecności przynajmniej trzech czwartych części członków całej Rady miejskiej.

Zbywanie rzeczy nieruchomości lub prawa nwanego za rzecz nieruchomą, jeżeli wartość takiej rzeczy lub prawa 5000 złr. przenosi, jakoteż zaciąganie pożyczek i przyjęcie poręczenia, jeżeli pożyczka, lub suma poręczyć się mająca, z doliczeniem długów gminę już obciążających, przenosi sumę rocznego dochodu z przecięcia lat sześciu obliczoną, nie może mieć miejsca, jak tylko za zezwoleniem Wydziału krajowego.

4. Lokowanie kapitałów.

Na majątności nieruchomości kapitały wypożyczone być mogą tylko za bezpieczeństwem pupilarnem.

5. Przyjęcie lub zrzeczenie się spadku lub legatu.

Gdyby wartość spadku lub legatu przenosiła 5000 złr. wtedy uchwała na zrzeczenie się zapaść musi w sposób wyżej pod 3. wskazany.

6. Stawianie kosztem gminy nowych budowli, lub przekształcenie albo znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa nakładem gminy wykonać się mające.

Tworzenie nowych zakładów gminnych, albo zwinienie już istniejących.

7. Zawieranie, rozwiązywanie i zmiany kontraktów najmu i dzierżaw.

8. Zawieranie, rozwiązywanie i zmiany innych kontraktów, o ile Rada miejska nie uzna rzeczą stosowną czynności te poruczyć burmistrzowi lub magistratowi.

9. Zezwalanie na rozpoczęcie procesu lub na odstąpienie od niego, i na zawieranie ugód w sprawach rozpoczętych.

10. Przyzwalanie na wszelkie wydatki budżetem przewidziane, o ile takowe instrukcją Rady miejskiej burmistrzowi lub magistratowi poruczone nie będzie, tudzież przyzwalanie na wszelkie wydatki budżetem nieprzewidziane.

11. Umarzanie należności wątpliwych lub takich, które odebrane być nie mogą.

12. Opuszczanie zaliczek danych urzędnikom lub sługom na ich płacę, i darowanie należących się gminie zwrotów i uchybień rachunkowych.

§. 36.

Ustanawianie służby.

Decyzji Rady miejskiej zastrzeżone jest także :

1. Organizacja urzędów gminy; oznaczenie liczby urzędników i służ gminy, tudzież wszystkich osób od gminy płatnych; wydawanie przepisów dyscyplinarnych dla urzędników i służ gminy, jakoteż orzeczenie o ich obowiązkach. Konceptowi urzędnicy magistratu muszą się wykazać z odbytych egzaminów praktycznych, dla urzędników Państwa tej kategorii przepisanych.

2. Stanowienie płac, pensyj i innych emolumentów dla urzędników i służ gminy, dla ich wdów i sierót.

3. Mianowanie, jakoteż uwolnienie od służby urzędników i służ gminy; udział przy mianowaniu lub uwolnieniu od służby przełożonych i nauczycieli w szkołach i innych zakładach naukowych miejskich, według istniejących przepisów, i przyznawanie emolumentów dla ich wdów i sierót.

Mianowanie niższych urzędników i służ może jednakże Rada miejska poruczyć burmistrzowi lub magistratowi.

4. Udzielanie zaliczek na płace, i przyznawanie niesystemizowanych emolumentów, kosztów podróży, wynagrodzeń, zapomóg i nagród dla urzędników i służ gminy, jako i dla innych osób, używanych w służbie gminy.

5. Udzielanie urlopów burmistrzowi i jego zastępcy, dozwalanie urlopów innym urzędnikom i służom gminy na czas dłuższy niż sześć tygodni.

§. 37.

Sprawy policji miejscowej.

O ile sprawowanie policji miejscowej nie jest przekazane mocą ustawy organom rządowym, wydaje Rada w granicach istniejących ustaw, obowiązujące w obrębie gminy przepisy, dotyczące się policji miejscowej, i za przekroczenie tychże zagraża karą pieniężną aż do wysokości 50 złr., lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do 10 dni. Rada winna uchwalać środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urzędzeń policji miejscowej, i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbanie w tej mierze, pochodzące z jej winy.

§. 38.

Zaopatrywanie ubogich.

Rada czuwa nad tem, aby ubodzy w miarę ustaw zaopatrzeni byli.

Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada winna postarać się o potrzebne środki, i oznaczyć sposób ich użycia.

§. 39.

Udzielanie zdania.

Rada miejska ma na żądanie politycznej Władzy krajowej, lub Wydziału krajowego, albo na żądanie Rady powiatowej lub Wydziału powiatowego udzielać swojego zdania.

§. 40.

Rozstrzyganie zażaleń.

Rada miejska rozstrzyga wszystkie zażalenia w sprawach zakresu działania własnego, zanesione do niej przeciw rozporządzeniom burmistrza, magistratu i wszystkich innych organów gminy.

W jakich przypadkach takie zażalenia polityczna Władza krajowa rozstrzyga, stanowi §. 101.

§. 41.

Nadzorowanie.

Rada miejska czuwa nad tem, ażeby wszystkie sprawy były załatwiane stosownie do jej uchwał i do istniejących ustaw.

Ona kontroluje czynności magistratu i innych urzędów gminy w sprawach zakresu działania własnego i poruczonego.

Wszystkie organa gminy podlegają jej nadzorowi.

Rada miejska ma prawo wglądać nieprzerwanie w działanie tych organów, żądać złożenia aktów, dokumentów, rachunków i raportów, a w szczególnych wypadkach własnego zakresu działania zastrzegać sobie decyzję.

Rada miejska zarządza szkondowanie kas miejskich, a w razie potrzeby likwidację onych.

§. 42.

Zakłady gminne.

W sprawach dotyczących zakładów i fundusów, które zostają pod zarządem gminy, posiada Rada miejska taki sam zakres działania, jaki jej służy w innych sprawach gminy, o ile fundacye lub umowy nie postanawiają inaczej.

§. 43.

Dalsze uchwały Radzie zastrzeżone.

Do zakresu działania Rady należy dalej:

- a) wybór burmistrza i jego zastępcy;
- b) nadawanie prawa przynależności do gminy; nadawanie obywatelstwa miejskiego i honorowego; tudzież rozstrzyganie względem utraty obywatelstwa (§. 9.), ustanawianie opłaty, nadanie prawa przynależności i obywatelstwa miejskiego, niemniej uwolnienie od niej (§§. 4. i 6.);

- c) wykonywanie przysługującego gminie prawa patronatu lub prezentowania, tudzież rozdawanie stypendyów, jako i innych miejsc fundacyjnych;
- d) zawiadywanie, nadzorowanie, zakładanie i utrzymywanie szkół ludowych i średnich, w granicach ustawą oznaczonych;
- e) wybór mężów zaufania do jednania stron;
- f) uchwalanie wniosków do zmian statutu miejskiego, lub zmiany obrębu miasta. (§. 2.)
Uchwała taka, aby była ważną, musi być powzięta na dwóch nieprędzej jak w ośm dni po sobie następujących posiedzeniach. Zmiany statutu jedynie w drodze ustawodawstwa krajowego nastąpić mogą;
- g) czuwanie nad dokładnem prowadzeniem metryk gminy i spisów wyborców.

§. 44.

Sposób załatwiania spraw.

Rada miejska załatwia sprawy swojej decyzji zastrzeżone na walnych zgromadzeniach.

Wolno jej jednak poruczyć rozstrzyganie pewnych spraw swoim sekcjom (wydziałom), lub szczególnym od niej mianowanym komisjom, lub też burmistrzowi albo magistratowi.

§. 45.

Zwoływanie Rady.

Rada miejska zgromadza się na walne posiedzenia, ile razy tego zajdzie potrzeba.

Liczbę i czas zwyczajnych posiedzeń ustanowi Rada miejska.

Na te posiedzenia zgromadzają się członkowie Rady miejskiej nawet bez uprzedniego zwołania.

Nadzwyczajne posiedzenia odbywać się mogą tylko na zwołanie burmistrza lub jego zastępcy.

Na pisemne żądanie pięciu Radnych, burmistrz obowiązany zwołać nadzwyczajne posiedzenie najdalej w ciągu dni trzech.

§. 46.

Komplet do uchwał.

Do powzięcia uchwał konieczną jest obecność przynajmniej szesnastu Radnych, o ile w statucie niniejszym nie ma odmiennego postanowienia.

O komplecie Rady, potrzebnym do wyboru burmistrza, stanowią ordynacya wyborcza dla miasta Tarnowa.

§. 47.

Przeszkody uczestniczenia w obradach.

Żaden członek Rady miejskiej nie może być obecnym przy rozprawach i głosowaniu, jeżeli

przedmiot obrady dotyczy jego osoby, jego żony lub krewnych, albo powinowatych aż do drugiego stopnia włącznie.

§. 48.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

Posiedzeniom Rady miejskiej przewodniczy burmistrz, a w razie przeszkody jego zastępca.

Posiedzenia bez takiego przewodnictwa odbyte są nieważne.

Przewodniczący zagaja i zamyka posiedzenie, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

§. 49.

Warunki ważności uchwał.

Do ważności uchwał Rady miejskiej konieczną jest bezwzględna większość obecnych na posiedzeniu członków, o ile statut niniejszy inaczej nie postanawia.

Przewodniczący głosuje przy wyborach. Prócz tego głosuje on tylko w razie równości głosów, a wtedy to zdanie staje się uchwałą, które z doliczeniem jego głosu większość bezwzględną otrzymało. Głosowanie odbywa się jawnie, wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Przy wyborach i w sprawach, dotyczących się osobistości, głosowanie musi być tajne.

§. 50.

Jawność posiedzeń.

Posiedzenia Rady miejskiej odbywają się publicznie.

Na przedstawienie jednak przewodniczącego, lub na wniosek przynajmniej pięciu radnych, może Rada miejska uchwalić posiedzenie tajne.

Sprawy dotyczące obsadzenia posad, zawieszenia lub oddalenia ze służby urzędników lub służb gminnych, traktowane będą na posiedzeniach tajnych.

Obrady nad rachunkami i budżetem gminy muszą być jawne.

Gdyby publiczność zachowaniem się swoim obradom przeszkadzała, lub wcale wolność onych naruszała, przewodniczący po bezskutecznym napomnieniu do porządku, zarządzi usunięcie publiczności.

§. 51.

Protokół posiedzeń.

Z posiedzeń Rady miejskiej spisuje się protokół, który przewodniczący i dwaj członkowie obecni na posiedzeniu, od zgromadzenia do tego upoważnieni, podpisują.

Protokół ten zachowuje się w archiwum miejskiem.

§. 52.

Regulamin.

Rada ma prawo w granicach ustaw uchwalić porządek czynności i postępowania dla siebie i dla urzędów gminnych.

Rozdział trzeci.

O zakresie działania burmistrza i magistratu.

§. 53.

Burmistrz jest w sprawach gminy organem zarządzającym i wykonawczym.

Magistrat składa się z burmistrza lub jego zastępcy i urzędników pomocniczych.

§. 53.

Władza burmistrza i magistratu w ogólności.

Burmistrz jest przełożonym magistratu i urzędów miejskich, i kieruje czynnościami tychże.

Magistrat jest organem wykonawczym gminy pod kontrolą Rady miejskiej.

Pod kierownictwem burmistrza zarządza magistrat bezpośrednio sprawami gminy, i zostających pod jej zarządem zakładów i funduszków, załatwia czynności bieżące i uchwała we wszystkich przykazanych mu sprawach.

W sprawach poruczonego zakresu gminy, mianowicie w sprawach administracyi politycznej, jest magistrat pod przewodnictwem burmistrza pierwszą instancją w obrębie miasta.

Jeżeli dla jakiegokolwiek przeszkody burmistrz nie urzęduje, wszystkie jego prawa i obowiązki przechodzą na jego zastępcę.

§. 55.

Władza dyscyplinarna.

Burmistrz sprawuje władzę dyscyplinarną nad podwładnymi urzędnikami i sługami gminy.

W wykonywaniu tej władzy burmistrz mocen jest zarządzić zawieszenie płacy, a nawet tymczasowe usunięcie od służby, ma jednak przedstawić rzecz tę Radzie miejskiej na najbliższem posiedzeniu do ostatecznej decyzji.

§. 56.

Reprezentacya na zewnątrz. Wydawanie dokumentów.

Burmistrz reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których gmina zaciąga zobowiązania względem trzecich osób, podpisuje burmistrz i dwóch członków Rady miejskiej.

§. 57.

Wykonywanie i zawieszanie uchwał.

Burmistrz przygotowuje przedmioty przeznaczone pod rozpoznanie Rady.

Obowiązkiem burmistrza jest, wprowadzać w wykonanie uchwały Rady miejskiej, powzięte zgodnie z ustawami w sposób przez nią wskazany.

Gdyby burmistrz sądził, że uchwała Rady miejskiej jest w sprzeczności z ustawami, lub gminę a znaczną szkodę przyprawić może, wtedy jest obowiązany wstrzymać wykonanie uchwały i przedłożyć sprawę Radzie miejskiej na najbliższem zwyczajnem posiedzeniu do powtórnego rozpoznania.

Gdyby zaś Rada miejska od swej uchwały odstąpić nie chciała, burmistrz przedstawi niezwłocznie rzecz najdalej w przeciągu dni ośmiu naczelnej politycznej Władzy krajowej do rozstrzygnięcia, i Radę miejską na najbliższem posiedzeniu, obok wyłączenia powodów zawieszenia, o tem zawiadomi. Obowiązkiem zaś będzie naczelnej politycznej Władzy krajowej, wydać to rozstrzygnięcie ile możności jak najspieszniej, i równocześnie zawiadomić o nim Wydział krajowy, jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy.

Burmistrz może jest także suspendować i przedstawiać Radzie miejskiej do decyzji uchwały sekcji (Wydziału) Rady miejskiej i mianowanej przez nią komisji, jeżeli takowe uchwałom Rady miejskiej lub też ustawom sprzeciwiają się.

Kolegialnym posiedzeniom w magistracie przewodniczy burmistrz lub jego zastępca.

Bez przewodnictwa burmistrza lub jego zastępcy magistrat nie może uchwalać.

W sprawach należących do zakresu działania magistratu, których załatwienie według instrukcyi przez Radę miejską wydać się mającej nie wymaga załatwień kolegialnych, burmistrz może samodzielnie decydować.

Sprawy dotyczące osądzania przestępstw i wykonywanie prawa karnania muszą być kolegialnie załatwiane.

§. 58.

Zarząd majątku.

Magistrat obowiązany jest zarządzać jak najkorzystniej majątkiem gminy i zakładów gminy, przy czem winien trzymać się ściśle budżetu i

uchwał Rady miejskiej. i zasięgać upoważnienia Rady co do wydatków, których zatwierdzenie jej zastrzeżono.

Do wydatków niezbędnych w budżecie nieprzewidzianych, magistrat ma uzyskać zezwolenie Rady miejskiej.

Magistrat zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Magistrat zezwala na przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji, i czuwa nad zachowaniem i ścisłym wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Prawem równie jak obowiązkiem burmistrza jest, zarządzać od czasu do czasu szkontowanie kas miejskich, tudzież kas wszystkich pod nadzorem gminy zostających zakładów i funduszków, i brać udział w tej czynności.

W razie uznanej potrzeby winien on zarządzić likwidację tych kas.

§. 59.

Sprawowanie policji miejscowej.

Do magistratu pod przewodnictwem i odpowiedzialnością burmistrza należy odpowiednie ustawom i przepisom sprawowanie policji miejscowej. o ile pojedyncze czynności tejsze nie są przekazane w drodze ustawy organom rządowym. Burmistrz jest obowiązany zarządzić wszystko, czego wymaga wykonanie policji miejscowej, i postarać się o potrzebne do tego środki pieniężne.

W nagłych wypadkach nieszczęścia n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p., ma burmistrz prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego, i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy, a nawet i obcych.

Gdyby środki policji miejscowej w gminie nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak n. p. w razie epidemii), lub gdyby własne siły gminy nie wystarczały do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, burmistrz winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną Władzę krajową.

§. 60.

Poruczony zakres działania.

Sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy załatwia burmistrz w sposób ustawami przepisany, lub przez władze wskazany.

Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie, burmistrz winien zastosować się w tym względzie do uchwały Rady.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, kiedyby uchwała Rady bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasiągnięta, może burmistrz działać według własnego zdania; winien jednak następnie w jak najkrótszym czasie uzyskać od Rady zatwierdzenie tego, co w takich wypadkach zarządził.

Rząd może polecić załatwienie spraw należących do poruczonego zakresu działania w całości lub w części na swój koszt organom własnym.

§. 61.

Zagrażanie karami.

Burmistrz ma wyjątkowo prawo zagrożenia karą pieniężną do pięciu złr., lub w razie niemożności uiszczenia tej kary, karą aresztu do 24 godzin, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policyi miejscowej, niedopuszczającego zwłoki.

§. 62.

Wykonywanie władzy karnej.

O ile w ustawach i przepisach, które dotyczą Policyi miejscowej, należącej do zakresu działania gminy wyrzeczona jest sankcja karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej, służy magistratowi pod przewodnictwem burmistrza prawo orzekania kar za takie przekroczenia.

W ten sam sposób mają być także orzekane kary, zagrożone przez Radę miejską, lub przez burmistrza (§§. 37. i 61.).

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich niszczenia, kary aresztu mogą być orzekane.

Orzeczenie kary zapada większością głosów.

W nagłych przypadkach może burmistrz sam orzec karę, jednak tylko karę pieniężną.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobaa księgę wpisywane.

§. 63.

Tok instancyj.

Od orzeczeń wydanych podług (§. 62.) odwołać się można do politycznej Władzy krajowej.

§. 64.

Przeznaczanie kar pieniężnych.

Kary pieniężne orzeczone, podług §§. 62. i §. 63., wpływają do kasy miejskiej na rzecz ubo-

gich miejsowych. Sposób użycia tychże ozuucza Rada miejska.

§. 65.

Przeszkody do urzędowania.

Burmistrz lub jego zastępca, tudzież urzędnik gminy nie może brać udziału w załatwieniu sprawy dotyczącej jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowacanych.

§. 66.

Odpowiedzialność.

Burmistrz odpowiada za czynności urzędowe, tak własne, jak i urzędów miejskich Radzie miejskiej, a za czynności w sprawach poruczonych także Rządowi.

Obok tej odpowiedzialności burmistrza, pozostaje nienaruszoną odpowiedzialność względem Rady miejskiej innych członków magistratu i urzędów gminnych za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności przez burmistrza im przekazanych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód, pochodzące z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

Dział V.

O gospodarstwie gminnem i o nakładaniu ciężarów na gminę.

§. 67.

Inwentarz majątku.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa i przywileje gminy miasta Tarnowa i jej zakładów, winny być utrzymywane w ciągłej widoczności, zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być sprawdzonym w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszego statutu, każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniiona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć ten inwentarz.

§. 68.

Utrzymywanie majątku.

Majątek i dobro gminy i jej zakładów mają być utrzymywane w całości i w dobrym stanie.

Podział majątku lub dobra między członków gminy jest wzbroniony.

§. 69.

Użytkowanie z majątku gminnego.

Majątek gminy i jej zakładów, dochód przynosić mogący, ma być w ten sposób administrowanym, aby przyniósł o ile można największy trwały dochód.

Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku przyłączyć.

§. 70.

Użytkowanie z dobra gminnego.

Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy udział w pożytkach dobra gminnego, trzymać się należy dotychczasowego niezaprzeczonego zwyczaju.

Jeżeli i o ile nie istnieje taki niezapreczony zwyczaj, Rada miejska z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych uchwali postanowienie regulujące to uczestnictwo; przyczem może ustanowić opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Nadwyżka dochodu z dobra gminnego pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych, wpływa do kasy gminnej.

§. 71.

Rok administracyjny.

Rok administracyjny gminy zaczyna się i kończy się z rokiem administracyjnym Państwa.

§. 72.

Budżet i rachunki roczne.

Magistrat winien corocznie ułożyć budżet gminy i zakładów gminnych na następny rok administracyjny, i przedłożyć takowy Radzie miejskiej na trzy miesiące przed rozpoczęciem każdego roku.

Rada ma ten budżet rozpoznać i uchwalić na podstawie inwentarzy i rachunków najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy i zakładów gminnych, zaopatrzone właściwymi dowodami, winien magistrat najpóźniej we trzy miesiące po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie do rozpoznania i załatwienia.

Tak budżet jako i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy, tych zaś spostrzeżenia będą przy rozpoznaniu wzięte pod rozwagę.

W razie dostrzeżonych uchybień w rachunkach, wyrokuje Rada miejska przeciw osobom za nieodpowiedzialnym, z zastrzeżeniem dalszego postępowania podług istniejących przepisów.

§. 73.

Przy zawiadywaniu majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu.

Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a w dotyczącej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach bardzo nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez wielkiej szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może burmistrz opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

§. 74.

Pokrycie wydatków.

Wydatki na cele gminne mają być przede wszystkim pokrywane z dochodów gminy.

§. 75.

Z majątku osobnego.

1. Z dochodów.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest osobny majątek, należy przede wszystkim dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

§. 76.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszty dozoru i uprawy z posiadaniem i użytkowaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy miejskiej wpływające nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

§. 77.

Wydatki odrębne.

Wydatki dotyczące tylko interesu pojedynczych miejscowości, części gminy, klas mieszkańców, lub pojedynczych posiadaczy gruntu, domu, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

§. 78.

2. Z dodatków i opłat.

O ile dochody w §. 74. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada nakładać:

a) dodatki do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego;

b) inne opłaty, nie należące do kategorii dodatków do podatków.

Do ważności uchwały dotyczącej, czy to nakładania dodatków, czy zaprowadzenia nowych, lub podwyższenia istniejących opłat gminnych, potrzeba, aby była powzięta na dwóch, nie prędzej jak w ośm dni po sobie następujących posiedzeniach.

§. 79.

a) *Dodatki do podatków.*

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj na wszystkie w gminie miasta Tarnowa przypisane podatki bezpośrednie, i to na wszystkie równo (podług tej samej stopy procentowej) rozkładane.

Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy.

Wyjątki od tych przepisów objęte są w §§. 83. i 84.

§. 80.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie miasta Tarnowa; nie można nim obciążać produkcji i obrotu handlowego.

§. 81.

Do nałożenia dodatków przenoszących 15% podatków bezpośrednich, lub 30% podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

Dodatki przenoszące 25% podatków bezpośrednich, lub 50% podatku konsumcyjnego, mogą być tylko na mocy ustawy krajowej nakładane.

§. 82.

b) *Inne opłaty.*

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategorii dodatków do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego, jakoteż do podwyższenia istniejących już tego rodzaju opłat, potrzeba ustawy krajowej.

Wypływające z prawa propinacyi opłaty od przywozu, wyrobu i wyszynku trunków propinacyjnych nie mogą być uważane jako dodatki do podatku konsumcyjnego.

§. 83.

Wyjątki.

Do opłacenia dodatków do podatków bezpośrednich nie mogą być pociągani :

- a) urzędnicy i słudzy Dworu, Państwa kraju, gminy, zakładów krajowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jakoteż wdowy i sieroty tych osób, co do ich płac służbowych i pochodzących ze stosunku służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów;
- b) pasterze dusz co do ich kongruy.

§. 84.

Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej, potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

§. 85.

Ogłaszanie uchwał dotyczących dodatków i opłat.

Uchwała Rady, dotycząca dodatków lub opłat, musi być w gminie ogłoszona.

Jeżeli taka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno natenczas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasiąganiu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

§. 86.

Pobór dodatków i opłat.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa, i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Inne należności pieniężne, mające się uiszczać na cele gminne, na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady miejskiej, niemniej kary pieniężne, orzeczone podług niniejszego statutu, pobiera magistrat przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia, ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

§. 87.

Konkurencyje.

Konkurencyja do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg, jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencyje do pewnych potrzeb, oparte na specjalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

Dział VI.

O zawiadywaniu specjalnemi sprawami ludności chrześcijańskiej i izraelickiej.

§. 88.

Prawa ludności chrześcijańskiej i izraelickiej.

W gminie miasta Tarnowa pozostaje tak chrześcijańska jak i izraelicka ludność przy wła-

sności, posiadaniu i używaniu zakładów i funduszków, przeznaczonych wyłącznie na jej własne cele religijne, naukowe i dobroczynne, i opędza z własnych zasobów wydatki na takie zakłady i inne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko jej samej przysługuje.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

§. 89.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności chrześcijańskiej.

Specjalne sprawy ludności chrześcijańskiej, o ile zawiadywanie niemi podług ustaw należy do Reprezentacji gminnej, zawiadywane będą przez tę Reprezentację podług przepisów niniejszego statutu, z tem jednak ograniczeniem, że izraeliicy członkowie Rady miejskiej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwianiu tych spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Do ważności uchwał Rady miejskiej w sprawach tego rodzaju potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześcijańskich członków Rady, i bezwzględna większość głosów tychże członków.

§ 90.

Do specjalnych spraw ludności chrześcijańskiej należą:

- a) sprawy kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe, wykonywanie prawa patronatu, prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz, nauczycieli religii i sług kościelnych;
- b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszków, przeznaczonych dla chrześcijan lub na cele, w których tylko chrześcijanie udział mają;
- c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześcijańskiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznym używaniu.

§. 91.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelskiej.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelskiej pozostaje przy dotychczasowej zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

- a) sprawy bożnic, świątyni, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, kaznodziei, nauczycieli religii i sług obrzędowych;

- b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszków, przeznaczonych dla izraelitów, lub na cele, w których tylko izraelici udział mają;
- c) Sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelskiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznym używaniu.

§. 92.

Prawo Reprezentacji gminy.

Prawo Reprezentacji gminy do nadzoru, o ile takowe służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaruszonym także względem przedmiotów w §§. 90. i 91. wymienionych.

§. 93.

Nakładanie dodatków do podatków, jakoteż innych opłat na członków gminy, na cele w §§. 90. i 91. wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady miejskiej, o ile ustawy specjalne nie stanowią inaczej. Przeciw uchwałom Rady w tej mierze służą te same środki prawne, co i przeciw innym jej uchwałom.

Dział VII.

O nadzorze nad gminą.

§. 94.

Gmina miasta Tarnowa podporządkowaną jest wprost Wydziałowi krajowemu względnie Sejmowi krajowemu, a co się tyczy poruczonego zakresu działania, stoi ona pod Rządem krajowym.

Sejm krajowy czuwa przez Wydział swój, ażeby majątek miasta, niemniej majątek jego zakładów w całości nienadwerżony był utrzymanym.

§. 95.

Zatwierdzanie przez Wydział krajowy.

Czynności ważniejsze (§§. 2., 35. liczb. 3. i 5., i 43.), a w szczególności odnoszące się do gospodarstwa gminy (§§. 81., 82. i 84.) w wypadkach niniejszym statutem wymienionych, potrzebują ustawy krajowej, lub zatwierdzenia Wydziału krajowego.

§. 96.

Uchwały Rady miejskiej, do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Wydziału krajowego, który je wraz ze swoim zdaniem Sejmowi przedłoży.

§. 97.

Rekurs do Wydziału krajowego.

Wydział krajowy rozstrzyga rekursa przeciw uchwałom Rady miejskiej we wszystkich sprawach gminie od Państwa nieporuczonych.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs o tyle zauszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawą dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Rekurs ma być wnoszony przez magistrat w nieprzekraczalnym terminie 14 dni od dnia obwieszczenia uchwały lub zawiadomienia o niej.

§. 98.

Władza dyscyplinarna nad burmistrzem i jego zastępcą.

Wydział krajowy może na burmistrza lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego swój obowiązek w sprawach własnego zakresu działania gminy, nakładać karę do 100 złr. Kary te wpływają do kasy miejskiej.

Wrazie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może burmistrz lub jego zastępca być złożonym z urzędu przez Namiestnika w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 99.

Prawo Rządu do nadzoru i do wstrzymywania uchwał.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminą w tym kierunku, aby takowa swego zakresu działania nie przekraczała i nie działała wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna Władza krajowa.

W tym celu może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady miejskiej i potrzebnych wyjaśnień.

Namiestnik lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady miejskiej; może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy, lub przekroczyć swój zakres działania.

§. 100.

Polityczna Władza krajowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały, powziętej przez Radę miejską, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub sprzeciwia się ustawom.

Przeciw takiemu zakazowi służy rekurs do Ministerjum Stanu.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, winna polityczna Władza krajowa

o wydanym zakazie zawiadomić równocześnie Wydział krajowy.

§. 101.

Polityczna Władza krajowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw rozporządzeniom burmistrza i magistratu, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady miejskiej, względem których rozstrzyganie rekursu należy do Wydziału krajowego.

W sprawach poruczonego zakresu działania, rekurs w każdym razie ma być wnoszony do politycznej Władzy krajowej.

§. 102.

Srodki zaradcze na koszt gminy.

Jeżeli Rada miejska zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciążących, polityczna Władza krajowa, ma na koszt i stratę gminy zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, a nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna Władza krajowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych porozumieć się z Wydziałem krajowym.

§. 103.

Polityczna Władza krajowa ma prawo nałożyć na burmistrza lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego swe obowiązki w sprawach poruczonego zakresu działania, karę aż do 100 zł.

Kara ta wpływa do kasy miejskiej.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione burmistrzowi lub jego zastępcy bez narażenia dobra publicznego, i jeżeli Rada miejska na wezwanie temu nie zaradzi, może natenczas polityczna Władza krajowa na czas trwania tego stanu ustanowić na koszt gminy inny organ do sprawowania rzeczonych czynności.

Tak w tym razie, jak i w razach wskazanych w §. 102., należy postępywać z wszelką możliwą oszczędnością tak, aby gmina więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

§. 104.

Rozwiązanie Rady miejskiej.

Namiestnik może rozwiązać Radę miejską.

Gminie służy rekurs do Ministerstwa Stanu. Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu nowy wybór rozpisany być musi.

Namieśnictwo w porozumieniu się z Wydziałem krajowym zarządzi co potrzeba dla tymczasowego załatwienia spraw aż do wprowadzenia nowej Rady miejskiej.

Dział VIII.

Postanowienia przemijające.

§. 105.

Wybór i ukonstytuowanie pierwszej Rady miejskiej.

Skoro statut niniejszy otrzyma moc obowiązującą, zarządzi burmistrz wybory nowej Rady miejskiej, a istniejąca Rada pełnić będzie przy tych wyborach czynności w niniejszym statucie Radzie miejskiej przekazane.

Po ukończeniu wyborów, skoro przynajmniej cztery piąte części nowo wybranych oświadczą się, iż wybór przyjmują, otrzyma każdy z nich od dotychczasowego burmistrza poświadczenie wyboru, które mu daje wstęp do Rady miejskiej.

Jednocześnie z zebraniem się czterech piątych części nowo obranych Radnych rozwiązuje się dotychczasowa Rada miejska.

Nowa Rada ukonstytuuje się pod kierownictwem urzędującego burmistrza.

Gdy ważność wyborów przynajmniej czterech piątych części nowoobраниch Radnych uznana zostanie, przystąpi Rada miejska do wyboru burmistrza i jego zastępcy według postanowień niniejszego statutu.

§. 106.

O sposobie załatwiania spraw.

Do chwili wydania nowych instrukcyj urzędowych i regulaminu będą wszelkie sprawy w Radzie miejskiej, magistracie i w innych urzędach miejskich załatwiane w sposób dotychczas używany; jeżeliby zaś takowy zostawał w sprzeczności z niniejszym statutem, wydane będą natychmiast stosowne postanowienia.

§. 107.

O terażniejszych urzędnikach i sługach gminy.

Co do pozostawienia w służbie, tudzież nwołnienia, (pensyonowania, kwieskowania, suspendowania lub oddalania) od służby urzędników i sług gminy, mianowanych przed zaprowadzeniem niniejszego statutu, niemniej co do płac dla wdów i sierot po nich, zachowane będą przepisy istniejące dla urzędników i sług przy administracyjnych władzach kraju.

B.

Ordynacya wyborcza dla gminy miasta Tarnowa.

Dział I.

O wyborach członków Rady miejskiej.

Rozdział pierwszy.

O prawie wybierania i obieralności.

§. 1.

Prawo wybierania.

Prawo wyboru Radnych miejskich mają następujące osoby, posiadające prawo obywatelstwa Państwa Austriackiego :

1. Obywatele miejscy i honorowi miasta Tarnowa.

2. Przynależni do gminy, o ile wchodzi do jednej z następujących kategorii :

- a) ci, którzy czy to jako właściciele, czy jako dożywotnicy w obrębie miasta posiadają odziedziczoną lub najmniej przed rokiem nabyta nieruchomość (grunt lub dom), podatkowi gruntowemu lub domowemu podlegającą;
- b) ci, którzy w obrębie miasta prowadzą zatrudnienie podlegające podatkowi zarobkowemu, i z niego od roku przynajmniej 3 zlr. rocznego stałego podatku bez dodatków opłacają;
- c) ci, którzy z jakichkolwiek tytułów od roku przynajmniej 5 zlr. zwyczajnego stałego podatku, rocznego bez dodatków w Tarnowie opłacają;
- d) duchowieństwo wyższe, dalej proboszczowie, administratorowie parafij, kapłani miejscowi i katecheci, tudzież pomocnicy duchowni wszystkich prawnie uznanych wyznań chrześcijańskich, jakoteż przełożeni klasztorów;
- e) czynni, pensyonowani lub kwieskowani urzędnicy Dworu, Państwa, kraju lub gminy, niemniej urzędnicy zakładów krajowych i gminnych, przynajmniej od roku w gminie stale zamieszkali;
- f) rabini i kaznodzieje ludności izraelickiej;
- g) adwokaci, notaryusze, doktorowie wszystkich fakultetów, magistrowie chirurgii i farmacyi;
- h) przełożeni, profesorowie, i nauczyciele wszystkich w obrębie miasta istniejących, kosztem

Państwa, kraju lub gminy utrzymywanych szkół i publicznych zakładów naukowych;

i) oficerowie i do wojskowości należące osoby z tytułem oficerskim, jeżeli się znajdują w stanie stałego spoczynku, lub jeżeli z zastrzeżeniem charakteru wojskowego dymisyę wzięli.

3. Uczestnicy gminy, jeżeli z własnego majątku lub dochodu opłacają w gminie od roku podatku stałego bez dodatków przynajmniej 50 złr. rocznie.

4. Korporacje i zakłady, których główny zarząd ma siedzibę w Tarnowie, jeżeli z własnego majątku lub dochodu opłacają w gminie od roku stałego podatku, bez dodatków, przynajmniej 50 złr. rocznie.

5. Stowarzyszenia przemysłowe, których zarząd ma siedzibę w Tarnowie, jeżeli z własnego majątku lub dochodu opłacają stałego podatku bez dodatków przynajmniej 15 złr. rocznie.

§. 2.

Wyjątek.

Wyłączeni od prawa wybierania są:

- a) oficerowie w służbie będący, osoby wojskowe z tytułem oficerskim w służbie zostające, tudzież osoby wojskowe, należące do niższych stopni, i szeregowcy, z wyjątkiem niepowołanych rezerwistów;
- b) słudzy i osoby żyjące z dziennego lub tygodniowego zarobku;
- c) ci, którzy jako ubodzy pobierają wsparcie z funduszy na cele dobroczynne przeznaczonych.

§. 3.

Wykluczenie w skutek czynów karygodnych.

Dopóki ustawą karną postanowionem nie będzie, czyli i na jak długo wyrokiem karnym orzeczoną ma być utrata prawa wybierania i obieralności, zostaje wykluczonym od prawa wybierania:

- a) kto został uznany winnym zbrodni;
- b) kto z powodu zbrodni został pociągniętym do śledztwa, dopóki śledztwo trwa;
- c) kto został uznany winnym przestępstwa kradzieży, oszustwa, przemieszczenia, lub udziału w jednym z tych przestępstw, (§§. 460., 461., 464. Ustawy karnej.)

§. 4.

Wykonanie prawa wybierania.

Uprawnieni do wybierania głosują osobiście.

Wyjątki od tego prawidła są następujące:

1. Za osoby nie mające własnowolności głosują ich prawni zastępcy;

2. Za żonę żyjącą z mężem, głosuje mąż lub pełnomocnik, za inne niewiasty głosują ich pełnomocnicy.

3. Osoby nieobecne w gminie z powodu poruczonych im gminnych lub innych publicznych spraw, mogą głosować przez pełnomocników.

4. Posiadacze realności lub przedsiębiorstwa zarobkowego mogą, jeżeli są w innej gminie osiedleni, upoważnić do głosowania w ich imieniu ustanowionego przez nich rządcę lub zawiadowcę.

§. 5.

Państwo, kraj, zakłady i fundusze publiczne głosują przez osoby, które dotycząca władza administracyjna do tego upoważni.

§. 6.

Za korporacje, stowarzyszenia i spółki głosują ich prawni, lub statutami oznaczeni zastępcy, albo mianowani przez nie pełnomocnicy.

§. 7.

Współposiadacze jednej nieruchomości mają wszyscy razem jeden tylko głos.

Również spółce handlowej lub przemysłowej służy tylko jeden głos, bez względu na liczbę wspólników.

Nieruchomość uważa się jako jedna, jak długo w księgach gruntowych jedno stanowi ciało.

Współposiadacze jednego domu lub gruntu, celem wykonania prawa głosowania, mianują wspólnego pełnomocnika.

Jeżeli współposiadaczami są małżonkowie z sobą żyjący, prawo wybierania wykonuje mąż.

§. 8.

Warunki zastępstwa.

Zastępcą ani pełnomocnikiem być nie może, kto nie jest obywatelem Państwa Austriackiego, lub nie używa własnowolności, albo też jest wyjętym lub wykluczonym od prawa wybierania. (§§. 2. i 3.)

Pełnomocnik może jednego tylko zastępować uprawnionego, i winien wykazać się pełnomocnictwem.

§. 9.

Obieralność.

Obieralnymi na członków Rady miejskiej są członkowie gminy płci męskiej, mający prawo wybierania, którzy 30. rok życia ukończyli, a osobą i majątkiem wolno rozporządzają.

§. 10.

Wyjątki.

Nie mogą być obranemi:

- a) czynni urzędnicy i słudzy Dworu i Państwa z wyjątkiem profesorów i nauczycieli przy zakładach naukowych i szkołach;
- b) urzędnicy i słudzy gminy i zakładów gminnych, dopóki w służbie zostają, a po wystąpieniu ze służby, dopóki nie zostaną załatwione rachunki przez nich w skutek stosunku służbowego zdawane;
- c) osoby mające spór sądowy z gminą;
- d) dłużnicy gminy, u których należności zalegają;
- e) dzierżawcy realności i dochodów gminnych.

§. 11.

Wykluczenie w skutek czynów karygodnych.

Oprócz osób oznaczonych w §. 3. wykluczone są także od obieralności osoby:

- a) uznane winnymi przekroczenia popełnionego z chciwości lub przeciw obyczajności publicznej;
- b) uznane winnymi przestępstwa popełnionego z chciwości, lub wskazanego w §§. 501., 504., 511., 512., 515. i 516. Ustawy karnej przestępstwa przeciw obyczajności publicznej;
- c) do których majątku ogłoszono konkurs, lub względem którego majątku zarządzono postępowanie ugodne, dopóki trwa postępowanie konkursowe lub ugodne, a po ukończeniu takiego postępowania, jeżeli dłużnik został uznany winnym przekroczenia podług §. 486. Ustawy karnej;
- d) złożone z urzędu lub oddalone ze służby publicznej za przekroczenie dyscyplinarne, popełnione z chciwości.

Rozdział drugi.**O przygotowaniu do wyborów.**

§. 12.

Spis wyborców.

Dla wyboru Rady miejskiej winien magistrat ułożyć dokładny spis wszystkich wyborców.

Na czele tego spisu mają być umieszczeni obywatele honorowi, następnie wyborcy w §. 1. pod liczbą 2. lit *d)*, *f)*, *g)* poszczególnieni.

Dalej mają być umieszczeni wyborcy w §. 1. pod 2. lit. *e)*, *h)*, *i)* według wysokości pobieranych przez nich płac i pensyj.

Nakoniec wyborcy w §. 1. wymienieni, którzy opłacają w gminie podatek bezpośredni, a to w takim porządku, w jakim następują po sobie opłacane przez nich kwoty podatkowe podług ich wysokości, poczynając od najwyższej; i wszyscy inni w §. 1. pod l. 1. wskazani. Obok nazwiska każdego do wyboru uprawnionego ma być wyrażona pobierana przez niego płaca lub pensya, tudzież opłacana przez niego w gminie ilość podatkowa.

Jeżeli dwóch lub więcej uprawnionych równe pobiera płace lub pensye, albo też równe kwoty podatkowe opłaca, naówczas w pierwszym wypadku starszy rangą lub latami służby, w drugim zaś wypadku starszy wiekiem ma poprzedzać młodszego.

W końcu spisu mają być zebrane w jedną sumę wszystkie płace i pensye, a w drugą sumę wszystkie kwoty podatkowe przez wszystkich do wyboru upowaznionych opłacane.

§. 13.

Koła wyborcze.

Na podstawie spisu wyborców będą utworzone trzy koła wyborcze.

W celu utworzenia tych kół wyborczych, podzielone będą na równe trzy części osobno, suma pobieranych płac i pensyj, jak również i suma opłacanych podatków.

Ci wyborcy, którzy według porządku, w jakim są w spisie umieszczeni, pierwszą trzecią część wszystkich płac i pensyj pobierają, tudzież ci wyborcy, którzy według porządku, w jakim są w spisie umieszczeni, opłacają pierwszą trzecią część sumy kwot podatkowych, należą do pierwszego, ci, którzy drugą trzecią część pobierają, i ci którzy drugą trzecią część opłacają, należą do drugiego, nakoniec ci, którzy ostatnią trzecią część płacy lub pensyj pobierają, tudzież ci którzy ostatnią trzecią część podatku opłacają, należą do trzeciego koła wyborczego.

Jeżeli przy tworzeniu kół wyborczych suma pobieranych płac i pensyj, lub suma kwot podatkowych nie da się należycie podzielić tak, iż kwota przez jednego z uprawnionych pobierana lub opłacana nie może być całkowicie do jednej z części wliczoną, należy takiego uprawnionego doliczyć do wyższego koła wyborczego.

Jeżeli któremu z uprawnionych przysłuza prawo wyboru tak z tytułu pobieranej płacy lub pensyi, jak i z tytułu opłacanego przez niego podatku, naówczas ma być uwzględniony ten tytuł, który mu nadaje prawo wyborcze w wyższym kole.

§. 14.

Zaliczenie uprawnionych bez względu na podatek.

Obywatele honorowi i wyborcy w §. 1. pod 2. lit. *d), f), g)* wymienieni, należą do pierwszego koła wyborczego.

Inni wyborcy w §. 1. wymienieni będą zaliczeni do ostatniego koła wyborczego, jeżeli z powodu pobieranych płac i pensyj, lub z powodu opłacanej kwoty podatkowej nie należą do jednego z kół wyższych.

§. 15.

Ilość Radnych przez każde koło wybrać się mających.

Każde koło wyborcze bez względu na liczbę wyborców w niem głosujących, wybiera trzecią część oznaczonej w §. 20. ustawy gminnej liczbę Radnych.

Przynajmniej cztery piąte części Radnych powinny być wyznania chrześcijańskiego.

§. 16.

Lista wyborcza. — Reklamacje.

Magistrat ułoży dla każdego koła wyborczego osobny wykaz wyborców do tego koła należących, to jest listę wyborczą.

Te listy wraz ze spisem wyborców mają być najpóźniej na cztery tygodnie przed wyborami złożone w magistracie.

Każdemu członkowi gminy służy prawo przeglądania takowych.

Wyłożenie list do przeglądania ma być jednocześnie w gminie obwieszczone, z oznaczeniem ośmiodniowego nieprzekraczalnego terminu do wnoszenia reklamacyj.

Komisya złożona z burmistrza, jako przewodniczącego, i z czterech członków przez Radę miejską z własnego grona wybranych, winna w przeciągu trzech dni rozstrzygać reklamacje przed upływem przepisanego terminu wniesione, i czynić niezwłocznie w listach wyborczych poprawki przez nią za stosowne uznane.

Przeciw odmownej uchwale komisji przysługują reklamującemu prawo odwołania się do Rady miejskiej. Odwołanie takie winno być w przeciągu trzech dni od uwiadomienia reklamującego o uchwale odmownej wniesione do komisji, która ma przedłożyć je niezwłocznie Radzie miejskiej.

Co do wyborów w toku będących rozstrzygnięciu Rady miejskiej jest stanowcze.

Stosownie do zapadłych prawomocnych orzeczeń nastąpi niezwłocznie sprostowanie spisu wyborców.

W ostatnim tygodniu przed wyborami żadnej poprawki w listach wyborczych przedsiębrać nie wolno.

§. 17.

Obwieszczenie terminu wyborów.

Najpóźniej na ośm dni przed wyborami burmistrz obwieści termin ich rozpoczęcia z oznaczeniem miejsca, dni i godzin, w których każde koło wyborcze zebrać się ma; niemniej z oznaczeniem liczby Radnych przez każde koło wybrać się mających.

Równocześnie zawiadomi o tem burmistrz polityczną Władzę krajową i Wydział krajowy.

Rozdział trzeci.

O przedsięwzięciu wyborów.

§. 18.

Komisya wyborcza.

Przy wyborach przewodniczy komisya wyborcza, złożona z burmistrza lub jego zastępcy, jako prezydującego, i z czterech członków.

Członków wybiera Rada miejska dwóch z własnego grona, a dwóch z wyborców warunki obieralności mających.

§. 19.

Kolej wyborów w kołach.

Każde koło wyborcze zgromadza się osobno. Najpierw wybiera trzecie, potem drugie, a na koniec pierwsze koło.

Każdy wyborca może wybierać z całego grona obieralnych członków gminy, bez względu na to, do którego koła należy.

§. 20.

Jawność. — Zagajenie wyborów.

Wybory odbywają się publicznie.

Przed rozpoczęciem głosowania przewodniczący komisji wyborczej wyłuszczy zgromadzonym wyborcom postanowienia o warunkach obieralności, objęte w §§. 9., 10., 11. niniejszej ordynacyi; objaśni przepisy względem głosowania i obliczania głosów, i wezwie wyborców, aby według własnego przekonania, niezawisłe od wszelkich pobocznych względów i tak głosowali, jak tego według ich sumiennego zdania dobro gminy wymaga.

§. 21.

Głosowanie.

W każdym kole wyborczem głosują najpierw ci członkowie komisji wyborczej, którzy są uprawnieni do głosowania w tem kole, potem jeden z członków powołuje do głosowania wyborców według porządku, w jakim są zapisani na liście wyborczej.

Wyborca nieobecny podczas wywołania jego nazwiska, może dopiero po odczytaniu całej listy wyborczej głosować, i ma w tym celu zgłosić się do komisji wyborczej.

§. 22.

Głosowanie ustne lub pisemne.

Każdemu wyborcy wolno głosować ustnie lub pisemnie.

Wyborca ustnie głosujący ma wymienić nazwiska osób, które na Radnych wybiera, w liczbie jednak nieprzenoszącej liczbę Radnych, których ma wybrać dotyczące koło.

Wyborca głosujący pisemnie poda na kartce spisane nazwiska osób, mających według jego życzenia zostać Radnymi w liczbie odpowiedniej.

Nazwiska przenoszące liczbę Radnych, przypadającą na dotyczące koło, nie będą liczone przy obliczaniu głosów.

§. 23.

Zapisywanie głosów.

Przy ustnem głosowaniu trzymający pióro wpisze do listy głosujących natychmiast w obecności wyborcy obok jego nazwiska, nazwiska przez niego wymienionych. Równocześnie będą wymienione przez głosujących nazwiska wpisywane do innej listy w ten sposób, iż nazwisko pierwszy raz wymienione będzie do niej wpisane, a za każdym następnym tego nazwiska wymienieniem będzie dodana do niego porządkowa liczba 2, 3 i t. d.

Przy głosowaniu kartkami trzymający pióro oznaczy w liście głosujących obok nazwiska wyborcy, iż tenże kartkę oddał.

Kartki mają być aż do obliczenia głosów zachowane w urnie, do której je wyborcy składają.

§. 24.

Zamknięcie głosowania. Obliczenie głosów.

Po odebraniu głosów od wszystkich obecnych wyborców, którzy do głosującego właśnie koła wyborczego należą, prezydnący w komisji wyborczej ogłosi, iż głosowanie jest nkończzone; po czem komisya porówna co do ustnego głosowania, obie prowadzone listy; co do głosowania kartkami liczbę

oddanych kartek z listą głosujących. Komisya rozstrzygnie natychmiast wątpliwości powstałe z dostrzeżonych może pomyłek i przystąpi do obliczenia głosów.

W celu obliczenia głosów pisemnie podanych, jeden z członków komisji odczytywać będzie nazwiska na kartkach spisane, drugi zaś każde pierwszy raz wymienione nazwisko zapisze, a za każdym powtórnym tego samego nazwiska wymienieniem doda liczbę porządkową 2, 3 i t. d.

Wynikłość obliczenia ma być zapisana na liście głosujących, a prezydujący i członkowie komisji listę podpiszą.

§. 25.

W każdym kole wyborczem są ci wybranymi, którzy uzyskali bezwzględną większość głosów wyborców głosujących. Jeżeliby takiej większości za pierwszym głosowaniem nie osiągnięto, wtedy przystępuje się do powtórnego ściślejszego wyboru pomiędzy osobami, które po obranych przy pierwszym głosowaniu najwięcej głosów otrzymały.

Do ściślejszego wyboru przedstawia komisya dwa razy tyle kandydatów, ile członków jest jeszcze do wybrania.

W razie równości głosów rozstrzyga losowanie, kto przy ściślejszym wyborze ma być na kandydata podany.

Głos dany osobie nieprzedstawionej na kandydata przy ściślejszym wyborze jest nieważny.

W razie równości głosów przy ściślejszym wyborze rozstrzyga los.

§. 26.

Jeżeli liczba wybranych w którym kole wyborczem Radnych, nie będących wyznania chrześcijańskiego, przenosi liczbę dwóch, natenczas ustąpią z pomiędzy wybranych nie będących wyznania chrześcijańskiego ci, którzy najmniej głosów otrzymali, a natomiast wstąpią ci z pomiędzy chrześcian, którzy po wybranych chrześcianach największą bezwzględną większość głosów otrzymali.

§. 27.

Głosy stracone.

Nazwiska wybranych w kole, które już głosowało, mają być w kole głosować mającem przed rozpoczęciem głosowania do wiadomości podane.

Głosy padające na wybranego już w innym kole Radnego, nie będą liczone.

§. 28.

Zamknięcie czynności wyborczej o Ukonstytuowanie Rady:

Po zamknięciu wyborów przedłoży komisya wyborcza Radzie miejskiej spisany tego aktu protokół wraz z wszelkimi dowodami.

Burmistrz ogłosi ukończenie wyborów i nazwiska wybranych których zarazem o tem zawiadomi.

Skoro przynajmniej cztery piąte części nowo wybranych członków wybór przyjmą, burmistrz zawiadzi ich do ukonstytuowania Rady miejskiej.

Ukonstytuowanie nastąpi pod przewodnictwem urzędującego burmistrza. Dotychczasowy burmistrz przewodniczy tak ukonstytuowanej Radzie aż do potwierdzenia wyboru nowego burmistrza.

§. 29.

Sprawdzanie, unieważnienie i uzupełnienie wyborów.

Ukonstytuowana Rada miejska rozpoznaje akt wyboru, i rozstrzyga ostatecznie o ważności tego aktu, jakoteż o ważności pojedynczych wyborów, tudzież o reklamacyach przeciw wyborom, które w terminie nieprzekraczalnym dni ośmiu, licząc od dnia ogłoszenia wyborów do niej wniesione być mają.

Polityczna Władza krajowa może unieważnić wybory osób od obieralności wyjętych lub wykluczonych.

Przeciw takiemu wykluczeniu jednakże, służy rekurs do Ministerstwa tak wykluczonemu jak i gminie.

Dla uzupełnienia miejsc w skutek nieważności wyborów, lub też w skutek nieprzyjęcia opróżnionych, rozpisze burmistrz niezwłocznie nowy wybór na podstawie spisów dla poprzedniego wyboru sporządzonych.

§. 30.

Po uznaniu ważności wyborów czterech piątych części Radnych powinna nowa Rada miejska przystąpić do wyboru burmistrza i jego zastępcy

Dział II.

O wyborze burmistrza i jego zastępcy.

§. 31.

Wezwanie do wyboru.

Na wezwanie burmistrza pod przewodnictwem najstarszego wiekiem członka nowo wybranej Rady zbiórą się jej członkowie w oznaczonym dniu i w oznaczonej godzinie, w celu wybrania burmistrza i jego zastępcy.

Do wyboru burmistrza mają być wezwani wszyscy członkowie Rady miejskiej.

Członek, któryby na wezwanie do takiego wyboru nie przybył, lub przed onego ukończeniem oddalił się, jeżeli nieobecności swej lub oddalenia się nie usprawiedliwi, traci mandat, i przed upływem lat trzech do Rady miejskiej obranym być nie może.

§. 32.

Wyjątki obieralności.

Nie może być burmistrzem:

1. Kto zostaje w czynnej służbie jako urzędnik lub sługa c. k. Dworu, Państwa, kraju, zakładów lub funduszów publicznych.

2. Duchowni jakiegokolwiek wyznania. Burmistrzem lub jego zastępcą nie może być obranym, kto nie jest wyznania chrześcijańskiego.

§. 33.

Warunki ważności wyboru, sposób głosowania.

Do ważności wyboru burmistrza potrzebna jest obecność przynajmniej czterech piątych części całej ilości członków Rady, i bezwzględna większość głosów całej ilości członków Rady miejskiej.

Głosowanie ma się odbywać kartkami.

Przy zapisywaniu i obliczaniu głosów należy zastosować przepisy objęte w §§. 23. i 24.

§. 34.

Wybór burmistrza.

Jeżeli przy pierwszym głosowaniu nikt nie otrzymał większości głosów w §. 33. wymaganej, nastąpi powtórne głosowanie, a jeżeli i przy powtórnym głosowaniu taka większość nie zostanie osiągniętą, nastąpi wybór między dwoma.

Przy wyborze między dwoma wolno tylko na tych dwóch głosować, którzy przy powtórnym głosowaniu otrzymali największą ilość głosów.

Przy równości otrzymanych głosów rozstrzyga los, który z nich ma być do wyboru między dwoma przedstawionym.

Głos przy trzecim głosowaniu dany członkowi do wyboru nieprzedstawionemu jest nieważnym.

W razie równości głosów przy wyborze między dwoma rozstrzyga los.

§. 35.

Wybór nieważny.

Jeżeli burmistrzem obrany został, kto według §. 32. obranym być nie może, wybór jego jest nieważny i nowy wybór ma być natychmiast przedsięwzięty.

§. 36.

Wybór zastępcy burmistrza.

Po dokonanym wyborze burmistrza, Rada niezwłocznie przystąpi do wyboru zastępcy.

Zastępcę burmistrza wybiera się bezwzględną większością głosów obecnych na posiedzeniu członków Rady miejskiej.

§. 37.

Ogłoszenie i przechowanie aktu wyboru.

Wybór burmistrza i jego zastępcy ma być niezwłocznie do wiadomości publicznej podany.

Spisany akt wyboru burmistrza i jego zastępcy, stwierdzony podpisami przewodniczącego przy wyborze, równie jak i wszystkich głosujących Radnych, przechowany będzie w archiwum miejskim.

Rezultat wyboru burmistrza i jego zastępcy ma być podany do wiadomości politycznej Władzy krajowej i Wydziału krajowego.

Alegat XXII.

Sprawozdanie

komisji edukacyjnej o wnioskach posłów Dra Dietla i p. Młockiego
w przedmiocie szkół powtarzań, seminaryów nauczycielskich i
Instytutu technicznego w Krakowie.

Komisja edukacyjna uznając ważność tak szkół powtarzań jako i pedagogicznych, a niemniej i Zakładu technicznego w Krakowie, widzi zarazem potrzebę zmian i ulepszeń, po części mających być zupełną reformą.

Szkoły powtarzań, jeżeli nauka w szkołach początkowych nie ma być straconą, winny być nie tylko jej ntwierdzeniem, ale prócz tego dalszem rozwinięciem w kierunku przyszłego zawodu mieszczanina i wieśniaka.

Rozporządzenia ministeryalne wprawdzie wielokrotnie zalecały ich zaprowadzenie, gdy jednak mimo to, z wyjątkiem miast większych, szkoły powtarzań zupełnie prawie nie istnieją, a te które są, bardzo niedbale zwiedzane bywają, wypada zatem dla dobra oświaty przestrzegać tych przynajmniej przepisów, które w tej mierze dotąd wydanemi zostały.

Smutniejszy jeszcze stan przedstawiają szkoły pedagogiczne, czyli tak zwane seminaria nauczycieli ludowych. Szkoły bowiem te, nietylko, jakby sobie życzyć należało, nie są u nas zakładami konwiktowemi, ale nawet nie są osobnemi szkołami, lecz przyczepionemi jedynie do tak zwanych szkół wzorowych, z wszystkiemi ztąd wynikającymi niedogodnościami; plan udzielanych nauk i czas trwania nauki nie odpowiadają potrzebom przyszłych nauczycieli, żadnej też nie ma różnicy w kształceniu nauczycieli szkół ludowych wyższych i szkół trywialnych czyli wiejskich, lecz kwalifikowanie do jednych lub drugich zależy jedynie od okazywanej przy nauce zdolności; same wreszcie książki do wykładu używane nie odpowiadają dzisiejszemu stanowisku nauki. Jeżeli do tego dodamy, że braki i niedogodności wytknięte tu pobieżnie szkołom pedagogicznym męzkim, podzielają w zupełności i żeńskie, to mieć będziemy obraz oplakanego stanu tych zakładów i potrzeby rychłego ich zreorganizowania.

Z powodu stosunkowo nader krótkiego trwania obecnej sesji sejmowej, komisja zmuszona przyspieszać swoje sprawozdania; nietylko pod względem urządzenia seminaryów nauczycielskich nie może, jak to zamierzała, podać gotowego i wyczerpującego projektu organizacyjnego, ale nawet w wywodzie mającym objaśnić stanowisko rzeczy, musiała się ograniczyć do najtreściwszego poglądu i pobieżnie nakreślonych uwag.

Jeżeli jednak z tego powodu przedmiot, tak ważny obecnie, nie może być załatwiony ostatecznie, to należy przynajmniej takie poczynić przygotowania, aby załatwienie to nastąpić mogło w czasie jak najbliższym.

Gdyby projektowana w innym wniosku komisji Rada szkolna krajowa weszła w wykonanie, praca organizacyjna około seminaryów nauczycielskich byłaby jej właśnie zadaniem. Komisja jednak nie mogąc odwoływać się do władzy jeszcze nie istniejącej, widzi potrzebę powierzenia powyższego zadania Wydziałowi krajowemu, który uwzględniając w tej mierze obszernie wywody wnioskodawców Dra Dietla i p. Młockiego, tudzież sprawozdanie komisji edukacyjnej z przeszłej sesji sejmowej, zawezwawszy wreszcie według uznanej potrzeby, osoby z poza swego grona, będzie miał czas i sposobność dokonania tego, czego dopełnienie było na teraz niepodobieństwem fizycznym.

Wniosek posła Młockiego o urządzenie seminaryów nauczycieli szkół wiejskich w Czernichowie i Dublanach, znajdzie w tem samem swoje załatwienie, orzeczenie bowiem w tej mierze musi być w zgodzie z ogólną organizacją i rozpołożeniem szkół pedagogicznych.

Co się wreszcie tyczy Instytutu technicznego w Krakowie, jego ważność i konieczność uznała już i wykazała komisya zeszluszczona. Komisya obecna, nie mogąc zapuszczać się w wywód obszerniejszy, któremu zabrakłoby już czasu do wejścia pod obrady Sejmowe, odwołuje się do poprzedniego w tej mierze dokładnego sprawozdania, to tylko nadmieniając z swej strony na dowód, jaką ważność dla kraju mieć musi Instytut techniczny w Krakowie, że chociaż Zakładu więcej upośledzonego materyalnie nie znajdzie w całej Monarchii, chociaż uczęszczająca tam młodzież nie doznaje tej nawet korzyści, żeby mogła być wolną od poboru wojskowego, jak się to dzieje w Wiedniu, Pradze a nawet we Lwowie, to przecież jej liczba się powiększa tak, że od pierwotnej 25 doszła już do 500. Zdaje się zatem obowiązkiem kraju, obowiązkiem Rządu, Zakład taki popierać i czynić odpowiedniejszym tak jawnie okazującej się potrzebie, im bowiem ta jest jawniejszą, tem większą byłaby krzywda, jaka z upadku jego wyniknęłyby musiała dla młodzieży, dla kraju, a wreszcie dla miasta przeznaczonego i ze swej historii i w uwzględnieniu stosunków obecnych na przodowanie oświacie krajowej.

Z tych tedy powodów, odnośnie do wszystkich przedmiotów niniejszego sprawozdania, komisya podaje pod uchwałę Wysokiej Izby wnioski następujące :

1) Wzywa się Wys. Namiestnictwo, ażeby ku rozpowszechnieniu szkół powtarzań, stosownie do istniejących przepisów wszelkich dołożyło starań.

2) Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt reorganizacji seminaryów dla przyszłych nauczycieli ludowych.

3) Wzywa się Wysokie Namiestnictwo, ażeby właściwą drogą wyjednać raczyło stanowczą i potrzebom kraju odpowiednią reorganizację Instytutu technicznego w Krakowie.

Lwów dnia 26. Grudnia 1866.

Zastępca przewodniczącego:

Adam hr. Potocki.

Sprawozdawca:

Dr. Majer.

Alegat XXIII.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej o projekcie Wydziału krajowego do ustawy
o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich.

Wysoki Sejmie!

Kwestya języka wykładowego w szkołach publicznych tyle ważna dla wychowania dorastającego pokolenia, a tem samem i dla oświaty powszechnej krajowej, nigdy nie obojętna ogółowi, od lat 18 osobliwe żywe u nas obudziła zajęcie.

Od czasu, gdy Galicya została częścią składową Monarchii Austryackiej, z małemi tylko wyjątkami naprzód obok języka łacińskiego, a później wyłącznie język niemiecki w naszych szkołach był wykładowym. Powtórne życzenia kraju, domagające się uwzględnienia języka ojczystego, nie odniosły pożądanego skutku.

Dopiero w roku 1848 doznały usiłowania, ku temu celowi skierowane, lepszego powodzenia. Już pod dniem 19. Maja 1848 L. 1°/₂, I. odpowiedziała była Rada Ministrów na złożony u stóp Tronu adres galicyjskiej deputacyi, że zupełnie uznaje stosowność zaprowadzenia języka przeważającej liczebnie ludności każdego okręgu w jego szkołach, że będzie to jednak rzeczą Sejmów prowincjonalnych oznaczyć, o ile uwzględnić należy język niemiecki w szkołach obwodowych i głównych, a następnie, które nauki po gimnazyach i wyższych zakładach naukowych wykładane być mają w niemieckim albo krajowym języku.

Wypadki r. 1848. nie dozwoliły, by ta kwestya na wskazanej drodze konstytucyjnej rozwiązana była. Zdawało się jednak, że wobec objawionych tak niewątpliwie życzeń kraju, ze zbliżającym się rokiem szkolnym 1849 tymczasowe jej załatwienie będzie z zadowoleniem przyjęte.

Jakoż ówczesne Ministerstwo oświecenia, zaprowadziwszy pod dniem 2. Września 1848. roku l. 5.692 język krajowy do wykładów w szkołach ludowych, rozporządziło reskryptem z dnia 29. Września 1848 L. 6.117, aby w gimnazyach galicyjskich i Uniwersytecie lwowskim bezzwłocznie zaprowadzono wykłady polskie, zastrzegając równe prawa językowi ruskiemu na później, w miarę spodziewanego rozwoju jego wewnętrznych zasobów.

Chociaż to rozporządzenie zdawało się odpowiadać długo przedtem żywionym nadziejom kraju, natrafiło przecież na opór w tych, co w nim upatrywali przesądzenie lub uwłaczanie prawom narodowości ruskiej. Ci, opierając się na wyrzeczonej uprzednio zasadzie równouprawnienia, w jej imię zażądali usunięcia wykładów polskich z części kraju przez Rusinów zamieszkałej, zalecając zastąpić język ruski niemieckim, o ile by pierwszy nie miał dostatecznego wykształcenia, aby był zastosowanym do nauki szkolnej.

Jeżeli w mowie będące rozporządzenie ministeryalne już w zachodnich obwodach niezupełnie weszło w wykonanie dla tego, że wielu nauczycieli obcokrajowców, nie posiadających języka polskiego,

nie przestało używać niemieckiego w wykładach o przedmiotach im powierzonych obok wykładów polskich w innych przedmiotach, toć we wschodnich, reskrytem z dnia 4. Grudnia 1848 (Dz. P. Nr. 5.) zupełnie cofniętem zostało na rzecz niemieckiego języka z tym widokiem jedynie, że kiedyś ruski może zająć jego miejsce. Ten ostatni został oraz ogłoszony obowiązkowym przedmiotem nauki we wszystkich szkołach wschodniej części kraju.

Nastąpiły inne także rozporządzenia w tym samym duchu. Mianowicie postanowiono co do szkół ludowych głównych, że, nie wedle praktykowanej przedtem zasady, odwiedzających je uczniów, lecz okolicznej ludności narodowość rozstrzygać ma o języku wykładowym, jakiego każda z nich ma używać. Wychodząc z tego punktu widzenia, oddano 15 głównych szkół, a mianowicie w Gródku, Żółkwi, Brzeżanach, Dolinie, Stryju, Buczaczu, Haliczu, Kołomyi, Śniatynie, Zbarażu, Zaleszczykach, Przemyślu, Drohobyczu i Lwowie, będących dotąd pod dozorem ordynaryatów łacińskich, pod dozór ruskich, ogłaszając je ruskimi. Wszakże ze względu na to, że ani uczniowie, ani nauczyciele natenczas nie byli jeszcze przygotowani do wykładów w języku ruskim, pozostawiono w nich, co do języka wykładowego, tymczasowo stan rzeczy, jaki istniał do r. 1848, a nawet tam, gdzieby oba wspomniane warunki były po temu, dozwolono języka ruskiego używać tylko wspólnie z niemieckim i obok niego. Jakie z tego urządzenia, prócz chwilowości stosunków, wynikać musiały niestósowności i pedagogiczne przywary tych zakładów, nie trudno dopatrzyć; że one trwają jeszcze po dziś dzień, domyślać się każą wielokrotne spostrzeżenia.

W zawodzie gimnazyów wyszły później rozporządzenia, które usiłowały ich stosunki językowe ująć w pewne formy, nadać im stały układ, stały porządek. Nie zdołały atoli ani usunąć powstałej zaraz w początkach chwiejności, ani nadać językowi narodowemu przynależnego mu stanowiska. Mianowicie pozostał w gimnazyach i szkołach realnych wschodniej części kraju, z małemi tylko wyjątkami, wbrew wymaganiom zdrowej pedagogiki, i głoszonym zresztą zasadom, język uczniom z domu obcy, a do pewnego okresu nawet nieprzystępny — język niemiecki jedynym środkiem porozumiewania się między nauczycielami i uczniami.

Objawiła się była we wspomnianych rozporządzeniach przedewszystkiem dążność, aby obok wprowadzonego do wykładów szkolnych języka krajowego, zabezpieczyć uczniom biegłość w używaniu języka niemieckiego po ukończonych naukach gimnazjalnych. Sądzone, że ten cel najnsadniej i najpewniej da się osiągnąć, jeżeli pozostanie przynajmniej kilka przedmiotów w składzie szkoły z językiem wykładowym niemieckim osobliwie w kursach wyższych nauki, gdzie się spodziewać można, że uczniowie nabyli już ku temu dostatecznej jego znajomości. Ta myśl przebija się już w reskrypcie ministeryalnym z dnia 12. Września 1850, L. 7.632, którym rozporządzono, aby w gimnazyach zachodniej części Galicyi i w Krakowie obok rozszerzonej liczby godzin na naukę języka niemieckiego przeznaczonych, także wykładano język i literaturę łacińską w dwóch najwyższych klasach, język i literaturę grecką w klasie najwyższej, nareszcie historię od trzeciej aż do ósmej klasy włącznie, zatrzymując dla reszty klas i przedmiotów naukowych język wykładowy polski. Być może, że uznano następnie pole pozostawione jeszcze językowi niemieckiemu za nader ciasne, ażeby użycie jego do wykładów pożądane odnieść mogło skutki, gdy je reskrytem ministeryalnym z dnia 15. Września 1853, L. 9.514 rozszerzono w ten sposób, aby także matematyka i nanki przyrodnicze w nim były wykładane.

Najwybitniej nareszcie wypowiedziało powyższą dążność Cesarskie rozporządzenie z dnia 9. Grudnia 1854 (D. P. 1854, Nr. 315), stawiając niewątpliwą wprawdzie zasadę, że nauka po gimnazyach udzielaną ma być wszędzie i zawsze w języku uczniom najdosłowniejszym, wszelako z dodatkiem, że gdzieby nim nie był język niemiecki, ten na każdy sposób stać się ma w wyższych klasach przeważnie wykładowym.

To rozporządzenie chyba ten tylko wpływ miało na gimnazy zachodniej Galicyi, a względnie byłego okręgu administracyjnego krakowskiego, że uwzględniając li jedną stronę jego osnowy, poczęto na tej podstawie, często bez planu i systematu, rozszerzać coraz bardziej po gimnazyach wykłady niemieckie. Urósł stąd pewien zamęt urzędów równie niekorzystny dla języka polskiego, jak w ogóle dla nauki i sprawy wychowania. Samo zaś rozporządzenie wywołało w swem przeprowadzeniu, mianowicie w krajach Korony węgierskiej niechęć a może i opozycję. Z wyraźnem odwołaniem się do nich uchylilo nowe postanowienie Cesarskie z dnia 20. Lipca 1859 (Dz. pr. 1859 Nr. 150) zastrzeżenie co do niemieckiego języka w poprzednim rozporządzeniu z r. 1854 zawarte, wkładając jedynie na utrzymujących gimnazjum obowiązek, iżby zarządzili co potrzeba, aby uczniowie ukończywszy szkołę, należytej w języku tym uży-

wali biegłości, mającej się stwierdzić na popisie dojrzałości tak specjalnym egzaminem ustnym i pismiennym z niego, jako też niemieckimi odpowiedziami z innych przedmiotów egzaminu.

Chociaż dla całej Monarchii wydane i w dzienniku praw ogłoszone, nie zostało jednak nigdy u nas w życie wprowadzone. Ówczesne ministerstwo oświecenia o przyczynę zagadniętą, odrzekło, że w gimnazyach ze skarbu publicznego utrzymywanych, Rząd, jako utrzymujący je strona nie jest w położeniu wziąć na siebie odpowiedzialność za dopełnienie warunków co do języka niemieckiego, jeżeliby go jako wykładowy zanadto ograniczono, lub może całkowicie usunięto.

We wschodniej części kraju, a mianowicie w byłym okręgu administracyjnym lwowskim od r. 1850 do 1859 prawie żadne nie zaszły zmiany. Opierając się na przyznanem twierdzeniu, że język ruski, będący językiem większości ludów w tych stronach, nie jest jeszcze dostatecznie ukształconym, by mógł być użytym do wykładów naukowych, zastępowano go niemieckim wszędzie, z wyjątkiem nauki języka ruskiego i religii dla uczniów obrządku grecko-katolickiego, którego przedmioty po rusku wykładano. Nie uwzględniono, że jeżeli już różnicę obrządków przyjmiemy za równoznaczną z różnicą narodowości, mniejszość polska, chociaż jest mniejszością, przeciętnie czwartą, a w niektórych obwodach, jak w przemyskim prawie trzecią część, we lwowskim i sanockim prawie połowę ludności stanowiąca, nawet liczebnie jest tak znaczną, że pominać jej nie godziłoby się w żadnym przypadku; że prawie wszystkie znaczniejsze miasta przeważnie przez polską ludność zamieszkałe, że w gimnazyach i w ogóle w średnich szkołach młodzież polskiego pochodzenia jeżeli nie przeważa ruskiej, to przynajmniej bliskiej z nią sięga liczby, a tylko wyjątkowo w niektórych szkołach znacznie w tym względzie za nią pozostaje; że nareszcie język polski, w skutek historycznego przebiegu cywilizacji krajowej, stał się wspólną własnością wszystkich oświecenijszych warstw społeczeństwa naszego — bez różnicy narodowości i wyznania — równie dostępną Polakom jak Rusinom. Jedyne następstwem dla języka polskiego w średnich szkołach po tej stronie Sanu było zaprowadzenie czterech klas niższych pobocznych przy drugim gimnazjum we Lwowie z wykładem polskim, które później na mocy Najwyższej rezolucji Cesarskiej z dnia 21. Października 1856 przekształciły się w osobne gimnazjum, zaszczycone następnie imieniem Franciszka Józefa. Niejakim zwolnieniem dawniejszego widzenia rzeczy na korzyść polskiego żywiołu nazwałoby można, że w r. 1856 naukę języka ruskiego, w tutejszych gimnazyach dotąd ściśle obowiązkową dla wszystkich uczniów, ogłoszono na wzór urzędzenia, przedtem tylko w gimnazjum przemyskim i gimnazjum drugim we Lwowie istniejącego, za względnie obowiązkową zostawując oświadczeniu rodziców, czy języka ruskiego czy polskiego ich synowie uczyć się mają. Zresztą nie tylko wspaniałomyślne rozporządzenie Cesarskie z dnia 20. Lipca 1859 w tych stronach zostało bez skutku, ale nawet dawniejszego Najwyższego postanowienia z dnia 9. Grudnia 1854 tutaj nigdy nie wprowadzono w wykonanie, chociaż językowi niemieckiemu, od najniższych klas do wykładów zastosowanemu, nikt nie przypisywał tej dostępności ze strony naszej młodzieży, której Najwyższa wola Cesarska się domagała. Podobnie i w szkole wyższej realnej we Lwowie, którą w przeciągu tego czasu uorganizowano, prócz nauki religii i języków krajowych, zresztą wyłącznie język niemiecki przyjęto za wykładowy.

Podniósł niestosowności, z takiego postępowania władz wynikające, r. 1860 w ówczesnej Radzie Państwa wzmocnionej członek jej, a wielce zasłużony około dobra pospolitego ziomek nasz, W. Maurycy Kraiński, wskazując szkody, jakie ztąd wypływają na postęp wychowania publicznego i oświaty krajowej, a kreśląc oraz wymownymi słowy przykre wrażenie, jakie sprawuje w kraju niewykonanie tak niewątpliwie i powtórnie wypowiedzianej woli Monarszej. Widocznym następstwem tej patryotycznej interpelacji było pismo odręczne Najj. Pana z dnia 20. Października 1860 r. do ówczesnego Ministra hr. Agenora Gołuchowskiego wystosowane z poleceniem, aby na podstawie obrad fachowych ludzi obu narodowości w kraju istniejących przeprowadzono w gimnazyach i szkołach realnych galicyjskich bezzwłocznie zasady Najwyższego postanowienia z dnia 9. Grudnia 1854 r. Zaszła jednak wkrótce potem zmiana w sferach rządowych i kierujących nimi punktach widzenia wstrzymała rozpoczętą pracę i udaremniła znowu rozniecone oczekiwania kraju. Odtąd nie nastąpiła w tych stosunkach żadna ważniejsza reforma, jak tylko, że rozszerzono na mocy Najwyższego reskryptu z dnia 9. Kwietnia 1863 gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie do ośmiu klas, i zezwolono równocześnie reskryptem ministeryalnym z dnia 17. Kwietnia 1863 l. 3.998 na zaprowadzenie języka ruskiego jako wykładowego w niektórych przedmiotach naukowych gimnazjum akademickiego we Lwowie pod warunkiem, jeżeli istnieją potrzebne do tego książki wykładowe i uzdolnieni nauczyciele.

Kraj jednak nie przestał oczekiwać z niecierpliwością rozwiązania całej tej kwestyi w duchu swoich potrzeb i historycznych warunków swojego bytu. Poruszano ją nieustannie od czasu, jak to wysokie

zgromadzenie poczęło obradować nad sprawami jego. Ostatecznie przystąpiono w przeszłorocznej kadencji sejmowej wskutek wniosku hr. Adama Potockiego do ścisłego zbadania jej i wygotowania odnośnego projektu.

Wielorakie zajęcia, dotyczące powszechnej organizacyi kraju, nie dozwoliły były Wysokiej Izbie wziąć rzeczywiście pod rozbiór tego specjalnego przedmiotu. Prace przygotowawcze, owoc ścisłej rozważki i zastanowienia przeszły w ręce Wydziału krajowego. Ten rozpatrzywszy się w poręczonym sobie materiale, przedstawił na 7. posiedzeniu tegorocznej kadencji Wysokiej Izbie swój projekt do ustawy o języku wykładowym w szkołach nowego kraju, który uchwałą z dnia 27. Listopada 1866 powzięty, przekazany został do rozprznięcia komisji dla spraw edukacyjnych osobno wysadzonej.

Wasza komisya, panowie, zastanowiwszy się nad tą pracą, nie mogła nie uznać co do istoty rzeczy zasad w niej przyjętych; sądziła jednak, iż przystąpić należy już teraz także do rozwiązania kwestyi o języku wykładowym w szkołach średnich, z funduszków publicznych utrzymywanych, który Wydział krajowy następnej przyszłości do rozstrzygnięcia chciał pozostawić. Powstał ztąd nowy projekt a ten mamy zaszczyt poddać w załączeniu pod światłą rozważkę Wysokiej Izby.

Słusznie domaga się projekt Wydziału krajowego, aby w szkole ludowej gmina miejscowa język wykładowy sobie wybierała, w której obrębie szkoła leży, jeżeli fundacya prywatna w tym względzie nie postanowiła inaczej. Będąc bowiem instytucjami gmin, szkoły ludowe głównie do potrzeb i woli ich zastosować się winne, tem bardziej, że w ich reprezentacyach zastąpiony jest także interes rodziców, jnż z natury prawo kierowania wychowaniem swych dzieci mających. Wpływ gminy do rozrządzania sprawami szkoły ograniczony być może jednak przyjęciem fundacyi prywatnej, albo zasiłku stałego dla niej, jeżeli pierwsze lub drugie przywiązane były do pewnych warunków pod tym lub owym względem, a w niniejszej kwestyi co do języka wykładowego. Wykluczenie wszelkiego wpływu tak ich możliwych dobroczyńców szkoły nie tylko byłoby niesłusznem, lecz mogłoby zadać nieodżałowany cios wychowaniu ludowemu, paraliżując szlachetny zapał do jego popierania. Aetykuł I. naszego projektu stara się ująć wszystkie te względy w jedną całość, a bacząc prócz tego na możebny przypadek, że albo kilka gmin, albo gmina łącznie z fundatorów lub kilku dobroczyńcami przyezynia się do utrzymania pewnej szkoły, stanowi, że wszystkie strony w utrzymaniu szkoły udział mające w porozumieniu się ze sobą orzekają o jej języku wykładowym.

Tylko za dalszy wynik wyrzeczonej tutaj zasady uważać należy, jeżeli w Artukule II. orzeczenia gminy względem języka wykładowego zawisłemi się czyni od zatwierdzenia Władzy rządowej w tych szkołach, które zasiłki pobierają z funduszu publicznego. Wedle tego artykułu orzeczenie gminy za podstawę służyć ma rozstrzygnięciu rządowemu nawet w tym przypadku; gdyby szkoła całkowicie utrzymwaną była kosztem funduszu publicznego. Zdawało się bowiem komisji, że należy to do głównych cech i zalet konstytucyjnego i światłego Rządu zasięgać w sprawach, tak blisko obchodzących rządzoną ludność, zawsze i wszędzie jej zdania.

Wybór języka wykładowego dla szkoły ludowej w miejscowościach, gdzie ludność jednoplemienna jednym tylko mówi językiem, nigdy nie nleżnie trudności, gdyż niemożebną będzie dla gminy rzeczą wybrać inny język, jak ten, który dla ich dzieci jest najrozumialszy. Prawo, jej w tym względzie nadane, tylko tam będzie miało praktyczną doniosłość, gdzie ludność nie jednego może szczepu, tę różnicę odmiennymi językami albo narzeczami uwydatnia. Tutaj atoli po wprowadzeniu jednego z języków do wykładów szkolnych, część młodzieży mówiąca w kółku rodzinnem drugim językiem pozbawioną by była sposobności, kształcenia się w swem ojczystem narzeczu, gdyby szkoła nie chciała zaradzić tej potrzebie. W myśl Cesarskiego rozporządzenia z 12. Kwietnia 1818 rozporządza Artykuł III. naszego projektu, aby w takich przypadkach nauka drugiego języka w pomienionych szkołach była obowiązkową. Komisya nie uważała za stosowne ograniczyć obowiązek korzystania z niej tylko do tych, dla których ten język jest ojczystym: raz że ograniczenie takie nie zawsze dałoby się pogodzić z urządzeniem szkoły ludowej, a powtórze, że łatwo przybrałoby mogło cechę nposędzenia jednego ze szczepów, tę samą miejscowość zamieszkujących i przyczynić się do oddalenia od siebie ich umysłów, gdy przeciwnie wspólność nauki obustronnych narzeczy, posłużyć jest w stanie do coraz ściszejszego zbliżenia się ich, i być żarzewiem uczuć wzajemnej przynależności. Język niemiecki będzie we wszystkich szkołach ludowych kraju, poczynając od trzeciej klasy przedmiotem nauki obowiązkowej.

Co do szkół średnich, gimnazyów i szkół realnych, utrzymywanych ze środków prywatnych już projekt organizacyi zakładów tej kategorii, przez byłe Ministerstwo oświecenia w roku 1849 ogło-

szony w §. 20. orzeka, że prawo stanowienia o języku wykładowym w nich przysłużyć będzie tym, co je utrzymują. Tę samą zasadę przyjął także Wydział krajowy do swego projektu, a widząc jej słusność, komisya nie ma nic przeciw niej do zarzucenia.

Ważniejszą i trudniejszą jest ta kwestya co do szkół średnich, na funduszu publicznym będących. Gdzie ludność kraju jest jednolitą, te same potrzeby mająca, tam wybór języka wykładowego nawet w szkołach wyższego rzędu nie może wielkim ulegać trudnościom. Inaczej rzecz się ma, gdzie, jak u nas po części odmienne narodowości, z odmiennymi potrzebami obok siebie i pomiędzy sobą mieszkają. Tam nieraz wątpliwość zajść może o tem, co dla powszechności jest najpotrzebniejszem albo najzbawienniej-szem. Wedle pojęć życia konstytucyjnego i autonomicznego sama ludność o tem orzekać powinna. W tej myśli wspomniany już projekt organizacyjny dla gimnazyów i szkół realnych zastrzega wpływ do rozstrzy-gania o podobnych wątpliwościach reprezentacyom obwodowym, jak wiadomo w czasie pojawienia się projektu zapowiedzianym. Łatwo się domyślać przyczyny, dlaczego na nie, a nie na Sejmy krajowe tę atrybucyę przelać zamierzono. Spodziewano się snać, że te zgromadzenia z mniejszych okręgów wybrane, a niżeli Sejmy, łatwiej potrafią osądzić miejscowe stosunki, aby ztąd o stosowności tego lub owego języka wykładowego w gimnazyum tutejszego okręgu wnioskować. Idąc zatem widzeniem rzeczy, zdawało się komisyi, że najwłaściwszym organem do załatwienia podobnych kwestyj w przyszłym ustroju naszego kraju będą *Reprezentacje powiatowe*. Komisya jest tego przekonania, że wpływ tego rodzaju na szkoły śre-dnie powiatu im przyznany stanie się zbawiennym i dla szkół samych i dla życia autonomicznego w ogóle. Nie mogąc im jednak przyznać władzy ustawodawczej, ogranicza ich współdziałanie w tej sprawie na prostem opiniowaniu.

Urządzenie stosunków językowych w każdej szkole średniej za porozumieniem się Sejmu z radą powiatową mogłoby nastąpić dopiero w przyszłości. Wszakże komisya edukacyjna wahała się, doradzać Wysokiej Izbie jeszcze dalszego odraczania tej sprawy; postanowiła przeto, określić w Artykule IV. kompetencyę rad powiatowych w przedmiocie w mowie będącym, a przystąpić w Artykule V. do zaprojektowa-nia przepisów, na teraz bezpośrednio i stale w wykonanie wejść mających.

Punktem wyjścia było dla niej wiadome Cesarskie rozporządzenie z dnia 20. Lipca 1859 (Dz. P. Nr. 150) uchylające pewne ograniczenia, w Najwyższem postanowieniu z dnia 9. Grudnia 1854 (Dz. P. Nr. 315) na korzyść języka niemieckiego zawarte. Jeżeli byle Ministerstwo oświecenia usiłowało ograniczyć jego ważność do gimnazyów, z prywatnych funduszów utrzymywanych, niniejszy projekt ustawy rozciąga ją na wszystkie szkoły średnie, z publicznych funduszów uposażone, i wkłada na Władze szkolne i zgroma-dzenia nauczycielskie obowiązek dopełnienia tych warunków, które wzmiankowane cesarskie rozporzą-dzenie kładzie co do wprawy uczniów w języku niemieckim.

Po usunięciu ścieśnień co do języka niemieckiego komisya jest tego zdania, że reszta przepisów Najwyższej rezolucyi z dnia 9. Grudnia 1854 niem została nietkniętą. Ztąd wypływa, iż w duchu jego ten język ma być wykładowym, który uczniom tak jest dostępny, że udzielana zapomocą niego nauka w zupełności swego celu dopnie, a prócz tego wszelkie własności ma potemu, aby zapewnić wyższe wy-kształcenie umysłowe uczniów.

Pewna jest, że język polski obudwow tym warunkom zadosyć czyni.

Oświeconym klasom n nas powszechnie dostępny, i przez nie w codziennym życiu używany, nie może stawiać trudności w udzielaniu pojęć naukowych, a będąc przez tyle wieków językiem wielu-stronnej cywilizacji i literatury, językiem urzędów i szkoły, nie pozostawia pod względem ukształcenia nie do życzenia. Komisya przeto, opierając się na tych zasadach, nie wahała się zaproponować języka polskiego jako wykładowego dla wszystkich szkół średnich naszego kraju.

Dla języka ruskiego była ona nietylko najlepszymi chęciami, ale oraz najżywszymi sympatjami przenikniona. Nie wątpi, że cały kraj powita z przychylnem uczuciem każdy jego postęp. Co się zaś tknie terażniejszego jego rozwoju, a mianowicie uzdolnienia do wykładów szkolnych, różne jak już Wydział krajowy zauważył, pod tym względem istnieją zdania.

Komisya nie czuła upoważnienia orzekać w tym sporze ostatecznie. Uznała za stosowne, oprzeć się o już istniejące fakta, i zostawić językowi ruskiemu w zawodzie szkolnym przedewszystkiem to pole, które w ciągu czasu zajął; nie przesadzając w niczem przyszłości, i żywiąc nadzieję, że jeżeli wzroś-nie możność i potrzeba dalszego rozszerzenia jego użycia, utoruje sobie drogę zapomocą konstytucyj-nych organów, jakie w tym celu po części wskazuje obecny projekt ustawy.

Powiedziało się wyżej, że już od lat zaprowadzony został język ruski do wykładów nauki religii, dla uczniów obrządku grecko-katolickiego jako też języka ruskiego i jego literatury. Powstały wprawdzie w łonie komisji wątpliwości, azali przypuszczenie jest słuszne, iż wszyscy uczniowie obrządku grecko-katolickiego dostatecznie władają językiem ruskim, aby mogli za jego pomocą przyswajać sobie prawdy religijne bez uszczerbku wykształcenia religijnego. Komisja postanowiła jednak, pozostawić orzeczenie o tem w każdym przypadku właściwym władzom duchownym i świeckim, a istniejące w tym względzie przepisy nietknięte. Powołane poprzednio rozporządzenie ministeryalne z dnia 17. Kwietnia 1863 r. zostało w gimnazjum akademickim w ten sposób zastosowane, iż w następnych latach wykłady ruskie we wszystkich przedmiotach czterech klas niższych faktycznie wprowadzono. Komisja edukacyjna nie jest dzisiaj w położeniu dać dokładnego wyjaśnienia, o ile wskazane do tego w rzezonem rozporządzeniu warunki rzeczywiście istniały, a mianowicie czy potrzebne do wszystkich tych wykładów książki podręczne w ruskim języku znajdują się w rękach uczniów. Mimo to pozwala sobie przemawiać za utrzymaniem stanu rzeczy, jaki się tymczasowo utworzył ze względów słuszności i w przekonaniu, że dalszy tok rzeczy utrwali to, co jest dobre i zdrowe, a prostuje, coby nie odpowiadało wymogom nauki i wychowania publicznego.

Nasuwała się oraz Waszej komisji, panowie, potrzeba otworzenia językowi ruskiemu areny, na którejby mógł dalej postępować do wyższych coraz stopni swojego rozwoju. Nie tajno jej było wprawdzie, że taką areną w pierwszej linii nie może być szkoła średnia. Inne języki zajęły zaszczytne stanowisko w rodzinie swoich pobratymców europejskich, wzniosły się do swej wysokości nie na ławach szkolnych, lecz na polu ścisłej nauki, względnie za pośrednictwem wykładów uniwersyteckich i na polu niezawisłej od szkół literatury.

I język ruski ludowy — a o nim wyłącznie jest mowa — iść musi tą samą drogą, aby trafić do pożądanego celu. Szkoła jako taka musi mieć przygotowane dla siebie wszystkie warunki swojego bytu — język, nauczycieli i książki wykładowe; tworząc lub kształcąc je dopiero, puściłaby się na pole eksperymentów, szkodliwych w każdym przypadku sprawie oświaty i wychowania, a prócz tego zdolnych skrzywić naturalny rozwój języka, zmuszając go niejako do przedwczesnych wysileń. Z tem wszystkiem uznała komisja za słuszne, przygotować na teraz przynajmniej sposobność, aby prace na polu nauki i literatury w języku ruskim podejmowane, odzwierciedlać się mogły bezpośrednio w zakresie szkoły. Sądziła, że taka sposobność będzie oraz bodźcem dla naszych ziomków ruskiej narodowości do szlachetnych zapasów na polu naukowej literatury.

Po zbadaniu rozmaitych wniosków w tym celu postawionych, wykazało się najpraktyczniejszym urządzenie, w Art V. lit. b) projektu określone, iżby na żądanie rodziców przynajmniej 25 uczniów jednej klasy, wedle orzeczenia Władzy szkolnej krajowej o wykonalności żądania ze względu na dane realne warunki, obok wykładów w języku polskim, podobnie jak się to dzieje w nauce religii, także w innych przedmiotach nauki zaprowadzane być mogły wykłady w języku ruskim.

Język niemiecki będzie jak dotąd przez wszystkie klasy przedmiotem obowiązkowym. Cel, do którego dążyć ma jego nauka, określony jest wziętem tutaj za podstawę Cesarskiem rozporządzeniem z d. 20. Lipca 1859 roku.

Uwzględniając potrzeby ludności, nie władającej dokładnie językiem krajowym, pozostawia zamierzona ustawa w dwóch gimnazyjach krajowych z funduszków publicznych utrzymywanych, a mianowicie w gimnazjum II. we Lwowie i w gymnazyum realnem w Brodach wykłady niemieckie tymczasowo na tak długo, póki przyszłe Sejmy krajowe inaczej nie orzeką.

Wysoka Izba raczy przedstawić sobie obecnie projekt uchwalić, i do ważności ustawy podnieść. Co jeżeli nastąpi, wniosek szanownego posła ks. Ginilewicza przekazany komisji uchwałą sejmową z dnia 10. Grudnia 1866 roku domagający się :

1) aby podobnie, jak w szkołach odwiedzanych przez młodzież wyłącznie polskiej narodowości język polski, tak w szkołach przeznaczonych dla młodzieży ruskiej narodowości, język ruski był wykładowym ;

2) aby w szkołach odwiedzanych równocześnie przez młodzież jednej i drugiej narodowości, zaprowadzono dla polskiej młodzieży polskie, a dla ruskiej ruskie książki i wykłady ; nakoniec

3) aby dla szkół tej ostatniej kategorii mianowano tylko nauczycieli, posiadających obadwa języki, i będących w stanie wyklądać tak po polsku, jak po rusku :

następne petycje Rady miasta Krakowa z dnia 22. Listopada 1866 l. 23.825 i 23.726 o zaprowadzenie języka polskiego jako wykładowego w gimnazyach krakowskich i w szkole ludowej izraelskiej na Kazimierzu , uważać będzie można jako załatwione.

Lwów dnia 26. Grudnia 1866.

Zastępca przewodniczącego :

Adam hr. Potocki.

Sprawozdawca :

Dr. E. Czerkowski.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

U s t a w a

o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich Królestw Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego postanawiam co następuje:

Artykuł I.

Prawo stanowienia o języku wykładowym w szkołach ludowych służy tym, którzy szkołę utrzymują

Artykuł II.

Jeżeli szkoła ludowa pobiera zasilek z funduszów publicznych, prawo stanowienia, który z języków, polski albo ruski, ma być wykładowym, wykonywa gmina wspólnie z władzą szkolną krajową w ten sposób, że orzeczenia gminy ulegają zatwierdzeniu władzy szkolnej krajowej.

Artykuł III.

W każdej szkole ludowej, w której część uczęszczającej młodzieży używa polskiego, część zaś ruskiego języka, ten język, który nie jest wykładowym, będzie obowiązkowym przedmiotem nauki w granicach szkole odpowiednich.

Poczawszy od trzeciej klasy wszystkich wyższych szkół ludowych język niemiecki jest obowiązkowym przedmiotem nauki.

Artykuł IV.

W szkołach średnich, utrzymywanych wyłącznie funduszem prywatnym czy to gminy, czy osób poje-

dyńcych lub zbiorowych, językiem wykładowym będzie ten, za jakim oświadczą się dostarczający dla szkoły funduszu.

Artykuł V.

W szkołach średnich w części lub w całości utrzymywanych z funduszków publicznych językiem wykładowym jest język polski z następującymi zastrzeżeniami:

a) Język ruski pozostaje jako wykładowy dla nauki języka ruskiego, tudzież w czterech niższych klasach gimnazjum akademickiego we Lwowie.

Co do języka wykładowego w nauce religii obowiązują istniejące przepisy.

b) O czasowej potrzebie i możliwości zaprowadzenia obok wykładów w języku polskim także wykładów ruskich w pojedynczych przedmiotach nauki, orzeka w każdym danym przypadku władza szkolna krajowa na żądanie rodziców przynajmniej 25 uczniów.

c) W klasach z językiem wykładowym ruskim nauka języka polskiego w szkołach średnich z językiem wykładowym polskim nauka języka ruskiego jest obowiązkiem względnym t. j. zależnym od oświadczenia się w tej mierze rodziców.

d) Dopóki ustawa krajowa inaczej nie orzecze, pozostaje język niemiecki, w dotychczasowym zakresie, wykładowym w gimnazjum II. we Lwowie i gimnazjum niższem realnem w Brodach.

Artykuł VI.

Co do nauki języka niemieckiego, będącego obowiązkowym we wszystkich klasach szkół średnich, przestrzegane będą przepisy Cesarskiego postanowienia z dnia 20. Lipca 1859. (Dz. P. z r. 1859 l. 150).

Artykuł VII.

O zmianach co do języka wykładowego w szkołach średnich z funduszu publicznego utrzymywanych w ogóle, a w szczególności mających na celu stopniowe rozszerzanie wykładów w języku ruskim przez zaprowadzenie go stałe bądź w pojedynczych klasach głównych lub pobocznych (równoległych), bądź z czasem w całych gimnazyjach lub szkołach realnych, stanie się na przyszłość Sejm po wysłuchaniu Rad powiatowych.

Artykuł VIII.

Uczącym się, względnie ich rodzicom lub opiekunom, zostawia się wolność w wyborze szkoły tak,

że uczniowie bez względu na obrządek słuchać mogą polskich lub ruskich wykładów.

Artykuł IX.

Wszystkie przepisy z ustawą niniejszą niezgodne uchylają się.

Artykuł X.

Wprowadzenie tej ustawy w wykonanie polecam Memu Ministrowi Stanu.

Zastępca przewodniczącego:
Adam hr. Potocki wł. r.

Sprawozdawca:
Dr. E. Czerkowski wł. r.

Wszystkie prawa zastrzeżone. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Wszystkie prawa zastrzeżone. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Wszystkie prawa zastrzeżone. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszystkie prawa zastrzeżone. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszystkie prawa zastrzeżone. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Z drukarni Kornela Pillera 1866.